

DESNIČIN EPISTOLAR

Svezak 1

1910. – 1945.

Uredio
Drago Roksandić

DESNIČIN EPISTOLAR

Svezak 1

1910. – 1945.

Biblioteka DESNIČINI SUSRETI

sv. 18

Serija IZVORI

sv. 1

Nakladnik

FF press

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Za nakladnika

prof. dr. sc. Vesna Vlahović-Štetić

Izdavač

Centar za komparativnohistorijske i interkulturne studije

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Urednik

professor emeritus Drago Roksandić

Recenzenti

prof. dr. sc. Bojan Đorđević

prof. dr. sc. Zvonko Kovač

Uredništvo

dr. sc. Uroš Desnica, dr. sc. Samanta Paronić,

prof. dr. sc. Sanja Roić, professor emeritus Drago Roksandić

Uredničko vijeće

dr. sc. Jadranka Brnčić, dr. sc. Nataša Desnica-Žerjavić, dr. sc. Uroš Desnica,

dr. sc. Jelena Ivičević-Desnica, Mićo Jurjević, doc. dr. sc. Virna Karlić, dr. sc. Sanja Lazarin,

dr. sc. Samanta Paronić, prof. dr. sc. Sanja Roić,

professor emeritus Drago Roksandić, mr. sc. Olga Škarić

Tiskanje ove knjige omogućeno je sredstvima
Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske i
Gradskog ureda za kulturu Grada Zagreba

Fotografija na naslovniči
omotnica dr. Uroša Desnice kao podloga za notni zapis Vladana Desnice, detalj

Copyright © 2019., Filozofski fakultet, FF press, Zagreb

ISBN 978-953-175-703-4

DESNIČIN EPISTOLAR

Svezak 1

1910. – 1945.

Uredio
Drago Roksandić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb 2019.

Sadržaj

Zahvale (Drago Roksandić)	7
Osobna prepiska i umjetnički opus: povodom prvog sveska <i>Desničina epistolara</i> (Drago Roksandić)	11
I. Desničin epistolar	27
Josip BARAČ (str. 29), fra Karlo BALIĆ (str. 30), Dušan BALJAK (str. 32), Nikola BANAŠEVIĆ (str. 33), Niko BARTULOVIĆ (str. 34), Biblioteka Muzeja Matice srpske (str. 35), Božidar BORKO (str. 36), Albert BOTTERI (str. 38), Ivan Hugo BOTTERI (str. 39), Vinka BULIĆ (str. 41), Marčela BUZOLIĆ (str. 42), Bartolomeo CALVI (str. 46), Marko CAR (str. 47), Obitelj CARIĆ (str. 49), Enica CARIĆ (str. 50), Ksenija CARIĆ (str. 53), Ferante COLNAGO (str. 55), O. Ante CRNICA (str. 56), Olinko DELORKO (str. 57), Boško DESNICA (str. 58), Fanny DESNICA (str. 141), G[joko] DESNICA (str. 142), Nataša DESNICA (str. 143), Olga i Vladan DESNICA (str. 149), Stojan DESNICA (str. 150), Uroš DESNICA (str. 152), Vladan DESNICA (str. 160), Ksenija i Vladan DESNICA (str. 161), Vladimir DESNICA (str. 162), Gerhard GESEMANN (str. 171), Zorka GIUNIO (str. 172), Mato GJIDERA (str. 178), Jakov GOTOVAC (str. 181), [Giovanni?] INCHIOSTRI (str. 182), Josip JABLANOVIĆ (str. 183), Eustahije JÁZDZIK (str. 185), Krsto JEŽINA (str. 186), Ignat JOB (str. 187), Mihajlo JOKIĆ (str. 193), Ljubo KARAMAN (str. 195), Petar KOLENDIĆ (str. 196), Dušan KOROLIJA (str. 201), Mirko KOROLIJA (str. 206), Božidar KOVAČEVIĆ (str. 211), <i>Letopis Matice srpske</i> (str. 212), Dušan MANGER (str. 214), Ante MASOVČIĆ (str. 215), Ljubomir MICIĆ (str. 216), Petar MITROPAK (str. 217), Muzej starina Savske i Primorske banovine u Kninu (str. 21), Eugen [?] (str. 221), Miro [?] (str. 222), Nino [?] (str. 223), Grga NOVAK (str. 224), Džanko PACILIO (str. 225), Ivo PARAĆ (str. 226), Vjekoslav PARAĆ (str. 227), Miloš PARENTA (str. 231), Katica PAVIĆIĆ (str. 232), Božo PERIĆIĆ (str. 233), Mirko PERKOVIĆ (str. 234), Ante PETRAVIĆ (str. 237), Dragan PLAMENAC (str. 238), Krešimir P. POLIĆ (str. 243), <i>Prager Presse</i> (str. 244), Privredno-kulturna matica Sjeverne Dalmacije (str. 248), Bogdan RADICA (str. 253), Milan L. RAJIĆ (str. 255), Nikanor RAKETIĆ (str. 256), Vladimir RISMONDO (str. 257), Ferdinand ROJE (str. 258), Enrico de SCHÖNFELD (str. 260), Jelisaveta Simić (str. 263), Vladimir SIMIĆ ml. (str. 265), Vladimir SIMIĆ st. (str. 266), Stanoje STANOJEVIĆ (str. 267), Kosta STRAJNIC (str. 268), Marin STUDIN (str. 270), Nikola SUBOTIĆ (str. 271), Verka ŠKURLA ILIJIĆ (str. 276), The Central European Times Publ[ications] Co. Ltd. (str. 277), The Travel Book Club London (str. 278), Simetto TOLJA (str. 279), Dinko TOMAŠIĆ (str. 281), Luigi TORCOLETTI (str. 282), Trgovačka tiskara E. Desman i drug, Split (str. 283), Umberto URBANI (str. 284), Milan, Anka i Đorđe URUKALO (str. 285), Sergije URUKALO (str. 286), Jelisava VAVRA (str. 287), fra Andre Vid MIHIĆIĆ (str. 288), Lujo VOJNOVIĆ (str. 289), Nicolaas van WIJK (str. 290), Anka ZANELLA (str. 293), Pero ZANELLA (str. 317), Srećko	

ZANELLA (str. 318), *Zapis: časopis za nauku i književnost*, Cetinje (str. 319),
Andreja G. ZDRAVKOVIĆ (str. 320), Zgodovinsko društvo v Mariboru (str. 321)

II. O Epistolaru	323
Korpus prepiske kao kaleidoskop granica (Jadranka Brnčić)	325
Desničin epistolar, svjedočanstvo o jezičnoj raznolikosti i bogatstvu (Virna Karlić) .	359
Prepiska kao polifoni obiteljski roman (Sanja Roić)	363
III. Desničin epistolar u slikama (pripremio Drago Roksandić)	367
Kazalo imena (Drago Roksandić, Sanja Roić, Samanta Paronić)	401
Kazalo mesta (Samanta Paronić)	415

ZAHVALE

Obavljanje ovog sveska *Desničina epistolara* istraživački je posao koji se u usporedivim slučajevima obavlja projektno, s kakvim-takvim osiguranim finansijskim i materijalnim preduvjetima te neophodnom infrastrukturom. Započeo je 2012. godine, a tek su ove godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske i Gradski ured za kulturu Grada Zagreba odobrili sredstva koja će dostajati za tiskarske troškove, kada su ta sredstva prvi put bila zatražena. Stoga mi pričinjava zadovoljstvo što kao urednik izdanja mogu najlepše zahvaliti spomenutim tijelima državne i gradske vlasti.

Ipak je nužno istaknuti da je ovaj svezak *Desničina epistolara* nastao ponajprije iz velikog poštovanja spram opusa Vladana Desnice, ali potom i iz duboko proživljenog osjećaja da Vladanu Desnici kao čovjeku, bar na ovaj način, dugujemo najbolje moguće poznavanje i razumijevanje svih onih sačuvanih pisanih tragova koji su ključ za kritički artikuliran povratak njemu kao piscu u čovjeku ili čovjeku u piscu. Kao što je i Desničin opus *par excellence* europske humanističke provenijencije, tako je i ovaj kritički i dijaloški zamišljeni svezak nastao iz potrebe da se Desnicu kao čovjeka-umjetnika promisli unutar njegovih vlastitih obzora.

Iako je rad na *Desničinu epistolaru* počeo kao individualni projekt 2012. godine, zahvaljujući povjerenju koje je prethodnih godina stvoreno između potomaka Vladana Desnice i potписанog urednika u nizu inicijativa vezanih za *Desničine susrete* te projekte obnove i revitalizacije Kule Stojana Jankovića u Islamu Grčkom, gospode mr. sc. Olga Škarić, dr. sc. Jelena Ivičević-Desnica i dr. sc. Nataša Desnica te, nadasve, dr. sc. Uroš Desnica – koji se neposredno i brine o očevoj rukopisnoj ostavštini – na mnoštvo su načina sudjelovali u pripremi izdanja. Bez njihovih znanja o ljudima i situacijama, bez poznavanja dijalektalizama, kako urbanih tako i ruralnih, bez odličnog poznavanja talijanskog jezika svih triju sestara, pitanje je bi li ovo izdanje koje donosi oko 270 pisama, u širem smislu, imalo gotovo 1200 bilježaka. *Desničin epistolar* obogaćen je većim brojem izvornih fotografija i reprodukcija, koje također sve beziznimno dugujemo potomcima Vladana Desnice.

Sljedeća osoba kojoj moram zahvaliti jest prof. dr. sc. u m. Sanja Roić, koja je i kao romanistkinja i kao germanistkinja i kao slavistkinja te, napose, kao dijete podneblja i osoba koja je dugo godina bliska s Desnicama, pratila u suradnji sa mnjom sve što sam radio. S puno strpljenja i ustrajnosti predavala se traganjima za detaljima koji bi mnogima, neupućenima u enigme sačuvane Desničine prepiske, izgledali nevažnim. Upravo takvim njezinim trudom oživljeni su mnogobrojni, velikim dijelom zaboravljeni leksemi i idiomi ro-

manske baštine (latinizmi, dalmatinizmi, venecijanizmi, zaratinizmi, spalatinizmi, ali i morlakizmi, sve do modernih talijanizama itd.), ali su oživljeni i kulturni artefakti koji s njima korespondiraju. „Brušenje“ mojih početnih transkripcija niza listova velikim je dijelom njezino djelo, kao i sestara Desnica.

Iako se pojavila u ovom poslu ove jeseni, dr. sc. Samanta Paronić, najprije kao (ponekad!) hiperkritična lektorica i korektorica, a potom i kao marljiva suradnica koja je i sama sudjelovala zajedno sa mnom i profesoricom Roić u potrazi za identitetima velikog broja osoba koje „žive“ na sačuvanim listovima, toliko je pridonijela oblikovanju završne verzije teksta da osjećam potrebu posebno naglasiti takav njezin udio u nastajanju *Desničina epistolaris*.

Budući da smo svezak zamislili ne samo kao kritičko izdanje sačuvane prepiske nego i kao dijalošku knjigu o problemima koje ta prepiska aktualizira – imajući na umu Desničin opus i kontroverze s njim u vezi, kako u Desničinu vremenu tako i nakon njegove smrti, bio sam zamolio ponajprije kolegice Roić i doc. dr. sc. Virnu Karlić da – jedna s romanističkog, a druga s (južno) slavističkog stajališta – iznesu antropo-, socio- i kulturnoligvističke probleme vlastitih čitanja objavljene prepiske, što su obje učinile znalački i sažeto. Nešto kasnije sam isto tako zamolio kolegicu dr. sc. Jadranku Brnčić, čije interpretacije Desničinih radova uistinu cijenim, da napiše prilog o ovome epistolarnom korpusu prema njegovim imanentnim strukturnim karakteristikama, što je ona učinila, napisavši tekst koji je, s jedne strane, znanstveno egzaktan, a, s druge strane, i sâm predstavlja literarno djelo. Sve su tri svojim prilozima zadužile ovo izdanje, prije svega time što su objavljenu prepisku pretvorile u neizbrisiv trag vremena, ljudi i situacija o kojima svjedoče, nezaobilazan ne samo kada su u pitanju Vladan Desnica i njegov opus.

Svojim germanističkim znanjima i kompetencijama ovo je izdanje zadužila dr. sc. Sanja Lazanin, naslovna docentica na Odsjeku za povijest i vrsna poznavateljica njemačke paleografije modernog doba, i to kako iznalaženjem rješenja za neke transkripcijske nedoumice tako i hrvatskim prijevodima njemačkih tekstova.

Latinističke jezične nedoumice razrješavali su prof. dr. sc. Bruna Kuntić Makvić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), prof. dr. sc. Marko Petrak (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu) i prof. dr. sc. Mirjana Matijević Sokol (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu) pa i njima srdačno zahvaljujem. Profesor Petrak je također pomogao razumjeti neke fragmente koji su iziskivali odgovarajuću pravnu kulturu.

Bez pretjerivanja može se reći da je ogroman napor morao biti uložen da se identificira što je moguće veći broj osoba čija se imena spominju u prepiscima. Bili su dragocjeni inicijalni doprinosi potomaka Vladana Desnice, spomenutih kćeri i sina, ali je to bio manji dio problema kojima se trebalo baviti. Ako demik Emilio Marin „otkrio“ je među korespondentima fra Karla Balića i dr.

Josipa Baraća, što su bili pravi „dragulji“. Prof. dr. sc. Ante Bralić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zadru pomogao je identificirati nekolicinu osoba koje su zajedno s dr. Urošem i Boškom Desnicom bile u internaciji u Italiji 1919. godine. Mićo Jurjević, predsjednik Zavičajne udruge Matica Obrovčana, zadužio nas je podacima o galeriji Obrovčana koji „prolaze“ mnogobrojnim pi-smima Boška Desnice. Pisma Vladanova strica Boška Desnice i poznavanje obrovačke prošlosti Miće Jurjevića nameću potrebu da jedni od budućih *Desničinih susreta* – referirajući se, pored ostalog na *Desničin epistolar* – budu održani u Obrovcu, postojbini Desnicâ. Gđa Draženka Požar-Perković iz Državnog arhiva u Šibeniku olakšala je identifikaciju članova obitelji Inchiostri, s kojima su Desnice bile u daljem srodstvu, a s kojima su ih 1930-ih povezivali različiti poslovni i politički interesi. Gđa Tatjana Ribkin-Puškadija, pored ostalog, odlična poznavateljica povijesti emigranata iz Sovjetske Rusije, pomogla je identificirati obrovačkog liječnika dr. Krasnova, koji je egzaktnom dijagnozom spasio život Boškovu sinu Zaviši. Dr. sc. Tea Rogić Musa iz Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža bila je ljubazna promptno osigurati inače vrlo teško dostupnu informaciju o dr. Milanu Mayeru. Dr. sc. Miodrag Matički i Iva Tešić (Institut za književnost i umetnost), dr. sc. Dragomir Bondžić (Institut za savremenu istoriju) te prof. dr. sc. Bojan Đorđević (Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu) obvezali su nas rješavanjem nekih problema ćiriličkih transkripcija te razrješenjem nedoumica u vezi s identifikacijom osoba iz Beograda s kojima su Desnice bile u vezi. Kao povjesničar, posebnu zahvalnost dugujem prof. dr. sc. Egidiju Ivetiću (Sveučilište u Padovi), koji mi je pomogao razviti moju hipotezu da je tajnoviti padovanski profesor koji je Bošku Desnici, prema uputama, u Veneciji pronalazio i prepisivao gradivo za njegovu kapitalnu *Istoriju kotarskih uskoka* bio Roberto Cessi, vodeći venecijanist prve polovine 20. stoljeća! To je svojevrsna senzacija.

Svima navedenim kolegicama i kolegama izražavam doista veliku zahvalnost na razumijevanju i pomoći.

Posebno zahvaljujem recenzentima, prof. dr. sc. Zvonku Kovaču i prof. dr. sc. Bojanu Đorđeviću, bez kojih *Desničini susreti* ne bi bili to što su postali pa ne bi bilo ni ovoga *Desničina epistolar*.

Bez patetike rečeno, junak je ovog izdanja kolega Boris Bui, urednik FF pressa, koji se posljednjih tjedana stoički nosio i nosi s „milijun“ velikih i malih problema koje je trebalo i treba riješiti kako bi ovo izdanje i nakladnički, i grafički, i tehnički bilo najbolje što u zadanim uvjetima može biti. Velika, velika hvala i kolegi Buiju.

Zagreb, 3. prosinca 2019.

Drago Roksandić

Drago Roksandić

OSOBNA PREPISKA I UMJETNIČKI OPUS:

POVODOM PRVOG SVESKA *DESNIĆINA EPISTOLARA*

Nakon sedam godina rada na prvom svesku *Desničina epistolara* nemoguće mi je pisati uobičajeni predgovor pa sve one kojima je on potreban prije nego što se upuste u čitanje gradiva koje je Vladan Desnica sačuvao i sredio u svojoj osobnoj ostavštini u kutiji „Prepiska do 1945“ odmah upućujem na priloge prof. dr. sc. u m. Sonje Roić, doc. dr. sc. Virne Karlić i napose dr. sc. Jadranke Brnčić, koji su također objavljeni u ovoj knjizi.¹ Ipak, punih trideset godina života s i u *Desničinim susretima*, koje sam inicirao 1988./1989. godine i kojima sam nakon 2005. godine kontinuirano, iz godine u godinu, posvetio ne samo znatan dio svojega radnog vremena nego i intelektualne energije nužne da u njima ustrajem, vjerujem da me obvezuju da kažem zašto se uopće objavljuje ova knjiga te što se od nje može, odnosno ne može očekivati.

Ona ne bi nastala u nizu proteklih godina da, posvećen *Desničinim susretima*, nisam stekao povjerenje u „Zahvali“ spomenutih piščevih potomaka bez kojih bi inače bilo nezamislivo dobiti na posudbu i korištenje spomenutu kutiju, kao i nekoliko drugih. Kao povjesničar obilno sam se koristio tim gradivom u većem broju radova, koje sam redovito i objavljivao, najčešće u zbornicima Biblioteke Desničini susreti.² Nije bilo nikakva roka do kada bi kritički obrađena „Prepiska do 1945“ trebala biti objavljena. Uostalom, u njoj je bilo previše nepoznanica – brojne su to i ostale – da bi bilo kakav striktni rok bio održiv.

Kako sam se kojim dokumentom koristio, tako sam ga i transkribirao, trudeći se da to učinim što doslovnije i što dosljednije. Kutija sadržava oko 270, uvjetno rečeno, pisama, koja potječu od stotinjak korespondenata. Razmjerno malo pisano ih je pisaćim strojem, dakle velika većina pohranjenih jesu rukopisi. Vrlo su različite razine pismenosti i čitljivosti. Iako ih je ogromna većina pisana hrvatskim i srpskim jezikom – mnogo više latinicom nego cirilicom – ima ih na talijanskom, njemačkom i francuskom. Osamdeset ih potječe od strica Boška Desnice, koji je živio u Obrovcu, postojbini Desnicâ od prve polovine 19. stoljeća. Upravo su njegova pisma bogatstvom, pa i neobičnošću

¹ Pisac je za života sredio svoju zagrebačku osobnu ostavštinu u osamdesetak pažljivo oblikovanih kutija dimenzija 21,2 x 28,3 x 6,0 cm. U posjedu je njegovih potomaka, a pohranjena je kod dr. sc. Uroša Desnice. Kutija „Prepiska do 1945“ razvrstana je u košuljice: „Do 1923“, „1924 – 1930“, „1931“, „1932“, „1933“, „1934“, „1935“, „1936“, „1937“, „1938“, „1940 – 1945“. U posljednjoj skupini izdvojena su pisma „Pisma iz 1944“ i „Prepiska s Ankom Zanella i drugima“. U ovom svesku objavljena su sva sačuvana pisma, koja su pohranjena u spomenutoj kutiji. Uočljiv je malen broj pisama iz 1920-ih te iz kasnih 1930-ih godina, a i ratna je prepiska, s dragocjenim iznimkama, oskudna.

² <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/hr/istrazivanja/programi/program-drustveno-humanistickih-i-kulturoloskih-istrazivanja-desnicini-susreti/>, khis.ffzg.unizg.hr/hr/istrazivanja/projekti/jankovic-castle-historic-site-generating-sustainable-development-of-the-ravni-kotari-region/ i <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/hr/virtualna-knjiznica/> /2. 12. 2019./

jezika te „gustoćom“ sadržaja daleko najzahtjevnija. Što sam više napredovao u radu na transkripciji i kritičkoj provjeri izvora, širio se krug ljudi koje sam morao, bolje rečeno, htio konzultirati. Vlastitim istraživanjima i u dragocjenoj komunikaciji s drugima, rad na *Desničinu epistolaru* sve je više postajao kolačativni projekt. Prije sedam godina vjerovao sam da ću sâm moći izaći na kraj s kritičkim izdanjem „Prepiske do 1945“, a danas, naposljetu, osjećam zadovoljstvo što izazovima ove zbirke nije odolio uistinu velik broj kolegica i kolega, čija su znanja i umijeća ugrađena u njezino izdanje.

Stečeno iskustvo u radu na kritičkom izdanju ohrabrilo me je da prikupim i objavim sve svoje historiografske radeove o Vladanu Desnici i Desnicama pod naslovom *Iluzije slobode. Ogledi o Vladanu Desnici*.³ Velikim dijelom inspirirana piščevom rukopisnom ostavštinom, cijela je spomenuta knjiga ustvari moj predgovor *Desničinu epistolaru*. Stoga ću se ovdje zadržati na pitanjima koja su se u meni kristalizirala u vezi s osobnom ostavštinom Vladana Desnice, a kojima se dosad nisam dovoljno bavio, u nadi da će i ona poticajno djelovati na čitatelje ove knjige.

1. Pisac *post mortem* i njegovi tragovi

Klasici moderne književnosti – poput Vladana Desnice – različito se odnose prema svojim pisanim tragovima. Vladan Desnica je već za života govorio onima koji su se življe zanimali za to što i kako radi te posebno za njegove rukopise da ih on najčešće uništava nakon što izgube smisao u nastanku nekoga njegova djela. Proteklih je godina, pak, njegov sin, dr. sc. Uroš Desnica, u nekoliko prilika posvjedočio da je naročito u godinama pred smrt njegov otac doslovno palio sve one pisane tragove svojeg stvaralaštva za koje je držao da ga ne trebaju preživjeti, točnije, da ne trebaju preživjeti njegov javno realiziran opus. Nema razloga ne vjerovati da su i brojna pisma netragom nestala na isti način. Budući da su se baštinici rukopisne ostavštine Vladana Desnice suglasili da ona u cijelosti bude arhivistički sređena sve do razine analitičkih inventara, a potom i digitalizirana, nakon što taj dugotrajni posao bude obavljen, bit će moguće – slijedeći tragove piščeve dokumentacije u mnoštvu drugih referentnih arhivskih fondova i zbirki – pouzdano odgovoriti na pitanje o tome što je sve Desnica uništio i što je sve s Desnicom u vezi uništено ili, jednostavno, nestalo.⁴

³ Drago ROKSANDIĆ, *Iluzije slobode. Ogledi o Vladanu Desnici*, Zagreb 2017.

⁴ Riječ je o dugoročno projiciranom i vrlo zahtjevnom projektu. Pitanje je je li opravдан. Držim da jest. Vladan Desnica kao čovjek i njegov opus kao umjetnika uvijek će izazivati prijepore. Previše je svoj da bi ga se moglo gurnuti u zaborav ili prepustiti korozivnim učincima ravnodušnosti. Previše je svjetski da bi ga se olako moglo provincijalizirati, trivijalizirati. Književni su kanoni za njegov opus uvijek preuski, a njegov opus kao cjelina isključuje smisao „kanonizacije“. Vladan Desnica obvezuje na zahtjevan dijalog, koji je *post mortem* uvijek u znaku pitanja kojima ne možemo izbjegći zbog njega i zbog samih sebe.

2. Trag i tragedija, tragedija bez traga

Mnogo je toga gubio kada to sasvim sigurno nije htio doživjeti, kada je gubitak rukopisa doživljavao kao osobnu tragediju. Poznavateljima Desničina opusa znano je da su neki njegovi rukopisi nestali u bombardiranju Beograda 1941. godine. Upućenijima je bolje poznato da mu je kovčeg s rukopisima nestao, vjerojatno ukraden, u srpnju 1942. godine, na putu iz Splita u Zadar:

Draga Nato, (k)ako će ti Vlade (Rismondo – D. R.) biti rekao, putem mi se izgubila valiza sa svom onom pustom robom i – što je najtragičnije, za mene lično – sa čitavim lirskim radom jednog decenija! Poslije one muzike što mi se en block izgubila kad si mi je poslala u Zagreb, sad evo ovo!! Ne možeš zamisliti kako mi je pri duši. Ma koliko to objektivno moglo biti bezvrijedno, to za mene pretstavlja deset godina – i to najboljih deset godina – života i rada!¹⁵

Ovo pismo otkriva da su se nekoliko godina ranije u poštanskom prometu izgubile neke njegove glazbene skladbe, do kojih je jako držao i koje je također neuspješno pokušao objaviti (Katica Pavičić) itd.

Mnogo je toga nestajalo u uvjetima koji su inače bili prekretnički u njegovu životu. Prisilni odlazak obitelji Desnica iz Zadra 1920. godine uništio je veliku većinu onoga što je u djetinjoj dobi bio prikupio. Godine 1920./1921. živio je u Splitu, u hotelu *Bellevue*, od 1921. do 1924. u Šibeniku, u internatskim uvjetima, od 1924. do 1927. u Zagrebu, na raznim adresama, godine 1927./1928. u Parizu, pa ponovno u Zagrebu do 1930., kada je diplomirao. Sve su te godine u ovoj prepisci opsegom vrlo oskudno dokumentirane.

Isto se može reći za razdoblje od 1939. do 1945. godine, kada je više puta odlazio na vojne vježbe, sudjelovao u Travanjskom ratu 1941., preseljavao se iz Splita u Zadar, boravio u Prekom na Dugom otoku, kružio između Zadra i Islama te oko Islama i, u proljeće 1944. godine, odlučio otići u partizane. Do jeseni kretao se po sjevernoj Dalmaciji, a od jeseni bio je na Visu i u Bariju, da bi od početka 1945. bio u Šibeniku te se od 9. svibnja 1945. uputio prema Zagrebu. Sve su te godine oskudno dokumentirane u *Desničinu epistolaru*.

Stoga ne začuđuje da najviše pisama potječe iz kratkog razdoblja od 1931. do 1938. godine, kada je s manjim prekidima u Splitu, gdje stvaralački traži sebe, ali se i ženi, rađaju se djeca, uređuje obiteljska kuća itd. Ipak, neka traumatična ratna iskustva zapisana su i sačuvana.

Razorne su učinke u njegovu i životu njegove obitelji imali „bombardmani“ (Zadar, jesen 1943., Islam Grčki, svibanj 1944., Split, lipanj 1944.). U Zadru je obitelji Desnica nestalo sve što su držali u unajmljenom stanu s ciljem da im ne nestane u ratu. O tome Vladan Desnica s mukom piše godinu dana kasnije, u listopadu 1944.:

⁵ Vladan Desnica – Nataši Desnica, Zadar, 16. VII. 1942.

Vis, 30/X

Draga Anka,

Evo smo napokon dočekali da je Split oslobođen, pa će i saobraćaj među nama i sve drugo biti znatno olakšano. Ksenija sa djecom, kao i mama i Nataša⁶, još su u Islamu i tu će ostati do daljega, a ja sam evo ovdje na prolasku za Hrvatsku, jer sam dodijeljen na rad u ZAVNOH, gdje ću vjerovatno ostati nekoliko mjeseci. Nadamo se da ste vi živi i zdravi. Vruće vas molim, tebe i svu rodbinu i prijatelje, da mi nastojite sada spasiti što od moje robe iz porušenog stana, jer kako nam je i u Zadru sve propalo, to smo ostali bez igdje ičega. Nastojte oslobođiti skale od ruševina da se može roba iznijeti. Najviše mi je do toga da mi se spase vrijednije stvari, (1r) knjige i slike, kao što sam ti pisao u ranijim pismima, a po mogućnosti i svu ostalu robu i pokućstvo daj prenijeti u mamin stan.⁷

U Kuli u Islamu, gdje je u svibnju 1944. izginula cijela jedna manja partizanska jedinica, ostali su i bez velikog dijela gospodarskih zgrada. U lipnju iste godine u Splitu im je teško oštećena obiteljska kuća u Ul. Tomića stine 1, koju su kupili uoči rata:

(...) 3 juna osvanuo crn za Split, zavio na stotine obitelji u crno, hiljade ostale bez krova. I vaša je kuća nastradala: bombe su pale na vanjskom uglu i u dvorištu. Krov i potkrovље su srušeni – III kat većim dijelom – kuhinje od gornjih katova srušile su se u kuhinju I kata. Kuhinja III kata srušila se u ordinaciju Lukinovića. Stube su zatrpane ruševnim materijalom i napolje porušene do II kata. Izgleda, pokućstvo u Vladanovoј biblioteci i spačaoj sobi nije sasvim stradalo, možda ni ono u blagovaoni? Lukinoviću su najviše stradali kuhinja i ordinacija. U I katu uništena je kuhinja, ali možda će se kuhinjsko suđe koje je bilo zatvoreno spasiti. Inače pokućstvo u I katu nije pretrpilo štete – polupana su samo neka stakla. Vrata stana do kojih su pale ruševine iz kuhinje su mnogo oštećena, stoga je stan otvoren; do danas se još nisu mogla popraviti i zatvoriti, jer nema radnika, svi su se razbjegli.⁸

„Bombardmane“ 1943. i 1944. jezivo su doživljavale Vladanove kćeri Olga i Jelena, sedmogodišnjakinja i petogodišnjakinja 1944. godine, koje su godinama kasnije to iskustvo evocirale:

Mi smo bježali u sklonište i to je tako impresivno za mene, dijete, bilo da sam ja do dana današnjeg klasistrofobična zbog tih skloništa. Znam da sam malo histerično reagirala jer sam se htjela otgnuti i na otvoreni prostor van izaći, tim više što su do mene doprle priče, i konkretno je to baš bilo iz Splita gdje su ... odakle smo došli, gdje smo imali kuću, [...] da je u blizini negdje zatrpana trokatnica i da se čuju vapaji ljudi ispod toga [...] tako da [...] smo izdržali svega dva bombardiranja u Zadru i onda smo prešli u Islam, gdje će nas godinu dana kasnije isto zateći bombardiranje.⁹

⁶ Nataša, sestra Vladana Desnice. Dakle, ne istoimena kći.

⁷ Vladan Desnica – Anki Zanella, Vis, 30. X. [1944.]

⁸ Anka Zanella – Vladanu Desnici, Split, 10. VI. 1944.

⁹ Olga Škarić (rod. Desnica), u: Ivana Cvijović JAVORINA, „Obiteljska sjećanja na ratne dane Vladana Desnice“, u: *Intelektualci i rat 1939. – 1947. Zbornik radova s međunarodnog skupa Desničini susreti 2011.* (ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina), Zagreb 2012., 258–259.

Početak i kraj rata bili su ipak „zasjećeni“ obiteljskim gubicima. Otac Uroš umro mu je 13. srpnja 1941. godine u Splitu, a stric Boško 1. travnja 1945. godine u Obrovcu.¹⁰ Nema nikakvih zapisa bilo koje naravi u vezi sa smrću njih dvojice. Stoga je moguće pretpostaviti da kutija „Prepiska do 1945“, koju objavljujemo u ovoj knjizi, sadržava sve ono što stjecajem (ne)prilika nije nestalo, ali i sve ono što je Vladan Desnica uspio sačuvati kao najveće dragocjenosti. Ako prihvatimo i ovu drugu pretpostavku, dobivamo jedan od ključeva za razumijevanje Vladana Desnice kao čovjeka, a time bar donekle i kao umjetnika.

3. U eliti tradicionalističkog modernizma

Vladan Desnica rođen je u Zadru, 17. rujna 1905. godine, a točno mjesec dana kasnije, 17. listopada, u istom gradu sastali su se prvaci srpskih stranaka u Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji te nakon jednodnevne rasprave usvojili „Zadarsku rezoluciju“. Bio je to dokument kojim se, pored ostalog, podržalo „Riječku rezoluciju“ hrvatskih političkih prvaka o temeljnim pitanjima politike „novog kursa“ u Trojednoj Kraljevini, koju su ovi bili usvojili 3. listopada iste godine. Ove dvije rezolucije omogućile su stvaranje Hrvatsko-srpske koalicije, višestramačke formacije koja je postala i ostala ključni akter unutarnje hrvatske politike sve do 1. prosinca 1918. godine. Među sudionicima zadarskog skupa bili su Vladimir vitez Desnica (Obrovac, 20. prosinca 1850. – Obrovac, 5. veljače 1922.) i dr. Uroš Desnica, djed i otac tek rođenog Vladana Desnice. (*Sl. 1.*) Veleposjednik Vladimir vitez Desnica bio je inače od 1882. do 1912. godine općinski načelnik u Obrovcu, a 1905. pripadao je najgorljivijim pobornicima politike „novog kursa“.¹¹ Dr. Uroš Desnica (Obrovac, 28. kolovoza 1874. – Split, 13. srpnja 1941.), nakon što je stekao doktorat pravnih znanosti u Beču 1900. godine, ali se i kulturno profilirao u tom gradu, otvorio je odvjetnički ured u Zadru i, pored ostalog, počeo politički dje-lovati u Srpskoj narodnoj stranci na Primorju.¹² Studije prava u Beču završio je 1912. godine i mlađi Vladimirov sin, Boško Desnica (Obrovac, 4. siječnja 1886. – Obrovac, 1. travnja 1945.), koji je, kao i stariji brat, bio čovjek vrlo raznovrsnih kulturnih senzibiliteta.¹³ Obojica su stekla klasičnu naobrazbu u Zadru, odlično vladala talijanskim i njemačkim jezikom te stalno obogaćivala

¹⁰ Leksikografska obrada Desnicâ postojano je manjkava i u Zagrebu i u Beogradu, kako prije tako i poslije 1990. godine. Tome je posvećen i poseban, analitički utemeljen rad. V. Vladan JOVANOVIĆ, „Članovi porodice Desnica u jugoslovenskim enciklopedijama i leksikonima“, *Dijalog povjesničara-istoričara*, knj. 9 (prir. Hans-Georg Fleck i Igor Graovac), Zagreb 2005., 243–257.

¹¹ „DESNICA, Vladimir, političar (Obrovac, 1850 – Obrovac, 31. I. 1922)“, *Hrvatski biografski leksikon 3/ Č – Đ*, Zagreb 1993., 318.

¹² „DESNICA, Uroš, političar (Obrovac, 28. VIII. 1874. – Split, 13. VII. 1941)“, *Isto*, 315.

¹³ „DESNICA, Boško, povjesničar i publicist (Obrovac, 4. I. 1886 – Obrovac, 1. IV. 1945)“, *Isto*, 315–316.

svoj srpski i hrvatski jezik. Međutim, nikada nisu izgubili osjećaj za kulturu komunikacije s ruralnim svijetom sjeverne Dalmacije.

Dakle, Vladan Desnica, kao i njegove sestre – starija, rano preminula Olga (Zadar, 1901. – Zadar, 1913.) i Nataša (Zadar, 1907. – Zadar, 1996.) – rođeni u peterosobnom roditeljskom stanu na glavnome gradskom trgu u Zadru (*Piazza dei Signori*, danas Narodni trg), odrastali su i sazrijevali u obitelji koja je bila otvorena prema urbanoj i ruralnoj okolini te još otvorenija prema vrijednostima moderne kulture. Vladan Desnica se upravo na to znao vraćati u svojim sjećanjima:

Otac mi je bio čovjek velike kulture, ne samo opće nego i literarne specijalno, i vrlo istančanog ukusa, odličan stilista i tako. (...) Stric je isto bio vrlo kulturno čovjek sa smislom za literaturu: prevodio je, čak je prevodio nešto Matavulja na talijanski. Literatura, historija, povijest umjetnosti i filozofija, ali u prvom redu literatura, nekako je bilo in patrimonio kod mene u obitelji i od najranijih sam godina na to upućen. (...) To je bila obična tema razgovora za večerom kod kuće. A i čitav krug u kojem su se kretali, ovdje u Zadru na primjer, iz najranijeg djetinjstva: Josip Bersa, Marko Car, Čedomil Jakša i ovakvi ljudi, recimo, to je bio krug u kome sam se kretao još kao dijete u Zadru prije prvoga svjetskog rata...¹⁴

Ipak je takvo djetinjstvo bilo naglo prekinuto već prije 1914. godine smrću 12-godišnje Olge.¹⁵ Potpuno nenadan gubitak kćeri, odnosno za Vladana njegove toliko bliske starije sestre, trajno je djelovao na roditeljski odnos prema odgoju djece, tj. na odnos djece prema roditeljima, starijima u obitelji općenito, ponajprije prema djedu Vladimиру i stricu Bošku u Obrovcu, odnosno prema obrovačkom dijelu obitelji. Odnosilo se to i na sve druge srodnike koji su ostali u bliskim odnosima s obitelji Desnica. Jelisaveta Simić (1850. – 1930.), supruga Vladimira viteza Simića i sestra Vladanove bake Olge (1856. – 1895.), supruge Vladimira Desnice, reagirala je toplo na Vladanovo pismo, upućeno vjerojatno iz Pariza desetak i više godina kasnije, kada se najviše bio udaljio od svega onoga što se od njega obiteljski očekivalo:

Najdraži Vlad ane!

Hvala ti što se sjećaš svojih starih i bolesnih. Bila bih ti odmah odgovorila, što mi je bila dužnost i želja, ali je moja Marija mnogo dana patila od jake neuropsihije na području lica koja nikako nije popuštala pa možeš zamisliti da sam bila izgubila glavu. Kad joj je bilo bolje, moj je stari dobio jaku temperaturu, a u toj dobi ne treba mnogo da bi se „otislo pod zemlju“, no, hvala nebesima, to je prevladao i sad mu je relativno dobro, premda mu klecaju koljena pa ga

¹⁴ Jevto M. MILOVIĆ, „Razgovor s Vladanom Desnicom o umjetničkom stvaranju“, *Letopis Matica srpske*, 5/1969., 124.

¹⁵ Rođena 1901., Olga je kao starija sestra imala u Vladanovu najranijem životu, za razliku od mlađe, Nataše, rođene 1907. godine, posebno mjesto. Sl. 2. zorno je grafijsko svjedočanstvo kakvi su mogli biti njihovi međusobni odnosi. To je istovremeno najstariji poznati sačuvani zapis Vladanova rukopisa.

od kauča do stola treba pridržavati. Ni ja se ne osjećam dobro, „nije mi sva trava na mjestu“, bit će mladost.

Jedva čekam da vas opet vidim i nadam se da će mi dobri Bog dopustiti da vas zagrlim.

Kako je moja Nataša; ne mogu ti reći koliko mi svi nedostajete.

Jutros se mladi Pupovac utopio; tako je okončao svoj nesretni život.

Molim te da preneseš obitelji moje srdačne pozdrave, a tebe čvrsto grli tvoja najodanija stara tetka.

Obrovac 9/12/27¹⁶

4. Sazrijevanje zasjenjeno tugom

Obiteljska tuga pretvorila se u prestravljenost kada je Veliki rat već samim svojim početkom doveo dotada ugledne i utjecajne Desnice u Zadru do egzistencijalne margine, o čemu svjedoči pismo Vladanove majke Fanny, rođ. Luković svojemu sinu Vladanu u trenutku kada njezin suprug, politički krajnje suspektni dr. Uroš Desnica, odlazi u punoj neizvjesnosti u Mostar (*Sl. 3.*).

Godine 1914. Vladan Desnica imao je devet godina. Koliko god rano djetinjstvo prije te godine moglo biti važno u njegovu emocionalnom i intelektualnom formiranju – a sâm je to više puta isticao – njegovo se djetinje sazrijevanje ipak zbilo u Prvome svjetskom ratu. Njegov djed Vladimir, otac dr. Uroš i stric Boško, svaki na svoj način, bili su 1914. godine proskribirani kao „veleizdajnici“. Nisu emigrirali poput više drugih prvaka Hrvatsko-srpske koalicije, a nisu bili ni zatočeni – poput mnoštva drugih, „nepodobnih“ – ali su se potrudili biti što manje „uočljivi“ sve dok im zbivanja u 1917. i 1918. godini nisu otvorila nove mogućnosti javnog djelovanja.

Vladan je u tim godinama u Zadru često živio odvojeno od roditelja. Iako je bio zbrinut, duboka promjena u načinu života, s mnoštvom djetinjih briga i neizvjesnosti, snažno je djelovala na njegovo karakterno sazrijevanje. Njegove ocjene u nižim razredima zadarske Hrvatske gimnazije bile su sve prije nego odlične, a broj izostanaka sve prije nego malen.¹⁷ Zatvarao se u svoj vlastiti svijet. Prilike su postale mnogo dramatičnijima poslije završetka rata.

Vladimiru, dr. Urošu i Bošku Desnici je „rat poslije rata“ bio mnogo teži nego sâm rat jer nisu bili spremni prihvatići talijansku okupaciju Zadra i velikog dijela Dalmacije, odnosnoistočne obale Jadranskog mora te njezine više nego izvjesne posljedice. Dr. Uroš Desnica je u studenome 1918. godine postao jedan od čelnih ljudi zadarskoga Narodnog vijeća, a bio je i u vrhu Narodnog vijeća Dalmacije. Stajalo ga je to internacije u Italiji 1919./1920.

¹⁶ Jelisaveta Simić – Vladanu Desnici, Obrovac, 9. XII. 1927.

¹⁷ Državni arhiv u Zadru, Hrvatska gimnazija u Zadru, Glavni imenik, 1916./1917., 1917./1918.

godine, a ubrzo potom i gubitka imovine u Zadru, obustave rada zadarskoga odvjetničkog ureda itd., u konačnici, odlaska u zavičajni Obrovac, preseljenja u Šibenik i, napoljetku, Split.¹⁸

Zasada je nepoznato što se u vrijeme najvećih ratnih neizvjesnosti događalo u pozadini bojišnica s Vladanom. *Sl. 4.* svjedoči da je obitelj ostala u svojem stanu u Zadru; sačuvana je njegova šibenska školska dokumentacija, koja također svjedoči o vrlo širokim rasponima ocjena i postojano velikom broju izostanaka s nastave. Ipak, loš ili osrednji đak u njegovu slučaju ne znači i neznačila. Naprotiv. Istraženo je što je čitao 1930-ih godina, dok se mnogo manje zna što je čitao i čime se sve bavio u svojoj dječačkoj i ranoj mladalačkoj dobi, a još manje u što su se sve stečene spoznaje kreativno pretvarale. Više je puta rekao u svojim poznim godinama da je od najranije dobi pisao.

Vladimir Rismundo poznavao je Vladana Desnicu od poratnih dana i, ako je Desnica nekoga uopće smatrao prijateljem sposobnim i dostoјnjim nositi se s njegovim intimnim mukama i stvaralačkim porivima, onda je to bio Rismundo pa su tim vjerodostojnije riječi koje je zapisao nakon Desničine smrti:

Smrću Vladana Desnice nestao je jedan od posljednjih živih iz čitavog jednog skupa mlađih ljudi koji su se bili našli u Splitu između dva rata, i koji su, gonjeni svaki na svoj način stvaralačkom željom, nastojali da što dublje prođu u misaona područja u kojima će konačno moći u potpunosti pronaći i izraziti sebe. I vrlo je teško, noseći u sebi utisnutu sliku čovjeka kojega su tragični udarci sudsbine i svirepa bolest bili potpuno razorili, ponovo se saživjeti s likom mladića koji je već onda pokazivao stigmate na jednoj od najranijeg djetinjstva izranjavanoj puti, ali čija se mladost u isto vrijeme ukazivala sposobnom da te stigmate prima i da ih na jednom višem duhovnom planu postepeno pretvara u živuće i raskošne cvjetove umjetnosti.¹⁹

5. S ocem, protiv oca – za oca

Neovisno o tome duguje li Vladan Desnica svoju dječačku i mladalačku kultiviranost kućnom i javnom obrazovanju ili usamljeničkom samoobrazovanju, očeva ruka, vidljiva ili nevidljiva, nije posustajala brinuti se za njegovo sazrijevanje – ništa manje za kćerino – čak ni u internaciji u Italiji 1919. godine:

Pozdravlja te i ljubi tvoj pape koji od tebe želi primiti vijesti o tome kako ide učenje u školi, klavira, francuskog i o vladanju. Iste vijesti želim i od sestre. Kad završava škola? Zbogom. G[ualdo] T[adino] 10/6 19.²⁰

Za oca bilo je važno „kako ide učenje u školi“ jer očito nije sumnjaо u to kako ide Vladanovo učenje po vlastitom izboru. Očeva strogost bila je isto-

¹⁸ D. ROKSANDIĆ, *Iluzije slobode*, 155.

¹⁹ *Isto*, 167.

²⁰ Dr. Uroš Desnica – Vladanu Desnici, Gualdo Tadino, 10. VI. 1919.

vremeno i priznanje da je svjestan nadarenosti svoje djece, posebno Vladaneve. Učenje je za njega očito bilo duhovno autodiscipliniranje! Kada je Vladan početkom 1930-ih počeo postajati prepoznatljiv po svojim literarnim sklonostima, nisu bili rijetki oni koji su u sinu vidjeli prije svega oca. U *Desničinu epistolaru* objavljeno je nekoliko pisama iz 1930-ih godina koja svjedoče o uvažavanju očeve kulture među različitim ljudima:

Pročitao sam najprije napis o pok[ojnom] Dr Baljku, jer sam pokojnog štovao i jer je to napisao tvoj plemeniti otac koji što napiše, čita se kao „duši poslastica“.²¹

Ili, u istom Perkovčevu pismu Vladanu Desnici:

Na dušak pročitah tvoj esej o milom mi dragom pokojniku i imenjaku Mirku Koroliji.

Moj Vladane, od srca ti čestitam! Vjeruj mi, odavno ne pročitah, u nijednom našem književ[nom] časopisu, tako smišljen, jezgrovit, pun misli i odličan stilom i jezikom esej. Imao si, a imaš je i još, sreću da si od svoga oca mogao da primiš prve i najbolje savjete i u čitanju i u pisanju.

Slično visoko mišljenje o literarnim vrijednostima rada dr. Uroša Desnice imao je i ban Primorske banovine, Josip Jablanović:

Napis tvoga oca *In memoriam* Dr. Baljka pravi je dragulj, za koji se inače, – o tempora! – nije moglo naći mesta u beogradskoj „Politici“.²²

Spontan izraz priznanja u istom smislu oteo se i don Vinku Brajeviću, glavnom uredniku splitskog *Novog doba*, koji je, dobivši od Vinke Bulić članak dr. Uroša Desnice posvećen jubileju dr. Bože Peričića, smjesta reagirao: „sigurno će bit dobar kad ga je napisao Dr Desnica“.²³

Imati umjetničke ambicije, bolje rečeno, potrebu umjetničkog izražavanja, kao što je imao mladi Vladan Desnica, a svaki čas suočavati se s javnim mnenjem koje sve što učini smatra u većoj ili manjoj mjeri očevom zaslugom, nije bilo jednostavno. Bilo je čak bolno zato što su gotovo svi njegovi pokušaji da postane umjetnički prepoznatljiv loše završavali. Odricati se oca bilo bi još bolnije jer nitko nije bio toliko kritičan prema njemu kao otac, ali nitko nije bio ni toliko poticajan. Vladan je bio svjestan toga pa je svemu unatoč cijenio i volio oca.

²¹ Dr. Mirko Perković – Vladanu Desnici, Knin, 9. VIII. 1935.

²² Josip Jablanović – Vladanu Desnici, Split, 17. VII. 1935.

²³ Vinka Bulić – Vladanu Desnici, Split, 8. XII. 1935.

6. Desetljeće neuspjeha ili desetljeće uspjeha? Desničine 1930-e

Sudeći prema ovoj prepisci, Vladan Desnica je prvu svoju pjesmu ponudio za objavlјivanje Matici hrvatskoj, u jesen 1931. godine, dakle nakon što je već bio završio studij prava. Nije ju sâm ponudio, nego je zamolio svojega splitskog kolegu, Olinku Delorku, koji je tada i sâm bio početnik, da „pjesmu“ predal Matici. Delorkove vijesti nakon odlaska u Maticu bile su suzdržane:

Dragi gosp[odine] Vladane!

Pismo sam primio šestog oktobra, pjesmu sam odnio skupa sa svojima 9. oktobra, a poslije toga još nisam govorio sa urednikom.²⁴ On je zauzet jako oko novih knjiga Matice Hrvatske, koje uprav sad izlaze iz štampe. Ali on će je nema sumnje štampati. Samo će te izgleda čekati dva tri mjeseca. Pišem Vam sada zato, jer sam mislio kako mi barem reče Miro, da ćete Vi ovih dana amo, ali kako Vas još nema, Ja Vam odgovaram pismeno što bi Vam bio rađe usmeno.²⁵

Vaš

Olinko Delorko²⁶

Što se u Matici dogodilo s pjesmom Vladana Desnice, zasad je nepoznato. Znade se da nije objavljena. Ničega više Delorkova nema u sačuvanoj prepisci pa je tim intrigantnije što je sačuvano pisamce koje neki „Miro“ šalje Vladanu Desnici iz Zagreba, 15. listopada iste godine:

Izgleda, da ti ova blažena bagra nije baš odveć sklona, jer za sada, a ni za do-gledno vreme nema nikakovog mesta pod okriljem njenog zagrebačkog pred-stavnika. Bar tako mi rekoše, a ja po što kupio, po to i prodao.

Trebaće, dakle, po svoj prilici, da se zadovoljiš sa svetovnjačkim krovom, za vreme tvoje političke patnje.

Verovat ćeš mi, valjda, ako ti reknem, da mi je žao, što nisam mogao da ti do kraja izidem u susret.

Tvoj Miro

Z[a]gre[b], 15. okt[obra] 1931.²⁷

Pisamce je očito u „šiframa“ pa se ništa konkretno ne može zaključiti. Jedino što se zna jest da Vladan Desnica kasnije ništa nije slao Matici hrvatskoj do 1941. godine da mu objavi u svojim izdanjima.

Nakon toga uslijedili su naporci koji su trajali cijelo desetljeće da svoju zbirku poezije objavi u Beogradu, kod Gece Kona. O tome je riječ u više pisama

²⁴ Godišnjak *Hrvatsko kolo* (XII/1931.) uredili su Branimir Livadić i Milovan Gavazzi. Delorko je vjerojatno razgovarao s Livadićem.

²⁵ V. pismo Miro [?] – Vladanu Desnici, Zagreb, 15. X. 1931.

²⁶ Olinko Delorko – Vladanu Desnici, Zagreb, [?] X. 1931.

²⁷ Miro [?] – Vladanu Desnici, Zagreb, 15. X. 1931.

uvrštenih u ovaj svezak. Ništa nije uspio dogovoriti do pred sâm početak sljedećeg rata, kada je dobio pismo od jednoga od najutjecajnijih književnih kritičara u Beogradu u to doba, Božidara Kovačevića:

Поштовани Господине,

На Ваше писмо, које сам имао задовољство да прочитам, одговарам Вам да сам спреман да прегледам Ваше радове. Претрпан рукописима са свих страна, ја Вас молим да ми за први мах пошљете своје критике или списе који се тичу северне Далмације.

Вашу песму не могу уврстити. Коректна је, али се не издава из данашње поезије. Можда ће, доцније, која друга бити занимљивија.

Молим Вас да примите мој другарски поздрав.

Божидар Ковачевић²⁸

Ipak, nakon što je Vladan Desnica objavio dva sveska *Magazina Sjeverne Dalmacije*, 1934. i 1935., постао је literarno уочљив, али приje svega zbog svojih eseja, iako је у првом свеску objavio и svoju poeziju. Deset godina пjesničkih poraza за veliku већину би би добар razlog да dignu рuke од poezije. То nije bio slučaj Vladana Desnice. Naprotiv, када је 1942. године остало без svojih стихова, doživio је то као tragediju i, очito, nastavio vjerovati у своје пjesničko nadahnuće, uvjeren да је ono ključ било kakva njegova književnog uspjeha.

U međuvremenu је што ја настојао учинити не би ли се osloboдио odvjetničkog poziva, чиме је доводио у пitanje будућnost očeva odvjetničkog ureda у Splitu, стvorena teškom mukom након што је zadarski propao 1919./1920. godine. Sudeći prema jednom од pisama Boška Desnice, izgleda да је sinovo povlačenje utjecalo и на dr. Uroša Desnicu да поче zanemarivati odvjetnički poziv и sve se više posvećivati posjedu u Islamu Grčkom:

On ima i znanja i sposobnosti i kulture i stila da može da stupi u to društvo, ali je za tvog čaču važnije pitanje islamske sluškinje, Krste, Vase Uzelca i t.d. (1r) neg svi oni momenti koje ti ističes.²⁹

Koliko god upravo Boško Desnica podržavao Vladanove književne ambicije, nije га подрžавао у намјери да напусти „advokaturu“. Pritom se referirao и на njegova „čaču“:

Ovako si ti ospozobljen за sve i ako nastane potreba (као што neminovno hoće „quando cresce famiglia“) за већом zaradom ti ћеš zakoračiti u unosnu advokaturu, koja мene nije obogatila jer nisam за nju sposoban a čaču [dr. Uroša Desnicu – nap. D. R.] jer je nezaslužno и neoprostivo na nju pljunuo, али која tebi otvara široke mogućnosti uspjeha и зараде jer si i pored tvog koprcanja за nju stvoren.³⁰

²⁸ Božidar Kovačević – Vladanu Desnici, Beograd, 8. II. 1941.

²⁹ Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac, 13. XII. 1934.

³⁰ Boško Desnica – Vladanu Desnici, Karin, b. d., 1935.

7. Neuspjeli ulazak u *Politikinu* „porodicu“ 1933. godine

Kada nije uspio kao pjesnik, Vladan Desnica pokušao je uspjeti kao novinar, i to kao stalni dopisnik beogradske *Politike* iz Splita. Budući da nije imao nikakva novinarskog iskustva, bila je to smiona ambicija, koja je svoje djelomično pokriće mogla imati jedino u tome što je *Politika* tih godina razvijala vrlo ambicioznu dopisničku službu, angažirajući pretežno mlade, obrazovane ljude, ne nužno one s novinarskim iskustvom. Koliko mu je do toga bilo stalo, vidi se po tome što je uspio navesti ne samo svojeg strica Boška nego čak i samog oca, kojeg to uopće nije oduševljavalо, da se potrude osigurati mu dopisničko mjesto. Nagovorio je čak i Ignjata Joba – kojem su tih godina dr. Uroš i Vladan Desnica nastojali pomoći da riješi neke svoje osobne i obiteljske egzistencijalne probleme – da iskoristi svoj beogradski prestiž i zauzme se kako bi Vladan dobio žuđeno dopisničko mjesto. Od toga, izgleda, nije bilo ništa. U svakom slučaju, ostao je u Splitu raditi poslove koji mu nisu pričinjavali zadovoljstvo.

8. „Ćirilica“

Međutim, ova je epizoda ipak vrlo važna s književne i jezične strane jer je otkrila osjetne razlike u poimanju književnog jezika između Boška i Vladana. Založivši se da njegov sinovac dobije *Politikino* dopisničko mjesto u Splitu, što bi zasigurno imponiralo i stricu Bošku, ovaj je osjetio potrebu da ga pomalo ironično upozori da neće uspjeti u tome ako ne promijeni svoj književni jezik:

Meni je za Politiku obično pisao Miomir Milenović i s njim sam izmijenio par pisama, ali, ako ti hoćeš, mi ciappo el corragio a due man i pišem ravno gromovniku Ribnikaru. Za taj slučaj trebam par tvojih štampanih stvari da ih pošaljem ka muštru tvog pisanja. Ali ako budeš pisao za Politiku, trebaće da dadeš jeziku jedan pravoslavniji pečat i da opereš i tuoi cenci nella Sava, o possibilmente nel Vardar pri čemu će ižmariti oni pusti „dojmovi“ i drugi ne ortodoxni izrazi.³¹

Obavještavajući Vladana Desnicu o svojem razgovoru s direktorom *Politike*, Vladislavom Ribnikarom, u vezi s dopisničkim mjestom iz Splita, Ignjat Job je na kraju Vladanu sugerirao, s puno predostrožnosti, što bi trebao učiniti:

Ја ништа на свијету не вјерујем док не видим својим рођеним очима, али овако изгледа добро. Ја сам уостalom и на другој страни порадио. Крижанић ће да тога Кузмића мало поразговори и т.д. Надати се је, што рекли Рвати. Само молим Вас никоме ни ријечи да сам се ја на икаквој форми у то умијешао. Разговараћемо уосталоме, јер ја ћу кроз који дан

³¹ Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac, 2. X. 1933.

...da opereš i tuoi cenci nella Sava, o possibilmente nel Vardar – da opereš svoje prnje u Savi, ili po mogućnosti u Vardaru

доље. Са здрављем ми је знатно боље. Ту понуду свакако упутите одмах.
Ћирилицом.³²

Job je bez teškoća pisao latinicom i čirilicom, hrvatski i srpski, i nije mu bilo teško uočiti da je Vladan, koliko god govorio i pisao izvrsnim jezikom, mnogo više sklon koristiti se latinicom nego čirilicom te, prema percepcijama javnog mnijenja, više nagnjati hrvatskoj jezičnoj kulturi nego srpskoj. Čirilica je u to vrijeme u *Politici* bila zakon, a to je ostala do danas. U biti apolitični Job osjetio je potrebu upozoriti Vladana Desnicu da ne dira u „kanon“ ako želi dobiti dopisničko mjesto.

Da je uspio dobiti to dopisničko mjesto, pitanje je bi li razvio svoje izražajne sposobnosti kao što ih je razvio. Međutim, potreba da se oglasi u *Politici*, vrlo raširena među Srbima izvan Srbije – i ne samo Srbima – nije ga napustila. Otkrio je to Vladan Desnica zagrebačkom dopisniku *Politike* Stevi Ostojiću 1965./1966. godine, dakle uoči svoje smrti:

...ako ipak pokušam da nekako odredim koji je moj prvi rad pisan s namjerom da ga objavim, to je slučajno u nekoj vezi baš s „Politikom“: dugo sam se mučio s novelom od pet-šest kartica koju sam bio namijenio „Politikinom“ podlistku „Priča Politike“. Naslov joj je bio „Zasluzeni odmor“. Tema je bila sasvim doba za valjanu priču, a ispala mi je pomalo nevješta ali veoma živa. Napisao sam bezbroj varijanti. I u svakoj novoj redakciji priča je bila sve vještija, sve korektnija, sve dotjeranija – i sve mrtvija. Na koncu je ispala pravo savršenstvo dotjeranosti i papirnatosti. Nisam je nikad objavio. (U tome, opet, leži dobra strana škrtog i nečkavog objavlјivanja.) Kasnije je nadošao rat, pa je i ona, kao i mnoga drugih kartušina, i knjiga novela, i knjižica stihova, već pripremljene za štampu, bespovratno propala. Ali mogu sa sigurnošću reći da sam bar polovicu metjea, bar polovicu onoga što znam, naučio na toj nove lici.³³

9. Boško Desnica, Roberto Cessi i *Istorija kotarskih uskoka*: otkriće *Epistolara*

Naglasili smo da velik dio ovog sveska *Desničina epistolara* čine pisma Boška Desnice. Sigurno nećemo pretjerati ako kažemo da ona – neovisno o svemu što su značila za Vladana Desnicu – nameću potrebu sustavnog istraživanja i prevrednovanja njegova opusa, posebno historiografskog. Čitajući ovu prepliku, otkrili smo da su 1930-ih godina Boško i Vladan ne samo intenzivno raspravljali historiografske teme nego i radno surađivali na različitim izdanjima te da je vrijedno registrirati Vladanov udio u nastanku kapitalnog djela

³² Ignat Job – Vladanu Desnici, Beograd, 11. X. 1933. Riječ je o Pjeru Križaniću i Dobrosavu Kuzmiću.

³³ „Prvu novelu namenio sam ‘Politici’“, u: Vladan DESNICA, *Hotimično iskustvo – diskurzivna proza Vladana Desnice*, knj. 2 (pripremio i redigirao Dušan Marinković), Zagreb 2006., 105–106.

Boška Desnice, dvosvećane *Istorije kotarskih uskoka*.³⁴ Dalnjim pozornim čitanjem fokusirali smo se na iznimno važno pitanje tko je bila osoba koja je Bošku Desnici prikupljala arhivsko gradivo za ovu zbirku u Državnom arhivu u Veneciju. Dobro je poznato što je Boško s tim u vezi napisao:

Kako je meni nedostajalo i vremena i sredstava za jedan duži boravak u Mlecima, bio sam prisiljen da taj posao poverim drugome. Lice koje sam za to odabrao, jedan profesor padovanskog univerziteta, bilo je savršeno doraslo tom poslu. Na osnovu uputa i podataka koje sam mu pismeno davao, taj je gospodin bez muke nalazio u proveditorskim depesama izveštaje koji su mene zanimali, znalački ih prepisivao i meni dostavljao. I taj je rad zahtevao i truda i žrtava, ali ni ovde rezultat nije izostao ni podbacio.³⁵

U Boškovu pismu Vladanu od 7. studenoga 1934. godine vjerojatno je ključ za razrješenje ove krupne zagonetke:

Dr. Viola iz Mletaka javlja nepovoljne vijesti: ne nalaze proces. Čini mi se da oni od arhiva, prasci ka svi Talijanci, samo vureluju i vuku za nos tog otmennog i dobrog čovjeka. Čudnovato mi je da je meni Cessi našao sve što sam mu pisao da mi nagje, a Violi do sada od 4 stvari ni samu jednu!³⁶

Ako je vjerovati Bošku, spomenuti Cessi mogao je biti jedino Roberto Cessi (Rovigo, 20. kolovoza 1885. – Padova, 19. siječnja 1969.), veliki talijanski povjesničar Mletačke Republike, koji je od 1927. do 1955. godine bio profesor na Sveučilištu u Padovi!³⁷ Pitanje je gdje su se ova dvojica vršnjaka (rođena 1885. i 1886. godine) upoznala i toliko zbljžila da bi Cessi mogao, makar i za honорар, toliko raditi za Desnicu. Venecijanist Cessi, inače ljevičar, znanstvenik marksističkih inspiracija, mogao je imati simpatija za Desnicu ne zato što je ovaj bio potomak konte Jankovića nego zato što je i sâm bio posvećen, pored ostalog, „povijesti odozdo“ Mletačke Republike te, zašto ne, iz „morlačke perspektive“. Obojicu je mogla povezivati i strast za arhivskim istraživanjima kao temeljnoj prepostavci bilo kakve historiografske refleksije. Ostaje činjenica da je Cessi bio vrhunski profesionalac, a Desnica inteligentni, domišljati i radno motivirani amater u historiografiji. „Amater“ nije najbolja riječ jer je Boško bio pravnik bečke provenijencije, a bečki studij prava osiguravao je i historiografske kompetencije. Duboko saživljen s talijanskim jezikom i talijanskom kulturom, Desnica je bez teškoća mogao steći Cessijeve simpatije i osigurati

³⁴ V. Boško DESNICA, *Istorija kotarskih uskoka 1646 – 1684*, sv. 1: (1646 – 1684), Beograd 1950.; sv. 2: *1684 – 1749*, Beograd 1951.; D. ROKSANDIĆ, „Vladan Desnica i *Istorija kotarskih uskoka* Boška Desnice“, u: ISTI, *Iluzije slobode*, 219–230.

³⁵ B. DESNICA (sabrazao i objavio), *Istorija kotarskih uskoka 1646 – 1684*, sv. 1, 9.

³⁶ Šokantno je da se Boško Desnica, koji je kulturno bio toliko saživljen s talijanskim jezikom i kulturom, može koristiti tako uvredljivim izrazom za sve Talijane i istovremeno hvaliti dr. Cessija i dr. Violu! *Post scriptum* prof. Ivetića: „Ti prasci: to ti je Dalmacija. I Italija. Sti porci. Tipično za italofone...“ (3. XII. 2019.)

³⁷ „CESSI, Roberto“, *Enciclopedia Treccani* (http://www.treccani.it/enciclopedia/roberto-cessi_%28Dizionario-Biografico%29/ /1. 12. 2019./)

razumijevanje za teme koje su ga motivirale. Pitanje je gdje su se mogli sresti. Možda 1919./1920. godine, za vrijeme Desničine konfinacije u Italiji? Nisu bili rijetki talijanski ljevičari koji tada nisu imali razumijevanja za talijanski iredentizam na istočnoj obali Jadranskog mora.

Međutim, sve su ovo hipoteze koje će trebati provjeriti u još uvijek neistraženim rukopisnim ostavština jednoga i drugog. Ostaje, naime, mogućnost da se u predgovoru *Istorije kotarskih uskoka* Boško Desnica poslužio mistifikacijom kakvu je inače bio predložio Vladanu Desnici, kada je ovaj kao početnik u književnosti trebao objaviti svoj prozni prvijenac „Životna staza Jandrije Kutlače, skica za roman“ u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1935.³⁸ Naime, da bi Vladana kao početnika poštudio mogućih nepravedno negativnih kritika, predložio mu je da se posluži imenom Josipa Berse (Zadar, 13. siječnja 1862. – Zadar, 5. prosinca 1932.), inače kućnog prijatelja Desnicâ u Zadru:

U pogledu štampanja ja imam jednu ideju: štampaj je u Magazinu ali ne pod svojim imenom, već učinimo jedan mali trik, jednu mistifikaciju: podmetnimo je, diskretno, pokojnom Bepu Bersi. To ima svoje dobre strane: ako je potpišeš ti onda će svi primiti novelu sa nepovjerenjem i skepsom koju svi instinkтивno imaju prema početničkim tekstovima. Ako je podmetnemo Bersi, svijet će je primiti sa strahopoštovanjem i pijetetom. Stvar treba izvesti lukavo: potpis: tre stelle a pod naslovom, u kurzivu napomena redakcije: Od lica vrlo bliska jednom našem nedavno preminulom, ali već davno zaboravljenom, starijem književniku primili smo ovu novelu, nagjenu u njegovoj književnoj zaostavštini, uz molbu da je objavimo. Lice koje nam je šalje ne želi da ovom publikacijom ni šta oduzme ni šta doda već staloženoj književnoj reputaciji čovjeka, čijem se kultu ono posvetilo pa nas moli da ne iznosimo auktorova imena. (...)³⁹

Srpska kraljevska akademija odlučila je tiskati *Istoriju kotarskih uskoka* nakon poduzih oklijevanja, da bi na kraju od Boška Desnice zatražila da primjeni pravila uređivanja cijelog rukopisa koja su bila inkompatibilna s venecijanističkim uzusima, koje je on od svoje mladosti prakticirao. S time u vezi jadao se Vladanu, na rubu očaja:

One famozne „upute za publikaciju dokumenata na italijanskom“ nisu nikakve opće upute, već subjektivni nazori Jorja Tadića, koji je popio paru Rado niću. Na moj zahtjev, akademija mi je poslala Tadićev zbornik, koji u uvodu tretira to pitanje. Šaljem ti ga da ga pročitaš. Ako bi ti čeo da istaknute nazore pobiješ, ja bi tvoje argumente unio u predgovor, jer niti mislim niti znam kako da „saobrazim“ zbornik nazorima referenata i stvar me tako nervira, da nisam daleko od odluke de mandar li tutti tamo kud Srbijanci šalju, i propri [...] pa da odustanem od namjeravane publikacije. Žao mi je samo uloženog

³⁸ *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 155–173.

³⁹ Boško Desnica – Vladanu Desnici, [Obrovac], b. d., [1934.].

truda i izgubljenog vremena, a neugodno mi je i što se za ovu stvar rasčulo po Judeji, pa bi Matičari mogli misliti da me Akademija odbila. Nego nervoza će u jednom času nadjačati i ta žaljenja, pa ču onda lijepo ove zime sjesti kod štuve i jednog po jednog predati vatri sve čestite serdare!⁴⁰

Paradoksalno je što se Boško Desnica trebao „srbizirati“ po tada aktualnim nazorima Jorja Tadića, a tužno što je morao najviše strepititi kako će reagirati njegovi protivnici po ravnokotarskoj „Judeji“. Stoga ne bi bilo čudno za Boška Desnicu da se u predgovoru htio zaštiti, pored ostalog, imenom anonimnog suradnika u Veneciji, padovanskoga sveučilišnog profesora, čije smo ime otkrili igrom slučaja, tj. time što je njegovo ime spomenuo u privatnom pismu svojem sinovcu, najvećoj nadi obitelji Desnica.

Međutim, prema Miloradu Saviću, padovanski sveučilišni profesor bio je Roberto Cesari.⁴¹ Dok ne vidimo izvornu prepisku između Desnice i padovanskog profesora, ne možemo ništa prejudicirati, ali moramo posumnjati u priređivačevo čitanje jer u godinama o kojima je riječ, 1920-ima, na Sveučilištu u Padovi nije bilo nikoga tko bi se zvao Roberto Cesari, kao što ga nije bilo niti ikada kasnije.⁴² Ako je Desnica doista surađivao s Robertom Cessijem, izvjesno je da Cessijev doprinos ni slučajno ne treba svoditi samo na arhivističke usluge, koliko god važne one bile. (Na koncu konca, Cessi je za prijepise mogao koristiti pomoć nekih svojih suradnika i kontrolirati njihov rad prije nego što prijepise pošalje u Obrovac.) Naime, *Istorija* već u predgovoru najavljuje vrlo širok spektar problematika koje će biti otvorene izabranim izvorima, a one su daleko prelazile granice tradicionalnih obrazaca pa se s pravom može prepostaviti da je Cessijeva uloga u oblikovanju ove zbirke dokumenata isto tako – kapitalna.

Nije nam namjera bila pisati „Kako čitati *Desničin epistolar?*“ jer smo svjesni da će to svaki čitatelj raditi na neki svoj način. Namjera nam je bila pokazati da, neovisno o tome kako tko čita, svatko u ovoj prepisci može naći nešto novo i uistinu važno kada je riječ o Desničinim vremenima i prostorima od 1910. do 1945. godine, što nam omogućuje nove susrete s njim kao čovjekom i kao književnikom, točnije, najmanje s iskustvenim ishodištima njegove umjetničke imaginacije.

Zagreb, 3. prosinca 2019.

⁴⁰ Boško Desnica – Vladanu Desnici, Karin, 29. VII. 1938.

⁴¹ B. DESNICA, *Sabrana djela* (pripredio i uvodni tekst napisao Milorad Savić), Zagreb 2008., 14 i 20.

⁴² Zahvaljujem prof. dr. sc. Egidiju Ivetiću, profesoru Sveučilišta u Padovi, venecijanistu i baštiniku tradicije Roberta Cessija, na informaciji o Robertu Cesariju.

I.
DESNIČIN EPISTOLAR

JOSIP BARAČ¹

I.

JOSIP BARAČ – VLADANU DESNICI, SPLIT, 18. II. 1938.²

„Dragi i poštovani prijatelju:

Hitam da Vam srdačno zahvalim na pripisanim mi lijepom daru. Pročitao sam na dušak i mogu Vam čestitati na izvrsnom prevodu.

‘Vivas votis meis’³

U ljubavi i u odanosti

prof[esor] J[osip] Barač

Sp[li]t, 8/II 1938.

Velecijenjeni Gospodin

Dr. Vladan Desnica

Split

Sinjska“ (1r)

(rukopis, latinica)

¹ Zahvaljujemo akademiku Emiliju Marinu na pomoći u identifikaciji pošiljatelja dopisnice, profesora Josipa Barača.

² Na stražnjoj strani dopisnice reproducirana je karikatura profesora Barača. Sudeći prema životopisnim podacima, V. Desnica bio je njegov đak u zadarskoj hrvatskoj gimnaziji te u splitskoj Klasičnoj gimnaziji. Očito su ostali bliski jer mu je Desnica poslao svoj tada upravo tiskani prijevod Croceovih *Eseja iz estetike* (Split 1938.).

³ *Vivat votis meis!* (lat.) – Živio po mojim molitvama!

FRA KARLO BALIĆ⁴

I.

FRA KARLO BALIĆ – FRA FRANI [?], RIM, 17. VII. 1935.

„ATHENEUM ANTONIANUM DE URBE⁵

Via Merulana, 124

Roma

Dragi Frano!

Ti ćeš reći ‘Tandem aliquando’ kada ugledaš ovo pismo.⁶ A opet Ti znaš da je ‘Roma – mora’.⁷ Nadalje, Twoje pismo došlo u nezgodan čas. Ispiti započeli: čitav dan sjedi u komisiji. Biblioteka otvorena samo do podne: pol sata s autom daleko od koleda ... Sve skupa: ad impossibilia nemo tenetur⁸ ... Suviše, sad je biblioteka zatvorena sve do 1 oktobra ... Ipak caritas omnia vincit⁹ ... Tri sam dana izgubio. U prvi pošao, i nijesam ništa u katalozima našao. Drugi dan bio kod samoga direktora, i u njegovoj sobi našao knjigu Engelbrechtovu, koja je oštećena i u derutnom stanju, pak se posebno čuva.¹⁰ A onda tražio fotografa Sansainija, koji će Ti direkte poslati traženo, jer danas ili sutra polazim u Dalmaciju, pak ne mogu da uredim. Ja sam rekao fotografu platiti kada se vratim u Rim. To će (1r) zapasti neku malenkost ... valjda desetak lira ...

U spomenutoj knjizi ima do 119 slika, a velika većina se odnosi na Hrvatsku i Dalmaciju ...¹¹ Naslovi su na njemačkom jeziku ... Tako slika 9 ima podnaslov: ‘Trenk, chef der Sclavonischer Panduren...’ Većina slika prikazuje ‘Panduren’ Slika 22: ‘Ein Priester der Panduren’. Slika 101: ‘Ein Officier

⁴ Zahvaljujemo akademiku Emiliju Marinu na pomoći u identifikaciji vjerojatnog korespondenta, fra Karla Balića.

⁵ Antonianum je 1887. godine utemeljio Bernardino da Portogruaro (Giuseppe dal Vago), general (*ministro generale*) Franjevačkog reda od 1869. do 1889. godine, kao visoku franjevačku školu. Papa Lav XIII. uzdignuo je Antonianum u *Collegium Sancti Antonii Patavini in Urbe*, a papa Pio XI. ga je 17. V. 1933. preimenovao u *Athenaeum Antonianum de Urbe* te 14. VI. 1938. godine podijelio mu status papinske visoke škole (https://de.wikipedia.org/wiki/P%C3%A4pstliche_Universit%C3%A4t_Antonianum /14. 11. 2019./)

⁶ *Tandem aliquando!* (lat.) – Jedva jednom!, Konačno!, Napokon!

⁷ *Roma – mora* (lat.) – Rim – otezanje

⁸ *Ad impossibilia nemo tenetur.* (lat.) – Nitko nije obvezan na nemoguće.

⁹ *Caritas omnia vincit.* (lat.) – Ljubav sve pobjeduje.

¹⁰ Martin ENGELBRECHT, *Théâtre de la milice étrangère. Schaubühne verschiedener in Deutschland bisher unbekannt gewesener Soldaten von ausländischen Nationen*, Augsburg 1742. – 1745.

¹¹ Serija inače ima cca 150 listova.

aus Dalmatien' ... Slika 106: 'Zwei Sclavonische Pfeifer...' Slika 109: 'Ein pandur aus Croatien...'¹²

Spomenuta knjiga ima signatum: 'III.B.3.26'

Drago mi je da si na universi u Zagrebu.¹³

Pozdravi Gosp[odina] Desnicu.¹⁴

Tvoj

Karlo

Roma dne 17/VII 35

P. S. Mislim biti u subotu u Zadru. Nije stalno¹⁵.“ (1v)

(strojopis, latinica)

¹² Prijevodi podnaslova: „Trenk, zapovjednik slavonskih pandura“, „Panduri“, „Pandurski svećenik“, „Časnik iz Dalmacije“, „Dva slavonska svirača“, „Hrvatski pandur“.

¹³ Nijedan nastavnik Sveučilišta u Zagrebu u to vrijeme nije se zvao „fra Frane“.

¹⁴ Riječ je o Bošku Desnici.

¹⁵ Rukopisni dodatak: „Nije stalno.“

DUŠAN BALJAK

I.

DUŠAN BALJAK – VLADANU DESNICI, ZADAR, 4. III. 1933.

„Поштовани Господине,

Примио сам Ваше цијељено и врло љубезно писмо 30 Јануара. Прије свега Вас молим да извините ако до данас нисам Вам одговорио.

Ваше писмо у велике ме је обрадовало; у згодан час донијело ми је радосну вијест да ће на нашем приморју оживјети негдашњи Српско-Далматински Магазин.

Похвално је то дјело, које предузимљу Срби далматински; (1г) оно одговара и великој потреби да се у данашњим хаотичним приликама држи жива и будна српска свијест у нашем народу у сјеверној Далмацији.

Вама честитам што Вас је допао лијепи и часни задатак да будете уредником нашем на ново рођеном Културном гласнику.

Што се тиче Ваше жеље да вам пошаљем један мој напис, ја бих врло радо удовољио Вашем (1v) ласкавом позиву. Али нисам у таквом духовном расположењу у коме би ми успјело да напишим нешто, што би могло наћи достојно мјесто уз остale радње, које ће донијети прва књига Вашег годишњака. Али, ако приспијем још на вријеме, настојаћу да нађем штогод из мог прошлог рада, пак ћу Вам послати.¹⁶

За сада шаљем Вам овдје уклопљену фотографију моје сестре (2г) Данице.¹⁷ Нисам Вам је могао прије послати, јер сам био наручио фотографу да сними нову по једној старијој фотографији. Моја сестра Даница, рођена 20 Фебруара 1856, умрла је 5 Септембра 1931.¹⁸

Захваљујући на Вашем љубезном писму, молим да, уз пријатељски поздрав, примите ујверење о мом одличном поштовању.

Душан Баљак

4 марта 1933

Задар“ (2v)

(рукопис, цирилица)

¹⁶ Dušan Baljak umro je u Zadru 24. IV. 1935. godine, u dubokoj starosti. U međuvremenu ništa nije stigao napisati za *Magazin Sjeverne Dalmacije*, ali je u njegovu drugom broju dr. Uroš Desnica objavio „Dr. Dušan Baljak. In memoriam“ (174–176). O Baljkovoj sestri Danici ništa nije objavljeno.

¹⁷ Fotografija se ne nalazi u prilogu.

¹⁸ Adresa na omotnici ispisana je latinicom: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Sinjska ul. 7“ / „Dr. Dušan Baljak, Zadar“. Pismo je poslano preporučenom poštom iz Zemunika: „R Земуник Zemunik No 1967“.

NIKOLA BANAŠEVIĆ

I.

NIKOLA BANAŠEVIĆ – VLADANU DESNICI, 10. III. 1936.

„Скопље, 10/III, 1936

Поштовани господине,

најлепше Вам захваљујем на послатим свескама ‘Магазина Сјеверне Далмације’, за које сам се одмах уверио да садрже пуно добрих ствари. Жалим само што Вам не могу послати своју књигу о М[арку] Краљевићу, јер сам раздао све своје примерке.¹⁹ Порадићу код Скопског Научног Друштва, које је издало књигу, да Вам пошаље њу и коју другу своју публикацију у замену.

С одличним поштовањем,

Н[икола] Банашевић“ (1v)

(рукопис, цирилица)

¹⁹ V. Nikola BANAŠEVIĆ, *Ciklus Marka Kraljevića i odjeci francusko-talijanske viteške književnosti*, Skoplje 1935. (čir.); ISTI, *O postanku i razvoju kosovskog i Markova ciklusa: povodom članka g. D. Kostića. Noviji prilozi proučavanju narodne poezije s obzirom i na druge studije o narodnoj poeziji*, Beograd 1936. (čir.)

NIKO BARTULOVIĆ**I.**

**NIKO BARTULOVIĆ – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
20. IX. 1935.**

„P[oštovani] N[aslov] Uredništvo ‘Magazina Severne Dalmacije’ Split
Primio sam poslati mi broj II. Magazina, i čim pre ēu napisati o njem pri-
log za ‘Javnost’.²⁰

Sa poštovanjem,

Niko Bartulović“ (1v)

(rukopis, latinica)

²⁰ V. Niko BARTULOVIĆ, „Magazin Sjeverne Dalmacije“, *Javnost* (Beograd), god. I., br. 41, 26. 10. 1935., 1031–1032; br. 42, 2. 11. 1935., 1057–1058.

BIBLIOTEKA MUZEJA MATEICE SRPSKE

I.

BIBLIOTEKA MUZEJA MATEICE SRPSKE – NAKLADI
„KADMOS“, NOVI SAD, 10. III. 1938.²¹

„Библиотека Музеја Матице српске
Уредништво књижевних издања Матице српске
Нови Сад, 10 III 1938

Benedetto Croce: Eseji iz estetike

Част нам је известити Вас да смо са захвалношћу примили Ваше издање

С одличним поштовањем
Franjo Malin²² (1v)

(tiskani dopisnički formular, cirilica, a upisi latinicom, uključujući potpis „Franjo Malin“)

²¹ Adresirano na: „Kadmos“ / Split / Bihaćka 5/II“ (lat.).

²² V. Franjo MALIN, „Muzej Matice Srpske u Novom Sadu“, *Narodna starina*, 12/1933., br. 30, 65–69.

BOŽIDAR BORKO

I.

BOŽIDAR BORKO – NAKLADI „KADMOS“, LJUBLJANA,
28. II. 1938.²³

„P[oš]t[ovani]. Molim Vas, pošaljite mi odmah 1 primjerak knjige
B[enedetto] Croce, Eseji iz estetike
Obavezujem se, da će Din 15 + poštarina odmah nakon primitka uplatiti
poštanskim čekom koji izvolite priložiti.
Uz izražaj poštovanja

Božidar Borko urednik ‘Jutra’ Ljubljana, Knafljeva 5“ (1v)	Ljubljana, Knafljeva 5“ (1v)
Lj[ubljana], 28/II. 38 (rukopis, latinica)	

2.

VLADAN DESNICA – BOŽIDARU BORKU, SPLIT, 9. III. 1938.

„Gospodin / Božidar Borko / urednik ‘Jutra’ / Ljubljana / Knafljeva 5.

Na Vašu dopisnicu od 28/II poslali smo Vam na poklon primjerak knjige ‘CROCE, ESEJI IZ ESTETIKE’ s molbom na uvrštenje priložene notice i na eventualni prikaz u Vašem cij[enjenom] listu. No kako u stupcima vašeg lista nismo naišli na spomen o knjizi, molimo Vas da nam javite ako Vam slučajno nije stigla, kako bismo mogli da vam pošaljemo drugi primjerak.

S odličnim poštovanjem,

Vladan Desnica

Split, 9 marta 1938“ (1r)
(rukopis, latinica)

²³ Adresirano na: „P. n. / ‘Kadmos’ / naklada / Split / Bihaćka ul 5“ (1r).

3.

BOŽIDAR BORKO – NAKLADI „KADMOS“, LJUBLJANA,
28. II. 1938.

„P[oš]T[ovani]. Zahvaljujem Vam za ljubazni poklon primjerka knjige Croce, Eseji iz estetike. Vrlo rado ću objaviti o knjizi opširniji prikaz u ‘Jutru’ i tako svrnuti na nju pažnju slovenačke javnosti. Radi obilja aktualnog materiala za moju rubriku nisam to mogao učiniti odmah, ali se nadam da će članak s preporukom izaći u toku naredne nedelje. Primjerak tog broja poslat ću Vam odmah čim izadje.²⁴

Uz izražaj odličnog poštovanja

B[ožidar] Borko

Ljubljana, 12/III, 1938“ (1v)
(rukopis, latinica)

²⁴ Ostaje otvoreno pitanje je li Borko ikada išta objavio o Desničinu prijevodu Croceovih eseja. Prema uvidu u Bibliografiju Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, on to nije učinio. Inače, Božidar Perko prvi je Desničin prevoditelj na slovenski jezik (*Pred zaro*, 1950.). V. Marija MITROVIĆ, „Slovenačka recepcija Vladana Desnice i tematizovanje smrti u njegovim delima“, u: *Smrt u opusu Vladana Desnice i europskoj kulturi: poetički, povijesni i filozofski aspekti. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa Desničini susreti 2017.* (ur. Ivana Cvijović Javorina i Drago Rokandić), Zagreb 2018., 89–90.

ALBERT BOTTERI**I.**

DR. ALBERT BOTTERI – DR. UROŠU DESNICI, ZAGREB,
1. XI. 1933.

„Velecijenjeni gospodine Senatore!

Veoma će mi dragو biti izmjeriti Vama vidnu snagu i vidjeti Vas poslije toliko vremena.

Kod g[ospo]đice, koju ste mi preporučili, očni se nalaz gotovo nije promijenio od 1931.²⁵ Sa očalima oštrina vida je normalna. Nešto je nervozna.

Sa izrazom dubokog poštovanja odan Vam

Botteri

1. XI 33“ (1v)
(rukopis, latinica)

²⁵ Neidentificirana osoba.

IVAN HUGO BOTTERI

I.

DR. IVAN HUGO BOTTERI – DR. UROŠU DESNICI,
[ŠIBENIK], 23. II. 1922.

„23/2 1922

Dragi Doktore

Obašao sam popodne Vašega sina te sam mu predao nalog.

Kako vidite, na plućama nema ništa – osim laganog bronhijalnog katara velikih bronhija uslijed pušenja.

Što je važno to je srce.

Postoji lagana ipertrofija bez mana na valvulama. Ali ima znakova brzog umaranja srca pri naporima. Es besteht eine sog[enannte] Hypotomie des Herzmuskels, eine ziemlich häufige Erscheinung in den Pubertätsjahren, ohne üble Folgen. Aber man muss eben in diesen Jahren das Herz nicht anstrengen u[nd] hauptsächlich es nicht vergiften. Herzgifte: Nikotin, Coffein, u[nd] Alkoholl! Sonstige Therapie leichte körperliche Übungen.²⁶

Prepisao sam samo nekoliko pilula za čišćenje.

Mnogo pozdrava od odanog

Dr Botteri“ (1r)

(rukopis, hrvatski i njemački, latinica)

2.

DR. IVAN HUGO BOTTERI – DR. UROŠU DESNICI,
ZAGREB, 24. XII. 1924.

„Zagabria, 24/12 '24

Carissimo Dottore

Per le Sue gentili e poco meritate parole un grazie di cuore.

Se faccio per gli altri con coscienza il mio modesto lavoro, può immaginarsi quanta ne misi questa volta, trattandosi (1r) di persona cara e di mia profonda stima.

²⁶ „Radi se o takozvanoj hipotoniji srčanog mišića, čestoj pojavi u adolescentskim godinama, bez loših posljedica. Međutim, upravo se u tim godinama ne smije naprezati srce, a pogotovo [se ne smije] trovat ga. Ostrovi za srce: nikotin, kofein i alkohol!! Ostala terapija – lagane tjelesne vježbe.“

Sono certo che Suo figlio avrà costì tutto quanto gli abbisogna e soprattutto un controllo illuminato ed efficace.

Il canto deve per ora assolutamente tralasciare. (1v)

Dal momento che Lei desidera e per trarrla dall'imbarazzo, Le faccio noto che l'onorario per le mie prestazioni mediche ammonta a Dinari seicento.

Con mille affettuosi saluti Suo dev[otissimo]

Dr. Botteri^{“27} (2r)

(rukopis, talijanski)

²⁷

„Zagreb, 24/12 1924.

Najdraži Doktore,

na Vašim ljubaznim i nezasluženim riječima hvala od srca.

Ako za sve druge savjesno obavljam svoj posao, možete zamisliti koliko sam se ovoga puta potrudio, kad se radilo o dragoj osobi koju duboko cijenim.

Siguran sam da će Vaš sin imati ovdje sve što mu je potrebno, a nadasve primjerenu i djelotvornu kontrolu.

Pjevanja se za sada mora apsolutno ostaviti.

Budući da Vi to tražite i da Vas oslobođim nelagode, javljam Vam da honorar za moju liječničku skrb iznosi šest stotina dinara.

Uz mnogo srdačnih pozdrava Vaš najodaniji

Dr. Botteri“

VINKA BULIĆ

I.

VINKA BULIĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT, 8. XII. 1935.

„Nedjelja 8/XII 935

Velecijenjeni gosp[odine] Vladane,

ni kriva ni dužna upala sam u tu grdnju nepriliku. Ni u snu da pomislim da taj nesreća ‘letušti Jerej’ /kako ga je pok[ojni] Don Frane zvaol/ neće štampati članak Vašeg g[ospodina] oca.²⁸ Još mi kaže kad sam mu ga donijela ‘sigurno će bit dobar kad ga je napisao Dr Desnica’ pa ko će da misli da će mu se odjednom učiniti suviše i izostaviti baš taj članak.

On motivira to ovako: da je dva dana uzastopce donio cijelu stranicu o Dr Božu pa treći dan da bi to bilo previše, drugo, da je donio opširno govor Vašeg g[ospodina] oca, u kome ima i od ideja u članku pa da mu je izgledalo da bi to bilo ponavljanje (!), treće, da je članak bio potpisani ‘Prijatelji’ a ne Dr Desnica (1r) pa da mu se nije činilo potrebnim da o tom mora da obznani ni mene ni Vas.

Nego kako sam ga u subotu večer izgrdila radi toga, a danas pošla do njega i rekla mu da je na njega red da ispriča ne samo sebe nego i mene, to smo došli na ideju da za Božićni prilog, na imendan dr Bože, uvrsti se članak i priloži mu se slika gdje smo svi skupa se fotografirali sa svečarom.

Ako na to pristajete eto jednog rješenja možda baš i vrlo zgodnog.

Ja Vas još jednom molim, da mene u koliko sam kako gore spomenula, ni kriva ni dužna upala u tu nekorektnost izvinete, a letuštoga sam Jereja nagazila da sam okajala svoje pomanjkanja.

U želji da sve ovo isporučite i Vašem gosp[odinu] ocu pozdravlja Vas
Vinka Bulić“ (1v)

(rukopis, latinica)

²⁸ „Letušti jerej“ je don Vinko Brajević, glavni urednik splitskog *Novog doba* (1928. – 1941.).

MARČELA BUZOLIĆ

I.

MARČELA BUZOLIĆ – FANNY DESNICA, SPLIT, 8. II. 1945.²⁹

„Split 8/II 45

Draga moja Fani!

Jučer mi je došla Mandica³⁰ sa tvoj paket i pismo. Možeš mislit kako sam se razveselila kad mi je pričala toliko stvari od vas i najvise da ste zdravi i zivi. A drugo kako Bog hoće. Fala ti puno od ljepi dar sto si me pošlala bas sam ti harna najviše za slaninu sto njesam vidila i jela od Bog zna kada. Puno mi je bilo slabo čuti vjest od jadne Rosine³¹. Mislim kako će biti zelila vidjeti djecu poslje toliko vrijeme (1r) sto ih nije vidila. A što je od jadni Villiam³²? Možda će on kod Zina sada?³³ Dakle od tvoje sobe ja ne mogu nista uciniti jer Anka kaze da ne treba spasit nista jer da je lupezi nečedu doći.³⁴ A svi valja da činu kako ona hoće.³⁵ Ona je puno zaposlena sa svoje vjenčanje da se ne možeš niti govoriti snjome. Bas je bila sretna zivi u loja puna svega. Ah! Koliko bi te imala pricati u ovome pogledu ali Bog zna kada će mo se viditi. Teta Tone je već zaboravljena.³⁶ A ja možeš promišliti da bi te sve (1v) učinila vrlo rado. Pozdravimi puno Natašu i zahvaljoj na pismo.³⁷ Koliko bi zelila biti malo s vama. Pozdravi mi puno Ksenju³⁸ i ljubi djecu³⁹, Mandica mi priča kako su zlatne, i mali Uroš⁴⁰. Imala bi toliko pišat ali nije moguće gnjavit censuru. Pišimi s postom moze biti da će primiti.

Puno te pozdravljam i ljubim tebe i Natašu

Vaša Marčela

Još jedan put ti zahfalujem na dar. Anka je zaposlena i neće da dade nikome ključ od stana, i tako se ne može nista učiniti.⁴¹“ (2r)

(rukopis, latinica)

²⁹ U prepiscu sačuvana je jedna kuverta s adresom, napisanom rukom Vladana Desnice: „Gospođica / Marčela Buzolić / Split / Bana Jelačića br. 7“. Na njoj nema nikakvih poštanskih tragova.

³⁰ Mandica Opačić.

³¹ Rosina Luković.

³² William Luković.

³³ „Zin“ u značenju „sin“, tj. Gjino Luković.

³⁴ Anka Zanella.

³⁵ Naknadno podvučeno crvenom olovkom.

³⁶ Tona Zanella, Ankina majka, u srodstvu s Dede Jankovićima, odnosno Ilićima.

³⁷ Nataša Desnica, sestra Vladana Desnice.

³⁸ Ksenija Desnica, supruga Vladana Desnice.

³⁹ Olga, Jelena i Nataša Desnica, kćeri Vladana i Ksenije Desnica, te Uroš, njihov sin.

⁴⁰ Uroš, sin Vladana i Ksenije Desnica.

⁴¹ Naknadno podvučeno crvenom olovkom.

2.

MARČELA BUZOLIĆ – FANNY DESNICA, SPLIT, 21. II. 1945.

„Split 21/2 1945

Draga moja Fany!

Već sam ti pisala poštom odma pošlje što mi je Mandica nosila onaj tvoj dar sto sam ti puno zahfalna bas sam se zazelila one stvari.⁴² Sada moram da ti dadem jedna ružna vjest. Kako sam previđala i kazala uvjek Anki, tako se i dogodilo.⁴³ Bile ste pokrađene doli kod vas. Lupezi su dosli kroz ruževine od kukinje, i odnijeli sve iz ormare, rublje, vestite i Bog zna što još jer znaš sve mi neznamo sto je bilo⁴⁴. Dobro da njesu tapete i vaše kapute što su bile u Kamarinu.⁴⁵ Anka je došla mene zvat i tamo se našao gosp[odin] Marasović⁴⁶ i gosp[oda] Giugno⁴⁷. Anka je sveršila sa reći: ja do tri dana se vjencam i na mene nemojte računat eto vam ključe, radite što zna-(1r)-te, i pošla je ča. Mi smo ostali i Marasović je nosio mnogo robe u svoju kuću jer da ima jednu sobu praznu. Ja sam ti uzela one scatule sto su bile sve izbacene u ormaru i ne znam jesu li izvadili stogod i od njih.⁴⁸ Sad će Marasović prenjet svu robu u dvije sobe salot i twoja spavaca jer u one druge dolazi sva voda unutra.⁴⁹ Mislim da gosp[oda] Giugno je pišala to i Ksenj⁵⁰. Anka mi je došla jučer reč da ti ja pišem jer da ona nema vrijeme. Da je bila javiti krađu na sud ali da su oni rekli da bi bilo dobro da su ovde gospodari od sobe za znati bas što je bilo, i eventualno viditi vanka na pazaru ako (1v) ko prodaje ova roba. Da Anka je tila sve ovo je moglo biti drugcije. Na vrijeme smo mogli sve spasiti. Ali ona uvjek je rekla da je ona dobro assigurala i da nema opasnost za krade.⁵¹

Ona se vjenča u nedjelju sva u bjelo, a da bi smo mogle govoriti koliko stvari bi te imala pričat. Bas ste dobro pogodeni u svemu s ovim ratom. Još te zahvaljujem jedan put za ono što si mi pošlala, i ako ćeš imati prilike ono što ćeš mi pošlati sve će mi dobro doći. Zao mi je da ja imam punu kuću jer smo u pet u kući ako ne bis mogla doći ti i Nataša kod mene.

Pozdravi mi puno Kseniju i ljubi mi zlatnu djecu a tebi i Nataši ljubi i grli vaša Marcella“ (2r)

(rukopis, latinica)

⁴² Mandica Opačić.

⁴³ Anka Zanella.

⁴⁴ Naknadno podvučeno crvenom olovkom.
vestit (dalm.), *vestito* (tal.) – odijelo, odjeća

⁴⁵ *kamarin* (dalm.), *camerino* (tal.) – sobica

⁴⁶ Marin Marasović.

⁴⁷ Zorka Giunio, Ksenijina tetka.

⁴⁸ *skatula* (dalm.), *scatola* (tal.) – kutija

⁴⁹ *salot* (dalm.), *salotto* (tal.) – soba za primanje, salon

⁵⁰ Ksenija Desnica.

⁵¹ Naknadno podvučeno crvenom olovkom.

3.

MARČELA BUZOLIĆ – FANNY DESNICA, SPLIT, 5. III. 1945.

„Split 5/3

Draga moja Fany!

Pišala sam ti već dva puta spostom, i ufam se da ćeš bit primila, i već sazna la sve sto se dogodilo u tvoj stan. Danas, imam ovu priliku, da ti opet pišem. Dakle već ćeš znati da u tvoj stan su se povukli lupezi, i ukrali sve ono što je bilo u armerune, u tvoju i Natašinu sobu.⁵² Anka mi je došla javit i posli smo skupa u stan, i konstatirali smo da je sve prazno. U isti čaš je dosla gosp[ođa] Giugno i Marasović.⁵³ Anka poslje 3 dana se imala vjenčati i tako nam je pre dala ključ i da ne računamo na gnu nista jer da nemože nista. To je mogla prije kad mi smo je govorili da ce se to dogoditi, i nije nikako tila da se nista dira u stan.⁵⁴

Pošlje smo ostali mi tri a ona je otisla ca. Onda gosp[odin] Marasović sa svoje dvije zene i nosijo je više vreca i prenjo sve što se više moglo kod njega kući (1r) jer da on ima jednu sobu praznu na razpolozenje, njesto je uzela gosp[ođa] Giugno, a one skatule sto su bile sve razbacane ja sam skupila i nosila kod mene. Bas ste pegulani.⁵⁵ Ali najbolje bi bilo da pošlje što se zrusila kuća da ste došle ovamo ti ili Nataša, i da ste odma spasili sobe. Anka pako sam ti već pišala kaze da je bila na sud kazati krađu; i da su joj rekli da bi valjalo da su ovde gospodari za znat bas sto je bilo sve po tankosti. Ali ja mislim da ne bi se isto bilo naslo nista jer nije tako lako.

Bas mi je zao, da ste morali imat i ovu nesreću. Ali nesreca od vaše kući je nosila sreću Anki; koja danas je već od 8 dana gospođa presretna. Već u ona 2 pisma sto se ufam da ćeš bit primila, pišala sam ti toliko stvari, i zahvalila sam ti (1v) na ljepi dar što si mi pošlala sa Mandicom.⁵⁶ To je danas najljepsi dar sto se može primiti. Sto je od Villiam kaze mi Toni da je i on bolestan.⁵⁷ Ja sam mislila da će pošlje smrti Rosini biti kod tebe.⁵⁸ Molim te piši mi, i pozdravi mi puno Ksenju i ljubi mi dragu djeću. Ja hfala Bogu zdrava i bez

⁵² Naknadno podvučeno crvenom olovkom; *armerun* (dalm.), *armarium* (lat.), *armadio* (tal.) – ormara

⁵³ Zorka Giunio; Marin Marasović.

⁵⁴ Naknadno podvučeno crvenom olovkom.

⁵⁵ *pegula* (dalm.), *pegola* (tal.) – paklina, fig. nesreća, „smola“, „peh“

⁵⁶ Mandica Opačić.

⁵⁷ William Luković.

⁵⁸ Rosina Luković.

nikakve stete od bombardiranje i tako isto svi moj u H[e]rcegnovome. Ali iz Zagreba 6 mjeseci da ne znamo nista od nasih. Ja uvjek u drustvo u moj stan, ali bolje tako nego drugđe.

Pozdravimi mi i ljubi mi Natašu i tebe ljubi i grli twoja

Marčela

Što je od Boška⁵⁹. Kaze mi Tolja⁶⁰ da je slabo i da težko da će ostati ziv. Je li tako? Anka se udala ima 8 dan, sva u bjelo i primila čestitke u crkvi.

S Bogom“ (2r)

(rukopis, latinica)

⁵⁹ Boško Desnica.

⁶⁰ Simetto Toglia (Tolja).

BARTOLOMEO CALVI

I.

BARTOLOMEO CALVI – Bošku Desnici, Mantova,
8. I. 1931.

„Egregio signore,

Il prof. Ante Petravić, col quale sono in corrispondenza epistolare per causa di uno studio, cui attendo, sulle traduzioni in serbo-croato del Carducci, mi ha informato che Ella ha tradotto alcune liriche di lui in serbo. Siccome sono già in possesso di tutte le altre traduzioni, essendo venuto personalmente nello scorso agosto a Lubiana e a Zagreb, così La prego di volersi compiacere informarmi di quali poesie Ella ha tradotto del Carducci e possibilmente di farmele avere nelle pubblicazioni a stampa o almeno in copia manoscritta con l'indicazione precisa della rivista in cui sono uscite. Nel caso che Ella non potesse farmi avere le copie trascritte ne le riviste che le pubblicarono, che io restituirei appena copiate le traduzioni, mi faccia la cortesia di indicarmi almeno le riviste coi luoghi precisi, nelle quali le sue traduzioni furono pubblicate.

La ringrazio anticipamente e La saluto distintamente!

Prof Bartolomeo Calvi
R. Istituto Tecnico
Mantova

8/I/31⁶¹ (1r)

(rukopis, talijanski)

⁶¹ „Poštovani gospodine,
prof. Ante Petravić, s kojim se dopisujem zbog studije na kojoj radim o prijevodima Carduccija na srpsko-hrvatski, obavijestio me da ste Vi preveli neke njegove pjesme na srpski. Budući da već posjedujem sve druge prijevode, jer sam prošlog kolovoza osobno došao u Ljubljano i Zagreb, ljubazno Vas molim da me izvolite obavijestiti koje ste Carduccijeve pjesme Vi preveli i da mi ih po mogućnosti dostavite u tiskanim publikacijama ili barem u rukopisnom primjerku s točnom oznakom u kojem su časopisu tiskane. U slučaju da mi ne budete mogli dostaviti prijeipse prijevoda, niti časopise u kojima su objavljeni, budite tako ljubazni i navedite mi barem časopise s točnim mjestima na kojima su Vaši prijevodi bili objavljeni.
Unaprijed Vam zahvaljujem i ljubazno Vas pozdravljam!

MARKO CAR

I.

MARKO CAR – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
19. XI. 1932.

„Драги рођо,

Ево ти затраженог прилога за алманах. Тражење је дошло у једном јако заталасаном тренутку, кад пред собом имам гомилу ствари које морам да посвршавам под крај године. Али је младог рођака *in litteris* требало задовољити пошто пото, и тако се, ево, дало што се могло.⁶² А што је напис малко борбен, то данас није на одмет. Ћирилицу, уосталом, треба бранити. То је још једина ствар коју нисмо бацили у чељуст југословенском Молоху.

Јуче је изишла из штампе прва свеска трећег издања мојих ‘Симпатија’, која ће обухватити двије од по двеста и неколико страница свака. Ово је једно помножено, прегледано и дотјерано издање, па би врло пожељно било да се који примјерак од њега пласира и тамо, у нашем свијету. Књигу је издала издавачка књижара ‘Скерлић’ (Цетињска ул., 12), у доста лијепој опреми. Би ли се нашао неко да тој Књижари скупи неколико купаца и пошаље одговарајуће паре? Књига стаје само 30 динара.⁶³

Оно сам писмо Королији предао истога дана: рекао ми је да ће нешто послати. Кад алманах изађе, препоручићемо га у овд[ашњој] штампи.⁶⁴

Поздрав тати, а теби срдачну шаку руке. Само тако, соколски тићу!

Барба Марко (*sia pure!*⁶⁵)

Београд, 19. XI. 1932.“ (1r)

(rukopis, ћирилица)

⁶² *in litteris* (lat.) – у književnosti, fig. по književnosti

⁶³ Marko CAR, *Moje simpatije: književni ogledi*, Beograd 1932. (ćir.)

⁶⁴ Mirko Korolija. V. Mirko Korolija – Vladanu Desnici, Beograd, 12. XII. 1932.

⁶⁵ *sia pure* (tal.) – па нека буде, па добро

Budući da je Marko Car bio mnogo stariji od Vladana Desnice, a poznavao ga je kao kućni prijatelj Desnicā od Vladanova ranog djetinjstva u Zadru, potpisao se kao „Barba Marko“, očito dajući ovim dodatkom donekle drugačije značenje patrona književnog početnika.

2.

MARKO CAR – VLADANU DESNICI, BEOGRAD, 29. V. 1933.

„Беогр[аД], 29. V. 1933.

Драги Владане Урошевићу,

Шта је с алманахом?⁶⁶ Као да је то један врло тежак порођај! Мени све нешто изгледа као да се то дијете неће ни родити. Међутим, ако је његова појава само одгођена, ја бих, драги рођо, од тебе тражио једну ствар: да ми онај чланак о ћирилици вратиш натраг, да га друкчије употребим за једну прилику која ми се овде пружа. Ако ли је пак идеја о алманаху напуштена сасвим, онда бих те молио да ми дотични чланак напростио вратиш.

Моја адреса је увијек иста: (1r) Теразије, 14, IV.

Поздрав Урошу, Г[оспо]ђи мами и секи.

Твој,
Марко Цар“ (1v)

(rukopis, ћирилica)

⁶⁶ Intonacija je ironična jer se oslovljavanje „Vladane Uroševiću“ moglo shvatiti i kao „tat in sine“. Pitanje se odnosi na zakašnjenje u izlasku *Magazina Sjeverne Dalmacije*, koji je uređivao mladi Vladan Desnica, zbog sukoba s Privredno-kulturnom maticom za Sjevernu Dalmaciju, točnije, s dalmatinskim vladikom Irinejom Đorđevićem. Marko Car je o tome sigurno bio detaljno obaviješten.

⁶⁷ Brzojav je naslovljen na adresu: „Senator Desnica. Tel[egraf] Smilčić“.

OBITELJ CARIĆ

I.

OBITELJ CARIĆ – UROŠU DESNICI, SPLIT, 6. V. 1934.⁶⁷

„Sretna Vam slava.⁶⁸ Obitelj Carić“ (1r)

⁶⁸ Durđevdan (6. V.) krsna je slava Dede Jankovića.

ENICA CARIĆ

I.

ENICA CARIĆ – VLADANU DESNICI, [JELSA], B. D., [1945.]⁶⁹

„Dragi moj Vladane,

Puno sam ti zahvalna na ljubeznom pismu i pošiljku iz Islama.

Samo sanjam i čeznem da mi dođu djeca i Ksenija – dovedi ih što pre – da znaš kako bi vas svih redom htjela ovde imati – Ksenija će se odmoriti, a djeca će moći učiti. Ovđe će moći i djecu urediti – sve da ja i mogu tamo ići, ne bi se moglo tamo ništa urediti. Ja mamu ne bih ostavila. Za to je najbolje rješenje da što pre dođu.

Mislim se da ovako dok je tako da ju ne mogu pomoći. Molim te dragi Vladane, dovedi mi ih što pre. Kad bi i ti mogao biti u blizini bilo bi krasno. Drago mi je da je žuti divan spašen, a biti će još štogod.

Piši mi. Voli te i ljubi mama.

Pozdrav Kazme⁷⁰ (1r)

(rukopis, latinica)

2.

ENICA CARIĆ – VLADANU DESNICI, JELSA, 5. II. 1945.⁷¹

„Moj dragi Vladane,

Ne mogu ti reći kako se mučim. Već dvadeset dana nemamo veze sa Splitom. Najprije radi bure – a onda parobrodi nijesu dolazili po ružnu vremenu – pak se u velike mučim jer znam da će Ksenija biti u brizi. Onaj dan sam ti morala brzo da pišem da prisprijem predati pismo ženi koja je došla da nam donese neke paketiće iz Splita koji su [stigli] preko Starigrada – a žena je prešila da joj ne zamrači putem – i tako Kseniji nijesam dospjela – izgleda danas da će biti veze.

⁶⁹ Enica Carić majka je Ksenije, supruge Vladana Desnice.

Sudeći prema sadržaju sljedećeg pisma, ovo je moglo biti napisano koncem 1944. ili početkom 1945. godine. Vladan Desnica razvrstao ga je u prepisku iz 1945. godine.

⁷⁰ Nepouzdano čitanje.

⁷¹ Datum je naknadno upisao Vladan Desnica.

Možeš misliti koliko mi je žao čuti za tvoga strica da je tako ozbiljno bolestan – baš šteta, jedna markantna ličnost.⁷² Jovo mi kaže da je video Bracu 3 februara u Ljubuški, da je bio puno dobar.⁷³ Jovu je našao ranjenog u jednoj kućici, on ga je uredio i privio te ovamo otpremio. Tebe se Jovo sa velikom ljubavi sjeća. Tusi da je skupa s Bracom.⁷⁴ (1r)

Ovdje se više ne čuje za bolesti, pak sam puno mirnija, puno sam se mučila da bi još i to smetalo.

Možeš premisliti koliko bi sretna bila da te vidim, uvijek sam mislila da ćeš ti još prije doći.

Mama ti zahvaljuje na odličnom ambrelu.⁷⁵ Puno joj se dopalo.

Jadna mama, koliko mi čini žao – samo nek Bog da ostane ovako mirna daleko od svega zla.⁷⁶ Ona uvijek moli i čeka da svih vidi.

Uvijek se sanja o djeci. Puno je radoznala za Natašu, a nene naprotiv za Uroša.⁷⁷

Kada ču vas svih viditi?

Voli te i ljubi Mama

Jelsa 5 – II – 45“ (1v)

(rukopis, latinica)

3.

ENICA CARIĆ – KSENIJI DESNICA, [JELSA], B. D., [1945].⁷⁸

„Mila moja Ksenija, tvoja mama se je vratila iz Plaže pak je umorna i zamolila da ti ja pišem t.j. otpremim šešir. Ona ima dva ali ti šalje samo jedan jer se boji da se ne izgubi kao ranije. Drugi dobiješ kad dođeš ovamo da ga nađeš.

Svi se puno radujemo tvome dolasku ovamo jer u ovim tužnim časovima ti i tvoja djeca čete nam biti velika razonoda. Ovdje ti ima čak i gimnazija tako da će ti djeca moći pohađati školu. – Sa hranom nadamo se da će biti bolje ako se počme davati Jelsi. Ljudi idu vanka i nabavljuju a ti možeš sobom donijeti.

⁷² Boško Desnica.

⁷³ Jovan Mlinar, partizan iz Islama Grčkog. Braco je Stojan Desnica, sin Boška Desnice, partizan.

⁷⁴ Tusi, Zaviša Desnica, Boškov sin, partizan.

⁷⁵ ambrela (dalm.), ombrello (tal.) – kišobran

⁷⁶ Vinka Carić, rođ. Buić iz Starigrada na Hvaru.

⁷⁷ Nene, Enica Carić; Uroš, sin Ksenije i Vladana Desnica.

⁷⁸ Vladan Desnica je ovo pismo razvrstao u prepisku iz 1945. godine.

Moja Seka i žene neke putuju sutra za Split i one će ti odnijeti ovo pismo.⁷⁹
Mi polazimo obično popodne u Crkvu. G[ospo]đa Bertapelle dolazi redovito
i nonica je puno zadovoljna.^{80“} (1r)
(rukopis, latinica)

⁷⁹ „Seka“, Ema Duboković, rođ. Tartaglia, supruga Veljka Dubokovića.

⁸⁰ Emilia Bertapelle, teta Emily.

KSENIJA CARIĆ

I.

KSENIJA CARIĆ – DR. UROŠU DESNICI, JELSA,
20. IX. 1933.

„Dragi pape,

Htjela sam već odavna da Vam pišem, i nisam se usuđivala ne znam ni sampa zašto – Vi ste me primili uvijek sa toliko srdačnosti i dobrote.

Osjećam neodoljivu potrebu da Vam kažem koliko Vas volim i poštujem i koliko sam Vam neizrecivo zahvalna što volite i Vi mene. Ja nisam imala sreću očinske ljubavi i zaštite. Osjetila sam naprotiv svo pomanjkanje jedne ljubavi koja bi me bila bolje pripremila i ojačala za život. I stoga je moja zahvalnost što me volite još veća, a moja sreća – što ču u papi mog Vladana naći i ja drugog oca – još potpunija.

Molim Vas da lijepo pozdravite dragu i dobru mamu. Ne mogu Vam reći kako mi je teško što je u onakvima raspoloženjima (1r) i žalosti.

I mamu i Vas mnogo ljubi i pozdravlja

Vaša Ksenija

Jelsa 20 – IX – 1933“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

KSENIJA CARIĆ – DR. UROŠU DESNICI, ZAGREB,
30. X. 1933.⁸¹

„Dragi pape, šaljem Vam iz Zagreba mnogo srdačnih pozdrava i ljubim Vas Vaša

Ksenija“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸¹ Razglednica: „Zagreb: pogled sa Kolodvora“, naslovljena na adresu: „Poštovani gospodin / Dr Uroš Desnica / Split / Sinjska 7“.

3.

BOŠKO DESNICA – KSENIJI CARIĆ, OBROVAC, 11. IV. 1934.

„Obrovac 11. IV. 34.

Moja mila sinovko!

Hvala ti na tvom dragom i lijepom pismu. I ja sam tebe još davno zavolio preko Vladana i u potaji gajio nadu da će tvoj ulazak u našu porodicu unijeti u ustajali vazduh naših domova svježinu i svjetlost mladosti i proljeća. Srećan sam što mi se nade ispunjuju. Nek ti bude srećan novi život kome ideš u susret i nek sudbina ispravi na vama ono što se, nezasluženo, o nas starije ogrješila. Imate sve uslove za sreću i u sebi i van sebe, pa će Bog dati vašoj vezi značaj obnove i preporoda. To je najintimnija i najdublja želja vašeg prevremeno ostarelog barbe. (1r)

Svi te moji pozdravljuju i jedva čekaju da te vide, a više od sviju

tvoj barba Boško“ (1v)

(rukopis, latinica)

FERANTE COLNAGO

I.

FERANTE COLNAGO – VLADANU DESNICI, [BEOGRAD], b.
D., [1933.]⁸²

„P. S. Za Vladana

Koliko sam ovde čuo, u Splitu se sa tobom druži Drago Ivanišević, pa te molim da mu kažeš, da sam pred dva dana bio u Ministarstvu prosvete i tamo su me pitali za toga mladića, jer je postavljen za profesora, mislim u Zagrebu i ne mogu da ga pronađu i da mu uruče rešenje o postavljenju.⁸³

Da si mi zdravo i veselo!

Ferante“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁸² Sačuvan je izrezani dio pisma koji je kao „P. S.“ bio namijenjen Vladanu Desnici. Budući da ga je Desnica uvrstio među pisma iz 1933. godine, moguće je pretpostaviti da pismo potječe od Ferante Colnaga (ili: Kolnaga). Otac mu se zvao Antun, kao i obrovački pučki učitelj, koji se uspješno bavio arheologijom i stvorio vrijednu zbirku. V. Boško DESNICA, „Arheološki muzej u Obrovcu“, *Narodna starina*, 12/1933., br. 30, 69.

⁸³ Budući da je Ivanišević postao gimnazijски profesor u Zagrebu 1933., pismo vjerojatno potječe iz te godine. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=113> /14. 11. 2019./)

O. ANTE CRNICA

I.

DR. O. ANTE CRNICA – VLADANU DESNICI, MAKARSKA,
12. III. 1937.

„P[ošt]o[vani] Gospodine!

Najljepša Vam hvala na poslanim obavijestima. Glavno mi je bilo znati, na kojim je stranicama štampan dotični članak u ‘Magazinu sjeverne Dalmacije’, jer mi je broj ‘Glasa’ poslao g[ospodin] odvjetnik iz Obrovca.⁸⁴

Od srca zahvaljujem na usluzi i jednako pozdravljam, odani

Dr. O. Ante Crnica“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁸⁴ „Odvjetnik iz Obrovca“ je Boško Desnica, a članak za koji se zanimalo bio je očito esej Vladana Desnice „Jedan pogled na ličnost Dositejevu“, koji je prije objavlјivanja u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1934. jedini bio tiskan u spomenutom *Glasu Privredno-kulturne matice za Sjevernu Dalmaciju*.

OLINKO DELORKO

I.

OLINKO DELORKO – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
[?] X. 1931.

„Dragi gosp[odine] Vladane!

Pismo sam primio šestog oktobra, pjesmu sam odnio skupa sa svojima 9 oktobra, a poslije toga još nisam govorio sa urednikom.⁸⁵ On je zauzet jako oko novih knjiga Matice Hrvatske, koje uprav sad izlaze iz štampe. Ali on će je nema sumnje štampati. Samo će te izgleda čekati dva tri mjeseca. Pišem Vam sada zato, jer sam mislio kako mi barem reče Miro, da céte Vi ovih dana amo, ali kako Vas još (1v) nema, Ja Vam odgovaram pismeno što bi Vam bio rađe usmeno.⁸⁶

Vaš

Olinko Delorko“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁸⁵ Ovo pismo prva je vijest o želji Vladana Desnice da objavi svoje stihove. Godišnjak *Hrvatsko kolo* (XII/1931.) uredili su Branimir Livadić i Milovan Gavazzi. Delorko je vjerojatno razgovarao s Livadićem.

⁸⁶ V. pismo Miro [?] – Vladanu Desnici, Zagreb, 15. X. 1931.

Boško Desnica

I.

**Boško Desnica – Vladanu Desnici, [Obrovac],
1. XI. 1920.⁸⁷**

„Dragi Vladane!

Primio sam tvoju kartu od 15/X i to je prvi glas što sam primio od vas od kad ste otišli.⁸⁸

Mi smo amo zdravi svi osim Gjeda, kome strašno otiču noge i kojemu se nastupi azme sve češće navraćaju i svaki put jači.⁸⁹ Osim toga sumoran je, potišten, mrzovoljan i neće da čuje za savjete i za razloge. Hoda po buri, a ovdje je već mjesec dana silna, neprekidna bura a već 8 dana velika studen. Ne pazi se i čisto kao da želi i traži da mu se što dogodi. Jedva sam ga nagnao da, poslije jednog strašnog nastupa, odleži dva dana. Sada sjedi kod (1r) peći i ne izlazi nikud. Ja sam šnjim na velikoj muci, ljutim se i užbugujem a poslje mi bude žao i kajem se, jer vidim da je od sviju najnesrećniji on. Vas spominje uvjek i kad vas god spomene plače, a nema gadnije stvari nego vigjeti stara čovjeka da plače. Molim te pišimu često bar ti, kad primi tvoju kartu ili čuje preko trećih kakav dobar glas o vama sav je sretan i onu noć provede spokojno. Inače su mu noći crne kao pakao.

Po svemu ovom razumječeš da ni meni nije veselo. Radim mnogo, naročito oko sregjenja onog što imamo u Kruševu a što je ēaća poslje pravde sa Dragićem sasvim zapustio.⁹⁰ Nešto će se moći prodati (1v) a nešto ēu morati pravdati, ma da mi se kmeti već groze i prijete ubistvom.

Šaljem ti Ojinu sliku, jer znam da će ti biti milo.⁹¹ Oja je dobra, ljubazna i vrlo mila. Još se sjeća kako je zove barba. I Juca se pomogla ali još ne govori niti joj niču zubi.⁹²

Inače živimo kao u boci: ne odlazimo nikud, ne dolazi nam niko, novine primamo po dva put na negjelu, ne čujemo nikakva glasa iz svjeta i život prolazi mimo nas i ne dodiruje nas. Ovako mora da je na polovima ili u pećinama.

Pozdravi ēaću, majku i Natašu. Tebe ljubi tvoj barba

Boško

1/11 920“ (2r)

(rukopis, latinica)

⁸⁷ Pismo je označeno pečatnim, kružno uokvirenim br. 11, otisnutim na str. 1r, u gornjem desnom kutu. Budući da se slično numeriranje ne ponavlja, moguće je da potječe od cenzure.

⁸⁸ Desnice su napustile Zadar u lipnju 1920. godine i privremeno prešle u Obrovac. Otvoreno je pitanje kada su se preselili u Split. Vjerojatno je to bilo prije početka šk. god. 1920./1921.

⁸⁹ Vladimir Desnica.

⁹⁰ [?] Dragić.

⁹¹ Olga Desnica.

⁹² Julijana Desnica.

2.

**BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
B. D., 1924. [?]⁹³**

„Dragi Vlade! Kad si već tu, nemoj nikako propustiti da pregledaš Kukuljevićevu zbirku starih drvo i bakroreza. Ona se nalazi ili u Akademiji ili u Muzeju.^{⁹⁴} Siguran sam da u njoj ima bakrorezni portret Don S[tipana] Šurića (publikovao ga je, pred mnogo godina, Dom i Svijet) pa je lako da naigješ i štograd za nas važnije.^{⁹⁵}

Ako ti nije teško, potraži profesora Večeslava Heneberga (bavi se gradinama, bio je u Obrovcu i ja sam mu bio pri ruci) on je negdje na Muzeju ili Akademiji, pa ga zamoli da ti pomogne. Anzi, mogao bi mu ovom prilikom spomenuti, da ti preda ono nekoliko slika snimljenih sa starih crteža Obrovca, (1v) što sam mu posudio i što mi još nije vratio.^{⁹⁶}

Zbogom, tvoj, barba Boško“ (1r)
(rukopis, latinica)

3.

**BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
B. D., 1927.^{⁹⁷}**

„Dragi Vladane!
Šaljem ti sve što si zatražio. Prije nije bilo moguće, jer sam tek pred par dana dobio ormar i još uvjek sregujem.

Molim te predaj knjigu G[ospodinu] Grgiću i zahvali mu mnogo.^{⁹⁸}

^{⁹³} „Dopisna karta“, bez datuma, tj. nečitka obrovačkog poštanskog žiga, ali neupitno iz perioda „1927 – 30“, kako ju je i Desnica razvrstao. Naime, naslovljena je na: „M[onsieu]r stud[iosus] jur[is] Vladan Desnica / Zagreb / Sveučilište“! Vladan je upisao studij prava 1924. godine. Formulacija („kad si već tu“), izgleda, odražava i stričevo razočaranje što je ipak upisao taj studij. Možda je i Boško, poput samog Vladana, bio mišljenja da je Vladan trebao upisati studij koji će mu pomoći razviti glazbene talente? Pismo dr. Ivana Huga Botterija – dr. Urošu Desnici, Zagreb, 24. XII. 1924. („Pjevanja se za sada mora absolutno ostaviti.“) svjedoči da je pitanje Vladanove profesionalne budućnosti bilo krajnje zaoštreno.

^{⁹⁴} Mnogobrojne Kukuljevićeve zbirke pohranjene su u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

^{⁹⁵} *Dom i svjet. Ilustrovani list* (Zagreb), 1888. – 1923.

Don Stipan Sorić (https://hr.wikipedia.org/wiki/Stipan_Sori%C4%87 /14. 11. 2019./).

Boško Desnica koristi se i drugim oblicima u kojima je zapisano njegovo prezime (najčešće: Sorić). *Dom i svjet. Ilustrovani list* (Zagreb), 1888. – 1923. Portret je dostupan na: http://visitbibinje.com/povijest_bibinjal/ (16. 7. 2017.).

^{⁹⁶} anzi (tal.) – dapače, štoviše, naprotiv, uostalom

^{⁹⁷} Pismo je bez datuma, a Vladan Desnica razvrstao ga je u prepisku iz „1927 – 30“.

^{⁹⁸} Vjerljatno Ivan Grgić.

Trebala bi mi za na biblioteku jedna lijepa bistica od gješa visoka oko 30 cm (naravno jedne reprezentativne ličnosti) pa vidi bili bilo u Splitu i koliko bi koštala.⁹⁹

Zbogom, tvoj

Boško (1r)

Karduća je, što ja znam, prevodio Tresić (Chiesa di Polenta) – nisam čitao, Petravić u Prosvjeti (slabo) i Miramar Smndlaka isto slabo. M. Car je preveo ‘Alla Regina d’Italia’ bez žlanca.“ (1r)¹⁰⁰

(rukopis, latinica)

4.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
B. D., 192[?].¹⁰¹

„Dragi Vladane!

Moj je alber evangjelje, praesumptio juris et de jure, ovaki je protudokaz nepripustljiv.¹⁰² Sa Nikolom Stojanovim stvar stoji ovako. U želji da mu stvari uhljebije, Stojan je 1685 g. sklopio sa mletačkim ‘Savio alla scrittura’ (t.j. ministar vojni) jedan od onda običnih ‘ugovora za vrbovanje’. Na osnovu tog ugovora Stojanu je izdana ‘la patente di leva’ u kojoj su bili tačno odregjeni uslovi ugovora.¹⁰³ Stojan je imao da sakupi jednu regimentu Oltramarina za morejsko ratište (Grčku) a zapovjednik te regimete (i ako još vrlo mlad) imao je da bude Nikola, sin Stojanov, u činu kolumela.¹⁰⁴ Stojan je to izvršio, te početkom 1686 dopratio lično tu regimentu u Mletke. Malo poslije ona je na Lidu ukrcana za Levanat. O njezinoj daljoj sudbini, ja (1r) sam, po materijalu koji mi je bio na dohvatu, mogao da ustanovim samo to da je bila tragična. To sam ustanovio po jednoj sasvim uzgrednoj vijesti u jednoj depeši, u kojoj dalmatinski proveditor javlja da vrbovanje za Levanat nailazi u Dalmaciji

⁹⁹ *gješo* (dalm.), *gesso* (tal.) – gips

¹⁰⁰ Za razliku od prvog dijela pisma, pisanog tintom, drugi dio pisma napisan je olovkom. Riječ je o prijevodima radova Giosuea Carduccija s talijanskog na hrvatski i srpski jezik, koje su objavili Ante Petravić, Josip Smndlaka, Ante Tresić Pavićić i Marko Car.

žlanc (dalm.), *slancio* (tal.) – polet

¹⁰¹ Desnica je i ovo pismo razvrstao u skupinu „1927 – 30“.

¹⁰² *alber* u značenju „rođoslovno stablo“ v. *albero* (tal.) – stablo, drvo

praesumptio juris et de jure (lat.) – apsolutna pravna predmjeva; neoboriva zakonska presumpcija, obvezna po sili zakona

¹⁰³ *la patente di leva* (tal.) – dozvola za novačenje

¹⁰⁴ *kolumel* (dalm.), *colonnello* (tal.) – pukovnik; *oltramarini* (tal.) – pripadnici mletačkih pješačkih jedinica od 16. do 18. stoljeća, novačeni na prekomorskim mletačkim posjedima, od istočne obale Jadranskog mora do Levanta

na poteškoće, jer ljudi neće da se vrbuju za Moreju, otkad se pročula ‘la sorte toccata al regimento dal Cau[alier] Gianco’.¹⁰⁵ Što je bila ‘la sorte’ to bi se moglo ustanoviti tek u Veneciji, po izvještajima ‘del Capitaneo Generale da mar’ (titula za Glavnokomandujućeg na morejskom ratištu) obzirom na vrijeme i događaje moguće su 3 hipoteze: a) da je transport pretrpio brodolom b) da je regimenta postradala od kuge koja je harala ‘nell’esercito e nell’armata’ (vojska i flota) d) da je bila uništena pri nekom jurišu na koju od tvrgjava u Peloponuzu, koje su u ljetu 1686 bile opsjedane i zauzete od Morosina. Moj špurije govori za onu pod b.) Jedno je svakako jasno, da se (...)“¹⁰⁶

(rukopis, latinica)

5.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
28. III., B. G.¹⁰⁷

„(...) Nikola iz Levanta nije [se] povratio i da je umro prije oca dakle između februara 1686 i augusta 1687. Ti si dakle slabo pročitao godinu na alberu i otuda je nastala tvoja, po mene uvrjedljiva i ponizujuća sumnja, u njegovu tačnost.¹⁰⁸ Kad položiš ispit, vrati se preko Venecije, a ja će dati akreditive na ljude, koji će ti pomoći da ovo, kao i mnoga druga još neobjasnjena pitanja, izvedeš na čistac.

Primio sam prevode. Ima mnogo menda naročito u pogledu metra koji je malo gdje tačan.¹⁰⁹ Naročito u alhaičnoj, nema gotovo stiha, gdje nema koja silaba više ili manje od neg treba.¹¹⁰ Ako budem imao vremena daću im jednu, za te neobaveznu, refadu.¹¹¹ Megjutim možeš i ti da ih sam revidiraš. Na štampanje ne znam može li se računati: prvo Karduči je izašao iz mode i u samoj

¹⁰⁵ *la sorte toccata al regimento dal Cau[alier] Gianco* u značenju „sudbina koja je zahvatila pukovniju pukovnika Janka“ Stojan Janković bio je *il caualiere di San Marco*, tj. vitez Sv. Marka.

¹⁰⁶ špurije u značenjima „osjećaj“, „mišljenje“; Nedostaje nastavak pisma.

¹⁰⁷ Iako je sâm Desnica uvrstio ovo djelomično sačuvano pismo u 1935. godinu, datiranje je nepouzdano. Rečenica „Kad položiš ispit, vrati se preko Venecije, ...“ najjasnije izaziva sumnju. Sumnju izaziva i priča o Nikoli, sinu Stojana Jankovića, jer Vladan Desnica nije 1935. godine imao posla s transkribiranjem arhivskih dokumenata. Komentari Boška Desnice u vezi s pravilima prevodenja poezije s talijanskog te napomene u vezi s Carduccijem također upućuju na drugačije datiranje, vjerojatno na 1920-e godine, kada se iz Pariza vraćao u Split (1927./1928.). Pismo otkriva da je Vladan Desnica tih godina htio objaviti prijevod Carduccijeve poezije.

¹⁰⁸ Kontekst nije dovoljno jasan. V. prethodno pismo.

¹⁰⁹ *menda* (dalm.), *ammenda* (tal.) – popravak, izmjena ili dopuna

¹¹⁰ *alhaična* (strofa), *strofe alcaica* (tal.) – alkejska strofa, strofa od četiriju stihova, prva dva jednaka, a druga dva različita

¹¹¹ *refada* (dalm.), *rifinitura* (tal.) – dorada

Italiji, drugo (1r) ja nemam više nikakve veze sa književnim listovima. Suma na koju reflekiraš, dala bi se lakše zaraditi prevodeći Pitigrilla.¹¹²

Per oggi basta.¹¹³

Zbogom, Tvoj barba Boško

Obr[ovac], 28/III.“ (1v)

(rukopis, latinica)

6.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
B. D., 192[?].¹¹⁴

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Dragi Vladane!

Našao sam u Zadru (atti prima dominazione austriaca) parnicu, koju su braća Marije Gjurić vodili proti Nikoletu za naknadu uzdržavanja Marije i djece, koja je pod kraj 1799 utekla od muža iz Biljani i sklonula se kod oca Stevana u Zadru.¹¹⁵ Kako nisam imao vremena da prepišem sav inkartamenat, ograničio sam se na ovo nekoliko riga iz šentence.¹¹⁶ Šaljem ti ih radi orijentacije, pa kad odeš u Zadar zatraži od Böttnera inkartamenat i ekscepiraj što je važnije a što nagješ da treba prepiši.¹¹⁷

Addio, tvoj

Barba

Prilažem ti ovaj nalog uplate. Nek kum pozove stranke da plate ovu tašu (1r) pa nek pošalje por[eskom] uredu.¹¹⁸ Ja zapravo ne znam što je, ali mi taj inkarik dade Vele.“¹¹⁹ (1v)

¹¹² Pitigrilli – Dino Segre, pisac romana *Cocaine* (1921.).

¹¹³ *per oggi basta* (tal.) – za danas je dosta

Pismo vjerojatno potječe iz kasnih 1920-ih godina, iz vremena studija u Zagrebu.

¹¹⁴ Vladan Desnica je i ovo pismo bez datuma razvrstao u period „1927 – 30“.

¹¹⁵ *atti prima dominazione austriaca* – dokumenti prve austrijske vladavine
Marija Đurić; Nikoletu Dede Janković; Stevan Đurić.

¹¹⁶ *inkartamenat* (dalm.), *incartamento* (tal.) – spis, sudska spis; *nekoliko riga iz šentence* – „nekoliko redaka iz presude“;
riga (tal.) – crta, redak, linija; *šentencija* (dalm.), *sentenza* (tal.) – pravorijek, presuda, sudska odluka

¹¹⁷ Heinrich Böttner.

¹¹⁸ Kum, Nikanor Raketić.

taša (dalm.), *tassa* (tal.) – pristojba

¹¹⁹ *inkarik* (dalm.), *incarico* (tal.) – zaduženje

„Rispondendo il Dede oppone: che la moglie si assentò dalla casa maritale e persona si prese i figli ingiuriando i diritti del padre che il g. s. Giurich fatto notiziare dal Dede per mezzo del monaco Savatie l'anno 1800 onde ritornasser la moglie e i figli alla casa maritale, gli dichiarò che per i loro allimenti niente voleva. Per questo fatto di promessa gratuito è prodotta una scritta di altro sacerdote la quale però è limitata alla risposta data al monaco: ‘non pesarli di tener in casa la sua creatura’.

La prima eccezione si risolve coll'esito della sentenza di nullità che fa prova di causa legittima per la separazione e colla sua astinenza (1r) da ogni ricorso contro i passi della moglie e col suo assoluto silenzio sulla di lei estragiudiziale 6 dicembre 1799.

Il processo di nullità intentato da Maria Giurich si condusse al tribunale ecclesiastico (curia ecclesiastica greca di Venezia).

Gerasimo Arc[ivescovo] di Filadelfia¹²⁰

Curia Arcivescovile di Filadelfia^{“121} (Iv)

„Adi 9 Genaro 1680

Giagne consorte di Mitri Nicolin nella sua solita habitazione ritrovanosi nella comunione della S. Madre Chiesa rese l'animo al S. Iddio in eta di anni 25 in ... il cui corpo fu sepolto nella chiesa di S. Ellia li detto, confessatasi e comunicata pochi gorni avanti nella suddetta chiesa, ma per hora non li furo-no aministrati li SS.SS. per esser cascata el rupe il colo e subito mori.“¹²² (2r)

„Podatak za popunjenje albera. Pozdrav

Barba“ (2v)

(rukopis, srpski i talijanski)

¹²⁰ Gerasim Zigura.

¹²¹ „U odgovoru Dede odvraća: da se žena udaljila iz supružničke kuće i da je osoba prihvatala djecu zapriječivši očinsko pravo što je gosp[odin] Giurich (Đurić) objavio u Dedeovo ime putem monaha Savatija godine 1800. kako bi se supruga i djeca vratili supružničkoj kući, izjavio mu je da za njihovo izdržavanje ne traži ništa. Uime tog obećanja sačinjen je zapis visokog svećenika koji se ograničio na odgovor dan monahu: ‘da mu nije teško da u kući drži svoje djetete’.

Prva iznimka riješena je ishodom presude poništenja koja dokazuje zakonitu parnicu razvoda s njegovim uzdržanjem od svake žalbe na ženine poteze i njegovom posvemašnjom šutnjom na njenu izvansudsку od 6. prosinca 1799.

Proces poništenja koji je pokrenula Maria Giurich vodio se na crkvenom sudu (grčke crkvene kurije u Veneciji).

Gerasim arhiepiskop filadelfijski

Konzistorij filadelfijskog arhiepiskopa“

¹²² „Janja, supruga Mitra Nikolinog, u svom domu pričešćena je od svete Majke Crkve, dala je Bogu dušu u dobi od 25 godina ... njeno tijelo sahranjeno je u crkvi sv. Ilije narečenog, ispovjedila se i pričestila nekoliko dana ranije u navedenoj crkvi, ali joj nisu na vrijeme dani sveti sakramenti jer je pala, slomila vrat i odmah umrla.“

7.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
18. I. 1931.¹²³

„Dragi Vlade! Vidi što mi ovaj ócombo piše.¹²⁴ Ja ne nalazim nigje one preragjene prevode, pa vidi da nisu kod tebe i u ‘jestnom’ slučaju pošalji mi ih.

Nijesam ti još naručio Crategnse¹²⁵, prvo što to treba izvršiti preko Nina po prethodnom dogovoru, drugo što već deset dana niti jedem, niti spavam, niti radim, već ričem ko vo od neopisivih emoroidalnih muka.¹²⁶

Prilažem ti ovaj spisak knjiga, molbom da ih pronagješ kod nadležnog knjižara i naručiš da mi ih pošalje per rivalsa. Knjige su za gragj[ansku] školu.

Kad Meneghelli [nečitljivo – nap. D. R.] kvadar uzmi odma u Galića i odgovarajući okvir, pa nek pošalje sve – isto per rivalsa.¹²⁷

Ako ne dobijem Crategnse, onda ču ti, alla più buzzarona dati manji od ona dva kod gusterne.¹²⁸ Što mi čaća tvoj ne piše! Zbogom. Tvoj Barba“ (2v) (rukopis, latinica)

8.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
3. VI. 1931.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

3. VI. 31

Dragi sinovče! Odgovaram ti, kako vidiš, ‘a volta di corriere’.¹²⁹ Ja imam jedan bezbroj podataka o S[tojanu] J[ankoviću] iz Boetia i iz Theatri Europei, ali mislim da se tvoj zahtjev odnosi na ovo što ti šaljem (ako nije na vijest da je

¹²³ V. pismo Bartolomea Calvija – Bošku Desnici, Mantova, 18. I. 1931.

¹²⁴ ócombo (dalm.), ciombo (tal.) – blesan

¹²⁵ Crategnse od *Crataegus* (lat.) – glog

Značenje je upitno. Naručba preko Nina značila je narudžbu iz Zadra. Naručivati, pak, glog iz Zadra ne čini se smislenim.

¹²⁶ Nino (Nini) često se javlja kao osoba iz Zadra od koje Boško naručuje npr. prijepise arhivalija. V. pismo od 15. XII. 1934.

¹²⁷ Mate Meneghelli; Umjetnički salon Ivana Galića u Splitu.

kvadar (dalm.), quadro (dipinto) – slika

per rivalsa (tal.) – s povratnicom

¹²⁸ ...alla più buzzarona... (tal.) – na najpodlijiji način

¹²⁹ a volta di corriere (tal.) – pismonošom

knez Posed[arski] nagovarao neke da ubiju Stojana, ‘za šta je i pedipsan bija’.)¹³⁰ Šaljem ti dakle ovaj, a ti se postaraj da ga prepišeš i da mi povratiš škedu, jer je unikat.¹³¹ Dobio sam iz Mostara, na račun ženinstva, jedan kofanet intajan, jedno vrlo lijepo srebreno kandilo i jedan mlajani ikonostas, isto vrlo lijep, ot-prilike kao u priloženom nacrtu.¹³² Nevolja je što ja nemam neg same 3 ikone od onog ikonostasa što je bio u tinelu.¹³³ Vladimir mi kaže da je tebi Marija u svoje vrijeme dala jednog starog i lijepog svetog Nikolu, koji nije, kao što je obična mana tog sveca, naličio na Vladiku Milaša u pontifikalmu ornatu, već imao kapu na šiljak.¹³⁴ Bi li sad ti bio voljan (1r) da mi dadeš u zamjenu tog Sv. Nikolu i 4 od onih malih ikonica sa Islama (a to bi mi taman ispunjalo ikonostas) za ove moje 3 ikone ili za kakve druge moje stvari (oružje, knjige, stare munitve, stare buzarete (n. pr. starohrvatski prsten sa rimskom korniolom) i t.d.)?¹³⁵ Ne bi tražio to od tebe, da mogu igdje naći ovo 5 ikona što mi trebaju, ali ih ovgje nema niko, pa ni crkva. Dakle odgovori pristaješ li i što tražiš u zamjenu. Imam na pr. jedan lijep špadin (lama ‘EN TOLEDO’) i jedan lovački nož iz XVII vijeka, koji bi ti u islamskoj Sali dobro ‘sicovali’.¹³⁶ Insomma smisli se i odgovori odma, da u negativnom slučaju upravim traganje u drugi smjer.¹³⁷

Fala ti na slici.

Javi mi odma čaćinu adresu i koliko će ostati u Beogradu.

Zbogom, tvoj,

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

9.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
17. VI. 1931.¹³⁸

„Dragi Vladane! Jučer mi je Ratko donio 4 pilotine od ikona, koje su, čast arhaičnosti – nemoguće.¹³⁹ Sv. Nikolu nije donio. Ne razumijem zašto nisi

¹³⁰ *Theatrum Europaeum* (Frankfurt am Main), 1646. – 1738. (v. *Theatrum Europaeum*, 21 Bände (Volldigitalisate, SW) (https://en.wikipedia.org/wiki/Theatrum_Europaeum /14. 11. 2019./)).

Knez Franjo Posedarski.

¹³¹ *škeda* (dalm.), *scheda* (tal.) – listić, cedulja, skeda

¹³² *kofanet intajan* (dalm.), *coffanetto intagliato* (tal.) – kovčežić s intarzijama

¹³³ *tinel* (dalm.), *tinello* (tal.) – blagovaonica

¹³⁴ Nikodim Milaš.

¹³⁵ *munitive* (dalm.), *munito* (tal.), *moneta* (tal.) – kovanice; *buzarele*, *buzarete* (dalm.), *buzzurro* (tal.) – jednostavan, pučki, ovđe: sitnice; *karneol* – vrsta poludragulja (crven, u boji mesa)

¹³⁶ *spadin* (dalm.), *spadino* (tal.) – kratak mač, vrsta bodeža; *lama* (tal.) – oštrica; *sicovali* (dalm.) – pristajali; *Sitz* (njem.) – sjedalo, sjedište

¹³⁷ *insomma* – sve u svemu

¹³⁸ Dopisnica naslovljena na: „Gosp[odin] / Vladan Desnica / adv[okatski] pripravnik / Split / Sinjska ul.“

¹³⁹ Vjerojatno Ratko Luković, sin Williama Lukovića, brata Fanny Desnica, rođ. Luković.

Pilotine od ikona jesu dijelovi veće ikone, nastali piljenjem ili oštećenjem.

poslao glavnu stvar. Ove su za mene potpuno bezvrijedne. Ako pristaješ na predloženu izmjenu (a ponugjenom protudavanju ja dodajem i jednu tursku krivu sablju, o koju se uspješno može da veže kojamudrago legenda) pošalji mi Sv. Nikolu i one 4 male islamske (Sabori svetaca). Se no – no!¹⁴⁰ Tvoj

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

IO.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
[?] VI. 1931.¹⁴¹

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Dragi sinovče!

Sinoć mi napokon stigoše svetitelji. Che desolazione!¹⁴² Ikonice male preve-like za one 4 nišice, a velika premalena za veliku nišu. Osim toga 2 male jednake, pa mi, i kad bi pasovale, ostaju prazne 2 nišice. I onda, što je najljepše, sveti je Nikola u stvari sveti Spiridon! Ja znam da se ovi naši rišćanski sveci puno ne diferenciraju jedan od drugoga ‘e che, a conti fatti, l’uno val l’altro’ ali, radeći se o Krsnom svecu, la ‘sostituzion d’infante’ predstavlja ipak jedno obesvećenje.¹⁴³ Ondecché ti ih ja stavljam na raspolaganje i čekam (1r) tvoj nalog kud da ti ih pošaljem.¹⁴⁴

Žao mi je što je posao naufraga – ali ja nisam kriv što se nisu obistinile pret-postavke § 922 O[pćeg] G[rađanskog] Z[akonika].¹⁴⁵

Možeš li da mi za ponujeno oružje ponudiš što drugo, eventualno nešto moderno (ne onu glavu Tolstoja)?

Odgovori

Tvoj

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁴⁰ *Se no – no!* (tal.) – Ako ne, ništa!

¹⁴¹ Poslije 17. VI. 1931. Desničina bilješka: „?-VI-31“.

¹⁴² *Che desolazione!* (tal.) – Kakvo razočaranje!

¹⁴³ *e che, a conti fatti, l’uno val l’altro* (tal.) – i koji, na koncu konca, jednako vrijede; *la „sostituzion d’infante“* (tal., reg.) – podmetnuti tuđe dijete pri porodu

¹⁴⁴ *ondecché* (tal.) – stoga

¹⁴⁵ *naufraga* – propao; *naufragare* (tal.) – doživjeti brodolom

II.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
 [8. X. 1931.]¹⁴⁶

„Dragi Vlade!

Čitam da je otvorena Jobova izložba.¹⁴⁷ Non per noi, non per noi tanta dolcezza!¹⁴⁸ Ali kad bi svojim vezama i uplivima mogao da za ne velike novce otkupiš stvar od ne male vrijednosti, ti bi time učinio un opera meritoria i neizmjerne obradovao tvog starog barbu.¹⁴⁹“ (1v)

(rukopis, latinica)

I2.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC, II. X.
 1931.¹⁵⁰

„Pročitao si i interpretirao tačno. Gi u venecijanskoj grafiji = J (n.p. Gianco, Giagodnia i t.d.). Dakle Giagna = Janja a Janja = Ana t.j. ona Ana sestra (ili čer?) Stojanova ili od kakve druge grane Mitrovića (a u Budinu je bilo i drugih M[itrovića] osim Jankovih na pr. Giacovaz) koja se udala za Mitra brata Baja Pivljanina za vrijeme dok je Bajo bio nastanjen u Zadru (cirka 1672 – 1684) i došao u tako prisnu vezu sa našim Murlovima, da je i on i brat Mitar 1684 dezertirao iz vojske da se priključi ustanku, koji je podigao ‘il famigerato Ellia’.¹⁵¹ (1v)

Bi li mogao uz kakav mali izdatak rikuperati od Menegela majkin portret, pa izrezati glavu (samu glavu bez ramena) te je dati uokviriti lijepo i poslati mi?¹⁵² Uredio sam neke jade kuću, ali su zidovi prazni jer ne pripuštam oleogr[afije].“¹⁵³ (1r)

(rukopis, latinica)

¹⁴⁶ Dopisnica je naslovljena na: „M[onsieur]r / Vladan Desnica / advok[atski] pripr[avnik] / Split / Sinjska ul. br. 7“. Datum je dopisao Vladan Desnica.

¹⁴⁷ Splitska galerija Galić realizirala je „Izložb(u) uljenih slika Ignjata Joba 28. IX – 9. X 31 produljen(u) do 16. IX 31 44 slike“. Na izložbi prodano je 29 slika. V. Milan IVANIŠEVIĆ, „Slike Ignjata Joba u Splitu i Bolu“, *Kulturna baština*, 20/1997., br. 28–29, 113–132, citat na 131–132.

¹⁴⁸ *Non per noi, non per noi tanta dolcezza!* (tal.) – Nije za nas, smrtnike, tolika ljepota!

¹⁴⁹ *un opera meritoria*, točno: *un'opera meritoria* (tal.) – hvale vrijedno djelo

¹⁵⁰ Dopisnica je naslovljena na: „M[onsieur]r / Vladan Desnica / advok[atski] pripr[avnik] / Split / Sinjska ul. br. 7“.

¹⁵¹ *il famigerato Ellia* (tal.) – zloglasni Ilija, tj. Ilija Janković Mitrović, brat Stojana Jankovića.

¹⁵² *rikuperati od ricuperare* (tal.) – pribaviti

Mate Meneghelli (slikar).

¹⁵³ *oleografija* (lat.-grč.) – kromolitografska tehnika kojom se, otiskivanjem na suho masnih boja na platno ili papir, dobivaju otisci slični uljenim slikama; također naziv za samu reprodukciju slikarskoga djela

I3.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
15. V. 1932.¹⁵⁴

„Dragi Vladane! Juče popodne bio sam sa Danilom u Karinu pa smo pred veće skočili do Islama.¹⁵⁵ Razgledao sam što si učinio u vrtlu. Vrlo je lijepo i mnogo mi se dopada. Okle si škalurio onog proveditura, jer treba da znaš – ako nisi već znao – da je ono sigurno bušt jednog proveditura i baš jednog od onih koji su guvernavali od 1650 – 1670.¹⁵⁶ To kazuje jasno ‘il manto’ prikačen na ramenu preko oklopa, jer taj je spadao u insignija providurske časti.¹⁵⁷ Trebalо bi i bilo bi važno ustanoviti koji je to providur a to bi se moglo indagavajući od tvog auktora unazad.¹⁵⁸ Treba da znaš da bi stanovništvo gradova ili vojska popularnim providurima dizali po gradu statue, koje bi se redovno, po naredbi iz Venecije, kasnije rušile, jer je postojao zakon koji je zabranjivao dizanje spomenika i izuzetak je učinjen samo za Francesca Morosini, Peloponesiaco ‘*adhuc (1r) uiventi*’.¹⁵⁹ U red tih statua spadaju i one 2 u splitskoj općini. Trebalо bi ustanoviti otkud je taj tvoj došao u Benkovac. A da nije to slučajno baš onaj Girolamo Foscarini, kojemu su oltramarini darovali ovaj bakrorezni portret što si vidio kod mene i u kom se spominje njegova ‘statua marmorea’ podignuta mu u Zadru?¹⁶⁰ Zaslужivalо bi izvesti stvar na čisto.

Daklenka video sam tvoj rad, amira tvoj gušt, i odobrio operat i ako je sa izvjesne strane bio podvrgnut kritici i podcenjivanju.¹⁶¹

Zbogom tvoj
Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁵⁴ Datum je naknadno upisao Vladan Desnica.

¹⁵⁵ Danilo Desnica.

¹⁵⁶ *okle si škalurio* (dalm.), *da dove hai scalurito* (tal., reg.) – odakle ti je doplovio, gdje si našao; *bušt* (dalm.), *busto* (tal.) – poprsje, bista; *proveditur* (dalm.), *provveditore* (tal.) – upravitelj, guverner; *guvernavati* (dalm.), *governare* (tal.) – krmaniti, upravljati, vladati

¹⁵⁷ *manto* (tal.) – plašt, ogrtać

¹⁵⁸ *indagavati* (dalm.), *indagare* (tal.) – istraživati

¹⁵⁹ *adhuc viventi* (lat.) – još živućem

¹⁶⁰ *statua marmorea* (tal.) – mramorni kip

¹⁶¹ *amira sam* (dalm.), *ho ammirato* (tal.) – divio sam se; *gušt* (dalm.), *il gusto* (tal.) – ukus; *operat* (dalm.), *l'operato* (tal.) – djelo

Vjerojatno je riječ o aluziji na Vladanova oca i Boškova brata Uroša, kojemu se Vladanova „instalacija“ u arboretumu Kule u Islamu, izgleda, nije svidjela. Boško je često radio slične aluzije na račun starijeg brata, kojemu je inače bio jako privržen.

I4.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI,
[OBROVAC, I. II. 1933.]¹⁶²

„Dragi Vladane, kaže mi kum, koji je ovjje progostovao Sv. Savu, da se tužiš na mene radi Magazina.¹⁶³ Priznajem da imaš donekle pravo, ali kako znaš, bio sam bolestan i, kako neznaš, imao sam raznih natezanja lokalnog karaktera i onda nadodaj zimu, koju ja teško podnosim i koja mi formalno paralizuje sve sposobnosti. Sad je sve to nekako prebrogjeno a i studen je popustila, pa ču iskupiti obećanje. Neću obragjivati Stojanovu smrt sa ovih razloga:¹⁶⁴ a) to je već objavljen e no ga el preggio della novità,¹⁶⁵ b) meni i onako predbacuju da se navraćam na iste teme, ka mačka na bljuvotinu c) almanaku bi to dalo karakter jedne od onih porodičnih, panegiričnih publikacija, koje su bile uobičajene u mletačkom plemstvu in occasion de nozze.¹⁶⁶ Stoga ču večeras pregledati i poštiloti one tvoje stvari, a odma po tom probrati nekoliko zanimljivih dokumenata koje ču prevesti i muniti notama i natpisom.¹⁶⁷ Nekoliko priloga istorijskom proučavanju nar[odnih] pj[esama]. Tu će doći: lični opisi nekih lica iz nar[odnih] pj[esama] nagjeni u dokumentima, Smiljanićeva žena (1r) turkinja, Smrt Kune Asan Age, Smrt Janka Mitrovića (gornji prigovori ovjje ne stoje, perche molti gnanca no sa che el ne xe parente) Cvijan Šarić (jedan sukob sa šibenskim popovima radi bezobrazluka kontra rišćana) smrt Bojičić Alije e simili.¹⁶⁸ Mislim da će to biti bolje più vario, più interessante a osim toga sve to nije bez važnosti za nauku koja proučava nar[odnu] epiku (Soerensön, Gesemann, Tomić, Popović, Čorović i t.d. va pazzi za ovake gurmanluke).¹⁶⁹ Piši kabuliš li i piši a che punto semo sa Magazinom.¹⁷⁰

¹⁶² Bilješka Vladana Desnice: „1-II-1933“.

¹⁶³ Sv. Sava (27. I.); kum, Nikanor Raketić; *Magazin Sjeverne Dalmacije*.

¹⁶⁴ Stojan Janković.

¹⁶⁵ *e no ga el preggio della novità* (venec.), *e non ha il preggio della novità* (tal.) – i nema vrijednost novine

¹⁶⁶ almanak – *Magazin Sjeverne Dalmacije; in occasione de nozze* (venec.), *in occasione di nozze* (tal.) – prigodom vjenčanja

¹⁶⁷ poštiloti (dalm.), postillare (tal.) – staviti napomene (ili bilješke); muniti notama (dalm.), munire di note (tal.) – opremiti bilješkama na dnu stranice

¹⁶⁸ *perche molti gnanca no sa che el ne xe parente* (venec.), *perché molti non sanno che egli ne è parente* (tal.) – jer mnogi ne znaju da je on njezin (Kunin) rodak; e simili (tal.) – i njemu sličnih

Boško Desnica je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1934. objavio: „Nekoliko priloga istorijskom proučavanju narodne pjesme (I. Lični opisi Ilije Smiljanića, Janka Mitrovića, harambaše Plavše i dr.), II. Smrt Kune Hasan-Age, III. Uđovica Ilije Smiljanića, IV. Od mora Hećimi, V. Šarić Cvijan, VI. Smrt Ilije Mitrovića i Ilije Miljkovića, VII. Alija Bojičić, VIII. Jedan morlački inventar“ (7–24), „Vuk Mandušić“ (25–30), „Zemunički događaj“ (31–35) i „Smrt Stojana Jankovića i seoba ramskih franjevaca u Dalmaciju“ (36–42).

Kata Smiljanić.

¹⁶⁹ più vario, più interessante (tal.) – raznovrsnije, zanimljivije; *va pazzi* (venec.), *vanno pazzi* (tal.) – ludi su za time, zanima ih

Asmus Soerensen; Gerhard Gesemann; Jovan N. Tomić, Pavle Popović, Vladimir Čorović.

¹⁷⁰ *kabuliti* (tur.) – pristati, prihvati, usvojiti; *a che punto semo* (venec.), *a che punto siamo* (tal.) – dokle smo stigli

Kaži čaći da Petar, pored sve pomirljivosti pokazane njemu, nije htjeo nalogbu neg kapitulaciju: Glavnicu i sve troškove, dakle ono što ćemo imati kad izgubimo pravdu.¹⁷¹ Dok su pregovori još trajali izvršili su onaj prepad u opć[inskom] vijeću o kom vas je Gjino izvjestio.¹⁷² Ja sam morao da učinim odgovor na onaj bezobrazni Smolčićev pripremni opis i prilažem ga, da čaća vidi da nisam priša granice, i ako mi je teško držati se u njima.¹⁷³

Zbogom, tvoj

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

I5.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
18. VI. 1933.¹⁷⁴

„Dragi Vladane! Možeš mi vjerovati na riječ da sam znao što je Gundulićev san. Ja sam vam ono pisao da vam javim ‘die letzte vom Serenissimus’ koji ih u zadnje vrijeme tako brzometno izbacuje, da ih zaboraviš ako ih ne zabilježiš.¹⁷⁵ Nešto se spomenuo u razgovoru G[undulićev] s[an] a na to je on postavio ona pitanja da šta se to dogodilo i šta je sanja G[undulić]. Ti, međutim, uze mene za Serenissimusa te mi lijepo rastumači ono što sam znao kad si ti nosio gaćice a retrocarica.¹⁷⁶ Ajde de! Ne mari ništa!

A sad šta je s tobom i s Magazinom. Od jedanput si prestao da mi se javljaš bez (1r) ikakva vidljiva uzroka. Ja sam sad malo prezdravio, pa će kad uredim aretrate uvatiti se u koštač sa Kuridžom.¹⁷⁷ A bio sam ti nemilo obolio i mislio da će odapeti. Piši mi svakako i pošalji one verše, jer su mi učinili puno dobar impresiju.¹⁷⁸ Radiš li što na prokuri?¹⁷⁹ Jesi li počeo sentirge el gusto za stvari od zakona?¹⁸⁰

Zbogom tvoj Barba

¹⁷¹ Petar [?].

¹⁷² Gjino Luković.

¹⁷³ Ivo Smolčić.

¹⁷⁴ Datum je isписан rukopisom Vladana Desnice.

¹⁷⁵ „Die letzte vom Serenissimus“ naslovom asocira na njemački njemi film *Serenissimus und die letzte Jungfrau Lea* Mittlera (1928.). Moguća su i drugačija tumačenja, ali je kontekst nejasan pa su sva neutemeljena.

¹⁷⁶ *gaćice a retrocarica* (tal. arh.) – pelene

¹⁷⁷ *aretrate* (dalm.), *aretrati* (tal.) – zaostali (poslovi)

Boško Desnica je o Petru Jagodiću Kuridži pisao u članku „Jedna nepoznata buna i jedan neznani mučenik“, objavljenom u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*, 1935., 47–57.

¹⁷⁸ *verši* (venec.), *versi* (tal.) – stihovi

Ovo je pismo jedan od dalnjih dokaza da je Vladan Desnica kontinuirano pisao pjesme (v. pismo Olinka Delorka – Vladanu Desnici, Zagreb, [?] X. 1931.).

¹⁷⁹ Od ožujka 1933. godine Vladan Desnica bio je zaposlen u splitskom Državnom pravobranilaštvu kao pripravnik.

¹⁸⁰ *sentirge el gusto* (venec.), *sentirci il gusto* (tal.) – fig. zainteresirati se, naći užitak u čemu

Oće li čaća u Beograd [?] Zamoli ga nek mi javi je li se ikad interesirao za sudbinu mojih agr[arnih] utoka. Njegove su osude ovgje uknjižene.“ (1v)
(rukopis, latinica)

16.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
3. VII. 1933.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 3/VII 1933

Dragi Vladane!

Pročitao sam.¹⁸¹ Na moju riječ vanredno! Nešto što se kod nas rijetko čita. Samo što u Glasu pravi utisak čikare Severs u škovaceri.¹⁸² Zašto nisi poslao meni pa da pošaljem Ćurčinu ili u Književni Glasnik?¹⁸³ Ovako niko neće ni zapaziti – a to je od Boga grehota. Kad bi bar posebno odštampali, pa da se pošalje Bogdanu Popoviću, Slobodanu Jovanoviću i svim otmenijim duhovima. Grehota da to ostane izgubljeno u suterenu jednog Glasa, jer je stvar – klasična! Čestitam ti iz sve duše i ponosim se što imam takovog sinovca. Bravo moj Vladane. Bog te živio! Ljubi te tvoj

Barba“(1r)

(rukopis, latinica)

17.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI,
[OBROVAC, 29. VII. 1933.]¹⁸⁴

„Dragi Vladane!

Večeras sam primio pismo od Prostrana u kom me ‘kad je razvedrilo oko Glasa’ moli da mu za božićni broj pošaljem prilog.¹⁸⁵ Vrijeme je pretjesno da

¹⁸¹ Riječ je o eseju „Jedan pogled na ličnost Dositejevu“ (*Glas Privredno-kulturne Matice za Sjevernu Dalmaciju* (Šibenik), br. 155, 1. 7. 1933., 2–3; br. 156, 13. 7. 1933., 2–3; br. 157, 28. 7. 1933., 2–3; br. 158, 16. 8. 1933., 2–3; br. 159, 31. 8. 1933., 2–3; br. 161, 14. 9. 1933., 2–3; br. 162, 22. 9. 1933., 2–4 (čir. i lat.)).

¹⁸² čikare Severs u škovaceri – porculanske šalice u lopatici ili kanti za smeće

¹⁸³ Milan Ćurčin, urednik *Nove Europe; Srpski književni glasnik*.

¹⁸⁴ Posjetnica: „BOŠKO DESNICA / ADVOKAT / OBROVAC (DALMACIJA)“ (1r). Bilješka Vladana Desnice na 1v: „29-VII-33“.

¹⁸⁵ Stevan Prostran, urednik *Glasa*.

šta napišem, pa mislim da mu pošaljem Šarića Cvijana, ako ti pristaješ i ako ti nije krivo.¹⁸⁶ Odgovori brzovljavo.

Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

I8.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC, B. D.¹⁸⁷

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Dragi Vladane! Kad već nalaziš da je priupstljivo preštampavanje, onda bi ja donio od već štampanijeh ove dvije stvari, koje ulaze u okvir onog naslova. Ja sam ih malo pretresao i popunio prikaz Stojanove smrti, pa mislim da će ovako biti dobro.¹⁸⁸ Uostalom, vidi ti. Nego ako misliš da i vlaška kostimografija ima neku važnost, mogao bi ti servirati još jedan inventar muških stvari e suppelletili morlačkih iz onog vremena, kojemu bi kao ilustracija silno pri-stajale fotografije dolame, ženske haljine i Vlatkovićeva oružja.¹⁸⁹ Ja ču ti, ako hoćeš, poslati inventar a za ostalo se obrati našem vridnom Grgi.¹⁹⁰ Mislim da bi dobro došao i onaj morlački kazneni zakon, koji sigurno poznaš, ali bi mu trebao jedan (1r) naučni predgovor i komentar, za koji nemam ni volje ni spreme. Ako bi čeo ti da se toga privatiš ili čaća ja bi poslao sve dokumente i svu literaturu o ligama koje imam pa vi to obradite.¹⁹¹ Ako prepustiš stvar meni, me assolvario con poche parole, jer za stvari većega daha nemam ni vremena ni nerava a, bogme, ni nužne spreme.¹⁹² Anzi, obzirom na sredinu i prilike u kojima živem, ja se divim sebi, što ne zavijam kao vuk i što ne učim djecu da pri susreti sa Danilovom djecom reknu: jebem ti Danila, kao što on uči Gjoku da govori Brani: jebem ti Boška!¹⁹³ Gentil cuor di poeta!¹⁹⁴ Dakle ja ti još

¹⁸⁶ B. DESNICA, „Nekoliko priloga istorijskom proučavanju narodne pjesme“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1934., 7–42; v. „V. Šarić Cvijan“, 13–16.

¹⁸⁷ Radovi Boška Desnice o kojima je riječ u ovom pismu objavljeni su u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*, 1934., 7–24.

¹⁸⁸ Stojan Janković.

¹⁸⁹ *suppelletili* (tal.) – predmeti za kuću; *dolama* (tur.) – haljina s rukavima, do koljena ili dulja, preko koje se stavlja pojas
Ivan Vlatković.

¹⁹⁰ Ivan Grgić.

¹⁹¹ V. B. DESNICA, „Jedan krajiški statut i nekoliko priloga za proučavanje ‘lige’“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 23–46.

¹⁹² *me assolvario con poche parole* (venec.), *mi assolverei con poche parole* (tal.) – obavio bih to ukratko

¹⁹³ Danilo Desnica; Đoko Desnica, Danilov sin; Brano [?].

¹⁹⁴ *gentil cuor di poeta* (tal.) – nježno pjesnikovo srce

dugujem: Smrt Jankovu, smrt Alije Bojičića i, ako hoćeš, inventar o kom gore. O malariji ne znam šta bi se dalo rekamati.¹⁹⁵ Možda bi Vladimir, sorretto e corretto, bolje izvršio taj zadatak.¹⁹⁶ Za Matavulja treba čekati eštar.¹⁹⁷

Addio moj mali,
Tvoj Barba.

U prepisci ima pogrešaka, pripazi i prikriži pobožnom Josipu.“ (1v)
(rukopis, latinica)

19.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
31. VII. 1933.¹⁹⁸

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (DALMACIJA)
Obrovac, dne 31. VII 1933.

Dragi moj Vladane!

Svaki me tvoj dolazak u Obrovac obraduje a svaki polazak ostavi jedan trag nekog mučnog osjećanja, kojem nebi znao da dadem jedno odregjeno ime. Meni je strašno što ti, koji si mi i kao sinovac i kao čovjek tako silno prisan i bliz, kad dogješ u O[brovac] nisi kod mene. To me boli, da ne umijem reći kako! Ne smijem ti reći da dogješ da te ne postavim u mučan položaj ili da mi to odbiješ ili da dogješ uz žrtvu kakvog svog prisnog osjećaja, a mortifikava me viditi da ti u Obrovcu trebaju druge kuće mimo moje.¹⁹⁹ To me oneraspoloži i utuče za dugo vremena. Radi toga i kad dogješ ne mogu da se čestito izrazgovaram s tobom, jer me taj mučni osjećaj raznosi. Tako sam i ovog puta, posle tvog polaska, video da nismo ventilirali ni polovicu od onoga što sam bio preventivira.²⁰⁰ Ali šta ćeš, to je valjda zapisano u zvijezdama da tako mora da bude! (1r)

Primio sam Čičinovu knjižicu i zahvalio mu, pozivajući ga da dogje u ove krajeve.²⁰¹ Nastoj da udesiš pa da dogjete skupa. Neke sam partie ove knjige

¹⁹⁵ *rekamati* (dalm.), *ricamare* (tal.) – vesti

¹⁹⁶ *sorretto e corretto* (tal.) – potpomognut i ispravljen
Vladimir [?].

¹⁹⁷ Simo Matavulj.

eštar (dalm.), *estro* (tal.) – inspiracija, poticaj

¹⁹⁸ Vladan Desnica ispravio je Boškovom rukom napisani mjesec, tj. unio je „VII“ umjesto „VIII“.

¹⁹⁹ *mortifikavati* (dalm.), *mortificare* (tal.) – fig. poniziti, uvrijediti, rastuziti

²⁰⁰ *ventilirati* (dalm.), *ventilare* (tal.) – razmotriti; *preventivirati* (dalm.), *fare il preventivo* (tal.) – napraviti predračun, predvidjeti

²⁰¹ Ćiro ČIČIN-ŠAIN, *Po sjevernoj Dalmaciji: dojmovi sa brze vožnje*, Split 1932.,²1937. Knjigu je ilustrirao Vjekoslav Parać. U Magazinu Sjeverne Dalmacije 1934. godine objavljene su njegove dvije pjesme („Inicijali“ i „Kolo“ (90)) te ulomak putopisa „Sjevernodalmatinski pejsaži“ (95–104) (cir.).

čitao u podlistcima N[ovog] D[oba] i sjećam se da su mi ostavile jedan utisak svježine i neposrednosti. Naročito mi je simpatično otsustvo poze, aplomba i one miropomazanosti Carevih putopisa.²⁰² Ipak ja ne bi savjetovao da se u Almanahu donose bilo kakvi prikazi. Ad quid?²⁰³ Sve su te knjige već prikazane i ocijenjene, pa bi ti prikazi izgledali i bili u stvari ‘soffietti’ con molto scapito po dostojanstvo publikacije.²⁰⁴ Mi sa Almanahom dajemo našu mjeru – a drugi nek nas ocjenjuju.²⁰⁵ Ja ču ti još preraditi Kuridžu, kad već držiš do toga i to samo da te zadovoljim, jer je stvar, u novom svjetlu, izgubila na ljepoti, a uzdržati obmanu, poslije svih novih dokumenata, nebi bilo pošteno. Matavuljev spomenik ču pokušati da zamisljam tra la veia e el sonno, pa ako mi bude išlo i napisaću ga.²⁰⁶ Uvjek je najbolje ono što ti dolazi u glavu ono malo minuta pred san kad se mozak oslobodi tiranije mještine.

Addio moj dragi

Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

20.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac,
7. VIII. 1933.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)
Obrovac, dne 7. VIII. 1933

Dragi moj Vladane!

Fala ti na tvom dragom pismu. Ne odgovaram ti na dugo jer imam malo febrete, pa mi je teško pisati.²⁰⁷ Drago mi je što si se vjerio, jer je to korak k smirivanju i taloženju.²⁰⁸ Uvjeren sam da je twoja vjeronica tvog umnog rasta i da te je, po svemu, dostojna, jer jedan običan, prosječan stvor ne bi mogao da te zainteresuje. Jedva čekam da je upoznam, a najidealnije bi bilo kad bi snjom došao amo. Ne umijem ti reći koliko bi me to obradovalo. Intanto poljubi je u

²⁰² *aplomb* (venec.), *appiombo* (tal. arh.) – zadrtost
Marko Car.

²⁰³ *Ad quid?* (lat.) – Čemu?

²⁰⁴ *soffietti* (tal., novinarski žargon) – pohvalni članci (S. R.); *con molto scapito* (tal.) – vrlo štetan

²⁰⁵ U pripremama za objavljanje *Magazina Šjeverne Dalmacije* bilo je otvoreno i pitanje naslova. Jedna od varijanti uključivala je pojam „almanah“, a isključivala „magazin“.

²⁰⁶ *tra la veia e el sonno* (venec.), *tra la veglia e il sonno* (tal.) – između jave i sna

²⁰⁷ *febreta* (venec.), *febbretta* (tal.) – (povišena) temperaturica

²⁰⁸ Ksenija Carić i Vladan Desnica zaručili su se u Splitu 1933. godine. Točan datum zasad nije poznat.

čelo umjesto mene, pa (i ako je malo starinski i van vremena) kaži joj da Vam barba želi puno, puno sreće.²⁰⁹ Nek sudbina popravi bar kod tebe ono što je tako nezasluženo pokvarila kod starije generacije.

Napisaću ti svakako ono što hoćeš, ma me sento (1r) mal, spossado, e[...] rido.²¹⁰

Ako ova febreta nije prodrom recidive pneumonije, otići će na Islam sa monterom škura, čiji mi dolazak čaća avizira, i sa starim Lukovićem i Vulinovićem da se posavjetujemo sa čaćom za jedan posao štedionice. Očeš li i ti doći sa čaćom na Islam?²¹¹

I ja uvigjam da bi tvoje uvogjenje u književnost sotto l'egida di un ribambito bilo fatalno.²¹² Ako ga nisi zamolio da te predstavi, neće ti, valjda, on sam naturiti predgovor.²¹³ I onda svi su ti predgovori jedan staromodni, preživjeli i suvišni običaj: se la roba val, non occore prefazion, se no ghe la val la prefazion no ghe fa cambiar opinion a nissun.²¹⁴ Ja bi puno volio da izagje bez predgovora: muškije je i ljepše.

Addio moj mili
Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

21.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
2. X. 1933.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 2. X. 1933

Dragi moj Vladane! Odgovaram ti ukratko jer me stiskao posao: cijeli sam dan na sudu ili u konobi ili za mašinom, jer nemam ni pisara, niti ikog ko bi mi pomogao. Brace mi je bio od velike pomoći dok je bio ovgje, a sad nemam

²⁰⁹ *intanto* (tal.) – do tada, u međuvremenu, međutim

²¹⁰ *ma me sento mal, spossado, e[...]rido* (venec.), *ma mi sento male, spossato, e orrido...* (tal.) – ali osjećam se loše, iscrpljen i užasan

²¹¹ *prodrom recidive* (venec.), *prodromo del recidivo* (tal.) – simptom, remisija; *škure* (venec.), *gli scuri* (tal.) – drveni prozorski kapci; *avizira* (venec.), *avvisa* (tal.) – najavljuje

William Luković; Milan Vulinović; Uroš Desnica.

²¹² *sotto l'egida di un ribambito* (tal.) – pod zaštitom jednog podjetinjelog čovjeka

²¹³ Vjerljatno je riječ o Marku Caru, kojeg je Vladan Desnica zamolio da mu pomogne dogovoriti nakladnika svoje zbirke pjesama u Beogradu.

²¹⁴ *se la roba val, non occore prefazion, se no ghe la val la prefazion no ghe fa cambiar opinion a nissun* (venec.), *se la roba vale, non occorre la prefazione, se non vale la prefazione non fa cambiare opinione a nessuno* (tal.) – ako stvar vrijedi, ne treba predgovor, ako predgovor ne valja, zbog njega nitko neće promijeniti mišljenje

ni njega pa moram sve sam.²¹⁵ Dakle ja sam da bel principio²¹⁶ bio protivan da povjeravaš sudbinu zbirke onom fosiliziranom pižunu, koji se još u prvoj mladosti zabarikadirao iza par formula upljačkanih kod znamenitih kritičara: iz te barijere nije izašao cijeli život.²¹⁷ Da si povjerio stvar meni, ja bi se bio postarao da ti nagjem izdavača. Moj dobri, stari prijatelj Sibe Miličić, čovjek od srca i od ukusa, ima mnogo veza u beogradskim književnim krugovima. Iz prijateljstva prema meni on bi pažljivo pročitao zbirku, a čim bi je pročitao nebi više trebalo da se sjeća prijateljstva pa da se za nju zauzme. Uostalom to smo još uvijek na vrijeme da učinimo, samo bi trebalo da mi erniraš Miličićevu beogradsku adresu.²¹⁸ Kad sam zadnji put polazio iz Splita, čuo je da sam tu i dotrčao na štaciju da me vidi.²¹⁹ Možda Strmić (1r) zna njegovu adresu.²²⁰

Ja na moju riječ ne znam ‘kako stojim kod Politike’. Ako je istina to što ti je taj novinar rekao da ‘stojim odlično’ – meni je to vrlo drago. Ja znadem to, da mi je do sada Politika štampala i gospostveno honorirala sve što sam joj poslao – a koliko drže do mene to ne znam, anzi bi mi bilo drago da mi javiš koji je to novinar da po peršoni zaključim na vjerovatnost tvrdnje.²²¹ Meni je za Politiku obično pisao Miomir Milenović i s njim sam izmijenio par pisama, ali, ako ti hoćeš, mi ciappo el coraggio a due man i pišem ravno gromovniku Ribnikaru.²²² Za taj slučaj trebam par tvojih štampanih stvari da ih pošaljem ka muštru tvog pisanja.²²³ Ali ako budeš pisao za Politiku, trebaće da dadeš jeziku jedan pravoslavniji pečat i da opereš i tuoi cenci nella Sava, o possibilmente nel Vardar pri čemu će ižmariti oni pusti ‘dojmovi’ i drugi ne ortodoxni izrazi.²²⁴ Dunque, mišu moj, pošalji mi to što tražim e rimettite all’avvedutezza tvog slavnog barbe, koji te razumije i štimava i voli.²²⁵ Pozdravi mi snašu,

Tvoj Barba

Ako odeš u Islam na vernisažu dogji svakako u Obrovac.²²⁶ (lv)
(rukopis, latinica)

²¹⁵ Brace (ili, češće, Braco), Stojan Desnica, Boškov sin.

²¹⁶ da bel principio (tal.) – od samog početka

²¹⁷ pižun (venec.), piccione (tal.) – golub

Za Boška Desnicu „fosilizirani pižun“ je Marko Car.

²¹⁸ ernirati v. ernieren (luks.) – hraniti; ernten (njem.) – brati, dobivati, steći
Josip (Sibe) Miličić.

²¹⁹ štacija (dalm.), stazione (tal.) – stanica, kolodvor

²²⁰ Dr. Miljenko Strmić.

²²¹ po peršoni (dalm.), secondo la persona (tal.) – prema osobi

²²² mi ciappo el coraggio a due man (venec.), io acciappo il coraggio con due mani (tal.) – skupim svu hrabrost Vladislav Ribnikar.

²²³ muštra (venec.), prema die Muster (njem.) – uzorak

²²⁴ ...da opereš i tuoi cenci nella Sava, o possibilmente nel Vardar – da opereš svoje prnje u Savi, ili po mogućnosti u Vardaru lavare i panni (cenci) nell'Arno, izraz koji je upotrijebio Alessandro Manzoni kad je napisao treću, toskaniziranu verziju romana Zaručnici tako što je „oprao rublje u rijeci Arno“; ovdje se odnosi na usvajanje drugačije jezične varijante

²²⁵ dunque (tal.) – dakle; rimettite all'avvedutezza (venec.), rimettiti all'avvedutezza (tal.) – osloni se na sposobnost pro-sudbe; štimava (dalm.), ti stima (tal.) – cijeni te

²²⁶ vernisaža v. vernisage (fr.) – razgledanje izložbe uoči otvorenja dopušteno nazužem krugu uzvanika; ovdje, očito ironično, ali i intimistički

22.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
4. X. 1933.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 4. X. 1933

Dragi Vladane!

Pišem ti ‘a strozzo’ jer ne znam jesi li u Splitu ili na Islamu.²²⁷ Primio sam pošiljku pa ču, čim mi još pošalješ Penića, urtati ravno pred Ribnikara.²²⁸

Što se Almanaha tiče moje je mišljenje da bi Fassung, koju želi da mu dade Matica bila jedna sramota i jedna blamaža i ja ne bi želio da se ime Desnica pojavi u jednom pučko-prosvjetnom izdanju.²²⁹ Molim te stoga da budeš ne-popustljiv, a u slučaju da Matica ostane nepopustljiva, molim te povuci sve moje stvari, jer i ako nisam Mekole²³⁰ neću da budem ni Jure Kapić.²³¹ Meni Čorović dodija tražeći da mu pošaljem što za Priloge a ono bi desetak stvarčica bilo stvoreno za njih.²³² Nemam zašto da ih zakopavam u jednu obskurnu (1r) kalendarsku publikaciju, kad mogu da ih izdam u časopisu od velike naučne reputacije, koji, fra le altre, i honorira prostojno.²³³ Dunque, ako ne popuste, mandi li far ciavar!²³⁴ Svakako pak zahtjevaj da ugje i Napomena i Pogled na udese, jer to i jest jezgro i smisao publikacije.²³⁵ Ako ćemo pisati za kalendare imamo onaj društva Sv. Save i Vardar koji plaćaju. Naši su karonje i každrafi i murlovi koji još nisu izišli iz periode ‘Oj, oj, oj, mili rode moj!'²³⁶ Dakle ja ne pristajem i povlačim svoje priloge – to im javi.

Sad mi pada na pamet da je ēaca vrlo prisan sa Stanojem Stanojevićem a da je ovaj ninfa Egeria Politike i da je ona za dobar dio njegovo vlasništvo.²³⁷

²²⁷ *a strozzo* (tal.) – u nastavcima

²²⁸ Vladan DESNICA, „Izložba vajara Dujma Penića u Splitu“, *Život i rad*, VI./1933., knj. 17, sv. 99, 1211–1213 (čir.); „Kipar Dujam Penić. (Prigodom izložbe u Splitu)“, *Novo doba* (Split), br. 241, 14. 10. 1933., 9.

²²⁹ *Fassung* (njem.) – obliće, obradba

²³⁰ Privredno-kulturna matica za Sjevernu Dalmaciju (Šibenik); Mekole v. Thomas Babington Macaulay.

²³¹ Juraj Kapić.

²³² Vladimir Čorović.

²³³ *fra le altre* (tal.) – između ostalog

²³⁴ *mandi li far ciavar* (venec.) – pošalji ih u onu stvar, neka se j...!

²³⁵ Neupitno je čitanje udese. Vjerojatno, *lapsus calami*, pogled na sudbine.

²³⁶ *karonja* (dalm.), *carogna* (tal.) – mrcina; *karonje i každrafi* (dalm.) – mrcine i primitivci

²³⁷ Stanoje Stanojević.

Egeria v. Egeria (lat.) – bijedna: u rimskoj mitologiji nimfa, božica izvorâ, i žena kralja Nume Pompilija, kojemu je savjetovala kako da organizira štovanje bogova i uvede njihove kultove. Nakon Numine smrti Dijana ju je pretvorila u izvor; ovdje: tajni savjetnik.

Dobro bi bilo da on preduzme ‘un azione fiancheggiante’ kod Stanoja koja će poduprijeti moj frontalni napad na Ribnikara.²³⁸

Molim te naredi Flešu da mi pošalje jedan Umschalter (interrutore) za radio i to od onih novih, okruglih.²³⁹ To ti je, se non ti sa, ona spravica kojom spajaš aparat sa antenom.²⁴⁰ Košta par dinara, pa neka to par dinara rivalža.²⁴¹

Addio tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

23.

BOŠKO DESNICA – VLADISLAVU RIBNIKARU, OBROVAC,
15. X. 1933.

„BOŠKO DESNICA
advokat u Obrovcu
(Prim[orska] ban[ovina])
Данас послао експрес.²⁴²

Obrovac, dne 15. X. 1933

Поштовани Господине Уредниче!

Сјећајући се љубазне сусретљивости на коју сам код Вас наишао у неколико прилика, слободан сам да Вас замолим за Вашу помоћ у једном послу, који ми много лежи на срцу. Ево о чему се ради: мој синовац / син мога брата Дра Уроша Деснице сенатора/ дипломирани правник, млад човјек врло интелигентан, и свестрано спреман, желио би да уђе у породицу ‘Политике’ т.ј. да постане њен стални дописник из Сплита. Мислим да Политика у Сплиту нема сталног дописника или, ако га има, да је тај не послужује онако бриљантно као, као што је послужују њени остали дописници, Милојевић, Драговић, Францен и т.д.²⁴³ У мом синовцу, Владану Десници, Политика би нашла једног сарадника, који би на сваком полу могао да држи ранг са њезиним најбољим силама. Нескромно је да ја истичем позитивне квалитете човјека, који ми је толико близак, па место тога прилажем неколико његових написа, који ће Вам дати мјеру тих особина. Молим Вас да будете љубазни па да

²³⁸ da on preduzme „un azione fiancheggiante“ (tal.) – da podupre sa svoje strane

²³⁹ Umschalter (njem.), interruttore (tal.) – prekidač, sklopka

²⁴⁰ se non ti sa (venec.), se non sai (tal.) – ako ne znaš

²⁴¹ rivalža (dalm.), rivalsa (tal.) – naknada štete, troška, ovdje: neka podmiri

²⁴² S izuzetkom memoranduma i nadnevka, cijelo je pismo, inače kopija strojopisnog originala, pisano cirilicom.

²⁴³ Predrag MILOJEVIĆ, *Antibiografija*, Beograd 1997.

Vuk Dragović; Sima Francen.

ове прилоге, нарочито радњу о Доситеју, пажљиво прочитате. Ако по том нађете да млади човјек, који је овако прозрео и приказао интимну бит Доситејеве личности, субјективно, по својој реалној вриједности заслужује да се уброји међу чланове Политикине породице, тад Вас молим да употребите свој велики уплив, да понуда, коју је он управио редакцији буде прихваћена. Вјерујте, Господине, да ћете тиме свом листу учинити једну знатну услугу, а мене обvezати на истинску благодарност, и ако та за Вас мало може да значи.

Вјерујте још, Господине, да ме је на овај корак, сем природне тежње да помогнем једном мени присном лицу, потакла и жеља да у Политику уведем једног вриједног и заслужног човјека из редова далматинског Српства, јер, а то се у Београду често заборавља, у Далмацији постоји једна српска оаза која није заслужила да је Београд заборави. (1r)

Молим Вас да ми не замјерите и да примите увјерење о мом истинском поштовању.

Б[ошко] Десница“ (1v)

(strojopis, cirilica)

24.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
5. XI. 1933.²⁴⁴

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

EPPUR SI MUOVE²⁴⁵

Danas kad se povodom dvadesetpete obljetnice smrti Sime Matavulja širom cijele domovine obnavlja kult tog velikog i vedrog dalmatinskog pisca, pohitao je i ‘Katalik’, мали или побоžни listић свећеника Jose Felicinovića, да се njegовој успомени на свој начин одуžи.²⁴⁶ У једном ‘cavete’ upućеном родитељима у броју од 5. novembra o.g. он им упозорава да чувају своју дјечу од ... Sime Matavulja и Victora Huga, jer ће им њихова дјела ‘otrovati duše i srca’.²⁴⁷ V. Hugo наиме поставља ‘najljepše osjećaje u duše najgorih ljudi, otpadaka društva’ а то је jedno veliko zlo пошто је, рекби, по назорима свећеника Felicinovića

²⁴⁴ Napisano nakon 5. XI. 1933. „Boško Desnica“ i „1933 god.“ naknadno je upisano rukom Vladana Desnice.

²⁴⁵ *Eppur si muove!* (tal.) – Ipak se okreće! (Galileo Galilei)

²⁴⁶ Joso Felicinović.

²⁴⁷ *Cave!* (lat.) – Čuvaj se! Pazi!

dobrota ljudi nezavisna od njihovih osjećaja, a lijepi osjećaji monopolsko dobro samo nekih privilegiranih klasa. Matavuljev je pak ‘Bakonja’ ‘gadni pamflet u kom se pisac ruga i blati zaslužne katoličke franjevcе’.

Za ‘Katolikova’ je urednika humani, nezlobivi, širokogrudi Matavulj, koji nije tako diskretno prikazivao i tako štedro oprštao ljudske slabosti ‘gadni pamfletista’! Mišljenje svećenika Felicinovića neće vjerojatno mnogo naškoditi književnoj reputaciji ni pisca ‘Jadnika’ ni pisca ‘Fra Brne’ pa je suvišno da ih mi uzimljemo u zaštitu od njegove nemoćne pakosti, ali nije suvišno da istaknemo da su i veliki francuski i veliki dalmatinski pisac, i ako se možda nalaze na Indexu, po svojoj širokoj humanosti i po svom istinskom moralu kao trovatelji duša daleko bezopasniji od njihova žalosnog, miropomazanog Aristarha.^{248“}
(strojopis, latinica)

25.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
15. XII. 1933.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 15/XII 1933

Dragi Vladane!

Odgovaram ti odma: ‘Priloge’ treba štampati kao jednu jedinstvenu radnju pod općim naslovom, a pojedine člančiće sa njihovim podnaslovima apsolutno kronološkim redom.²⁴⁹ Hoćeš li tretirati smrt Stojanovu kao dio priloga ili kao posebnu radnju – to ostavljam tebi na volju. One druge otužnosti, koje si se kapricirao da preštampaš svrstaj iza Priloga, ali takogjer kronološki. Na twoju želju šaljem ti Šarića, ali mi se čini da si precerao, pa se bojim da ti se zamjeri da bi Magazinu bolje pristajao naslov ‘Sabrane pizdarije B[oška] D[esnice]’ ili ‘Album porodice Desnica’. Slika Foscolova i Posedarskog nikako ne pristaju uz Kuridžu, jer Foscolo se ne spominje a Posedarski koji se spominje nije onaj neg njegov sinovac.²⁵⁰ Se mai, bolje bi pristajale uz Šorića.²⁵¹ Imam krasnu veliku

²⁴⁸ Aristarh sa Samotrade („Homera valja tumačiti samim Homerom“).

²⁴⁹ Vladan Desnica je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1934. objavio sljedeće stričeve priloge: „Nekoliko priloga istorijskom proučavanju narodne pjesme“ (7–24); „Vuk Mandušić“ (25–30); „Zemunički događaj“ (31–35); „Smrt Stojana Jankovića i seoba ramskih franjevaca u Dalmaciju“ (36–42). Prvu cjelinu, „Nekoliko priloga...“, čine: „I. Lični opisi Ilike Smiljanića, Janka Mitrovića, harambaše Plavše i dr.“ (7–8); „II. Smrt Kune Hasan-age“ (9); „III. Udovica Ilike Smiljanića“ (9–12); „IV. Od mora Hećimi“ (12); „V. Šarić Cvijan“ (13–16); „VI. Smrt Janka Mitrovića i Ilike Miljkovića“ (17–19); „VII. Alija Boićić“ (19–21); „VIII. Jedan morlački inventar“ (21–24).

²⁵⁰ Leonardo Foscolo; knez Franjo Posedarski, sin kneza Jurja Posedarskog; fra Luj Marun.

²⁵¹ se mai (tal.) – u tom slučaju

Fra Stipan Šorić.

fotografiju (Benjin dar) štampe Gjirolama Foscarini.²⁵² Mogla bi pristajati uz prilog Šarić Cvijan. Fotografiju Foscolova portreta iz man[astira] Sv. Lovre u Šibeniku, 2 loše (1r) fotografije Zečeva (Marunov trud) koje bi, da su bolje, pristajale uz Mandušića, ali bi mogao, kad imaš prijatelja pitura, dati im da ti učine komad skice.²⁵³ Dobru fotografiju Perušića dao sam pred 2–3 g. Jerku Čuliću, sa još nekoliko drugih, pa bi mogao zaiskati u moje ime da ti ih dade.²⁵⁴ Imam i jednu fotografiju Sinobaduše u Karinu, koja je bila prije kula karinskog dizdara, a 1648 darovana Jovanu Sinobadu (kome je Ilija Mitrović ubio čaču Pericu i brata Dmitra i prisilio ga da se iz Budina iseli u Modrino selo, otkud je doveo u Karin sadašnje Karinjane). Interesantna je jer mislim da je tip kotarskih kula. Sve ti to šaljem, pa radi što i kako znaš, samo mi pazi slike jer možda i meni zatrebaju. Addio moj mišu

Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

26.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
B. D., [1933].²⁵⁵

„Dragi Vladane! Primio sam sve ali ne mogu još ništa da ti izvršim jer me obuzeo pakleni posao: dnevno rasprave (da u izvještaju bude manje C brojeva) nekih 40 utoka u agraru, jedan stečaj, jedno poravnjanje i onda Ćurčin i Brajević koji traže priloge.²⁵⁶ Pošto Almanah (bolje i radi tradicije Magazin) nije prešan jer nema veze s kalendarom, molim te odgodi do Januara.²⁵⁷ To je sveti mjesec u kom se ne kriču rasprave. Nastrojaću da te, u koliko mognem, zadovoljim i ako bi stvar o Morlacima, kako je ti zamišljaš, bila za Cvijića ili Erdeljanovića a ne za mene analfabetu u etnografiji a poluanalfabetu u istoriji: mi son un Sabalich e no un Brunelli.²⁵⁸ Dakle, riveputemo per gennaio.

Sutra će brzjaviti Urošu.

Zbogom

Boško“ (1r)

(rukopis, latinica)

²⁵² Benja v. Begna.

²⁵³ *pitur* (dalm.) – soboslikar; *pittore* (tal.) – slikar

²⁵⁴ V. Petra BLAŽEVIĆ, „Jerko Čulić: životni put, djelovanje i obitelj“, *Kulturna baština*, 42–43/2016./2017., 149–174.

²⁵⁵ „Smrt Stojana Jankovića i seoba ramskih franjevaca u Dalmaciju“ Boška Desnice tiskana je u prvom svesku *Magazina*, „Alija Boićić“, također. Moguće je da je ovo pismo napisano krajem 1933. godine, iako se nalazi u skupini „1934.“.

²⁵⁶ Milan Ćurčin (*Nova Evropa*); Vinko Brajević (*Novo doba*).

²⁵⁷ Vjerovatno prosinac 1933. godine.

²⁵⁸ Jovan Cvijić; Jovan Erdeljanović.

...mi son un Sabalich e no un Brunelli (venec.), io sono un S. e non un B. (tal.) – ja sam poput Sabalicha, a ne poput Brunellija Vitaliano Brunelli; Giuseppe Sabalich.

27.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, B. MJ., B. D.²⁵⁹

„Dragi Vladane! Evo sam ti jedan dio spremio i šaljem ti ga. Nisam stigao ni da pregledam rukopis ni da ga popravim, ni da ga dadem otkucati. Sve to izvrši sam. Anzi daj otkucati in duplo pa mi pošalji jednu kopiju.²⁶⁰ Vijesti su kako vidiš jako zanimljive, ali se na tome malo može i smije rekamavati.²⁶¹ Ja sam ovako spremao i za Popovićev pregled. Ostaje mi još: Cvijan Šarić, Smrt Janka Mitrovića i smrt Alije Bojičića. Sve ćeš to dobiti naskoro, ako mi javiš da ti ovo valja.“ (1r)

(rukopis, latinica)

28.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac,
B. D., [1933].²⁶²

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 1933...

Dragi Vlade! Prihvatio sam se prerade prokletog Kuridže i nailazim na teškoće, jer je nemoguće složiti opreke zvaničnog izvještaja i njegove verzije. Kaže bi bilo napustiti potpuno prikaz i publicirati sama gola akta, (kao zadnji član one serije) pa nek svak tumači stvari po svom ukusu? Odgovori mi odma.

Molim te kupi mi i pošalji poštom, sotto falso nome,²⁶³ 1 kg onog duvana, koji vi (1r) tamo tako lako dobijate a koji je za mene ‘l’irraggiungibile’.²⁶⁴

Addio moj Dragi,

Tvoj Boško“ (1v)

(rukopis, latinica)

²⁵⁹ Radovi Boška Desnice o kojima je riječ u ovom pismu objavljeni su u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*, 1934., 13–21.²⁶⁰ anzi (tal.) – dapače, štoviše, naprotiv²⁶¹ rekamavati (dalm.), ricamare (tal.) – vesti, ukrasiti vezom²⁶² Godinu „1933.“ upisao je naknadno Vladan Desnica. Ako je njegova datacija točna, prilog o Kuridži trebao je biti objavljen u prvom svesku *Magazina*, a objavljen je u drugom: B. DESNICA, „Jedna nepoznata buna i jedan neznani mučenik“, 47–57.²⁶³ sotto falso nome (tal.) – pod lažnim imenom²⁶⁴ l’irraggiungibile (tal.) – nedostizan²⁶⁵ Godinu „1934.“ upisao je naknadno Vladan Desnica.

29.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, [Obrovac],
B. D., [1934].²⁶⁵

„Daragoj! Molim te odustani od namjere da preštampavaš Kuridžu, koji mi je već postao otužan. Za historijski dio Magazina dosta je ono osam papardela što sam ti poslao plus ono što ti je dao ili će ti dati Vlačić.²⁶⁶ Kuridža je dosad 2 puta preštampavan e me par che basti.²⁶⁷ Najviše, ako hoćeš, mogao bi se zaobliti broj papardela nadodatkom onih dokumenata o Kuridži koje sam nakanđno dobio, kojim se retraktiraju nesaglasni navodi prve radnje.²⁶⁸ Se ti xe d'accordo, femo così!²⁶⁹ Pošalji mi svakako najavljenio. Anzi, zašto se tome ne bi dalo (1r) više mesta u Magazinu? Pošalji mi i čaćine priloge da pročitam.²⁷⁰

Juče je bio ovgje profesor Milojević sa 25 ekskurzistice geografkinje.²⁷¹ Zainteresovao sam ga da mi od Akademije dobije Končarevićev proces iz ostavštine Jovana Tomića.²⁷² Obećao mi je da će se zauzeti. Kaže da bi tu Radonić mogao dosta.²⁷³ Kako bi bilo da mu čaća piše?²⁷⁴ To bi, vidiš, bilo nešto za Magazin.²⁷⁵

Zbogom sinovče,

Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

²⁶⁶ *papardele* (dalm.), *pappardelle* (tal.) – tip rezanaca, ovdje: sitnice

Dva rada Ljube Vlačića objavljena su u prvom svesku *Magazina*: „Nekoliko dokumenata iz doba prvog i drugog pokушaja unijačenja u Dalmaciji“ (53–79) i „Izvještaj rimokatoličkog sveštenika Devića o stanju u Bosni u prvoj polovini XIX veka“ (80–84).

²⁶⁷ *e me par che basti* (venec.), *e mi pare che basti* (tal.) – i čini mi se da je to dovoljno

²⁶⁸ *retraktirati v. retrahere* (lat.) – natrag vući, natrag potisnuti; ovdje: fig. opovrgnuti

Boško Desnica objavio je članak o Kuridži tek u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1935. (47–57). Pritom se pozvao i na svoj prvi rad o njemu, koji je bio objavljen u beogradskoj *Politici*, „krajem 1923 g.“ (47). Prema bibliografiji radova Boška Desnice, koju je objavio Milorad Savić, bilo je to 1924. godine: „Pop Kuridža. Jedna srpska buna u Dalmaciji pre dve stotine godina“, *Politika* 5992–5995, Beograd 28–31 decembar 1924. Dopunjeno i stampano u posebnoj knjižici pod naslovom: „Jedna nepoznata buna i jedan neznani mučenik“, Šibenik 1929., takođe u *Glasu Privredno-kultурne matice za Sjevernu Dalmaciju* 8–9, maja 1929. do broja 12, Šibenik, 30. maja 1929....“ (B. DESNICA, *Sabrania djela* (priredila i uvodni tekst napisao Milorad Savić), Zagreb 2008., 548–549 (čir.)).

²⁶⁹ *Se ti xe d'accordo, femo così!* (venec.), *se sei d'accordo facciamo così* (tal.) – ako se slažeš, učinit ćemo tako

²⁷⁰ Uroš Desnica je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1934. objavio esej „Jugoslovenstvo kao narodnost“ (127–135) (čir.).

²⁷¹ Sima M. Milojević.

²⁷² Simeon Končarević.

²⁷³ Jovan Radonić.

²⁷⁴ Podvukao V. D.

²⁷⁵ Članak „Vladika Simeon Končarević i njegov Ljetopis“ objavio je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1934. (43–52) dr. Nikola Subotić.

30.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
B. D., [1934.]²⁷⁶

„Dragi Vladane! Nekidan sam ti poslao Jankovu smrt, prekjuče Boićića a danas inventar i tako je ma tache izvršena.²⁷⁷ Ono o malariji nije ni najslabiji ni jedini pomen.²⁷⁸ Ima cijela jedna diskusija u Senatu 1685 u kojoj i malarija služi kao argumenat, a to kad se odlučivalo se debbia piantarsi un forte alla punta del l’isola Opus.²⁷⁹ Ali sad trebam predaha, jer imam i drugog posla. Je li se rješila stvar sa Magazinom? Hoće li se štampati i ko će ga štampati? Ja mislim da bi se, kad se odštampa, mogla da zatraži i jedna potporica od Akad[emijina] humka.²⁸⁰ One moje priloge, pošto su se sad uzmješali, trebalo bi donijeti kronološkim redom. Radeći ove stvarce, našao sam u škartafacima još (1r) mnogo interesantnih stvaraca, ma me par che basti anche questo e po son stuffo.²⁸¹ Čurčin me opet goni za Meštrovićev broj, a i Brajević će se do malo javiti za uskršnji prilog – a moj se posao intanto gomila.²⁸² Piši mi kad misliš ići u štampu i piši mi uopće opširno. Pošalji mi prepise ovih zadnjih burgija. Buni li se čača radi ovog našeg mlaćenja prazne slame?

Addio tvoj

Barba Boško“ (1v)

(rukopis, latinica)

31.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, [OBROVAC],
B. D., [1934.]²⁸³

„Dragi Vladane! Predgovor je krasan: pametan, dubok, pun ideja i to tačnih i pametnih ideja, u formi lijep, uzdržan, bez manjilokvence, fraza i vulgarnosti.²⁸⁴ In una parola: perfetto i barba ti iskreno čestita i godi che il vecchio

²⁷⁶ Moguće je da je ovo pismo napisano 1933. godine, iako se nalazi u Desničinoj skupini „1934.“.

²⁷⁷ *ma tache*, ispravno: *ma tâche* (fr.) – zadača, posao, zadatak

²⁷⁸ Riječ je o radu dr. Eugena Nežića „Malarija u sjevernoj Dalmaciji“, koji je također objavljen u prvom svesku *Magazina* (136–147).

²⁷⁹ *se debbia piantarsi un forte alla punta del l’isola Opus* (tal.) – treba li postaviti tvrđavu na rtu otoka Opus (današnji Opuzen)

²⁸⁰ Riječ je o Srpskoj kraljevskoj akademiji u Beogradu.

²⁸¹ *škartafaci* (dalm.), *scartafazzo* (venec.), *scartafaccio* (tal.) – rasuti papiri; *ma me par che basti anche questo e po son stuffo* (venec.), *ma mi pare che basta anche questo e poi sono stufo* (tal.) – ali čini mi se da je ovo dovoljno, a već mi je dosta

²⁸² *Nova Europa o pedesetom rođendanu I. Meštrovića*, Zagreb 1933.

²⁸³ Godina „1934“ naknadno je upisana rukom Vladana Desnice.

²⁸⁴ V. „Napomena“ i „/Predgovor/“ *Magazina Sjeverne Dalmacije*, 1934., 2 i 3 (čir.).
manjilokvence (dalm.), *magniloquenza* (tal.) – pretjerano uzvišen stil

albero abbia messo tale germoglio.²⁸⁵ Neke male napomene napisao sam ti na karti. Ja ču od svoje strane doprinijeti što bolje budem znao i mogao. Sad da te zamolim za jednu ljubav: Gradski muzej u Splitu imenovao me za povjerenika ‘in partibus infidelium’.²⁸⁶ Ja sam se primio, malo jer mi je laskalo a malo per aver el diritto da metter il naso dove che me sotta l'estro.²⁸⁷ Sad traže, kako vi-diš, popis umjetnina s ovih strana. Da ga sastavim morao bi ići u Novi, Posedarje, Karin i t.d. Pošto si ti sve te buže obnjušio molim te ispuni mi popis.²⁸⁸ Ne mora biti Bog zna kako tačan. Glavno je da se šenjalaju važnije stvari, radi evidencije.²⁸⁹ To mi molim te učini.

Zbogom, tvoj

Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

32.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
II. IV. 1934.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 11 IV. 1934.

Dragi Vlade!

Primio sam prekjuče od sinovke jedno puno drago pismo.²⁹⁰ Neznam joj adresu pa se bojim da se odgovor ne izgubi i stoga ga šaljem tebi da joj ga predaš.²⁹¹ Povraćam ti i knjigu za Petravića. Calvi je poslao i meni jedan primjerak.²⁹² Bez obzira na kantunade čini mi se da ni za čije prevode nema onake pohvale bez restrikcija kao za Firmine.²⁹³ Pročitaj podvučena mjesta. O knjizi neću pisati za štampu, jer mi to izgleda naivno i glupo, ali ču pisati dugo pismo Calvu i dokazati mu da su svi drugi prevodi jedna ružna i kakofonična proza (sto o plavetnoga neba im se, smješite prikaze slavnim žicem!) (1r)

²⁸⁵ *in una parola: perfetto* (tal.) – jednom riječju: savršeno; *godi che il vecchio albero abbia messo tale germoglio* (venec.), *godo...* (tal.) – uživam što se na starom deblu pojavio takav pupoljak

²⁸⁶ *in partibus infidelium* (lat.) – u krajevima nevjernika

²⁸⁷ *per aver el diritto di metter il naso dove mi sotta l'estro* (venec.), *per aver il diritto da metter il naso dove che me salta l'estro* (tal.) – da dobijem pravo zabudati nos tamо gdje me je volja

²⁸⁸ *buže* (dalm.), *buchi* (tal.) – rupe, neugledna mjesta

²⁸⁹ *šenjalati* (dalm.), *segnalare* (tal.) – ovdje: nabrojiti, označiti

²⁹⁰ Riječ je o pismu Ksenije Carić, buduće Vladanove supruge, koju Boško i prije vjenčanja zove sinovkom.

²⁹¹ Pismo Vladanovoj supruzi Kseniji Desnici nalazi se u prilogu.

²⁹² Bartolomeo CALVI, *Giosuè Carducci presso gli Slavi meridionali*, Torino 1933.

²⁹³ *kantunade* (dalm.) – zasljepljenosti, pretjeranosti

Koji je to Kostić i koja je to knjiga?²⁹⁴
 Ćaćinu sam raspravu imao već u škadencarju.²⁹⁵
 Čudnovato mi je da niko ne spominje Almanah.²⁹⁶ One su tvoje 3 lirike
 rijetko lijepe.²⁹⁷ Brace zna prve dvije na pamet.²⁹⁸ Imam od Mag[azina] 90 D.
 a 30 imam još da primim. Čekam i to pa da ti pošaljem sve skupa. Kakav je
 uopće bio ekonomski efekat? Jesi li opisa kraju?

Addio mili moj, piši mi.

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

33.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
 20. IV. 1934.

„BOŠKO DESNICA
 ADVOKAT
 OBROVAC (Dalmacija)

Obrovac, dne 20. IV. 1934.

Dragi moj Vladane!

Danas sam ti opremio poštom jedan pirotski čilimak, kao moj skromni
 prilog tvom novoosnovanom domazluku.²⁹⁹ Znam da bi pragmatika tražila
 da dar bude neki nakit za mladu, ali nakit mora da bude vrlo skupocjen da bi
 bio dostojan dar, jeftin nakit je porkarija.³⁰⁰ Osim toga uvjeren sam da i ti i
 Ksenija više želite urediti sebi pristojnu kućicu nego kingjuriti svoje pršone, pa
 sam odvolio ovoj vrsti stvari.³⁰¹ Sad bilo kako bilo – eto Vam ga pa ga sudite
 i primite ne po njegovoj vrijednosti (1r) koja je neznatna, već po ljubavi koja
 Vam ga namjenjuje, a ta je iskrena i velika.

Zbogom, dragi moji,
 Vaš Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

²⁹⁴ Dragutin Kostić (Pajnliah).

²⁹⁵ *scandezario* (tal.) – knjiga rokova, rokovnik

²⁹⁶ Privredno-kulturna matica za Sjevernu Dalmaciju imala je namjeru objaviti u to doba svoj almanah.

²⁹⁷ U *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1934. Vladan Desnica objavio je tri pjesme: „Seljani“, „Djevojke na vodi“ i „Ljetni motiv“ (88–89).

²⁹⁸ Brace, Stojan Desnica.

²⁹⁹ *domazluk* (tur.) – fig. domaćinstvo

³⁰⁰ *porkarija* (dalm.), *porcheria* (tal.) – svinjarija, prostota

³⁰¹ *kinduriti se* – neukusno se kititi, šminkati; *pršona* (dalm.), *persona* (tal.) – osoba

34.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, KARIN,
24. VII. 1934.

„Karin, 24. VII. 34.³⁰²

Dragi moj Vlade!

Tvoje me je pismo zateklo u Karinu gdje već deset dana liječim Tusove žlijezde i sopstvene nerve.³⁰³ Villeggiatura da peocciosi, ali mora, zraka, orizonta i svježine u izobilju e ciò mi basta.³⁰⁴ Pomisli: pišem ti pred kućom, sunce nije još granulo, predamnom puklo ovo božje jezero a vjetar donosi miris borovine. U negjelu su mi bili čaća, majka i kum, a ja sutradan kod nji.³⁰⁵ Vižitavamo se ka plemići kod Turgenjeva!³⁰⁶ Ma veniamo al fatto.³⁰⁷ Za Magazin ču ti dati 2 opširnije radnje: Morlaci u poemu jednog Arkada (Bajamonte Tiepolo in Schlavonia od Zaccarie Vallaressa) i Krajiško uregjenje Kotara te nekoliko sitnih priloga poput lanjskih.³⁰⁸ Za sistematsku monografiju o Stojanu Jankoviću fali mi još materijala. Ovo što imam (1r) bilo bi za druge dosta i previše, ali mene ne zadovoljava: neću da pišem o njemu dok dokumentarno ne utvrdim i koliko je puta na dan kaka!

Što se tiče redakcije vtor[og] dijela ja ču je rado izvršiti, ali hoću da ti ostanеш i nadalje titularni redaktor svega. Ne radi straha od odgovornosti već stoga što je Mag[azin] tvoje djelo, vezan za tebe, što tebi ima da zahvali za uspjeh prve knjige pa neću nikako da se odvaja od tvog imena i krnji ta jedinstvenost. Nek se sve šalje na tebe a ti šalji meni.

Ovgje je Don Krste Stošić. Krivo mu je što nije pozvan na saradnju. Rekao sam mu da dade ako što ima. Veli da ima podataka o Karinu. On je jedan dri-palo, (lv) mnogopisac, neznanica, ali možda sa dizinfekcijom bude valjalo.³⁰⁹ Auto dolazi, prekidam.

Poljubi Kseniju i reci da je puno volimo svi.

Zbogom Tvoj

Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

³⁰² Desnićin žig „26. VII. 1934.“ u gornjem lijevom kutu na 1r. Pismo je pisano olovkom na papiru s vodoravnim i okomitim crtama.

³⁰³ Tuci, Zaviša Desnica.

³⁰⁴ *villeggiatura da peocciosi* (venec.), *villeggiatura da pidocchiosi* (tal.) – ljetovalište za ušljive; *orizont* (dalm.), *orizzonte* (tal.) – obzor, pogled; *e ciò mi basta* (tal.) – i to mi je dovoljno

³⁰⁵ Dr. Uroš Desnica; Fanny Desnica; Nikola Raketić Niko.

³⁰⁶ *vižitavamo se* (dalm.), *ci visitiamo* (tal.) – posjećujemo se

³⁰⁷ *veniamo al fatto* (tal.) – prijedimo na stvar

³⁰⁸ Zaccaria Valarezzo (Vallarezzo), književnik, libretist, autor epa *Baiamonte Tiepolo* i parodije na klasicističku tragediju *Rutzvanscad Mlađi* (1724.), koju je objavio pod pseudonimom *Cattuffio Panchianio*, odnosno Arkad Bubulco.

Pored spomenutog rada o Kuridžinoj buni, Boško Desnica objavio je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1935. još jedan, istraživački zahtjevan rad „Jedan krajiški statut i nekoliko priloga za proučavanje 'lige'" (23–46).

³⁰⁹ *dripalo* – neotesanac

35.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
9. IX. 1934.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 9/IX 1934

Dragi moj Vlade!

Povraćam ti recenziju. Ozbiljna je i stručna i tim laskavija što pisac nema nikakva razloga da nam pravi komplimente. To je, mislim, onaj isti što je napisao onu važnu radnju o desetercu i dokazao da je stariji od dugog stiha.³¹⁰

Kolendiću nisam još stigao pisati, ali hoću koliko danas.³¹¹

Počeo nisam još pisati jer ne znam kud udaram od posla: rasprave, registracije, konoba, imanje, sjeno – a od nikud pomoći; anzi, se mai, zapreka, bastoni fra le rode i zanovetanja od prvenstveno pozvanih na saradnju.³¹² Osim toga moj je Bajamonte krnj i moram da ga kako bilo popunim, a i želio bi vidjeti Skerljovu radnju o Valaresku koja će izaći na jesen.³¹³ Pišeš mi da si se obratio prof. Prički.³¹⁴ Prof. Prička? Carneade?³¹⁵ (1r)

Pjesme moraš svakako izdati. Nemoj izbacivati ništa, jer je greota iz ove zbirke žrtvovati i sami jedan stih a nadodaj nove. Anzi drago bi mi bilo da mi te nove pošalješ da ih pročitam. Šta znači ‘u svojoj reziji’? Ako je to da on snosi trošak a ti preuzmeš da mu nadoknadiš eventualni gubitak onda je dobro, jer će se on postarati da ih plasira, ali ako ti moraš da mu unapred platиш, onda nije dobro, jer će se štrototiti za prodaju, pošto je već sa štampanjem učinio posao.³¹⁶

³¹⁰ D[ragutin] K[ostić], „Magazin Sjeverne Dalmacije, 1934.“, *Glasnik Jugoslovenskog profesorskog društva*, XIV./1933. – 1934., sv. 1–12, 1086–1088 (čir.). Vjerojatno isti autor: Dragutin Kostić, *Noviji prilozi proučavanju narodne poezije*, Beograd 1936. (P. o. Srpski književni glasnik, knj. 42).

³¹¹ Petar Kolendić.

³¹² *anzi se mai* (tal.) – nego, baš obratno; *bastoni fra le rode* (venec.), *bastoni fra le ruote* (tal.) – klipove pod točkove

³¹³ Bajamonte Tiepolo.

Stanko ŠKERLJ, „Jedan mletački pisac XVIII veka koji prikazuje Dalmatince i Dalmaciju (Zaccaria Vallaresco)“, *Strani pregled*, V/1934., 23 str.

³¹⁴ Vjerojatno je riječ o dr. Jelki Perić, koja je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1935. objavila članak „Šibenik u mletačko-turskim ratovima (do 1671 g.)“ (58–70) (čir.).

³¹⁵ *carneade* (tal.), prema imenu grčkog filozofa Karneada (214. – 129. pr. Kr.), koji nije ostavio pisanih djela, ovdje: fig. nepoznata osoba, nikad čuo za nju
Prof. Jelka Perić.

³¹⁶ *štrototiti se* (dalm.), *strafottersi* (tal.) – nemati nikakvog interesa

Boško Desnica vjerojatno aludira na pregovore s Gecom Konom o objavlјivanju zbirke poezije Vladana Desnice. Sačuvano je i jedno izravno svjedočanstvo s time u vezi. V. pismo Mihajla Jokića – Vladanu Desnici, Beograd, 21. VIII. 1934. Pismo je inače vrlo čitljivo, ali je teško identificirati pošiljatelja jer je potpis gotovo nečitak. Očito je riječ o osobi koja je Desnicama bila dobro poznata. Pismo je bitan dokaz da je Vladan Desnica već u ovo vrijeme, 1934., znatno prije rata, imao pripremljen rukopis zbirke poezije za tisk.

Nagji mi svakako u Tivara ili sličnog jedan par gaća od lanete ili paneta ili slično za štrapac, roba do 150–200 al massimo i nek mi pošalje odma.³¹⁷

Addio dragi moj. Poljubi Kseniju za sve nas i reci joj da je svi puno, puno volimo.

Tvoj

Barba

Gaće: pas 120, duljina 110–112“ (1v)
(rukopis, latinica)

36.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, [OBROVAC],
17. IX. 1934.³¹⁸

„Dragi Vladane!

Danas trgam, pa sam u vatri i nemam minuta vremena. Ne slažem se sa tvojim nazorima u pogledu deklaracije.³¹⁹ Ona je ozbiljna, odmjerena u tonu i dostojanstvena. Ovgje je na nezainteresovane (Dr Filipović, Fra Frane i t.d.) učinila kolosalan učinak.³²⁰ Uvlačenje Kožula, Antunovića i t.d. značilo bi traženje oslona van kruga direktno interesovanih, bilo bi shvaćeno kao znak slabosti i predstavljaljalo sa naše strane krcanje na brod nepotrebnog balasta.³²¹ Ovako je otmenije: meo soli che mal accompagnai, a zluradost bi extra moenia bila jednaka i ovako i onako.³²²

Kad se prigje na pojedinačna razračunavanja onda će se moći pojačati i ton. Ovo je za sada vrlo dobro i na mjestu.

Za Mag[azin] ču se postarati čim uvatim malo duška. Lončara ja ne bi zvao, jer pozoveš li ga a napiše li monadu šta ćeš onda?³²³ Onim drugima ču pisati.

Zbogom, dragi moj. Poljubi Kseniju za sve nas

Barba

17/9“ (1r)

(rukopis, latinica)

³¹⁷ Podvukao Boško Desnica. Prim. D. R.

laneta (dalm.), *lanetta* (tal.) – vunica; *paneto* (dalm.), *panno* (tal.) – platno, tkanina; *strapac* (dalm.), *strapazzo* (tal.) – za svaki dan; *al massimo* (tal.) – najviše

³¹⁸ Datum „17. IX. 34.“ unesen je Desničinom rukom. Njegov je žig „20. IX. 1934.“ otisnut na vrhu prednje strane „Barbina“ pisma, inače pisana olovkom.

³¹⁹ V. „Jedna izjava iz Sjeverne Dalmacije“, *Novo doba* (Split), br. 217, 16. 9. 1934., 11–12 [!].

³²⁰ Dr. [?] Filipović; fra Frane [?].

³²¹ Detaljnije: Drago ROKSANDIĆ, „Vladan Desnica i Magazin Sjeverne Dalmacije: književnik i (ne)moć tradicije“, u: Drago ROKSANDIĆ i Ivana Cvijović JAVORINA (ur.), *Vladan Desnica i Split 1920. – 1945. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2014.*, Zagreb 2015., 181–234.

³²² *meo soli che mal accompagnai* (venec.), *meglio soli che male accompagnati* (tal.) – bolje sâm nego u lošem društvu; *extra moenia* (lat.) ili *extra muros* (lat.) – fig. izvan zidina, tj. izvan „kruga direktno interesovanih“

³²³ Vjerljatno Pavao Lončar.

monada (venec.) – budalaština, bedastoća, pizdarija

37.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac,
6. X. 1934.³²⁴

„Dragi moj Vlado! Oprosti što ti ranije nisam poslao novac, ali ja sve do tvoje karte nisam znao da si im dao za put: Bojali su se da će se ljutiti radi troška za Ojin suvišni odlazak u Mostar, pa su se skanjivali da mi kažu i odgajali od dana na dan.³²⁵ I ja bi bio želio da Oja još ostane, ali oni vele da očekujete Filove, pa da su se bojale da će biti na smetnji a da je i onako već dosta dugo bila.³²⁶ Fala tebi i Kseniji na svim ljubaznostima koje ste joj ukazivali. Nadam se da će te do zime, o arambašićima, k nama bar na jednu negjelju.³²⁷ Nego ja mislim da bi od onih 158 D. išlo Dru (1v) Perišiću za raspravu 120 D. Lijepo te molim da mu to dadeš a ja će ti ih refundirati čim mi javiš. Hvala ti na onom pismu ćaći. Ono je i za mene bilo jedna radost. Zbogom mili moj, poljubi i puno pozdravi Kseniju za sve nas. Tvoj Barba.“ (1r)

(rukopis, latinica)

38.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac,
14. X. 1934.³²⁸

„Dragi moj Vladane! Svako me tvoje pismo obraduje jer je meni uživanje i zadovoljstvo biti s tobom u umnom dodiru, uživanje mi je čitati tvoje smišljene, pravilne sudove o ljudima i stvarima, pratiti tok tvoje tačne i duboke misli, ali me svako tvoje pismo ujedno pomalo i rastuži jer vidim da ti tražiš i očekuješ od mene nešto što ja više nisam u stanju da dadem, vidim da ti suponiraš u meni jednu intrinsečnu vrijednost, koju sam možda ja nekad i imao, ali koja se sada svela a ben poca cosa, na nešto što bi te zaprepastilo kad bi video koliko je sitno i neznatno.³²⁹ Ja sam, moj Vladane, jedan zahrgao i izmoren um. Ne znam je li me satrla petnaestogodišnja dnevna borba ‘intra et extra’, bravotist i niskost sredine, briga za nasušnost, udaljenost od svijeta – ali znam pouzdano da nemam ni snage, ni inventivnosti, ni stručnosti, ni ustrajnosti za

³²⁴ Desničin žig „8. X. 1934.“ na prednjoj strani „dopisne karte“ adresirane na: „Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split / Bihaćka br. 7“.

³²⁵ Oja, Olga Desnica.

³²⁶ Filovi, obitelj Filipa Lukovića, nadimkom Filo, mlađeg brata Fanny Desnica.

³²⁷ arambašići – dalmatinske sarmice, spremaju se ujesen

³²⁸ Pismo je pisano na papiru s vodoravnim i okomitim crtama.

³²⁹ suponirati v. *supponere* (lat.) – predmijevati, nagađati, uzeti kao da jest; *intrinsecān* v. *intrinsèque* (fr.) – unutarnji, bitan, svojstven, pravi, apsolutan; *a ben poca cosa* (tal.) – na malo pa ništa

ikakvu stvar od većega daha i šireg zamaha. Sposoban sam za pabirčenje, za sitnice, za površnu analizu, ali za ono za što me ti smatraš sposobnim, za ono ja više nisam. I najžalije mi je što sam, nemamjerno, obmanuo tebe i što sam ti spremio jedno neminovno razočaranje. Sve ovo što ti kažem nije plod jednog časovitog raspoloženja a još manje jedna provokacija komplimenata ili utjehe (što bi bilo slabički i djetinjasto) već rezultat jedne nepogrešive introspekcije. I time se, vidiš, tumači i postaje razumljivo moje silno interesovanje za tvoj rad, za tvoj razvoj i za tvoj uspjeh. U tom ima i malo egoizma. Naime nada da ćeš ti ostvariti i svršiti ono što sam ja, prvi u našem rodu, zamislio i započeo. (1r)

Zato ja uživam kad iz tvojih pisama, razgovora, i radnja primjetim pojedine u tebi solidne osobine, koje pružaju jamstvo da će se moja nada ostvariti. Dakle ne računaj da će ti moći dati radnju o Milašu, a nisam siguran ni za ono drugo što sam ti stavio u izgled.³³⁰ Mogao bi ti dati jednu seriju sitnijih priloga, poput onih lanjskih, ali manje važnih i manje zanimljivih, jer sam za lanjski iscrpio najbolje. Pokušaću preko Benje i Dra Viole dobiti Končarevićev proces, samo treba da mi tačno javiš za kad misliš izaći.³³¹

Pisaću sigurno ovo dana svima za koje si me molio. Sumnjam da će Karaman pristati, jer je on ekonomski ruiniran od žene, pa piše samo za honorar.³³² Zato više i ne saragjuje u Novom Dобу.

Potpuno sam suglasan s tobom u pitanju polemike sa Glasom.³³³ Treba reagirati kad te lično očepe, a nikako vaditi kestenje za druge i zalagati se per reputazioni avareate, koje će ti na prvom kantunu okrenuti legja i izručiti te protivniku čim se njih kane.³³⁴

Neznam jesli ikada pregledao Kninski muzej. Pored krasnih t. zv. starohrvatskih stvari ima i jedna prilična zbirka oružja iz kasnijih vjekova sa par dobrih i rijetkih komada (n. pr. jedna daga i nekoliko buzdovana). [...]

Za večeras zaključujem. Sutra će opet pročitati tvoje pismo i vidjeti da nisam izostavio koju tačku.

Čujem da je Braco kod tebe.³³⁵ Drago mi je i fala ti.

Kad čaća dogje reci mu da je [...] u bolnici i da je diagnoza: cistita i epididimitis kao posljedica (1v) stare (?) gonoreje.³³⁶

Zbogom moj mili, poljubi mi snašu.

Voli Vas mnogo

Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

³³⁰ Vladika Nikodim Milaš.

³³¹ [?] Benja; dr. [?] Viola; Simeon Končarević.

³³² Dr. Ljubo Karaman.

³³³ *Glas Privredno-kulturne matice za Sjevernu Dalmaciju.*

³³⁴ per reputazioni avareate (tal.) – zbog propalog ugleda; *kantun* (dalm.), *canton* (venec.), *cantone* (tal.) – ugao

³³⁵ Braco, Stojan Desnica.

³³⁶ Znak pitanja unio je Boško Desnica.

39.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
16. X. 1934.³³⁷

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 16. X. 1934

Dragi Vladane!

Nadovezujem na jučerašnje: Sparčićeva pjesma ne izgleda mi ni lijepa, ni interesantna ni originalna.³³⁸ Mislim da je to varjanta poznate Vukove ‘pjan katan’ pod jelikom spava’.³³⁹ Jedino je zanimljiv naziv Sila i okolnost da je sa otočka. Sa te tačke gledanja, a u vezi i sa onom Šilobadovićevom bilješkom ‘Dogje Janković s brodovi pod Brač’ mogle bi da se izvedu neke dedukcije o raširenosti Stojanove legende, ali to ne može da bude predmet neke specijalne radnje, već jedan ‘mezzo de prova’ u tom poglavlju studije o Stojanu.³⁴⁰ Uostalom mogla bi da se pošalje Kostiću (Tih[omiru] Gjorgjeviću ne, jer on ima drugi fah) pa ako on uspije da što nagje u njoj – merito suo!³⁴¹ Treba je samo travestirati u ikavštinu i popuniti prazninu koja udara u oči na zabilježenom mjestu.

Marčićeve sam ime češće sretao, ali se ne sjećam da sam šta njegova čitao, stoga mi pošalji ako što imаш.³⁴² Pošalji mi (1r) svakako sve pjesme što si napisao poslije one zbirke, naročito ove o kojima mi javljaš.³⁴³

Ja ne znam bi li trebalo odgovoriti na Kostićevu primjedbu.³⁴⁴ Mislim da nije važno (a nije ni dokumentarno dokazano) je li i u C[rnoj] G[ori] postojao jedan Vuk Mandušić. Pitanje je u tome: ko je bio V[uk] M[andušić] iz narodne pjesme (Četiri Uskoka) a taj je sigurno bio ovaj dalmatinski i po sredini i po predmetu i po vremenu. Crnogorski, se mai, pripada XVIII vijeku, dakle vremenu do kojeg seže, ali koje ne obuhvata uskočki ciklus.³⁴⁵ Dokaz je za ovo i Kačić.³⁴⁶ Dakle moja pogrješka može biti samo u tome, što sam suponirao

³³⁷ Desničin žig „19. X. 1934.“ na 1r.

³³⁸ Možda Miho Sparčić. Nepotvrđeno.

³³⁹ Vuk Karadžić.

³⁴⁰ Fra Pavao Šilobadović.

mezzo de prova (venec.), *mezzo di prova* (tal.) – dokazno sredstvo

³⁴¹ Dragutin Kostić; Tihomir Đorđević.

merito suo (tal.) – njegova zasluga

³⁴² *travestija* (v. *trans + vestire* (lat.) – odjenuti) – književno djelo u kojem se ozbiljan sadržaj zaodijeva u šaljiv oblik, usp. parodijska; ovdje: ikavizirati

³⁴³ Riječ je o zbirci koju je Vladan Desnica pokušavao objaviti kod Gece Kona u Beogradu.

³⁴⁴ Dostupni uvidi u bibliografiju Dragutina Kostića ne omogućuju identifikaciju rada o kojemu je riječ.

³⁴⁵ *se mai* (tal.) – u tom slučaju

³⁴⁶ Fra Andrija Kačić Miošić.

da je Vladika Rade uzeo to ime iz narodne pjesme dok mu ga je, u stvari, dala crnogorska tradicija e ciò poco monta.³⁴⁷

Mislim da sam ežanirio tvoje pismo.³⁴⁸ A sad, u očekivanju drugog i pjesama, ostajem di V. S. I.

affezionatissimo³⁴⁹

Barba

Ko je od tvojih otišao u Beograd i kad se vraćaju? Moji su ovjje bili podigli nogu, ma su je brže bolje spustili. No me mancavia che questo!³⁵⁰“ (1v)
(rukopis, latinica)

40.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
17. X. 1934.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 17. X. 1934

Dragi Vladane!

Večeras sam pisao Kolendiću a pismo za Karamana ti prilažem da ga pročitaš i, ako kabuliš, baciš u sanduk.³⁵¹

Jesi li ti poslao primjerak Magazina prof. Erdeljanoviću?³⁵² Ja se ne sjećam jesam li mu ga ja poslao. I on bi eventualno mogao da dade kakav prilog. Cos te par?³⁵³ On je jedan jako pristojan, fin starčić koji mi šalje redovno sve što publicira.

Zbogom, dragi

Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

³⁴⁷ Vladika Rade, Petar II. Petrović Njegoš.

e ciò poco monta (ant. tal.) – a to je zapravo nevažno

³⁴⁸ ežaniriti v. *eqsequi* (lat.), *exsequiren* (njem.) – iscrpiti, ovdje: odgovoriti u cijelosti

³⁴⁹ di *V[ostra] S[ignoria] I[llustre]*, *affezionatissimo* (tal.) – s izrazima najdubljih osjećaja Vašem visokocijenjenom Gospodstvu

³⁵⁰ *No me mancavia che questo!* (venec.), *Non mi mancava che questo!* (tal.) – Samo mi je još to nedostajalo!

³⁵¹ Petar Kolendić; Ljubo Karaman.

kabuliti (tur.) – pristati, prihvati, usvojiti

³⁵² Jovan Erdeljanović.

³⁵³ *Cos te par?* (venec.), *Cosa ti pare?* (tal.) – Što ti se čini?

41.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
22. X. 1934.³⁵⁴

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim. Ban.)

Obrovac, dne 22. X. 1934

Dragi moj Vladane!

U Obrovcu je već zavladala zima, ona bezutješna, beskonačna, ubistvena obrovačka zima, koja se odboljeva kao bolest i koja ništi živce. Da joj kako tako odolim treba mi radio – a moj je dotrajaо svoje dane. Moram da uzmem novi. Svojstva koja tražim: a) osrednja jačina b) što veća selektivnost c) bez ugradjenog zvučnika (jer je moj stari savršen) d) pogon: akumulator – baterije (koje imam) e) ratealni sistem.³⁵⁵ Ako ti znaš da postoji tip koji bi se približavao ovom idealu (Elz, His Misters) stavi me u dodir sa trgovcem a ako ne znaš potraži ga kao Diogen. O svemu me obavjesti čim prije.

Zima je izazvala još jednu potrebu: beretu.³⁵⁶

Svojstva: a) Br. 58 1 / 2 pa čak i 59 b) boja: Pepita ali veće kocke c) materija: mekana vunena, da poter ficcarse in scarsella.³⁵⁷ (1r)

Zadnja e definitiva: naruči mi kod onog našeg kamižera 2 košulje i 2 para mudanata od fanelice jedne diskretne boje (sive, tamno drap ili slič[ne]).³⁵⁸ Mjere: pas i duljina gaća 120 cm. svako, vrat 45 cm, pleća 45 cm, rukav 60 cm, duljina košulje 100 cm. Trebalо bi svakako da robu prethodno potopi u vruću vodu jer fanela strašno ulazi u se. Nek mi ne pravi otvorene košulje t.j. sa botunima do dolje, već all'antica sa 3 botuna na prsimu. Gaće pri dnu nogavica sa botunima.

Oprosti, mili moj, na svim ovim šekadama i raspolaži i ti sa mnom.³⁵⁹ Si-
noć sam počeo da proučavam materijal o ligama jer mislim da publiciram u Magazinu onaj zakonik i da ga popratim sa par riječi o ligama.³⁶⁰ Ne znam jesli megju mojom gragjom vidio taj zakonik iz 1654?

Ako mi trevi prilika poslaću ti nekoliko jerebica jer ih tamo sigurno nema.
Addio, poljubi Kseniju

Vaš Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

³⁵⁴ Vladan Desnica registrirao je datum primitka: „24. X. 1934.“

³⁵⁵ ratealni sistem – prodaja na kredit ili ratealna prodaja

³⁵⁶ beret v. béret (fr.), beretta (tal.) – kapa

³⁵⁷ da poter ficcarse in scarsella (venec.), da potersi ficcare in tasca (tal.) – da se može strpati u džep

³⁵⁸ e definitiva (tal.) – i završna; kamižer (dalm.), camicere (tal.) – krojač košulja; mudante (dalm.), mudante (tal.) – gaće; fanelica (dalm.), flanella (tal.) – flanel; botun (dalm.), bottone (tal.) – dugme, puce; all'antica (tal.) – po starinski

³⁵⁹ šekada (dalm.), secatura (tal.) – nevolja

³⁶⁰ V. B. DESNICA, „Jedan krajiški statut i nekoliko priloga za proučavanje ‘lige’“, 23–46.

42.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
25. X. 1934.³⁶¹

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 25/X 1934

Dragi moj Vladane!

Sinoć sam primio tvoje pismo a jutros Kolendićev odgovor koji ti prilažem, molbom da mu ti pošalješ Magazin i odgovoriš.³⁶² Mislim da 50 separata neće koštati Bog zna koliko i da mu se može i mora uđovoljiti. Za Karamana usvajam tvoje mišljenje. Čovjek nastrojen kao on bio bi štonadura u porodici Magazina.³⁶³ Molim te svakako da onda ti kažeš Abramiću ono što sam u pismu molio Karamana da mu reče.³⁶⁴ Ja sam već pisao Benji za Končarevićev proces, ali se bojam da neće stići do određenog roka.³⁶⁵ Ja ću svakako spremiti radnju o onom Kotarskom štatutu sa osvrtom na institut ‘lige’ i sa par neobjavljenih dokumenata o ligama, daću ti i radnju o krajiskom uređenju Kotara, a ako stignu dokumenti i Končarevićev proces. Me par che bastarà!³⁶⁶ Nego sve to neće moći nikako biti gotovo do 15 novembra. Dobro ako do tog dana spremim i lige. Večeri, koje jedino mogu da iskoristim za miran rad, jer jutra mi odnose udijence (1r) klijenti, konoba i kancelarija, meni propadaju u jalovim razgovorima sa Milom, Vulinovićem i fra Franom koji mi dogju u 6 a odu u 10!³⁶⁷ Trebaće da ih zamolim da nagru stalnu partiju briškule i tek ću tada moći da se ozbiljno prihvatom posla. Za Milaša je bolje da se čača obrati Radoniću ili, ako očeš, ja Čoroviću.³⁶⁸ Radonić je u Ljetopisu napisao referat o Pravoslavnoj Dal[maciji] kad je izišla. Ja sam suviše laik u istoriji da bi mogao da kritično pišem o jednom hist[orijskom] piscu sa područja crkvene istorije. To mora da uwigijaš i sam.

Za ‘casa di tolpan’ prof. Perićka sigurno ima pravo.³⁶⁹ Nesumjivo je da je to cassa tim više što dolazi pri kraju popisa robe, koju i danas vlaške mlade no-

³⁶¹ Sačuvana je poštanska kuverta s memorandumom Boška Desnice, identičnom s pismom, i adresom: „Mr. Vladan Desnica / Split / Bihaćka br. 7“.

³⁶² V. zahvalu Dekana Filozofskog fakulteta – Uredništvu *Magazina Sjeverne Dalmacije*, Skopje, 2. XI. 1934.

³⁶³ štonadura (dalm.), stonatura (tal.) – „krivi ton“, uljez (preneseno značenje)

³⁶⁴ Mihovil Abramić.

³⁶⁵ [?] Benja; Simeon Končarević.

³⁶⁶ *Me par che bastarà!* (venec.), *Mi pare che basterà* (tal.) – Mislim da će biti dovoljno!

³⁶⁷ udijence (dalm.), udienze (tal.) – sudske rasprave

Mile [?]; [?] Vulinović; fra Frano [?].

³⁶⁸ Nikodim Milaš; Jovan Radonić; Vladimir Čorović.

³⁶⁹ casa di tolpan (dalm.), cassa de tolpon (venec.) – škrinja ili kovčeg od hrasta lužnjaka Dr. Jelka Perić.

se u skrinjicama.³⁷⁰ U ostalom ja imam još nekoliko inventarića iz XVIII v. a imam i 2 ili 3 iz 1802 prilično interesantna.

Onaj je cirkular obrovačke općine vrlo lijep i važan.³⁷¹ Treba ga donijeti u originalu. U arhivu obrovačkom uzalud je tražiti išta. To nije arhiv već košinjak i svinjac Miline bivše kuvarice. Isključeno je da bi se u njemu moglo naći išta. To su stogovi akata alla rinfusa.³⁷² Ja sam, za Anzulovićeve vlade, spasao i prisvojio što je bilo važnijega iz francuskog vremena.³⁷³ Uostalom tom dokumentu ne treba kontorna ni komentara.³⁷⁴ Kad je prvi ustav svalio teret i moru sa duša iz dubine slavenske svijesti oteo se ovaj krasni krik. Ne treba ništa osim malog predgovora o političkom stanju u Austr[iji] 1848. Potpisi su tačni t.j. načelnik Tremoli i prisj[ednik] Milanović.³⁷⁵

Zbogom dragi moji
Vaš Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

43.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
30. X. 1934.³⁷⁶

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Primorska) Banovina“

Obrovac, dne 30/X 1934

Dragi Vladane!

Povraćam ti Marčićeve separate, koje sam pažljivo pročitao.³⁷⁷ Vrlo dobre i savjesno ragjene stvari, mrvicu konfuzne i u nekim detaljima nešto netačne, ali sve u svemu vrlo, vrlo dobre. U slučaju nošnje za njega je najstariji izvor Fortis.³⁷⁸ Ima međutim i starijih osvrta i pomena o nošnji. Na primer G. B. Rostagno, Viaggio del marchese Giron Francesco Villa (1666) u Ipon i Weh-

³⁷⁰ cassa (tal.) – škrinja, kovčeg

³⁷¹ V. Grga Novak, „Poziv Obrovca za slavenstvo Dalmacije“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 87–94.

³⁷² alla rinfusa (dalm.), alla rinfusa (tal.) – rasut, ovdje: neukoričen

³⁷³ [?] Anzulović.

³⁷⁴ kontorno (dalm.), contorno (tal.) – prilog, dodatak

³⁷⁵ Nicola Tremoli; Julius Milanović.

³⁷⁶ Desničin žig: „2. XI. 1934.“

³⁷⁷ U Osobnjou ostavštini Vladana Desnice, u kutiji „Magazin Sjeverne Dalmacije 1934. [i] 1935.“, sačuvani su sljedeći posebni otisci Lucijana Marčića: *Stanovništvo Zadra* (Beograd 1928.), *Doseljavanje i iseljavanje na zadarskim i šibenskim otocima* (Beograd 1929.), *Mutacije kao uzrok migracija* (Beograd 1930.), *O nošnji na zadarskim i šibenskim ostrvima* (Beograd 1930.) (čir.) i *Legende sa zadarskih ostrva* (Beograd 1932.) (čir.).

³⁷⁸ Alberto Fortis.

lerovom opisu putovanja u Orjent (1674) i u Alter und Neuer Staat des Königreichs Dalmatien.³⁷⁹ Na to bi mu morao svrnuti pažnju. Ja imam ispise odnosnih mjesta, ali mi je teško davati ih iz ruke, u ostalom knjige nisu rijetkost i ima ih svaka bolja biblioteka. Prilažem ti separat Čorovićeve radnje o Tomiću, u kom sam doživio prvu javnu ‘menzione onorevole’³⁸⁰ (1r)

[...] Pregledam literaturu o ligama i sigurno će ti dati o njima radnju, ali ima podosta dokumenata pa će ispasti i duga i malo oteška za laike. U Mlečima se traži Končarevićev proces.

U pitanju radia naginjem marki Elz. Molim te otiti u Foto-Radio-Sport Subičeva 1 i zahtjevaj audiciju ‘Radione’ tip MB3, pitaj dali se sa aparatom dobiva akumulator i anodna baterija i pitaj može li (ako akumulator ne ide uz aparat) ovaj tip da radi sa akumulatorom od 4 volta, jer svi akumulatori koje poznam imaju tu voltažu, jedino ovaj aparat radi sa akumulatorom 2 volta.³⁸¹

Javi mi odma da li se u Splitu izraguju (odnosno prodaju) tapeti od pletene slame (štove).³⁸² Trebalо bi mi nekoliko ovećih komada za kužinu ove zime, jer predvigjam da će u njoj provesti zimu. Juče sam ti poslao express nekoliko jerebica, javi jesu li se po putu usmrđile.

Svi vas mnogo volimo i pozdravljamo

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

44.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
7. XI. 1934.

„Obr[ovac], 7. XI. 34.

Dragi moj Vladane!

Sinoć sam primio i robu i tvoje pismo. Robu nije poslao Oparušić već neki Paunović i bila je rivalšana iznosom računa i za robu i za beretun pa te molim da ukasaš od njega za beretun.³⁸³ Sa robom sam zadovoljan, dobro je i prostrano skrojena i beretun mi pasuje. Fala ti. Jerebice sam prije neg sam ih spakovao dao Gjurku, koji slovi kao majstor vagjenja drobova ‘na perušku’, i

³⁷⁹ Giovanni Battista ROSTAGNO, *Viaggi di Ghiron-Francesco Villa in Dalmazia e Levante*, Sinibaldo 1668.; Jacob SPON i George WHELER, *Voyages d'Italie, de la Dalmatie, de la Grèce, et du Levant aux années 1675-1676*, 3 vols., 1778.; Erhard REUSCH, *Alter und Neuer Staat des Königreichs Dalmatien...*, Monath 1718.

³⁸⁰ Vladimir ČOROVIĆ, „Jovan N. Tomić“, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, 12/1932. sv. 2–3, 71–100. *menzione onorevole* (tal.) – javna pohvala

³⁸¹ Umjesto *otiti* treba *otigji*.

³⁸² *štova* (dalm.), *stipa* (tal.) – fig. hrpa nečeg, ovdje: slame

³⁸³ [?] Oparušić; [?] Paunović.

rivalšan (dalm.), *rivalersi* (tal.) – tražiti naknadu, ovdje: potražnja naknade; *beretun* (dalm.) ili *beret* (v. *béret* (fr.) i *beretta* (tal.)) – kapa; *ukasati* (dalm.), *incassare* (tal.) – naplatiti, zatražiti novac

on mi ih je donio, uvjeravajući me da im je izvadio drobove.³⁸⁴ Va le ti fidar de sti manigoldi!³⁸⁵

Marčićevoj bilješci treba zabraniti ulaz u Magazin, jer je puna netačnosti.³⁸⁶ Narod nije ubio Durakbega, već je njega ubio jedan vojnik ‘kapalet’ (mislim da mu imam negdje i ime) od trupa koje su opsjedale Zemunik, kad je pokušao da se jednim ludim ispadom sa šakom konjanika probije kroz linije i sakupi pomoći.³⁸⁷ Narod je ubio Durakbegova sina cfr.³⁸⁸ Zemunički dogagaj i Marčić brka ta dva fakta. Zadarski arhiv nije državni već prefettizio.³⁸⁹ U njemu nemaju Foscolovi dispacci, već samo Foscolove terminacije.³⁹⁰ Citacija za terminacije je: volume ... pagina ..., a ne filza ... No ...³⁹¹ To je citacija za dispacce. Foskolovih terminacija imade u Zadru 4 volumena, koja sam ja pregledao list po list i nigdje nisam našao pomena o zapljeni prepiske. Ja vjerujem da je vijest istinita, ali ja znam pedeset drugih vrlo važnih fakata o kojima u mlet[aćkom] drž[avnom] arhivu ima podataka, ali bi smiješno bilo da se na to svraća naročita pažnja naučnih radnika. Materijal treba naći i objaviti, a ne vikati ima ga. Za Ameriku se slutilo da postoji i prije 1492, ali je tek otkrićem postala fakat. Na sve ovo svrati pažnju Marčiću, pa ako se sjeća doista da u Zadru ima nešto o tom dati ćemo, preko Nina i Böttnera da se potraži.³⁹² (1r)

Ti nisi dobro razumio moje intencije u pogledu članka o ligama. Pitanje lige kao pravne ustanove osvijetlio je i žvišerao³⁹³ Dr. Gjuro Ljubić (sin Jeda Bogdanova) u jednoj opsežnoj, stručnoj i definitivnoj radnji štampanoj u 240 knjizi Rada Jugoslavenske Akademije.³⁹⁴ Ja sam namjeravao tamo donijeti onaj statut, komentirati ga, uporediti ga sa ovime novskim (lige kotara ninskoga) objavljenim od Karlića, nadodati sve terminacije o ligama izdane od providura i dokazati da je liga bila strana vlaškom duhu i da je morlačko naseljavanje u Kotarima i potiskivanje stareničkog življa uzrok propasti te pravne ustanove, koja je zahtijevala svijesti za zajednicu, spirito di sacrificio, smisla za samopomoć, disciplinovanosti i altruizma, a kod Morlaka nema ničeg od toga.³⁹⁵ Htjeo sam i da objasnim kasniju degeneraciju lige, pod uplivom vla-

³⁸⁴ Gjuro Gjurković.

³⁸⁵ *Va le ti fidar de sti manigoldi!* (venec.), *vatti fidare di questi manigoldi!* (tal.) – pa se ti pouzdaj u te nevaljalce!

³⁸⁶ Lucijan Marčić.

³⁸⁷ Durak-beg Durakbegović, sin Halil-bega Durakbegovića.

kapalet (dalm.), *cappelletti* (tal.) – vojnici lake konjice, zvani i *stradiotti* ili *albanesi*, koje su Mlečani novačili na istočnoj obali Jadranskog mora; nosili su beretku sa srebrenim perima

³⁸⁸ Muhamed-beg Durakbegović; cfr. v. *confer* (lat.) – sravni!

³⁸⁹ *prefettizio* (tal.) – prefektov, v. *Genio civile* – Samostalni tehnički ured zadarske prefekture, 1923. – 1943.

³⁹⁰ *dispaccio* (tal.) – hitno pismo ili poruka; *terminazione* (tal.) – odluka

³⁹¹ *volume* (tal.) – svezak; *pagina* (tal.) – stranica (u knjizi, spisu itd.); *filza* (tal.) – omot (spisa)

³⁹² Nino [?]; Heinrich Böttner.

³⁹³ *svicerare* (tal.) – izvaditi utrobu, fig. temeljito proučiti (ili istražiti)

³⁹⁴ Đuro LJUBIĆ, „Lige i posobe u starom hrvatskom pravu i njihov odnos prema Poljičkom statutu“, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, 240/1931., p. o., 104 str.

³⁹⁵ Petar KARLIĆ, „Status Lige kotara ninskoga“, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, 12/1912., n. s., 287–298. *spirito di sacrificio* (tal.) – požrtvovnost

sti, od pravosudne i zakonodavne ustanove u ustanovu isključivo kriminalno-poličijskog karaktera. Ti si se, naprotiv, ponadao da će ja dati ono što je već dao pok. Ljubić, a što je tako dobro da se može samo popuniti ali nikako mjenjati ni revidirati.

Dr. Viola iz Mletaka javlja nepovoljne vijesti: ne nalaze proces.³⁹⁶ Čini mi se da oni od arhiva, prasci ka svi Talijanci, samo vureljuj i vuku za nos tog otmenog i dobrog čovjeka.³⁹⁷ Čudnovato mi je da je meni Cessi našao sve što sam mu pisao da mi nagre, a Violi do sada od 4 stvari ni samu jednu!³⁹⁸

Slažem se s tobom u pitanju rata sa Maticarima i uvigjam da smo mi, De-snice, bez ikakve nužde preuzezeli ulogu Tale Budaline a da ostali meću el culo al muro.³⁹⁹ To naročito važi za Sergja i Urukale.⁴⁰⁰ Sergjova mi je iskrenost u najvećoj (1v) mjeri sumnjiva isto kao i njegova uloga u čitavom ovom poslu. On osjeća da mu izmiče teren i da je njegov izbor za nastajnu legijislaturu problematičan, pa se egzibira i nudi i liže na sve strane.⁴⁰¹ On se podvlači ne samo Vladici, koji je ipak neki faktor, već i ništicama a la Obrad Knežević, Vujsasinović i Ale Graovac jer vjeruje u njihovu popularnost i mogućnost da ga oni iznesu.⁴⁰² U slučaju rekrudešence rata, pametno bi bilo usvojiti drugu taktiku: istupiti ako te lično tangiraju, a trgovce, srednji stalež, malovarošku elitu pustiti da brani sama sebe ako joj je do obrane.⁴⁰³

Molim te javi mi odma kad će čaća na Islam. On je u svojim pismima tako štitik, da čovjek, ako hoće što da dozna od njega, mora da ga juri, pa će i ja morati da ga potražim na Islamu.⁴⁰⁴

Pozdravi za sve nas Kseniju i sve tvoje.

Ljubi te

Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

³⁹⁶ Dr. [?] Viola

³⁹⁷ *vurelirati* v. urlati

³⁹⁸ Roberto Cessi.

³⁹⁹ Budalina Tale ili Tale Ličanin.

el culo al muro (venec.), *il culo al muro* (tal.) – guzicom uza zid, uzmaknuti, *mettere il culo al muro* (tal.) – izbjegći nešto

⁴⁰⁰ Sergio Urukalo (v. „Obrovačka obitelj Urukalo“ (<http://matica-obrovacana.hr/?p=1057> /15. 11. 2019./)).

⁴⁰¹ Riječ je o izborima za Narodnu skupštinu Kraljevine Jugoslavije, koji su održani 5. V. 1935.

⁴⁰² Vladika Irinej Đorđević; Obrad Knežević; dr. Vuk Vujsasinović.

⁴⁰³ *rekrudešence* (dalm.), *recrudescenza* (tal.) – pogoršanje (bolesti)

⁴⁰⁴ *štítik* (dalm.), *stitico* (tal.) – onaj koji pati od zatvora, fig. škrt

45.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
15. XI. 1934.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 15. XI. 1934.⁴⁰⁵

Dragi moj Vladane!

Primio sam pismo i pjesme. Pjesme su snažne, pune ideja i ljepote, ali ja osjećam nedostatak rime isto ko što u Wagneru osjećam nedostatak melodije: osjećam snagu, zamah misli, otmenost izraza ali nemam čulnog uživanja: Valkirija je nesrazmjerno uzvišenija od Lucije di Lamermorove, ali šta je fajde kad mi ova daje više uživanja – pa makar to uživanje bilo i drugorazredno.⁴⁰⁶ Ja volim viziju onih kotarskih cura niska čela, što pretaču jesenje vode, nego ovog komplikiranog Sv. Vlaha. Krojačke vježbe nisu lavoro sprecolo, ako veštiti izagje lijep.⁴⁰⁷ Vrati se rimi – zaklinjem te!

Idea o davanju rukopisa u Mag[azin] nije za baciti. Samo što Dandolovi izvještaji nisu podesni, jer su preopširni.⁴⁰⁸ Onaj što je štampan – to je izvještaj za 1 godinu a takova imadu još 3.⁴⁰⁹ Trebalo bi dakle da Mag[azin] ima (1r) osigurano bar 12 godina života pa se na to odlučiti. Ja mislim da bi bolje bilo dati Storica dissertazione sul contado di Zara dal Dott[ore] Simeone Ljubavac (svremenik i član grupe Lucio, Difnico, Valerio Ponte), koja se nalazi, ne znam da li u originalu ili prepisu, kod Angjelika Alačevića sina pokojnog savjetnika Alačevića i do koje bi se moglo doći preko Borela.⁴¹⁰ Uopće bi trebalo škapulati to djelo isto kao i Končarevićev Ljetopis.⁴¹¹ Za ovaj potonji ja bi se, kao Uredništvo Magazina, obratio na rusko poslanstvo u Beču te uz poklon jednog primjera izložio stvar i zamolio da se ono zauzme za pronalaženje i dostavu rukopisa.

⁴⁰⁵ Žig „18. XI. 1934“.

⁴⁰⁶ Richard Wagner; Valkirija (Walküre); Lucija di Lamermor (Lucia di Lammermoor).

⁴⁰⁷ *lavoro sprecolo* (dalm.), *lavoro sprecato* (tal.) – uzaludan posao; *veštiti* (dalm.), *vestito* (tal.) – odijeljeno

⁴⁰⁸ Vincenzo (Vicko) Dandolo.

⁴⁰⁹ Vincenzo DANDOLO, *La Dalmazia al 31 dicembre 1806.: opera economico-politica umiliata a S. M. l'imperatore e re [Napoleone I] dal provveditore generale Vincenzo Dandolo*, Zara 1909.

⁴¹⁰ *Storica dissertazione del Contado e Territorio di Zara del dott. Simeone Gliubavaz, dedicata a S. E. Leonardo Foscolo, provveditor generale di Dalmazia e Albania* (Znanstvena knjižnica u Zadru, sign. MS 459). Opširnije: B. DESNICA, „Šimun Ljubavac, jedan dalmatinski erudit XVII vijeka“, *Glasnik Primorske banovine*, 1/1938., 173–181.

Ivan Lučić (Giovanni Lucio); Frano Divnić (Francesco Difnico); Valerio Ponte; Andželiko Alačević (Angelico Alacevich); Josip Alačević; Otvoreno je pitanje o kojem je Borelliju riječ: Alfons B., Hugo B., Hubert de B., Manfred B. ili Folko B. (HR-DAZD-635 1628. – 1990.).

⁴¹¹ *škapulati* (dalm.), *scapolare* (tal.) – razriješiti, oslobođiti

⁴¹² Žig „19. XI. 1934“.

Ja na 18 moram u Šib[enik] na zakletvu a na 20 u Benkovac na parnicu, pa ne znam oču li moći na Islam do Uroša.

Addio mili moj, pozdravi Kseniju i Natu. Barba“ (1v)
(rukopis, latinica)

46.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
17. XI. 1934.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 17. XI. 1934.⁴¹²

Dragi Vladane!

Evo ti ovog popisa, da vidiš koliko graciye božje još neistražene imamo pod nosom. E pensar da smo deset godina stali vis a vis ove biblioteke i svih 10 godina svaki dan provodili bar 6 uri u Centralu!⁴¹³ Dogje mi da se tučem šakama u mozak! Kad pregledaš – povrati.

Čuo sam da je pop Pajo bio poslao onaj svoj odgovor N[ovom] D[obu] pa da ga je, radi Kraljeve smrti, suspendirao.⁴¹⁴ Nastoj da od Carića ili Čičina saznaš što je tu bilo, naročito što je ono radi čega sam morao da se ubijem.⁴¹⁵

Juče popodne bio sam sa svom familijom na Islamu, a u ponegjeljak sa pola familije. Idem u Šibenik na 2, 3 dana. Ako možeš, skoči do Šibenika.

Addio, pozdravi Kseniju.

Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁴¹³ Kavana Central (*Caffè Centrale*) u Zadru.

e pensar (tal.) – kad samo pomislim

⁴¹⁴ Pop Pajo [?]. V. „Jedna izjava iz Sjeverne Dalmacije“, *Novo doba* (Split), br. 217, 16. 9. 1934., 11–12 [!].

⁴¹⁵ Vjerojatno dr. Ivo Carić; Ćiro Čičin-Šain.

47.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, [OBROVAC],
B. D., [1934].⁴¹⁶

„Dragi Vladane!

Ne odgovaram ti redovito jer, vjeruj, ne stižem. Ujutru sam u sudu a po podne i veče u kancelariji radim ka konj. Štedionica mi je dala dosta posla i to mi je najpreće, jer jedino tako mogu far fronte svim obvezama.⁴¹⁷ Zamisli da me Braco stoji mjesечно 1500 D.⁴¹⁸ Fond i asikuracije 1000.- Rate i sluge 1000 svu 3500 a gdje je sve drugo, život, porezi, oblačenje, pretenzije Oje i Juce, koje su poslije Ojinog splitskog provirivanja u svijet postale petulantne.⁴¹⁹ Vjeruj mi da ne znam kud udaram, a pri tom me još stalno boli ruka i to naročito kod pisanja. Brajević mi opet traži prilog, a vezao me je besplatnim šiljanjem lista pa moram da mu sta pošaljem.⁴²⁰ Sutra ću sprati što mi prvo dogje pod pero, da se odazovem i toj obvezi.

Za Duškov pothvat uvjeren sam da će završiti neuspjehom i blamažom i finansijskim i moralnim.⁴²¹ Ipak ja ću potpisati udio i nastojati da ga još ko potpiše, ali u pothvatu ne mogu da učestvujem na nikakav drugi način, baš radi izloženog u predgovoru.

Nisam mislio da J[adranska] Str[aža] finansira prijepis Ljubovca, već ostalih rukopisa, kojih, kako si video ima tušta i tma. Ljubavac nek ide na naš račun, ali će vjeruj skupo stati jer su za njih 40 D. samo 10 lirelle. Trebalо bi, kad dođeš na Islam, da skočiš do Zadra per ‘prender visione’ od rukopisa i lično udesiti stvar.⁴²² Bibliotekar je prof. Praga, a to je brat od one gospogje što dolazi k Dru Strmiću.⁴²³ Ne bi bilo loše da zaišteš 2 rige preporuke. Kod štampanja treba se držati Akademijine prakse: dokumenti i rukopisi donose se u originalu, pa bilo kome krivo ili ne bilo.⁴²⁴ Nedavno je Akad[emija] u Beogradu donijela cijelu knjigu dokumenata skupljenih od pok Tomića na talijanskom, bez prevoda samo sa (1r) kratkom oznakom sadržaja na srpskom.⁴²⁵

⁴¹⁶ Rukopisom Boška Desnice na ovom je pismu crvenom olovkom napisano „Za Vladana“, što znači da je ono privatno uručeno primatelju. Budući da Boško prvi put piše o Šimunu Ljubavcu 15. XI. 1934., ovo je pismo poslano prije isteka iste godine, imajući na umu da ga je Vladan Desnica razvrstao u poštu iz 1934.

⁴¹⁷ *far fronte* (tal.) – suprotstaviti se, fig. nositi se s čime

⁴¹⁸ Braco, Stojan Desnica.

⁴¹⁹ Oja, Olga Desnica; Juca, Julijana Desnica.
petulant (tal.) – pune prohtjeva

⁴²⁰ Vinko Brajević.

⁴²¹ Duško Suković.

⁴²² *per „prender visione“* (tal.) – kako bi pregledao

⁴²³ Giuseppe Praga; dr. Miljenko Strmić.

⁴²⁴ Srpska kraljevska akademija u Beogradu.

⁴²⁵ Jovan N. Tomić, *Građa za istoriju pokreta na Balkanu protiv Turaka krajem XVI i početkom XVII veka*, knj. 1: (*God. 1595-1606 – Mletački Državni Arhiv*), Beograd 1933.

Ni ja nisam potkovan u političkoj istoriji. Uroš poznaje sve to mnogo bolje, pa bi on bio najpodesniji da poprati one dokumente.

Molio sam čaću a sad i tebe da putujući na Islam uzmete rutu preko Grčaca.

Pozdravi Kseniju. Zbogom,

Barba[“] (1v)

(rukopis, latinica)

48.

**BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
13. XII. 1934.**

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Primorska Banovina)“

Obrovac, dne 13. XII 1934

Dragi moj Vladane!

Ovoga časa primam tvoje od 11 i odmah ti odgovaram. Imaš pravo kao Bog i svako je tvoje opažanje osnovano, tačno i duboko i dedukcija da smo se morali primiti ponujenog posla logična je. Odnosno logična je ukoliko se odnosi na čaću.⁴²⁶ Vjeruj da bi se ja bio bez premišljanja primio da sam osjećao snagu i sposobnost za taj rad, ali sam siguran, mrtvo siguran da sam za taj zadatak nedorastao i nesposoban. Tu se radi o političkoj istoriji borba u Dalmaciji u XIX vijeku – a ja sam u tom području lajik, a baš ono društvo koje ti spominješ (Stanoje, Slobodan i t.d.) nameće, zahtjeva jednu prvorazrednu Leistung od onoga ko se osmjeli da sa njima ranžira; da su to saradnici božićnjeg broja N[ovog] D[oba] – ja bi se bio primio ali je standard društva za mene previsok.⁴²⁷ To nije skromnost, već pravilna ocjena svojih sposobnosti i neko osnovno osjećanje poštenja koje mi ne dozvoljava da idem ultra crepidam.⁴²⁸ To sve međutim otpada ako se primjeni na čaću. On ima i znanja i sposobnosti i kulture i stila da može da stupi u to društvo, ali je za tvog čaću važnije pitanje islamske sluškinje, Krste, Vase Uzelca i t.d. (1r) neg svi oni momenti koje ti ističeš. Nek se primi on, a moja svesrdna i anonimna pomoć u pitanjima i djelovima za koje sam kadar tu je ora e sempre, a isto tako i tvoja,

⁴²⁶ Čaća, Uroš Desnica.

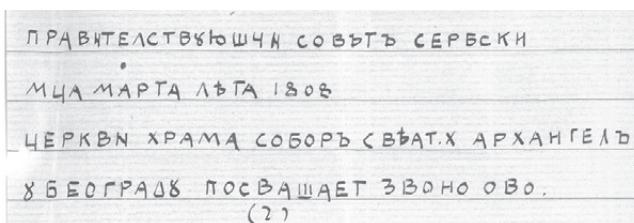
⁴²⁷ Stanoje Stanojević; Slobodan Jovanović.

Leistung (njem.) – izvedba, postignuce; *ranžirati* (fr.) – svrstatiti, uvrstiti, ubrojiti
⁴²⁸ *ultra crepidam* (lat.), tj. *Sutor, ne supra crepidam* (lat.) – Postolaru, govori samo o sandalama. („Riječi koje je slikar Apel rekao jednom postolaru koji je, pošto je izrekao svoj sud o sandalama na jednoj njegovoj slici, htio da govori o vrijednosti čitave slike. (Plinije, Historia Naturalis, 35-36). – Sayjet što se daje onima koji hoće da govore kao poznavaoci o stvarima u koje nisu upućeni. – U nas: Drž se pope svoje crkve.“ (<http://www.frazarij.com/Fraze/fraza.php?fraza=527&c /10. 7. 2017./>)

koja više znači od moje.⁴²⁹ Anzi baš obzirom na tebe, morao bi da se primi. Meni Stojanović nije poslao nikakva plana ni prospekta, pa ne mogu da ti ga žiriram.⁴³⁰ Nini je našao kopistu.⁴³¹ Kao prvi zadatak bio je rukopis: Zbori e lighe nel territorio di Zara.⁴³² U četvrtak mi šalje prijepis, otvaram kad tamo: Instrumento di demarcazione dei confini tra il Proc[uratore] Batt[ista] Nani e Mahmud pascia!⁴³³ Stvar štampana već na deset mjesta! Kad sam vidio pao sam u afan!⁴³⁴ Sutra ču se naći sa Ninom u Benkovcu i vidjeti ima li nade da se što postigne. Iz Benk[ovca] idem na Islam čestitati kumu osamdeseti rođendan.⁴³⁵ Šaljem ti neke dokumente dobivene preko Dr. Viole.⁴³⁶ Povrati ih kad dogjete. Prilažem ti prepis natpisa sa t.z. Karagjorgjevog zvona u Šibeniku. Prepisivao je laik pa bi trebalo da ga koji slavista pregleda.

Zbogom dragi moj, poljubi Kseniju. Dogjite nam svakako.

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)⁴³⁷

49.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, Obrovac,
29. XII. 1934.⁴³⁸

„Pošto me niko nije obavjestio o promjeni čaćine namjere da 28og putuje u Split, to sam mu ja, prije neg je stiglo tvoje današnje iz koga sam tu promjenu razabrao, upravio u Split jedan express. Molim te škapulaj ga i pošalji odma na Islam.⁴³⁹ Javi odma kad ćeš se vratiti na Islam.

Zbogom ljubi te

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁴²⁹ ora e sempre (tal.) – sada i zauvijek

⁴³⁰ Ljubomir Stojanović.

žirirati v. jurer (fr.) – prizessati, zakleti se; psovati, kleti, fig. režati

⁴³¹ Nino (Nini) [?].

⁴³² Zborovi i lige zadarskog teritorija.

⁴³³ Isprava o označavanju granice između prokuratora Battiste Nanija i Mahmud-paše. Giovan Battista Nani, procuratore di San Marco (prokurator Svetog Marka).

⁴³⁴ pasti u afan (dalm.), essere in affanno (tal.) – ovdje: pasti u očaj

⁴³⁵ Nikanor Raketić Niko.

⁴³⁶ Dr. [?] Viola.

⁴³⁷ Prijepis rukom Boška Desnice na listiću papira prilijepljenu za pismo sa stražnje strane.

⁴³⁸ Dopisnica naslovljena na: „Gosp[odin] Vladan Desnica / Split / Bihaćka 7“ (1r).

⁴³⁹ škapulati (dalm.), scapolare (tal.) – ovdje: otvoriti, oslobođenit omotnicu

50.

Boško Desnica – Vladanu Desnici, [Obrovac],
B. D., [1934.]⁴⁴⁰

„Dragi Vladane! Pročitao sam vrlo pažljivo i više puta novelu.⁴⁴¹ Zamisao je vrlo srećna. Tip živ i istinit. Psihologija tačna. Ima momenata vrlo jakih i od efekta n. pr. revolt sina i ona dva skidanja rozete. Samo mi se čini da je obrada nejednakna, pomalo uglasta i mjestimice pada u banalnost. Ja sam, koliko sam za to sposoban, revidirao i pokušao da zaoblim. Naročito sam je malo šfronda per darghe più aria, più slancio.⁴⁴² Ti, razumije se, moje opaske i korekture uvaži ili ne uvaži prema svom ukusu. Neke sam zabilježio u ovom folio di lumi, a neke u samom tekstu, jer će se i onako morati prepisivati.⁴⁴³ U pogledu štampanja ja imam jednu ideju: štampaj je u Magazinu ali ne pod svojim imenom, već učinimo jedan mali trik, jednu mistifikaciju: podmetnimo je, diskretno, pokojnom Bepu Bersi.⁴⁴⁴ To ima svoje dobre strane: ako je potpišeš ti onda će svi primiti novelu sa nepovjerenjem i skepsom koju svi instinkтивno imaju prema početničkim tekstovima. Ako je podmetnemo Bersi, svijet će je primiti sa strahopoštovanjem i pjetetom. Stvar treba izvesti lukavo: potpis: tre stelle a pod naslovom, u kurzivu napomena redakcije:⁴⁴⁵ Od lica vrlo bliska jednom našem nedavno preminulom, ali već davno zaboravljenom, starijem književniku primili smo ovu novelu, nagjenu u njegovoj književnoj zaostavštini, uz molbu da je objavimo. Lice koje nam je šalje ne želi da ovom publikacijom ni šta oduzme ni šta doda već staloženoj književnoj reputaciji čovjeka, čijem se kultu ono posvetilo pa nas moli da ne iznosimo auktorova imena. Tu želju primamo kao zakon a novelu donosimo sa toliko velikim zadovoljstvom u koliko nam ona dokazuje, da je njezin auktor i ako je živio odvojen od svog naroda iz prikrajka pratio i bilježio njegove zgode i u duši svojoj sačuvao netaknute (1r) sve one prisne, idealne misli koje ravnaju nacionalnim bilom i determinišu rasnu pripadnost. Objavljujući ovo njegovo posmrće, mi vršimo i čin dužnog pjeteta prema jednoj markantnoj figuri dalmatinskog intelektualca iz generacije, koja je danas na izdisaju.

⁴⁴⁰ Godina „1934“ naknadno je upisana rukom Vladana Desnice. Budući da je pismo strica Boška od 1. III. 1935. sadržajno povezano s ovim, moguće je da je napisano početkom 1935.

⁴⁴¹ V. DESNICA, „Životna staza Jandrije Kutlače, skica za roman“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 155–173.

⁴⁴² *sfrondati* (dalm.), *sfrondare* (tal.) – fig. odstraniti nepotrebno, ukloniti suvišno; *per darghe più aria, più slancio* (venec.), *per dargli più aria, più slancio* (tal.) – da ga učinim prozračnijim, poletnijim

⁴⁴³ *folio di lumi* (venec.), *foglio di spiegazioni* (tal.) – list s objašnjenjima

⁴⁴⁴ Josip Bersa.

⁴⁴⁵ *tre stelle* (tal.) – tri zvjezdice (oznaka za nepoznatog autora)

Varaj je ovako – pa se ne staraj, jer vjeruj da *l'etichetta fà el bon vin!*⁴⁴⁶
Pozdravi mi Ksenijicu. Piši.

Ljubi te tvoj

Barba“ (1v)

„Str. 1.

Zagora je riječ vrlo omiljena u Splitu, gdje znači sve što nije pri moru, što je ‘u Vlaje’. Kod nas je nepoznata. Meni je lično mrska, jer mi izaziva predstavu nesvarljivog Šimunovića.⁴⁴⁷ Mislim da je i geogr[afija] netačna, pošto je to lokalni naziv za područje Lećevica – Muć. Ragje bi ostao kod Bukovice.

Stoljeće mi je puno hrv[atski]. Mislim da je bolje vijek.

Bolje: pouzdano ‘Značajno je’ no xe stil da novela, nego od članka.⁴⁴⁸ Promjeni svakako.

Ostali ostaju kakofonira. Možda mj[esto] ostali drugi, mj[esto] drugi novi.
uvigjaj

per far morir un cristian, basta quel primo.⁴⁴⁹

Najživljja uspomena jedne sekciјe kojoj sam prisustvovao to su muve, rojevi, oblaci onih zelenih, zlastastih, koje su težaci odgonili granama sa lica lješa. Ako misliš, interpolaj koju muvu, no ghe dixe mal.⁴⁵⁰

Str. 2.

forse meo: drobeći⁴⁵¹

mislim da bi bilo bolje sumraku, sutoru

mrak gusnuo izgleda mi bolje

(...) ne za Boga!⁴⁵²

karijere tada nije još bilo, bolje uspjeh u životu

Str. 3

ruj snobdije opremi. Tako bar onge kažu.

(...) u strasti za kragjom i u ljubavi i t.d.⁴⁵³

naviksane su samo cipele. Bolje osvjetlanoj jer to obuhvata i botune i lakne dijelove.

Carstven je baš riječ koja treba, ali je stvorena ad hoc. Kad bi se mogla zamjeniti, premda je grehota ticati je, izbjegle bi se zamjerke.

⁴⁴⁶ varare (tal.) – porinuti (brod), ovdje: uredi; *l'etichetta fà el bon vin!* (venec.), *l'etichetta fa il buon vino* (tal.) – naljepnica čini vino dobrim

⁴⁴⁷ Dinko Šimunović.

⁴⁴⁸ no xe stil da novela (venec.), non è stile da novella (tal.) – nije stil novele

⁴⁴⁹ per far morir un cristian, basta quel primo (venec.), per far morire un cristiano, basta quel primo (tal.) – da se čovjeka usmrti, dovoljno je ono prvo

⁴⁵⁰ no ghe dixe mal (venec.), non gli sta male (tal.) – ne bi loše pristajalo

⁴⁵¹ forse meo (venec.), forse meglio (tal.) – možda bolje

⁴⁵² „(...)“ označava dio rukopisa Vladana Desnice koji Boško Desnica smatra literarno lošim.

⁴⁵³ Zagrada ovdje označava mjesto gdje bi trebalo ubaciti riječi koje Boško Desnica predlaže.

možda bolje kvasaju, jer kiseli ima više značenje star a moio, inacidire nego fermentare.⁴⁵⁴

Str. 4

(...) ja bi izostavio, jer je pleonazam. Dovoljni su navodni znakovi, da se razumije da su ga tako zvali.

(...) ugojen. Konji ornista bili su redovno suri, ne veliki i vrlo debeli.⁴⁵⁵

Onaj od erlangenske zbirke bio je Nijemac (2r)

Str. 5

Muslim da je ‘dameškinja’ suviše banalna i od silne upotrebe (u patriotskim starijim pjesmama, u dramama i u opisima Alkara) izgubila rosu i vergjinitad koji je kao epiteton prije te prostitucije imala.⁴⁵⁶ Možda bi manje pljesnivo bilo reći da je zvao sablju ‘Mač zeleni staroga Vojina’ ili ako hoćeš ‘Britka sablja arambaše Plavše’. Muslim da je prvo bolje.

(...) sa iskrivljenim krstom⁴⁵⁷

svilica

porodične sreće, a mjesto tihe ili prisne

(...) kao ornista on je morao znati pisati od ranije. Uopće nepismeni nisu mogli da postanu šarže u austr[ijskoj] vojsci, a poglavito oni koji bi ostali da dalje služe t. z. ‘langerdinjari’.⁴⁵⁸

zapljusnut daje utisak časovitosti. Promjeni.

(...) svečana i ududučena u crnim, čojanim kaputima⁴⁵⁹

Str. 6

nada i ponos svake vlaške, roditeljske duše

namijeni caru i njegovoj službi

Alviz je njemački Luigi. Ako hoćeš da tako ostane onda ga pretvori u Lujiji, jer je nevjerojatno da zadarski kanonik pledira za njemačku verziju svačakog imena. Ali ako je Jandrija čeo da imenom sina (ka Kovačević) posvjeti i dokaže svoje osjećaje prema Domu onda moraš da ga prekrstiš jer Alojz nije habsburško ime. Onda treba da se zove Leopoldo, Federico, Maksimilian, Otto i t.d.

(...) zloslutnog⁴⁶⁰

(...) Izostavi perchè xe volgar e po no xe gnanca vero!⁴⁶¹

⁴⁵⁴ *star a moio* (venec.), *stare amollo* (tal.) – biti namočen; *inacidire* (tal.) – zakiseliti; *fermentare* (tal.) – kvasiti

⁴⁵⁵ *ornista* (tal.) – trubač, glazbenik

Prema Bošku Desnici, ubaciti predložen izraz.

⁴⁵⁶ *vergjinitad* (dalm.), *verginità* (tal.) – djevičanstvo, nevinost

⁴⁵⁷ Prema Bošku Desnici, ubaciti predložen izraz.

⁴⁵⁸ *šarža v. charge* (fr.) – ovdje: čin u vojsci; *Länger Diener* (njem.) – u dugogodišnjoj (vojnoj) službi

⁴⁵⁹ *ududučen* (tur.) – usukan, kao svirala

Prema Bošku Desnici, ubaciti predložen izraz.

⁴⁶⁰ Prema Bošku Desnici, ubaciti predložen izraz.

⁴⁶¹ ...perchè xe volgar e po no xe gnanca vero! (venec.), ...perché è volgare e perché non è nemmeno vero (tal.) – zato što je pučko i zato što uopće nije istinito

‘slika i prilika’ frase fatta i suviše abgedrošen.⁴⁶² Bolje ‘oličena mater’ ili ‘oživljena materina slika’.

darghela col dojam! Utisak per Dio!⁴⁶³

Str. 7.

šašavo ili suludo, besposlica

predade, jer malo niže dolazi opet posveti (4r)

‘sve svoje slobodno vrijeme’ etc ponavlja se po drugi put u kratkom razmaku: tek tada prionu on za veteranstvo

Str. 8

vražje kreševo no me piaxe. Cambia.⁴⁶⁴

ništa za što je kakofonija. Ništa što bi moglo da ga ili njih troje ili njih tri druga

Str. 9

Ovo laganje podsjeća previše na Posljednje Vitezove.

Str. 10

‘Sve je išlo u redu’ suviše dalmatinski. Me par de sentir la teta Tone o la Marcella: je sve išlo u redu?⁴⁶⁵ Možda: posna je večera mirno prolazila kroz sve obredne faze.

mljeti koješta

ne za Boga! Raspoložio ili bilo što drugo!

toči, nalijeva

Izgleda mi neprirodno i namještено. ‘Ostavi se njega, a poslušaj staroga⁴⁶⁶’
(4v)

(rukopis, latinica)

⁴⁶² *frase fatta* (tal.) – otrcana rečenica; *abgedrossen* (njem.) – prazan, istrošen

⁴⁶³ *darghela col dojam! Utisak per Dio* (venec.), *darghela col „dojam“!* (tal.) – dosta više, prestani s dojmom! Utisak, zaboga!

⁴⁶⁴ *no me piaxe. Cambia.* (venec.), *non mi piace. Cambia.* (tal.) – ne svida mi se. Izmijeni.

⁴⁶⁵ *Me par de sentir la teta Tone o la Marcella* (venec.), *Mi pare di sentire...* (tal.) – čini mi se da čujem tetu Tonu ili Marcellu

⁴⁶⁶ U prepiscu Vladana Desnice sačuvan je još jedan sličan ulomak komentara Boška Desnice na tekst koji nije moguće identificirati:

„= raspada me ga troppo della putrefazion, forse meo dijeli se, cijepa se

= možda gloginja, perché el termine de paragon xe un albero fruttifero

? che moći? dove? A mi no me consta. Se in realtà ste moći no ge xe, saria meo stihare srpskih svetitelja, con riferimento al epitrahilj Sv. Save u Krki.

L prelazan? Cosa vol dir?

..... no capisco come ‘materinski’.

Domaja no me piaxe. forse novog ognjišta

--- nije tačno. Nisu njega Turci gonili, neg je on bježao sam. Turci nisu gonili nikoga, anzi i fazeva de tutto da zadrže Murlove i da ih odbiju od Latina.

// nije mi draga riječ. Možda oaza ili što drugo, atom, jon e.c.v.

V piuttosto Šarić jer ga nar. pj. spominje a Sinbada ne (perché el se ga fatto (1r) cattolico)

V per ordine cronologico

La battuta final dovaria esser più serrata e più efficace.“ (1v)

51.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
1. III. 1935.⁴⁶⁷

„B[OŠKO] DESNICA

Dragi moj Vladane!

Drago mi je da ćeš štampati novelu pod svojim imenom. Ja sam ti savjetovao onaj trik da ti prištedim gorčinu, koju će ti nanijeti oni, koji budu pisali o njoj ne obzirom na njezinu vrijednost ili nevrijednost, već obzirom na ličnost pisca: ‘početnički rad’ ‘nosi sva obilježja prvih plodova i t.d.’ Želimo mladom piscu i t.d.’ Sve stvari koje nerviraju a koje bi se izbjegle jednom zgodnom mistifikacijom. Još bi bolje bilo kad imaš 2 novele jednu štampati pod imenom a drugu podmetnuti, pa kad se istrču onda otkriti karte.

Ja sam lige gotovo dovršio. Fali mi još da napišem resime pred svakim dokumentom i Zaključak. Stvar će ispasti prilično obimna, jer ima dosta dokumenata. Na muci sam radi prepisa, jer nemam pisara pa moram sve sam, osobito talijanske dokumente.

Biće mi apsolutno nemoguće spremiti ti za ovu godinu i drugu radnju, a mislim da je sa prvom, Peričkinim prilogom i Ljubavcem istorijski dio zasićen i preopterećen. (1r) Ljubavca još nisam dobio, a kako si urgirao da ti povratim Domenike, poslao sam ti ih po don Gjurkoviću.⁴⁶⁸ Ljubovcu ću napisati malo uvoda i obilato ga glosirati, jer je to prijeko potrebno. Za krajiško uregjenje nemam apsolutno vremena, jer je to stvar koju treba temeljito, opsežno i lijepo izraditi – a za takav posao imaću zgode i komoda tek na ljeto u Karinu. Sad mi leži na duši kao mora dioba Glišić i jedna administrativna žalba jednog komesara, osim redovnog kancelarijskog, imanjskog i edilnog posla.⁴⁶⁹ Mogao bi, eventualno, da ti spremim par dokumenata o selima, o pećkom patrijarhu, o Vuku Močivuni onako kao garnirung oko glavnog pijata, ali za stvar većega daha sada nisam sposoban.⁴⁷⁰ Nagji mi svakako (u Abramića) i pošalji Ljubićev Dizionario degli uomini illustri ili, ako ne htjedne da ti ga dade, bar prepriši ono što donosi ad vocem Ljubavac.⁴⁷¹

Ja sam za staro oružje imao Gelli Guida dell’amatore e raccoglitore d’armi antiche (Manuale Höpli) ali sam ga nekidan baš radi tvog spadina tražio i

⁴⁶⁷ Desnica je naknadno datirao pismo: „1. III. 1935“ i registrirao primitak: „2. III. 1935“.

⁴⁶⁸ Ilustrirani tjednik *La Domenica* (Zadar), 1888. – 1892.

Don [...] Gjurković.

⁴⁶⁹ [...] Glišić.

⁴⁷⁰ Vuk Mandušić/Močivun.

⁴⁷¹ Mihovil Abramić; Šime Ljubić, *Biografski rječnik istaknutih osoba iz Dalmacije* (*Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*), 1856.

ad vocem (lat.) – natuknica koja se tiče dotične osobe

konstatovao da je iščezao, ali nije Bog zna šta.⁴⁷² Kudikako je bolji katalog della reale armeria di Torino, koji (1v) ima Nini, a ima i djelo nekog franza (mislim Delmin) koje izgleda da je fundamentalno za te stvari.⁴⁷³ Od njemaca čitao sam u tom pogledu lijepih radnja od Wendelin Beheima.⁴⁷⁴

La pace di Belgrado protumačena prema zadnjem čaćinom pismu episkopu ima za nas dobru stranu da nam omogućava dostojanstven izlazak iz toga paštice i povlačenje u naše kule od bjelokosti.⁴⁷⁵ Sad će izborna borba zamijeniti dosadašnju – a tu nek vodi onaj koga se tiče. Mi, Desnice, imamo drugih briga, drugih dužnosti i drugih idealja. Zatvorićemo u sebe osjećaj poniženja i uvrijedje i čekati mirno priliku za osvetu.

Zafali Kseniji za cipele. Sve je vrlo dobro.

Pozdravljam Vas i ljubimo svi, a najviše Vaš

Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

52.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
2. III. 1935.

„Dragi moj Vladane!

Evo ti opet jedan komad. Prisiljen sam da ti ovako šaljem, jer radim na krpe i razmjerke. Ne mogu da uvatim slobodan dan, pa da dovršim u jedan mah. I sa prepisom sam udario na jade. Ovo dodaj onom prvom i pročitaj skupa pa mi javi šta misliš. Meni se čini da je malo ka dosadno, za svakog ko se ovim ne bavi ex professio.⁴⁷⁶ Daj i čaći i piši mi šta on kaže. Nek čaća kod čitanja popravi ako nagje koju grešku, a isto (1r) učini i ti.

Pozdravi sve. Tebe i Kseniju ljubi

Barba

2/III 1935 (?)⁴⁷⁷ (1v)

(rukopis, latinica)

⁴⁷² Jacopo GELLI, *Guida del raccoglitore e dell'amatore di armi antiche*, Milano 1900.
spadin (dalm.), spada (tal.) – kratak mač, vrsta bodeža

⁴⁷³ Angelo ANGELUCCI, *Catalogo della armeria reale: illustrato con incisioni in legno*, Torino 1890.

⁴⁷⁴ Wendelin BOEHEIM, *Handbuch der Waffenkunde. Das Waffenwesen in seiner historischen Entwicklung vom Beginn des Mittelalters bis zum Ende des 18. Jahrhunderts*, Seemanns kunstgewerbliche Handbücher, Bd. 7, Leipzig 1890.

⁴⁷⁵ La pace di Belgrado (tal.) – Beogradski mir (1739.), ovdje: igra riječima, aluzija na aktualni pokušaj ugovaranja političkog kompromisa između dalmatinskog vladike Irineja Đorđevića i dr. Uroša Desnice; paštic (dalm.), pasticcio (tal.) – ovdje: nevolja, zbrka

⁴⁷⁶ ex professio (lat.) – službeno, po zvanju, po profesionalnoj, službenoj dužnosti, u ulozi stručnjaka, sa stručnog stajališta

53.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
3. III. 1935.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 3. III 1935

Dragi Vladane!

Vrlo me čudi što mi ne pišeš. Ja sam ti evo, o ben o mal, dovršio lige.⁴⁷⁸ Mislim da je pitanje važno, ali za prosječnu publiku dosadno. Sad kako znaš. Javi mi jesi li primio ranije 2 pošiljke.

Ovo će dana sud poslati Pravobranioštvu jednu moju presudu na 8000 D. iz 1932, koju je, iz neznanja i magareštine, do sada držao u gavunu.⁴⁷⁹ Molim te da je odma prosljediš. Piši mi svakako.

Zbogom poljubi Kseniju

Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

54.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
12. III. 1935.⁴⁸⁰

„B[OŠKO] DESNICA

Dragi Vladane!

Tvoje pismo od 5. tek primio sam sinoć 11og uveče. Kroz to mora da ti je stigla i continuazione e fine papardele o ligi.⁴⁸¹ Čudi me što mi pišeš da joj čaca pridaje neku važnost, kad mi on prekjuče u Benkovcu kaže da je uopće nije čitao. Insomma ben o mal: šta je tu je!⁴⁸² U pogledu azbuke ja sam svakako za latinicu iz istih razloga, koje navodiš i ti. Ne zaboravi molim te da kod prva

⁴⁷⁷ Desnica je naknadno olovkom dopisao „1935“, što je nesumnjivo točno jer je ovo pismo jedino moglo biti napisano nakon vjenčanja Ksenije Carić i Vladana Desnice.

⁴⁷⁸ *o ben o mal* (venec.), *bene o male* (tal.) – bilo kako bilo

⁴⁷⁹ *gavun* (dalm.), *gavin* (venec.) – ovdje: zatočeništvo

⁴⁸⁰ Desnica je registrirao primitak „18. III. 1935“.

⁴⁸¹ *continuazione e fine papardele...* (venec.), *continuazione e fine pappardelle...* (tal.) – nastavak i kraj..., ovdje: trakovice

⁴⁸² *Insomma ben o mal* (venec.), *Insomma bene o male* (tal.) – zapravo, što je tu je

dva dokumenta više resimea s desna naznačiš mjesto izdanja i datum, jer sam ja zaboravio to učiniti. Isto tako trebalo bi dokumente numerirati rimskim brojevima – taki je uzus.

Ljubovca ču glosirati i napisati kratak uvod po Brunelu, jer ovo Ljubićevo nije ništa.⁴⁸³ Uostalom prijepis mi još nije stigao.

Ostalo ču ti slati u piccole parasanghe kako stignem, jer vjeruj mi da ne znam kud udaram od posla i brige.⁴⁸⁴

Ja mislim da bi izdavanjem separata za Zadar slabo prošli. Nije Zadar više ono što je bio. Tutti se ne strafotte de ste monae a 4 su lire – Bog ne bi prodao, kladim se, ni 10 primjeraka a Schönenfeld je čivut i figura porca.⁴⁸⁵ (1r)

Treba svakako nastojati, a ja sam to učinio u formi formalnog zahtjeva, da u ovoj izbornoj kampanji Sergije izda letak u kom će tvrditi da je Matić upropastio Zadruge i prošundrao pola miljona zadružnog i državnog novca, a da je njegov zamjenik Zelić Falschspieler.⁴⁸⁶ Time će ih ubiti a u procesu ima osim svih onih dokaza iz brošire još i moje svjedočanstvo. Treba da mu to sugerirate i vi. Njegove šanse, uostalom, ne stoje tako očajno.

Sad nešto ozbiljna. Nekidan sam otkrio da agr[arni] sudac nije uopće poslao Pravobranioštvu 4 moje presude iz 1932. Radi se o cirka 10.000. Nije ih poslao radi svoje velike magareštine. To su naime presude u kojima je on razriješio odnos i dosuguje odštetu za izvjesni dio prijavljenih čestica, dok je za pojedine odbio prijavu. Ja sam se žalio proti tim presudama samo u koliko se odnose na odbijene čestice. Proti presudama u koliko se razriješuje odnos i dosuguje odšteta nije se žalio niko, ni ja ni kmet (2r) ni pravobranioštvu, tako da su te presude u svom pozitivnom dijelu stale na snagu još 1932. Nekidan sam to otkrijo i učinio škagac i on je odma poslao sve 4 presude pravobranioštvu.⁴⁸⁷ Sad treba da ti nagješ te presude i da ih opet pošalješ amo tražeći potvrdu izvršnosti. On će potvrditi da su u neosporenom dijelu stale na snagu 1932 i povratiti Vam ih, a ti nagji načina da ih kao stare presude koje su se zaturile pošalješ ministarstvu na doznaku obveznica i kamata, koje same iznose oko 2000 D. To mi svakako učini.

Na ovo mi odma odgovori i javi ujedno jesli primio odlomak liga.

⁴⁸³ Vitaliano Brunelli; Šime Ljubić.

⁴⁸⁴ *in piccole parasanghe* (tal.) – fig. ironično: u malim količinama; *parasanga* (tal.) – stara perzijska mjerna jedinica, oko 6.000 m

⁴⁸⁵ *Tutti se ne strafotte de ste monae a 4 su lire* (venec.), *tutti si strafottono di queste mone* (tal.) – nikoga nije briga za te bedastoće/pizdarije (vulg.); *figura porca* (venec.) – prasac

⁴⁸⁶ Sergije Urukalo; Lazar Matić; Pavle Zelić.

Falschspieler (njem.) – varalica

⁴⁸⁷ *škagac* (dalm.), *scagazzada* (venec.) – sranje

Juče na noć plemeniti Karinjani počupali su mi sve boriće i polomili stabla posadena oko mjesta na kom gradim kuću. Ne bi čeo grijesiti duše, ali bi se zakleo da je u tome, part de quel mattoide semidelinquente.⁴⁸⁸

Zbogom, poljubi Ksenu za sve nas. Tvoj Barba (2r)

Molim te javi jeli ti pismo stiglo u nepovrjetljivom stanju, jer se na našoj pošti otvaraju sva pisma koja sa bilo kojeg gledišta pobuguju radoznalost izvjesne gospode. Pusu Vam šalje ovaj lik. (2v)

Pozdravlja vas i ljubi vaš Tusi“ (2v)

(rukopis, latinica)

55.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
14. III. 1935.⁴⁸⁹

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 14. III 1935

Dragi Vladane!

Nulla dies sine linea:⁴⁹⁰ sjetio sam se da je Colnago imao 2 Tommaseova pisma upućena pokojnom Don Štefi, u kojima je stalo ‘naš srpski jezik’ ‘na našem srpskom jeziku’ i slično.⁴⁹¹ Ja sam ih čitao pred 30 godina. Kad sam ih pred par godina zatražio od Kolnaga, odgovorio mi je da su mu propala. Ja tome ne vjerujem. Trebalo bi da angažuješ Kornelija da ih pronagje. Za Magazin bi bili poslastica.⁴⁹²

Ljubovca sam i danas (četvrtak) uzalud isčekivao.

Govori odma čaći o ovom: pored sve tregua dei, pop Niko neprekidno rastura plavu knjigu i trapi je svakom ko hoće i ko neće.⁴⁹³ Čujem da to isto radi

⁴⁸⁸ *part de quel mattoide semidelinquente* (venec.) – udio onog ludjaka polurazbojnika

⁴⁸⁹ Desnica je registrirao primitak pisma „18. III 1935“.

⁴⁹⁰ *Nulla dies sine linea* (lat.) – Nijedan dan bez retka

⁴⁹¹ Anton Colnago; Nikola (Niccolò) Tommaseo; don Štefi, tj. Stjepan Buzolić.

V. „Tommaseovo pismo Stj. Buzoliću 1. X. 1871. (autogram u rukama g. Colnago)“ (2 l., 2 str., strojopis), u: Osobna ostavština Vladana Desnice, kut. „Islam“.

⁴⁹² Vladan nije poslušao Boška jer u *Magazin Sjeverne Dalmacije* nije unosio slične polemike, iako je imao brošuru Petra Kasandrića *Iz Tommaseove prepiske od 1839. do 1849. Prigodom pedesete godišnjice Tommaseove smrti (1. maja 1874.)*, Split 1924. U brošurici stoji: „U tom italijanskom izdanju svojih ‘Scintille’ zove Tommaseo naš jezik sad ‘ilirskim’, sad ‘srpskim’ jezikom, a često svojim ‘materinskim jezikom’; a govoreći o ortografiji kojom piše, ističe nuždu da se primi cirilica.“ (7) Inače, autor je brošuru poklonio dr. Urošu Desnici s posvetom iz Rima, 5. XII. 1924. Kornelije Colnago.

⁴⁹³ *tregua dei* (lat.), *Landfrieden* (njem.) – zemaljski mir
Pop Niko, Nikola Sekulić; [?] Lakić.

i učitelj Lakić. Ja mislim da bi se mogli tužiti, jer ako je amnestirana (1r) krivica, počinjena štampanjem, ta amnestija ne može da djeluje neg pro preterito.⁴⁹⁴ Ako oni danas kolportiraju infamantni spis, ma koliko da je krivica štampanja tog spisa ugašena amnestijom, oni isto počinjaju kažnjivo djelo.⁴⁹⁵ Trebalо bi ih svakako udariti po prstima. Zamisli da to čini Lakić, kojemу smo ja i čaća za 5 godina svakog mjeseca iz Zajednice slali po 100 D. a isto toliko Mile, a nesretni Mile Batinica 50.⁴⁹⁶ Ovog potonjeg uopće i ne pozdravlja. Govori svakako odma čaći pa nek prouči stvar i nek me ovlasti. Ako on neće da tuži tužiċu ja u svoje ime. Odgovori odma.

Naš pitomi narod počupao mi u Karinu sve boriće koje sam zasadio oko kuće i polomio sva odrasla stabla, prenesena iz Grkovca uz veliki trud i trošak. Mislim da sam ti ovo već javio, ali sam toliko ojagjen i revoltiran da mi nije dosta.

Zbogom dragi Barbin, kumpali, poljubi Kseniju,

Tvoj Barba[“] (1v)

(rukopis, latinica)

56.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
[PRIJE] 20. III. 1935.⁴⁹⁷

„Dragi Vladane,

Vidi ti ovo a, ako misliš, ispuni ti upitni arak i potpiši za mene i pošalji.

Ovo ćeš dana dobiti jednu veličanstvenu vučiju kožnu, koji ti, istina, dariva Uroš Miljuš ali zaslugom i nastojanjem.

Barbe^{498“} (1r)

(rukopis, latinica)

⁴⁹⁴ *pro praeterito* (lat.) – za prošlo, minulo vrijeme

⁴⁹⁵ *infamantni* (dalm.), *infame* (tal.) – sramotni

⁴⁹⁶ Mile [?]; Mile Batinica.

⁴⁹⁷ Desnica je registrirao primitak pisma „20. III 1935“.

⁴⁹⁸ Uroš Miljuš.

⁴⁹⁹ „DOPISNA KARTA: Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split / Bihaćka br. 7.“ Desnica je registrirao primitak pisma „22. III 1935“.

57.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
21. III. 1935.⁴⁹⁹

„Dragi Vladane!

Primio sam tvoje od 19. t[ekućeg] rednje. Čim stignem prihvatiću se posla da ti sredim ono nekoliko stvarčica za garnirung, a urediću i Ljubavca koji, fra parentesi, još nije prispio.⁵⁰⁰

Uprav sam večeras primio četrnaestu knjigu Priloga.⁵⁰¹ Imade simpatičan prikaz o lanjskom Magazinu.⁵⁰² Potraži je tamo. Ako je ne nagješ poslaću ti ja ovu. Nek se čaća odluči u onom poslu i nek mi piše.

Zbogom, poljubi Ksenu,

Vaš Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

58.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
22. III. 1935.⁵⁰³

„Dragi Vladane!

Obzirom na relativno dobar prijem na koji su naišle one po dva i tri puta prežvakane papardele koje si ti lani brahijalnom silom unio u Magazin, palo mi je naum da bi u ovogodišnji mogao da uneseš Sorića.⁵⁰⁴ Prije svega obragjen je minucioznije i pažljivije neg ostali, a onda to je hrvatski Marko Kraljević svih (1r) katoličkih murlova. Potražio sam u haosu mog ličnog arhiva onaj broj N[ovog] D[oba] ali ga nemam i, što je još ljepše, neznam kad je štampan. Čini mi se da si mi ga ti bio zatražio za lanjski i da sam ti ga poslao. Vidi. Ako misliš da je ideja dobra, a ti kod sebe ne nagješ napis, potraži ga u administraciji, špolveraj i scriviraj u Magazinu našoj inteligenntnoj kritici.⁵⁰⁵

Zbogom

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁵⁰⁰ fra parentesi (tal.) – u zagradama, usput

⁵⁰¹ Radoslav MEDENICA, „Magazin Sjeverne Dalmacije 1934.“, *Prilozi proučavanju narodne poezije*, I/1934., sv. 2, 278–289.

⁵⁰² *Magazin Sjeverne Dalmacije*.

⁵⁰³ Desnica je registrirao primitak pisma „23. III 1935“. Sačuvana je kuverta s pečatom u lijevom gornjem kutu s prednje strane: „BOŠKO DESNICA / ADVOKAT U OBROVCU“. Pismo je naslovljeno na: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Bihaćka br. 7“.

⁵⁰⁴ *papardele* (venec.), *pappardelle* (tal.) – ovdje: trakovice
Don Stipan Sorić.

⁵⁰⁵ *Murlovi* – Morlaci, igra riječi: *muzlovi* (tur.) – mamlaz; *špolveraj* (dalm.), *spolvera* (tal.) – obriši prašinu; *scriviraj* (dalm.), *scrivi* (tal.) – napiši

59.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
25. III. 1935.⁵⁰⁶

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 25. III 1935

Dragi Vladane!

Primio sam pismo i priloge! Tommaseovo je pismo vanredno interesantno. To je štiklec prvog reda i predstavljaće šlager ovogodišnje sveske. Treba ga samo svestrano prokomentarisati, jer je teško razumljivo.⁵⁰⁷ Ono što je Ćorović napisao o Končareviću nije na osnovu Tomićevih upisa i nije bogznačakovažno. Poslao sam ti danas Godišnjak i priloge pa ćeš vidjeti. Ne znam jesam li ti javio da je meni Akademija odgovorila i obećala da će mi poslati Tomićeve ispise u koliko se odnose na ove krajeve da ih obradim, kad Tomićeva zaoštavština, koja izgleda nije još ni predana Akad[emiji], bude sregjena. Dakle ono otpada. Ne znam je li knjiga čiji mi naslov šalješ poznati Coronellov atlas Istre, Dalmacije i Levanta.⁵⁰⁸ Ako jest tad ga ja dobro poznam. Ali u Atlasu koji ja poznam nije bilo vinjete Obrovcu. Ona vinjeta (1r) koju imate i vi i ja potječe iz nekog francuskog atlasa. Treba svakako da ili fotografišeš ili dadeš precrtati vinjete svih mesta iz našeg kraja to učini neizostavno i odma. Obraći se na brata Dra Gjurkovića.⁵⁰⁹ Ljubavčeve slike, nažalost, nema nigje. Od sve one plejade pisaca ima slika samo Valerija da Ponte u Paraviji.⁵¹⁰ Rukopis još ne stiže. Sutra šaljem Ninu diobenu ispravu pa će mu pisati da požuri.⁵¹¹

Danas je sud vratio Pravobranioštvu presude klauzolirane ‘lege artis’.⁵¹² Na stoj da ih odma ekspediraš dalje.

⁵⁰⁶ Vladan Desnica primio je ovo pismo „27. III. 1935“.

⁵⁰⁷ Tommaseovo pismo nije objavljeno u *Magazinu* 1935.

⁵⁰⁸ V. Vincenzo CORONELLI, *Atlante Veneto: Isolario descrittione geografico-historia*, Venezia 1691. – 1697. (http://www.europeana.eu/portal/hr/record/92004/BibliographicResource_2000059213894.html). Njegova zadarska karta iz 1688. godine naslovljena je: „Contado Di Zara. Parte della Dalmatia Descritto... 1688.“ (https://www.raremaps.com/gallery/archivedetail/0211/Contado_Di_Zara_Parte_dll_a_Dalmatia_Descritto%E2%80%A6_1688/Coronelli.html /16. 11. 2019./).

⁵⁰⁹ Dr. Gjuro Gjurković.

⁵¹⁰ Valerije De Ponte.

⁵¹¹ Nino (Nini) [?], očito je često prelazio državnu granicu kod Zadra i bio Desničin čovjek od povjerenja.

⁵¹² *klauzolirane* (dalm.), *clausula* (lat.), *clausola* (tal.) – zaglavak, odredba ugovora; *lege artis* (lat.) – na propisan, stručan način

Muslim da si vučetinu već primio. Ovo je prva i jedina koja je došla u Obrovac. Za ovu godinu teško da će ijedna više, a i da dogje ne bi bila dobra, jer su jedino zimske vrijedne.

Izgleda mi da je Tusi nešto škrabao na mašini.⁵¹³ Nisam stigao da vidim šta je. Che immagino da će biti Bože sačuvaj.⁵¹⁴

Pozdravi sve kod čaće. Kseniju i tebe ljubi,

Vaš Barba[“] (1v)

(rukopis, latinica)

60.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
31. III. 1935.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 31. III 1935

Dragi Vladane!

Sa notama postupiću po uputi, ali se Ljubavac još ne pomalja. Do sad sam urgirao 10 puta.

Drago mi je da ti je koža po volji a doista i jest krasna. Za konču ti neznam kazati. Zorkine kunice končala je neka ‘krznarija’ u Zagrebu, ali je to bilo davno pa sam zaboravio adresu. Danilu je anjeline končava neko u Splitu i prilično dobro.⁵¹⁵ Raspitaj se.

Flešu sam poslao akumulator po Džamijinki pa te molim da vidiš.⁵¹⁶

Javi mi jesli poslao ministarstvu presude, koje je sud vratio pravobranitoštvu.

Javimi o vinjeti Obrovca u Coronella. Jesi li je video? Ako postoji, svakako je daj snimiti. (1r)

A sad najvažnije: javi mi odma tačno dan kad će čaća i majka u Obrovac. To mi treba svakako znati jer će prema tome udesiti moje putovanje za Šibenik kud moram da odem na nekoliko dana.

⁵¹³ Tusi, Zaviša Desnica.

⁵¹⁴ *Che immagino* (tal.) – Muslim da

⁵¹⁵ *končala je* (dalm.), *acconciare* (tal.) – uređiti krvzno; *anjelini* (dalm.), *agnellini* (tal.) – janjad, ovdje: janjeće krvzno Danilo Desnica.

⁵¹⁶ Fleš [?]; Džamijinka [?].

Jeli ti bio Braco?⁵¹⁷
 Odgovori na sve.
 Svi vas moji pozdravljaju i ljube.

Addio moj Vlado. Tvoj
 Barba

Sinoć mi je iznenada kapitao konzul, vicekonzul i Zudenigo.⁵¹⁸ Bili su na večeri i otišli oko 1 sat. Ja sam bio uvjeren da su otputovali, kad jutros oni još ovgje. Pokvario im se auto pa će [se] cijelu noć mučiti na ovoj orkanskoj buri i ledu.

Javi ćaći da je u mojoj parnici co Jadranska priziv prihvaćen, presuda riformana i tužba prihvaćena u cjelini.⁵¹⁹ Isto tako u Karin – Kula odbijen je utok Kuljana i potvrgjen kon[aćan] zaklj[učak]. Nek mi javi misli li da bi sada trebalo ustati konfesornom ili misli da je bolje pustiti i štititi se posesornim tužbama.⁵²⁰“ (lv)

(rukopis, latinica)

61.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
 19. IV. 1935.⁵²¹

„BOŠKO DESNICA
 ADVOKAT
 OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 19. IV 1935

Dragi Vladane!

Primio sam i odma pročitao na dušak napis o Koroliji, pa ga još jednom pročitao pažljivo i korigirao neke sitnice.⁵²² Stvar je vanredno dobra i uspješla. Prelazi po vrijednosti najbolje što je u tom žanru kod nas do sad dano. Za mene je iskreno i bez prečerivanja bolja od najboljih Skerlićevih eseja.⁵²³ Ti

⁵¹⁷ Braco, Stojan Desnica.

⁵¹⁸ Konzul Kraljevine Jugoslavije u Zadru, u to vrijeme, bio je Vladimir Sokolović, a vicekonzul Dragiša Glišić. (HR-DAZD-130: Jugoslavenski konzulat u Zadru); [?] Zudenigo.

⁵¹⁹ *kapitao* (dalm.), *è capitato* (tal.) – pojavio se iznenada

⁵¹⁹ *riformana* (dalm.), *riformato* (tal.) – ovdje: preinačena

⁵²⁰ *konfesorna tužba v. actio confessoria* (lat.) – pravna tužba za zaštitu stvarnog prava vlasništva; *posesorna tužba v. constitutum possessorum* (lat.) – osnivanje prava na predaju stvari kada posjednik prenosi stvar na drugoga ugovorom da će je potonji ubuduće držati samo kao detentor (nezakoniti imalac ili korisnik), bez stvarne predaje

⁵²¹ Desnica je registrirao primitak pisma „23. IV 1935.“

⁵²² V. DESNICA, „Mirko Korolija i njegov kraj“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 117–130.

⁵²³ Jovan Skerlić.

imaš nesumnjiv i neobičan dar za ove stvari i morao bi da intenzivnije radiš na ovoj vrsti. Ono što pišeš o nekoj nevezanosti, zgruvanosti, nabačenosti to su sve pretjerana strahovanja brizljiva oca. U stvari toga nema. Ne mora ova vrsta radnja da bude kao školski primjer govora: esordio, dimostrazione, perorazione.⁵²⁴ Ovo su misli pametne i duboke, refleksije, zapažanja tačna i supertilna (1r) kakva je malo ko kadar da dade. Ja likujem i ja ti čestitam. Ovo je [...] porodice Desnica. Nek sad Matičari dadu svoj.⁵²⁵ Opet ti kažem da sam iskreno oduševljen. Da Mag[azin] ne donese neg ovo imao bi sa čim izaći. Vjeruj svom starom barbi, koji nije ništa, ali koji je kroz 40 godina čitanja naučio da prosudi i nanjuši šta valja pa i čaći ti i mnogim drugima u životu (a najviše samom Koroliji) pokazao prstom na ono što vrijedi. Kad se već u Mag[azinu] ima ovakav adut onda prestaje potreba da donosiš stvari iz dnevnih listova pa ih svakako izostavi. Ako bude mršaviji neće za to biti manje dobar.

Zbogom moj mili, pozdravi i poljubi ženu. Tvoj,

Barba

Juče mi je stigao Braco.⁵²⁶ Narastao ali mršav. Fali se do Boga kako mu je kod Vas lijepo. Oće li čaća dati što za ovog Mag[azina]. Trebalo bi svakako. Onda bi istup bio još impozantniji.⁵²⁷ (2v)

(rukopis, latinica)

62.

**BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
8. V. 1935.**

„Dragi Vladane! Izborna orgija, koja me je za 15 dana bila potpuno apsorbovala, dovršena je, porazom, ali dovršena!⁵²⁸ Go da un respirom, stresa sam

⁵²⁴ *esordio, dimostrazione, perorazione* (tal.) – početak govora, dokazivanje, zagovaranje (retorička pravila)

⁵²⁵ *Ovo je [...] porodice Desnica. Nek sad Matičari dadu svoj.* Ove su dvije djelomično pročitane rečenice prekrižene! Izgleda da je to učinio Vladan Desnica. Sigurno ga je vrijedalo stričevo povezivanje njegova stvaralaštva s logikama lokalnih konfliktata (Privredno-kulturna matica za Sjevernu Dalmaciju).

⁵²⁶ Braco, Stojan Desnica.

⁵²⁷ Dr. Uroš Desnica objavio je u *Magazinu Sjeverne Dalmacije* 1935. nekrolog dr. Dušanu Baljku (174–176), ključnom akteru srpske politike u Dalmaciji na prijelomu 19. i 20. stoljeća, naročito u orientaciji na politiku „novog kursa“. Nakon 1918. godine Baljak je ostao, politički pasiviziran, živjeti u Zadru, gdje je inače bio i rođen.

⁵²⁸ Na Petomajskim izborima 1935. godine u kotaru Benkovac bile su istaknute liste Bogoljuba D. Jevtića, dr. Vlatka Mačeka, Dimitrija V. Ljotića i Božidara Ž. Maksimovića. Na Jevtićevu su listi kandidati bili dr. Vuk Vujasinović i Sergije Urukalo, na Mačekovoj listi Iliju Zečević Petrov, na Ljotićevoj listi dr. Čedomil Medini, a na Maksimovićevu listi Milorad M. Jovanović. Od 19.578 birača glasovala su 13.933, s time da su se 4.743 opredijelila za dr. Vuka Vujasinovića, 3.374 za Sergija Urukala, 5.807 za Iliju Zečevića Petrova, 9 za dr. Čedomila Medinija i nitko za Milorada M. Jovanovića. Izabran je dr. Vuk Vujasinović, lječnik iz Kistanja. Njegov je zamjenik bio Ivan Miletić, predsjednik općine u Stankovcima. U Karinu su od 542 birača glasovala 443, s time da je dr. Vujasinović dobio 120 glasova, a Sergije Urukalo 317. Zečević Petrov dobio je 6 glasova. (*Statistika izbora narodnih poslanika za Narodnu skupštinu Kraljevine Jugoslavije izvršenih 5 maja 1935 godine*, Beograd 1938., 72)

prašinu sa sandala: *povratio se alle tranquille opere di pace.*⁵²⁹ Po našoj nesretnoj paladinskoj prirodi ja sam srnuo u bitku sa više elana neg iko a sa manje interesa neg iko.⁵³⁰ Svi su imali ‘*in uno corde*’ jedan športki računčić Gjenaro, Miljuši, Stole, Aljinović, ljekar, Mile, Sergije, Danilo, Petar, svi, osim me ne.⁵³¹ Vidio sam Sergja, deprimirana, obeshrabrena, dižorjentana, bez vjere u uspjeh, video sam sve ove druge sputane, neuputne, smetene,⁵³² Milu zabrinuta za svoj položaj i sljedstveno nastojećeg da se ne eksponira i ne zamjeri protivniku, pa sam silom prilika postao vogj, haranger, tribun, rasturač zborova i lupež glasova. Nisam uspjeo i podlegao sam, ali kao Fransoa I kod Pavije.⁵³³ Imao sam zadovoljstvo da se tri puta sretнем sa Matićem i da vidim kako ne smije da me pogleda, da objeli zuba kako crveni i kako se krije.⁵³⁴ Iz Karina, na koji se sve bilo okomilo i u kom bi bez mene bilo najviše 80 glasova, donio sam ih 317. Radio sam to da dokažem da Desnice nisu likvidirani i da još mogu da se isprse i da pokose. Sad je svršeno i ja se vraćam na normalu, sa osjećanjem emeritnog legionara. Žao mi je za Sergja jer je moralno ubijen a ekonomski upropašten. U samoj stvari bio on, bio Vuk ili ne bio niko, es kommt alles auf dasselbe hinaus!⁵³⁵ (1r)

Nekidan mi je kum dao jednu staru, požutjelu kartu⁵³⁶: ‘*Che xe più de un anno e mezzo che el Mihailo Miović ga trovà sta poesia fra zerte vecie carte e mi me son dismentegà de dartela. Ma ti ga perso poco, perchè no la ga nessun valor.*⁵³⁷ Koliko je potrefio sa tom kritikom vidi ti. Prilažem je.

Juče sam bio u Karinu. Kućica je već pokrivena i pravi još ljepši utisak. I ja sam zadovoljan. Sad krčim i redim okoliš. Trebala bi mi dva lijepa oleandra za dva ugla među balaturom i zidom.⁵³⁸ Bili se tu našla dva u kabliću, zagasito crvena, dvostruka cvijeta i bi li bila skupa?

⁵²⁹ *go da un respiron* (venec.), *ho fatto un respirone* (tal.) – odahnuo sam; ...*povratio se alle tranquille opere di pace* (tal.) – ...vratio se mirnim i mirovornim poslovima

⁵³⁰ *paladin v. palatinus* (lat.) – fig. borac, zatočnik, branič, pobornik

⁵³¹ *in uno corde* (tal.) – pren. jednodušno

Gjenaro Delorko; Pero, Uroš i Vaso Miljuš; Stole [?]; [?] Aljinović; ljekar dr. Vuk Vujasinović; Mile [?], Sergije Uručalo, Danilo Desnica, Petar Desnica.

⁵³² *dizorjentan* (dalm.), *disorientato* (tal.) – nesnalažljiv

⁵³³ Francuski kralj Franćois I. Capet-Valois-Angoulême, poražen u bici kod Pavije 1525. godine u ratu protiv cara i kralja Karla V. Habsburškog.

⁵³⁴ Lazar Matić.

⁵³⁵ Dr. Vuk Vujasinović, liječnik.

es kommt alles auf dasselbe hinaus (njem.) – svodi se na isto

⁵³⁶ Nikola (Niko) Raketić.

⁵³⁷ *Che xe più de un anno e mezzo che el Mihailo Miović ga trovà sta poesia fra zerte vecie carte e mi me son dismentegà de dartela. Ma ti ga perso poco, perchè no la ga nessun valor* (venec.); *Che è più di un anno e mezzo che Mihailo Milović ha trovato questa poesia fra certe vecchie carte e io ho dimenticato di dartela. Ma hai perso poco, perché non ha nessun valore* (tal.) – Već prije godine i pol dana Mihailo Milović našao je ovu pjesmu među nekim starim papirima, a ja sam ti je zaboravio dati.

⁵³⁸ *balatur* (dalm.), *ballatoio* (tal.) – trijem, veža, podstreže

Drago mi je da Vam se Juca dopala.⁵³⁹ Nastojte je žgrezati jer je sirova, divlja i mrvicu vulgarna.⁵⁴⁰ Kad vam dodije šupirajte je a u svakom slučaju preporuči joj da se puno ne razmeće s novcima i kupovinama, jer meni dimi pod kapom.

Brace mi još uvijek leži sa orećunima, koji mu vrlo polako splašnjavaju.⁵⁴¹ Čisto mi izgleda nemoguće da toliko mogu trajati. Povećane su mu i žlijezde na vratu, pa sam se prepao da nije što teže. Priupitaj Peričića i javi mi odma.⁵⁴²

Ljubavca nema. Obećan mi je za četvrtak neizostavno. Vidi svakako vinjetu kod Coronella.

Reci Kseniji da nema za šta da zahvaljuje. Vjeruj mi da se mi spremamo i radujemo Vašem dolasku ko prazniku. Da je Bog dao druge prilike pa da možete češće da se zaletite. Ja se već radujem na pomisao da će nam doći u Karin i preguščavam zadovoljstvo tih dana, ako ne dogje što da mi i tu radost pomuti, kao što to kod nas redovno biva.

Ovo pokaži i Urošu da ne moram pisati dva puta istu stvar. Nek mi javi je li učinio i poslao rev[idirani] odgovor.

Zbogom, poljubi Kseniju Vaš

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

63.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICA, OBROVAC,
14. V. 1935.⁵⁴³

„Jučer sam primio Ljubavca: 97 stranica otkucanih, ali ne velikih. Ima mnogo neispunjениh mjesta, naročito kod naznačivanja broja sposobnih za oružje u pojedinim mjestima. Vidi svakako je li to u onom izdanju u Domeniki popunjeno ili su i tu ta mjesta označena tačkama.⁵⁴⁴ Prepisivanje je stajalo dosta skupo. Večeras počinjem sa identifikacijom na specjalkartu i sa anotiranjem rukopisa. Trebaće dotjerati i ortografiju. Čim svršim poslaću a mogao bi slati i na vale de man in man.⁵⁴⁵ Je li čaća poslušao (1v) moj brzjavni savjet? Javi mi.

Pozdravi sve tamo. Tusi je primio zaušnjake od Brace pa leži a Braco se vratio u Šib[enik] danas.⁵⁴⁶

Tvoj Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁵³⁹ Juca, Julijana Desnica, kći Boška Desnice.

⁵⁴⁰ žgrezati (dalm.), *sgrezzare* (tal.) – rafinirati, lišiti sirovosti

⁵⁴¹ orećuni (dalm.), *orecchioni* (tal.) – zaušnjaci, djeđa bolest

⁵⁴² Dr. Božo Peričić.

⁵⁴³ „14. V. 1935.“ Adresa: „...DOPISNA KARTA: ‘Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split / Bihaćka 7’“ (1r).

⁵⁴⁴ Ilustriran tijednik *La Domenica* (Zadar), 1888. – 1892.

⁵⁴⁵ *de man in man* (venec.), *di mano in mano* (tal.) – postupno, malo-pomalo

⁵⁴⁶ Tusi, Zaviša Desnica; Braco, Stojan Desnica.

64.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, KARIN,
16. VII. 1935.

„Karin, 16. VII. 35

Dragi moj Vladane,

sinoć sam primio tvoje pismo a već preksinoć bio sam dobio Magazin od čaće, koji je u negjelu popodne bio ovgje sa majkom i kumom.⁵⁴⁷ Bili su na večeri i ostali do 11 sati, ali se nismo mogli pošteno narazgovarati, jer su Obrovčani, bezobrazni kako ih je Bog dao, naslućujući da će doći sjatili se ka na čabu.⁵⁴⁸

Dakle prelistao sam Mag[azin] i meni se ne čini loš. Ima vrlo dobrih stvari na pr. onaj prvi rad Marčićev, tvoj članak o Koroliji, Baljkov nekrolog. Apsolutno slabih nema. Najgora mi se čini ona Peričkina kompilacija a mogli su izostati i Marčić II i moj fatalni Kuridža, koji će me na koncu napraviti smiješnim pred cijelim svijetom. Ali za to me nije briga perche mi me go in culo a mi steso!⁵⁴⁹ Ljubavca je bilo nemoguće prirediti za štampu, jer to traži najmanje 4 mjeseca rada i suradnju ljudi sa terena, od kojih ti 99% uopće ne odgovara na zamolnice (fra i altri i pop Mirko!).⁵⁵⁰ Stojana neću moći napisati dok ne odem lično u Mletke a to znači nikada.⁵⁵¹ Po materijalu koji imam ispaobi samo jedan torzo, vrlo krnj i nereljefan: ili ču dati nešto što doista vrijedi, nešto živo, plastično, istinito ili nek se stara potomstvo t.j. ti, ili Braco ili Uroš II.⁵⁵²

Jedan primjerak Mag[azina] treba poslati lično onome (no so più come che il se ciama) što je pisao onu recenziju u Glasniku prof[esorskog] udruženja i onu ljepu studiju o narodnim pjesmama.⁵⁵³ Ja ču od svoje strane poslati Čoroviću, Erdeljanoviću, Pavlu Popoviću, Sibi Miličiću i Milanu Ćurčinu. Treba poslati Bogdanu Popoviću, Slobodanu Jovanoviću, Tihomiru Gjorgjeviću, Vесelinu Čajkanoviću, Stanoju Stanojeviću, Veljku Petroviću, Simi Panduroviću i Crnjanskom. (1r)⁵⁵⁴

⁵⁴⁷ Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁵⁴⁸ čaba v. Ka'ba (arap.) – Čaba, islamsko svetište u Mekiji; hodočašće općenito

⁵⁴⁹ perche mi me go in culo a mi steso! (venec.) – jer sam zadovoljan sam sobom! (vulg.)

⁵⁵⁰ fra gli altri (tal.) – između ostalih

Pop Mirko [?].

⁵⁵¹ Stojan Janković.

⁵⁵² Ksenija i Vladan Desnica dobili su sina Uroša u Islamu 1944. godine.

⁵⁵³ Dragutin Kostić.

no so più come che il se ciama (venec.), non so più come si chiama (tal.) – ne znam više kako se zove

⁵⁵⁴ Vladimir Čorović; Jovan Erdeljanović; Pavle Popović; Sibe Miličić; Milan Ćurčić; Bogdan Popović; Slobodan Jovanović; Tihomir Đorđević; Veselin Čajkanović; Stanoje Stanojević; Veljko Petrović; Sima Pandurović; Miloš Crnjanski.

U Mostaru mogli bi doći u obzir: Mladen Milutinović, Mile Milutinović, Joka Milisava Tomića, Trifko Dudić knjižar, Petar Šotrić apotekar. Ovaj je potonji najsolidniji i najozbiljniji. Sad biraj ti.

Ja ču nastojati da utatim što više budem mogao primjeraka, ali se bojim da obzirom na podvojenost rezultat neće biti ko lanjski.

Ako ikako možeš da prežališ trošak, molim te puno da dogješ sa Ksenijom amo k nama da provedeš odmor. Učinićeš nam svima veliko zadovoljstvo i radost. Ajde, dragi moj, učini to svom barbi!

Ljubimo Vas svi.

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

65.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
18. VII. 1935.⁵⁵⁵

„Dragi Vladane!

Sinoć sam dobio odgovor u pogledu Engelbertovih crteža pa ti ga evo prilažem.⁵⁵⁶ Time otpada nužda da se za stvar obraćaš Moškateлу.⁵⁵⁷

Radi bolje progje Mag[azina] morao bi i ti zavesti praksu, koje se inače danas svak pridržava t. j. šiljanja pojedincima uz prilog čeka. Uzmi jedan bilo koji Adressenbuch pa zabilježi ko dolazi u obzir kao vjerovatni akvirent te ražasliji.⁵⁵⁸ U Zagrebu n. pr. ima jaka dalm[atinska] kolonija. Imaju i skup, pa bi sigurno mogao pla-(1r)-sirati 100 komada. Na pr. Dru Luju Taleru možeš poslati odma, sigurno će uzeti.⁵⁵⁹ Moramo svakako nastojati da izagješ bez štete.

Zbogom dragi moji. Piši mi.

Ljubi vas,

Barba

18. VII. 35“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁵⁵⁵ Vladan Desnica primio je ovo pismo „22. VII. 1935“.

⁵⁵⁶ V. pismo fra Karla Balića – fra Frani [?], Rim, 17. VII. 1935.

Martin ENGELBRECHT, *Theatre de la milice étrangere. Schaubühne verschiedener in Deutschland bisher unbekannt geweser Soldaten von ausländischen Nationen*, Augsburg 1742. – 1745.

⁵⁵⁷ Nikola Moškatelo, savjetnik jugoslavenskog poslanstva pri Svetoj Stolici.

⁵⁵⁸ *Adressenbuch* (njem.) – adresar

⁵⁵⁹ Lujo Thaller.

66.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, KARIN,
B. D., 1935.⁵⁶⁰

„Petak, non so quanti del mese.⁵⁶¹

Dragi moj Vladane!

U Karinu, bar ovgje u Oblomovci, nema ni jednog komarca, ni jednog papataža i ni jednog slučaja malarje.⁵⁶² Da je bilo i truna opasnosti za Kseniju, znaš da Vas barba ne bi zvao. Mogli ste mirno doći i bili bi proveli jednu lijepu šetemanu u razgovoru i jegji pod borićima.⁵⁶³ Ali kad niste vi, što ne dogje Nata?⁵⁶⁴ Ja nju nisam specjalno pozivao, jer nisam vjerovao da bi ona zamjenila karneval splitskog ljeta sa monotonijom karinske pustoši, ali se barbi, koji vas voli kao ovaj, dolazi i bez poziva. Bilo mi je grdno žao kad mi je Pitešinka kazala da se skanjivala, skanjivala i najzad – ostala.⁵⁶⁵ Ovgje je, bar za mene koji mrzim vreve, egzibicije luksuza i genitalija, hohstaplerstvo i razvrat plaža, vrlo ugodno. Jedina su neugodnost muve, kojih ima na oblake, ali te nisu opasne: le morsega senza zbaiar!⁵⁶⁶ (1r)

Ja sam poslao Mag[azin]: Pavlu Popoviću, Čoroviću, Erdeljanoviću, Tihomiru Gjorgjeviću i Ćurčinu.⁵⁶⁷ Dakle nema, kako vidim, ni propusta ni bis in idem.⁵⁶⁸ Molim te javi mi odnosno pošalji svaku ocjenu koja izagje. Mislim da bi trebalo poslati jedan primjerak i Meštroviću: kakav je da je, on je ipak i uvjek sila.⁵⁶⁹ Javi oćeš li ti ili bi ja.

Minuccijeva je istorija poznata i ja sam je imao po rukama.⁵⁷⁰ On je bio nadbiskup zadarski za vrijeme najžešćeg uskočkog bješnjenja. Ako se ne varam tu je istoriju nastavio M[arc] A[ntun] Dominis, biskup senjski i dušmanin uskočki.⁵⁷¹

⁵⁶⁰ Pismo je naknadno datirao Vladan Desnica. Sudeći prema sadržaju, napisano je u kasno ljeto 1935. godine, u svakom slučaju nakon 18. VII. 1935. godine.

⁵⁶¹ *non so quanti del mese* (tal.) – ne znam kojeg datuma

⁵⁶² *papataž* (dalm.), *pappataci* (tal.) – papatači, rod malih kukaca dvokrilaca (*Phlebotomus papatasii*) iz porodice leptirašica (*Psychodidae*)

⁵⁶³ *šetemana* (dalm.), *settmana* (tal.) – tjedan

⁵⁶⁴ Nata, Nataša Desnica, sestra Vladana Desnice.

⁵⁶⁵ Pitešinka, osoba iz obitelji Piteša.

⁵⁶⁶ *le morsega senza zbaiar!* (dalm.), *morsica senza sbagliare* (tal.) – bode nepogrešivo

⁵⁶⁷ Pavle Popović; Vladimir Čorović; Jovan Erdeljanović; Tihomir Đorđević; Milan Ćurčin.

⁵⁶⁸ *bis in idem* (lat.) – ponavljanje istog

⁵⁶⁹ Ivan Meštrović.

⁵⁷⁰ Minuccio DE MINUCCI, *Historia degli Vscochi* (1602. ili 1603.). Knjigu je dopunio mletački povjesničar Paolo Sarpi (1617.).

⁵⁷¹ Markanton de Dominis nije nastavljač, nego spomenuti Paolo Sarpi.

Dobio sam iz Rima slike i šaljem ti ih na ogled gegen Rückschluss:⁵⁷² kako vidiš čista fantazija. Morlaci, Dalmatinci, panduri i t.d. onako kako je jedan dobri Nijemac iz XVIII vijeka mislio da bi morali izgledati, po strahovitim pričama kojima je u Njemačkoj dalo života neču-(lv)-veno pljačkanje: pustošenje bandita Trenka po Bavarskoj i Šleskoj. Istorinski tačnih detalja je vrlo malo. Najljepše od svega je onaj polukalabreški klobuk onog Murlova!

Što se tiče tvog nezadovoljstva radi promašenog životnog puta, mogu da ti kažem da se kod tebe ponavlja moj slučaj: i mene je za deset godina grizlo i trovalo nezadovoljstvo i ja sam isto kao i ti krivio i optuživao svoga čaću. Razlika je samo u tome što ti to činiš sa nešto više prava nego ja, jer su tvoje sposobnosti daleko veće i daleko jače prononsirane nego što su bile moje. Ipak vjeruj che un giorno ti te ricrederà, come che mi me son ricredudo.⁵⁷³ Prije svega grješiš kad misliš da ti je ta struka zapreka i da radi nje nećeš moći da u punom opsegu valoriziraš mogućnosti koje osjećaš u sebi. Nije istina! Ti si i (2r) pored prava i pored ureda i pored Celigoja dao već dosada ne ‘mizerne člančice’ već duboke i prvorazredne stvari.⁵⁷⁴ Uvjerjen sam da bolje ne bi dao ni da si mjesto Benjinog agrara, riješavao pitanja komparativne književnosti pred jednom acilom kretena i balavaca.⁵⁷⁵ Ovako si ti ospozobljen za sve i ako nastane potreba (kao što neminovno hoće ‘quando cresce famiglia’) za većom zaradom ti ćeš zakoračiti u unosnu advokaturu, koja mene nije obogatila jer nisam za nju sposoban a čaću [dr. Uroša Desnicu – nap. D. R.] jer je nezalslužno i neoprostivo na nju pljunuo, ali koja tebi otvara široke mogućnosti uspjeha i zarade jer si i pored tvog koprcanja za nju stvoren.⁵⁷⁶ Da ja imam la tua testa quadra video bi renomeje i banica!⁵⁷⁷ Nemoj dakle da se grizeš, doći će dan kad ćeš baš radi ovog zapaliti lumin čaćinoj duši, ko što ga i ja danas palim onoj moga čaće.⁵⁷⁸

Addio mili moj, poljubi Kseniju. Vaš

Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

⁵⁷² gegen Rückschluss (njem.) – vjerojatno: s time da mi ih vratiš

⁵⁷³ che un giorno ti te ricrederà, come che mi me son ricredudo (venec.), ché un giorno ti ricrederai come io mi sono ricreduto (tal.) – jer ćeš jednog dana shvatiti, kao što sam i ja shvatio

⁵⁷⁴ Vjenceslav Celigoj.

⁵⁷⁵ [...] Benja.

acila, tj. axilla (lat.) – pazuh, ovdje: šačica

⁵⁷⁶ quando cresce famiglia (tal.) – kad se obitelj poveća

⁵⁷⁷ la tua testa quadra (tal.) – ovdje: tvoja pametna glava

⁵⁷⁸ lumin (venec.), lumino (tal.) – mala nadgrobna svjetiljka

67.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, KARIN,
24. VIII. 1935.⁵⁷⁹

„Karin, 24/8 35

Dragi moj Vladane!

Vraćam ti pisma. Ono Perkovićevo je vrlo drago.⁵⁸⁰ Kao što je i on jedan dragi čovjek, posljednji Mohikanac stare, dalmatinske uljugjenosti. Ono drugo odaje čovjeka: široka gesta i verbalni entuzijazam bez istinskog osjećanja i bez iskrenog oduševljenja. Prodaja ide slabo.⁵⁸¹ Svi odbijaju. Barba Wiliam in capite, Brice, Basletić, Polde, Paljaga, p[ot]poručnik.⁵⁸² Otišlo je svega 25 komada. Ja će poslati jedan Dušanu Peiću, jer i on šalje meni svoje stvari, a dragi je i čestit starodalmatinac.⁵⁸³ Morao bi, kako sam ti savjetovao, pribjeći šiljanju ad personam uz prilog ček[ovne] uplatnice.⁵⁸⁴

Koji je ono neinteligentni m(ikro)b što brlja u Nar[odnim] Nov[inama]?

Ja će ostati ovgje do 31 aug[usta]. (1r)

Nadam se da će sutra čaća amo.

Umrla je u Zagrebu u rodilištu Gjurkovićeva žena.⁵⁸⁵ Sirota! Slučaj je vanredno interesantan i kao kriminalni unikum. Ona je imala tešku srčanu manu, a bila je i histerična i mučila ga je neizmjerno. Osim toga on je morao da na nju troši, a patološki je škrt. Predstavljala je za njega jedan nepodnosiv teret. Željela je silno dijete i on je popustio i udovoljio joj želji. Nosila je dijete 6 mjeseci a onda je počela da otiče. Izvršen je umj[etni] pobačaj, ali srce nije izdržalo. Je li ti jasno? Che rafinatezza! Copar la moglie a man salva con una fregada!⁵⁸⁶ To svakom nije dano. Sad će lijepo naći neku sa parama i mirna Bosna! Pa sad kažu da nije bolje znati neg imati!

Addio moj mili, pozdravi i poljubi Kseniju za sve nas.

Tvoj Barba (1v)

⁵⁷⁹ „26. VIII. 1935“.

⁵⁸⁰ Dr. Mirko Perković.

⁵⁸¹ Riječ je o prodaji *Magazina Sjeverne Dalmacije* 1935.

⁵⁸² William Luković; [...] Brice; Josip Basletić; Leopold Ivezić Polde; [...] Paljaga; p[ot]poručnik [...].
in capite v. caput (lat.), *capo* (tal.) – glava, ovdje: glavom

⁵⁸³ Dušan Peić.

⁵⁸⁴ *ad personam* (lat.) – osobno

⁵⁸⁵ Gjuro Gjurković.

⁵⁸⁶ *Che rafinatezza! Copar la moglie a man salva con una fregada!* (venec.) – Kakva prepedenost ševiti ženu što više možeš i zeznuti je!

Juca, koja mi se obukla u široke gaće, skrala se sa bicikla: udarila u parapet i uresila naglavke na drugu stranu.⁵⁸⁷ Ugruvala se ali, nažalost, malo i odrla ali, nažalost, ne po licu. Morao sam je slati na antitetaničku injekciju a sebe zadržavati per non darghe el resto.⁵⁸⁸“ (2r)

(rukopis, latinica)

68.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
II. IX. 1935.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 11. IX. 1935

Dragi moj Vladane!

Nisam ti odgovorio jer sada ispaštam dvomjesečno karinsko lastvovanje, a to je uzrok što ti i sada odgovaram sa par riječi.⁵⁸⁹ Ove zime morate svakako doći k nama. Mnogo je zgodnije i ljepše i udobnije. Sad gotovo volim da ljetos niste došli. Kuća je u Karinu otjesna i vruća, naročito kad gori sparherd, a opet se u borićima nemože sjediti po cijeli dan. Dakle bolje je zimi i obzirom na žderaniju, koja je u Karinu, per forza maggiore, ograničena i inferiorna.⁵⁹⁰ Ja se već radujem Vašem dolasku.

Pošalji novelu, pokušaću je prevesti, ma da je moje znanje njemačkog jezika kroz 15 godina neupotrebe mnogo zahrgjalo. U Karinu sam bio ponio valižu dokumenata i nacrt za 3 radnje, a vratio sam netaknutu valižu i radnje u stanju nacrtu.⁵⁹¹ Sva se moja dvomjesečna djelatnost ograničila na nekoliko priziva i 2 reviz[iona] rekursa.⁵⁹²

Prilažem Baljkov nekrolog napisan od Krekića.⁵⁹³ Daj ga čaći. (1r)

Špadin će ti poslati kad trevi zgoda. Inače uzmi ga kad dogješ.

Danas šaljem u Šibenik Bracu za školu a Oju na popravak zubi.⁵⁹⁴

Zagrali nam i poljubi Kseniju.

Ljubite Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁵⁸⁷ Juca, Julijana Desnica.

⁵⁸⁸ *skrasti s bicikla*, tj. pasti s bicikla; *parapet* (dalm.), *parapetto* (tal.) – ograda, pregrada uzduž nečega per non darghe el resto (venec.), per non darle il resto (tal.) – ovdje: kako joj ne bih dao i ostatak (batine)

⁵⁸⁹ *lastvovanje* (dalm.) – opuštanje, ljenčarenje

⁵⁹⁰ *per forza maggiore* (tal.) – višom silom

⁵⁹¹ *valiža* (dalm.), *valigia* (tal.) – kovčeg, torba

⁵⁹² *rekurs v. recursus od recurrere* (lat.) – natrag trčati, pribjeći; ovdje: utok, priziv, žalba

⁵⁹³ Dušan Baljak; Božidar Krekić (Natale Krekich).

⁵⁹⁴ Braco, Stojan Desnica; Oja, Olga Desnica.

69.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
14. XI. 1935.

„14. XI. 35

Dragi moj Vladane!

Nisam ti odgovorio odma, jer sam imao brige i muke radi Tusa.⁵⁹⁵ Nenadno mu izbio krvavi proliv, sa strašnim bolovima u trbuhu, povraćanjem i temperaturom. Kako u okolini ima disenterije, bio sam siguran da je i on dobio. Zamisli onaj krhki teler i disenterija – ja sam ga već gledao mrtva.⁵⁹⁶ Za sreću mi se našao pod rukom dr. Krasnov, koji je ovjje u očekivanju familije moj gost i koji nije bio mišljenja da se radi o specifičnoj disenteriji već ragje o nekoj enteriti izazvanoj nekom hranom.⁵⁹⁷ Stoga mu nije dao injekciju serum-a i doista se pokazalo da ima pravo. Jedno dobro ulje pomoglo je odma, ali sam proveo jedan pakleni dan i jednu još pakleniju noć. Eno ga sada leži, čita što mu pane u ruke i gladuje (1r) herojski, sanjajući o jarebicama, pršutu, tukama pečenim – on koga smo morali da nagonimo da nešto baci u kljun! Dakle dano sam dušom, ali sam prošao krvavih časova.

Odštetu koju ću primiti od društava ne mogu upotrebiti kako mi savjetuješ radi ovih uzroka:

- a) odšteta će se uplatiti Hip[otekarnoj] binci, jer su police vinkulirane i banka će mi izdati novac kad pružim dokaz da sam obnovio zgradu.⁵⁹⁸
- b) radi toga moram da je obnovim, a i radi potrebe jer kud ću sa sjenom, konjima i mašinama.
- c) za iznos odštete ne bi mogao kupiti ništa što vrijedi.
- d) ono što mi ostane (a ostaće 30–40.000) moram da držim kao neprikosnoveni fond za slučaj bolesti, udaje čeri i nenadne prijeke potrebe – jer ja sam (1v) u ovo par godina živeći sa najvećom štednjom potrošio svu gotovinu od očeve ostavštine i od Avale, te mi se tek[ući] rač[un] kod Štedionice od 100.000 D sveo na 1000 D. dico jednu hiljadu!⁵⁹⁹ Eto radi toga ne mogu da postupim po tvom savjetu i ako bi to želio, nego ja imam 294.000 agr[arnih] obveznica pa kad bi se one mogle povoljno prodati a za primljeni novac kupiti kuća, koja bi mi, a conti ben fatti, mogla najmom da plaća anuitete banke – to bi učinio odma.⁶⁰⁰

⁵⁹⁵ Tusi, Zaviša Desnica.

⁵⁹⁶ *teler* (dalm.), *tela* (tal.) – platno, ovdje: prozorski okvir

⁵⁹⁷ Dr. Aleksandar Krasnov.

enterita (dalm.), *enterite* (tal.) – upala tankog crijeva

⁵⁹⁸ *vinkulirati* (dalm.), *vincolare* (tal.) – vezati

⁵⁹⁹ *dico* (tal.) – velim, ponavljam

⁶⁰⁰ *a conti ben fatti* (tal.) – kad se dobro izračuna

Povraćam ti Javnost.⁶⁰¹ Kritika je Bartulovićeva tačna i bezstrasna.⁶⁰² On ima pravo u onom što kaže o tebi, a to sam ti ja rekao čim sam prvi put pročitao Dositeja:⁶⁰³ u tom je žanru tvoj pravi i veliki dar. Ako hoćeš da me poslušaš izradi jedan veliki esej o Matavulju i pošalji ga meni pa će se ja postarati za dostojan plasman.⁶⁰⁴ Vraćam ti, po želji, novelu. Poslušaj me i ovgje: spacetaj je i pošalji Politici:⁶⁰⁵ Neće (2r) ti pronijeti ime svijetom, jer nije pulpit za novele, ma te buttarà qualche centener de dinaretti, che, a sti lumi de luna, no xe da disprezzarse.⁶⁰⁶

Jos je rano da ti to preporučujem, ali ne zaboravi da mi brzojaviš čim se Ksenija oprosti. Vjeruj mi da isčekujem to kao da se meni ima da rodi unuče. Mnogo je pozdravi i izljubi za sve nas. Podjednako Natu i majku. Ne znam ko je sa Urošem ovog puta jer mi se ne javlja.

Zbogom, ljubi te

Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

70.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, B. MJ.,
3. XII. 1935.⁶⁰⁷

„Dragi moj Vladane!

Meni nije nikako drago pisati autobiografije. Naškrabaj ti što je najnužnije ali bez isticanja i samohvalisanja: gole činjenice. Kad učiniš predaj Tonu Masovčiću u moje ime a reci da fotografije nemam jer sam se zadnji put sam slikao kod jednog schnellfotografa za index anno domini 1904.⁶⁰⁸

Ljubim tebe i Kseniju i čekam blagovjest.

Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁶⁰¹ „Магазин северне Далмације“, *Javnost. Nedeljni časopis za kulturna, socijalna, privredna i politička pitanja* (Beograd), god. I., br. 41, 26. 10. 1935., 1031–1032; br. 42, 2. 11. 1935., 278–279.

⁶⁰² Niko Bartulović.

⁶⁰³ V. DESNICA, „Jedan pogled na ličnost Dositejevu“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1934., 110–126.

⁶⁰⁴ Simo Matavulj.

⁶⁰⁵ *spacetaj* (venec.), *spazzare* (tal.) – očisti, uredi; *dnevnik Politika* (Beograd)

⁶⁰⁶ *pulpit* (dalm.), *pulpitum* (lat.), *pulpito* (tal.) – govornička tribina, propovjedaonica, ovdje: pren. prikladno mjesto, glasilo; *ma te buttarà qualche centener de dinaretti, che, a sti lumi de luna, no xe da disprezzarse* (venec.), *ma ti porterà qualche centinaio di dinaretti, che a questi lumi di luna non è da disprezzare* (tal.) – ali donijet će ti koju stotinu dinarčića, koje u ovo vrijeme ne treba odbiti

⁶⁰⁷ „3. XII. 1935“. Pismo je napisano na poledini drugog pisma, molbe „dopisnika Centralnog presbriora u Splitu“, Ante Masovčića – Bošku Desnici, Split, 22. XI. 1935. V. prijepis pisma.

⁶⁰⁸ Ante Masovčić.

Schnellphotograph (njem.) – ulični fotograf; *anno domini* (lat.) – godine Gospodnje

71.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK [?],
13. IV. 1937.⁶⁰⁹

„Dragi Vladane! Tvoje i čaćino pismo prenerazilo me i bacilo u drugi red sve moje nevolje. To je za mene udarac po tjemenu kakvog ne pamtim, jer ni ti niti iko ne može da zna što Uroš za mene znači. Kad mi je umrla majka on je meni postao majka a kad mi je umro otac i otac i majka. U prvom impulsu bio sam rješio da dogjem tamo sa prvim vlakom, ali me Pasini i Zorka odvraćaju jer da bi se mogao uzbuditi.⁶¹⁰ Bio sam odlučio, poslije vaših pisama, vratiti se sutra u Obrovac – ali sad sam odlučio ostati. Da te ja ne zovem na telefon, što bi isto moglo da ga alarmira jer je telefon kod stola za kojim sjedi, zovi me ti sutra na telefon oko 10 sati. Ja će biti u bolnici, pa ako se sporazumijemo da dogjem uhvatiću vlak od 10.30 još bolje je, ako možeš, da me zovneš u 9 ½ jer ko zna hoće li se moći dobiti veza. Ti me zovi sa kakvog drugog telefona da on ne zna i zovi bolnicu.

Zbogom mili moj Vlado

Ljubi te Barba“ (1r)

(rukopis, latinica)

72.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, [OBROVAC],
[NAKON 17. IV.] 1938.⁶¹¹

„Dragi Vladane!

Molimte nek ti neko, koji zna engleski raskaže šta traže od mene ovi čombi.

Fala ti na korekturi. Ovo je prvi put da mi N[ovo] D[oba] štampa nešto bez grješaka.⁶¹²

Zbornik vrlo polako odmiče i proći će dosta vremena dok bude gotov. Do sad sam poslao Čoroviću oko 200 dokumenata.⁶¹³ Na drugu mi pošiljku nije uopće odgovorio. Ja sam na muci sa prepisivanjem: pisar mi nezna talijanski i grješi grozno a ja sam ne stižem, a i u koliko stignem, tipkanje me silno zamara. Mislio sam ovo desetak bezraspravnih dana otići u Karin, ponijeti ma-

⁶⁰⁹ „13 – 4 – 37“

⁶¹⁰ Josip Pasini; Zorka Desnica.

⁶¹¹ V. pismo: The Travel Book Club London – Bošku Desnici, London, [?] IV. 1938.

⁶¹² B. DESNICA, „Pisma Kotoranina Antuna Bizanti isusovcu o. Filipu Riceputi“, *Novo doba* (Split), 17. 4. 1938., 15.

⁶¹³ Riječ je o *Istoriji kotarskih uskoka* Boška Desnice, koja je objavljena 1950. i 1951. godine kao dvosveščana XIII. knjiga *Zbornika za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda* u izdanju Srpske akademije nauka.

šinu e darghe dentro, ali eto Brace pozvao neku svoju škantariju, pa moradoh ostati!⁶¹⁴ I tako stvar sporo odmiče, a žao mi je jer što izbliže gledam one dokumente, to su sve više zaljubljujem u njih.

Fala ti na onim prepisima.

Molim te urgiraj za onu obveznicu.

Pozdravi Kseniju, poljubi djecu.

Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

73.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
16. V. 1938.⁶¹⁵

„Ponegjeljak 16/V 38?

Dragi Vladane!

Ovog su časa čaća i majka otputovali poštanskim od 10 sati za Karin, gdje će ih, na vrh strane, dočekati Simo sa karocom.⁶¹⁶ Stigli su u subotu u 3 pop[odne]. Dočekali smo ih ručkom, bili su juče sav dan i jutros otišli. Čaća se dosta udebljao, ali inače mi nije učinio loš utisak. Ovo dana ovgje jeo je sa apetitom, ali se nije prejedao ni štravicjava.⁶¹⁷ I uti morale nije mi učinio slab utisak:⁶¹⁸ pamet je uvjek živa i budna, na mahove je i duhovit, odaje na časove malo škonforata, nanžac na sadašnjicu, nostalgiye za prošlost i žali za mladost, ali nema onih strašnih pATTERNija, klonulosti i APIŽOLAMENATA.⁶¹⁹ Sve u svemu nije loše i ja sam ova dva dana bio u devetom nebu: video sam ga, narazgova-ra se s njim, evocirali prošlost, koja je i meni draga i vrlo sam zadovoljan. (1r)

Sinoć mi piše neki fra Lujo Plepel (Gradac – Drniš) koji je davno bio u Kruševu i dobro se pazio sa pokojnim gjedom i moli me da mu pošaljem članak o Vuku Mandušiću.⁶²⁰ Pošto ja nemam neg cigli jedan primjerak Maga-zina od 34 mnogo te molim da mu ti pošalješ jedan.

Ovgje agrarnih obveznica ni za lijek a ako se koja i pojavi ne možeš je kupiti od jagme onih od Poreske Uprave i od Vilijama.⁶²¹ Čuo sam da je Oštřić ne-

⁶¹⁴ *darghe dentro* (tal.) – fig. baciti se na posao; *škantarija* (dalm.), *scantare* (tal.) – fig. raspojasana mladež

⁶¹⁵ U pismu izvorno nedostaje godina. Vladan Desnica je naknadno upisao „1938?“.

⁶¹⁶ Simo [?].

karoca (dalm.), *carrozza* (tal.) – kocija, kola

⁶¹⁷ *štravicjavati se* (dalm.), *stravizio* (tal.) – neumjerenost, pretjerivanje, ovdje: odavati se porocima, pretjerivati

⁶¹⁸ *uti morale*, tj. *ut* (lat.) – kako, u vezi s; *morale* (tal.) – duh, raspoloženje

⁶¹⁹ *škonfort* (dalm.), *sconforto* (tal.) – očaj, neutječnost; *nanžac* (dalm.) – pren. ljutnja, bijes; *patternije* (dalm.), *patternie* (tal.) – loša rapoljenja; *apižolamenat* (dalm.), *apisolarsi* (tal.) – ovdje: iznenadno drijemanje

⁶²⁰ Fra Lujo Plepel; Vuk Mandušić.

⁶²¹ William Luković.

kidan za vrijeme one panike nosio svoje u Šibenik, pa da mu ih Banke nijesu htjeli kupiti već samo primiti u komisiju.⁶²² Pokušaj obratiti se njemu.

Juče je episkop Irinej bio u Karinu da sopstvenolično pregleda kuću.⁶²³ Čujem da mu se dopala. Sad, kad je došlo do toga da se od nje rastajem, srce mi se cijepa i neznam kako će moći da se odvojam od nje. Nikad ljepšeg i zgodnijeg mjesta (1v) ni komodnijeg ljetovališta. Ono mi je bilo sve: sav luksus koji sam sebi u životu dozvolio, sva moja zabava i razonoda. Ja sam izduravao i snosio ovaj pasji život u ovom prokletom i bogumrskom Obrovcu, samo snagom koju sam crpio iz isčekivanja ona 2 mjeseca karinskog odmora. Kad se sad promislim da toga više neće biti i da moj obrovački pakao neće imati više rašpirameni meni se smrkne.⁶²⁴ Ali svi sprcali: prodaj, prodaj ovake prilike nećeš imati nikad više i tako će sad stegnuti srce i žrtvovati sebe još jedan put, sigurno ne posljednji. Ave Karin!

Poljubi djecu i Kseniju.

Tvoj Barba[“] (2r)

(rukopis, latinica)

74.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
12. VI. 1938.⁶²⁵

„Dragi Vladane,
u zadnjim sveskama S[rpske] K[njiževne] Z[adruge] izšla je jedna studija o Bogumilima.⁶²⁶ Molimte da mi te sveske nagješ i pošalješ. Povratiću ih čim ih pročitam.

Poljubi sve u kući.

Barba

12/VI/1938[“] (1v)

(rukopis, latinica)

⁶²² [?] Oštrić.

⁶²³ Irinej Đorđević.

⁶²⁴ *rašpirameni* (dalm.), *respiro* (tal.) – predah

⁶²⁵ Pečat na dopisnici: „BOŠKO DESNICA / ADVOKAT U OBROVCU“ (1r). Adresa primatelja: „Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split / Bihaćka ul. 5“ (1r). Godina „1938“ naknadni je upis Vladana Desnice. Poštanski pečat na dopisnoj karti nije čitljiv.

⁶²⁶ Božidar KOVAČEVIĆ, „Bogomili“, crkva bosanska“, II, *Srpski književni glasnik* (Beograd), n. s., god. LIV, br. 3, 1938.

75.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
13. VII. 1938.

„Obr[ovac], 13. VII 38.

Dragi moj Vladane!

Sutra imam ovgje jednu raspravu za Hipot[ekarnu] Banku pa sam došao popodne amo, a vratiću se sutra ako opremim do auta.

Prekjuče sam primio tvoje pismo, a jutros mi je stigao od akademije paket u kom je bila moja zbirka, njezin odgovor i referati Čorovića i Radonića.⁶²⁷ Šaljem ti sve ‘en block’.⁶²⁸

A sad na Ljubavca. Ti, čini mi se, precjenjuješ vrijednost radnje. Sad, kad sam je dovršio, stvar mi izgleda mršava intrinsecamente ed estensivamente.⁶²⁹ Rekao sam sve što sam mislio i imao da kažem a nije ispalo neg 17 stranica. Što se ilustracija tiče, ja bi imao samo jednu piantu Zadra u XVII vijeku, koju ću potražiti i priložiti, za sliku kuće pisacu Schönfeldu, za grb bi ti mogao vidjeti ima li ga u Hegerovu Wappenbuchu u gradskoj ili muzealnoj biblioteci, jer inače neznam od kud bi ga dobio.⁶³⁰ Drugih ilustracija ne bi mogao da škaturim.⁶³¹ Možda jedino fotografija Foscolova portreta iz manastira Sv. Lovre koju ti takogjer prilažem.⁶³² Dunkve, dragi moj, evo ti sve pa ti čini što i kako znaš.⁶³³ Najprije pročitaj rukopis pa ga korigiraj i dižinfetaj po tvom ukusu i miloj volji, naročito ortografiju u kojoj nisam puno potkovani.⁶³⁴ Ako misliš da će se sa rukopisa teško štampati, daj o mom trošku otkucati, pobrini se za prvu i sve susljedne korekture, jednom riječi čini sve što i kako znaš, jer imaš i više prakse i više znanja (1r) od mene.

A sad na Zbornik. Šaljem ti ovgje i dokumente koje mi je akademija povratila i one, koje sam ja u međuvremenu bio spremio da joj pošaljem. Od ovih potonjih nekoliko komada je još u kopjaturi pa ću ti njih naknadno poslati.⁶³⁵ Pisao sam još večeras Akad[emiji] i zatražio ona pravila za izdanja tal[ijanskih] tekstova na koja se poziva Radonićev referat.⁶³⁶ Kad mi dogju poslaću ti i njih.

⁶²⁷ V. B. DESNICA, *Istorija kotarskih uskoka 1646 – 1684*, sv. 1: (1646 – 1684), Beograd 1950.; sv. 2: 1684 – 1749, Beograd 1951.

⁶²⁸ *en block*, ispravno: *en bloc* (fr.) – u cijelosti

⁶²⁹ *intrinsecamente ed estensivamente* (tal.) – doslovce i opširno

⁶³⁰ *pianta* (tal.) – plan grada

Enrico de Schönfeld (Heinrich Schönfeld).

Siebmachers Wappenbuch (v. https://en.wikipedia.org/wiki/Siebmachers_Wappenbuch /25. 11. 2019./)

⁶³¹ *skaturiti* (dalm.), *scaturare* (tal.) – pronaći, izbiti iz izvora

⁶³² V. Ivo PETRICIOLI, „Crkva sv. Lovre u Zadru“, *Starohrvatska prosvjeta*, 17/1987., 53–73.

⁶³³ *dunkve* (dalm.), *dunque* (tal.) – dakle

⁶³⁴ *dižinfetaj* (dalm.), *disinfetta* (tal.) – dezinficiraj

⁶³⁵ *kopjatura* (dalm.), *copiatura* (tal.) – prepisivanje

⁶³⁶ D. ROKSANDIĆ, „Vladan Desnica i Istorija kotarskih uskoka Boška Desnice“, u: *Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa Desničini susreti 2016.* (ur. Drago Roksandić), Zagreb 2017., 283–296.

Megjutim ti počni polako pregledavati zbirku i popravljati ortografiju talijanskog lektora prema napomenama Radonića, a 'srbizirati' srpski tekst prema želji Čorovića.⁶³⁷ Osim toga mogao bi sastaviti i predgovor, a jer bi izradio onaj dio tog predgovora, koji se odnosi na gragju i arhive. Dajem ti sav ovaj posao i ovu zanovet jer si se sam više puta ponudio, dakle, ako te stiglo ovo zlo krivi sebe.

Imam toliko toga da posvršavam da moram prekinuti.

Izljubi djecu i Kseniju za sve nas

Tvoj Barba

Tražeći pjantu Zadra našao sam nekoliko karata del tempo i nekoliko fotografija, koje bi eventualno mogle da dogju u obzir.⁶³⁸ Šaljem ti ih pa ti preberi i odluči: valga quanto valere puote.⁶³⁹

Ova bista sa bavarinom i razbarušenim kosama, nalazi se na naslovnoj strani (1v) onog primjerkra Difnikove Istorije, koji se čuva u Paraviji i koji nije puno star (1850 – 60).⁶⁴⁰ To je nacrt perom a morao bi prikazivati ili Difnika ili Prokuratora Battistu Nani, kome je historija posvećena.⁶⁴¹ Nego da predstavlja prokuratura, mislim da bi bio obučen u one toge u kojima su prokuraturi na Tintorettovim portretima.⁶⁴² Moglo bi lako biti da predstavlja Difnika, ne kakav je bio neg kakva ga je žamiljao krasnopisac koji je učinio prijepis, sem ako i ilustracija nije precrtana sa originala, koji se nalazi Bog zna gdje!⁶⁴³ Susomma eto ti i njega!⁶⁴⁴ (2r)

(rukopis, latinica)

76.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, KARIN,
29. VII. 1938.

„Karin 29. VII 38.

Dragi Vladane!

Čekao sam da kad dogješ po čaću svratiš k meni pa da usmeno pretresem ova nekolika pitanja, ali sinoć primih od čaće vijest da putuje u petak (danas) autobusom pa stoga metto in carta ono što bi ti imao usmeno da saopćim.⁶⁴⁵

⁶³⁷ *Isto*, 288–292.

Jovan Radonić; Vladimir Čorović.

⁶³⁸ *karte del tempo* (dalm.) – karte iz onoga vremena

⁶³⁹ *valga quanto valere puote* (tal.) – neka bude od koristi koliko je moguće

⁶⁴⁰ *bavarin* (dalm.), *bavagliño* (tal.) – fig. podbradak za malo dijete

⁶⁴¹ Franjo Divnić; Giovan Battista Nani.

⁶⁴² Jacopo Robusti Tintoretto.

⁶⁴³ *žamiljati* (dalm.) – zamišljati

⁶⁴⁴ *susomma* (dalm.), *insomma* (tal.) – sve u svemu

⁶⁴⁵ *metto in carta* (venec.), *metto sulla carta* (tal.) – stavljam na papir

Dakle, ja u Zadar ne mogu, jer bi, radi prokletstva koje lebdi nad rodom Desnica, morao da povedem ženu i djecu, lo che, tradotto in cifre, znači 2000 D.⁶⁴⁶ Osim toga trebao bi pasoše za sve jer pogranične karte neće da mi dadu, a i kad je dadu ta vrijedi za 3 dana – a to mi je malo. Pisati nekome da ti učini ekscerpt – bilo bi uzalud. Ta ko će za drugoga izvršiti tako težak i nezahvalan posao? Osim toga biblioteka je prenešena u novu općinsku zgradu, ali nije još sregjena ni otvorena publici. Dakle turi Ljubavca takva kakav je, a ako i kad dogje do toga da se opet štampa, onda će mo ga refati.⁶⁴⁷ Ovgje ti prilažem sliku Foskarina, za koju mi je jedan lupež fotograf uzeo 45 D. Više neg će iznositi honorar! Schönfeld, kome sam pisao pred 15 dana, ili nije u Zadru ili je svinja, pa neće da mi pošalje slike. Treba dakle decampare od publikacije fotografije kuće.⁶⁴⁸ Conclusione: daj Masovčiću članak kakav je i slike koje si odredio – pa nek ide!⁶⁴⁹ Neću se pokriti slavom, ali me neće ni baciti sa Tarpejske stijene!⁶⁵⁰

One famozne ‘upute za publikaciju dokumenata na italijanskom’ nisu nikakve opće upute, već subjektivni nazori Jorja Tadića, koji je popio paru Rado niću. Na moj zahtjev, akademija mi je poslala Tadićev zbornik, koji u uvodu tretira to pitanje. Šaljem ti ga da ga pročitaš.⁶⁵¹ Ako bi ti čeo da istaknute nazore (1r) pobiješ, ja bi tvoje argumente unio u predgovor, jer niti mislim niti znam kako da ‘saobrazim’ zbornik nazorima referenata i stvar me tako nervira, da nisam daleko od odluke de mandar li tutti tamo kud Srbijanci šalju, i propri [...] pa da odustanem od namjeravane publikacije.⁶⁵² Žao mi je samo uloženog truda i izgubljenog vremena, a neugodno mi je i što se za ovu stvar rasčulo po Judeji, pa bi Matičari mogli misliti da me Akademija odbila. Nego nervoza će u jednom času nadjačati i ta žaljenja, pa ču onda lijepo ove zime sjesti kod štuve i jednog po jednog predati vatri sve čestite serdare!⁶⁵³

Addio moj Vlade, poljubi Kseniju i djecu za sve nas.

Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁶⁴⁶ *lo che, tradotto in cifre* (tal.) – što u iznosu jest

⁶⁴⁷ *refati* (dalm.), *rifare* (tal.) – ponovno prirediti

⁶⁴⁸ *decampare* (dalm.), *scampare* (tal.) – oduzeti

⁶⁴⁹ *conclusione* (tal.) – zaključak

⁶⁵⁰ Tarpejska stijena, stijena na južnoj strani rimskog Kapitola s koje su izdajnike bacali u ponor.

⁶⁵¹ Jorjo TADIĆ, *Pisma i uputstva Dubrovačke Republike*, knj. I., Beograd 1935., v. „Predgovor“, I–XIII. (cir.)

⁶⁵² *de mandar li tutti tamo kud Srbijanci šalju, i propri* (dalm.) – da ih pošalješ sve onamo kud Srbijanci šalju svoje

⁶⁵³ *štova* (dalm.), *stufa* (tal.) – peć

77.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, KARIN,
24. VIII. 1938.

„Karin 24. VIII 38.

Dragi moj Vladane!

Velika ti hvala na elaboratu, koji je odličan.⁶⁵⁴ Onaj prvi dio (karakter, svrha i značenje dokumenata – jezik) rimpasti i povezao sa onim što mu prethodi, a drugi će (načela kod publikacije) koredati primjerima kad se, ove druge negelje, vratim u Obrovac, jer sam, ne misleći da će mi trebati, poslao tamo zbornik.⁶⁵⁵ Neznam bili u zbornik interpola i onaj statut objavljen u Magazinu 35.⁶⁵⁶ Bio bi vrlo na mjestu (kao i dokumenti o ligama) ali se bojim zamjerke da je to već objavljena gragja. Šta misliš ti? Iz Šibenika nisam došao jer sam radio na kući. Dosta je bilo i ono par sati mog otsustva da mi već učine kapelu i štetu:⁶⁵⁷ nisu znali ili nisu htjeli da nagru dimnjak ostavljen u zidu Zorkine sobe pa da taj otvore a u krovu sagrađe vanjski, već su u zdravom zidu prosjekli novi dimnjak.⁶⁵⁸ Kad sam se vratio i video, dobio sam konvulžjune!⁶⁵⁹ Da sam došao u Split, na povratku ne bi našao ni kuće! Ovako sam ipak, kako tako svršio: opitura škure, vrata, (1r) obojio kužinu, pometao cakle i ispopravljajući nedostatke.⁶⁶⁰ Namjeravam doći u decembru i provesti Božić, a kako će te vi tada biti na Islamu, veselim se čestim uzajamnim posjetama. Pošto bi morao nabaviti štuvu za Zorkinu sobu, a pošto mi je i sparherd da te Bog sačuva, to će najpametnije biti da ovu štuvu premjestim u Zorkinu sobu a da nabavim novi šparhetić i da ga, dok je zima, držim u tinelu i tu kuvamo.⁶⁶¹ Sparherd u tinelu i peć u Zorkinoj sobi zagrijali bi svu kuću, tako da bi od ‘hola’ mogli da napravimo Wohnzimmer, da tu ručamo i sjedimo.⁶⁶² Ovo je moj karinski zimski program. Trebalо bi sad da ti, sa svim tvojim komodom, po tamošnjim gvozgjarijama gledaš koliko bi koštao jedan šparetić.⁶⁶³ Ima onih obloženih šamotom, koji su skuplji, a ima onih napravljenih od domaćih limara, koji su jeftini a isto nisu loši.⁶⁶⁴ Condictio s[ine] q[ua] n[on] za mene

⁶⁵⁴ „[Z]a predgovor Zborniku“, dopisano iznad teksta rukopisom Vladana Desnice i vezano za „elaboratu“.

⁶⁵⁵ *rimpastati* (dalm.), *rimpastare* (tal.) – nanovo umijesiti, premjesiti, ovdje: preraditi; *koredati* (dalm.), *corredare* (tal.) – opskrbiti

⁶⁵⁶ B. DESNICA, „Jedan krajiski statut i nekoliko priloga za proučavanje ‘lige’“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 23–46.

⁶⁵⁷ *kapela* (dalm.), *cappella* (tal.) – kapela, kapelica; ...*učine kapelu i štetu* – fig. ...učine korist i štetu

⁶⁵⁸ Zorka, supruga Boška Desnice.

⁶⁵⁹ *konvulžjun* (dalm.), *convulsione* (tal.) – grč

⁶⁶⁰ *opiturati* (dalm.), *pitturare* (tal.) – obojiti, premazati; *kužina* (dalm.), *cucina* (tal.) – kuhinja; *caklo* (dalm.) – staklo

⁶⁶¹ *sparherd*, *šparhet* (dalm.) v. *Sparherd* (njem.) – štednjak

⁶⁶² *hol* (dalm.), *hall* (eng.) – ovdje: predsoblje; *Wohnzimmer* (njem.) – soba za dnevni boravak

⁶⁶³ *komod* (dalm.), *commode* (fr.), *con comodo* (tal.) – ovdje: komotnost, bez žurbe

⁶⁶⁴ *šamot* (dalm.), *chamotte* (fr.) – osobita vrsta gline od koje se prave vatrostalne opeke za gradnju peći

je da dimenziјe pecare budu najmanje: 30 cm. širine, 20 visine, 50 dubine.⁶⁶⁵ Se non ti pol rostirghe el dindio e el persutto – c[azzate].⁶⁶⁶ To mi sve na tene- ne razvidi pa mi javi. Molim te obavjesti me što je na stvari sa pop Mirkom, jer se ovjeg čuje svakojakih.⁶⁶⁷ Pošalji mi Tadića, jer će mi trebati.⁶⁶⁸ Pozdravi onog svog tvrdoglavog čaću i reci mu da se ozbiljno bavim mišlju da ga met- nem pod kuratelu, kao Viliam Šimeta.⁶⁶⁹ Pozdravi sve druge i izljubi djecu.

Tvoj Barba“ (1v)

(rukopis, latinica)

78.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
29. VIII. 1938.⁶⁷⁰

„Obr[ovac], 29. VIII 1938.

Dragi moj Vladane!

Primio sam twoje pismo juče pet minuta prije polaska iz Karina. Jutros, či- nio sam saldo, sravnio sam Praginu bilješku sa inventarom i napisao umetak, koji ti prilažem. Fala ti što si me na ovo upozorio, jer meni ova Pragina rad- nja nije bila poznata.⁶⁷¹ U Karinu sam dovršio i onaj dio predgovora koji se odnosi na opis zadarskog arhiva. Još mi fali da popunim onaj svoj dio, i da, prema tvom savjetu, nadodam štatute i dokumente o ligama pa će biti gotov i sa zbornikom. Kad će to moći da dovršim – ne znam jer me ovjeg čeka jedan pakleni posao. Nemam vremena da duljim. Fala ti mnogo na svemu.

Pozdravi sve, ljubi te

Barba (1r)

NB Nek mi čaća odma javi hoće li doći amo prigodom Živkovićeve posjete i nek mi dade upute što treba ja da radim.⁶⁷² Meni Boga mi sada nije do dan- gube i besposlica, ali što treba – to će učiniti.

Negativu zadrži. Ardurio će ti poslati čim ga pročitam.⁶⁷³ Javi mi tačne di- menzije pecare onog sparherta od 750 D.“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁶⁶⁵ *condictio, condicio ili conditio sine qua non* (lat.) – nužan uvjet, uvjet bez kojega se ne može nešto učiniti

⁶⁶⁶ *Se non ti pol rostirghe el dindio e el persutto* (venec.) – ako ne možeš, ispeci i puricu i pršut; ovdje: pren. nije važno

⁶⁶⁷ Pop Mirko [?].

⁶⁶⁸ Jorjo Tadić.

⁶⁶⁹ *pod kuratelu* (dalm.) – pod skrbništvo
William Luković; Šimeto Tolja.

⁶⁷⁰ Godinu „1938“ Desnica je naknadno upisao.

⁶⁷¹ Giuseppe Praga.

V. Giuseppe PRAGA, *Scritti sulla Dalmazia*, vol. 1 – 3, Rovinj 2014.

⁶⁷² Petar Živković, predsjednik Jugoslavenske nacionalne stranke. Na izborima 11. XII. 1938. godine Živković je podr- žao listu Udružene opozicije.

⁶⁷³ *ardurio* [?]

79.

BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI, [OBROVAC],
 „POD KONAC 1938“⁶⁷⁴

[Obrovac], ‘pod konac 1938’⁶⁷⁵

Dragi moj Vladane!

Odgovaram ti odma na tvoje večerašnje. Ja o Magliu nisam nikad ništa pisao.⁶⁷⁶ O njegovim fortifikatornim radnjama ima mjestimice govora u Difniku, a biblioteka muzeja ima jedan lijep egzemplar Difnika, pa neka ga gosp[odin] kustos konsultuje.⁶⁷⁷ Ja o Malju znam da je poslije kninskog poraza (1654) pobjegao Turcima i da mu je sugjeno u kontumaciji.⁶⁷⁸ O tome imam i nekih dokumenata, koje bi mogao poslužiti gospodinu. To je sve.

Meni se, a lettura definitiva, Ljubavac sve to manje dopada.⁶⁷⁹ Mislim da nebi bilo smisla da se troši za posebno odštampavanje tim manje što honorar neće pokriti trošak, pa bi trebalo nadoplaćivati – a meni – Boga mi – nije do toga. Ako možeš da iskamčiš od Masovčića koji posebni otisak, niente de meo, ako ne možeš lascia correr!⁶⁸⁰ (1r)

Očekivao sam da mi povratiš definitivno korigovani predgovor i da mi javiš tvoje mišljenje o utisku, koji ti pravi kao cjelina – megjutim o tome ni mukae.⁶⁸¹ Ja sam popunio zbornik dokumentima o ligama, Ćivranovim izvještajem i još nekim sitnijim, tako da je sad mnogo bogatiji i raznovrsniji.⁶⁸² Pregledao sam gotovo polovicu dokumenata i ispravio greške izmakle mi kod prvog pregleda. Dok mi stigne tvoj imprimatur za predgovor, pregledaću i ovo što ostaje i varati (*sic!*) ga, pa nek ide za svojom zvijezdom.⁶⁸³ Više mi je krv moju popio!

Gledaj svakako da dogeš u Obrovac, nemaš pojma koliko te želim.

Ćača je juče došao a jutros otišao. Nije puno štravica, ali se isto malo rišentio.⁶⁸⁴

Ja sam ti pred par dana pao (1v) sa zidića na livadi, nauznak na kamenje i satrao se nemilo. Propljuva sam krv i ugruvan sam do Boga. Bole me rebra,

⁶⁷⁴ Desnica je naknadno datirao ovo pismo.

⁶⁷⁵ Datirano rukom Vladana Desnice.

⁶⁷⁶ Alessandro Maglio, v. B. DESNICA, *Istorija kotarskih uskoka 1646 – 1684*, sv. 1, 80–83; također: Alessandro MAGLIO, *La fortezza di Orzinuovi*, Grafo, 1992.

⁶⁷⁷ Franjo DIFNIK, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji*, Split 1986.

⁶⁷⁸ kontumacija v. contumacia (lat.) – ovdje: oglušivanje u odsutnosti

⁶⁷⁹ a lettura definitiva (tal.) – nakon završnog čitanja

⁶⁸⁰ Ante Masovčić.

niente de meo (venec.), niente di meglio (tal.) – ništa bolje; lascia correr! (tal. dalm.), lascia stare! (tal.) – ne obaziri se na to

⁶⁸¹ muka(j)et (ar.) – ni rijeći, ni glasa

⁶⁸² Petar Ćivran (Pietro Civran/Civaran, Ciuran).

⁶⁸³ imprimatur v. imprimere (lat.) – utisnuti, otisnuti, ovdje: formula za odobrenje da se nešto može tiskati

⁶⁸⁴ rišentio se (dalm.), risentire (tal.) – trpjeti, patiti

prsi, legja, ne mogu da dišem ni da kašljem a kad kinem to je za poluditi. A sve to snosim na nogama jer mi trganje otava i udjence ne dopuštaju da ležem. Jarčeva života i subbine!

Zbogom mili moj, poljubi piladiju i Kseniju.

Tvoj Barba“ (2r)

(rukopis, latinica)

80.

BOŠKO DESNICA – UROŠU DESNICI, B. MJ., B. D., [1937. – 1941.]

„Dragi Uroše!

Akumulator ti je popravljen i napunjen i večeras će biti predan Stevi da ga ostavi kod Gjina.⁶⁸⁵ Račun će platiti ja i teretiti te u c.c.

Za ovce će u četvrtak govoriti sa Arbanasima. Drugi ih niko neće kupit en block.⁶⁸⁶ Za konje će ići teško. Prije svega onog tipa konja (mali duplaši) Ličani nemaju, a onda i kada bi se trevilo neće ih niko dati u zamjenu za 3 rage i jednu bedeviju, već svi ištu novac.⁶⁸⁷ Dakle, to je, bojim se, isključeno.

Juče sam preuređio arhiv i šaljem ti, što mislim da gibira tebe.⁶⁸⁸ Ovaj kontrat, kojim je Todorin kupio kuće povrati.⁶⁸⁹ Ako Vladan ima mašinu neka ga prepiše in duplo, pa nek mi pošalje jednu kopiju.⁶⁹⁰ Ove dublete Vladan može da zadrži.

Ona 4 Miličevićeva pisma gjedu mogla (1r) bi da se objave u Politici.⁶⁹¹ Meni nije dobro poznata politička historija onog vremena, pa ne znam kakva je bila situacija i za koji je list gjed tražio subvenciju, mislim za ‘Zemljak’, ali ko je osnovao list, zašto, kojim povodom – to ja tačno ne znam.⁶⁹² Ako hoćeš da me informiraš, ja će po tvojoj trami napisati članak i poslati ga Politici.⁶⁹³ U tom slučaju daj prepisati pisma pa mi pošalji kopije i tvoje upute. Koliko se sjećam u Miličevićevim uspomenama o knezu Mihailu ima na 2 mjesta riječi od djedu.⁶⁹⁴ I to bi trebalo da mi pošalješ. Sad si dokon, pa ovo nije ni

⁶⁸⁵ Stevo [?]; Gjino Luković.

⁶⁸⁶ *en block*, treba: *en bloc* (fr.) – u cijelosti

⁶⁸⁷ *treviti se ili treffen* se v. *treffen* (njem.) – dogoditi se; *bedevija* (tur.) – arapska kobila; ogroman teretni konj

⁶⁸⁸ *gibirati v. gebühren* (njem.) – pripadati

⁶⁸⁹ [?] Todorin.

⁶⁹⁰ *in duplo* – dvaput

⁶⁹¹ Milan Đ. Miličević; gjed konte Ilija Dede Janković; Vladimir Desnica; dnevnik *Politika* (Beograd).

⁶⁹² *Zemljak* (Zadar), 1873. – 1876.

⁶⁹³ *trama* (tal.) – fig. splet, radnja (drame, romana)

⁶⁹⁴ Knez Mihailo Obrenović.

apelacija, ni revizija, pa se pozabavi ovim da izagješ iz tog začaranog kruga i te islamske hipnoze.

Pozdravi sve, a naročito unuke, koje su nas prosto inkantale.⁶⁹⁵

Zbogom.

Boško“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁶⁹⁵ *inkanatati* (dalm.), *incantare* (tal.) – očarati, začarati, opčiniti, zanijeti, zadiviti

FANNY DESNICA

I.

FANNY DESNICA – VLADANU DESNICI, ZADAR,
19. VIII. 1914.⁶⁹⁶

„Dragi moj Vladane!

Šaljem ti po Jandriji nešto robice.⁶⁹⁷ Za danas mi nije moguće više, još čisto neznam šta radim, čaća je jučer krenuo za Mostar, a neznam ništa kada će se povratiti. Milo moje dijete moli Boga za svoga čaću, slušaj svoga miloga djedu i kuma.⁶⁹⁸ Ljubete i grle hiljadu puta tvoja seka i majka

Fanny

Zadar, 19./8 1914“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁶⁹⁶ Nedovoljno je poznato što se sve događalo s dr. Urošem Desnicom, kao „politički sumnjivim“ austrougarskim vlastima, u Prvom svjetskom ratu. Mostar je bio zapovjedno mjesto 18. divizije XVI. armijskog korpusa (zbora), ali i vojni obavještajni i kontraobavještajni centar. U Mostaru novačila se i 4. bosanskohercegovačka pješadijska pukovnija. Pukovnijski jezik 95% sastava bio je „hrvatski/srpski“ (Milan Pojić, „Ustroj austrougarske vojske na ozemlju Hrvatske 1868.–1914.“, *Arhivski vjesnik*, 43/2000., 147–169, v. 154. Manfred RAUCHENSTEINER, *Prvi svjetski rat i kraj Habsburške Monarhije*, Zagreb 2019.

⁶⁹⁷ Jandrija [?].

⁶⁹⁸ Devetogodišnji Vladan Desnica bio je u to vrijeme u Obrovcu kod djeda Vladimira Desnice, s odgajateljem Nikanorom Raketićem, kumom Nikom.

G[JOKO] DESNICA

I.

G[JOKO] DESNICA – Bošku Desnici,
B. MJ., 6. VII. 1944.⁶⁹⁹

,6/7/1944

Dragi barbe Boško!

Primi Vaše pismo pre par sati na koje Vam odgovaram. Jest ubiše jadnog Milana⁷⁰⁰, a ja i još neki prolazeći u Zadar čuo (video – prekriženo, D. R.) sam i njegovo mučenje pri izuminji.⁷⁰¹ Neznam zašto je zatvoren i radi čega, samo znam da vam rečem što sam čuo od Veljka Alavanje da su ga ustaše uhapsile i predale njemačkoj Komandi.⁷⁰²

On je uhapšen u petak 30/6 te ga je Veljko istu veče video u žici na ‘musap stanu’, a ja sam u subotu išao u Zadar radi mlina, te kod Komande smo čekali do 11 sati jutro, a u to doba je i on doveden na saslušanje.⁷⁰³ Kada je bio na saslušanju čuo sam njegove jauke i kroz težak plač govor, njesam ništa kriv, njesam ništa napravio, ne znam za ništa moga mi Boga.

Poslije navršene ure izašao je napolje tarući suze. Odatle je sproveden sa 2 muškerta i 1 ženskom na isto mjesto u žicu.⁷⁰⁴ Ja sam otišao za poslom u Zadar i vratilo sam se oko 7 sati na veče, te mi reče jedan Zaratin da su onog časa streljali jednog starog iz Obrovca. Odma sam znao da je nesretni Milan. Dokaz da je Milan uvjerio sam se jer isti onaj podoficir što je strelja Milana bilo je ovde u Nedelju te istu stvar kaže. Ja sam mu video leš ali bio je zamotan u neke školjarske aljke⁷⁰⁵.

Eto to je sve što znam o njemu a ako uvatite Vesu⁷⁰⁶ on će vam možda znati što kazati.

Lazo Matić⁷⁰⁷ nije došao niti znadu za njega.

Oprostite što ovako pišem. (N)emam vremena, a i mrak već pa se ne vidi.

Pozdrav Vama, Vladanu i ostalima G[joko] Desnica

Molio bi Vas da ovo pismo čim pročitate isparate.^{“708} (1r)
(rukopis, latinica)

⁶⁹⁹ Gjoko, sin Danila Desnice iz Obrovca. Budući da Boška oslovjava barbom, vjerojatno je mladi čovjek, blizak Bošku, što bi upućivalo na takav zaključak.

⁷⁰⁰ Milan [?].

⁷⁰¹ *izuminij v. izuminjati* (dalm.) – oprezno i lukavo ispitivati i saslušavati

⁷⁰² Veljko Alavanja.

⁷⁰³ Mustapstan, zadarski šumski parkovni predio na prilazu Gradu iz Ravnih kotara.

⁷⁰⁴ *muškert* (dalm.), *moschettiere* (tal.) – vojnik naoružan mušketom

⁷⁰⁵ *školjarske aljke* – odjeća s otoka

⁷⁰⁶ Veso [?].

⁷⁰⁷ Lazar Matić.

⁷⁰⁸ Napisano u lijevom gornjem zaglavljtu pisma. Sačuvana je i kuverta s adresatom: „Gosp[odin] Boško Desnica Islam Gr[čki]“. Nema poznatih dokaza da je Boško Desnica tada bio u Islamu Grčkom. Budući da je Vladan Desnica

NATAŠA DESNICA

I.

VLADAN DESNICA – NATAŠI DESNICA, ZADAR,
16. VII. [1942.]⁷⁰⁹

„16 – VII

Draga Nato,

Kako će ti Vlade biti rekao, putem mi se izgubila valiza sa svom onom pu-stom robom i – što je najtragičnije, za mene lično – sa čitavim lirskim radom jednog decenija!⁷¹⁰

Poslije one muzike što mi se en block izgubila kad si mi je poslala u Zagreb, sad evo ovo!⁷¹¹ Ne možeš zamisliti kako mi je pri duši. Ma koliko to objektivno moglo biti bezvrijedno, to za mene pretstavlja deset godina – i to najboljih deset godina – života i rada! Molim te zainteresiraj se kod ‘Sadema’ i vidi da nije po kakvom slučaju tamo ostala pri ukrcaju (o čemu ne govori, jer je morala biti ukrcana, osim ako su je opet iskricali) ili da je nisu poslali iz Šibenika.⁷¹²

Šaljem ti po istom fattorinu (biljeteru) Lončaru⁷¹³ s kojim se dogodio peh s valižom, 30 klg šen[ice] i 30 kuk[uruza] sa dozvolom, koju mi opet po njemu vrati i piši mi opširno, a možeš poslati, dobro zamotano u papir, ono gvozđe od partizane, a posebno mu daj njezin štap (držak).⁷¹⁴ Odijela od (1r) Silića pošalji mi u onoj oficirskoj staroj valižici (sa ključem) po Vladu Rismondu.⁷¹⁵

Fattorinu Lončaru ne treba da dadeš ništa, jer će mu dati ja kad se vrati. Samo prespi ovo u one vreće koje su tamo pa mi ove vrati po njemu.

Ksenija i djeca puno pozdravljaju i zahvaljuju za igračke.

Tebe i majku grlim i ljubim, sjeti moju slatku Dadu na njezinog tatu.⁷¹⁶

Tvoj Vladan (1v)[“]

(rukopis, latinica)

u to vrijeme, neidentificiranog datuma, otišao u partizane, vjerojatnije je da je ubijeni Milan bio jedna od njegovih partizanskih veza i da je navedeno pismo zbog predostrožnosti bilo naslovljeno na odsutnog Boška Desnicu, a ne na Vladana, kojeg je tada trebalo obavijestiti da je vjerojatno kompromitiran.

⁷⁰⁹ Sva sačuvana Vladanova pisma sestri Nataši Desnica iz 1942. godine pohranjena su u plavoj kuverti veličine 17,5 x 12,5 cm. Njegovim je rukopisom s prednje strane kuverte crvenom olovkom napisano: „Gubitak rukopisa 1942.“

⁷¹⁰ Vlad, Vladimir Ristimondo.

Ova je rečenica izravno pišćevo svjedočanstvo da je poeziju ustrajno pisao od 1932. godine, a to potvrđuju i drugi izvori koji su objelodanjeni u ovom izdanju.

⁷¹¹ *en block*, treba *en bloc* (fr.) – ovdje: ucijelo

Vladan Desnica je istovremeno nastojao dogovoriti izvođenja i objavljivanje svojih glazbenih skladbi.

⁷¹² S. A. D. E. M., tj. *Società Autotrasporti della Dalmazia e Montenegro* (Dalmatinsko i crnogorsko društvo za autoprijevoz, d. o. o.) utemeljeno je 1941. godine nakon okupacije Kraljevine Jugoslavije.

⁷¹³ [?] Lončar.

⁷¹⁴ *partizana* (dalm.), *partigiana* (tal.) (v. *Barte* – bradva, sjekira + *Eisen* (njem.) – željezo) – starinsko oružje slično helebardu.

⁷¹⁵ [?] Silić; Vladimir Ristimondo.

⁷¹⁶ Dada, Olga, kći Ksenije i Vladana Desnice.

2.

VLADAN DESNICA – NATAŠI DESNICA, [ZADAR],
18. VII. [1942.]

„Subota, 18 jula

Mila moja Nato,

Danas sam htio u Islam da premjerim i zatvorim izvršenu šenicu, ali me hitni i izvanredni posao već dva dana zadržava ovdje, pa mi nije moguće. I tako će i to ostati do mog dolaska a la mercè del Božo.⁷¹⁷

Primio sam tvoje pismo i pošiljku po Lončaru. Od valiže ni traga; nema više nikakove nade da će isplivati. Ambulantnim prodavačima izgubio se trag, a i ne znamo ime nego jednove, i to otprilike, pa je svako traganje onemogućeno i uzaludno.⁷¹⁸ Uostalom to traganje bi mogla da poduzme samo vlast, a ona se puno ne miče. Prema tome nije tačno da je policija ušla u trag lupežima niti je tačno da je pofalilo 11 kufera, nego su oni uz 11 svojih uzeli i jedan moj. Prilažem ti pismo koje sam danas uputio SADEMU, pa kad pročitate, vrati mi.

Za ono što sam vam poslao obrati se Veljku Dubokoviću, pa će on nekoga naći, a možeš i direktno telefonirati g. Betinu na osiguravajuće društvo Sava s kojim sam ja već govorio.⁷¹⁹ Ako postigneš 30 ili više za jedno a 20 ili više za drugo, daj. Sad bar za 3 mjeseca neće biti inkasa od imanja a biti će velikih izdataka.⁷²⁰ Do danas sam predujmio ja za troškove preko 3000. Kad to inkasiraš, pošalji mi ili doneši. – Biljeteru Lončaru dao sam 50 lira za njega i troškove koje sam imao i s tim je u redu.

Nisam vam ni pisao da u Islamu sve ide naopako. Žitarica nesravnjivo manje od onoga što smo se nadali, a i od toga će pokrasti dobar dio. Trebalо je bar ovih osam dana što se vrše biti тамо, a то ја нисам могао ради мојих dužnosti a vi opet valjda radi nekakvih razloga. Neka voda nosi.

Preporučam ti da ti urediš to s Veljkom Dubokovićem, i to što prije. Možda je dobro da mu ja pišem biljetin; priložiću ga.⁷²¹

Ksenija i djeca su zdravi. Mala je puno draga i znatno se razvila, ali je vrlo slaba zbog dijete koju je držala sve ovo vrijeme.⁷²²

Mnogo pozdravi dragu mamu, poljubi mi Gogu, tvoj,

Tvoj,
Vladan⁷²³

⁷¹⁷ a la mercè, tj. *alla mercé del* (tal.) – na milost i nemilost Božo [?].

⁷¹⁸ ambulantni prodavači v. venditori ambulanti (tal.) – ulični prodavači

⁷¹⁹ [?] Betino.

⁷²⁰ inkasirati (dalm.), incassare (tal.) – naplatiti, zatražiti novac

⁷²¹ biljetin (dalm.), biglietto (tal.) – ovdje: pisamce, cedulja

⁷²² Nataša, kćи Ksenije i Vladana Desnice.

P.S. Cedulju od valiže nemam, jer istu ne izdaju nego za drugu valižu. Ako se sjetite da sam još što nosio u valiži, javite mi pa će im naknadno prijaviti.

Ako ti sad ne uspije prodati, ne mari ništa; kasnije će biti još bolje. Samo pri-godno se raspitaj, pa ako ko želi, daj mu, a inače (1r) ne treba da tražiš i da pro-daš. Isto tako i Veljku samo telefoniraj ili još bolje reci mu kad ga slučajno sretneš, da ima, pa ako ko baš želi, neka se obrati.⁷²⁴ Inače, ponavljam, dobro promislivši dolazim do zaključka da je negda i bolje pričekati. Svakako ti učini kako misliš.

Kako vidiš, još sam sasvim smućen zbog gubitka onih papira.

Po Vladi mi pošalji ona odijela od Silića.⁷²⁵

Tvoj Vladan⁷²⁶ (2v)

„Draga Nato, primila sam paket i pismo i lijepo ti hvala. Spremam se da ti odgovorim na duže. I Vladan i ja smo deprimirani zbog gubitka valiže, ali ja se još uvijek nadam. – Došla sam samo na par sati u Zadar, prvi put poslije one đite kad si ti bila.⁷²⁷ Puno vas svih posebno ljubim i grlim. Vaša Ksenija.“⁷²⁸ (2v)
(rukopis, latinica)

3.

VЛАДАН ДЕСНИЦА – НАТАШИ ДЕСНИЦА, Б. МЈ., Б. Д., [1942.]

„(..)

Ja se nadam da će ti biti jasno zašto traškuravam pitanje prijave stanara Bandinella i uplate odnosne takse od 12 lira.⁷²⁹ Isto tako mi na jedno uho uđe a na drugo izade glas o pohari Dubokovićevih štramaca u Plaži, dok još prekužujem bol zbog vlastitog gubitka svega svoga rada i – mogu reći – životnog cilja skoro čitavih dvaju decenija.⁷³⁰

Ponavljam: (...)“⁷³¹ (1r)

(strojopis, latinica)

⁷²³ Goga, Olga Desnica.

⁷²⁴ Veljko Duboković.

⁷²⁵ [...] Silić.

⁷²⁶ Pismo je pisano strojopisom, osim dijelova dopisanih rukom, koji su transkribirani kurzivom.

⁷²⁷ *dita* (dalm.), *gita* (tal.) – izlet

⁷²⁸ Ksenija Desnica – Nataši Desnica, rukom dopisano, u istom pismu.

⁷²⁹ *traškuravam* (dalm.), *trascuro* (tal.) – zanemarujem

[...] Bandinello.

⁷³⁰ Veljko Duboković.

šttramac (dalm.), *stramazzo* (tal.) – slaminjača, madrac, strunjača

4.

VЛАДАН ДЕСНИЦА – НАТАШИ ДЕСНИЦА, 22. VII. 1942.⁷³²

„Mila moja Nato,

Samo par riječi. Nekidašnje pismo još ti nisam poslao, pa će ga priložiti ovome.

Radi izvanrednih poslova još nisam stigao da trknem u Islam. I tako je pše-nica još uvijek u Božinim i Božjim rukama, a i drugi poslovi čekaju.⁷³³ Mislio sam ići popodne, ali mi je opet kapitala neka zapreka.⁷³⁴

Molim te lijepo ponesi priloženu anonsu g. Ćiri Ćićin-Šajinu na Giornale di Spalato /ili mu telefoniraj da je pošalje uzeti/ pa ga zamoli u moje ime da je otisnu 1-2-3 puta u listu i plati mu ono što je.⁷³⁵ Ne treba da stavljaju odveć upadnim sloganom da ne izgleda reklamerski. Mogli bi da uvrste i u šibensku rubriku, jer – ako uopće ima kakvog izgleda – veća je probabilnost da je lupež u Šibeniku nego gdje drugo. To mi molim te učini što prije. Ako je baš odveć skupo, neka je on malo skrati.

Očekivam sutra po Vladi valižu sa odijelima.⁷³⁶

Ksenija i djeca dobro. Ja sam još uvijek pod impresijom gubitka.

Momentano vam neću više slati sakete, jer izgleda da je zadnji put bilo nekih neprilika.⁷³⁷ Ono ako i ne prodaš ne smeta, i tako zasad neću slati više.

Mnogo poljubi mamu i Gogu, grli te tvoj

Vladan⁷³⁸

Mogla bi trknuti bar na dva dana amo.“ (1r)

,22 – VII

Mila Nato,

*Zbog posla i zbog prekinutog saobraćaja ni do danas nisam mogao da podem u Islam. Šljive će proći a od žita naći će ono što mi Božo ostavi.*⁷³⁹

*Hvala ti za galetine.*⁷⁴⁰

⁷³¹ Škarama izrezan strojopisni ulomak pisma, bez mjesta, datuma i potpisa.

⁷³² Datum je naknadno upisan Desničinom rukom.

⁷³³ Božo [?].

⁷³⁴ *kapitati* (dalm.), *capitare* (tal.) – ovdje: dogoditi se

⁷³⁵ Ćiro Ćićin-Šain; *Giornale di Spalato* – pogrešno, treba: *Popolo di Spalato*.

⁷³⁶ Vlado, Vladimir Rismundo.

⁷³⁷ *saketa* (dalm.), *sacchetta* (tal.) – torbica, vrećica

⁷³⁸ Goga, Olga Desnica.

⁷³⁹ Božo [?].

⁷⁴⁰ *galetine* (dalm.), *gallettine* (tal.) – keksi

*Molim te pošalji mi po šoferu valižu s odijelima i štap od partigiane. Kad nađem pouzdanu osobu poslaću ti novac za Silića i za acido citrico koji si kupila.⁷⁴¹
Javi se ili dodi.*

*tvoj
Vladan⁷⁴² (1v)*

(rukopis, latinica)

„La persona che il giorno 14 corr. avesse per isbaglio ritirata o comunque rinvenuta nel viaggio Spalato-Sebenico-Zara sulla corriera della S.A.D.E.M. una valigia contenente indumenti e scritti é pregata di far pervenire al proprietario Avv. Vladan DESNICA, (verso generoso compenso), i soli scritti, trattenuuta ogni altra cosa. Da inviarsi al recapito: Zara, Riva Vittorio Emanuele III no 5/II o Spalato, Calle Trifone Bisanti no 1/I, oppure alla Direzione della S.A.D.E.M. in Spalato.⁷⁴³

(strojopis, latinica)

5.

VLADAN DESNICA – NATAŠI DESNICA, ZADAR,
30. VII. 1942.⁷⁴⁴

„U pismu koje sam ti poslao po Đoki Dimitroviću informirao sam te o pitaju valiže i priložio ti, uz povratak, koncept pisma koje sam uputio Sadem. Odgovorili su mi vrlo kalantno da su, prema mojoj želji, dali anonsu u novine (ja tu anonsu nisam mogao da nađem; ako si je ti uočila, pošalji mi je) i da su prijavili slučaj Društву kod koga su osigurani pa da vjeruju da će stvar u najkraće vrijeme biti likvidirana.⁷⁴⁵ To oni jamačno misle na onih 40.000 lira za robu, dok im je vjerovatno izmakla pažnji rečenica gdje kažem da će visinu štete za rukopise, koja će nužno biti mnogo veća, javiti kad se bolje razmislim i kad konsultiram osobe kompetentne u predmetu. Sad, pošto bi taj iznos tako mogao da dosegne i 80.000 ili 100.000 lira, jasno je da ga oni neće glatko platiti, pa će ga se ili trebati odreći ili poći u parnicu. – Moj je anons izišao u

⁷⁴¹ *acido citrico* (tal.) – limunova kiselina

⁷⁴² Desnićin rukopisni dopis na poleđini istog pisma u kurzivu; nedostaje donja trećina lista.

⁷⁴³ Umetnuti tekst oglasa za novine:

„Moli se osoba koja je 14. o. mj. za vrijeme puta Split – Šibenik – Zadar autobusom tvrtke S. A. D. E. M. greškom preuzela ili, pak, našla jedan kovčeg u kojem su odjeća i spisi da vlasniku advokatu Vladanu DESNICI dostavi (uz velikodušnu naknadu) samo spise, a sve ostalo zadrži. Poslati na adresu: Zadar, Obala Vittorio Emanuelea III. br. 5/II ili Split, Ulica Trifonea Bisantija br. 1/I ili upravi S. A. D. E. M.-a u Splitu.“

Rukom upisano: „verso generoso compenso“, tj. uz velikodušnu nagradu.

⁷⁴⁴ Nadnevak je naknadno upisan Desnićinom rukom.

⁷⁴⁵ *kalantno* (dalm.) – ovdje: galantno

Giornale di Dalmazia⁷⁴⁶ 2 puta, naravno bezuspješno, a ni tvoj ni Sademov u Popolo di Spalato⁷⁴⁷ nisam još vidio.

Večeras sam ti htio brzojaviti da dođeš, da se ne biste alarmirali. A bilo bi mi tako drago da sutra – petak veče – dođeš pa da u subotu zajedno podđemo u Islam a u ponедjeljak u Preko⁷⁴⁸. Tamo bi vidila slatkulu Avaricu koja je mudra kao vidra a pogana kao pešta.⁷⁴⁹ Silno se razvila. – Osim toga, ponavljam, imali bismo da govorimo o našim stvarima, o prenosu ljetine u Split, o uređenju krušnih karata u vezi s tim i t. d.

Dođi dakle svakako u ponedjeljak, uz prethodno telegrafsko najavljenje.
(1r)

Mnogo poljubi mamu (- zašto mi ona ne piše nikad; obe bi mi moglo pisati bar onako opširno kao ja vama, a sigurno nemate toliko posla),

Zagrlji Dodu⁷⁵⁰

Tvoj Vladan

Vrati sve vreće, vrećice, kutije.

Pogledao sam za cipele. Nema više sivih br. 38, ali se nadaju da će stići i 37 i 38 u sivo. Javi mi za taj slučaj koji broj želiš (sivo 37 ili sivo 38).

Ne šaljem ti novac kad si već inkasirala, nego mi javi inkas pa ćemo obračunati.⁷⁵¹ (1v)

(strojopis i rukopis, latinica)

⁷⁴⁶ Giornale di Dalmazia (Zadar), 1941. – 1943.

⁷⁴⁷ Il Popolo di Spalato (Split), 1941. – 1943.

⁷⁴⁸ Preko na Ugljanu.

⁷⁴⁹ Avarica, Nataša, kći Ksenije i Vladana Desnice.

pešta (dalm.), peste (tal.) – kuga, ovdje: fig. živahno dijete

⁷⁵⁰ Doda, Olga, kći Ksenije i Vladana Desnice.

⁷⁵¹ Rukopisni dio pisma otisnut je kurzivom.

⁷⁵² „1910?“ je olovkom upisao Vladan Desnica. Iznad ovog pisma, uredno ispisano tintom, nalazi se jedva čitljiv tekst ispisani olovkom, također cirilicom. To je vjerojatno najstariji sačuvani zapis Vladana Desnice: „Δpara moja majko, (...)“.

OLGA I VLADAN DESNICA

I.

OLGA I VLADAN DESNICA – FANNY DESNICA,
B. MJ., B. D., 1910. [?]⁷⁵²

„Арага моја мајко поздрављам ... доћи ћемо сутра у Задар ... у Обровац ... како ... кад смо пошли у Обровац ... поздравља те Владан ... и ћаћа ...
Арага моја мајко, поздрављам те пуно“

„Арага моја мајко.

Ми смо сви здрави и пуно те поздрављамо. Доћи ћемо сутра у Задар.
Пољуби нашу малу секу Наташу.⁷⁵³

Твоја Олга⁷⁵⁴

(rukopis, cirilica)

2.

OLGA I VLADAN DESNICA – FANNY DESNICA,
B. MJ., B. D., 1910. [?]⁷⁵⁵

„Арага моја мама

Ми смо добри и послушни и мислимо увијек на нашу милу маму и секу.

Луби те твоја Олга и Владан“

(rukopis, cirilica)

⁷⁵³ Nataša, sestra Olge i Vladana Desnice.

⁷⁵⁴ Olga, umrla kao dijete, sestra Vladana i Nataše Desnica.

⁷⁵⁵ Rukopis je očito Vladanov, a zapis je napravljen nakon 1910., kada je nastao prethodni, i 1913., kada je umrla Olga.

STOJAN DESNICA (BRACO)

I.

STOJAN DESNICA – OBITELJI VLADANA DESNICE,
B. MJ., B. D., I944.⁷⁵⁶

„Ja sam bio dugo vremena na otoku, a sada sam isto, samo bliže i skoro se nadam da će opet k vama. Dobro sam i zdravo i udebljao sam čitavih 10 kila. Na Visu sam vidio i sreo mnoge naše kućne prijatelje koji su bili ljubazni i dobri sa mnom. Radio sam mjesec i po dana u jednoj velikoj i modernoj bolnici sa ljekarima Englezima. Sada će doći sa hranom i ljekovima za Bukovicu. Osnovaču jednu ambulantu na mjestu gdje bude najsigurnije i najzgodnije.

Za vas sam čuo sve što se s vama dogodilo. Ne znam tačno šta je istina, ali pričalo se svašta, pa mi je bilo strašno. Ni sada ne znam tačno kako je s vama i što. (1r)

Znam samo da bi mi najstrašnije bilo, kad bi se vi radi mene mučili i patili. Meni je sigurno bolje nego vama, sigurniji sam, sitiji i obučeniji, zato bi bilo krivo i žalosno da se vi još radi mene grizete i mučite. Nadam se da će događaji skorih dana donijeti mnogo preokreta i da ćemo se uskoro vidjeti. Još samo kratko vrijeme dijeli nas jedne od drugih, i glavno je da živi dočekamo to vrijeme. Čujem da je tamo u žici stanje teško, ali će i to sve proći, sve će nam izgledati jedan ružan san.

Čuvajte se, pazite na sebe, ne mučite se i ne grizite jer nema razloga zbog mene.

Grli vas i ljubi sve, puno puno

Vaš B[raco]“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

STOJAN DESNICA – OBITELJI VLADANA DESNICE, VIS,
I5. III. I944.

„Dragi moji,

ja sam zdravo i dobro. Bio sam dulje vremena na Visu, a sada sam isto na otoku, gdje mi je sasvim dobro. Zdrav sam i udebljao sam se 10 kila. Ovdje čujem tek rijetko za vas i za moje kući, ali se nadam da će skoro gore k va-

⁷⁵⁶ Pisma su iz 1944. godine, kada je Stojan Desnica, prema Vladanu Desnici, duže vrijeme boravio, pored ostalog, na Visu.

ma, pa da čemo moći da se vidimo. Molim vas da na koji bilo način doturite mojima vijesti o meni, da mi ih puno pozdravite i da im javite da sam zdrav i dobro.⁷⁵⁷ Čuo sam o njima ružnih vijesti i strašno mi je bilo. Sudbina je tako sve ovo donijela, samo nam ostaje nada da će biti bolje. Ja lično sam dobro. Ne fali mi ništa; biće mi krivo i teško ako se radi mene budu moji žalostili i mučili. Imaju neugodnosti kod kuće, to mi kažu neki od tamo. Ja se radi toga mučim i grizem, to mi je jedina i prva muka, ali ne može se zasada ništa.

Gledajte da ovo priloženo doturite mojima, a vas sve puno ljubi i čezne za vama,

Vaš Braco.

P.S. Sa mnom u mojoj Ekipi imam kao bolničarku jednu Zaratinku, Barbieri, koja puno pozdravlja Vladana.⁷⁵⁸ Fotografiju šaljem vama, nemojte riskrirati da je date mojima osim ako ih lično vidite, jer bi mogli imati neprilika. Uopće, priloženo pošaljite samo po sigurnoj osobi.^{“759} (1r)

(rukopis, latinica)

3.

STOJAN DESNICA – OBITELJI VLADANA DESNICE,

B. MJ., B. D., 1944.

„Rado vas se sjeća i puno sviju pozdravlja Vaš / Braco“

(rukopis, latinica)

⁷⁵⁷ Stojan, sin Boška Desnice, koji je u to doba bio u Obrovcu.

⁷⁵⁸ [?] Barbieri.

⁷⁵⁹ Sl. 35. Fotografija Stojana (Brace) Desnice s rukopisnim podacima na stražnjoj strani: „Braco / Vis, 15. III. 44.“

UROŠ DESNICA

I.

UROŠ DESNICA I BOŠKO DESNICA – VLADANU DESNICI,
ANCONA, 19. III. 1919.⁷⁶⁰

„Caro figlio!

Ricevi colla tua sorellina e colla nostra buona mamma mille baci del tuo
papà.

Ti raccomando d’esser buono e ubbidire alla mamma. Tvoj barba Boško.“⁷⁶¹

(1v)

(rukopis, talijanski)

2.

UROŠ DESNICA – FANNY DESNICA, GUALDO TADINO,
26. III. 1919.⁷⁶²

„Attendo ansiosamente vostre notizie e vi abbraccio affettuosamente

Gualdo 26/3 19

Uroš

Boško

Ossequi⁷⁶³

Tončić

fra Bono Šarić

Mikulić“⁷⁶⁴ (2r)

(rukopis, talijanski)

⁷⁶⁰ Razglednica „Ancona – Piazza Cavour“, upućena 19. III. 1919. godine s adresе „Mittente: Dr Desnica Ancona“ na adresu „Signor Vladan Desnica Zara“. Zadarski je poštanski žig od 27. III. 1919. godine.

⁷⁶¹ „Dragi sine! Primi zajedno s twojom sestricom i našom dobrom mamom tisuću poljubaca od tvoga tate. Preporučam ti da budeš dobar i slušaš mamu. Tvoj barba Boško.“

⁷⁶² Razglednica „Gualdo Tadino – Panorama“ upućena je Fanny Desnica 26. III. 1919., a stigla je u Zadar 29. III. sa žigom cenzure.

⁷⁶³ Ossequi (tal.) – S poštovanjem

⁷⁶⁴ Boško Desnica; Josip Tončić pl. Sorinj; fra Bonaventura Šarić; Ivo Mikulić.

3.

UROŠ DESNICA – VLADANU DESNICI, GUALDO TADINO,
10. VI. 1919.⁷⁶⁵

„Ti saluta e ti bacia il tuo babbo, che desidera ricevere da te informazioni sull’andamento dello studio in scuola, del piano, del francese e sul comportamento. Eguali notizie desidero della sorella.

Quando si chiude la scuola? Addio. G[ualdo] T[adino] 10/6 19[“]⁷⁶⁶ (1r)
(rukopis, talijanski)

4.

UROŠ DESNICA – FANNY DESNICA, RIM,
B. D., VIII. – IX. 1919.⁷⁶⁷

„Draga moja Fanny!

Očekivao sam tvoj brzjav iz Zadra – ali ga nijesam primio a isto tako nijesam primio od vas nikakove pismene vijesti, koju sam se nadao dobiti u ponedjeljak parobrodom koji u nedjelju putuje iz Zadra u Anconu, tako da poslje pisama poslanih mi iz Ancone, ja od vas nijesam ništa primio.

Ja sam tebi pisao 2 pisma a djeci svakome po jedno i poslao ih poštom, tako da ste ih vi morali dobiti u ponedjeljak veče. Ne znam jesu li vam došla. Ako nijesu, onda nam sigurno na cenzuri prkose.

Juče sam video na povratku iz Pariza Ghiljanovića i Ziliotta.⁷⁶⁸ Sa ovim sam (1r) govorio i on mi se je ponudio na uslugu. Poslaću ti zato ovo pismo po njemu jer sam tako bar siguran da će ti stići.

Ivetić je pušten kući, povraća se u četvrtak preko Šibenika i tako ja ostajem sam – u nadi da će i za mene brzo brzo doći red povratka.⁷⁶⁹

Od vrlo sigurna izvora, koji ne dozvoljuje ni čas sumnje doznao sam da je naše pitanje riješeno. Italija, Francuska i Engleska sporazumjeli su se da se Italiji dade cijela Istra, od Rijeke sa vrlo malim teritorijem da se napravi slobodna državica a cijela Dalmacija da ostane nama osim Visa i grada Zadra.

⁷⁶⁵ Razglednica „Leone Tolstoi“, upućena iz Gualdo Tadino 10. VI. 1919. na adresu „Signor Vladan Desnica studente Zara Dalmazia“. Poštanski žigovi: „Gualdo Tadino 11 6 19“ te zadarski, koji nema datuma, ali ima natpis „Zara Censura“. Na razglednici otisnut je i mali okrugli žig s upisanim brojem „22“.

⁷⁶⁶ „Pozdravlja te i ljubi tvoj pape koji od tebe želi primiti vijesti o tome kako ide učenje u školi, klavira, francuskog i o vladanju. Iste vijesti želim i od sestre. Kad završava škola? Zbogom. G[ualdo] T[adino] 10/6 19[“]

⁷⁶⁷ „Rim, VIII IX. 1919“ (bilješka Vladana Desnice).

⁷⁶⁸ Roberto Ghiglianovich; Luigi Ziliotto.

⁷⁶⁹ Dr. Dušan Ivetić.

Vis bi došao pod talijanski suverenitet a za Zadar našla se je neka forma autonomije ili garancije.

Za to rješenje očekuje se samo pristanak (1v) Wilsonov.⁷⁷⁰ Naši se delegati tome protive, jer traže mnogo više ali je prilika da će Wilson pristati, jer je njegov položaj u Americi vrlo uzdrman pa nema vremena ni volje da se za nas bori. Svakako, protivnost naših delegata samo je formalna, dok mislim da su u stvari zadovoljni i oni, jer je bilo časova kad su se bojali izgubiti cijelu okupiranu zonu Dalmacije.

Čim stigne odgovor Wilsonov stvar će biti objavljena.

Bio sam opet u Bissolata i u poslanika.⁷⁷¹ Prvi mi je uvijeno potvrdio sve ovo a poslanik sve tačno i otvoreno po depešama iz Pariza.

Prekosutra imam ovdje sastanak sa Gaetanom Salveminijem, koji dolazi iz Fiorenze za otvor parlementa.⁷⁷² Ovde ima sestru (2r) i zeta s kojima sam se upoznao. Imaću po svoj prilici i sastanak sa zastupnikom De Viti de Marco (onim, koji je potakao kod grofa Sforze pitanje o povratku interniraca) a vrlo lako da se sastanem i sa Rastignacom.⁷⁷³ Ovaj će sastanak biti najzanimljiviji.

Referent na ministarstvu unutr[asnijih] poslova rekao mi je da očekuje ove sedmice II. listu interniraca, koje će Millo predložiti za povratak.⁷⁷⁴ Nadam se da ću ja biti u njoj ali neću nipošto da se išta tamo preduzme ili da me se u tu svrhu tamo kome preporuči. S ljudima kao što je Bissolati, De Viti, Salvemini pa i sam referent čovjek može da se složi i da ih poštuje ali su ti tamo fukara, kojobje se ne bi ponizio, da znam da će me objesiti.“ (2v)

(rukopis, latinica)

5.

UROŠ DESNICA – FANNY DESNICA, RIM,
30. IX. 1919.⁷⁷⁵

„Draga moja Fanny!

Danas, pošto sam ti već bio napisao prvo pismo, primih od štedionice 3000 lira. Žao mi je što nijesi stigla na vrijeme da tu pošiljku zapriječiš i da mi posalješ novca po razmjeru od 240, no ne smeta ništa. Nadam se da će mi ovo biti zadnja pošiljka a ja ću lako, kad dogjem kući k svojim milima nadoknaditi radom štetu, koju sam pretrpio u ovo 6 mjeseci izgnanstva.

⁷⁷⁰ Thomas Woodrow Wilson.

⁷⁷¹ Leonida Bissolati; poslanik Kraljevine SHS u Rimu, Vojislav Antonijević.

⁷⁷² Gaetano Salvemini.

⁷⁷³ Antonio de Viti de Marco; Carlo Sforza; Vincenzo Morello (Rastignac).

⁷⁷⁴ Viceadmiral Enrico Millo.

⁷⁷⁵ „Rim, 30. VIII. 1919“ (rukopis Vladana Desnice).

Doznao sam da su bili otpušteni i povraćeni kući: Mudrić, Regnar, Sunara, dr Smolčić, Don Ante Nižić, stari Tončić i 4 težaka iz Noćeve.⁷⁷⁶ Vidi se, da u ovu prvu grupu (1r) nijesu uvrstili mene – no to me ne rastužuje već mi je naprotiv milo radi nekog osobitog razloga, koji će ti kazati kad se sastanemo.

Ljubim tebe i našu djecu

tvoj Uroš

30/. 09.⁷⁷⁷ (1v)

(rukopis, latinica)

6.

UROŠ DESNICA – VLADANU DESNICI, SPLIT,
[PRIJE] 21. XII. 1931.⁷⁷⁸

„Lento e misurato il rodere del tarlo,
simbolo di lenta decomposizione,
sento compier pigro l'opera di morte
nel roder sacro della mia magione.

Sotto il vecchio tetto fatal scorre il tempo,
seguonsi le stirpi, s'avvicendan vite
e coi giorni tristi, foschi e nubilosì
la stagion dei fior s'alterna dolce e mite.

O, mia vecchia casa, quant'ardente fiamma
spensero i tuoi muri umidi, ammuffiti,
quant'imperi franser, sogni ed illusioni,
quante nobil brame e conati ardit!

Genitrice d'alme generose e fiere,
sembra che ciascun tuo nato e in te cresciuto
obolo d'amore, sua più nobil parte,
nel cammin terreno ti lasciò in tributo.

⁷⁷⁶ Simo Mudrić; [?] Regnar; Krsto Sunara; dr. Giovanni ili Ivo Smolčić; don Ante Nižić; Josip Tončić pl. Sorinj.

⁷⁷⁷ Cenzurni broj „14“.

⁷⁷⁸ „Dr. UROŠ DESNICA / ADVOKAT / SPLIT / SINJSKA ULICA BR. 7 / TELEFON INTERURBAN BR. 3-41.“ Upućeno na adresu: „G[ospodin] Vladan Desnica / Zagreb / Konvikt Bl. Kvirina / Tvrtkova 5“. Čitljiv je poštanski pečat: „Zagreb / Žarpeč / D / A / 21 XII 31 10“. Pismo je zapečaćeno očevim lijepo stiliziranim pečatom kružnog oblika: „Dr Uroš Desnica / u Splitu / Advokat“.

V. Sanja Roić, „Dom predaka u Islamu Grčkom kao pjesnički motiv. Jedna nepoznata pjesma na talijanskom jeziku iz arhiva obitelji Desnica“, u: *Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas*, 307-319.

Dimmi i sogni e l'opre, l'ignorato angoscie
dello spirto e spasmi, o magione avita,
del pensier coi ceppi narrami le lotte
e le dure prove e i stenti della vita.

Dalla secolare tradizion nudriti
nella fè degli avi, come in sacre fonte,
ritemprati crebber gl'ultimi gentili
tuoi con alma retta e con altera fronte (1r)

Nel tuo grembo arrise tra infantili ludi
lieta a noi la vita, roseo l'avvenire
ma fia breve il sogno, e il disinganno rude
farà atroce il dubbio e tardo il ripentire.

Dalla soglia antica nei giorni di sole
van spicciando il volo giovinezze in fiore
tratto dal miraggio di promesse liete
col' desio nell'alma, colla fede in core.

Sull'antica soglia nell'orror del verno
risuonar udrassi battito anelante
Sarà la vecchiezza, che infranta riede
E ti chiede asil per l'alma dolorante.

E mentre la vita compie il gioco atroce
di spietate beffe e di violenze amare
il presente scorre scolorato e grigio
tra timori folli e rimembranze care.

Tutto muta e fugge. Qual torrente irrompe
e tutto travolge l'epoca che incede
infrangendo quello che il passato eresse
per conforto all'alma e simbolo di fede.

Solo il tarlo ancora, pigro e misurato
compie l'opra sua di dissolvimento
simile al cronista, che gli eventi annota
gelido, imparziale, uniforme e lento.“ (1v)

(strojopis, talijanski)

7.

VЛАДАН ДЕСНИЦА – DR. УРОШ ДЕСНИЦИ, СПЛИТ,
[?] VIII. 1933.

„Dr. UROŠ DESNICA
ADVOKAT
TELEFON INTERURBAN BR. 3-41.

SPLIT, august 1933.⁷⁷⁹
SINJSKA ULICA BR. 7.

Dragi čaća,

kako te neću dočekati ovdje, moram te pismeno zamoliti za jednu intervenciju koja mi je sa više strana svesrdno stavljena ma dušu.

Postoji izvjesni Ferdinand Roje, stud. iuris, Sred. Manuška 5a.⁷⁸⁰ To je vrlo dobar, krotak, čestit i pametan mladić. Još u djetinjstvu pokazao se je neobično, fenomenalno talentiran za muziku, i učio je nešto, za vrijeme srednje škole, violin i teoriju. Vrlo je siromašan pa nije mogao da pođe na konzervatorij, ali se je natjecao na nekom međunarodnom konkursu u Beču i dobio prvu nagradu, svirao je pred Kubelikom i bio od njega pohvaljen itd.⁷⁸¹ Koliko je mogao uz mizerna sredstva učio je, uz pravo, i konservatorij u Zagrebu. Na pravu je a giorno i položio je prva dva ispita, a na konservatoriju isto tako uspijeva.⁷⁸² Kad bi učio još jednu godinicu, Gotovac bi ga namjestio u orkestru teatra, pa bi tako dalje učio i sâm se izdržavao.⁷⁸³

Sad moli za pomoć od Banovine iz kredita koji za to postoji (za studije). Tartaglia mu je bio obećao redovnu štipendiju od aprila 1932, ali je međutim smijenjen.⁷⁸⁴ Sad bi želio da mu dade Ban s novim budgetom tu štipendiju od 700 din. mjesečno, a do aprila (novog budgeta), pripomoći iz pomenutog fonda u istom iznosu.⁷⁸⁵ Objektivno, obzirom na kredite i propise, to može da bude. Predaće molbu sutra ili preksutra na socijalnom odelenju i priložiće sve pohvalnice, svjedočbe itd., pa te vruće molim da spomeneš i toplo preporučiš banu da učini doći spise preda se i da mu udovolji molbi ako ikako može. Kako je vrlo dobar i miran mladić, radišan i plemenit, svi ga kolege vole i nekoliko njih mi ga je preporučilo, a nekoliko puta me je zamolila i tetka Ksenijina; prilažem ti njegova pisma njoj da vidiš u čemu je stvar.⁷⁸⁶ Za nj se zauzimlje i onaj g. Drago Madjer sa socijalnog odelenja; on mu je i dao upute

⁷⁷⁹ Vladan Desnica je naknadno olovkom upisao „august 1933“, ali je „august“ i prekriženo.

⁷⁸⁰ Ferdinand (Nando) Roje.

⁷⁸¹ Rafael Kubelik.

⁷⁸² a giorno (tal.) – trenutno

⁷⁸³ Jakov Gotovac.

⁷⁸⁴ Ivo Tartaglia.

⁷⁸⁵ Ban Primorske banovine Josip Jablanović.

⁷⁸⁶ Zorka Giunio, tetka Ksenije Desnica, rođ. Carić.

kako da učini.⁷⁸⁷ Kad se toliko troši, zasluživalo bi da se i za njega što učini, jer će sigurno uspjeti na tom polju, a gori od želje da uči muziku (usput bi i pravo svršio) a ponavljam da je fenomenalno nadaren za muziku. (1r) Ako hoćeš ili ako treba, pozovi ga dopisnicom da ti detaljnije izloži. Ja te od svoje strane najtoplje molim da preporučiš banu, pa da se bar pokušalo učiniti za njega što se je moglo.

U srijedu sam spojio posjetu episkopu sa službenom komisijom.⁷⁸⁸ Episkop mi je rekao da je, s teškom mukom, namaknuo sredstva za Almanah i rekao mi da učinim formalni podnesak Matici, facendomi però ben sentire il peso del benefizio.⁷⁸⁹ Geriraju se kao da je Matica meni nešto darovala, a ne ja njoj i kaže da se moram osjećati bezgranično počašćen i preplaćen čašću koju mi je Matica učinila ‘povjerivši’ mi redakciju Almanaha, pa me tako stavljuv vrlo auktorativno u stav čovjeka kojemu je učinjeno dobročinstvo.⁷⁹⁰ Hvala Bogu; una bona lezione.⁷⁹¹ Drago mi je da je ta stvar, kako tako, dokončana, jer volim da moj trud donese bilo kakav rezultat (ovaj put ne samo bez nagrade, nego uz gorčinu i donekle poniženje), nego da pane u vodu. (Rekoše mi da moram moliti da mi prime Almanah i smatrati se sretnim ako ga prime, jer da imaju na pretek rukopisa koji se nude da ih štampaju i kojih bi autori bili sretni kad bi to postigli – to mi je fala što sam – bez koristi i slave – uložio nemali trud i energiju za opću korist.)

U kancelariji ništa novo. Što ima, napisao sam u bilješkama uz spise.

Ja ču ostati na dopustu do 3 septembra; biću u Plaži. Ako bude što žurne pošte molim te da mi adresiraš: V. D. kod Carića – Jelsa, pa će mi oni proslijediti brevimano.⁷⁹² Osobito ako dođe kakav odgovor od Marka Cara molio bih te da mi pošalješ.

Ponovo ti toplo preporučam mladoga Roju.

Ljubi te tvoj Vladan.

[...]are inkase dao sam mami u depozit; račun među spisima.“ (1v)
(strojopis, latinica)

⁷⁸⁷ Drago Madjer (Mader).

⁷⁸⁸ Irinej Đorđević.

⁷⁸⁹ *facendomi però ben sentire il peso del benefizio* (tal.) – tako da sam dobro osjetio teret dobročinstva

⁷⁹⁰ *gerirati se* (dalm.) – praviti se

⁷⁹¹ *una bona lezione* (dalm.), *una buona lezione* (tal.) – dobra lekcija

⁷⁹² *brevimano* (tal.) – izravno, odmah

8.

UROŠ DESNICA – VLADANU DESNICI, [ISLAM GRČKI] [?],
31. XII. 1934.

„31. XII. 34.

„Dragi Vladane,

Treba samo imati dobre nerve i ne prenagljivati.

Ja sam već napisao odgovor. Biće porazan.

U Beograd su pošla najbolja izvješća. Treba zafaliti ‘Curte in albis’.⁷⁹³ Ja sam mu opet danas poslao ekspozej, koji će do tri dana biti u Beogradu.

Mi se sastajemo svi na 2/1 u Benkovcu za odluku 1) o tužbi 2) o odgovoru 3) o daljim koracima.

Što se tiče tužbe Bubora i za tu ima vremena pa ćemo govoriti kad dodješ amo.⁷⁹⁴

Ovdje je sve dobro. Pozdravljam te.

Tvoj Ćaća“ (1r)

(rukopis, latinica)

9.

VLADAN DESNICA – UROŠU DESNICI, [SPLIT, B. D., 1934.]

„Dragi Ćaća,

Zaboravio sam te zamoliti da mi ono pismo Mägeru od ‘Prager Presse’ – ako budeš dokon – prevedeš sutra kroz jutro, pa bih ga popodne došao prepisati na mašini.

Zbogom,

Vladan“⁷⁹⁵ (1r)

(rukopis, latinica)

⁷⁹³ *Curte in albis* (lat.) – značenje nerazriješeno

⁷⁹⁴ [?] Bubor.

⁷⁹⁵ Antonín Stanislav Mágr.

VLADAN DESNICA

I.

VLADAN DESNICA – REDAKCIJAMA DNEVNIKA *POLITIKA I VREME*, SPLIT, [?] II. 1938.

„S molbom da uvrstite u nekoliko brojeva Vašeg cij[enjenog] lista:

BENEDETTO CROCE: ESEJI IZ ESTETIKE, preveo VLADAN DESNICA. Sadrži odabrane eseje u kojima Croce dalje razvija i produbljuje svoju doktrinu izloženu u ‘Estetici’: I. Čista intuicija i lirski karakter umjetnosti; II. Umjetnost kao stvaranje i stvaranje kao činjenica; III. Vanestetski pojam lije-poga i njegova upotreba u kritici; IV. Književnost kao izraz društva.

Cijena din. 15:- Naručuje se kod ‘KADMOS’ – Split, Bihaćka 5.“ (1r)
(strojopis, latinica)

„‘Политика’ 27. II. 1938

‘Време’ 1. III. 1938“
(strojopis, latinica)

VJENČANJE KSENIJE CARIĆ I VLADANA DESNICE⁷⁹⁶

I.

„ЕНИЦА УД. Д.РА ЈАКОВА ЦАРИЋА
јавља да ће се њезина кћи
КСЕНИЈА
вјенчати са г. Владаном Десницом (1v)

ФАНИ И ДР. УРОШ ДЕСНИЦА
јављају да ће се њихов син
ВЛАДАН
вјенчати са г.ђицом Ксенијом Царић

у Сплиту дана 28 априла 1934.“ (1r)

(tiskovina, cirilica)

2.

„КСЕНИЈА И ВЛАДАН ДЕСНИЦА
срдачно захваљују“ (1r)

(tiskovina, cirilica)

3.

„VLADAN U. DESNICA
Split, Vrhmanuška 20“⁷⁹⁷

(tiskovina, latinica)

⁷⁹⁶ Vladan Desnica je ove dokumente stavio u omot s natpisom „Vjenčanje“ (cir.).

⁷⁹⁷ Nacrt posjetnice. Koliko je poznato, Vladan Desnica nikada nije živio na ovoj adresi.

VLADIMIR DESNICA

I.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
16. I. 1914.

„Обровац 16/1 1914

Драги мој Владане!

Кад се барба Бошко повратио из Задра по Божићу затекао је мене у кревету, болесна раном на нози, тако да од Бадњег дана нијесам још ван куће био. 2 дана сађем у моју писарницу а друга 2 дана одлежим у постељи и настојим да ми рана зарасте; к томе снијег лед још од Божића све до данас те да сам и здрав био не би могао доћи на Ислам.

Да ти знаш мој мили Владо колико сам се зажелио тебе и моје драге Наташе, па док будем могао чизму на ноге навући, доћи ћу тамо само да вас изљубим (1г) и изгрлим.

Дошао је кум Нико таман кад смо били за ручком на младо љето и донио ми је твоје писмо.⁷⁹⁸ Дошао је сав од леда и мећаве смрзнут скоро – а твоје ми је мило писмо весеље донесло и радост тако да сам онај дан издурао за столом све до касне ноћи. Јуче сам лежао, а данас сам сашао у писарницу да отпремим неке послове.

Радостан сам јер чујем и од твог ћаће и од барба Бошка и од кума Нике да си ти богу драгом фала здрав, да си добар, да слушаш Оца и Мајку, па ето тијем ти (1v) доносиш мени здравље и воле да радим и да живим а помислили колико ти тако доносиш задовољства среће и сваког благослова твојим родитељима који живе, раде само за тебе и добру нашу Наташу. Као што то исто тако, и твој ћедо, живи и ради за вас двојицу, Анђели моји драги.

Пиши ми често мој Владо и реци Наташи да се учи и она писати па нека најпре напише своме ћеди писамце да ме и она обвесели.

Сутра ће тамо барба Ракетић и барба Бошко а ја жалостан не могу ове (2г) године као да сада бити тамо с вама на Богојављење, па Бог зна хоћемо ли икад више јер сам ја оболео у ногами па ако ви не дођете к мени тешко ћу ја моћи као до сада к вама тамо особито зими. Нека вас све Бог уздржи у здрављу и задовољству и нека Божија благодат пане на све вас а хоће кад си ти паметан и добар, кад се Богу молиш сваког јутра и вечери заједно са Наташом, јер нам је све у Божјој милости, све реко, и здравље и весеље и благостање – и Бог ће дати све то ономе који му се моли и препоручује.

Сад збогом мој Владане, и ти моја Наташо, поздравите ми мајку и ћаћу као што вас љуби ваш стари ћедо.“ (2v)
(rukopis, cirilica)

⁷⁹⁸ Niko, Nikanor Raketić.

2.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
22. VI. 1914.

„ВЛАДИМИР ДЕСНИЦА
ОБРОВАЦ.

Обровац, 22/6 1914

Араги мој Vladane!⁷⁹⁹

Najpre da ti izjavim moju radost na tvoj sretni i zdravi povratak – pa da ti zafalim što si se sjetio tvoga djede, iz Italije, i što si mi poslao tvoju sliku koja me lijepo obradovala i koju sam milo izljubio – Piši mi kako si putovao, jesli li se kako zabavio, gdje to jest koje si gradove vigjeo, i što ti se najvećma dopalo.

Piši mi ili bolje telegrafiraj mi sutra kako Nataša, i što je boli, kako Ćaća i Majka.⁸⁰⁰ Pozdravi sve, poljubi Natašu koju sam vigjeo na 14 kad sam bio u Zadru i reci joj da je Gjedo ljubi i pozdravlja.

Ljubim te i grlim
Tvoj stari Gjedo“ (1r)

(rukopis, latinica)

3.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
7. VII. 1915.⁸⁰¹

„Mila moja unučadi!

Primio sam pozdrav iz Zadra od mog milog Vladana. Nadam se da će te opet na Islam dok će ćaća ureći svoje poslove u Zadru.⁸⁰² Meni nije još sa svijem dobro, ali kad ste zdravi vi moja djeco, lako je za mene. Barba Boško mi je pisao, zdrav je i još je u Sinju.⁸⁰³ Raketića je opet uhvatila groznica po Vašem odlasku. Odpozdravljuj svi Simići. (1v)

Pozdravljam i ljubim sve, i da mi opet pišeš, jer me raduju tvoja pisma.

Ljubi te tvoj stari

Djedo (1r)

(rukopis, latinica)

⁷⁹⁹ Vladimir Desnica, Vladanov „Gjedo“, započeo je pismo pisati cirilicom, a nastavio latinicom do kraja.

⁸⁰⁰ Nataša, sestra Vladana Desnice.

⁸⁰¹ Adresirano na: „Gosp[odin] Vladan Desnica / gosp[odina] Dr Uroša Desnice / Zadar“. Poštanski žig: „Obrovac 7/7 915“. Otisnuta marka na dopisnicu u vrijednosti od 5 filira („Heller“) jest s likom Franje Josipa I. i natpisom „Kaiserliche Königliche Österreichische Post“.

⁸⁰² Ova dopisnica važno je svjedočanstvo da dr. Uroš Desnica u ovo vrijeme nije bio ni mobiliziran ni interniran.

⁸⁰³ Boško Desnica je u Sinju vjerojatno imao ratni raspored.

4.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
18. X. 1920.⁸⁰⁴

„Dragi moj Vladane!

Primio sam tvoju dopisnicu 10tog i pismo kao i Natašino. Drugijeh dopisnica nijesam primio kao što nije ni kum Niko.⁸⁰⁵ Vrlo me veseli da me se sjećaš jer te volim i ljubim, pa i unaprijeđti meni piši i javljaj mi kako ste zdravljem svi, i inače. Amo su svi zdravi, Bogu fala. Oja je mila i pametna, i ljubezna, pa se često sjeća barba Uroša i tebe.⁸⁰⁶ Ja sam sa svijem klonuo i dalje ne mogu. Trpim sve ozbiljnije od bubrežne bolesti, od teškoće disanja, osobito noću i jutrom, od otoka nogu a bojam se i drugog – teško mi je! Piši mi jeste li se namjestili, jeste li obikli gradu, idete li u školu ti i Nataša? Kako vam ide učenje? Pozdravi i poljubi Čaću, majku i Natašu kao što vas sve grlim i ljubim i pozdravljam i za barbu i tetu, Oju i Jucu.⁸⁰⁷ (1v)

Tvoj stari

Djedo

Obrovac 18/10 1920“ (1r)

(rukopis, latinica)

5.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
19. XI. 1920.

„ВЛАДИМИР ДЕСНИЦА
ОБРОВАЦ.

Обровац, 22/6 1920

Dragi moj Vladane!

Primio sam tvoje zadnje pismo, izljubio sam ga kad mi nije dato da tebe lično poljubim ni moju Natašu; želim vas i na vas vazda mislim, mila moja unučadi.⁸⁰⁸ Kad se sastanem sa rodom i prijateljima, najmilije mi je o vama se razgovarati. Moj Vladane ti meni često piši, jer mi je primanje tvojih pisma najveća utjeha, a ako ja tebi ne budem tačno odgovarao, neka ti ne bude

⁸⁰⁴ Adresirano na: „Gosp[odin] Vladan Desnica / Dr Uroša Desnica / Split“. Poštanski žig: „Obrovac 7/7 915“. Otisnuta marka na dopisnici u vrijednosti od „10 centesimi“ jest s likom kralja Vittorioja Emanuelea III. i natpisom „Poste italiane“. Poruka je upućena s „Cartolina postale con risposta pagata (Carte postale avec la réponse payée)“.

⁸⁰⁵ Nataša, sestra Vladana Desnice; kum Niko, Nikanor Raketić.

⁸⁰⁶ Oja, Olga Desnica.

⁸⁰⁷ Juca, Julijana Desnica.

⁸⁰⁸ Nataša, sestra Vladana Desnice.

zazorno, pošto sam sa svijem obolio i morati će češće ostati u krevetu, trpim kao što znaš od bubrežne bolesti radi čega su mi sad vazda noge otečene, a k tome teško mi je disanje jer trpim od guše, osobito zorom, i jedva dišem. Nešto mi je lakše svečera i prve satove noći – skoro sam imao jak nastup (Ažma) trajao mi je skoro 2 sata.

Pisao ti je Barba Boško skoro, pa i kum Niko, ovaj mi juče javlja sa Islama da je primio tvoje pismo i da ti odgovara.⁸⁰⁹

Jesi li primio ti 50 a Nataša 50 dinara što je kum Niko po mojoj preporuci poslao iz Zadra. Za svoj račun poslao je svakom po 20 dinara a za mene (1r) svakom po 30.

Veselim se čuti da ste svi zdravi i da se dobro nalazite, ali je teško i skupo življjeti u gostionici, što nema stana, a čudim se da vam se taj ne može da nadje dapače dodijeli.⁸¹⁰ Težak je i ovdje život u većoj obitelji kao što je ova naša, a bez slugu u kući, i to tako teško da ja premda star i bolestan, moram da se staram za sve potrebe, dok se barba Boško uvježba.

Barba Boško, Zorka i djeca zdravi. Pozdravljuju sve vas tamo, a Oja dobra i pametna, pjeva po kući i sjeća se svog barba Uroša i tebe.⁸¹¹

Pozdravi Ćaću, Majku, Natašu i poljubi ih, ja se njih sjećam i na njih mislim.⁸¹²

Zbogom moj dragi Vlado. Ljubim te i grlim. Tvoj stari nemoćni
Djedo“ (1v)

(rukopis, latinica)

6.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
18. XII. 1920.⁸¹³

„18/12 920.

Moj Vladane!

Primio sam neki dan tvoju dopisnicu 26/11 a jutros opet onu 12 tek[ućeg]. Radostan mi je dan kad primim tvoje pismo i ono moje mile Nataše.⁸¹⁴ Vi ste mi uvijek u misli, i samo misleći na vas, dajem sebi utjehe. Vi moja unučad, i

⁸⁰⁹ Kum Niko, Nikanor Raketić.

⁸¹⁰ Desnice su u Splitu živjele u hotelu *Belle Vue* na vlastiti trošak, iako je otac bio visoki funkcijonar Pokrajinske vlade za Dalmaciju.

⁸¹¹ Zorka, supruga Boška Desnice; Oja, Olga Desnica.

⁸¹² Nataša, sestra Vladana Desnice.

⁸¹³ Adresirano na: „Gosp[odin] Vladan Desnica / Dr Uroša Desnica / Split“. Poštanski žigovi nečitljivi. Otisnuta marka na dopisnicu u vrijednosti od „10 centesimi“ jest s likom kralja Vittorioja Emanuelea III. i natpisom „Poste italiane“.

Poruka je upućena s „Cartolina postale italiana (Carte postale d'Italie)“.

⁸¹⁴ Nataša, sestra Vladana Desnice.

ovo dvoje piladi ovdje, jeste jedini uslov radi kojeg želim da produžim za koji dan ovaj moj tromi život. Dosadila mi je starost i boležljivo življenje. Sutra je naše krsno ime – želim svima vama tu da ga u zdravlju i zadovoljstvu dočekivali budete.⁸¹⁵ Vazda sve svi do duboke starosti. Ovdje je kum Niko; došao je sa Islama da s nama provede sutrašnji dan (1v) pa će opet na Islam da ondje kao zatočenik, pazeći na naše imanje provede svoje stare dane pošto sam ja sasvijem klonuo, pa ne mogu više da pazim na Islam, a i ovdje jedva se zgrčen krećem.⁸¹⁶ Želim vas vidjeti i poljubiti. Teta Zorka brzo će da mi daruje još jedno unuče. Oja i Juca zdravi.⁸¹⁷ Barba Boško trpi od emoroida ozbiljno, inače svi zdravi. Pozdravljuju svi i kum Niko. Ljubim vas sve, stari Djedo.“ (1r)
(rukopis, latinica)

7.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
31. XII. 1920.

„ВЛАДИМИР ДЕСНИЦА
ОБРОВАЦ.

Обровац, 31/12 1920

Mila moja unučadi!

Moja misao i danju i noći jest na Vas i za Vas, vi ste moja jedina utjeha i radost, kao i ova dva andjelka ovdje Oja i Juca vazda vesela i krasna, a eto od dana na dan nadamo se i trećem ovdje, pa je baš danas stigla ovdje babica da bude uz tetku pri rođaju.⁸¹⁸

Ništa izvanredna nemam da vam odavle javim; kako je meni to već znate – što stariji to nemoćni, jedva se još vučem, i eto danas navršujem 70^{tu} a ne mogu kod svih ovijeh mojih betega i starosti da se smirim! Barba Boško vazda trpi ozbiljno od emoroida. Oja i Juca dobro.

Piši mi ti Vlado kako ste Vi svi zdravljem? O ostalom znam da je slabo, pa kad nastupe nove prilike u ovom kraju, a eto ih do nekoliko dana, tada ćemo se sporazumjeti za sve, i odlučiti, jer je i ovdje teško.⁸¹⁹

Danas sam pisao Srpskoj Štedioni u Zadru da pošalje tebi Vlado dinara 50 i tebi Nato 50 da znate da Vas se Vaš djedo sjeća da vam (1r) to bude kao Božićni sitni darak Vašeg starog djede.

⁸¹⁵ Krsna je slava obitelji Desnica sv. Nikola (19. prosinca – prema pravoslavnom kalendaru).

⁸¹⁶ Kum Niko, Nikanor Raketić.

⁸¹⁷ Zorka, supruga Boška Desnice; Oja, Olga Desnica; Juca, Julijana Desnica.

⁸¹⁸ Oja, Olga Desnica; Juca, Julijana Desnica.

⁸¹⁹ Rapaljskim ugovorom od 12. XII. 1920. godine između Kraljevine Italije i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, obrovacko područje ušlo je u sastav Kraljevine SHS. Splitskim sporazumom od 1. III. 1921. godine bili su utvrđeni način i kalendar evakuacije talijanske vojske, prema kojemu su 6. IV. 1921. jedinice 26. puka Vojske Kraljevine SHS ušle u Obrovac.

Svima Vama čestitam Božićne nastojne dane – sjećajte se mila unučadi Vašeg djede koji Vam želi svako dobro i da budete ponos svojih roditelja. Blagosloveni bili.

Pozdrav sviju nas svima, i od Oje i male Juce. Ljubim Vas i grlim.

Stari Djedo.“ (1v)

(rukopis, latinica)

8.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
25. I. 1921.⁸²⁰

„25/1 921.

Драга и мила унучади!

Моја мисао вазда је упућена на вас, па ми је непријатно кад прође дуље времена а да не примам од вас никаквијех вијести. Писали сте ми мили моји пред Божић, честитајући ми свете Божићне дане, и ради тога провео сам оне св[ете] празнике мирно и ако смијем рећи задовољно! Честитао сам свима вама и младо љето, а послао сам вама преко Српске штедионе 100 динара. Јесте ли их примили? (1v) Овђе код нас сви здраво, само мене мучи што не могу ни дању ни ноћу да дишем без тегобе, и што ме боле бубрези и отичу ноге.

Тетка Зорка очекује дан по дан да ће нам даровати још једно чедо, али ето се и то отеже. Како сте тамо? Јесте ли здрави? Јесте ли нашли стан? Љубим и поздрављам све. Ђедо.“ (1v)

(rukopis, cirilica)

9.

VLADIMIR DESNICA – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
15. II. 1921.

„ВЛАДИМИР ДЕСНИЦА
ОБРОВАЦ.

Обровац, 15/II 1921

Mili moj Vladane!

Sinoć mi je naš dobri kum Niko sa Islama poslao tvoju dopisnicu koju si njemu poslao na 8 tek[ućeg] u kojoj kažeš da si meni 2 puta pisao od kad si

⁸²⁰ Adresirano na: „Mladi gospodin / Vladan Desnica / Dr Uroša Desnica / učenik V gimnaz[ijskog] razreda / Split“. Poštanski žigovi nečitljivi. Otisнута marka na dopisnicu u vrijednosti od „10 centesimi“ jest s likom kralja Vitorija Emanuelea III. i natpisom „Poste italiane“. Poruka je upućena s „Cartolina postale italiana (Carte postale d’Italie)“.

primio ono 100 dinara što sam tebi i mojoj miloj Nataši poslao skoro.⁸²¹ Ona mi je pisala na 24/I, a tvoja dopisnica od 8 tek[ućeg] po pošt[anskom] žigu stigla mi je tek danas i nosi pošt[anski] nadnevak 8 tek[ućeg] kao i ona što si poslao kum Niki.

Ja se za vas sve raspitujem vazda i doznao sam koliko ja ovdje toliko i kum Niko, da si sada postao ljubezan i vrstan momčić u svakom pogledu, i da dobro učiš, da te svak voli, i da si se oporavio u zdravlju; to je tvog starog djedu obveselilo i natjeralo mu je suzu radosti na oči. Želim radi Vas mila moja unučadi produžiti ove moje teške dane života. O Vama se vazda mislim, i radujem se kad čujem dobrijeh glasa o Vama mila djeco, čeznem u želji da vas vidim, izljubim, i zagrlim – čemu se brzo nadam jer mi ti pišeš da ćemo se na brzo vidjeti. Ako Bog da! (1r)

Ovdje je kod nas babica ima već mjesec dana vazda u iščekivanju na rođaj tetke Zorke, koja se nadala o Božićima da će se oprostiti tegoba i darovati nam još jedno (unuče) čedo – ali eto prevarila se u računu, pa fala Bogu, ne damo se vazda, eto od dan na dan.⁸²² Teško nam je što smo bez kućne služinčadi, i prama svoj našoj susretljivosti i pažnji, gložeći se medju sobom ostavljaju nas i drugom idu, nešto što ih mame prijatelji i srodnici, nešto što su silene sami po sebi, jer znadu da drugijeh nema, bar ovdje ni u okolici.⁸²³ Raspitaj majke bili se moglo tamo naći koja bi znala bar prilično kuvati jer tetka Zorka dalje neće moći o tom se baviti bar za neko vrijeme. Nemamo nikoga ni da nam djecu pazi, tako da su moja ova unučad željna sunca i sviježa zraka.

Kazao mi je barba Boško da mu je tvoj Čaća pisao, i šta mu piše. Neka čini što zna i kako hoće, samo da se osvrne na uzgoj tvoj i mile moje Nataše.

Ovdje su u kući svi zdravi, samo što ja svaki dan to teže dišem i što me bole bubrezi i noge otiču i zato ne mogu ni na Islam i ni u Vinograd koji se kopa za 100 kruna poslenik dnevno.

Pozdravi Čaću, Majku, Natašu i poljubi ih – kao što svi ljubimo i tebe a osobito tvoj stari Djeda.“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸²¹ Kum Niko, Nikanor Raketić; Nataša, sestra Vladana Desnice.

⁸²² Zorka, supruga Boška Desnice.

⁸²³ silen – silovit, umišljen

IO.

VЛАДИМИР ДЕСНИЦА – ВЛАДАНУ ДЕСНИЦИ, ОБРОВАЦ,
28. VI. 1921.

„Obrovac , 28/6 1921

Dragi moj Vladane

Primio sam tvoje milo pismo u kome i Natašino – ali mi u ovom nejavljaš da si primio moje koje sam ti skoro poslao, i u njemu javio ti o mom stanju.⁸²⁴ Pišeš mi da si čuo da sam nešto belestan i da mi otječu noge. Jest moj Vladane, meni su noge otečene i ostaju uvjek otečene, a ležao logom u krevetu, a bio na nogami i odao po mogućstvu, reko po mogućstvu, jer me guša (1r) steže i teško mi je disanje. Dižem se svaki dan i ako okolo jedanaest sati povijam noge posle što ih dam dobro natrati, a moram da se dižem jer me više muči guša kad sam u krevetu nego kad sjedim – pa provedem ono sati dana sjedeći u mojoj pisarni. Spavam preko noći najviše tri sata, pa opet zaspem u 6 sati jutra.

Ne mogu sam da se svučem (1v) ni obučem, to mi pomaže kućna služinčad. Sad mi je najteže, jer mi je rad u Vinogradu i na sjenu. Prekojuče sam se dovukao do livade preko mosta i nastojao sam radu na sjenu, a i danas sam se dovukao do na livade kod sv. Trojice i povratio nazad polako, i uz opočitak, a to bi po otoku nogu mogao prilično i bez bolova, ali me mori guša i ona mi oteščava svako kretanje. (2r)

Eto moj Vladane mili, ja ti opisah moj[e] stanje kao što si zahtjevalo u tvom dragom pismu – pa ču dodati da sam skoro dao da mi se ustanovi količina albumina i našlo se 2 po 1000^{di} a i glava uvjek me boli ako i po malo ali uvjek.

Žao mi je da imaš opet nastupa groznice. To liječi svakako kininom i ne zapuštaj – ti si mlad, ti si radost oca majke tvoje a i (2v) starog tvog djeda; ti Nataša i ovo unučadi što imam ovdje sva ste moja radost, pa da ste mi zdravi i veseli. Nestrpljivo čekam da mi javiš kako si dovršio školsku godinu. Nadam se da će dobro biti, a isto i Nataši. Pisao si mi da čaća trpi od ‘iskja’ pa neka se liječi tu u vrućim kupeljim, ta Spljetska kupelj jest najljekovitija za takove bolove.⁸²⁵ (3r) Ovdje kod nas teško življjenje jer nema služinčadi, ni u kući, ni za imanje, to me grize i muči – a da imam služinčadi došao bi i ja tamo na liječenje, premda za mene lijeka nema.

Kad dodjete ti i čaća sa Dr Ivetićem to će me on pregledati i prepisati mi što da uzimljem a da mi lakše bude dočekati zadnje dane moga živovanja.⁸²⁶ (3v)

⁸²⁴ Nataša, sestra Vladana Desnice.

⁸²⁵ *iskja* – vjerojatno „išijas“

⁸²⁶ Dr. Dušan Ivetić.

Primićeš 400 Dinarskih Kruna (100 dinara) koje ti šaljem da podjeliš [s] Natašom kao što sam ti skoro pisao, da će ti poslati. Šaljem ih pošt[anskom] doznakom.

Molim te neka mi Ćaća javi na koju je banku položio ono Dinara što mu je Todor skoro u tu svrhu prodao.⁸²⁷ Promjenismo Dolare u nevrijeme, jer su danas mnogo skuplji.

Evo prilažem jedno pismo (4r) Oštarića kome sam ja preporučio bio za jedan lokal, gdje bi Ćaća mogao prenijeti i smjestiti svoju robu, što mu je u Zadru, a to sam tražio jer mi bijaše rečeno da svršetkom Maja ili ovog mjeseca moraju se ostaviti slobodni lokali Perlinu u Zadru, a pošto su sad konji naši vazda u radu, na sjenu, i vršidbi, pa sve do po trganju, to sam mislio da do tog doba smjesti se gdje u Zadru ono stvari što mu je u Zadru.⁸²⁸ (4v)

Nataša me pita za zdravlje, pa joj daj da pročita ovo pismo. Pita me za djecu i tetu Zorku.⁸²⁹ Djeca Bogu fala dobro. Olgica je sad dobra i ljubezna. Juca se vazda dere, a i Stojan zna se kriviti – ali nemaju ko da ih pazi, već po gdješto stara Petrakuša, a Zorka kad nije kod njih, to je u kuhinji da spremi jelo nama, služinčadi pa i nekoim radeni-(5r)-cim, tako da ja ne znam kako će se i šta će se bez služinčadi – a i ako imaš koga to ne smiješ ni slova prosloviti, jer ti odma odkazuju službovanje.⁸³⁰ Eto sad znaj kako je tetki Zorki i tvom strom bolesnom djedi, kome je još kuća i ovo imanje na glavi.

Pozdravi i poljubi sve u nadi da ćemo se brzo vidjeti. Ljubim te i grlim,
stari djedo.

Čitao sam da će se udariti porez na kočiju od 500 dinara godišnje, a na mast do 50 dinara po [...]kti. Dali je to tako?“ (5v)

(rukopis, latinica)

⁸²⁷ Todor [?].

⁸²⁸ [?] Oštarić; Perlini (zadarska obitelj).

⁸²⁹ Zorka, supruga Boška Desnice.

⁸³⁰ Olgica, Olga Desnica; Juca, Julijana Desnica; Stojan Desnica; Petrakuša [?].

GERHARD GESEMANN

I.

GERHARD GESEMANN – VLADANU DESNICI, PRAG,
14. XI. 1935.⁸³¹

„Врло поштовани господине колега, данас сам примио III. књигу ‘Магазина’.⁸³² Много сам научио. Нова је књига лепа и корисна. Донећу реферат, а о мислима у чланку од Ризмондо-а говорићу нешто опширније. У пролеће ћу Вас сигурно посетити.

Срдечно Ваш одани,

Герхард Геземан“ (1v)

(рукопис, цирилица)

⁸³¹ Adresa primatelja jest: „Gosp[odin] / Dr Vladan Desnica / Bihaćka 7 / Split / Jugoslavia“ (1r), a adresa pošiljatelja: „Univ. Prof. Dr. Gesemann / Prag-Dejvice 446“ (1r).

⁸³² Pogrešno napisana „III. knjiga“ umjesto „II. knjiga“.

ZORKA GIUNIO

I.

ZORKA GIUNIO – VLADANU DESNICI, SPLIT, B. D., 1945.

„Dragi Vladane,
jutros mi je donijela drugarica Nisanni⁸³³ tvoje pismo i puno sam joj harna,
što mogu po njoj da ti odgovorim.

Primila sam bila u prvo pismo, a putovalo je 20 dana. Odmah sam opširno
odgovorila i ponovo u kratko. Danas ču ponovit, jer sigurno nije stiglo, ili će
stići prekasno.

Čim sam prvo pismo primila odmah sam se interesirala gdje stanuje
Marasović i isti dan sam ga potražila.⁸³⁴ Vrlo je spreman da nam u svemu po-
mogne ‘kao rodjenom bratu’. Čekao je naime salonit, pa kade bude imao, da
će pristupit radu oko iskapanja. Sada da su prilike povoljnije u koliko uprav-
na tom odjelu sjedi njegov nećak i glava je tog odjela.⁸³⁵ Ja sam mu međutim
rekla, da bi se moglo započet radom i odmah, jer da je Vladanu za sada glav-
no izkopavanje – a to će pak doći. Razumio je i rekao je, da će mi se javit kroz
2–3 dana, jer sam izrazila želju, da ja tu budem pošto tačno znadem, gdje ste
držali stvari. To je bilo 7 tek[ućeg]. Išla sam kući i obolila uprav tog dana od
gripe i odležala, naime kući sam bila 14 dana.⁸³⁶ On mi se nije javio kroz to
razdoblje. U petak – znači sutra 8 dana – sam izašla po prvi put i ravno sam
išla u Marasovića u ulicu. Tu su mi kazali, da je bolestan već nekoliko dana.
Danas pak, čim sam primila tvoje pismo, isti tren sam potražila Marasovića.
Našla sam ga kod kuće, u sobi, još bolestan. Njemu je žao, što se je zbog nje-
gove bolesti oteglo. On će do (1r) koji dan izaći i početkom iduće sedmice će
započet radom. Najprije će napraviti put, a onda će mene pozvat. – On nastoji,
da dobije salonit, a misli da hoće, jer će radje dati njemu, koji ne traži da rad
bude izveden bezplatno.

Zahvaljuje na pismu koje si ti predao M[on]s[injoru] Ritigu.⁸³⁷ Danas je do-
bio odgovor i bio je zadovoljan. G[ospod]i]ca Zanella mu je predala novac.⁸³⁸

G[ospod]i]ca Buzolić će isto doći sa mnom.⁸³⁹ Rekla sam da u tom smislu
govori sa Zanellom, da bude spremna, da dade ključe od stana, naime, da ih
donese. – Učinit ču, moj Vladane, što mi se bude činilo, da je za bolje vaše.

⁸³³ [?] Nisanni. Nepouzdano čitanje.

⁸³⁴ Marin Marasović.

⁸³⁵ Neutvrđen identitet nećaka.

⁸³⁶ Iscrpljenost stanovništva Splita bila je u to vrijeme kronična.

⁸³⁷ Mons. Svetozar Rittig.

⁸³⁸ Anka Zanella.

⁸³⁹ Marčela (Marcella) Buzolić.

Primili smo kukuruz i neizmjerno sam zahvalna, samo ne znam, što to zapada. Za to te molim, da mi to javiš, da mogu uredit. Ti ne znaš ocijenit koju si mi ljubav učinio. Da li bi se moglo dobiti raži? Što više moguće? Piši mi u tom smislu. Puno mi je žao, što se Ksenija toliko muči i što tolike pegule i neprilike ste imali. Tako je teško i tako komplikirano! Putujem sutra ujutro u 6 za Jelsu na 2–3 dana. Uprav dok pišem, Jure mi poručuje, da ide motor izravno, pa za to prekidam, da se odem informirat.⁸⁴⁰ – Vladane, računaj na mene, kao da si ti tu. Ne ču Marasoviću mira dati, dok ne započne. Njemu sam lično predala pismo. Još jednom ti hvala.

„Pozdravlja te i voli teta Zorka“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

ZORKA GIUNIO – VLADANU DESNICI, SPLIT, 12. II. 1945.

„Dragi Vladane,

nijesam ti pisala kada sam dobila tvoje zadnje pismo, jer me je Marasović tako zamolio. On je htio, da započne radom, a onda da ti javim. Puno sam ga oblijetala i mislila sam, da će se naljutit, ali nije nipošto.⁸⁴¹

Muku je mučio, da pronađe radnike, ali nikako, pa nikako. Medjutim je stvar uredio tako, da će uz svog sina, pozvat vatrogasce. Sa skalama će se moći nešto pregledat. Rad bi imao da započne sutra u 9^h. Uprav pred malo časaka je bio, da mi to javi, a tek je otišao, došao je moj rođak, drug Ivo Matković i rekao da ide u Šibenik. I eto sjedi i čeka, da u preši ti napišem par redaka.

Marasović se slabo nada, da će što izvući. Smrskana je jedna strana, a boji se, da je i kanape ukopan duboko. Sutra ćemo što vidjet. Ključ od stana I kata ne da Zanella nikako.⁸⁴² Njoj ga je dala G[ospo]đa Fanny i ona ga drugomu ne da. Bilo bi važno – po mišljenju samog Marasovića – da se i taj stan vidi i isprazni eventualno jer se boji, da će kiša biti puno pokvarila.

Boji se puno, da će se u opće moći popraviti kuća. Misli, da bi troškovi bili ko [...] dни. Sve što bude u nami, u meni napose, učinit će više nego da je za mene, budi uvjeren – ali kada bi se ti zaletio dok je rad u toku, velika bi stvar bila. Danas toliko, a sutra dulje, kada budem konkretno nešto znala. (1r)

Bila sam na Jelsi. Mama dobro, ali čeka vijesti od sina! Enica, nonna, [...] si bi želili da Ksenija [s] djecom dođe k njima.⁸⁴³ Ima mjesta u kući, a škola

⁸⁴⁰ Jure Duboković, suprug Zorkine i Eničine sestre Ecije.

⁸⁴¹ Marin Marasović.

⁸⁴² Anka Zanella.

⁸⁴³ Enica Carić.

ide, pa po gotovo će biti. Sada će biti i mlijeka i zelja. Mi smo joj to i pisale. Šaljem ti ove čućine za Kseniju. Znati ćeš kaku priliku, da joj to otpremiš.

Kseniji dugujem odgovor i to će učinit, čim počnem kućom.

Kako tvoj stric, G[ospodin] Boško? Nadam se, da mu ne će biti zlo.

Javi se. Mnogo te pozdravlja i voli

Zorka

12. II. 1945“ (1v)

(rukopis, latinica)

3.

ZORKA GIUNIO – VLADANU DESNICI, SPLIT, 13. II. 1945.

„Dragi Vladane,

i večeras sam sretna, što dobrotom druga Kovačevića⁸⁴⁴ mogu da te u žurbi izvijestim slijedeće:

Spasili smo ti sve tapete, onaj iz kanapea, srebro sve unutra, pa onaj čilim perzijski, banovinski i pirotski, tvoje knjige i ‘bezvrijedne’ stvari – slike, sličice, starinske ikone itd. Još i vjenčići s vjenčanja vašeg, mala škrinja puna, dva pijata porcelana. Neki kvadri⁸⁴⁵ su staklo sačuvali. Knjige je Marasović odnio kod sebe kući, jer je u mene prepuno, a kvadre i vrijednije stvari su u mene. Danas smo samo iskopali glavno. Marasović i sin Nenad su baš zdušno radili i spasavali.⁸⁴⁶ Pomogli su mu vatrogasci i to sa skalom iz vani do III kata, a onda konopom u vrećama spuštali doli kroz prozor.

U petak ćemo ići Marasović i ja, da dobro razvidimo i složimo se za daljni rad. Da li da spašavamo mobiliju, ako je pokvarena puno, pitao me je Marasović. (1r)

Ja sam mu rekla, da da. I to ćemo vidjet kad iz bliza razvidimo. Onda će ti javit. Nego, Marasović drži, da bi se morala biblioteka pok[ojnog] Oca prenijet iz one sobe, jer tu strada u koliko nije stradala. Sa Zanellom je teško.⁸⁴⁷ On će je opet potražiti i reći joj još jednom.

Za danas u žurbi samo da znaš, da je bar nešta spašeno. Pisat ću i Kseniji, jer ona puno misli na to.

Tapeti su zdravi i uredni.

Pozdravlja te i voli

Zorka“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸⁴⁴ [?] Kovačević.

⁸⁴⁵ kvadri (dalm.), quadri (tal.) – slike na zidu

⁸⁴⁶ Marin i Nenad Marasović.

⁸⁴⁷ Anka Zanella.

4.

ZORKA GIUNIO – KSENIJI DESNICA, SPLIT, 17. II. 1945.

„Draga moja Ksenija,

primila sam tvoj mali list. Nijesam ti odmah pisala, jer sam želila, da ti što konkretno javim u pogledu tvojih stvari. Konačno smo pristupili poslu i to vatrogascima kroz prozor na III sprat. Ja sam se [s] poduzetnikom Marasović uz velike i opasne akrobacije, uspela s druge strane do III kata.⁸⁴⁸ Još mi se džigerica trese od straha. U kratko: spašeno ti je srebro, – znači: velika bušta, 2 manje, man [...] gvantijere, tapet i sve što je u škafetu bilo. Suviše iz škrinje veliki perz[ijski] tapet i pirotski. Vladanove knjige, slike, sličice i ona mala škrinja. Dakle od cijelog III kata ostala je samo Vladanova soba i dio tinela i hodnik do vrata tinela. Ostalo sve srušeno i iščezlo. Ni traga nema. Od mobilije se spasio jedino onaj mali stol iz tinela, što ti je srebro stalo. Kredenca izk [...] vrata odletila. Jučer smo ponovo bili Marasović i ja sami. Kredenca je u Vladanovoj sobi, a kanape gdje je stao stolić. Od stola ima 2 noge (1r) i ono drvo okolo, ploče nema. Velika škrinja je cijela, ali još do polovine zakopana. Etageri Vladanovi pobacani. Odlučili smo, stolić iznijet, a ostalo pokućstvo metnut u kut, gdje ne kiši i zatvorit vrata matunima. Kanape je bio zatrpan i zato djeca nijesu mogla do njega. Bila sam toliko sretna, što smo ti to sve spasili. Zamisli, da luster u Vladanovoj sobi vjesi čitav!! Puno su to srdačno učinili Marasović i sin, baš bratski. Jučer sam prebirući po razlupanoj tiralji, našla još jednu okruglu srebrnu gvantieru. Sukno, tapeti i slike su u mene, dok knjige je Marasović odnio kod sebe.

G[ospodj]ica Zanella je odbila da dade ključe stana g[ospodj]ici Buzolić, kada ga je zapitala, da bi trebalo uzest zelen kaput Nataši.⁸⁴⁹ Rekla je, da ključ ne da nikom. Preuzela (lv) ga je od g[ospo]đe Fanny i njoj samoj će ga dati. Iza toga je Marasović išao, jer je trebao ključ od portuna. Odmah mu je rekla, ‘evo Vam ključ od portuna, ali od stana Vam ne dam, a ni od magaze.’

Međutim jučer, kada je Marasović došao po mene u 3^h, rekao mi je, da je u stanu Desnice našao Anku Z[anella] i Marčelu⁸⁵⁰. Pokradene su stvari iz ormara spaće sobe G[ospo]đe, znači rublje i robu. Ostalo je nekoliko šugamana itd. Išla sam tam. Zanella uvjerava, da su lupeži došli kroz vrata. Ja sam ostala zapanjena, kada sam vidjela, da je kuhinja srušena, nema vrata, a izvana se može dijete lako provući. Pače su Seka Veljkova i drugi susjedi gledali, kako djeca ulaze u kuću i izlaze, nose stvari, ali Zanella ne vjeruje. Nijesam ništa, a ma ništa rekla, jer nijesam za to zvana, ali mi je ona otvorila mužon. Samo

⁸⁴⁸ Marin Marasović.

⁸⁴⁹ *tiralja* (dalm.), *terraglia* (tal.) – keramika; *gvantiera* (dalm.), *guantiera* (tal.) – poslužavnik; Anka Zanella; Marčela Buzolić; Nataša, sestra Vladana Desnice.

⁸⁵⁰ Buzolić.

sam (2r) rekla, da ne može kuća ostat ovako otvorena, da bi trebao neko tu da spava. Ona je uzvikala: Što? Mislite, da će ja spavat, oli moj brat? Nijesam joj ništa odgovorila. Udaje se, veli, do 5–6 dana, preporučila Maras[oviću] da joj nađe kuću za kupit u gradu – ostavila ključe i otišla!! Ipak, radi familije uzeli smo ključe. Ostali smo tu do mrkle noći, Marćela, ja i Marasović. Zvao je 2 žene i nosili su stvari kod njega kući. Dakle: ormar rublja skoro prazan, plahte su odnesene i ispržnjeni su ormari. Ono što je ostalo, pokupili smo i iznijeli iz kuće. Sve što je u onoj tamnoj sobici, ostalo je čitavo, tako pelc Nataše i kaput G[ospo]đe. I to smo većinom iznijeli. Kod mene je Natašin jemperkleid, drap i crvene bluze, te crno odijelo. To je bilo u kutiji u jednom od ormara zaklopljeno. Drugo ništa. Puno bih imala pisat, ali mjesta premalo. Rekla sam i složili smo se, da vrata koja su vodila u kuhinju treba zazidat. To je morala Anka odmah učinit.

Da li kaniš u Jelsu. Znaš, koliko bi to i mamu i nonicu veselilo. Ima na I spratu 2 sobe, a doskora čitav kat. Bit će sada i mlijeka i zelja, još ne vrt. G[ospo]đa Opačić me je posjetila i sve mi je ispričala i svoje putešestvo i o dječi.⁸⁵¹ Tako su zlatna djeca. Drugi put opet. Pozdrav svima.

Grlji te i voli teta Zorka

Spašeni su ikone i noževi srebrni; te perz[ijski] vun[eni] tapeti i svī šeširi.

17. II. 945“ (2v)

(rukopis, latinica)

5.

ZORKA GIUNIO – VLADANU DESNICI, SPLIT, 21. II. 1945.

„Dragi Vladane,

nadam se, da si primio moje pismo poslato po drugu, ak[ademskom] slik[aru] Kovačiću.⁸⁵² Javljala sam ti opširno, kako smo uspjeli spasiti sve srebro i sve tapete, pak tvoje slike, stvarčice, knjige i malu skrinjicu. Knjige su mokre i zgužvane, a ima ih i novih, ali u glavnom je ipak tu. Opet smo išli na ruševine, uspeli smo se Marasović i ja, gdje ni pompjeri nijesu htjeli.⁸⁵³ Konstatovali smo, da je mali, lijepi stolić jedini zdrav, velika škrinja isto, ostalo puno pokvareno. To ostalo su: kredenca, bez vratnica, stol sa 2 noge bez gornje ploče, kanape sa odletjelim skenalom, etager na polovinu. Mogu ti jedno reći, da se je tinel našao u tvoju radnu sobu, i obrnuto. Među polupanom te-

⁸⁵¹ Seka, Ema Duboković, rođ. Tartaglia, supruga Veljka Dubokovića; Mandica Opačić.

⁸⁵² [?] Kovačić.

⁸⁵³ Marin Marasović; *pompjeri* (dalm.), *pompieri* (tal.) – vatrogasci

raljom u kredenci, izvukla sam još jednu okruglu gvatieru od srebra. Sve to pokućstvo će Marasović strpat u zidu twoje radne sobe, osim stolica, koje treba iznijet i vrata i prozore zazidat. Marasović je mišljenja da kuća nije više za popravak, ali nakon dugog razmišljanja, došli smo do zaključka, da bi se ipak dalo još konzultirat. I on će dovest arhitekta jednog, pak da skupa odluče, što će konačno da urade. – Još nešto. Na prvom spratu smo našli Anku Zanella i Marćelu⁸⁵⁴. Pokrali robu iz ormara g[ospo]đi Fanny, koju je ona ‘čuvala’. Kada sam vidjela, da su vrata, koja vode u kuhinju rastvorena, da se nebo vidi, jasno mi je bilo otkuda. Susjedi su vidjeli djecu po ruševinama, kako drva odnose, ulaze u kuhinju i iznašaju stvari. Anka nije davala (1r) ključ. Prozore je luketom zatvorila, a ostavila vrata otvorena! ‘Tuda ne može niko.’ Kada smo se nas dvoje starijih uspeli do III kata, a kako se djeca ne bi spustila na prvi? Oba ormara G[ospo]dje, osim malenkosti, ormari Nataše.⁸⁵⁵ U jednom smo našli 6 štapova i 6 šešira pok[ojnog] oca! U drugi, pri dnu 2 odijela ljetna Nataše. Anka je uvjerena, da nije mogla učiniti više nego je učinila. Zamolila je Marasovića, da joj u centru grada nađe kuću za Tolju⁸⁵⁶, da je kupi. A kupila bi i vašu, ako ode kao teren. Udaje se i – ostavila ključ, pa otišla! Mi smo svi ostali do mraka, da kupimo stvari. Marasović je otpremio u sebe kući, a neke fašice sam ja uzela, da Kseniji u prigodi pošaljem. Spašeno je sve iz malog kamarina, znači pelc Nataše, kaput G[ospo]dje, tapeti, kuverte itd. Vedit je po svemu, da su djeca ulazila, jer su sve srebrne ikone na mjestu, a tako i handžari.

Marasović će ti pisat u pogledu kuće, a ti isto nastoj naći ko će ti duševno to savjetovat. Istina, ne postoji stražnji dio, a opet šteta izgubiti kuću. Misli na reparacije. Kako je to strašno, da se nikada ne bi reklo, da su postojali kreveti u kući. Komad matrasa vjesi. To je sve od vune što je ostalo – ali luster vjesi u tvojoj radnoj sobi! Netaknut!

Vladane, samo ružne vijesti! Drago mi je, da se je Ksenija ipak nekako uređila. Da li će u Jelsu? Jure je malo bolestan.⁸⁵⁷ Gripa. Kako tvoj stric? Da li mu je bolje. Javi mi se. –

Puno te pozdravlja i voli Zorka.

21.II.945“ (2v)

(rukopis, latinica)

⁸⁵⁴ *skenal* (dalm.) *schienale* (tal.) – naslon; *teralja* (dalm.), *terraglia* (tal.) – keramika; *gvatiera* (dalm.) *guantiera* (tal.) – pladanj

⁸⁵⁵ Nataša, sestra Vladana Desnice.

⁸⁵⁶ Simetto (Šimeto) Tolja.

⁸⁵⁷ *fašica* (dalm.), *fascetta* (tal.) – kopča; *kuverta* (dalm.), *coperta* (tal.) – pokrivač; Jure Duboković.

MATO GJIDERA

I.

MATO GJIDERA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
25. X. 1920.⁸⁵⁸

„Zagreb 25/X 1920.

Dragi Vlade!

Srdačni pozdrav tebi šalje tvoj Mate. (1v)

Gosp[odin] Vladan Desnica / Split / Dalmacija / Hotel Bellevue“
(rukopis, latinica)

2.

MATO GJIDERA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
25. X. 1920.⁸⁵⁹

„Zagreb, 25/X 1920.

Dragi Vladane!

Danas sam primio twoje dvije karte koje su me veoma razveselile, takogjer primio sam od brata.

Do danas sam zdravo, te se ufam u Boga da isto slijedi i kod tebe i tvojih g. roditelja.

Evo da ti opišem umjetnički život:

Stigao sam u Zagreb 8 t. mj. na večer. Pošao sam da tražim stan i zbilja našao sam stan negdje ispod zemlje, bio sam u društvu sa dva maćedonca, inače ozbiljni ljudi, strašnog pogleda. Oni su spavalii svaki na svojem krevetu. Ja nije sam imao kreveta, već kao zadnji došav morao sam kuburiti bez pokrivača na jednoj sjedalici za culjanje po čitave noći (1r) a osim toga bezdušna gazdarica imala je srca da mi svake večeri izguli po 30 kruna za taj nesretni konak. U jutro pošao sam da potražim g. Meštrovića i ostale preporuke da predam.⁸⁶⁰ G. Meštrović primio me veoma lijepo i dapače divio se mojim radnjama ko samouk, on me preporučio školi i profesorima, našto sam istog dana stupio u

⁸⁵⁸ Poruka je upućena Vladanu Desnici („Gosp[odin] Vladan Desnica / Split / Dalmacija / Hotel Bellevue“) na poledini fotografije skupine od sedmorice muškaraca i jedne žene. Može se pretpostaviti da su to Meštrovićevi daci u Zagrebu i da je Mato Gjidera jedan od njih.

⁸⁵⁹ Pismo je adresirano na: „Gosp[odin] Vladan Desnica / Hotel Bellevue / Split / Dalmacija“.

⁸⁶⁰ Ivan Meštrović.

školu, gdje sam našao još 6 sudrugova i to sve naša braća Slovenci, inače veoma dobri ljudi koji me veoma vole.

Sutra dan imao sam odmah prijavni ispit. Ispit mi je uspjeo baš sjajno, od sviju najbolje bile su moje radnje, našto su me i profesori mnogo zavoljeli, i diše se mojoj volji i vještini. Sve mi je lijepo ali najteže za hranu i stan, sada spavam kod jednog mojeg (1v) prijatelja iz Zadra t.j. neki Kajica, ovaj me primio na milost jer nijesam bio u stanju da plaćam preskupi stan. Kad njega spavam badava, ali na tvrdom podu, pokrivaj je meni moj stari kaput, ipak sam veseo samo kad pomislim da u večer ne vadim 30 kr. za spavanje.

Sa hranom isto veoma slabo, ako ručam ne večeram, ali fala Bogu treba trpit na ovom svijetu, ovakav ti je moj Vladane život siromašnih umjetnika.

Ovih dana baš moji kolege napravili su svak na svoju Vladu molbu za jednu stipendiju, tako sam odlučio i ja napraviti ovih dana. (2r)

Ovih dana ču napravit molbu, pak tebe stoga vruće molim da preporučiš stvar kod G. Otca.

Primi srdačni pozdrav, pozdrav G. roditeljima

tvoj sam

Mate

Baš jutro G. Upravitelj Škole javio mi je, da ču 1. dojdućeg mjeseca biti promaknut iz I. tečaja odmah u III. i tako ne bi imao neg samo godinu da dovršim nauke, budući je vidio da sam sposoban.“ (2v)

(rukopis, latinica)

3.

MATO GJIDERA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
19. XI. 1920.⁸⁶¹

„Zagreb 19/XI 1920.

Dragi Vladane!

Danas primio sam twoju dopisnicu od 10. t. mj. razumio sam sve dobro što pišeš.

Čudi me, da nijesi primio moj zadnji odgovor, ja sam ti na prvu dopisnicu odmah pisao, takogjer pisao sam i bratu.

Molbu za produljenje dopusta i za stipendiju već sam spravio i baš (1r) na 11 t. mj. poslao sam preporučeno na ime mojeg brata, da on to predade na Vladu.

Uz to tebe molim da i ti napomeneš gosp. Otcu.

⁸⁶¹ Pismo je adresirano na: „Štovani Gospodin Vladan Desnica / ‘Hotel Bellevue’ / Split / Dalmacija“.

Škola do sada ide mi sasvim dobro, radim neprestano i to po cio dan, nedjeljom takogjer sam uvjek u školi. Do sada nosim zastavu ja, u radnji sam najbolji i najprvi.

Ja neprestano radim i baš zbog toga među (1v) mojim kolegama stekao sam malo mržnje, samo zato jer neprestance radim i najbolje moje radnje uspjevaju.

Ja se ne osvrćem na njihovu mržnju ni najmanje, ja radim i samo radim.

Do danas sam zdrav, nadam se da isto slijedi i kod tebe i kod tvojih gosp. roditelja.

Drugo nemam da ti javim, već da te vruće zamolim, da moju stvar toplo preporučiš gosp. Otcu. (2r)

Primi srdačni pozdrav tvoj sam

Mato“ (2v)

(rukopis, latinica)

4.

MATO GJIDERA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,

5. XII. 1920.⁸⁶²

„Zagreb, 5/XII, 1920.

Dragi Vladane!

Primio sam tvoju zadnju dopisnicu baš danas. Zahvali mnogo i mnogo gosp. Otcu, što se za mene zauzeo te mi je produlđio moj dopust. Primi srdačni pozdrav, te ujedno vrući pozdrav GG. roditeljima.

Tvoj sam Mato.

Pitaj mojeg brata zašto mi ne piše?“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸⁶² Pismo je adresirano na „Gosp[odin] Vladan Desnica / ‘Hotel Bellevue’ / Split / Dalmacija“. Prednja strana dopisnice jest fotoportret kipara uz poprsje. Vjerojatno je to Mato Gjidera.

JAKOV GOTOVAC

I.

JAKOV GOTOVAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
28. I. 1935.⁸⁶³

„JAKOV GOTOVAC
ZAGREB
Narodno kazalište

ZAGREB, 28 januara 1935.

Dragi gosp[odine] Desnica,

Isti dan kada sam primio Vašu pošiljku sa dva primjerka od Vas uredjivanih ‘Magazina sjeverne Dalmacije’ uručio sam gosp[odinu] Plamencu jedan primjerak sa Vašim pismom. Gosp[odina] Plamenca /recte: Siebenscheina!/ ne poznam pobliže, ali ga držim neobično kulturnim i staloženim gospodinom, pak sam uvjeren da će se odazvati Vašem pozivu.⁸⁶⁴ Veseli me da je pokrenut od Vas ovaj književni ‘magazin’, ali ne razumijem zašto samo za sjevernu Dalmaciju? Zar nismo mi ‘mediteranci’ i ovako premaleni da bi se još dijelili u sjeverne, južne, pak čak i u – srednje?!

Pitate me što radi ‘Kero’? – Već da našem Džani-u bude lakše izgovorati prekrstio sam ga u ‘Ero’.⁸⁶⁵ Od mjeseca jula prošle godine radim na dovršivanju opere i orkestiranju. Već sam obnevidio od ‘pustijeh’ sitnih nota. Ovih dana dovršavam orkestralnu partituru II. čina /do danas 300 stranica ‘omašnog’ formata!, još dva mjeseca rada na instrumentaciji III. čina, i Ero će ‘na daske’ prvih dana mjeseca maja. – Mogu Vam već sada kazati da sam neobično zadovoljan sa ovim mojim djelom, jer je stilski izjednačeno i ‘zdravo’ narodsko. Nadam se značajnom uspjehu.

A što radi naš splitski Džano?! Je li se on maknuo sa mrtve točke sa svojom ‘Marom’? – Sumnjam! – Ja tog čovjeka ne razumijem! – On ne razumije da treba raditi i ‘po ružnom vremenu’ ako se hoće stići k cilju u životu.

Vruća mi je želja da ovih ferija čim prije i čim dulje proboravim u Splitu, da se odmorim od svojih kompozicija i od teatarskog režima Pere Konjovića.

Mnogo Vas pozdravlja

Jakov Gotovac“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁸⁶³ Desnica je primio ovo pismo „30. I. 1935“.

⁸⁶⁴ Dragan Plamenac.

⁸⁶⁵ Ivo Parać, nadimkom Džani. Vladan Desnica radio je na libretu za ovu Paraćevu operu.

[GIOVANNI?] INCHIOSTRI⁸⁶⁶**I.**

**[GIOVANNI?] INCHIOSTRI – UROŠU DESNICI, ŠIBENIK,
6. V. 1934.⁸⁶⁷**

„Žurno trebam tebe što pr[ije]. Večeras po povratku molim te svrati se k
meni. Inchiostri.“

(rukopis, latinica)

⁸⁶⁶ Vjerojatno ime „Giovanni“ („Mom rođaku Giovanni Inchiostri ostavljam na uspomenu i u znak ljubavi srebrenu stolnu kutiju za duhan veličine 10 x 14 cm.“ / „Testamenat Vladimira Simića pok. Vladimira“, u: Osobna ostavština Vladana Desnice, kut. „Islam“, „Ostavština Vladimira Simića (1945 – 7)“/

⁸⁶⁷ Brzojav „Žurno“ upućen je iz Šibenika u Smilčić / Islam Grčki, 6. V. 1934. godine. Ispisan je vlastoručno.

JOSIP JABLANOVIĆ

I.

**JOSIP JABLANOVIĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT,
17. VII. 1935.**

„(GRB)
BAN PRIMORSKE BANOVINE

Dragi Vladane,

Srdačno ti blagodarim na poslatom ‘Magazinu’, i čestitam na ovom novom tvom uspehu, s kojim, u otužnim našim intelektualnim prilikama, da-ješ opravdanu nadu u bolje i lepše dane, kad će duhovi da se opet vrate onim vrednostima koje čine lepotu i blagorodnost života.

Tvoj napis o Koroliji je krasan, prošto sam ga na dušak, diveći [se] lepoti forme i jedrini misli. Uprav krasna stvar. Unapređujem te u Seniores savremenoga književničkoga konvikta, ma da je ovo izvan nadležnosti primorskoga bana.

Napis tvoga oca In memoriam Dr. Baljka pravi je dragulj, za koji se inače, – o tempora! – nije moglo naći mesta u beogradskoj ‘Politici’.⁸⁶⁸

Molim te da mi pošalješ, za sada, 10 komada Magazina, sa odnosnim računom, i da mi javiš sa koliko još možeš raspologati.

Sa iskrenim prijateljstvom i odanosti, tvoj

Dr. Jablanović

Gospodinu
VLADANU DESNICI
Split“ (1r)
(rukopis, latinica)

2.

**JOSIP JABLANOVIĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT,
6. XII. 1935.**

„(GRB)
BAN PRIMORSKE BANOVINE

Dragi Vladane,

Šaljem ti prvi prinos Din. 500 za štampanje prevoda ‘Hamleta’ našega Dr. Peričića.⁸⁶⁹

⁸⁶⁸ Dr. Dušan Baljak.

⁸⁶⁹ Dr. Božo Peričić.

Radujem se da si uzeo inicijativu za ovu stvar, jer će tvoja veština i tvoj prefinjeni ukus biti najbolje jemstvo za uspeh.

Poštuje te i srdačno prijateljski pozdravlja, / odani / Dr Jablanović

Split, 6. decembra 1935.“ (1r)

(rukopis, latinica)

EUSTAHIJE JÁZDZIK

I.

EUSTAHIJE JÁZDZIK – VLADANU DESNICI, SPLIT,
9. XII. 1920.⁸⁷⁰

„Za spomen od Eustahija Jázdika

Split 9/XII 20.“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸⁷⁰ Reproducirana je noćna snimka tršćanskog Narodnog doma i Hotela *Balkan* u plamenu 13. VII. 1920. godine s natpisom: „‘Balkan’ Trst 1920.“ (1r). Rad je „Fot. Mario Toresella / Trieste – Via Roma N. 3“ Tršćanski Narodni dom i Hotel *Balkan* predstavljali su multimodalnu zgradu u kojoj su bile udomljene slovenske ustanove u Gradu, među ostalima Slovensko kazalište i hotel. Zgradu su spalili talijanski fašisti 13. VII. 1920. godine. Bila je sagrađena prema projektu tršćanskog arhitekta Maxa Fabianiјa između 1902. i 1904. godine kao mediteranska palača. Pročelje je bilo monumentalno, a unutrašnjost vrlo moderno opremljena s električnim generatorom i centralnim grijanjem. Obnovljena je između 1988. i 1990. godine. (V. Milica KAZIN WOHINZ, *Alle origini del fascismo di confine. Gli sloveni della Venezia Giulia sotto l'occupazione italiana 1918-1921*, Gorica 2000., 307. (http://en.wikipedia.org/wiki/Trieste_National_Hall /14. 11. 2013./))

KRSTO JEŽINA

I.

KRSTO [JEŽINA] – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
22. III. 1931.

„Šibenik 22/3. 1931.

Dragi Vladane!

Primio sam oba tvoja pisma kao i poslanih mi 100 dinara.

Izvini, što ti nijesam odmah potvrdio primitak, ali uzrok je tome moja li-jenost.

Prema tome ne treba da se ljutiš na poštu, niti da mi novac po drugi put šalješ.

Nije dug bio tako opasan, da bi iziskivao toliku žurbu sa tvoje strane, ali kad si se već požurio, ne ostaje mi drugo, nego da se divim (1r) tvojoj dužničkoj revnosti. Želio bih, da se i ja u ovakvim stvarima u tebe ugledam, ali mi često puta ne uspijeva.

Mnogo pozdrava tebi i svim tvojima.

Krsto“ (2r)

(rukopis, latinica)

IGNJAT JOV

I.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, SUPETAR,
24. VIII. 1932.⁸⁷¹

„Dragi gosparu Desnica,
 ovo je s neba pa u rebra. Ja, brate ljubljeni, nemam nešto ni prebijene pare,
 a evo nalazim se na rivijeri, biva u Supetu i tako rekuć doma. I majstor!

Nego u ovome stvar, što kažu izbjeglice, caristi. Da Vi, po plemenitosti duha, učinite ovu žrtvicu i da pođete ili nekako do gospodina Bana i da mu uz poklon dubok s moje strane prikažete nekako moje momentano stanje (i neželjeno) i kako bi bilo spasonosno i Gospodu milo, da uzme jednu moju stvar (dobru) i prejftinu, kako bi se ja malo izvukao iz nemila položaja.⁸⁷² A ja ću preksutra skočiti do Splita i potražiti Vas, a sliku ću ili par njih donijet. Sad kolikogod ja ovo veseljasto pišem, stvar je, bojam se, i preozbiljna. Pa ako ikako možete prekosutra (petak) u 10 izjutra da se pred Matićem vidimo.

Hajdete, Boga Vam, i ne zamjerite mi.

Mnogo Vas i od srca pozdravlja Vaš

Job

Supetar, 24. VIII. 1932.“ (1r)

(rukopis, latinica)

2.

IGNJAT JOV – VLADANU DESNICI, SPLIT, B. D., 1933.⁸⁷³

„Драги госпарту Владане,
 кад би могли некако око 6 вечерас свратити до Галића, учинили бисте
 ми велику љубав. Зато што би Вас и иначе радо видио, а имао бих и да
 разговарам с Вами.⁸⁷⁴

Много Вас и од срца поздравља Ваш

Игњат Јоб

Или ако Вам је некако згодније поручите ми по момку.“ (1r)

(rukopis, cirilica)

⁸⁷¹ Naslovljeno: „Gospodinu / Desnici mlađemu / t.j. sinu / od Ignatija Joba“ (1v).

⁸⁷² Ban Josip Jablanović.

⁸⁷³ Desnićinom je rukom upisano: „? V – VI 1933“. Poruka je naslovljena: „Gospodin / Vladan Desnica / Sinjska ul. 7 / Split“ i umetnuta u omotnicu s logom „Umjetnički salon Galić Split“.

⁸⁷⁴ Umjetnički salon Ivana Galića u Splitu.

3.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, LUMBARDA,
5. VII. 1933.⁸⁷⁵

„Dragi gosparu Vladane, primio sam ovdje Vašu kartu, poslatu mi u Supetar. Ja sam ovdje već 15 dana. Tražio sam Vas na prolazu kroz Split i poslao Vam pismo, ali Vas nije bilo.

Morao sam smjesta napustit Supetar, jer je mojoj ženi bilo zlo. Sad Vam pišem na brzo i službeno, a kad se sredim i umirim pisaču Vam opširno i ljudski. Javite mi je li što učinjeno za moju ženu i je li sa uspijehom.

Ima još jedna stvar (oprostite za Boga, ali valjda će Vam se nekad i nekako odužit). Žena je na bazi liječničke svjedodžbe napustila 15 dana prije zatvaranja škole Supetar i školu. Vjerovali smo da će Prosvjetno Odjeljenje pri Banovini uvidjet potrebu i opravdat.⁸⁷⁶ Međutim došao je akt preko ovdašnje škole da joj se ne udovoljava. Bog zna što će iz toga izaći. Mogu to proglašit za svojevoljno odaljenje iz službe. To je razumije se sve maslo onoga Arnautina o kome sam Vam govorio. Bože moj, a ozbiljno (1r) je bolesna i liječnici su to zaista (i smjesta) predlagali. Vidite se, Boga Vam, sa gosp[odinom] Trivom⁸⁷⁷. Objasnite mu. A u potrebi i gosp[odinu] Banu.⁸⁷⁸ Ono je nečovjek. A zašto? Nije mi dosta brige i muke, nego još i to?

Morao sam napustit kuću, i potucat se. Svejedno. Ipak je sve skupa prokletko.

Pišite mi što prije.

Pozdravite puno gosp[ara] Papu i molite ga da mi oprosti što i njemu dočijavam.

Živjeli u zdravlju.

Mnogo Vas i od srca pozdravlja Vaš

Ignjat Job

I[gnjat] Job, slikar
Lumbarda
(Korčula)[“] (1v)
(rukopis, latinica)

⁸⁷⁵ Sprijeda na omotnici stoji: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Sinjska ulica“, a straga: „Ignjat Job, slikar / Lumbarda (Korčula)“. Prema izvornoj Desničinoj bilješci, pismo je primljeno 5. VII. 1933. godine.

⁸⁷⁶ Prosvjetno odjeljenje Savske banovine (1929. – 1939.).

⁸⁷⁷ [?] Arnautin; Marko Triva.

⁸⁷⁸ Ban Josip Jablanović.

4.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, LUMBARDA,
11. VII. 1933.⁸⁷⁹

„Dragi gosparu Vladane,

bio sam dva dana na jednome ostrvu preko puta Lumbarde (Glavati) i zato Vam nisam odmah otpisao. Stvar sa ženinom službenom petljavinom prilično me zabrinjuje. Ja ni pojma nisam imao, da je to tako i bio sam čvrsto uveren da će Odeljenje na bazi lječničke svjedodžbe svakako da joj molbi udovolji.⁸⁸⁰ Dragi gospodin već je tu zasolio.

Žao mi je vrlo da se zbog mene toliko sekavate a bićemo Vam i ja žena silno zahvalni.⁸⁸¹

Dakle ovako. U mjesto premeštenja u kancelariju, u krajnjem primilo bi se rado jedno duže bolovanje, ali ne u liječilištu nego privatno. Moja je žena naklona melanholiji uslijed bolesti i bez moga prisustva i arije koju ja održavam, nikakvo joj liječilište ne bi pomoglo nego tutt’ altro.

Ono o Fin[ancijskom] Od[jeljenju] B[anovine] moglo bi stati.

Otpišite mi, molim Vas, odmah pa ako se bude pokazalo potrebnim, ja ću doći u Split. I inače ako Vam se čini pametno, javite mi vamo.

Mojoj je ženi nešto bolje. (1r)

Ja sam nervno ruiniran. Svejedno silim se da radim i mislim da ću uspeti da se odnjišem tim putem.

Moja Vam žena mnogo zahvaljuje i pozdravlja Vas.

Pozdravite puno gospara Papu i gđicu sestru.

Živjeli u zdravlju!

Mnogo Vas i od srca pozdravljam

Vaš Ignjatije

Lumbarda, 11/VII 33

Javite mi da li bi bilo uputno za svaki slučaj poraditi unapred nešto na Ministarstvu Prosvete. Bar spremit nekoga na ono što će doći.“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸⁷⁹ Sprijeda na omotnici stoji: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Sinjska ul“, a straga: „Ignjat Job, slikar / Lombarda (Korčula)“. Pismo je upućeno preporučeno („R Korčula Korčula No 511“).

⁸⁸⁰ Financijsko odjeljenje Šavske banovine.

⁸⁸¹ sekavati v. sekirati – živcirati, uzrujavati

5.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, LUMBARDA,
3. VIII. 1933.⁸⁸²

„Драги госпарту Владане,
отписао сам Вам на Ваше писмо још пред неколико дана и чуди ме да ми
се више не јављате. Не да бих Вас опомињао, него брине ме што је са ствари
моје жене. Тим пре, што би ми кроз неколико дана морали тамо. Залихе
су исцрпљене. А не знамо на чему смо. Да ли Вам је успело спречит теже
последице? И има ли што од намештења у Сплиту? Ако не, морао бих на
време порадити у Београду око боловања. Јер мојој жени, на жалост, није
никако (1r) довољно болje. Мислим је, кад стигнем у Супетар, послат на
једно месец дана у Нережишће. У нади.

Будите љубазни, пишите ми што пре. Поздравите госпара Папу и
гђицу сестру.

Много Вас и од срца поздравља Ваш

Игњат Јоб

Лумбарда, 3 VIII 33“ (2r)
(rukopis, cirilica)

6.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, SUPETAR,
10. VIII. 1933.⁸⁸³

„Dragi gosparu Vladane, juče sam se dugo zadržao sa Ljubom i tako nisam
stigao da Vas potražim.⁸⁸⁴ On je govorio sa onim gospodinom. Ispوčetka se
bunio, a poslije nešto primirio. Ali da nema mjesta. Međutim Ljubo govorí,
da će ga on i dalje obrađivati i vjeruje, s uspjehom. Nego, kako ste i sa mojom
ženom ugovorili, mi ćemo najprije sve učiniti u Vašem pravcu. Ja sam već pi-
sao gosp. Mostahiniću, a vjerujem koliko bude do njega, da će učiniti.⁸⁸⁵ Va-
ma neprekidna hvala na zauzimanju. Dođite u nedjelju.

Mnogo vas pozdravlja Vaš Ignjatije. Žena također. (1v)

I[gnatije] Job, slikar, Supetar, Brač“ (1r)
(rukopis, latinica)

⁸⁸² Sprijeda na omotnici stoji: „Gospodin / Vladan Desnica / advokat/ Split / Sinjska ul“, a straga: „Ignat Job, slikar / Lumbarda (Korčula)“. Pismo je upućeno preporučeno („R Корчула Korčula No 863“).

⁸⁸³ Datum „10 – VIII – 1933“ upisan je Desničinom rukom. Dopisnica je adresirana na: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Sinjska ulica“.

⁸⁸⁴ Ljubo [?].

⁸⁸⁵ [?] Mostahinić.

7.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, BEOGRAD, 7. X. 1933.⁸⁸⁶

„Драги госпару Владане, данас сам добио Вашу карту, коју ми је послала у писму пошта из Супетра. Моја жена је наиме већ преко 15 дана овде код мене. Био сам нешто болестан. Него, молим Вас, и само ако није касно (што би ми надасве жао било) упутите ме једним телеграмом или ‘експрес’ писмом у ствар, а ја ћу, верујте, бити сретан да Вам будем на ма какву услугу, колико год допирим. Ваљда ћу ускоро и ја на море. Сад ми је боље. Поздравите пуно госпара папу и све наше.

Много Вас и од срца поздравља Ваш

Игњатије

Беогр[ађ], 7/X 33. (1v)

Ignjat Job, slikar / (kod Nikole Job, sudije) / Bacetina ul 14 / Beograd“ (1r)
(рукопис, цирилица и латиника)

8.

IGNJAT JOB – VLADANU DESNICI, BEOGRAD, 11. X. 1933.⁸⁸⁷

„Драги госпару Владане, малочас сам био код директора ‘Политике’ г[осподина] Рибникара и с њиме о оној ствари разговарао најпреданије.⁸⁸⁸ Он је ствар примио добро и казао ми да Вашу понуду (као стални дописник) упутите на адресу: г[осподин] Добросав Кузмић, сарадник ‘Политике’, Пленкареова 31.⁸⁸⁹ Посао дописника ствар је наиме тога господина, а он ће реферисати њему, директору. Но ствар се дефинитивно не би могла уредити, док г[осподин] Кузмић не дође у Сплит да ваљда ликвидира са старим дописником и да с Вама разговара.

То да с Вама разговара, казао ми је г. Рибникар, дакле, како изгледа, он то мисли да прими (што би ја од свега срца желио), само каже не може да рекне кад ће то бити. Т.ј. тачно. Наиме кад ће овај у Сплит.

⁸⁸⁶ Dopisnica je naslovljena na adresu: „Gospodin / Vladan Desnica / advokat / Split / Sinjska ul.“

⁸⁸⁷ Sprijeda na omotnici стоји: „Gospodin / Vladan Desnica / advokat / Split / Sinjska ul. 7“. Straga nema Jobove adrese. Omotnica ima otisnut logo i naziv tvrtke: „НАРОДНА ШТАМПАРИЈА / Београд / Пленкареова 24“.

⁸⁸⁸ Dnevnik *Politika* (Beograd); Vladislav Ribnikar.

⁸⁸⁹ Dobrosav Kuzmić: „(...) Novinar saradnik Politike je bio od 1919. do 1926. a urednik Dopisnog odjeljenja od 1927. Utemeljio je prvu savremenu mrežu dopisnika Politike iz svih krajeva Jugoslavije. Na tekstove dopisnika, biranih među učiteljima, profesorima, sudijama, činovnicima i studentima, odgovarao im je pismima sa poukama o novinarskom zanatu, poštovanju prestižnih zahteva redakcije o brzom i objektivnom izveštanju, sažeto i jasno, a posebno o čuvanju ugleda novinara. Prisna i ohrabrujuća pisma mladim novinarima i u manjim gradovima, postale su svojevrsna dopisna novinarska škola. Zaslужan je što su prilozi dopisnika izjednačavani sa rukopisima novinara u redakciji. I to je doprinisalo da daroviti dopisnici budu pozivani za stalne saradnike u redakciji. (...)“ (<http://www.uns.org.rs/sr/usluge-za-clanove/supporting-funds/dobrica-kuzmic-fund.html> /27.11.2019/)

Ја ништа на свијету не вјерујем док не видим својим рођеним очима, али овако изгледа добро. Ја сам уосталом и на другој страни порадио. Крижанић ће да тога Кузмића мало поразговори и т.д. Надати се је, што рекли Рвати. Само молим Вас никоме ни ријечи да сам се ја на икаквој форми у то умијешао. Разговараћемо уосталоме, јер ја ћу кроз који дан доље. Са здрављем ми је знатно боље. Ту понуду свакако упутите одмах. Бирилицом.

Поздравите госпара папу и све наше.

Живјели у здрављу!

Ваш Игњатије

Београд, 11/X 33[“] (1r)

(rukopis, cirilica)

9.

ŽIVKA I. JOBA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
28. IV. 1936.⁸⁹⁰

„Javljamo da je
IGNJAT JOB
akad[emski] slikar

umro u Zagrebu na dan 28 aprila 1936.

Sahrana na Mirogoju u sredu 29 aprila u 3 sata po podne.

U Zagrebu, 28. aprila 1936.

PORODICA.

Prvi Jugoslavenski Pogrebni Zavod (vlasnik J. Burojević), Zagreb, Ilica 52.

Tisak J. Kurzmann, Zagreb, Dalmatinska 5[“] (1r)

(tiskovina, latinica)

IO.

ŽIVKA I. JOBA – VLADANU DESNICI, [?] VI. 1936.⁸⁹¹

„S najtoplјежom zahvalnošću za izjavljeno saučešće Živka I. Joba“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁸⁹⁰ Živka Čvetković; adresa: „Господин / Владан Десница / Сплит /“, „4. V. 1936“. „...Сплит 3. V. 36“.

⁸⁹¹ Primlјено у Splitu „30. VI. 1936“.

МИНАЈЛО ЈОКИЋ

I.

МИНАЈЛО ЈОКИЋ – VLADANU DESNICI, БЕОГРАД,
21. VIII. 1934.⁸⁹²

„У Београду, 21 августа 1934
Немањина улица 44/I

Драги Господине Владане,

Решен да изађем у сусрет Вашој жељи, израженој у писму од 18 овог месеца, отишао сам, чим сам примио и прочитao Ваше писмо, до Геце Кона. Као свог старог познаника, Кон ме је примио лепо и предусретљиво. Самим тим, улио ми је наде у успех моје мисије. У толико више ме је изненадило, кад ми је, пре но што сам до краја изложио питање, одлучно изјавио, да о покренутом питању уопште ни под каквим условима неће да разговара. Али му нисам изашао у сусрет; чак сам подвикнуо тражећи да се смири и са више пажње, а што мање нервозе и без предубеђења, саслуша моја образложења.

После свестране измене мисли, Кон је, ‘у жељи да мене (!) задовољи’, пристао: да као своје издање збирку Ваших песама, и то под овим условима:

1) Збирка би се штампала на три штампана табака на финој холз хартији у 1000 егземплара, ако његов интерни књижевни одбор, пошто претходно прегледа рукопис, изјави, да је, без штете по углед свога предузећа, може уврстити у своја издања. (1г)

2) За случај повољног мишљења његова интерног одбора (а то мишљење не може и не сме из његова предузећа), Ви бисте морали, чим би Вас о томе обавестио, послати његовој фирми 5000 динара (у то урачунати и трошкове око израде финијих корица).

3) Пошто би се књига оштампала, његово предузеће узело би на се дужност њеног растурања. Оно би, уосталом, слало књигу и свима онима чије бисте му адресе и Ви доставили.

4) Књига би се штампала, како је под 1) наведено у 1000 егземплара за продају и 120 – 150 егземплара што би Вам предузеће без ограничења и бесплатно послало.

5) Цена књизи била би 10 – 12 динара по егземплару.

6) Од прихода књиге Вама би имало припасти 60% нето. Осталих 40% распоредило би се тако да 30% иде на растурање и распродажу књиге, а 10% предузећу.

⁸⁹² Desnica je ovo pismo primio „26. VIII. 1934“.

Од овога Геџа Кон не отступа. Ове услове је поставио као дефинитивне. У неколико махова ми је рекао, да и то чини једино да се мени 'не замери'. У ово, искрено говорећи, ја не верујем. Али веровао или не, држим да су изложени услови његова (1v) последња реч. У почетку, кад је постављао услове, били су знатно тежи, па их је у току разговора нешто ублажио.

Ако мислите да Вам ови његови услови могу конвенирати, пошаљите одмах рукопис или преко мене или директно преко предузећа; или у овом другом случају морате и мене известити. Само немојте мени писати на стару адресу, него: Немањина 44/I.

Овом приликом хоћу да Вас замолим, да својим Родитељима и Госпођици Сестри поднесете изразе мог поштовања и моје поздраве.

Госпођи моје поштовање, а Вама пријатељски поздрав од вашег

Н. Љ. Јокића“ (2r)

(rukopis, cirilica)

LJUBO KARAMAN

I.

BOŠKO DESNICA – LJUBI KARAMANU, OBROVAC,
17. X. 1934.

„BOŠKO DESNICA
ADVOKAT
OBROVAC (Prim[orska] Ban[ovina])

Obrovac, dne 17. X. 1934.

Dragi Ljubo!

Kako smo riješili da nastavimo sa publikacijom magazina za Sjevernu Dalmaciju, i kako znam da bi tvoje ime doprinjelo reputaciji te publikacije, dolazim da te zamolim da nam za svezak, koji je u pripremi, dadeš jedan tvoj prilog iz istorije umetnosti ovih krajeva (Nin, Biograd).⁸⁹³ Ja znam da ti, kao što je i pravo, radiš za nagradu i jer neću nikako da te, pozivom na prijateljstvo i t.d. iskorišćujem, pa ti stoga obećavam da će tvoj prilog biti honorisan, samo te molim da se ustrpiš dok se ustanovi finansijski efekat publikacije, od kojeg će zavisiti i visina honorara. (1r)

Prilog, ako ga i kad ga spremiš, predaj molim te mom sinovcu u Splitu.

Molim te ovom prilikom da govorиш sa Drom Abramićem i da ga upitaš da li uopće namjerava i kada da dogje ovamo radi onog nalaza o kom sam ga obavjestio. Rupa je naime još uvjek otvorena, pa se vlasnik kuće, kojoj smo ogradili temelje, buni i traži da se zatrpa. Ja bi mnogo želio da Dr. Abramić dogje i ustanovi o čemu se radi.⁸⁹⁴

Molim te da mi na sve ovo odgovoriš sa par riječi.

Sa pozdravom

Tvoj

B[oško] Desnica“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁸⁹³ Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁸⁹⁴ Mihovil Abramić.

PETAR KOLENDIĆ

I.

PETAR KOLENDIĆ – Bošku Desnici, Skoplje,
23. X. 1934.⁸⁹⁵

„Skoplje 23 okt[obar] 1934.

Dragi Desnica,

primio sam tvoje pismo i odmah ti odgovaram. Nijesam vidio 'Magazin' pa mi pošalji jedan broj ili tačnije prvu knjigu, da vidim kako od prilike treba da se piše.⁸⁹⁶ Drugo ja, istina, ne tražim honorara, ali zahtijevam separate od svakog članka koji napišem, bez separata ne pišem! Treće, treba da mi tačno javiš granice sjeverne Dalmacije sa južne strane. Volio bih da se one poklapaju sa primorskom banovinom, pogotovo kad bi ulazio Brač i Split, jer bih se morao više mučiti da istještim štogod iz okoline Zadra i ravnih Kotara. Slično ovako bio sam pisao i tvom sinovcu, kad me pozvao i za prvu knjigu na saradnju, onda sam imao vrlo lijepu studiju o Zadraninu Kožičiću, ali mi on nije odgovorio!⁸⁹⁷

Puno najsrdačnijih pozdrava tvoga

P[etra] Kolendića“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

DEKAN FILOZOFSKOG FAKULTETA – UREDNIŠTVU
MAGAZINA SJEVERNE DALMACIJE, SKOPLJE, 2. XI. 1934.⁸⁹⁸

„Уредништву Магазина СЈЕВЕРНА ДАЛМАЦИЈА Сплит / На племенитом поклону Магазина Сјеверна Далмација 1934 Библиотеци Филозофског факултета у Скопље, молим да изволите примити најтоплију захвалност. / Декан Филозофског факултета, / (...) / Скопље, 2/11, 1934.“ (1v)

„МАГАЗИН СЈЕВЕРНЕ ДАЛМАЦИЈЕ / (г. Владан Десница) / Сплит / Бихаћка 7“ (1r)
(rukopis, cirilica)

⁸⁹⁵ „Gospodin / Advokat Boško Desnica / OBROVAC / Primorska banovina“ (1r).

⁸⁹⁶ Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁸⁹⁷ Šimun Kožičić Benja.

⁸⁹⁸ Desnica je registrirao primitak karte „5. XI. 1934“.

3.

PETAR KOLENDIĆ – VLADANU DESNICI, SKOPLJE,
9. XI. 1934.⁸⁹⁹

„Skoplje 9 nov[embra] 1934

Dragi gospodine,

primio sam oba primerka ‘Magazina’ i jedan odmah predao našoj centralnoj biblioteci.⁹⁰⁰ Najsrdačnije zahvaljujem, pa i ako mi nije baš lako naći nešto što bi bilo iz područja severne Dalmacije, kušaću i nastojati Vam, ako bude ikako moguće, poslati u decembru. Međutim puno pozdrava, Vaš

Petar Kolendić“ (1v)

(rukopis, latinica)

4.

PETAR KOLENDIĆ – VLADANU DESNICI, SKOPLJE,
24. I. 1935.⁹⁰¹

„Skoplje 24 jan[uara] 1935.

Dragi gosp[odine] Desnica,

Primio sam Vaše pismo od 17 ov[og] i, uz neke uvjete, ne bih bio protivan da Vam ustupim svoj članak o Kožičiću, pogotovo kad je on, najprije, i bio namijenjen ‘Magazinu’.⁹⁰²

Članak bi se, kad je već novo izdanje, štampao latinicom, osim natpisâ djelâ, što bi ostalo cirilicom, inače jekavskim, a ne ekavskim, narječjem. Samo na dva-tri mjesta izmijenio bih poneku sitnicu u članku, a inače najveća bi novina bila da mi Vi dadete izraditi još četiri klišeta (veličina 9,5 cm x 15 cm), po mojim fotografijama, četiriju natpisnih listova njegovih izdanja i peti klišej manji (veličina 3 cm x 3,5 cm) njegova tipografskog znaka. Klišej biskupova portreta ja bih Vam poslao.

Prve dvije korekture morali biste Vi voditi, posljednje dvije, kad je već tekst razlomljen, ja. Od članka, sa zadržanom paginacijom ‘Magazina’, s posebnim koricama trebalo bi da dobijem stotinu separata i to čim članak bude otštampan, a ne da čekam, dok ‘Magazin’ izade.

⁸⁹⁹ „... - DOPISNA KARTA: Gospodin / Vladan Desnica / Bihaćka 7 / Split“. Desnica je registrirao primitak karte „11. XI. 1934.“

⁹⁰⁰ Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁹⁰¹ Pismo je primljeno „26. I. 1935“.

⁹⁰² Šimun Kožičić Benja; Magazin Sjeverne Dalmacije.

Razumije se, da bi Vi sa separatom, koji imate, i prije nego mi odgovorite morali poći u štampariju pa da konstatirate, imaju li sva slova koja dolaze čirilicom u natpisima i citatima u tom članku (novih, naime, neće biti, osim jedne male note, u kojoj najviše da bude nekoliko puta poluglas, kao u ruskom ‘b’.

S puno pozdrava, Vaš,

P[etar] Kolendić“ (1r)

(rukopis, latinica)

5.

PETAR KOLENDIĆ – VLADANU DESNICI, SKOPLJE,
13. V. 1935.

„Skoplje 13 maja 1935.

Poštovani gospodine,

Izvršio sam korekturu pa Vam je šaljem. Dodao sam samo u jednoj noti jednu sitnicu, a i ovde-pondešto ispravio, a neće trebati da meni šaljete još jednom na pregled, jer možete Vi sve sami popraviti i odobriti.

Ni ona dva klišeja ne treba oivičiti, samo pazite da u reprodukciji natpisa u tekstu na str. 9 i 10 stave po četiri /a ne samo jedan/ krst, neće im to biti teško, neka pogledaju, kako su se u čirilskom separatu pomogli na ta dva mesta.

U separatu nemojte ništa mijenjati iz teksta, dakle ni paginaciju, koja ostaje ista, niti što drugo dodavati ili izostavljati. Teksta će biti 13 stranica, što je zgodno, jer će prva str. biti natpis, druga prazna, ostale tekst i posljednja prazna, što ispunja tačno tabak. Natpis na prvoj strani kao i zasebnim koricama neka bude isti:

Dr. Petar Kolendić
Zadranin Šimun Kožičić
i njegova štamparija na Rijeci

Otštampano iz ‘Magazina sjeverne Dalmacije 1935’

Split 1935
Hrvatska štamparija S. Vidović⁹⁰³

S puno pozdrava

Vaš

P[etar] Kolendić“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁰³ Stjepan Vidović.

6.

PETAR KOLENDIĆ – VLADANU DESNICI, SKOPLJE,
30. V. 1935.⁹⁰⁴

„Skoplje 30. V. 35.

Dragi gospodine,

Volio bih, kad bih mogao one separate dobiti najkasnije do 15 juna.

Pokušajte, možda će ići.

S pozdravom, Vaš

P[etar] Kolendić“ (1v)

(rukopis, latinica)

7.

PETAR KOLENDIĆ – VLADANU DESNICI, SKOPLJE,
17. VI. 1935.⁹⁰⁵

„Skoplje 17.6.35.
Vojvode Putnika 34

Dragi gospodine Desnica,

Nisam primio separate, znači još nisu dotični tabak štampali. Ako je to istina, onda izvršite jednu ispravku, negdje na prvoj strani valjda. Kažem da je majka Kožićićeva bila Orsula ispravite da je bila Auria.⁹⁰⁶

S pozdravom očekujem

Kolendić“ (1v)

(rukopis, latinica)

8.

PETAR KOLENDIĆ – VLADANU DESNICI, SKOPLJE,
30. VI. 1935.⁹⁰⁷

„Skoplje 30.6.35.
Vojvode Putnika 34

Dragi gospodine,

Nijesam dobio odgovora od Vas, ali mislim, da ste primili moju kartu i uspjeli da odmah na početku mog članka ispravite ime Kožićićeve majke u Auria (mjesto Orsula).⁹⁰⁸

⁹⁰⁴ „...DOPISNA KARTA: Gosp[odin] / Vladan Desnica / Bihaćka 7 / Split“ (1r).

⁹⁰⁵ „...DOPISNA KARTA: Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split / Bihaćka 7“ (1r).

⁹⁰⁶ Šimun Kožićić Benja.

⁹⁰⁷ „...DOPISNA KARTA: Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split / Bihaćka 7“ (1r).

⁹⁰⁸ Pogreška nije bila ispravljena, a otisnuto je ime Kožićićeve majke „Ursula“ (*Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 96).

Kad nijesmo bili sretni do juna, valjda će u julu (u drugoj polovini godine) izaći moji separati, pa ako u julu – augustu izađu pošaljite ih (bliže Vam je) na adresu: Gđa Anka Kolendić, Omiš, Prim[orska] banovina.

S pozdravom i poštovanjem

Prof[esor] Kolendić“ (1v)

(rukopis, latinica)

DUŠAN KOROLIJA

I.

OBITELJ KOROLIJA – VLADANU DESNICI, KISTANJE,
10. VII. 1934.⁹⁰⁹

„Сродницима, пријатељима и знанцима јављамо тужну вијест, да је ноћас у 2 сата у Бановинској Болници у Шибенику преселио се у вјечност наш непрежаљени син, брат и ујак

Др. МИРКО КОРОЛИЈА

инспектор Министарства просвете и књижевник

Справод преминулог покојника кренуће сутра (11 тек[ућег] мје[ца]) у 8.30 с. из капеле Бановинске Болнице на гробље Св. Спаса, где ће земни остаци бити опојани и сахрањени.

Кистање, 10 јула 1934

Ожалошћени:

Марица, мајка

Душан, брат

Коста и Чедо Малешевић, нећаци

Даринка уд. Малешевић, сестра“ (1r)

(tiskovina, cirilica)

2.

DUŠAN KOROLIJA – VLADANU DESNICI, KISTANJE,

23. VII. 1934.⁹¹⁰

„Кистање, 23/VII 1934.

Поштовани Господине,

Примио сам Ваше љубезно писмо од 22 октобра а и Н. Јанковић ми је саопштио Вашу поруку.⁹¹¹

Знам добро колико сте волјели и цијенили мог сиротог брата Мирка, он
ми је сâм о Вама говорио.

Миркове рукописе нисам још прегледао а по готово их нисам средио, немам још снаге за тај посао. Знам само то, јер то ми је Мирко говорио, да има неких петнаестак готових а неизданих пјесама и довршен I чин драме

⁹⁰⁹ Osmrtnica upućena poštom na adresu: „Владан Десница / Сплит“. Desnica ju je primio „12. VII. 1934“.

⁹¹⁰ Desnica je ovo pismo primio „24 VII 1934“.

⁹¹¹ Niko Janković.

‘Зое Порфирогенете’⁹¹² Говорио ми је да има у глави и цијелу (1r) драму, али не знам још постоји ли тај нацрт и написан.

Вашој жељи радо ћу се одавзати. Хоћу да Вас цијеним по Вашем честитом оцу и стрицу Бошку, па ћу Вам дати своје пуно повјерење, јер знам да ћете са Мирковим стварима поступити како је најбоље. Треба ми само нешто времена да се опоравим па да те ствари прегледам.

Са срдачним поштовањем и поздравом

Душан Королија“ (2r)

(рукопис, цирилица)

3.

DUŠAN KOROLIJA – VLADANU DESNICI, KISTANJE,
9. IX. 1934.

„Поштовани и драги господине,
по обећању шаљем Вам један дио Миркових рукописа, оне које је у задње вријеме држао при руци: први чин драме ‘Зое Порфирогенете’ и неколико пјесама које је прибирао за трећу књигу.⁹¹³ Ово су ствари о којима ми је у задње вријеме говорио. Још ми је говорио да би [се] његова писма из Сјеверне Далмације, која су изишла у Политици, дала издати и са згодним предговором и насловом штампати у једну књигу.⁹¹⁴ Говорио ми је и то, да се носи са мишљу да напише једну популарну ствар (1r) à la ‘Ћидо’⁹¹⁵, но од те ствари нашао сам само наслов ‘Бегуница, драмски комад из нар[одног] живота у север[ној] Далмацији, у 4 чина, с певањем’.

Рукописе које Вам шаљем повјеравам Вам као пријатељу, да их прегледате и употребите како за најбоље нађете. Остале рукописе прегледаћу натенане. То су међутим, већ штампане ствари.

Са поштовањем и срдачним поздравом, одани Ваш,

Душан Королија

Кистање, 9/9 1934.“ (2r)

(рукопис, цирилица)

⁹¹² Mirko Korolija.

Vladan Desnica objavio je rekonstrukciju Korolijine nedovršene drame *Zoe Porfirogenita, dramski poem I čin*, v. D. ROKSANDIĆ, „Kud koje žure brzi kraci / a vode svi u bespuće“: Vladan Desnica u Splitu od 1935. do 1941. godine“, u: *Split i Vladan Desnica 1918. – 1945. Umjetničko stvaralaštvo između kulture i politike. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2015.* (ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina), Zagreb 2016., 423.

⁹¹³ Mirko Korolija.

⁹¹⁴ Magazin *Sjeverne Dalmacije*; dnevnik *Politika* (Beograd).

⁹¹⁵ *Dido: slika iz seoskog života u pet činova s pevanjem* (1908.) – dramski tekst Janka Veselinovića i Dragomira Brzaka.

4.

DUŠAN KOROLIJA – VLADANU DESNICI, KISTANJE,
19. II. 1935.⁹¹⁶

„Поштовани и драги господине,

Од Миркових фотографија имам само ову до које је он сам, изгледа, највише држао, те која би Вам могла послужити за Магазин.⁹¹⁷ Додуше имам још двије али из много ранијих година: једна је још с универзитета а друга иза једне болести.

Ову фотографију као и ‘Победу’ задржите, молим Вас, за себе ради успомене.⁹¹⁸

Са поштовањем и срдачним поздравом

Душан Королија

Кистање, 19/2 1935.“ (1r)

(rukopis, cirilica)

5.

DUŠAN KOROLIJA – VLADANU DESNICI, KISTANJE,
5. VIII. 1935.⁹¹⁹

„Kistanje 5/8 35

Драги госп[одине] Владане,

примио сам Ваше пријатељско писмо од 14 прошлог јула и 25 примјерака Магазина, више један примјерак за мене.⁹²⁰ Најљепша Вам хвала на пажњи. Ових 25 примјерака настојаћу да Никином помоћи чим прије распродам и пошаљем Вам новац.⁹²¹ Само то неће ићи лако, јер овај свијет нема баш никакова интереса за књигу. Нису то они стари, добри ‘пренумеранти’ календара, магазина и других ‘полезних’ књига. Данас се читају новине и само новине. Видите, Мирко је овдје познатији по оним писмима из Сјеверне Далмације, која је доносила Политика, него по својим пјесмама.⁹²² Да није било тога, Мирко би у свом родном мјесту био готово непознат.

⁹¹⁶ „21. II. 1935“.

⁹¹⁷ Mirko Korolija; *Magazin Sjeverne Dalmacije*.

⁹¹⁸ Orjunin list *Pobeda* (Split), 1921. – 1929.

⁹¹⁹ „6. VIII. 1935“.

⁹²⁰ *Magazin Sjeverne Dalmacije*.

⁹²¹ Niko Janković.

⁹²² Mirko Korolija; dnevnik *Politika* (Beograd).

Вашу студију о Мирку прочитao сам са задовољством. Иma у њој врло тачних опсервација. Истину о Мирку могao је најбољe да уочи и истакне један други Буковчанац, јер му је најближи, најсроднији. Нема сумње Ваша је одлична студија драгоцјен прилог за проучавање Миркове пјесничке индивидуалности, па ће она, без сумње, бити уважена у књижевним круговима.

Знам већ колико сте имали труда око редиговања Зоје.⁹²³ Видио сам и сâм колико је у рукопису варијанти. Требало је доста умјешности и стрпљења да се све изведе и повеже. С моје стране не могу него да Вам од свег срца захвалим на Вашем труду око редакције и уопће око цијеле опреме. Из свега Вашег настојања да се (1r) Мирко што достојније прикаже у Магазину избија Ваша љубав и поштовање према нашем сиротом Мирку.

Зоју сам прочитao. Мирко ми је читao погђекоју сцену, а сада сам је прочитao сву, то јест све што од ње има. Чини ми се да и она обиљежава Миркову декаденцију. Јесте ли примјетили крупне слагарске грешке на стр. 142–144?

Добро сте учинили што нисте штампали остале Миркове пјесме. Није никаково чудо што су оне испод просјечне вриједности. Мирко је задњих година био много болестан па се је то морало да одрази на његов рад. Задње године није могao ништа да ради. Често ми је говорио: ‘Не могу да се концентришем, мисли ми не долазе, глава ми изгледа празна’, и налазио сам га како куња над рукописом – изјутра, пошто би устао из кревета, попио каву и спремао се да ‘ради’. То је била велика слабост срца, од које је најзад и умро.

Недавно су ми били овде нетјаци, па сам им ставио у дужност да среде Миркове рукописе којих има читав један ковчег. Доспјели су само да нешто ураде, па су тако нашли на фрагменат драме ‘Проклета Јерина’, изгледа читав један чин. Сада се сјећам да ми је Мирко некада казивао да ради на тој драми. Како је то рад из ранијег времена, када је Мирко стајао боље са здрављем, могao би имати извјесне вриједности. Ако желите потражићу је и послати Вам да видите.

Није искључено да се међу рукописима нађе још штошта. (1v)

Рекоше ми рођаци да има и неких новела. Ја се сјећам да је имао намјеру да напише приповјетку ‘Бакоња по други пут у Београду’, па ми је чак и неке детаље причао. Није искључено да се нешто нађе међу рукописима. За срећивање тих рукописа ја немам ни времена ни стрпљења, па сам принуђен чекати на долазак нетјака, а и они опет остану овде само пар дана.

⁹²³ Mirko Korolija, „Zoe Porfirogenita, dramski poem I čin“, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1935., 131–152.

Рукописе који се налазе код Вас, мислим, било би најбоље да их пошаљете овамо па да их чувам са осталим Мирковим стварима.

У погледу подизања споменика овај пут Вам не могу ништа казати. Ја ћу о ствари промислити и поразговорити се са пријатељима па ћу Вам одма писати. Но било би ми милије да се с Вами поразговорим. Надам се да ће ми се указати прилика.

Срдачан пријатељски поздрав, одани Вам

Душан Королија^a (2r)

(rukopis, cirilica)

6.

DUŠAN KOROLIJA – VLADANU DESNICI, KISTANJE,
20. IX. 1935.

„Kistanje 20/9 35.

Poštovani i dragi gosp[odine] Vlado,

od 25 primjeraka Magazina što ste mi poslali uspjelo mi je prodati само 10 komada за koje Вам данас шалjem 300 Din, a preostalih 15 Magazina враćам, jer nema izgleda da bi ih mogao prodati.⁹²⁴ Како видите vrlo slabo sam проšao, а прошao bih i gore da nisam davao na vjeresiju. Niko je prošao gore nego ja, jer nije mogao ništa prodati.⁹²⁵ Rukopis Zoe primio sam u redu, pa Вам još jednom najljepše zahvaljujem na trudu.⁹²⁶ Ovih ћу дана потražiti rukopis Proklete Jerine па ћу Вам poslati.

Uz srdačni pozdrav Vama odani

Dušan Korolija^a (1r)

(rukopis, latinica)

⁹²⁴ Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁹²⁵ Niko Janković.

⁹²⁶ Zoe Porfrogenita, dramski poem I čin.

⁹²⁷ Marko Car.

MIRKO KOROLIJA

I.

MIRKO KOROLIJA – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
12. XII. 1932.

„Београд, 12. Дец[ембра] 1932.

Драги Владане,

примио сам твоје љубазно писмо преко шјор Марка.⁹²⁷

Хвала ти на позиву на сарадњу и на лепом мишљењу и речима о мом књиж[евном] раду.

Добра је та твоја мисао да се изда један наш севернодалматински Алманах.⁹²⁸ За никога се мање не чује и нико није тако неправедно забачен као ми Срби из Сев[ерне] Далмације. Да то није добро, ја сам лично на својим леђима искусио. Ред је dakле да се сами оглашавамо како знамо и умемо. За то ја ево већ трећу годину и гурям кроз ‘Политику’ што могу и обраћам пажњу.⁹²⁹ Сад је заиста време да се нешто јаче у том смислу учини. С тога ће и тај Алманах врло добро доћи, и ја сам спреман да те у том послу помогнем колико могу. Једино ми је жао што нисам знао раније, јер сад у задњи час не знам колико ћу моћи да ти притечем. До конца овог месеца имам неколико ствари да посвршавам и напишишем, јер треба да живем и зарађујем за свакидањи хлеб, а тешко сам (1r) болестан, па не могу да се напирем колико бих желео.

Свакако, ја ти за сад давам пуну слободу да прештампаш од мојих ствари све што ти добро долази. Уз онај сонет о Стојану⁹³⁰ добро би у таквом Алманаху стојала и она моја ‘Јуначка порука’ (Калабрезима) из моје друге збирке; а од прозе најбоље одговарао онај чланак ‘Водопад Манојловац’, што је изишао овог лета у ‘Политици’, јер спада међу оне који су ми случајно пошли за руком. Само би требало поправити штамп[арске] грешке. Међутим ћу настојати да свакако напишишем и пошљем ти један сонет о Ман[астиру] Крки, што га носим у глави. А ако у серији ових нових чланака што морам да за ‘Политику’ довршим буде неки који ми испадне лепше за руком, послаћу га теби за Алм[анах].

Ето, тако.

Желим ти успеха и много те поздрављам као и г. Уроша, твој

М. Королија

Београд, Поенкареова 5/I.“ (1v)

(рукопис, цирилица)

⁹²⁸ Almanah – Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁹²⁹ Dnevnik Politika (Beograd).

⁹³⁰ Stojan [?].

⁹³¹ Dnevnik Politika (Beograd).

2.

MIRKO KOROLIJA – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
20. II. 1933.

„Београд, 20. II 1933.

Драги Владане,

Баш сам мислио да ти ових дана пишем. Треба да ме извиниш, јер код мене ти је овако: више сам болестан него здрав, а кад се деси да сам здрав, одма треба да уграбим ту пригоду па да обавим неки посао или нешто напиши с чим бих зарадио, пошто је овде живот тежак, а моја срества врло ограничена. И тако испада да сам увек у закашњењу с преписком и другим поескима и лепим намерама који нису у изравној вези с тим трудом око голог живота. Уз то, овде се вратила зима, па су ми с мојом болешћу још више везане руке и кретање.

Препоручио сам једној г[оспо]ђи с 'Политике' да ми изнађе онај број с мојим чланком 'Водопад Манојловац'.⁹³² Ових ћу дана поћи да га узмем, пак ћу ти га послати.

Онај сонет о Ман[антиру] Крки још нисам довршио, пишући непрестано сасма друге ствари, не могу да се вратим у штимунг у којем сам га отпочео. Можда ипак нађе један дан оно потребно ми пола сата или десет минута доброг расположења, да га довршим.

Међутим морам форсирено до kraja ovog meseca да (1r) довршим 12 нових чланака за 'Пол[итику]'. Добар је део већ готов, али сви нису, а први је пред вратима. Између ових које сам довршио нема ни један који би ме много задовољавао, да ти га пошљем. А кад би и било, тек кад њу подмирим моћи ћу да мислим што нова да напиши за твој Magazin. Мука је то кад се мора да пише за паре. Тако имам започете три драме и масу песама, па никако не стигнем да и око њих мало радим. Још треба да захвалим Богу што су се нашли добри људи код 'Политике' и отворили ми један благосовени врутак. Јер моја је прича дословно она банална 'прича о цврчку'.

Што се тиче твог предлога да се прикупе сви они моји чланци, ја сам у принципу споразуман. И ови код 'Политике' ми говоре да их прикупим и дадем Геци Кону да их изда. Но моје је мишљење (било да улази у обзор твој Magazin, било Геца Кон) да те чланке (изузев можда 3 – 4 која су ми и у хитњи испала добро) треба пре добро ретуширati, за тим додати им један леп увод, и онда попунити их са још 2 – 3 чланка нова, па да испадне једна пристојна, заокружена целина, књига.⁹³² Е, а све то би захтевало

⁹³² Magazin Sjeverne Dalmacije.

много слободна времена и посла. То ћу ја можда с временом учинити, али у овим прилицима, како живем сад, није ми могуће. И онда, пре бих хтео да довршим ове драме и циклусе песама, где сам ја свој и где стварам. Да их пак прештампаш све у Магазину, то би испало сувише гломазно, јер их има много. Не би преостало него то, ако ти за Магазин скупим што више материјала, да одаберемо још неколика, који су ми боље испали, па да њих прештампаш. Ако ми после ових 12 чланака које морам да предам 'Политици' испадне добро који нови, тога ћу моћи одвојити за те. Исто тако ћу после првога свакако гледати да довршим онај сонет што сам ти обећао.

Шјор-Марку сам препоручивао за ону библиографију, коју би он могао без некаква напора да ти изради.⁹³³ Но, Бог би га знао куд му је глава. Мени је то немогуће, и ако бих радо, јер бих морао да радим у библиотеци и да консултујем луде, а ја немам, како видиш, ни здравља ни времена.

Драго ми је што си прикупио лепа материјала довољно; тако ћеш се лепо и ти афирмирати с том књигом која је била нужна.

Много те поздравља твој

М[ирко] Королија“ (2r)

(рукопис, цирилица)

3.

MIRKO KOROLIJA – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
7. V. 1933.

„Београд, 7. Маја 1933.

Драги Владане,

примио сам твоје лубазно писмо.

Ја се још налазим на интерној клиници, где се лечим од последица прита, ево већ трећи месец. Наравно, у овој болничкој атмосфери и у овом стању нисам могао ништа да радим, па тако нисам ни одржао реч коју сам ти био задао, што мислим да ћеш ми сад извинити. Богу хвала, сад сам се прилично закрпао, и надам се сигурно да ћу кроз 3 – 4 дана одавде изићи, а онда ћу се одмах дати на посао око прилога за твој Магазин. Молим те даље, дај ми још рока до 15. о. м. Дотле ћу ја пребррати све чланке и одабрати оне што ти могу послужити. Вероватно ћу завршити и сонет о

⁹³³ Marko Car.

Ман[астору] Крци, пак ћу ти све скупа послати. Промислићу и о свему другом што би се још дало учинити и писати ти.

Поздрави ми велеможног госп[одина] сенатора. Алал му вера што 'узета' онако елегантним стилом шефа странке Гргу.⁹³⁴ Старо је то перо, мој банде! Тебе поздравља и воли твој

М[ирко] Королија“ (1r)

(рукопис, цирилица)

4.

MIRKO KOROLIJA – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
26. VII. 1933.

„Београд, 26. Јула 1933.

Драги Владане,

ево ти шаљем о Ман[астиру] Крци, којег сам ти био обећао. Закаснио је, јер у мом расположењу садашњем тешко се пише и дотерује. Препиши га на пис[аћој] машини, јер у штампарији мој рукопис не разумију. И гледај да буде штампан без погрешке, јер у песми и најмања погрешка квари много.

Што се тиче мојих чланака из 'Политике', ја сам се неколико пута препоручивао тамо некој г.ђи у администрацији, да ми изнађе односне бројеве 'Политике', но од свега није учинила ништа. Како сам ја пак тако болестан да је за мене читава експедиција поћи до 'Политике', то сам све смикио на једно: ево ти односних бројева 'Политике', па их ти директно наручи код Администрације и пиши да ћеш платити колико стоји, они ће ти онда сигурно послати.⁹³⁵ Ако ти евентуално кроз 8 дана не пошљу, ти ми јави, пак ћу ти ја послати ове које чувам за себе; али под уветом да их дадеш преписати и да ми их одмах вратиш, јер ја сам рукописе загубио, па кад бих остао и без ових бројева 'Пол[итике]' (1r) никад више до мојих чланака не бих дошао, а они ће ми служити чешће. Дакле, то у задњем случају.

У бр[оју] 'Политике' од 12. јула 1932. има чланак 'Водопад Манојловач'

У бр[оју] 'Политике' од 17. јула 1932. има чланак 'Мрљан (sic), сплитски свети пој'

У бр[оју] 'Политике' од 17. априла 1932. има чланак 'Ветрови у Далм[ацији] на Јадрану' (то је први од шест чланака)

⁹³⁴ Budislav Grga Angjelinović.

⁹³⁵ Dnevnik *Politika* (Beograd).

У бр[оју] 'Политике' од 17. јула 1931. има чланак 'Забачен један крај'
 У бр[оју] 'Политике' од 19. јула 1931. има чланак 'Морлачко царство'
 У бр[оју] 'Политике' од 30. марта 1932. има чланак 'Три срп[ска]
 манастира у Сев[ерној] Далмацији'

Најбоље би ти одговарали чланци Манојловац, Забачен један крај,
 Морлачко царство. Али згодни би били и они други што сам их подбрисао,
 јер су ми испали за руком.

Пошто у штампаним чланцима у 'Политици' има доста штамп[арских]
 грешака, ако хоћеш можеш да ми их пошљеш на коректуру. Ја ћу овде
 остати до 15. августа, па онда идем у Кистање.

Много срдачних поздрава теби г. Урошу, твој

Мирко Королија

Свакако пиши да ли си добио чланке од админ[истрације] 'Политике'."
 (1v)

„Манастир Крка

На врелашцу пред мирним ћелијама
 где свежа струја шумно се излева,
 затекох моје детињство где пева,
 пљешћућ по белој пени ручицама.

Сјатом спомена, што болно разгрева,
 приђох, и поведох га стазицама
 травним, кроз густиш по низбрдицама,
 где се лепота тишини осмева.

Затим под старе доксате ступисмо
 и у сумрачном храму причестисмо
 још једном душу прошлошћу, светињом.

Најзад, под епитрахил Светог Саве
 клекнув, спустисмо на благослов главе,
 блажећи срце трто чамотињом!...“ (1r)

(рукопис, ѡирилица)

Božidar Kovačević

I.

Božidar Kovačević – Vladanu Desnici, Beograd,
8. II. 1941.⁹³⁶

„СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК
Београд, Краљев трг 5/IV
Телефон 21-626
Чек. рач. код Пошт. штед. бр. 53.120

Поштовани Господине,

На Ваше писмо, које сам имао задовољство да прочитам, одговарам Вам да сам спреман да прегледам Ваше радове. Претрпан рукописима са свих страна, ја Вас молим да ми за први мах пошљете своје критике или списе који се тичу северне Далмације.

Вашу песму не могу уврстити. Коректна је, али се не издаваја из данашње поезије. (1r) Можда ће, доцније, која друга бити занимљивија.

Молим Вас да примите мој другарски поздрав.

Божидар Ковачевић“ (1v)

(rukopis, cirilica)

⁹³⁶ Sačuvana je i plava kuverta s istim memorandumom u zagлављу te adresom, pisanom latinicom: „Gospodin / Vladan Desnica / književnik / Split / Tomića Stine 1“. Poštanski žig: „Beograd Beograd 10 II 41 21 22“.

LETOPIS MATICE SRPSKE

I.

MATICA SRPSKA – „KADMOS“, Novi Sad, 5. III. 1938.⁹³⁷

„Уредништво
Летописа Матице Српске, Гласа
Матице Српске, Принова Библиотеке
Музеја Матице Српске“

Нови Сад, д. п. ж.

П. н.

Пошто свако на приказ послато нам издање приказујемо у ‘Летопису’,
или у ‘Гласу Матице Српске’ или га региструјемо у ‘Приновама
Библиотеке Музеја Матице Српске’ молимо Вас да нам на приказ пошљете
своје издање:

Benedetto Croce, Eseji iz estetike

С одличним поштовањем
Уредништво
Летописа Матице Српске, Гласа
Матице Српске, Принова Библиотеке
Музеја Матице Српске“ (1v)

„Уредништво
Летописа Матице Српске, Гласа
Матице Српске, Принова Библиотеке
Музеја Матице Српске“ (1r)
(rukopis, cirilica)

⁹³⁷ Dopisnica je bila upućena na adresu: „P. n. / ‘Kadmos’ / Izdavačka knjižara / Split“. Vraćena je u Novi Sad s označkom „Nepoznat“. Dopisnica istog sadržaja bila je upućena 1. III. i. g. na adresu: „Naklada / Kadmos / Split / Bihaćka 5“.

2.

MATICA SRPSKA – NAKLADI „KADMOS“, NOVI SAD,
10. III. 1938.

„Библиотека Музеја Матице српске
Уредништво књижевних издања Матице српске
Нови Сад, 10 III 1938

Чест нам је известити Вас да смо са захвалношћу примили Ваше издање
Benedetto Croce: *Eseji iz estetike*

С одличним поштовањем
Franjo Malin (1v)
Матица српска / Нови Сад
Kadmos / Split / Bihaćka 5/II“ (1r)
(рукопис, цирилица)

DUŠAN MANGER

I.

DUŠAN MANGER – VLADANU DESNICI, SPLIT,
18. III. 1938.⁹³⁸

„U Splitu 18 – III – 1938

Najljepše zahvaljujem na primjerku Vašeg prijevoda Croceovih ‘Eseja iz estetike’ što ste ga poslali na dar Gradskej biblioteci.

S poštovanjem

Dušan Manger⁹³⁹ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹³⁸ „Gospodinu / Vladanu Desnici / Split / Bihaćka 5/II“ (1r).

⁹³⁹ Pečat Gradske biblioteke Split.

ANTE MASOVČIĆ

I.

ANTE MASOVČIĆ – BOŠKU DESNICI, SPLIT, 22. XI. 1935.⁹⁴⁰

„(Grb)
DOPISNIK
CENTRALNOG PRESBIROA
Br. 1021.
Split, 22. novembra 1935. g.

Gospodinu / Dr. Bošku Desnici, advokatu / Obrovac

Poštovani gospodine,

radi potpunog pregleda našeg javnog života, Dokumentarnoj arhivi Centralnog presbiroa u Beogradu, potrebno je, da, za publicističke svrhe, ima potpune i tačne podatke o svim ličnostima u Primorskoj banovini.

Čast mi je za to zamoliti Vas, da bi ste u tu svrhu izvoljeli dostaviti Vašu biografiju, u formi koja je uobičajena kod leksikona, kao i tri fotografije, na adresu: Dopisnik Centralnog presbiroa u Splitu.

Izvolite primiti, poštovani gospodine, uz izraz blagodarnosti, i uvjerenje mog osobitog poštovanja

Ante Masovčić
Dopisnik
Centralnog presbiroa
U Splitu“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁴⁰ V. pismo Boška Desnice – Vladanu Desnici, [b. mj.], 3. XII. 1935.

LJUBOMIR MICIĆ

I.

LJUBOMIR MICIĆ – VLADANU DESNICI, PARIZ,
B. D., 1938.⁹⁴¹

„LIOUBOMIR MITSITCH
Tél.: Gobelins 60-36 / 1bis, rue Lacépède, Paris V^e
Са молбом да му пошљете Ваш часопис у замену
‘Српско – Далматински Магазин’ (1r)

Envoi de L[ioubomir] Mitsitch / 1bis, rue Lacépède, Paris V^e

Уредништву Часописа
Српско – Далматинског Магазина
(Г[осподин] Др Урош Десница)
Сплит – Split
Serbie (Yougoslavie) / Приморска бановина“ (1v)
(rukopis, latinica i cirilica)

⁹⁴¹ Vladan Desnica je ovu poruku unio u prepisku iz 1938. godine.

PETAR MITROPAK

I.

*JUŽNI PREGLED: LIST ZA NAUKU I KNJIŽEVNOST –
VLADANU DESNICI, SKOPLJE, 16. VI. 1936.*

„ЈУЖНИ ПРЕГЛЕД. ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ
Тел.: 3-79 / Пошт. Фах 58 / Чековни рачун бр. 81142

Скопље, 16 – VI – 1936.

Поштовани Господине,

Шаљем Вам свој лични примерак Слијепчевићеве студије, јер администрација нема додатних бројева на располагању.⁹⁴² Зато Вас молим да ми сепарат вратите кад га искористите за свој рад.

С поздравом и поштовањем,

Петар Митропан
Уредник 'Јужног прегледа'

Петру Митропану, лект[ору] Унив[ерзитета]
Философ[ски] факултет Скопље“ (1r)
(rukopis, cirilica)

⁹⁴² Đoko Slijepčević.

MUZEJ STARINA SAVSKE I PRIMORSKE BANOVINE U KNINU

I.

Boško Desnica – Muzeju starina Savske i
Primorske Banovine u Kninu, Obrovac, 13. IX. 1934.

„Upravi
Muzeja hrvatskih starina
U Kninu.

Prilikom posjete tog muzeja dana 11 tek[ućeg] mj[eseca] primjetio sam da on, osim jedinstvene zbirke starohrvatskih i lijepo zbirke rimskih starina, posjeduje i jednu malu kolekciju oružja iz XV, XVI i XVII vijeka. Pošto su u istoj predstavljeni egzemplari ne našeg narodnog, već isključivo mletačkog oružja (schiavone, daghe, partigiane, alabarde, mazze ferrole i t.d.) mislim da ta zbirka ne spada u okvir tog muzeja i nije u skladu sa svim onim što je okružuje. Vjerujem i da ta uprava ne drži mnogo do svih tih predmeta, koji su listom izišli iz radionica talijanskih oružara.

Potpisani naprotiv, koji se specialno bavi proučavanjem doba iz kojeg to oružje potječe, ima zanj izvjesnog interesa i bio bi voljan da iz svoje privatne kolekcije dade muzeju u zamjenu za isto dva predmeta koja više odgovaraju njegovom karakteru t.j. jedan vanredno lijepo izragjeni starohrvatski prsten (nagjen u selu Kruševu) i jedno krasno bronzano (1r) poprsje Erosa (nagjeno u Karinu). Uvjeren sam da i umjetnička i komercijalna vrijednost ovih dvaju predmeta daleko nadmašuje vrijednost kolekcije mletačkog oružja (za samog Erosa nugjena mi je cijena od 2500 lira) pa da bi uprava, pristajući na ovu ponudu i sa te strane bila na dobiti.

Potpisani, spreman da oba ponugjena predmeta pošalje toj upravi na uvid, moli da se o ovoj ponudi čim prije doneše rješenje.

Obrovac 13. IX. 34“ (1v)
(rukopis, latinica)

2.

MUZEJ STARINA SAVSKE I PRIMORSKE BANOVINE U KNINU
 – BOŠKU DESNICI, KNIN, 11. X. 1934.

(pečat)

„MUZEJ STARINA
 SAVSKE I PRIMORSKE BANOVINE
 U KNINU.

Br. 164/34

Knin, 11. X. 1934.

Gosp[odinu]
 Bošku Desnici
 odvjetniku.
 Obrovac

Uprava ovoga Muzeja je primila Vašu cij[enjenu] ponudu na koju Vam može odgovoriti slijedeće:

Uprava Muzeja nije vlasna pristati na zamjenu predmeta bez naredjenja Kr[aljevske] Banske Uprave, koja do sada nije pristala da otudji predmete, koji se već nalaze u Muzeju.

Kustos Muzeja
 Stjepan Gunjača“⁹⁴³

(rukopis, latinica)

3.

BOŠKO DESNICA – MUZEJU STARINA SAVSKE I PRIMORSKE
 BANOVINE U KNINU, OBROVAC, 13. X. 1934.⁹⁴⁴

„[Upravi
 Muzeja hrvatskih starina
 U Kninu.]

U vezi V[ašeg] akta br[oj] 164/34 slobodan sam istaknuti da mi iz istoga nije jasno da li mi taj naslov saopštava principijelno stanovnište Banske Uprave u pitanju otugjivanja ili njezino rješenje u konkretnom slučaju. Osim toga

⁹⁴³ Vlastoručni potpis. Okrugli pečat „Muzej starina Savske i Primorske banovine u Kninu“ s kraljevskim grbom u sredini.

⁹⁴⁴ Koncept odgovora Boška Desnice Muzeju, napisan na dopisu Muzeja.

imao bi da primjetim da zamjena ne predstavlja ‘otugjenje’ i može, pod danim okolnostima, da bude čak i obogaćenje.

Molim taj naslov da me obavjesti je li se on u ovom poslu obratio na Bansku Upravu molbom za odobrenje ili bi trebalo da to učini potpisani.

Obrovac, 13. X. 34^{“945} (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁴⁵ Rukopisni koncept Boška Desnice na Gunjačinu dopisu od 11. X. 1934.

EUGEN [?]

I.

EUGEN [?] – VLADANU DESNICI, MAKARSKA,
10. III. 1938.⁹⁴⁶

„Dragi Vladane,

Pred nekoliko dana primio sam ‘Eseje iz estetike’. Ako ‘Kadmos’ treba zahvaliti tvojoj inicijativi, onda je toplo ‘pozdravljam’.

Uvjeren sam, da ćeš ti ‘Kadmosu’ doprinesti bogatstvo tvoga duha i dati mu širinu svojih vidika.

Doista je kulturnom Splitu nedostajala jedna takva edicija.

Mnogo uspjeha želim ‘Kadmosu’.

Primi srdačne pozdrave od tvoga

Eugena

Mak[arska], 10.3.1938.“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁴⁶ Adresirano na: „Monsieur / Vladan Desnica / Pristav Drž[avnog] Pravobranioštva / Split / Državno Pravobranioštvo“ (1r).

MIRO [?]**I.**

MIRO [?] – VLADANU DESNICI, ZAGREB, 15. X. 1931.⁹⁴⁷

„Izgleda, da ti ova blažena bagra nije baš odveć sklona, jer za sada, a ni za dogledno vreme nema nikakovog mesta pod okriljem njenog zagrebačkog predstavnika. Bar tako mi rekoše, a ja po što kupio, po to i prodao.

Trebaće, dakle, po svoj prilici, da se zadovoljiš sa svetovnjačkim krovom, (1r) za vreme tvoje političke patnje.

Verovat ćeš mi, valjda, ako ti reknem, da mi je žao, što nisam mogao da ti do kraja iziđem u susret.

Tvoj Miro

Z[a]gre[b], 15. okt[obra] 1931.^{“⁹⁴⁸}
(rukopis, latinica)

⁹⁴⁷ Omotnica nije sačuvana.

⁹⁴⁸ V. pismo Olinka Delorka – Vladanu Desnici, Zagreb, [?] X. 1931.

NINO [?]

I.

NINO [?] – Bošku Desnici, Zadar, 15. XII. 1934.

„Z[ara] 15/12 1934

Carissimo Boško!

Vengo in questo momento dall'Archivio. La storia del Dr. S: Ljubavac non esiste che li, pubblicata ne la 'Domenica' degli anni 1890, 1891. È contenuta in 40 colonne che darebbero circa 110-120 facciate di copisteria: la spesa sarebbe di Lit. 80.-

Speravo di poterti mandare l'altro lavoro, ma il Dr. Krekich s'è invaghito nelle ultime quattro pagine, che invero sono in parte quasi indecifrabili per i caratteri sbiaditissimi, così che deve adoperare la lente. (1v)

Anzi nella copia saranno mancanti singole parole, illeggibili anche con la lente: dovrà ingegnarti tu di fare il lavoro di inbrunimento.

Credo che potrò spedirtele nei primi giorni della prossima settimana.

Intanto cordiali saluti dal tuo Nini⁹⁴⁹ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁴⁹ „Najdraži Boško!

Upravo dolazim iz Arhiva. Povijest o Dr. Š[imunu] Ljubavcu nalazi se samo ondje, objavljena u časopisu *Domenica* iz 1890. i 1891. Nalazi se na 40 stupaca koje bi se moglo prepisati na 110 – 120 listova: trošak bi bio 80.- lira. Nadao sam se da će ti moći poslati drugi rad, ali se Dr. Krekich zainteresirao za posljednje četiri stranice koje su doista djelomice gotovo nečitljive zbog posve izbljedjelih slova, tako da se mora služiti povećalom. K tome, u prijepisu nedostaju pojedine riječi, nečitljive i pod povećalom: morat ćeš se potruditi učiniti ih čitljivima. Nadam se da će ti ih moći poslati početkom idućeg tjedna, a do tada srdačni pozdravi od tvog Ninija“

GRGA NOVAK**I.**

**GRGA NOVAK – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
13. III. 1935.⁹⁵⁰**

„Zagreb 13. III. 1935

Dragi gosp[odine] Redaktore, grippa, koja je i mene posjetila nije mi do-
pustila da podjem do univerziteta i da Vam pošaljem priloženi članak, koji
Vam danas, čim sam izašao iz kuće šaljem. On je zapravo jedno poglavje iz
moje knjige ‘Narodno budjenje u Dalmaciji’, koja će izaći u izdanju ‘Jadran-
ske Straže’ 1936 godine.⁹⁵¹ Ako mislite da bi to bilo zgodno istaknuti, možete
slobodno. Isto tako možete ga štampati cijelog ili samo do članka splitske op-
ćine, već prema prostoru, kojim još raspolažete.

Sa srdačnim pozdravom, Vaš

Prof[esor] Novak“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁵⁰ Pismo je primljeno „14. III. 1935“. U popisu radova Grge Novaka nema knjige *Narodno budjenje u Dalmaciji*, a knjige pod tim naslovom nema ni u popisu izdanja *Jadranske straže*.

⁹⁵¹ *Jadranska straža* (Split), 1923. – 1941.

DŽANKO PACILIO

I.

DŽANKO PACILIO – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
4. I. 1937.⁹⁵²

„Zagreb, 4. I. 1937.

Vrlo poštovani gospodine!

Želim Vama i vašoj cijenjenoj porodici sretne Božićne praznike, te Vas podjedno molim, da budete uvjereni, da će se uvijek i radosno sjećati vremena, koje ste kod nas sproveli. Vašim nastupom stekli ste odmah simpatije sviju nas, a Vašim radom činili ste i našem uredu velike usluge. Nadam se, da Vašim odlaskom nisu posvema prekinute veze između nas i da ćemo jošte imati prilike, da se sastanemo ili da od vremena do vremena primamo od Vas koju vijest.

Molim Vas, da bi g[ospodinu] pravobraniocu izručili moj najsrdaćniji pozdrav.

Mnogo Vas pozdravlja i zahvaljuje se na ljubeznom Vašem pismu

Džanko Pacilio“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁵² Sačuvana je i omotnica pisma naslovljena na: „Gospodin / VLADAN DESNICA / pristav državnog pravobranioštva / SPLIT / Državno pravobranioštvo“. Pismo je upućeno iz Zagreba, 5. I. 1937.

Ivo PARAĆ⁹⁵³

I.

Ivo PARAĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT, 10. XII. 1931.

„Dragi Vladane,

Primio sam Vaše cijenjeno pismo, i jedva da Vam odgovaram ... Strašno sam neraspoložen i nemam baš volje za ništa, pa tako ni za pisanje. Nego nestrpljivo čekam da stignete u Splitu, pa da me po malo razgalite dušu i da mi rastjerate tumornu maglu što okolo mene vije. – Zahvalujem Vam na prijateljske postreke e da čim prije dovršim Bijednu Maru, ali zamislite si Vi u kavnom se ja nalazim duševnom stanju, koji nimalo ide u korist jednog takvog pročućenog estetskog posla. Vi znate da kad ja započнем jednu stvar, u brzo je vodim do konca: tako se nadam i vjerujem u pogledu instrumentacije ove opere, okolo čega već nekako radim, ali nimalo kako bi baš trebalo. Imam mnoge i mnoge stvari da Vam pričam, ali nipošto pismeno: govoriti ćemo kad se Vi vratite u Splitu, a to želim da čim prije bude.

Pozdravite mi sve prijatelje i doviđenja Vaš

Ivo Parać (1r)

NB: Zamolite Gotovca⁹⁵⁴ da mi daje prepisati (na moj račun), kod dobrog jednog prepisivača, moju pjesmu Pod snegom, jer sam ja izgubio original, a treba mi za jedan koncerat. Uz to pozdravite mi Jakova i recite mu neka mi se javi. Što je s njime? Što je sa koncertom Mladost – Balkana u Zagrebu? Kada će se dati Morana⁹⁵⁵ u Beograd? I t. i t. dalje. Još jednom! Zamolite dr. Milana Mayera, neka nastoji da mi Zagrebački kvartet izvede napokon taj moj quartet u D Moll. On je u prijateljskoj tijesnoj vezi sa svim članovima te ustanove ...

Ponovo pozdrav i doviđenja,

Ivo Parać“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

Ivo PARAĆ – [KSENIJI I VLADANU DESNICI], [SPLIT],
B. D., 1934.⁹⁵⁶

„Ivo Parać / najsrdičnije čestitam ./“

⁹⁵³ Ivo Parać.

⁹⁵⁴ Jakov Gotovac.

⁹⁵⁵ *Morana*, opera Jakova Gotovca iz 1930. godine.

⁹⁵⁶ Desnica je ovu kartu uvrstio u prepisku iz 1934. godine. Vjerojatno je riječ o čestitci povodom vjenčanja Ksenije Carić i Vladana Desnice u Splitu, 28. IV. 1934. godine.

VJEKOSLAV PARAĆ

I.

VJEKOSLAV PARAĆ – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
15. III. 1929.

„ČAST MI JE NAJULJUDNIJE POZVATI VAŠE / P.N. GOSPODSTVO,
DA IZVOLI POSJETITI / IZLOŽBU SLIKA, KOJU PRIREĐUJEM U /
SALONU EDO ULLRICH, ILICA BROJ 40. IZLOŽBA TRAJE OD 15.
DO 25. MARTA 1929.

VJEKOSLAV PARAĆ

Rečeni Pajo⁹⁵⁷ (1r)

Za pola sata otvaram prvu izložbu. Imam otprilike isti osjećaj kao verđinela pred bračnim krevetom.⁹⁵⁸ Mnogo pozdrava Baćuški i ostalima. Živio! Pajo“ (1v)

(tiskopis i rukopis, latinica)

2.

VJEKOSLAV PARAĆ – VLADANU DESNICI, PARIZ,
[17.] IV. 1930.⁹⁵⁹

„Dragi Desnica

Koliko li sam se samo puta sjetio na Vas a nikad da Vam se javim. No što ćete to Vam je moja mana ili komodnost, lijenost ili već kako hoćete. No Boga mi koji put čisto ko da mi je falilo. Onda na primjer kada prolazim i razgledam koji muzej, pa kad mi se pred nosom isprči kakova trbušasta cukarijera ili kad vidim koji osobiti stolac Louis XV ili Louis XVI onaj s krivim i onaj s dretim nogama onda ‘nema Boga’ da se nesjetim na Vas. Kad je sumorno vrijeme a iza lumparije onda naravna stvar da je pravi štimung da se ide po antiquariatima, tada mi osobito falite.⁹⁶⁰ Ajde izmislite nešto pa se dogurajte ovamo. Karneval je doduše prošao, ali zato sada počinje proljeće i hiljade šarenih tankih opravica čeka da samo malo bolje zagrije pa da izlete na boulevard

⁹⁵⁷ „Rečeni Pajo“, Paraćevom rukom.

⁹⁵⁸ *verdinela* (dalm.), *vergine* (tal.) – djevica

⁹⁵⁹ Na prednjoj strani kuverte stoji: „Monsieur / Vladan Desnica / Student prava / Sinjska ulica / Split / Yougoslavie“. Čitljiv je francuski poštanski pečat „Paris – 25 / R. Danton“ u vanjskom krugu te „17. IV 1930 22.30“ u unutrašnjem krugu. Sa stražnje strane: „Parač Vj. / 59 rue Pascal / Paris 13^e“.

⁹⁶⁰ *cukarijera* (dalm.), *zuccheriera* – posuda s poklopcom za šećer; *dreto* (dalm.), *dritto* (tal.) – uspravan, ravan

de. Ja sam svugdje pomalo. Imadem nekakovu Margherite⁹⁶¹, ali (1r) sam se zadnji put na umjetničkoj zabavi na Mont-Parnassu žestoko zagrijao za jednu belgijanku no otišla je za uskrsne ferije kući, a dok se vrati sigurno ćemo ja i ona sve zaboraviti. Šteta. Inače počeo sam i da radim – kopiram u Louvru, studiram stare majstore i kapu dolje kad se o njima govori! Kroz Louvre prolaze valjda milijuni engleza tako se bar meni čini i brbljaju ko patki. Prava je to muka. Čovjek jedva od 12 – 1 da ima malo mira, no treba se i na to priučiti. Ajde ajde dogurajte se ovamo. Pariz nije doduše ono što se o njemu fantazira, ali ipak, Pariz je Pariz. Piso bi Vam još ali mi se žuri na večeru. Znate često put se objed u Parizu preskoči, a onda se Bogami žuri na večeru. Mnogo pozdravite sve one s kojima smo skupa drugovali, ako ste u Splitu one u Splitu, ako ste u Zagrebu onda ... da ... Hajd u zdravlje. Sretan Uskrs, živio!

Pajo

Pariz, [17]? IV. 1930.“ (1v)

(rukopis, latinica)

3.

VJEKOSLAV PARAĆ – VLADANU DESNICI, PARIZ,
30. III. 1931.⁹⁶²

„Paris, le 30 VIII 1931

Dragi Desnica,

Davno je već tome što sam primio Vaše pismo, a i onih 900 D. Premda sam mislio odmah odgovoriti i zahvaliti evo se oteglo, sve do danas. Stara mana, ali nema joj pomoći. Vi nekako ste mrzovoljan i ne prija Vam buržujska karijera, a ja se baš zaželim neki put biti sasma jednostavni najobičniji buržuj. No svakom je suđeno da nosi svoju šimeru i da se gura. Kad bi Vam rekao da ste u dobroj dozi romantičar, znadem da bi se srdili, pa Vám za to neću reći, ali uz uvjet da i Vi meni ne reknete jer bi se i ja sigurno srdio. Inače silno ste nezadovoljni sa malograđanskim ambijentom gdje dolaze iz svijeta samo šlageri i moda. Hej brate, ako to tamo dopire ovdje vlada. Ljudi koji su kadri da žive proživljavaju jedan nutarnji život, da imaju duboki smisao za umjetnost i druge duševne potrebe ovdje su (1r) u omjeru isto tako malobrojni kao i tamo. Jedino je sreća što se je ovdje više toga nagomilalo. No znam pozitivno da bi i Vi i Gjani i ovdje bili nezadovoljni, kao što ni ja nijesam zadovoljan.⁹⁶³ Zvrndanje automobila gušilo bi njegovu muziku kao što boulevardski plakati zasje-

⁹⁶¹ Margherite [?].

⁹⁶² Pismo je napisano na memorandumu pariške *La rotonde*, na Montparnasseu: „La rotonde / Mont-parnasse / 105, bd Montparnasse, 105 / téléphone: danton 68 – 84 et 85 / brasserie – restaurant – american bar / dancing / exposition permanente des tableaux modernes / R. C. Seine 125 880“.

⁹⁶³ Gjani, Ivo Parać.

njuju slikarstvo. No u eri smo toga. Plakata šlagera i rekorda. Sve neka brzina koja je postala sebi svrhom. Pozdravite puno Gjania, a Vama želim što bolje raspoloženje. Mnogo Vam zahvaljujem na onih 900 D koje nijesam očekivao, jer sam zapravo ja onu sliku što ste je od moje sestre tražili mislio kao poklon dati. Još više Vam zahvaljujem na Vašem pismu kojeg sam par puta pročitao, i skoro da sam Vam htio odgovoriti kad sam se nalazio u istom raspoloženju (samo moguće iz drugih razloga) kao i Vi. Dugačke razgovore o impresijama i temama koje volimo pretresati, rezervirat će za ovo ljeto. Doviđenja.

Živili i mnogo Vas pozdravlja Vaš prijatelj

V[jekoslav] Parać (rečeni Pajo)^{“(1v)}

(rukopis, latinica)

4.

VJEKOSLAV PARAĆ – VLADANU DESNICI, MOSTAR,
12. XI. 1931.⁹⁶⁴

„12 – XI – 1931

Sjećajući se na galantna civilska vremena i smiješći se unapred kako ćete se koprcati u sličnom ambijentu gdje ni vrag ne misli o rinaschimentu mnogo Vas pozdravlja prijatelj V[jekoslav] Parać Redov-đak Četa prikom[andnih] vojnika 32 p[ješadijskog] p[uka] Mostar.⁹⁶⁵

Mnogo pozdrava Mati, Toliću, Rismondu^{966“ (1v)}

(rukopis, latinica)

5.

VJEKOSLAV PARAĆ – VLADANU DESNICI, RIM,
30. V. 1935.⁹⁶⁷

„Rim [?] [?] 1935.

Nakon mjesec dana htio sam da vam pišem iz Pompei-a, kupio sam i kartu, no šaljem je tek sada. Prigodom čestih oduševljenja sjetio sam se na Vas. Moj program je skoro proveden i primiče se kraju i žalim da ga opet ne mogu započeti.

Gospodi i Vama mnogo pozdrava šalje V[jekoslav] Parać.“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁶⁴ Razglednica iz Mostara: „Pozdrav iz Mostara – Поздрав из Мостара“ s adresom: „Monsieur / Vladan Desnica / Sinjska ulica / Split“.

⁹⁶⁵ *rinaschimento*, treba: *Rinascimento* (tal.) – preporod, renesansa

⁹⁶⁶ Mato [?]; Milan Tolić; Vladimir Rismundo.

⁹⁶⁷ Razglednica je naslovljena na: „Monsieur / Vladan Desnica / Bihaćka 7 / Split / Dalmacija / Jugoslavia“ (1r). S prednjem strane reproduciran je motiv: „128 – POMPEI – CASA DEL FAUNO“. Poslana iz Rima „30. V. 1935.“, primljena u Splitu „2. VI. 1935.“.

6.

VJEKOSLAV PARAĆ – VLADANU DESNICI, [SPLIT],
[PRIJE] 26. IX. 1935.⁹⁶⁸

„Na srdačnim čestitanjima Gospodji i Vama najljepše zahvaljujem. Osim toga zahvaljujemo na ukusnom poklonu (1r) koji se je mojoj ženi i meni mnogo dopao.

Izvolite primiti prijateljske pozdrave i do skorog viđenja
V[jekoslav] Parać“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁶⁸ „26. IX. 1935“.

MILOŠ PARENTA

I.

MILOŠ PARENTA – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
27. I. 1933.⁹⁶⁹

„Араги мој Владане!

Ја ћу поуздано послати прилог о културном развитку срп[ско] прав[ославног] дела нашег народа у Далм[ацији]. Међутим прилог ће моћи стићи тек до 15 фебруара о.г. Стога молим да се дотле стрпите. Био бих и пре, али су ми са црквене стране дали нешто да израдим.

Поздрави оца, мајку, секу и пријатеље.

Твој одани Милош Парента (1v)

Милош Парента / Београд / Сазонова 70 / 27/I 1933“ (1г)
(рукопис, цирилица)

⁹⁶⁹ Dopisnica naslovljena latinicom na: „Gospodin / Vladan Desnica, adv[okatski] pripravnik / Kancelarija dr. Uroša Desnice / Split / Dalmacija“.

KATICA PAVIČIĆ⁹⁷⁰

I.

KATICA PAVIČIĆ – VLADANU DESNICI, PRAG, 3. X. 1931.⁹⁷¹

„3. X. 1931.

Ja sam zadnje večeri u Splitu bila spriječena, te nijesam mogla doći na trg zbog dogovora glede one Vaše stvari. Ovdje sam se informirala, no izgleda da uvjeti za štampanje ne bi bili baš jako povoljni. One dvije stvarčice računaju, na nekih 3000 kč i to za 300 primjeraka od svake kompozicije. S jednoga na drugog, svaki bi komad došao na 5 kč. Meni ovo izgleda preskupo. – Ako imate još kakvu želju, izvolite mi samo pisati. Moja je adresa: Plzeň, Žižkova třída 52. Ja danas tamo putujem, ali će kroz iduću sedmicu opet navratiti u Prag. Mnogo pozdrava gdjici sestri. Vas također srdačno pozdravlja Katica Pavičić.“

(rukopis, latinica)

2.

KATICA PAVIČIĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT, B. D.⁹⁷²

„Moj je brat stigao jutros avionom iz Beograda.⁹⁷³ Znam da će Vas ‘osobito’ zanimati, pak Vam javljam da će večeras doći na koncerat. Ako nemate ništa protiv, molim Vas (1r) da Vi zauzmete jedan stol, na koji bih ja sa Zorkom i mojim bratom mogla reflektirati.⁹⁷⁴ Ja sam do 9h zauzeta, pošto moram stricu na parobrod. Doviđenja! Katica.“ (1v)

(rukopis, latinica)

3.

N. N. – VLADANU DESNICI, ZAGREB, 17. IX. 1931.⁹⁷⁵

„Septembarskom drugu srdačno čestitaju rođendan Sedam i Dvadesetise-dam.

Zagreb, 17. IX. 1931.“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁷⁰ Katica Pavičić, vjerojatno Katica Peruzović Pavičić.

⁹⁷¹ Prašku razglednicu, s motivom „Národní divadlo“, K. Pavičić uputila je V. Desnici na adresu: „Monsieur Vladan Desnica / Split / Sinjska ulica 5 / Jugoslavija“.

⁹⁷² Poruka Katice Pavičić Vladanu Desnici, bez nadnevka, upućena je u zatvorenoj omotnici formata 11 x 5 cm i naslovljena je na „Monsieur Vladan Desnica“.

⁹⁷³ Splitski aerodrom bio je u Sinju (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=67439> /11. 6. 2017./).

⁹⁷⁴ Zorka [?].

⁹⁷⁵ Razglednica „Zagreb, Narodno kazalište“. Adresa: „Monsieur / Vladan Desnica / Split / Sinjska ul. 5“. Iako čestitka nije potpisana, prepoznatljiv je rukopis Katice Pavičić, a identično je napisana i adresa.

Božo PERIČIĆ

I.

DR. UROŠ DESNICA – DR. BOŽI PERIČIĆU, ZAGREB,
20. V. 1937.⁹⁷⁶

„Zagreb 20 – 5 – 37

Dragi Doktore!

Javljam Vam da je po mišljenju ovdašnjih liječnika moje srce potpuno rege-nerirano i šećer u krvi sveden na normalu i da sad, kako oni kažu, sva vještina je u tome da se pametno živi kako bi se ovo stanje održalo.

Sve će Vam detaljno pisati Dr Grossman.⁹⁷⁷

Ali na žalost zadesila me je (1r) druga nezgoda koja je možda manje opasna ali za mene mnogo zanovetnija i bolnija, to jest bol i nemoć u lijevom koljenu koja već traje 15 dana tako da uvijek ležim i ne mogu da se maknem. Pošto su mi uzeli nekoliko Rönt[gen] snimaka i nijesu našli ništa to su zaključili da se radi o upali pokosnice. (1v)

Zato nema smisla da više ležim ovde pa sam odlučio da se povratim kući i gdje će stići u Nedelju večer u 8 sati. Ali kako nemogu da se maknem to će me iz Sanatorija prenijeti u vagon a u Splitu iz vagona do kuće kočijom.

Nastaje pitanje kako će se iz kočije popeti do stana, pa Vas zato molim da mi Vi nađete dva bolničara koja će me doče-(2r)-kati pred kućom da me ne-kako iznesu do drugoga kata da tako bude dovršen prvi dio ove Odiseje.

Pozdrav Vama i Vašima od moje žene. Vas prijateljski pozdravljam i želim što pre vidjeti.

Dr Desnica“ (2v)

(rukopis, latinica)

⁹⁷⁶ „pisano pod diktatom, maminom rukom, Dru Boži Peričiću u Split“ (rukopisna bilješka Vladana Desnice, olovkom, u gornjem lijevom kutu pisma)

⁹⁷⁷ Dr. Makso Grossmann.

MIRKO PERKOVIĆ⁹⁷⁸

I.

MIRKO PERKOVIĆ – VLADANU DESNICI, KNIN,
9. VIII. 1935.

„Knin, 9 – VIII – 35 g.

Dragi Vladane!

Misljam da te smijem da nazovem – dragim, jer si mi bio drag kada mi bijaše moj đak u Šibeniku, a pogotovo sada kad me se sjeti i obdarai tako lijepom i po sadržaju bogatom knjigom ‘Magazinom sjev[erne] Dal[macije]’ 1935.

Pročitao sam najprije napis o pok[ojnom] Dr Baljku, jer sam pokojnog što vao i jer je to napisao tvoj plemeniti otac koji što napiše, čita se kao ‘duši po slastica’.⁹⁷⁹

Na dušak pročitah tvoj esej o milom mi dragom pokojniku i imenjaku Mirku Koroliji.

Moj Vladane, od srca ti čestitam! Vjeruj mi, odavno ne pročitah, u nijednom našem književ[nom] časopisu, tako smišljen, jezgrovit, pun misli i odličan stilom i jezikom esej. Imao si, a imaš je i još, sreću da si od svoga oca mogao da primiš prve i najbolje savjete i u čitanju i u pisanju. (1r) Ne znam gdje si svršio univerzitske nauke, ali se vidi, po tom samom jednom tvojem esaju, da ti i znanstvena i lijepa knjiga bila zahtjev tvoga uma i tvojega srca.

To ti spomenuh da ti ujedno ispovijedim i moj strah za te onda, kada si mi bio đak. Ja sam opazio, onda, u tebi i talenat i načitanost, ali pobojaš se, da se uzljeniš! Zašto se, tada, porodi u meni zebnja za te? No sada si moj strah rastjerao i ja sam veseo da će naša knjiga u tebi da dobije, čvrsto vjerujem, odlična pretstavnika. Vjerujem!

Kada pročitam cijeli ‘Magazin’ osvrnuću se na njegov sadržaj u kojoj našoj reviji.

Ako dođem u Split gledaću svakako da te vidim. Hvala ti na sjećanju i da ru.

Pozdravlja te tvoj bivši profesor

Dr Mirko Perković“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁷⁸ Dr. Mirko Perković.

⁹⁷⁹ Dr. Dušan Baljak.

2.

MIRKO PERKOVIĆ – VLADANU DESNICI, KNIN,
15. VIII. 1935.⁹⁸⁰

„Knin, 15/VIII

Dragi Vladane!

Hvala ti na tvome bratskom pismu!

Najljepša mi je utjeha duši kada me se sjećaju ugodno moji bivši đaci, a osobito ako su prijatelji i ljubitelji nauke, istine i knjige.

I moje je razmišljanje; kako bismo oživjeli opet ‘Maticu Dalm[atinsku]’. Ja sam o tome pisao u ‘N[ovom] Dobu’, a ne znam jesи li ti to pročitao?

O tome sam bio u dopisivanju i sa dobrim našim Jeretovom, ali nekako svi očekuju ko će da počne!⁹⁸¹

Imaš pravo da je sada nezgodan čas zbog naše velike (!! politike)!

(Uzgred ti spominjem da sam odbio ‘N[ovo] Doba’ (1r) otkada postade la-kejem Mačkovim! Bijah pretplatnikom otkada ga pokrenu u Splitu pok[ojni] Kisić.)⁹⁸²

Ko – mislim – da je više postalo smiješno, da ne reknem, glupo to sveđerno ‘pitanje’ koje ne kaže ništa, ili bolje, koje kaže mnogo i mnogo, što bi imalo da otvori oči svim poštenim i razboritim Srbima i Hrvatima. Čovjek bi zdvojio da ne vjeruje u [...]iskonsku snagu naše nacije, koja je – uza sve oluje i grozote i sk[...]pajničke pothvate tuđinâ i domaćih izroda, ipak održala ono najbolje u nama: borbu za opstanak i životnu afirmaciju: ne damo se!

Stoga najvolim živjeti u Kninu radi okolice kninske, t.j. onog elementa srsko-pravoslavnog, koji neće da podlegne rimsko-fratarskoj-mačjoj, podmukloj i razornoj ‘malariji’ kojoj hrvatsko-katolički elemenat (1v) tako idiotski podliježe.

Veselim se da ćemo se vidjeti i porazgovoriti. Sada nastojim da opet otvorimo barem nižu državnu gimnaziju u Kninu. Nadam se da ćemo otvoriti barem I i II r[azred] ove jeseni. To zasluzuјe Sjeverna Dalmacija.

Želim ti svako dobro i ustrajnost u tvom književnom radu.

Bratski te pozdravlja tvoj

Dr Mirko Perković“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁸⁰ „16. VIII 1935“.

⁹⁸¹ Rikard Katalinić Jeretov.

⁹⁸² Vinko Kisić.

3.

MIRKO PERKOVIĆ – VLADANU DESNICI, KNIN,
20. II. 1938.⁹⁸³

„Knin, 20/II – 1938.

Dragi Vladane!

Od srca Ti hvala na lijepom daru! Pročitao sam, pa mi se prijevod vrlo sviđa, jer bih rekao da si pogodio – a i uspio – da zadržiš stil Croce-ov, a opet nisi se nigdje spotaknuo o naš stil. Samo bih ja, ‘nepopravljivi’ Vukovac, prigovorio onome sklanjanju naših participa! (Na pr. ‘bježućem času’; str. 33). Imam u svojoj biblioteci njegovu veliku ‘Estetica come scienza dell'espressione...’ od 1908. i na franc[uskom] ‘B[enedetto] C[roce] Bréviaire d'esthétique’, traduction de G. Bourgin, Paris 1923, a sad i tvoj uspjeli prijevod. Drugih njegovih djela nemam. (1v) Bratski te pozdravlja tvoj Dr. M[irko] Perković – Knin“ (1r) (rukopis, latinica)

⁹⁸³ „16. VIII 1935“.

ANTE PETRAVIĆ⁹⁸⁴**I.****ANTE PETRAVIĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT,
8. III. 1938.⁹⁸⁵**

„Dragi Vladane!

Primio sam tvoju knjigu i zahvaljujem ti na sjećanju. Inače ja imam te stvari
(desetak svezaka Crocea) u originalu. Zanimat će me poređivati s originalom.

Srdačno pozdravlja Tvoj

Ante Petracić

Split (Đordića, 12) 8 – III – 1938“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁸⁴ Ante Petracić.

⁹⁸⁵ Adresirano na: „Gospodin / Dr Vladan Desnica / književnik / Split / Bihaćka, 5/II“ (1r).

DRAGAN PLAMENAC

I.

DRAGAN PLAMENAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
31. I. 1935.⁹⁸⁶

„Zagreb, 31 jan[uara] 1935
Preradovićev trg 5

Poštovani gospodine,

primio sam iz ruku g[ospodina] kapelnika Gotovca Vaše pismo uz primjekom ‘Magazina’ i zahvaljujem Vam na zanimanju.⁹⁸⁷ Vašoj želji, da napišem nov članak o Lukačiću ili da preradim članak koji je izšao u ‘Obzoru’, ne mogu nažalost da udovoljim, ali Vam rado dopuštam da članak, onako kako stoji i pod istim naslovom, preštampate.⁹⁸⁸ Na način bilješke ispod crte uz članak dra Subotića na str. 43 Magazina, molim da se uz moj članak donese bilješka ovoga sadržaja⁹⁸⁹:

‘Na želju urednika ‘Magazina’, koji je držao da ovaj napis prirodno ulazi u djelokrug naših godišnjaka, pisac se spremno saglasio s time da se članak iz božićnog broja ‘Obzora’ 1934, gdje je najprije izšao, prenese na ovo mjesto.’

Ne znam, kada treba da izađe Vaš novi godišnjak. Spominjem to zato, što se u mom članku upozorava (3. alineja od kraja) na skoro izlaženje ranoga Lukačićeva djela među publikacijama Hrv[atskoga] Glazbenog Zavoda. Ako ovo bude prije štampanja Vašeg Magazina – što je vrlo vjerovatno – trebat će onih nekoliko rečenica izmijeniti ili dodati u bilješci upozorenje da je ovo izdanje u međuvremenu izišlo. Stoga (1r) Vas molim da mi pripošljete korekture, kad Vaš zbornik uđe u štampu, da uzmognem to učiniti i eventualno uz to ispraviti još koju sitnicu.

Kliše naslova je moja svojina; ja Vam ga rado posuđujem, ali molim da mi ga neoštećena povratite poslije upotrebe. Spominjem da je kliše za rotacijski stroj. Neće li to smetati štampariji koja ne raspolaže ovakvom mašinom? Izvolite mi javiti kako je s tim, pak ču vam – ako ne smeta – kliše pripislati.

Što se tiče honorara, ja ga se potpuno odričem.

S odličnim poštovanjem i pozdravom,

dr. Dragan Plamenac
docent Univerziteta

Gospodin
Vladan Desnica
Urednik Magazina Sjeverne Dalmacije
Split“ (1v)
(rukopis, latinica)

⁹⁸⁶ Dragan Plamenac; pismo je primljeno u Splitu „2. II. 1935“.

⁹⁸⁷ Jakov Gotovac; *Magazin Sjeverne Dalmacije*.

2.

DRAGAN PLAMENAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
19. II. 1935.

„Zagreb, 19. februara 1935
Preradovićev trg 5

Poštovani gospodine,

primio sam Vaše pismo i šaljem Vam istovremeno obećani kliše. Ne šaljem ga pouzećem, da ne povećam trošak poštarine. Što se ovoga troška tiče, vratit ćete mi ga prilikom jednoga mog dolaska u Split – stvar ne hita.

Kako je članak izvorno štampan latinicom, molim Vas da ga ovim pismom i otšampate – premda inače i jedno i drugo naše pismo jednako cijenim i uvažavam.

Ovdje dodajem još nekoliko ispravaka prema tekstu u ‘Obzoru’, pak molim da ih izvolite uzeti u obzir:

3. stupac: 3. i 4. alineja (‘čistoći sredstava’ – ‘Da skupim’) rastaviti znakom * kao što je učinjeno u 4. stupcu (prije ‘Majstor Lukačić’).⁹⁸⁸

4. stupac: 10. red odozgo ‘septembra’ mjesto ‘rujna’

12. red odozgo ‘Obali’ mjesto ‘obali’

26/27. red odozgo ‘kako su Lukačićeve kompozicije gotovo slučajem ugledale ...’ (drugi red riječi)

4. red odozdo ‘ispisuju’ mjesto ‘ispisuje’

5. stupac: 45. red odozgo: ‘bilježiti’ mjesto ‘bilježi’

50. red odozgo: ‘arheološki i’ eliminirati (1r)

50. red odozdo: ‘s kritičkim’ mjesto ‘a kritičkim’

37. red odozdo: ‘puna tri’ mjesto ‘preko tri’

14. red odozdo: ‘uzdignu’ mjesto ‘izdignu’

Molim da mi, kad godišnjak uđe u štampu, pošaljete korekture moga članka, da bih još mogao da ispravim eventualne sitnije omaške. Vratit ću Vam ih kretom pošte.

S odličnim poštovanjem i pozdravom

Dr Dragan Plamenac

G[ospodin] Vladan Desnica

Split

Bihaćka 7“ (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁸⁸ Ivan Lukačić.

⁹⁸⁹ Dr. Nikola Subotić.

⁹⁹⁰ Ivan Lukačić.

3.

DRAGAN PLAMENAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
18. V. 1935.

„Zagreb, 18 maja 1935
Preradovićev trg 5

Poštovani gospodine,

vraćam Vam evo sa zahvalom pripisane korekture. Ovih dana – još prije Magazina – izlazi iz štampe također i moje izdanje Lukačićevih moteta.⁹⁹¹ Što se toga tiče, tekst u članku neka ostane nepromijenjen, a ispod crte sam dodao bilješku, koja se odnosi na izdanje ove publikacije; Vašu želju, da Vam se jedan primjerak pošalje, saopćit ću vrlo rado g[ospodinu] tajniku Glazb[enog] Zavoda, pak se nadam da ću uspjeti.⁹⁹²

Bilješci uredništva ‘Magazina’: ‘S dozvolom pisca i t.d.’ bilo bi možda dobro da se doda motivacija, zašto se članak iz Obzora prenosi – jer svojom temom ulazi u krug interesa Vašeg godišnjaka.

Ispod klišea molio bih da se stavi:

‘Naslovna stranica originalnog izdanja Lukačićevih moteta.’ Sasvim sam sporazuman s time, da se u podnaslovu doda riječ ‘Šibenčanin’ (...Ivan Lukačić i njegovi moteti).

Ako Vam nije neprilično, bilo bi mi milo, da mi dadete otisnuti izvjestan broj separatata.

S odličnim poštovanjem i pozdravom

Dr Dragan Plamenac“ (1r)

(rukopis, latinica)

⁹⁹¹ *Magazin Šjeverne Dalmacije*; Ivan Lukačić.

⁹⁹² Dr. Artur Schneider, tajnik Hrvatskoga glazbenog zavoda.

4.

DRAGAN PLAMENAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
II. VII. 1935.⁹⁹³

„Zagreb, 11/7 1935
Preradovićev trg 5/II

Poštovani gospodine,

primio sam danas primjerak novoga ‘Magazina’ s klišejem i separtima, pak Vam na pošiljci mnogo zahvaljujem. ‘Magazin’ je sadržajem doista vrlo zanimljiv i raznolik, a i vanjštinom se lijepo prezentira.⁹⁹⁴

Moje izdanje Lukačićevih moteta potpuno je doštampano, ali će se tek poslije ferija raspačavati i objavljivati.⁹⁹⁵ Tad će i Vama biti dostavljen jedan primjerak, kako mi je obećala uprava Hrv[atskoga] Glazbenog Zavoda, kojoj sam (lv) iznio Vašu želju.

S odličnim poštovanjem i pozdravom odani Vam,

Dr. Plamenac“ (1r)

(rukopis, latinica)

5.

DRAGAN PLAMENAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
30. IX. 1935.⁹⁹⁶

„Zagreb, 30/9

Poštovani gospodine,

hvala Vam na ljubaznoj karti. Vaše mišljenje, da bi Lukačić mogao da nađe prođe u Splitu ako bude tamo u prodaji, potaknulo me je da zapitam u Glazb[enom] Zavodu.⁹⁹⁷ Tamo mi rekoše da poradi loših iskustava više ne daju edicija u komisiju. Bio bih stoga vrlo zahvalan, ne bi li koja veća splitska knjižara bila voljna da nabavi fiksno jedan primjerak Lukačića, kako bi ga mogla staviti u izlog i reklamirati, a ako se pokaže interes, mogu se uvijek naručivati dalji primjerci. Ako biste Vi htjeli, mogao bi se i onaj Vaš primjerak za početak upotrijebiti da se s publikacijom upoznaju interesenti.

⁹⁹³ „...DOPISNA KARTA: Poštovani gospodin / Vladan Desnica / Split / Bihaćka 7“ (1r).

⁹⁹⁴ Magazin Sjeverne Dalmacije.

⁹⁹⁵ Ivan Lukačić.

⁹⁹⁶ „1. X. 1935“.

⁹⁹⁷ Ivan Lukačić.

Izvinite, da Vas teretim ovom stvari, ali na to me je potakla, kako rekoh,
sama Vaša karta.

Mnogo Vas pozdravlja,

Dr. Plamenac (1v)

Dr Plamenac / Zagreb / Preradovićev trg 5

Gospodin / Vladan Desnica / Split / Bihaćka 7[“] (1r)
(rukopis, latinica)

6.

DRAGAN PLAMENAC – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
5. X. 1935.

„Zagreb, 5/10

Poštovani gospodine,

mnogo Vam zahvaljujem na karti i ljubaznom prijedlogu. Predao sam Vašu
kartu g. prof. Schneideru, kao tajniku Hrv[atskoga] Glazb[enog] Zavoda, i on
će Vam direktno odgovoriti.⁹⁹⁸

Mnogo pozdrava

Dr Plamenac

Preradovićev trg 5[“] (1v)

(rukopis, latinica)

⁹⁹⁸ Artur Schneider.

KREŠIMIR P. POLIĆ

I.

KREŠIMIR P. POLIĆ – VLADANU DESNICI, SPLIT,
24. I. 1937.⁹⁹⁹

„Врло поштованом господину
Господину ВЛАДАНУ У. ДЕСНИЦА
Сплит

Врло поштовани господине!

Најлепше Вас молим да ме извинете на узетој слободи. Али пошто ми је ствар доста хитна и важна, присиљен сам да себи дозволим овај корак.

Ради се о следећем:

Овде је раније излазила једна ревија под насловом ‘Магазин северне Далмације’ које ревије сте Ви били уредник.

У једној од тих ревија изашао је једном чланак у којем се опширо говори о маларичном проблему у северној Далмацији.

И та ревија ми је јако потребна, јер радимо један елаборат по овом питању, па би тај чланак могли лепо да искористимо. Или тачније, без њега не би могли ништа урадити.

Ову ревију био бих слободан задржати до конца месеца. У колико је Вама она потребна, ја би чланак одмах преписао, па вам је још у току сутрашњег дана повратио.

Захваљујући на доброти, користим ову прилику да Вам изразим своје особито поштовање.

24 јануара 1937 г.

Сплит

(strojopis, cirilica)

Пешад[иски] капетан II кл[асе]

Крешимир П. Полић“ (1r)

⁹⁹⁹ Uz pismo priložena je posjetnica: „KREŠIMIR P. POLIĆ / pešad[iski] kapetan / SPLIT“.

PRAGER PRESSE

I.

PRAGER PRESSE – VLADANU DESNICI, PRAG, 9. IV. 1934.

„FERNRUF: 519-41, 519-42, 519-43 * DRAHTWORT: PRAGERPRESSE *

SPRECHSTUNDEN DER REDAKTION 11-12 UHR

PRAGER PRESSE REDAKTION

PRAG XII, FOCHOVA 62

PRAG XII, 9. April 1934

Mgr/D

Sehr geehrter Herr,

wir wären Ihnen sehr dankbar, wenn Sie uns das von Ihnen herausgegebene *Magazin Sjeverne Dalmacije* regelmäßig zusenden würden, damit wir über den Inhalt der einzelnen Nummern in unserem Blatte berichten können.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Prager Presse

Herrn

Dr. V[ladan] Desnica

Split^{“¹⁰⁰⁰}

(strojopis, latinica)

¹⁰⁰⁰ „TELEFONSKI BROJ: 519-41, 519-42, 519-43 * BRZOJAVNI ZNAK: PRAGERPRESSE *

UREDOVNO VRIJEME REDAKCIJE 11 – 12 SATI

UREDNIŠTVO PRAGER PRESSEA

PRAG XII, FOCHOVA 62

PRAG XII, 9. travnja 1934.

Mgr/D

Poštovani gospodine,

bili bismo Vam veoma zahvalni kada biste nam redovito slali *Magazin Sjeverne Dalmacije* koji izdajete, kako bismo u našem listu mogli izvještavati o sadržaju pojedinih brojeva.

S osobitim poštovanjem,

Prager Presse

Gospodinu

Dr. V[ladanu] Desnici

Split“

2.

PRAGER PRESSE – VLADANU DESNICI, PRAG, 23. IV. 1934.

„FERNRUF: 519-41, 519-42, 519-43 * DRAHTWORT: PRAGERPRESSE *

SPRECHSTUNDEN DER REDAKTION 11-12 UHR

PRAGER PRESSE REDAKTION

PRAG XII, FOCHOVA 62

PRAG XII, 23. April 1934

Sehr geehrter Herr Doktor,

Ihren Brief vom 15. April habe ich erst heute erhalten, leider insofern zu spät, als ich meinen Artikel über Ihr Magazin schon geschrieben und die Setzerei ihn auch schon ausgesetzt hatte, sodass ich von Ihren Informationen nicht mehr Gebrauch machen kann. Immerhin werde ich noch ein paar Sätze am Schluss hinzufügen und den Charakter Ihrer Publikation herausgeben können. Im übrigen werde ich mir Ihre Mitteilungen das nächste mal zunutzen machen. Auf jeden Fall freut es mich Ihre Bekanntschaft gemacht zu haben und ich hoffe, dass ich Sie bei meinem nächsten Aufenthalt in Split werde aufsuchen können. Ich habe Dalmatien zwischen Šibenik und Kotor schon mehrfach besucht, habe mich mit der Sprache ziemlich gut vertraut gemacht und schon manches zur Geschichte, Kultur, Kunst, Literaturgeschichte des Landes gelesen. Mit Meštrović bin ich persönlich bekannt, sodass ich einiges Verständnis und einige Kenntniss der Dinge und jedenfalls viel Interesse dafür habe. Ich schicke Ihnen einen vorläufigen Abzug meines Artikels über Ihr Magazin und einige Artikel aus der letzten Zeit.

Mit vorzüglicher Hochachtung

A[ntonín] S[tanislav] Mager^{“¹⁰⁰¹} (1r)

(strojopis, latinica)

¹⁰⁰¹ „TELEFONSKI BROJ: 519-41, 519-42, 519-43 * BRZOJAVNI ZNAK: PRAGERPRESSE *

UREDOVNO VRIJEME REDAKCIJE 11 – 12 SATI

UREDNIŠTVO PRAGER PRESSEA

PRAG XII, FOCHOVA 62

PRAG XII, 23. travnja 1934.

Poštovani gospodine doktore,

tek sam danas primio Vaše pismo od 15. travnja, nažalost utoliko prekasno jer sam svoj članak o Vašem časopisu već napisao, a slagarnica ga je već pripremila za tisk, tako da Vaše informacije više ne mogu iskoristiti. Ipak, na kraju ču dodati još nekoliko rečenica kako bih mogao pokazati značenje Vaše publikacije. Uostalom, sljedeći ču put iskoristiti Vaša priopćenja. U svakom slučaju, raduje me što sam Vas upoznao i nadam se da će Vas prilikom svojega sljedećeg posjeta Splitu moći potražiti. Već sam više puta posjetio Dalmaciju od Šibenika do Kotora, prilično sam se dobro upoznao s jezikom i pročitao ponešto o povijesti, kulturi, umjetnosti i književnosti zemlje. S Meštrovićem se osobno poznajem, tako da stvari donekle razumijem i poznajem, i to me u svakom slučaju mnogo zanima. Šaljem Vam privremeni otisak svojega članka o Vašem časopisu i nekoliko članaka nastalih u posljednje vrijeme.

S osobitim poštovanjem

A[ntonín] S[tanislav] Mager[“] (1r)

3.

PRAGER PRESSE – VLADANU DESNICI, PRAG, 24. IV. 1934.

„FERNRUF: 519-41, 519-42, 519-43 * DRAHTWORT: PRAGERPRESSE *

SPRECHSTUNDEN DER REDAKTION 11-12 UHR

PRAGER PRESSE REDAKTION

PRAG XII, FOCHOVA 62

PRAG XII, 24. 4. 1934

Sehr geehrter Herr Doktor,

ich habe mich doch noch mit Ihrem Brief beschäftigt und mich veranlasst gesehen, dessen Inhalt in meinem Artikel mehr zu berücksichtigen. In der Anlage finden Sie die neue Redaktion meines Artikels, den ich so bald als möglich eindrücken werde.

Ich gestatte mir Ihnen besonders die Bibliographie nahezulegen, die meines Erachtens sehr wichtig und nützlich wäre. Es ist sicher nicht vielen Interessanter namentlich auch im Ausland möglich, alles zu verfolgen und über alles, was erscheint, auf dem Laufenden zu sein. Eine alljährlich in Ihrem Magazin erscheinende regionale Bibliographie würde das Interesse für Ihre Publikation gewiss rege halten. Schliesslich benutze ich die Gelegenheit, Ihnen zu empfehlen ein Exemplar des Magazins als Redaktionsexemplar an Herr Adolf Veselý, Praha XI, Blodkova 1 zu senden. Er gibt eine Zeitschrift, SLOVANSKÝ JADRAN heraus und wird ihre Publikation, auf die ich ihn ausserdem aufmerksam machen werde, sicher besprechen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

A[ntonín] S[tanislav] Mager¹⁰⁰² (1r)

(strojopis, latinica)

¹⁰⁰² „TELEFONSKI BROJ: 519-41, 519-42, 519-43 * BRZOJAVNI ZNAK: PRAGERPRESSE *

UREDOVNO VRIJEME REDAKCIJE 11 – 12 SATI

UREDNIŠTVO PRAGER PRESSEA

PRAG XII, FOCHOVA 62

PRAG XII, 24. 4. 1934.

Poštovani gospodine doktore,

ipak sam se još pozabavio Vašim pismom i osjetio se ponukanim da u svojem članku više pozornosti posvetim njegovu sadržaju. U prilogu pronaći ćete novu verziju mojega članka koji ću tiskati što je prije moguće.

Bit ću slobodan osobito Vam preporučiti bibliografiju koja bi, prema mojemu mišljenju, bila veoma važna i korisna. Sigurno nije moguće puno toga zanimljivog, čak ni u inozemstvu, pratiti i biti u tijeku sa svime što se objavi. No, jedna regionalna bibliografija koja bi svake godine izlazila u Vašem časopisu zasigurno bi pobudila zanimanje za Vašu publikaciju. Napokon, koristim se prilikom da Vam preporučim da jedan primjerak časopisa pošaljete kao urednički primjerak gospodinu Adolfu Veselýju, Praha XI, Blodkova 1. On izdaje časopis SLOVANSKÝ JADRAN i zasigurno će se osvrnuti na Vašu publikaciju, na koju ću mu, uostalom, i ja skrenuti pozornost.

S osobitim poštovanjem

A[ntonín] S[tanislav] Mager[“] (1r)

4.

*PRAGER PRESSE – VLADANU DESNICI, PRAG,
I. VIII. 1935.*¹⁰⁰³

„P. P.

Nameravamo da pišemo u ‘PRAGER PRESSE’ o knjizi, koja je izašla u Vašem izdanju: *Magazin Sjeverne Dalmacije 1935* i molimo vas, da nam pošaljete jedan primerak ove knjige.

Poslaćemo vam broj lista u kojem govorimo o vašoj knjizi.

S osobitim poštovanjem
PRAGER PRESSE
REDAKCIJA

PRAHA XII, Fochova 62“ (1v)

(strojopis, latinica)

5.

PRAGER PRESSE – VLADANU DESNICI, PRAG, 25. III. 1938.

„Vier Essays Benedetto Croces zur Aesthetik hat in serbokroatischer Übersetzung Vladan Desnica veröffentlicht: ‘Eseji iz estetike’, Split 1938, 8°, 65 S. 15 Dinar, Verlag Kadmos). Das Büchlein enthält vor allem B. Croces Aufsatz über den lyrischen Charakter der Kunst (1908), ferner Aufsätze über Kunst als Schöpferisches, über den außerästhetischen Begriff des Schönen und seine Anwendung in der Kritik, sowie einige Seiten über Kunst als Abbild der Gesellschaft. An dieser Stelle sei bemerkt, dass B. Croces ‘Aesthetik’ bereits vor Jahren serbokroatisch erschienen ist. (Estetika. Preveo d-r Vinko Vitezica. Beograd 1934. Kosmos).“¹⁰⁰⁴

(novinski izrezak, latinica)

¹⁰⁰³ „P. T. Gosp[odin] / Vladan Desnica / Split“ (1r). Primljeno u Splitu: „5. VIII. 1935“.

¹⁰⁰⁴ „Četiri eseja Benedetta Crocea o estetici objavio je Vladan Desnica u srpsko-hrvatskom prijevodu: ‘Eseji iz estetike’, Split 1938, 8°, 65 str. 15 dinara, naklada Kadmos). Knjižica sadrži ponajprije esej B. Crocea o lirskom karakteru umjetnosti (1908.), potom esej o umjetnosti kao stvaranju, o izvanestetskom pojmu lijepoga i njegovojo upotrebi u kritici, kao i nekoliko stranica o umjetnosti kao izrazu društva. Na ovom se mjestu mora spomenuti da je ‘Estetika’ B. Crocea već prije više godina izašla na srpsko-hrvatskom jeziku. (Estetika. Preveo dr. Vinko Vitezica. Beograd 1934. Kosmos).“

PRIVREDNO-KULTURNA MATICA SJEVERNE DALMACIJE

I.

VLADAN DESNICA – PRIVREDNO KULTURNOJ MATICI,
SPLIT, 7. X. 1933.¹⁰⁰⁵

„Privredno kulturnoj matici

Š i b e n i k

Na Vaše pismo od 23/9 čast mi je ovim dati odgovor.

Najprije ču se osvrnuti na pojedine detalje uvjetâ koje je Matica postavila za primanje moga Almanaha u svoju nakladu, a zatim ču se pozabaviti nekim principijelnim pitanjima.¹⁰⁰⁶

Odobravam popunu sadržaja svim predloženim člancima osim onoga o kontu Iliji Dedi Jankoviću. (Uzgred ču primijetiti taj detalj, da je pogrešno upotrebljen plem[ički] naslov 'graf', jer je ta vrst plemstva germanskog porije-kla i nema ništa zajedničko sa mletačkim plem[ičkim] naslovom 'conte', koji je mlet[ačka] republika ustanovila za svoje pripadnike koji nisu venecijanski gra-djani; najbolje je zato plem[ički] naslov ostaviti onakav kakav originalno glasi, samo transkribovan našim pravopisom = konte).¹⁰⁰⁷ Evo zašto sam mišljenja da se taj članak ne donese: o kontu Iliji je dosta pisano: pisao je opširno Simo Matavulj u svojim 'Bilješkama jednog pisca'; Marko Car dosta neozbiljno i ne-kritično u svom predgovoru istom djelu; edicija 'Znameniti Srbi' donijela je uz kontovu sliku njegovu biografiju u glavnim potezima; Milićević¹⁰⁰⁸ je o njemu pisao, a ima još dosta članaka o njemu od manje važnosti. Po principu koji sam usvojio pri uredjivanju Almanaha i koji mislim da ima svog obrazloženja, članci koje budemo donosili u našim Almanasima treba da budu po nečemu novi, da donose nove podatke ili nove oglede, a ne da budu samo prepričava-nje i ekscerpiranje onoga što je već davno pisano. Radi tog razloga u ovogodišnjem Almanahu nema govora o episkopu Končareviću¹⁰⁰⁹, o Simi Matavulju i t.d.; nisam htio da donesem ma što, to toliko da bude o njima spomena, ali sam zato osigurao za dogodine dobru i iscrpnu radnju o Končareviću u ko-joj će se iznijeti sustavno i iscrpno sve što se o njemu znade, sa dosta novih hist[orijskih] podataka i dokumenata, sa prikazom čitavog njegovog procesa u Mlecima (dokumenti nedavno otkriveni i još neobjavljeni), te novu radnju o

¹⁰⁰⁵ Datum „7. X. 1933“ upisan je Desničinom rukom na strojopisnoj kopiji.

¹⁰⁰⁶ *Almanah – Magazin Sjeverne Dalmacije*.

¹⁰⁰⁷ *Graf*(njem.), *conte*(tal.) – grof

¹⁰⁰⁸ Milan Đ. Milićević.

¹⁰⁰⁹ Simeon Končarević.

Matavulju u kojoj će se pokušati da ga se obradi bolje i potpunije nego što je to dosada bilo radjeno. Dosled-(1r)-no tom principu, mišljenja sam da je bolje o kontu Iliju ne donositi ništa dok ne bude moguće kazati nešto konkretnije i novije o njegovom nacionalnom i političkom značenju i djelovanju, o njegovim književnim kvalitetama, i popratiti to iscrpnijim biografskim i drugim podacima. Ja sam bio ponudio piscu da će mu staviti na raspolaganje članke i rukopise kontove, njegovu prepisku, i saopćiti mu biografske i druge podatke, pa sam to spravan da učinim i dogodine kad bude više mogućnosti za bolju i iscrpniju obradu tog predmeta.

Osim tog jednog članka, ponavljam, s drugima se dopunama slažem.

S izostavljanjima, osim Vlačićevih¹⁰¹⁰ dokumenata o Uniji i Ode Napoleonu, takođe se slažem, kad već Matica nalazi za shodno da tako učini. Ali, moram usput spomenuti, ja sam Govor Dra Desnice u Senatu i njegov članak o pravoslavnoj bogomolji u Splitu bio spremio medju priloge koji će tek eventualno ući u tekst Almanaha, a uvrstio sam ih tek onda i jedino zato kad mi je i zato što mi je g. Prezjednik Matice rekao da ta dva priloga svakako moraju ući u Almanah, jer da su to živi i jasni dokumenti našeg života u ovim krajevima i naše borbe. Takovo gledanje na ta dva priloga opravdava ih i od prigovora da su postali neaktualni: donosi ih se kao dokument a ne kao članke koji tretiraju otvorena pitanja. A tim istim kriterijem rukovodila su se i gg. ocjenjivači Almanaha pri ocjeni i prihvaćanju ponekih priloga, tako na pr. članka o povovskoj birovini, koji je s novim Ustavom pravosl[avne] crkve postao neaktuelan, ali je ipak vrlo zanimiv kao dokumenat doba i prilika koji su minuli. No, kažem, to sam sve uzgred istaknuo, ali se s odlukom Matice potpuno slažem.

Nije tako s Vlačićevim dokumentima o Uniji. Ma da su Kirilo Cvjetković i episkop Milaš¹⁰¹¹ o tome pisali, pitanje s tim nije iscrpljeno. I o Cezaru i o Francuskoj revoluciji je mnogo pisano, ali se ipak još uvijek piše, iznose novi podaci, donose novi pogledi itd. A Vlačićevi prilozi svakako nam pružaju nove, zanimljive i autentične dokumente o tom pitanju. Uglavnom se ograničuju na citiranje izvornih akata Ministarstva policije i Pokr[ajinskog] Namjesništva, koji su nadjeni u austr[ijskim] arhivama. Ako njihova obimnost čini zapreku, onda je bolje – i ja to predlažem – da se izostavi prilog g. Boška Desnice ‘Jedna nepoznata buna ...’, jer je štampan već tri puta i jer bi sâm auktor (1v) mnogo volio da se ne preštampava i po četvrti put, pa je tek na veliko moje navaljivanje nekako pristao. Kad bi se dakle taj prilog, na vruću želju auktora, izostavio, učinilo bi se mjesta Vlačićevim dokumentima koji to, po mišljenju mome i nekih stručnjaka, u punoj mjeri zaslужuju.

¹⁰¹⁰ Ljubomir Vlačić.

¹⁰¹¹ Nikodim Milaš.

Što se tiče Ode Napoleonu, ona je dosta zanimiv prilog i sa gledišta knjiž[evne] istorije i sa gledišta polit[ičke] istorije. I u drugim zemljama koje su došle pod Napoleona pisane su takove ode, u jednakom nakindjurenom rahu, kako je bila moda onog vremena, pa im je dato mjesto u istoriji knjiž[evnosti]. Tim više ona zaslužuje neku pažnju kod nas, što pretstavlja veću rijetkost, a značajna je i za poznavanje nastrojenjâ i raspoloženjâ u ono vrijeme. Osim toga, ona je naša u najužem smislu te riječi, i potpuno je nepoznata. Štampana je na koncu jednog 'Malog Katihizisa' prevedenog s ruskog 'na naš prosti serpski maternji jezik' i donekle preradjenog od jeromonaha Spiridona Miloradovića 'ekonoma, pričetnika i paroha drniškog'. Knjižica je izdana 1811 u Mlecima, posvećena je predgovorom episkopu Venediktu Kraljeviću, i on je popratio 'pastirskim preduvjetom' k 'čitatelju', štampanim u tekstu. Oda nadodana na kraju knjige nesumnjivo potječe, dakle, od Spiridona Miloradovića paroha drniškog, pa mislim da bi je svakako trebalo donijeti, naravno, popraćenu zgodnjim uvodom, što bih, do potrebe, mogao ja da pokušam. Osim toga trebalo bi je, naravno, štampati gdje joj je mjesto, a ne na pr. medju člancima ili istoričkim radnjama. Ali o tome ću u odjeljku o rasporedu materijala.

Dakle i s izostavljanjima se slažem osim u pogledu Vlačićevih dokumenata i Miloradovićeve Ode.

Pitanje rasporeda sadržaja. Držim da se pri ocjenjivanju nije obratilo dovoljno pažnje na neke momente koje sam ja pri uredjivanju imao u vidu, pa da se je tim nešto izgubilo.

Jasno je što može da dodje pod rubriku 'KNJIŽEVNOST' pa tu nema predgovora. Pod rubriku 'NAŠI PROBLEMI' mogu da se svrstaju napisni najrazličitijeg sadržaja, pa i to može da se prihvati. Nije tako s rubrikom 'ISTORIJA'. Ta riječ je stručni izraz koji označuje jednu nauku. Prema tome, u tu rubriku idu samo napisni o važnijim, općenitijim dogadjajima, i ličnostima, pokretima. Nije 'istorija' sve ono (2r) što je prošlost. Iz članaka Miloša Parente, Boška Desnice, Ljubomira Vlačića čitalac bi dobio dojam da je tu u naslovu riječ 'Istorija' upotrebljena zbilja u stručnom smislu, kao nauka, istoriografija, pa bi se začudio kad bi video u istom odjeljku napisne koji ne spadaju u istoriju u tom smislu. Nekrološčići o Josi Mihaljeviću, Danici Baljak, Jelisaveti Simić, uspomene na Artura Evansa itd, ma koliko pretstavljali našu i nama dragu prošlost, nisu 'istorija' u gornjem smislu, pa takovi članovi ne mogu da stojte uz historiografske radnje i monografije. Isto vrijedi za članke o prof. Grupkoviću¹⁰¹², nisu 'istorija' ni zapisi iz naše nedavne polit[ičke] prošlosti, ni članak o našim privrednim i kult[urnim] društвima do oslobođenja, a najmanje člančić o Sundečićevu¹⁰¹³ boravku u Žegaru. O tome mislim da će se saglasiti svi.

¹⁰¹² Jakov Grubković (Grupković).

¹⁰¹³ Jovan Sundečić.

Trebalo bi dakle to podijeliti u dvije rubrike: ISTORIJA, i tu bi došli članci o krupnijim istorijskim ličnostima, koje su čak postale junaci narodne epike, o seobama, bunama, dakle o dogadjajima, pokretima i ličnostima koje pripadaju istoriji; druga rubrika može da nosi naslov 'IZ NEDAVNE PROŠLOSTI' ili, još bolje, 'NAŠI LJUDI I USTANOVE', ili kako se već nadje za zgodno.

Držim da je naročito nezgodno to što se je ukinulo u odjeljku 'KNJIŽEVNOST' pododjeljak 'Listak' ili 'FELJTON' ili kako bi se već nazvalo. U taj bi pododjeljak spadali kao naručeni prilozi: 'Boravak Sundečića u Žegaru', 'Jedna oda Napoleonu', i slične lit[erarno]-istorijske vijesti i crtice. Jednako tako je nezgodno što se je ukinuo naslov 'Naši pokojnici'. Tri nekrološčića koji kao takovi mogu da budu dobre stvarčice i kojima se odaje počast zaslužnim i skromnim našim radnicima na zajedničkim ciljevima, gube se u drugom kakovom odjeljku. Najmanje pak spadaju u 'ISTORIJU', o bok Mandušiću¹⁰¹⁴, uz 'Pregled kult[urnog] razvitka Srba na primorju'. Da su ti pokojnici živi, njima bi samima bilo nelagodno od takove blizine.

U pogledu 'Uvodnog dijela' moram naročito istaknuti, da sam Korolijin¹⁰¹⁵ sonet 'Janković Stojan' izabrao upravo i jedino zato što sam nalazio da odgovara kao stvoren za ono mjesto: na čelu knjige. A to stoga što nosi jednu široku ideju i što je pun smisla: Mlečić i Turčin, emblemi sv. Marka, paše, providuri – sve je to etiketa, sve je to nalijepljeno, sve je to neživo; jedino živo istinsko – to je vrela i živa narodna snaga, ona žilava rasa koja (2v) lazi k moru primativna i neiscrpljena, koja daje i etnički i nacionalni i psihološki karakter ovoj zemlji, i koja, na koncu, ima jedina prava na upravljanje udesā ove zemlje. Eto, tu ideju diskretno i jezgrovitno izraženu u 14 stihova jednog soneta ja sam htio da postavim na čelo ovoj knjizi. Jedino tu ona ima smisla; kao literarni prilog ona gubi svako značenje i svaki smisao: to je jedna od najstarijih Korolijinih pjesama, štampana u zasebnoj knjizi pred ravnih dvadeset godina, pa ne bi imalo smisla da se sada iskopava i donosi – kao književni novitet. Dakle ako se hoće da skine s načelja knjige, nikako ne smije da udje u tekst, tim manje što mi je sâm auktor dozvolio preštampavanje samo za načelje knjige, a nikačko kao liter[arni] prilog.

Književni prilog od Novaka Novakovića sam dobio, ali ga nisam mogao da uvrstim u tekst jer je bio slab. Dok u Jurkovićevoj¹⁰¹⁶ noveli ima baš nešto što vrijedi: obraduju se interesantni momenti kad su mentalitet i politička ideologija našeg kraja proživljivali jedan prelom, dotiče se pitanja hajdučije, crta prilike i psihološka nastrojenja poslije sloma Austrije i za talijanske okupacije – dотле je poslana novela Novakovićeva (Ićanova duša) mnogo slabija, pa sam držao da nikako ne može da udje u Almanah. Psihologija je naivna i

¹⁰¹⁴ Vuk Mandušić.

¹⁰¹⁵ Mirko Korolija.

¹⁰¹⁶ [?] Jurković.

nimalo vjerna, ličnosti risane konvencionalno, i čitava stvar nije imala u svojoj biti ništa našega. Kad bi poslao kakvu drugu bolju stvar, mogla bi se primiti.

S tim bi detaljni pretres bio iscrpljen. Molim da Matica uzme u razmatranje ove primjetbe i razloge, pa da o njima donese svoju odluku.

Još moram da se osvrnem na neka principijelna pitanja koja su od kapitalne važnosti.

Ja sam stvorio zamisao Almanaha, ja sam napravio program rasporeda i prema njemu nastojao da pribere priloge, ja sam bio urednik Almanaha, pa sam ja prosudjivao, prihvaćao ili odbijao priloge. Prema svemu tome, ja sam vršio sve pokretačke i redaktorske funkcije, i tu je, osim mog materijalnog rada, dolazila do upotrebe i moja uvidjavnost, kriterij, kakva-takva sprema itd. Kao takav ja sam pregova-(3r)-rao s Maticom, i kao s takvim je Matica pregovarala sa mnom. Kad najednom – stvar se potpuno izmijenila. Ja sam postao nešto sasvim drugo: Matičina zamisao, Matičina redakcija, Matičina zaklada, a ja sam samo prikupljao priloge. Rečeno bez uvijanja, ja sam postao nešto poput inkasatora, poput onih lica koja obilaze članove kakvog društva da pribiru članarinu. Samo što sam ja mjesto gotovine pribirao pismene sastave. Takovo Matičino naziranje najbjelodanije se vidi iz ovoga:

Almanah bi imao da nosi i moje ime, kao urednika, i Matičino, kao izdavača. Jasno je dakle da i ja i Matica nosimo svaki svoj dio moralne odgovornosti, i da se ni jedno od dvoga ne smije da povrijedi. Dosljedno tome, svi prilozi koje sam ja sakupio došli su pred Matičin forum da prosudi je li dostoјno da Matica dade tome svoje ime, i to je sasvim naravno. Matica naprotiv nije mislila da treba da ima iste obzire prema meni: Matica, ni u teoriji, dakle, ne drži da i ja, bar formalno, moram da pregledam priloge koje ona sakupi pa da prosudim da li mogu da izidju pod mojom odgovornošću. Spravan sam da vjerujem da će svi ti prilozi biti od reda vrlo dobri, da neće sadržavati ništa što bi se bitno kosilo sa mojim načelima itd., ali ipak sve to ne opravdava gornji postupak. Iz toga se vidi da se moji pogledi na moj položaj i na moju funkciju ne poklapaju sa Matičinim pogledom na taj položaj i funkciju, što, naravno, može da čini ozbiljnju zapreku za negocijaciju medju nama. Radi toga mislim da je bolje što sam ovo pitanje dotakao i pokušao da ga izvedem na čistac; zaista će svak priznati da bi bilo smiješno da se čitava ova negocijacija svrši i da knjiga izidje, a da ja još uvijek ne budem načistu u kakvom sam ja zapravo odnosu prema toj knjizi, odnosno da i onda još bude različitih poimanja tog odnosa.

Zato molim Maticu da i ovo pitanje uzme u razmatranje pa da i o njemu donese svoju odluku, odnosno iznese svoje stanovnište.

S odličnim poštovanjem

Vladan Desnica

Split, 7 oktobra 1933.“ (3v)
(strojopis, latinica)

BOGDAN RADICA

I.

BOGDAN RADICA – ĆIRI ČIČIN-ŠAJINU, ŽENEVA,
9. IX. 1938.¹⁰¹⁷

„Ženeva, 9 septembra 1938

Dragi Ćiro, kako sam Vam kazao bio sam kod Crocea¹⁰¹⁸. Kazao sam mu, da je u Splitu izišao prijevod njegovih Eseja iz estetike. Croce me je zamolio da mu nabavim dva (2) primjerka. Molim Vas da kažete g. Desnici, da mi pošlje 2 primjerka, kako bih mogao da ih pošljem g. Croceu. Ali odmah. Ako Vam on ne da, onda će ih ja poručiti kod Morpurga¹⁰¹⁹. Ali molim Vas da me svakako izvijestite, da ne bi uzaludno naručivao. Molim Vas, da to bude odmah.

Sa najsrdičnjim pozdravima Vama odani

Bogdan Radica“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

BOGDAN RADICA – VLADANU DESNICI, ŽENEVA,
17. IX. 1938.¹⁰²⁰

„Poštovani Gospodine,

Primio sam danas dva primerka Vašeg prevoda Croceovih¹⁰²¹ Eseja iz estetike i Vaše pismo.

Najtoplja hvala.

G. Croce me je zamolio, pre nekoliko dana, da mu pošljem za njegovu biblioteku, što sam učinio danas, priloživši mu i prevod naslova prevedenih eseja.

Šteta, da niste preveli ceo Brevijar Estetike: bila bi to celina, iako je predavanje u Heidelbergu od 1908. važan i bitan datum u razvoju Croceove estetike.

Ovih dana izišla je La Storia come pensiero e come azione, o kojoj će pisati. Vrlo je interesantna i neobično aktuelna. Croce koncentriše u Istoriji sav vrhunac svoje misli.

¹⁰¹⁷ Upućeno na adresu: „Monsieur / Ćiro Čičin – Šajin / Redakcija ‘Novo Doba’ / Split / Yougoslavie“ s adrese: „Bogdan Radica / 11, rue de Beaumont, 11 / Génève / (Suisse)“ (1r).

¹⁰¹⁸ Benedetto Croce.

¹⁰¹⁹ Vito Morpurgo.

¹⁰²⁰ Upućeno na adresu: „Monsieur / Vladan Desnica / Split / (Yougoslavie)“ s adrese: „Bogdan Radica / 11, r. de Beaumont / Genève“.

¹⁰²¹ Benedetto Croce.

Što mi pišete o Istoriji Europe, ona je prevedena i objavljena na slovenački. Čudi me, što je Svemir Lazarević neće da objavi. On je moj dobar prijatelj i ja će mu pisati prvom (1r) zgodom. Bilo bi korisno, da se ta stvar objavi kod nas. Mogli bi, možda, i Vi sami da iskušate jednom dobrom reklamom, ili, možda, obratite se g. Anti Velziku, direktoru 'Binoza – Svjetski Pisci' Zagreb, Bulićeva ul. 12? Ja mislim, da bi on mogao da to objavi u svojoj Biblioteci Političkih pisaca, gde je objavio i Carla Sforzu. Pišite mu i od moje strane.

Izvolite, poštovani gospodine, primiti osećaje moje zahvalnosti, sa iskrenim pozdravima Vaš

Bogdan Radica“ (1v)

(rukopis, latinica)

MILAN L. RAJIĆ

I.

MILAN L. RAJIĆ – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
10. X. 1933.¹⁰²²

„УРЕДНИШТВО
„ЖИВОТА И РАДА“
БЕОГРАД

10 oktobra 1933 god.

Poštovani gospodine,

Vaše pismo od 5. ov[og] meseca kao i poslatu pesmu primio sam. Žao mi je što moram da Vas obavestim da pesme uopšte ne donosimo više u našem časopisu, pa prema tome nećemo moći objaviti ni Vašu, iako mi se ona neobično dopada. Što se tiče Vaše ponude na saradnju, mi je vrlo rado prihvaćamo, samo Vas unapred obaveštavam, da honorar ne možemo da dajemo našim saradnicima. Jedino Vam možemo dati besplatno list i ostala naša eventualna izdanja.

Poštuje vas i pozdravlja,

Milan L. Rajić, urednik ‘Života i rada’[“] (1v)

(rukopis, cirilica i latinica)

¹⁰²²Dopisnica naslovljena na: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Sinjska ul., br 7“.

Natpis s prednje lijeve strane cijelom visinom stupca: „Живот и рад – југословенски часопис за све социјалне, књижевне, научне и политичке проблеме. Излази сваког првог и патнаестог у месецу, на пет штампаних табака, лепо технички опремљен, штампан ћирилицом и латиницом. / Уредник: Милан Л. Рајић / Годишња је претплата 160 дин.; полугодишња 90, а тромесечна 50 динара. Појединачна свеска стаје 9 динара. / За иностранство годишња је претплата 200, а полугодишња 120 динара. Тромесечно 70, а један број стаје 15 динара.“

Адреса: Уредништво ‘Живота и рада’, Београд, Драгачевска 10/II. Телефон 22-019. Број чековног рачуна Пошт[анске] штедионице: 53.231[“]. Адреса је прекриžena, а при дну је руком дато: „Молерова, 38/I[“] (1r). V. Milan L. Rajić 1891-1981. Život i rad – spomenica: poezija i proza, Čikago – Cirih 1982.

NIKANOR RAKETIĆ**I.**

**NIKANOR RAKETIĆ – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
24. X. 1920.¹⁰²³**

„Dragi Vladane!

Primio sam radosno tvoju dopisnicu. Milo mi je da me se sjećaš, vjeruj da i ja tebe zaboravio nijesam, a i neću nikada, ako Bog da. Čuo sam da si počeo ići u školu, uvjeren sam, da ćeš se opošteniti. Ja se, od nekoliko dana, nalazim kod djeda u Obrovcu. (1r) Čim odem u Zadar, sjetiću se ja moga dobrog Vladana. Pozdravi sek u Natašu. Tebe voli, ljubi i pozdravlja tvoj prijatelj i kum

Niko

Obrovac 24/10 1920“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁰²³ Upućeno „Mladom Gospodinu / Vladanu Desnici / Spljet / Hotel Bellevue“ (1r). Poruka je poslana na: „Cartolina postale con risposta pagata (Carte postale avec réponse payée)“ s nečitkim obrovačkim poštanskim žigom.

VLADIMIR RISMONDO

I.

VLADIMIR RISMONDO – VLADANU DESNICI, SPLIT,
IO. I. 1931.¹⁰²⁴

„Antonietta Kamber
Vladimir Rismondo

vjenčani

Split, 10 januara 1931“ (1r)

(tiskovina, latinica)

¹⁰²⁴Tiskana obavijest o vjenčanju.

FERDINAND (NANDO) ROJE

I.

FERDINAND (NANDO) ROJE – [?], SPLIT, 14. VII. 1933.

„Cijenjena gospodo!

Vaše su me cij[enjene] čestitke vrlo obradovale, pak Vam na istima najljepše zahvaljujem. Isto tako zahvaljujem i ostalim koji su se potpisali. Sve je išlo u redu kako sam želio i kad bi mi tako išle za rukom i sve ostale stvari u životu onda bih se zbilja mogao smatrati sretnim.

Ujedno Vam blagodarim za vaše zauzimanje kod gđe i gospodina (1r) Dubokovića¹⁰²⁵ poradi štipendije i molim Vas najljepše da se i njima najtoplje mjesto mene zahvalite.

Samo mi jedno pitanje стоји сада пред очима: што сада? Да ли узмакнути, пустити мајку и остати у Сплиту пак некако кубурити, или пркосити судбини која ми у том погледу није баš склona, и водити даље борбу. Прво ми изгледа глупо, јер би time мој животни циљ био промашен и изгубио би онога што сам тешком муком кроз прошлу годину стекао.

Друго пак ми изгледа премнно, јер би зашао у борбу без оруžја у zaleđу. Kad bi имао 500 (1v) динара стипендије само за 2 године, већ се не би бојао. Али своме брату ово нећу и не могу никако опрости. Ма нити усусрет неће да ми изаде без икакве своје штете.

Ако ми можете у овом погледу dati koji dobar savjet, najpripravnije ћу га послушати и бити Вам зато vrlo, vrlo zahvalan.

Mnogo najsrdaćnijih pozdrava Vama, g-đici Kseniji, Mladenu, Nenadu i svim ostalima šalje

Nando

uz osobito поштovanje које uvijek oseća prema Vama.“¹⁰²⁶ (2r)
(рукопис, латиника)

2.

FERDINAND (NANDO) ROJE – [?], SPLIT, 19. VIII. 1933.

,Split 19/VIII 1933

Mnogopoštovana gospodo!

Čim sam primio Vaše cij[enjeno] pismo, odmah sam поšао u Banovinu kod g[ospodina] Mađera da se informiram kako bi bilo najzgodnije predati molbu.

¹⁰²⁵ Veljko Duboković i njegova supruga Ema, rođ. Tartaglia.

¹⁰²⁶ Ksenija Desnica; Mladen Giunio i Nenad Giunio, sinovi Ksenijine sestre Zorke.

On mi je rekao da ju napišem i predam njemu, a zatim da se preporučim g[ospodinu] Dubokoviću i, ako slučajno poznam, Dru Urošu Desnici.¹⁰²⁷ Rekao mi je, ako mi se ovaj posljednji zauzme, da će sigurno dobiti, jer da je njegov zagovor kod g[ospodina] Bana od odlučujuće važnosti.¹⁰²⁸

Odmah sam se sjetio Vaših riječi da (1r) bi me g[ospo]đica Ksenija mogla preporučiti svom zaručniku, a ovaj g. senatoru.¹⁰²⁹ U isto vrijeme bi mogli tako udesiti da me i g[ospodin] Duboković preporuči, a i g[ospodin] Dr. Paro bi nešto u tom pogledu učinio za me, tako da u uspjeh ne bi bilo nikakove sumnje.¹⁰³⁰

Najljepše Vas stoga molim, da zamolite g[ospo]đicu Kseniju da bi učinila nešto za me u tom pogledu. Najzgodnije bi bilo da je ona u Splitu, jer usmeno je to mnogo zgodnije i ide brže, ali ako ona za dugo neće doći u Split, onda bih je najtoplje (1v) zamolio da me preporuči sa jednim pismom svog g[ospodina] zaručnika da me pozove k sebi, eda mu stvar još bolje mogu objasniti.

Ako će pak g[ospo]đica Ksenija doći u Split, molim Vas da mi to javite, da je mogu usmeno zamoliti za tu uslugu.

Za slučaj da to bude išlo pismeno, molim Vas najljepše da g[ospodinu] Desnici javite moju adresu: Sred-manuška 5a., ako bi me on možda htio pozvati k sebi. (2r)

Vjerujem da ćete se zauzeti za me, jer Vam je poznato od kolko je važnosti ova stvar za me i za moju budućnost. Ili sad, ili nikad!

Mnogo srdačnih pozdrava vašoj cij[enjenoj] obitelji na okupu, a Vama srdačno hvala.

Nando

Ferdinand Roje, stud. iur. / Sred.-Manuška 5a[“]¹⁰³¹
(rukopis, latinica)

¹⁰²⁷ Drago Madjer (Mader); Juraj Duboković, predsjednik Trgovačko-obrtničke komore u Splitu, član Upravnog odbora Narodne banke Kraljevine Jugoslavije.

¹⁰²⁸ Ban Josip Jablanović.

¹⁰²⁹ Ksenija Desnica.

¹⁰³⁰ Dr. [?] Paro.

¹⁰³¹ Adresa je ispisana rukom druge osobe.

ENRICO DE SCHÖNFELD

I.

ENRICO DE SCHÖNFELD – Bošku Desnici, Zadar,
20. V. 1935.

„Signor
Boško Desnica
Obrovac

Zara 20/V 1935

Caro signor Boško,

Vengo informato ch’Ella pubblica da qualche tempo una rivista storico-letteraria. Non so se questa informazione corrisponde alla realtà, ma in caso affermativo Le sarei grato assai, se volesse favorirmi due copie dei numeri finora pubblicati.

Mi creda coi più cordiali saluti
Suo aff[ettuos]imo

Enrico de Schoenfeld^{“¹⁰³²} (1r)

(strojopis, latinica)

2.

ENRICO DE SCHÖNFELD – Urošu Desnici, Zadar,
8. VI. 1935.

„Enrico DE SCHÖNFELD
Zara

Caro Uroš,

Probabilmente per incarico di tuo fratello Boško, ho ricevuto ieri da Spalato due copie del ‘Magazin sjeverne Dalmacije’, però senza fattura. Vedo che tuo figlio Vladan ne è il direttore e mi rivolgo perciò a te con la preghiera di dir-

¹⁰³² „Dragi gospodine Boško,
obaviješten sam da odnedavno objavljujete jedan književno-povijesni časopis. Ne znam je li ta informacija točna, ali
bih Vam, ako je to istina, bio vrlo zahvalan da mi ljubazno pošaljete po dva primjerka dosad objavljenih brojeva.
Bilježim se s najsrdičnjim pozdravima
Vaš najodianiji

mi quale è l'importo che devo mandare, a chi, e lo sconto librario che l'amm. usa accordare.

La rivista è fatta bene e credo che potrei esentarne ancora diversi esemplari. Se credeate mandatemi 5 o 6 copie in c[on]to deposito e mi occuperò ben volentieri della diffusione. Credo che fareste bene di inviare un (1v) [p.co] al prof[essore] U[mberto] Urbani dell'Università [...] Trieste. Egli ne farebbe certo una recensione. Quale II. voll[umi] della mia 'Collezione di Studi slavi' sto pubblicando appunto un lavoro dell'Urbani: Scrittori jugoslavi moderni. Sarà pronto fra un mese.

Grazie anticipate e molti cordiali saluti

Suo

Enrico

Zara, 8. VI 1935¹⁰³³ (1r)

(rukopis, latinica)

3.

ENRICO DE SCHÖNFELD – VLADANU DESNICI, ZADAR,
II. VI. 1935.¹⁰³⁴

„Enrico DE SCHONFELD

Zara

Preg[iatissi]mo sig[no]r dottore,

Ho ricevuto la Sua cart[olina] p[osta]le del 5 nov[embre] e La ringrazio. Nel frattempo avevo scritto al Suo papà pregandolo di farmi spedire ancora qualche copia del 'Magazin' in conto commissione. È una bella e seria pubbli-

¹⁰³³ „Dragi Uroše,

vjerojatno sam preko tvog brata Boška primio jučer iz Splita dva primjerka 'Magazina Sjeverne Dalmacije', ali bez fakture. Vidim da je tvoj sin Vladan glavni urednik pa se obraćam tebi s molbom da mi kaže koliki je iznos koji trebam poslati [te] komu i koliki je knjižarski popust što ga administr[acija] odobrava.

Časopis je dobro uređen i mislim da bih mogao pokušati prodati još nekoliko primjeraka. Ako mislite da je tako, pošaljite mi 5 ili 6 primjeraka na depozit, a ja će se rado pobrinuti za distribuciju. Mislim da bi bilo dobro da uputite jednu pošiljku profesoru Umberto Urbaniju na Sveučilište u Trstu. On bi je sigurno recenzirao. Kao II. tom mojeg 'Niza slavenskih studija' upravo objavljujem Urbanijev rad Moderni jugoslavenski pisci. Bit će gotov za mjesec dana. Unaprijed hvala i mnogo srdačnih pozdrava

Vaš

Enrico“

¹⁰³⁴ „13. VI. 1935.“

cazione, fatta molto bene, e intendo occuparmene con speciale interesse. La prego di tenermi prenotato per tre copie dell'annata 1935 in conto assoluto e altrettante in conto. (1r) Voglia per favore unire all'invio una fattura e un certificato di versamento (Pošt[anska] Šted[iona]).

Coi migliori auguri e cordiali saluti

Devo[tissimo]

Enrico de Schoenfeld

Zara, 11. VI 1935.^{“¹⁰³⁵} (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁰³⁵ „Vrlo cijenjeni gospodine doktore,

primio sam Vašu poštansku dopisnicu od 5. studenoga i zahvaljujem Vam. U međuvremenu pisao sam Vašem tati i zamolio ga da mi pošaljete još nekoliko brojeva 'Magazina' na depozit. To je lijepa i ozbiljna publikacija, dobro urađena, a ja joj se namjeravam posvetiti s naročitim zanimanjem. Molim Vas da me predbilježite na tri primjerka 1935. godišta na račun i isto toliko na depozit. Molim Vas, priložite pošiljci fakturu i potvrdu uplate Pošt[anskoj] Šted[ioni].

S najboljim željama i srdačnim pozdravima

Najordanji

Enrico de Schoenfeld

Zadar, 11. VI. 1935.“

JELISAVETA SIMIĆ¹⁰³⁶

I.

JELISAVETA SIMIĆ – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
9. XII. 1927.

„Carissimo Vladan!

Ti ringrazio per la memoria che conservi dei tuoi poveri vecchi infermi. Ti avrei scritto subito come era mio dovere e desiderio, ma la mia Maria per moltissimi giorni aveva una forte nevralgia al viso che non le dava riposo mai, puoi credere che proprio perdetti la testa, tanto che essa stava meglio al mio vecchio venne una forte febbre e a quel età non ci vuole molto per andare a mangiare la salata per la radice, ma grazie al Cielo superò ed ora relativamente sta bene, sebbene le gambe gli fanno Jacomo-Jacomo, tanto che dallo sofà fino la tavola ha bisogno che lo sostengono.¹⁰³⁷ Io pure non mi sento bene nie mi sva trava namjesto sarà gioventù.

Non vedo l'ora rivedervi e spero che il buon Dio mi concederà di abbracciarti.

Cosa è della mia Nataša, non posso dirti, ma proprio vi desidero tutti.

Questa mattina il giovane Pupovac si è negato, così ha posto fine alla sua disgraziata esistenza.¹⁰³⁸

Ti prego di ricordarmi con affetto in famiglia, a te un forte abbraccio dalla tua aff[etuosisiss]ma vecchia zia.

Obb[rovazzo] li 9/12 27[“]¹⁰³⁹

(rukopis, latinica)

¹⁰³⁶ Njezin je nadimak, kojim se najčešće i sama koristi, Betty.

¹⁰³⁷ andare a mangiare la salata per la radice – doslovno: otići jesti korijen salate, ovdje: otići pod zemlju, tj. umrijeti; le gambe gli fanno Jacomo-Jacomo – klecaju mu koljena

¹⁰³⁸ è negato, treba: è annegato – utopio se

¹⁰³⁹ „Najdraži Vladane!

Hvala ti što se sjećaš svojih starih i bolesnih. Bila bih ti odmah odgovorila, što mi je bila dužnost i želja, ali je moja Marija mnogo dana patila da jake neuralgije na području lica koja nikako nije popuštala pa možeš zamisliti da sam bila izgubila glavu. Kad joj je bilo bolje, moj je stari dobio jaku temperaturu, a u toj dobi ne treba mnogo da bi se ‘otislo pod zemlju’, no, hvala nebesima, to je prevladao i sad mu je relativno dobro, premda mu klecaju koljena pa ga od kauča do stola treba pridržavati. Ni ja se ne osjećam dobro, ‘nije mi sva trava na mjestu’, bit će mladost.

Jedva čekam da vas opet vidim i nadam se da će mi dobiti Bog dopustiti da vas zagrlim.

Kako je moja Nataša; ne mogu ti reći koliko mi svi nedostajete.

Jutros se mladi Pupovac utopio; tako je okončao svoj nesretni život.

Molim te da preneseš obitelji moje srdačne pozdrave, a tebe čvrsto grli tvoja najodanija stara tetka.

Obrovac 9/12/27“

2.

JELISAVETA SIMIĆ – VLADANU DESNICI, OBROVAC,
28. XII. 1928.

„Amato mio Vladan!

So che mi vuoi bene quindi scuserai la tua vecchia zia se non ha risposto subito alla tua cartolina, ma proprio questo ultimo tempo ero tanto angustiata pel trasloco della mia Maria che finalmente hanno ricevuto il posto a Belgrado: lo desideravano.

Dio faci si trovino finalmente contenti. Cosa ho da dirti di me? Niente di nuovo, sempre la stessa mestizia, sempre i tristi pensieri mi circondano, fala Bogu. Come ricordo con affetto le tue visite che mi facevi, il bel e baldo giovanotto, tu eri per me un raggio di sole che mi faceva passare dei bellissimi momenti, ho ora il rammarico di non vederti e Dio lo sa se mai più rivedrò il mio amato Uroš, la mia bella e dolce Nataša, la tua mamma che si è mostrata sempre affettuosa per me, che il buon Dio vi benedica tutti, che la vostra vecchia zia vi ha amato sempre moltissimo.

Si avvicina il Natale, per me che tristezza, non c'è più il mio vecchio, la mia Darinka la sua salute lascia molto a desiderare purtroppo non vi è guarigione per essa, la mia Maria lontana, quindi puoi comprendere la mia perpetua tristezza, ringrazio il buon Dio di avere il mio Vladimir che ha tutte le premure e attenzioni, mi circonda, e così pure Gabriella anche essa è assai buona.

Vladan mio non dimenticarmi, quando i tuoi studi ti lasciano un briciole di tempo, mandami una cartolina che mi sarà tanto caro di ricevere notizie di voi tutti a me tanto cari.

Ricordami con affetto ai tuoi cari, a te un forte abbraccio dalla tua zia che ti vuole molto bene.

Obb[rovazzo] li 22/12/28¹⁰⁴⁰

(rukopis, latinica)

¹⁰⁴⁰ „Ljubljeni moj Vladane,

znam da me voliš pa ćeš zato oprostiti svojoj staroj tetki što odmah nije odgovorila na tvoju dopisnicu, ali sam u posljednje vrijeme bila jako uznenemirena zbog selidbe moje Marije – napokon su dobili mjesto u Beogradu: to su i željeli. Bože, daj da konačno budu sretni. Što ti imam reći o sebi? Ništa novo, uvijek ista tuga, uvijek me tužne misli okružuju, fala Bogu. S koliko se nježnosti sjećam tvojih posjeta; lijep i odvažan mladić, bio si za mene sunčev trak koji mi je donosio prelijepе trenutke. Sad mi je žao što te ne vidim i Bog zna hoću li ikada više vidjeti svojeg voljenog Uroša, svoju ljepu i slatku Natašu, tvoju mamu koja je uvijek bila srdačna prema meni. Neka vas dobit Bog sve blagosloví; vaša vas je stara tetka uvijek mnogo voljela.

Približava se Božić; za mene je to takva tuga jer nema više mogej starog. Zdravlje moje Darinke vrlo je krhko i, nažalost, za nju nema lijeka, a moja je Marija daleko, stoga možeš razumjeti moju neprekidnu žalost. Zahvaljujem dobrom Bogu što imam svojeg Vladimira koji mi pokazuje svu brigu i pažnju, kao i Gabrielli koja je jako dobra.

Vladane moj, ne zaboravi me; kad ti nakon učenja ostane trunka vremena, pošalji mi dopisnicu jer će mi biti jako dragو primiti vijesti od svih vas koji ste mi tako dragi.

Prenesi svojim najdražima moje srdačne pozdrave, a tebe čvrsto grli tvoja tetka koje te mnogo voli.
Obrovac, 22/12/1928.“

VLADIMIR SIMIĆ ML.

I.

VLADIMIR SIMIĆ ML. – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
23. III. 1938.¹⁰⁴¹

„Dragi Vladane, najljepša ti hvala na knjizi i pažnji. Drago mi je da se baviš i aktivno daješ dokaza da radiš na knjiž[evnom] polju. To ti je mnogo pametnije nego što drugo.

Danas idemo u Obrovac, pozvao nas je Boško na neku fraju, ide nas 18 komada!

Nadam se koncem mjeseca da ćemo se vidjeti u Splitu.

Od Gabi i od mene Kseniji i tebi mnogo srdačnih pozdrava.¹⁰⁴²

Grli te tvoj Vlado

Šib[enik] 23. III 1938.“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁴¹ Adresirano na: „Gospodin / Vladan Desnica / Split“ (1r).

¹⁰⁴² Gabriella, supruga Vladimira Simića ml.; Ksenija Desnica.

VLADIMIR SIMIĆ ST.

I.

VLADIMIR SIMIĆ ST. – VLADANU DESNICI, B. MJ.,
16. XI. 1920.¹⁰⁴³

„16/11.

Moj dragi Vladane

Primio sam osobitim zadovoljstvom Tvoju dopisnicu i drago mi je da ste svi zdravi.

Ja sam pisao Ćaći preporučeno pismo prošle nedilje, te mislim (1r) da je primio. Mi smo svi zdravo. Vladimir mi piše da će mu ispit biti kroz nekoliko dana, te odma zatim da će amo krenuti, svojoj kući; teta Beta primila je od Nataše dopisnicu, a još prije od majke.¹⁰⁴⁴ Sinoć je Zorka došla automobilom a danas poslije podne vraća se u Obrovac.¹⁰⁴⁵ Pozdravi tvoje roditelje i Natašu a ti primi poljubac od tvoga staroga strica.

Vlad[imir] Simić“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁴³ Upućeno: „Gospodičiću / Vladanu Desnici / učeniku / Spljet / Hotel Bellevue“. Poruka je poslana na: „Cartolina postale con risposta pagata (Carte postale avec réponse payée)“ sa zadarskim poštanskim žigom od 17. XI. 1920. godine.

¹⁰⁴⁴ Vladimir Simić ml.; Jelisaveta Simić; Nataša Desnica.

¹⁰⁴⁵ Zorka Desnica.

STANOJE STANOJEVIĆ

I.

STANOJE STANOJEVIĆ – UROŠU DESNICI, BEOGRAD,
19. X. 1933.

„Араги Уроше,

Примио сам Твоје писмо и предузео сам одмах потребне кораке. Надам се с успехом.

Твој
Станоје¹⁰⁴⁶

Б[еоград] 19/10 [19]33.“ (1r)
(rukopis, cirilica)

¹⁰⁴⁶ U donjem desnom kutu poruke naknadno je upisano cirilicom „Stanoje Stanojević“. Ova je poruka vjerojatno u vezi sa željom Vladana Desnice da postane stalni dopisnik beogradske *Politike* iz Splita. V. pismo Boška Desnice – Vladanu Desnici, Obrovac, 4. X. 1933.

KOSTA STRAJNIĆ

I.

KOSTA STRAJNIĆ – VLADANU DESNICI, DUBROVNIK,
6. XI. 1934.

„Dubrovnik
6. 11
XXXIV

Poštovani gospodine,
primio sam Vaše pismo od 16. 10, kao i Vašu kartu od 3. 11. Pisao Vam nisam za to, jer sam čekao da vidim one dve ikone, koje ste obećali ‘za koji dan’ poslati, pa da vam istovremeno saopštим o njima svoje mišljenje.

Što se tiče članka za Vaš ‘Magazin’ rešio sam da Vam stavim na raspoloženje jedan odeljak iz svoje oveće studije o Vlahu Bukovcu koju imam gotovu u rukopisu, i koju dosad nisam nigde obelodanio.¹⁰⁴⁷

O ikonama zasad nemogu pisati, pošto materijal, koji posedujem, još nije dovoljan da bi se moglo doći do tačnih zaključaka ili kakvog sintetičkog pregleda.

Sa srdačnim pozdravima i prijateljskim osećajima, Vaš
Kosta Strajnić“ (1r)
(rukopis, latinica)

2.

KOSTA STRAJNIĆ – VLADANU DESNICI, DUBROVNIK,
11. II. 1935.¹⁰⁴⁸

„Dubrovnik
11.2.1935.

Poštovani gospodine,
vrlo mi je žao što Vam moram saopštiti da mi je, pored najbolje volje, nemoguće da Vam pošaljem obećani članak.

A evo zašto: Vi ćete se sećati da sam vas u razgovoru upozorio kako imam u rukopisu jedno predavanje o Bukovcu koje sam, pre dve godine, u dva maha držao u Dubrovniku. Tekst predavanja iznosi preko 120 stranica vrlo sitno

¹⁰⁴⁷ Magazin Šjeverne Dalmacije.

¹⁰⁴⁸ „12. II. 1935.“

pisanog rukopisa. U početku sam mislio da će mi biti lako tekst predavanja pretvoriti u formu studije ili eseja. Ali, kad sam to počeo raditi, primetio sam da bi taj posao iziskivao ne samo priličan napor, nego i previše vremena.

Pošto sam u poslednje vreme bolestan (već 12 dana ležim i borim se sa teškom gripom i jakim kašljem), a pored toga vrlo zaposlen nekim neodgovarajućim stvarima, naročito izradom detaljnog pravilnika za generalni regulacioni plan Dubrovnika, meni je, verujte, apsolutno nemoguće da Vam pošljem svoj pri-log za ovogodišnji Magazin.¹⁰⁴⁹

U nadi da ćete uvideti opravdanost mojih razloga, molim da primite srdačne pozdrave i uverenje da Vas poštujem odani

K[osta] Strajnić

P. S. Vraćam vam fotografije koje su tamnije, jer su za reprodukciju pode-snije.“ (1r)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁴⁹ Magazin Sjeverne Dalmacije.

MARIN STUDIN

I.

MARIN STUDIN – VLADANU DESNICI, SARAJEVO,
31. V. 1931.¹⁰⁵⁰

„Sarajevo, 31. V. 931.

Ima već nekoliko dana što se nalazim ovdje. Sarajevo poslije Zagreba djeluje na čovjeka kao neko ozdravljenje. Šteta što i Vi nijeste ovdje.

Mnogo Vas pozdravlja

Vaš

Marin Studin“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁵⁰ Razglednica s motivom s Baščarsije. Adresa: „Gospodin / Vladan Desnica / Split / Sinjska ulica“.

NIKOLA SUBOTIĆ

I.

NIKOLA SUBOTIĆ – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
1. XII. 1932.

„Адвокатска канцеларија
Д^ра Н. Суботића
Шибеник

Шибеник, дне 1/XII, 1932.

Драги г. Владане,

Једно Ваше писмо, на ме упућено, нашао сам неотворено, кад сам овамо дошао. Друго сам редовито добио.

Ја ћу да Вам напишем покоју ствар за Ваш Алманах.¹⁰⁵¹ Све то може да буде само из прошлости, јер и сам њој припадам. Нисам ја за давање ‘смерница’ за будуће радове! Само ми није јасно, какови могу бити, или колики, по Вашој замисли, морају бити написи у Алманаху. Морају ли бити студије? Или имати претензије да то буду? Ако је то случај тад ни за то ‘non sono buono’. А и бих имао довољно времена.

Што Вам је Матић о мени казао, није тачно.¹⁰⁵² Ја немам неки готов рад о нашим задужбинама. Оне су тако мале, да не би ни могле бити предмет неке веће радње. Ја бих могао дати неке податке, који могу добро доћи. О Петрановићу ја нисам никад држао предавање.¹⁰⁵³ Ја сам само, као председник [...]ва, одржао једно слово над његовим гробом, који је у овдешњем гробљу. Предавање је одржао проф. г. Марко Трива, који је сада на служби на Просв[етном] одсеку у Сплиту. Он је, можда, употребио, јер не смем казати, да је искористио разговоре које смо нас двојица имали о Петрановићу. Мислим али не знам тачно, да је Трива то предавање приказао као своју дипломску дизертацију. У њој има и празнина. Обратите се, dakle, г. Триви, а ја бих могао дати који мањи прилог о Петрановићу.

Кончаревићеву Хронику нисам нашао у Срп[ској] Академији, на коју ме је упутио требињски калуђер Вукадиновић по речима, које је он чуо од пок[ојног] Милаша.¹⁰⁵⁴ Али бих ја могао о Кончаревићу написати по коју ствар, која би могла бити интересантна.

¹⁰⁵¹ *Almanah – Magazin Sjeverne Dalmacije.*

¹⁰⁵² Lazar Matić.

¹⁰⁵³ Dr. Teodor (Božidar) Petranović.

¹⁰⁵⁴ Vladika Simeon Končarević; [?] Vukadinović; vladika Nikodim Milaš.

Да не би Алманах много, или што би још горе било, да не би искључиво мирисао ‘ришћанлуком’, могао бих нешто написати о кроници фратра Вињалића, коју чувају фратри у Висовцу и за коју је имао похвалних речи и сам Милаш.¹⁰⁵⁵ То пак под претпоставком, да будем имао када отићи до Висовца и да ми фратри дозволе, да завирим у Вињалићеву Кронику.

Пишите ми, драги г. Владане, што од мене очекујете у оним границама моје физичке и умне могућности, које сам Вам искрено овде открио.

Поштује Вас и поздравља одани Вам

Н[икола] Суботић[“] (1v)

(рукопис, цирилица)

2.

NIKOLA SUBOTIĆ – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
29. XII. 1933.

„Драги г. Владане,

Примио сам Вашу депешу. У понећељак, који први дође, бићу у Сплиту и предаћу Вам своје сочиненије.

Поздравља Вас

Одани Вам
Н[икола] Суботић

29/XII, 1933.

Шибеник[“] (1r)

(рукопис, цирилица)

3.

NIKOLA SUBOTIĆ – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
6. I. 1934.

„ADVOKAT
Dr. KRSTO JEŽINA
ŠIBENIK

ŠIBENIK, 6/I. 1934.

Драги г. Владане,

Јучер сам био у Сплиту и тражио Вас да вам предам рукопис своје радње:

¹⁰⁵⁵ Gašpar VINJALIĆ, *Kratki povijesni i kronološki pregled zbivanja koja su se dogodila Slavenima u Dalmaciji, Hrvatskoj i Bosni 1514. – 1769.* (preveo, dodao podnaslove i uputnice na vrela Bruno Pezo; prilagodio Vicko Kapitanović), Split 2010.

Владика Симеон Кончаревић и његов Летопис

Рукопис има 18 страница. Много више, него што сам мислио да ће бити, а можда више него што Ви желите.

Не нашавши Вас у Држ[авној] Дирекцији, где сам Вас тражио, вођен од услужног нашеог Сергија, пошао сам у Штампарију.¹⁰⁵⁶ Код пословође сам оставио рукопис. Он ми је казао, да ће имати 6 књижних страница. Исто ми је лакше на души било, кад ми је казао, да има написа и дуљих од мога. Ја сам пословођи казао, да не сме почети слагати, док се не повратите и Ви не дате наредбу.

Надам се, да ћу Вас видети у Шибенику, кад се будете враћали.

С најљепшим жељама поздравља Вас, одани Вам,

Н[икола] Суботић“ (1r)

(рукопис, цирилица)

4.

NIKOLA SUBOTIĆ – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
8. VIII. 1934.¹⁰⁵⁷

„Драги г[осподине] Владане,

Ваше писмо, упућено у Шибеник, добио сам у Београду, где се налазим још од последњих дана последњег боравка [...].

Зато, док се не вратим у Шибеник, не могу извршити препоруку, коју ми у Вашем писму дајете за Дра Јежину.¹⁰⁵⁸

Мене је обрадовала вијест [из] Вашег писма, да ћете наставити са издавањем ‘Магазина’.¹⁰⁵⁹ Раније сам, са жалошћу, био чуо од Дра Иветића, да му је Ваш отац казао, да се не може поновити први покушај, који је био много скуп.¹⁰⁶⁰ Ја ћу моћи, и то благовремено, спремити неколико написа, ако усвојите, да написи не смеју бити предучаки. Дијелећи Ваше мишљење, да треба издигнути из (1r) незаслуженог заборава Дра Петрановића, ја бих могао узети на себе да напишем једну радњу о њему.¹⁰⁶¹ Та би, разуме се, морала бити нешто дужа.

Већ сам говорио Дру Бакотићу¹⁰⁶², Душку Синобаду, Николи Бркићу, који су ми обећали, дати нешто за ‘Магазин’. Има неколико дана да нисам видио Марка Цара. Видићу га и говорићу му. Наћићу још кога.

¹⁰⁵⁶ Sergije Urukalo.

¹⁰⁵⁷ Desnica je pismo primio „10. VIII. 1934“.

¹⁰⁵⁸ Dr. Krsto Ježina.

¹⁰⁵⁹ Magazin Sjeverne Dalmacije.

¹⁰⁶⁰ Dr. Dušan Ivetić.

¹⁰⁶¹ Dr. Teodor (Božidar) Petranović.

¹⁰⁶² Dr. Lujo Bakotić.

Првих дана Септембра бићу у Сплиту. Посетићу Вас и разговораћемо се о симпатичној Вашој иницијативи.

Много вас поштује и поздравља, одани Вам,

Н[икола] Суботић

8/VIII, 34.

Београд“

(рукопис, ћирилица)

5.

NIKOLA SUBOTIĆ – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
5. X. 1934.

„Др. Н[ИКОЛА] СУБОТИЋ
МИНИСТАР У П[ЕНЗИЈИ]

Драги г. Владане,

Ваше писмо, упућено у Београд, добио сам данас овде у Шибенику, где се налазим од понедељка.

По нећељи доћићу у Сплит и посјетићу Вас, па ћемо се моћи разговарати о свим детаљима Вашег лијепог потхвата.

Много Вас поштује и поздравља, одани Вам,

Н[икола] Суботић

5/X, 1934.

Београд“

(рукопис, ћирилица)

6.

NIKOLA SUBOTIĆ – VLADANU DESNICI, ŠIBENIK,
23. II. 1935.

„Др. Н[ИКОЛА] СУБОТИЋ
МИНИСТАР У П[ЕНЗИЈИ]

Драги г[осподине] Владане,

Примио сам све Ваше опомене, па и синоћњу депешу.

Признајем да имате разлога, бити са мном незадовољан.

У понеђељак, сутра, добићете први напис. Остале ћете добивати у току наредне седмице, сваки други дан по један.

Много Вас поштује и поздравља, одани Вам

Н[икола] Суботић

Субота 23/II 35

Шибеник“ (1r)

(рукопис, цирилица)

VERKA ŠKURLA ILIJIĆ

I.

VERKA ŠKURLA ILIJIĆ – [VLADANU DESNICI],
B. MJ., B. D., 1935.¹⁰⁶³

„Штовани Господине / Најлепша Вам хвала, / те најлепши поздрав и /
поштовање / Верка Шкурла Илијић“ (1r)
(rukopis, cirilica)

¹⁰⁶³ Desnica je poruku svrstao u prepisku iz 1935. godine.

THE CENTRAL EUROPEAN TIMES PUBL[ICATIONS] CO. LTD.

I.

THE CENTRAL EUROPEAN TIMES PUBL[ICATIONS] CO.
LTD. – BOŠKU DESNICI, ZÜRICH, 9. III. 1935.¹⁰⁶⁴

„Zürich le 9. März 1935

Monsieur le Docteur DESNICA

Ref: WHO'S WHO IN CENTRAL AND EAST EUROPE

Section: YUGOSLAVIA

Monsieur,

Nous avons reçu l'ordre de rédiger la section appartenante à votre pays dans l'almanac Anglais des biographies 'WHO'S WHO IN CENTRAL AND EAST EUROPE' contenant à peu près 10,000 biographies des promenents (sic) de 15 pays.

Pour nous faciliter cette tâche il nous manquent des détails pour le contrôle et le complètement des dates déjà dans notre possession. Nous vous prions de vouloir bien remplir le questionnaire ci-inclu, si possible par machine, en anglais, français et allemand, et de nous le faire parvenir dans l'enveloppe de réponse attachée, aussitôt que possible.

Nous constatons que vous n'auriez aucune obligeance quelconque en nous rendrant le questionnaire, cette oeuvre étant vendue notamment en Amérique, Angleterre et les Dominions. Les bibliothèques, universités et d'autre écoles, les corporations publiques, journaux, clubs, politiques, banques et les gens dominants dans la vie économique, etc. auront besoin de cet almanac unique en langue anglaise.

Nous vous prions, Monsieur, d'agrérer l'assurance de notre considération la plus parfaite.

THE CENTRAL EUROPEAN TIMES PUBL[ICATIONS] CO. LTD.[“] (1r)
(strojopis, latinica)

¹⁰⁶⁴ Sačuvana je omotnica s poštanskim cirškim pečatom od 13. III. 1935. godine, naslovljena na: „Monsieur Doctuer Bosko DESNICA / Historien, Publiciste / SPLIT / Yougoslavie“.

THE TRAVEL BOOK CLUB LONDON

I.

THE TRAVEL BOOK CLUB LONDON – BOŠKU DESNICI,
LONDON, [?] III. 1938.

„The Travel Book Club / 121 Charing Cross Road / London, W. C. 2.
/ Telephone 5660 /

If you are already a member of the Travel Book Club please pass this letter to a friend. If you are not a member we feel certain that it will be of great interest to you.

B[osko] Deniska Esq.
Primorska Banovina
Obrovac
YUGOSLAVIA

March, 1938.

Dear Sir or Madam,

We believe that you will be interested to receive details of the newly-formed Travel Book Club.

As you will see from the enclosed folder, the principal aim of the Club is to supply the need of the ‘armchair traveller’, both at home and abroad. Our monthly selections will therefore cover the widest possible range of books dealing with the Home Country, exploration, the customs and environment of distant peoples, narratives of adventure and endurance, and books dealing with countries of topical interest.

Such a venture has only become possible through the close co-operation between Club and the various publishing houses, and members receive monthly the special Travel Book Club editions, with attractive stiff binding and dignified coloured jacket, for ONLY 3/6, although the ordinary published price to the general public is 10/6, 12/6, 15/- or even 21/-.

We feel sure that such a Club cannot fail to appeal to those interested in the life and activities of the world around them, and we look forward to receiving your enrolment at an early date.

Yours faithfully,

THE TRAVEL BOOK CLUB
Frederic Adams, Secretary“ (1r)¹⁰⁶⁵
(strojopis, latinica)

¹⁰⁶⁵ Okomiti stupac s lijeve strane pisma sadržava popis imena dužnosnika i patrona Kluba.

SIMETTO TOLJA (TOGLIA)

I.

BRAĆA TOLJA – VLADANU DESNICI, SPLIT, 3. I. 1944.

„Fratelli Tolja – Spalato
Importazione Esportazione

Spalato, 3. siječnja 1944.

Telegrammi: Tolja – Spalato
Telefono: N. 32 – 51

Riva A[dolf] Hitler N. 1.

OBRAČUN

Preko gospodice A. Zanele¹⁰⁶⁶ primili smo

3 vreće pšenice	kg. 314.-	
3 vreće pšenice	kg. 318.-	
2 vreće pšenice	kg. 206.-	
ukupno	kg. 838.-	
nosačima i prevoz kolima	kg. 6.-	
tara 8 vreća kg. 8.-	14.-	
čistoga kg. 824.-	po 350.-	Kuna 288400.-
odbivena provizija Tomi Petretiću 5.-	8	Kuna 4120.-
Ostaje čisto		Kuna 284280.-

koji iznos držimo na raspolaganje.

Vidjeno:

Braća Tolja.“ (1r)

„Štovani gosp[odine] Vladane,

izvolite poslati osobu koju da podigne ovaj novac ovdje u Zadru; imamo sve pripravno. Mi se nalazimo ovdje u Arbanasima kod Krste Bajlo reč[enog] ‘Brblje’. – Svi Vaši u Splitu dobro, upravo sam se povratio iz Splita sa mojim teretnjakom po kopnu preko Drniša – Bribirske Mostine.

Z[adar] 12/3/944.

Pozdravljam Vas veleštovanjem
Simetto Tolja“ (1r)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁶⁶Anka Zanella.

2.

VЛАДАН ДЕСНИЦА – SIMETTU TOLJI, ISLAM, 19. III. 1944.

„Islam, 19 – III – 44.

Poštovani gosp[odine] Simetto,

Primio sam Vaše pismo od 12. tek[ućeg] sa obračunom i lijepo Vam zahvaljujem.

Molim Vas da mi javite, po mogućnosti po donosiocu ovoga, bili ste mi dugovani iznos mogli da isplatite u lirama mjesto u kunama, te po kojem ključu biste obračunali kune. U povoljnog slučaju došao bih u Zadar predići lire, u protivnom bih Vas zamolio da 150.000.- kuna vratite g[ospo]đici Zanelli¹⁰⁶⁷ kad se vratite u Split, a ostatak bih došao podići ja ili koga ovlastim.

Molim Vas da mi odgovorite u pogledu isplate u lirama, kao i u pogledu Vašeg povratka u Split.

S poštovanjem i pozdravom.

Sig. Simetto Tolja

Borgo Erizzo

Presso Krste Bajlo ‘Brblje’

„Bilješka

7-V – najzad g[ospodin] Krekić¹⁰⁶⁸ inkasirao i donio mi 284.280.- Kuna
V[ladan] D[esnica] /7/V.“ (1r)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁶⁷ Anka Zanella.

¹⁰⁶⁸ [?] Krekić.

DINKO TOMAŠIĆ

I.

DINKO TOMAŠIĆ – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
17. IX. 1935.

„Dragi gosp[odine] Vlado,

Lijepa Vam hvala na interesu koji ste pokazali za moju radnju u ‘Mjesečniku’. Za nekoliko dana poslat ću Vam dva separatna otiska.

Sa velikim interesom sam pregledao godišnje te Vaše publikacije i vrlo me veseli da i Vi radite na književnom polju. Mene, razumije se, najviše interesiraju u godišnjacima dokumentarni radovi Boška Desnice (Je li Vam to brat?), pa ću ih eventualno upotrebiti u mojim studijama ili u seminarskom radu sa studentima. Na žalost ne mogu se pretplatiti (1v) na Vaše publikacije, jer moji ‘docentski’ prihodi i rashodi ne predviđaju ništa za publikacije, ali ću Vam zato poslati u zamjenu ako još što publikujem. Veselit će me da se nađemo bilo u Splitu ili u Zagrebu.

Vaš D[inko] Tomašić“ (1r)

(rukopis, latinica)

2.

DINKO TOMAŠIĆ – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
20. III. 1936.

„Dragi g[ospodine] Desnica,

Poslao sam Vam jedan primjerak ‘Pleme i plemenske kulture’, više nisam mogao, a članak o ‘Predmetu i metodu sociologije’ nisam uopće dao da se odštampaju separati. Zahvalujem na interesiranju koje pokazujete za moje rade.

Nadam se da će mi biti moguće doći u Dalmaciju ovo ljeto i da ću Vas vidjeti. (1v)

Iskreni pozdrav

D[inko] Tomašić“ (1r)

(rukopis, latinica)

LUIGI TORCOLETTI

I.

MONSIGNOR LUIGI TORCOLETTI – UREDNIŠTVU *MAGAZINA
SJEVERNE DALMACIJE*, RIJEKA, 24. XI. 1936.

„Ufficio Parrochiale dell’Assunto
(Duomo vecchio) FIUME

Fiume, 24. XI. 1936

Spett[abile] Redazione / dell’ ‘Magazina Sjeverne Dalmacije’
Split

Sarei grato al Dott[ore] Pietro Kolendić se potesse inviarmi in omaggio il suo studio su ‘Zadranin Šimun Kožičić i njegova štamparija na Rijeci’, che, come ho saputo questa estate alla Biblioteca Vaticana, è stato pubblicato da Codesta Spett[abile] Redazione nello scorso anno.

Ringraziamenti sentiti ed omaggi rispettivi.

Dev[otissimo]

Monsignor Luigi Torcoletti
Parroco del Duomo“ (1r)¹⁰⁶⁹

(rukopis, latinica)

¹⁰⁶⁹ „Poštovana redakcijo ‘Magazina Sjeverne Dalmacije’, Split,
bio bih zahvalan dr. Petru Kolendiću ako bi mi mogao poslati na dar svoju studiju o ‘Zadraninu Šimunu Kožičiću
i njegovoj štampariji na Rijeci’, koju je, kao što sam ovoga ljeta doznao u Vatikanskoj knjižnici, tiskala ova štovana
redakcija prošle godine.

Srdačna hvala, s poštovanjem,

njodaniji

monsinjor Luigi Torcoletti
župnik Katedrale.“

TRGOVAČKA TISKARA E. DESMAN I DRUG, SPLIT

I.

TRGOVAČKA TISKARA E. DESMAN I DRUG – VLADANU
DESNICI, SPLIT, 25. II. 1938.

„ODLIKOVANA
TRGOVAČKA TISKARA
E. DESMAN I DRUG
SPLIT

Brzovati: Desman-Split
Telefon iterurban 2-30

Čekovni račun kod Poštanske
Štedionice u Sarajevu br. 4385

Narudžba br. 8818

Split, 24. februar 1938.

Račun za p. n. Vladan Desnica / Split

Datum:

Količina: 1000 knjiga ‘Eseja iz estetike’ 2 ½ arka slog preštampan, a 1 ½
ar novi slog

Din.: 4000,-

Podmireno: 25. II. 1938

Trgovačka tiskara – Split“ (1r)

„Predano:

Ii put	kom 300
Vihor	kom 5
Cenzura	kom 7
Predano danas	kom 688

Ukupno kom.	1000
-------------	------

24/II. 1938 (nečitko)“ (1r)

(rukopis, latinica)

UMBERTO URBANI

I.

UMBERTO URBANI – VLADANU DESNICI, TRST,
15. IX. 1935.¹⁰⁷⁰

„U Trstu 15-9-35

Štovani gospodine Doktore,
 nemojte mi zamjeriti ako nijesam već prije potvrdio da sam primio oba
 ‘Magazina sjev[erne] D[almacije]’ na kojima Vam se srdačno zahvaljujem. Ali
 sam prije želio da sve pročitam. Ima vrlo interesantnih stvari koje su i mene
 zanimale, premda se ja bavim više literaturom i kritikom. Kako će Vam valj-
 da biti poznato, u Zadru će domala izaći II sv[ezak] mojih Jug[oslavenskih]
 pisaca.¹⁰⁷¹

Pozdravlja Vas sa odličnim štovanjem,

prof. Umberto Urbani“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁷⁰ Dopisnica „Società nazionale Dante Alighieri / Comitato di Trieste“, upućena iz Trsta 15. IX. 1935., stigla je u Split 16. rujna. Naslovljena je na: „Ill[ustrissimo] Sig[nore] Dr. Vladan Desnica / Bihaćka ul. 7 / Split / Jugoslavia“.

¹⁰⁷¹ Umberto URBANI, *Scrittori Jugoslavi*, vol. 1–2, Zara 1935.

MILAN, ANKA I ĐORĐE URUKALO

I.

MILAN, ANKA I ĐORĐE URUKALO – BOŠKU I UROŠU**DESNICI, OBROVAC, 6. V. 1934.**

„Zaslužnim potomcima Stojana Jankovića čestitamo krsnu slavu. Milan
Anka Đorđe“

(rukopis, latinica)

SERGIJE URUKALO

I.

VLADAN DESNICA – SERGIJU URUKALU, SPLIT,
12. IX. 1933.¹⁰⁷²

„neka otac svakako izbavi od marka cara i donese moj rukopis = vladan“
(rukopis, latinica)

2.

SERGIJE [URUKALO] – UROŠU DESNICI, SPLIT, 7. V. 1934.

„Inchiostri dolazi tamo danas po ručak. Gospođa Enica ako želi može sa
djete do Šibenika pak vozom Split. Pozdrav sviju. Sergije.“
(rukopis, latinica)

¹⁰⁷² Brzojav je upućen iz Splita na adresu: „poslanyk sergije urukalo beograd hotyel zanatske banke“.

JELISAVA VAVRA

I.

JELISAVA VÁVRA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
25. III. 1938.

„Zagreb, 28 marta 1938

Mesnička 7./III.

(pečat:) Jugoslavensko teozofsko društvo / Nema religije nad istinom

Tit. ‘Kadmos’ / Split / Bihaćka 5/II.

Primili smo djelo Benedetto Croce: Eseji iz estetike. Zahvaljujemo Vam najljepše za Vašu pažnju i molimo da biste nas obavijestili, bili mogli da nam je poklonite za našu knjižnicu, budući da nam naša sredstva ne dopuštaju u ovaj čas da sebi što nabavljamo, jer se spremamo za kongres.

Sa osobitim poštovanjem za Jugoslavensko teozofsko društvo / Zagreb, Mesnička 7./III.

Jelisava Vávra“ (1r)

(rukopis, latinica)

FRA ANDRE VID MIHIČIĆ¹⁰⁷³

I.

FRA ANDRE VID MIHIČIĆ – VLADANU DESNICI, KORČULA
– BADIJA, I. X. 1933.¹⁰⁷⁴

„Korčula – Badija, 1/X. 1933.

Dragi g. Desnica,

Veselilo bi me da mi je moguće sastati se s Vama u lijepom gradu mrtvijeh gospara, ali to mi je zasad nemoguće, jer sam premješten u ovdješnju gimnaziju, te mi je onemogućeno da je napuštam prije božićnih ferija. Pođete li preko Korčule, svratite se. Veseliće me.

Uz srdačan pozdrav,

Mihičić

Gospodin / Vladan Desnica / kod gosp. Lukovića / Dubrovnik I.“ (1r)
(rukopis, latinica)

¹⁰⁷³ Dopisna karta s reprodukcijom na 1r: „RITRATTO D'INCognITA – Piero della Francesca (1415–1492), Museo Poldi Pezzoli – Milano“. Naslovljena je na: „Gospodin Vladan Desnica / kod gosp[odina] Lukovića / Dubrovnik I“.

¹⁰⁷⁴ Desničinom rukom upisano je „fra Andre Vid“.

LUJO VOJNOVIĆ

I.

LUJO VOJNOVIĆ – VLADANU DESNICI, CELJE,
28. VIII. 1935.

„Dr. Lujo Vojnović
Stalni delegat Kraljevine Jugoslavije
kod Međunarodnog Instituta
za intelektualnu suradnju u Parizu (D. N.) (1r)

Celje, 28/8 35
Gosposka ul. 23

Dragi gospodine Desnica,
Najtoplja fala na pripisata dva broja Magazina Sjeverne Dalmacije tako
puna najzanimljivijih priloga. Prekrasna publikacija! Onaj nekrolog što je Dr
Uroš napisao o našemu Dušanu Baljku duboko me dirnuo. Savršen i po stilu
(1v) i po suštini i po emociji! Tamošnji bijedni Mačekovci napadaju moje dje-
lo, ali griskaju granit, a moje će ih prezirljivo čutanje zbuniti! Još jedanput fala.
Vi ste nam Desnica na veliku čast! Srdačno Vaš Lujo Vojnović“ (1r)
(rukopis, latinica)

2.

LUJO VOJNOVIĆ – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
14. III. 1938.

„Dr. Lujo Vojnović
biv[ši] ministar
senator Kraljevine Jugoslavije

blagodari najsrdačnije dragome gospodinu Vladanu Desnici na ljubaz-(1r)-
noj posveti“ (1v)

NICOLAAS VAN WIJK

I.

N[ICOLAAS] VAN WIJK – VLADANU DESNICI, VARŠAVA,
20. IX. 1934.¹⁰⁷⁵

„Warszawa, 20. 9. 1934.

Mnogopoštovani Gospodine,
zahvaljujem se za Vaše pismo. Kada se vratim u Nizozemsku, napisaću članak o Pateriku Manastira Krke (njemački) i poslaću ga Vama.

S naročitim poštovanjem,

N. van Wijk[“]¹⁰⁷⁶ (1r)

(rukopis, latinica)

2.

N[ICOLAAS] VAN WIJK – VLADANU DESNICI, LEIDEN,
12. X. 1934.¹⁰⁷⁷

„Leiden, Nieuwstraat 36, 12. X. 1934.

Hochverehrter Herr Redaktor,
Einliegend schicke ich Ihnen einen kleinen Aufsatz über das Paterikon des Klosters Krka. Ich hoffe, dass Sie denselben für Ihre Zeitschrift geeignet finden und dass Sie ihn ohne Schwierigkeit lesen können; ich schreibe leider un-deutlich! Hoffentlich, machen die Zeichen ъ, ѕ und ѕ, die in einigen Wörtern vorkommen, keine Schwierigkeiten. Wäre es Ihnen möglich mir eine Korrektur zu senden? Meinen Dank für das mir eingeschickten Heft der Zeitschrift, dasselbe macht auf mich einen sehr guten Eindruck.

Hochachtungsvollst

Ihr ergebener

N[icolaas] van Wijk

¹⁰⁷⁵ „WARSZAWA Pomnik ks., J. Poniatowskiego / WARSZAWA Monument du Prince J. Poniatowski“. Razglednica je poslana iz Varšave 21. IX. na adresu: „Gospodin Vladan / Desnica / Bihaćka ul. 7 / Split / Jugoslavija“, a stigla je 24. IX. 1934. godine.

¹⁰⁷⁶ Nicolaas van Wijk bio je utemeljitelj slavistike u Nizozemskoj i jedan od najvećih slavista svog vremena. Izvorno je bio nederlandist. Njegov etimološki rječnik nizozemskog jezika još se uvijek smatra najboljim svoje vrste. Godine 1913. imenovan je za predstojnika Katedre za slavenske jezike na Sveučilištu u Leidenu te je uspio steći velik prestiž u europskoj slavistici. Zbog njegovih društvenih inicijativa vezanih za slavenski svijet i posebno Rusiju, sumnjičilo ga se kao komunističkog aktivista. Kao sin protestantskog svećenika, van Wijk sahranjen je ispod ruskog križa (<https://brill.com/view/title/30814/27. 11. 2019./>). Istraživao je u manastiru Krka.

¹⁰⁷⁷ Pismo je upućeno na istu adresu.

Falls die nötige Zeichen für die S. 5 Z 4 – 7 mitgeteilte Inschrift fehlen (Ђ, љ, А, џ, ѡ, ѕ, Buchstaben usw. über der Zeile), so wäre es am besten, die ganze Inschrift wegzulassen. nvw.“¹⁰⁷⁸

(rukopis, latinica)

3.

N[ICOLAAS] VAN WIJK – VLADANU DESNICI, LEIDEN,
29. X. 1934.¹⁰⁷⁹

„Leiden, Nieuwstr. 36, 29. X. 1934.

Hochverehrter Herr Redaktor, Meinen Dank für Ihre Postkarte vom 20. Okt[ober] 1934. Photographien kommen mir unnötig vor; Miniaturen enthält die Handschrift nicht. Höchstens könnte man die erste Seite des Textes photographieren, welche u. a. den Titel und ein kleines, nicht besonders schönes Ornament enthält. Besonders erwünscht kommt es mir nicht an. Und ich frage mich: wer sollte es machen? Gibt es in Kistanje einen Photographen, der H[and]s[chri]ft photographieren kann? Ich möchte es lieber dann raten, wann zufällig ein Bekannter von Ihnen, der gut photographiert, nach dem Kloster gehen wollte; dann hätte ich auch gerne für mich eine Reproduktion des auf die Innenseite des Einbandes (...) in der H[and]s[chrift] geklebten Blattes mit notiren. Ergebenster N. van Wijk“¹⁰⁸⁰ (1r)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁷⁸

„Leiden, Nieuwstraat 36, 12. X. 1934.

Cijenjeni gospodine uredniče,
u prilogu šaljem Vam mali članak o Pateriku manastira Krka. Nadam se da ćeće ga smatrati prikladnim za svoj časopis i da ćeće ga bez poteškoća moći pročitati; ja, nažalost, pišem nečitljivo! Nadam se da znakovi Ђ, љ i џ, koji se javljaju u nekim riječima, neće predstavljati poteškoće. Hoćeće li biti u mogućnosti poslati mi korekturu? Zahvaljujem na poslanom sveštičiću časopisa koji je na mene ostavio veoma dobar dojam.

S osobitim poštovanjem

Vaš odani

N[icolaas] van Wijk

Ako neophodni znakovi za str. 5, redak 4 – 7 poslanog natpisa nedostaju (Ђ, љ, А, џ, ѡ, ѕ, slova itd. iznad retka), bilo bi najbolje isputiti cijeli natpis. nvw.“

Uz pismo priložen je rukopis „Die Paterik – Handschrift des Klosters Krka“ (pet rukopisnih listova). V. „Рукописни патерик манастира Крке“, *Магазин Сјеверне Далмације*, 2/1935., 108–110.

¹⁰⁷⁹Ista adresa. Fotografija s prednje strane: „Rapenburg met Universiteit / Leiden/“. Desnica je primio ovu razglednicu 2. XI. 1934. godine.

¹⁰⁸⁰

„Leiden, Nieuwstr. 36, 29. X. 1934.

Cijenjeni gospodine uredniče, zahvaljujem na Vašoj dopisnici od 20. listopada 1934. Fotografije mi nisu neophodne; rukopis ne sadrži minijature. U najboljem slučaju, može se fotografirati prva stranica teksta koja, između ostalog, sadrži naslov i malen, ne osobito lijep ornament. Do njega mi nije osobito stalo. I pitam se: tko bi to trebao napraviti? Postoji li u Kistanjama fotograf koji može snimiti rukopis? Tada bih radije za sebe naručio – ako bi slučajno neki Vaš poznanik, koji dobro fotografira, htio otici do manastira – jednu reprodukciju stranice zalijepljene na unutrašnjosti uveza (rukopisa). Odani N. van Wijk“ (1r)

4.

N[ICOLAAS] VAN WIJK – VLADANU DESNICI, LEIDEN,
10. XI. 1934.¹⁰⁸¹

„Leiden, 10. XI. 1934.

Poštovani Gospodine Redaktore,

Dobio sam vaše pismo i prijevod svoga članka. Učinio sam nekoliko bjeležaka (*sic!*), molim Vas da popravite ova mjesta tako da s pogledom na jezik biće dobro. Zahvaljujem Vam za pomoć.

Moje ime pišete dobro. N. van Wijk. Ćirilicom transkribiram H. Ван-Бејк. Ij se izgovara ei.

S dubokim poštovanjem,

N. van Wijk“ (1r)

(rukopis, latinica)

5.

N[ICOLAAS] VAN WIJK – VLADANU DESNICI, LEIDEN,
24. VII. 1935.¹⁰⁸²

„Leiden 24. 7. 1935.

Sehr verehrter Herr Redaktor,

Meinen besten Dank für Ihren Brief und die zwei Ex[emplare] des Hef tes des Mar[азин] Сјев[ерне] Далмације. Ein davon werde ich der hiesigen Univ[iversitäts]-Bibl[iothek] übergeben. Darf ich Sie vielleicht bitten, aus meinem Namen noch ein Ex[emplar] am Kloster Krka zu schicken? Es ist – was sehr begreiflich ist – in der Reproduktion der Inschrift ein kleiner Fehler gemacht worden; vor der Zahl ΔΙ am Ende soll ЕНДКИ stehen; vielleicht ändern Sie das im Ex[emplar] für das Kloster? In diesem Jahr reise ich nach Pula. Bei einem folgenden Besuch in Jugoslawien werde ich Sie gerne besuchen.

Hochachtungsvoller

N[icolaas] van Wijk“¹⁰⁸³ (1r)

(rukopis, latinica)

¹⁰⁸¹ Desnica je pismo primio „13. XI. 1934.“

¹⁰⁸² Desnica je razglednicu Leidena primio „28. VII. 1935.“

¹⁰⁸³

„Leiden 24. 7. 1935.

Poštovani gospodine uredniče,
najlješe zahvaljujem na Vašem pismu, kao i na dvama primjercima svešćica *Magazina Sjeverne Dalmacije*. Jedan će dati ovdašnjoj Sveučilišnoj knjižnici. Smijem li Vas možda zamoliti da u moje ime pošaljete još jedan primjerak manastiru Krka? U reprodukciji natpisa došlo je do male pogreške – što je potpuno razumljivo; ispred broja [...] na kraju treba stajati [...] [...]; možda to možete promijeniti u primjerku za manastir? Ove godine putujem u Pulu. Prilikom sljedećeg posjeta Jugoslaviji rado ću Vas posjetiti.

S dubokim poštovanjem

N[icolaas] van Wijk“ (1r)

ANKA ZANELLA¹⁰⁸⁴

I.

ANKA ZANELLA – VLADANU DESNICI, SPLIT, 2. III. 1944.

„2. III. u Splitu – Dragi svi!

Primila sam Vladana i Ksenija pismo od 16 XI – ja sam vama pisala na 11 X preporučeno u Islam, a do danas nije mi uspjelo da vam ponovno pišem. Nekidan sam govorila sa Carićima – koji su imali veliku nezgodu. U kući buknuo požar i oba stana su mnogo oštećena. Mama Ksenije je primila vaša pisma!¹⁰⁸⁵ Naši u Zagrebu se mnogo boje za nas, a najviše smrti od gladi – no mi za njih smo u još mnogo mnogo većoj brizi! Upravo smo na mukama!

Kuća vaša, do danas, je onaka kako ste ju ostavili. Par dana iza promjene su neki vojnici polupali bili jedno staklo od kapije i oštetili ključanicu; pa ključanicu od Vladanovog stana i ispašao patent iznutra, u hodniku. Od trešnje bombardiranja puklo jedno staklo u kupaoni na III katu, i malko platforme palo u hodniku. Ja sam rastvorila sva vrata i sve prozore, da bude promahe, a sjedalice postavila između svakih vrata, tako se uzdam da ne bi popucala stakla uslijed bombe. Grilje su pritvorene, da lupežima ne bi izgledala sva kuća nenastanjena, jer i Lukinovići stanuju na Meje, a on samo ordinira 2 x dnevno. Lupeži su bili rastvorili kamarin ispod stuba i vrata stana u mansardi – ali su ih Lukinovići čuli. Drva sam prenijela iz kamarina u magazu, a na vratima istog zabila čavle, jer su pokvarili ključaonicu. Od mansarde ključaonicu smo popravili. Nadam se da vam stanovi neće biti rekvirirani, jer je sada minula opasnost od doseljenika, a moguće i ona od beskućnika. Svakako bih dala da se rekviriše prije mansarda, pa Vladanov stan, a prenijet će sve što je boljega u I katu. No opet se desio malheur sa vodom – ona ludiakinja ostavila pipac od lavele otvoren i kako ne spavaju u kući, sve dok je doktor došao tekla voda – ista šteta u I katu kao onaj put.¹⁰⁸⁶ U 8 sati u jutro sam otrčala tamo i skupila vodu do 10 – inače na pokućstvu ništa štete. Ima li što za jesti u ormaru u kuhinji u I katu? bojim se da je unutra miš. Pšenicu iz tinela sam prodala za 3020 Lit – a od pšenice iz magaze će vam gosp[odin] donositi ovoga pisma uručiti pare, popis računa vam prilažem. (1r)

Prostorije gde su bili Talijani su vam unajmljene za magazu Gradskom Vodovodu; taj i od Lacmanovića najam prima inž. Marasović.¹⁰⁸⁷ Lukinović mi uvijek nuđa najmove – pišite li, da vam pošaljem sve najmove?¹⁰⁸⁸ Na

¹⁰⁸⁴ Sva su ova pisma pohranjena u ovtiku „Prepiska s Ankom Zanella i drugima 1944 – 45“.

¹⁰⁸⁵ Enica Carić, majka Ksenije, supruge Vladana Desnice.

¹⁰⁸⁶ *malheur* (fr.) – nesreća, nevolja, šteta, nezgoda

¹⁰⁸⁷ [?] Lacmanović; Marin Marasović.

¹⁰⁸⁸ Dr. Juraj Lukinović.

1. XII. platila sam asikuraciju 9502 Kn a na 31. I također 840 Kn, na 17. II. za telefon 3550 Kn. Elektriku plaćam redovito. Referat od kuće i poslova je gotov, je li?

Šta bih nam pisala o nama? Žive jesmo a i prilično zdrave; sve ostalo hoću da prešutim.

Često i mnogo vas spominjemo; veoma veoma žalimo, što ste nam i vi daleki. U ovoj užasnoj pošasti da smo barem bili svi skupa; samo da Sudbina dade, da si budemo jednom svi na okupu mogli pričati kako nam je svakome bilo, i da nitko ne izostane! Eto naš dobri Uroš Miljuš neće biti među nama – užasnute smo od njegove nesreće.

Mama danas leži – ona vas i Zlata mnogo pozdravljaju. Ne treba da vam kažem koliko bi nas veselilo vaše pismo, jer znam da biste nam pisali rado kao i mi vama. Sve skupa vas mnogo i srdačno ljubi

A[nka]“ (1v)

(rukopis, latinica)

2.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, 28. III. 1944.

„VLADAN DESNICA

Islam, 28/marta 1944.

[prije bombardmana – V. D.]¹⁰⁸⁹

Draga Anka,

Primili smo tvoje pismo od 2/III, i to je ujedno bila prva vijest koju primamo iz Splita poslije augusta. Sad smo zadovoljni što znamo da ste dosada sve kako-tako preturili i ostali živi i zdravi. I mi smo dosta toga pretrpjeli: ja sa Ksenijom i djecom dva teška bombardmana Zadra i gubitak sve naše robe kao i dijela proizvoda koji smo tamo bili prenijeli (opljačkano); zatim bombardman (zračni) naših kuća, u Islamu, gdje su nam srušene dvije poljodjelske zgrade i nanesena velika šteta; te bezbroj drugih patnji i neugodnosti. Samo kad bi na tome ostalo; ali bojim se da će biti sve to gore.

Mnogo ti zahvaljujemo za brigu koju si imala oko naših poslova tamo. Ne znam kako da ti se odužim. Ja sam pisao g[ospodinu] Tolji¹⁰⁹⁰ da mi javi može li mi isplatu izvršiti u lirama, jer da bih inače dio novca opet vratio tebi u Split. Ali mora da je nastao nesporazum, jer mi je on, mjesto da odgovori

¹⁰⁸⁹ Riječ je o bombardiranju Splita u kojem je teško oštećena obiteljska kuća Desnica u Ul. Tomića stine 1.

¹⁰⁹⁰ Simetto Tolja.

pismeno kao što sam ga zamolio, odgovorio usmenom porukom iz koje nisam mogao razumjeti ništa. Ako dakle on opet donese novac u Split (kune), molim te da od tog novca platiš Hipotekarnoj banci naš dug na kući u Splitu (Part. br. 289), koji iznosi cirka (1r) 50.000:- lira, što će valjda biti pretvoreno, po relaciji 1 : 2.50, u 125.000:- kuna. Preostalih 159.000 kuna ili neka mi g[ospodin] Tolja isplati u Zadru u lirama po relaciji 1 lira za 5 kuna, ili – ako to neće – neka mi isplati u Zadru u kunama pa ču naći da promijenim kod koga drugoga. Ali nadam se da će g[ospodin] Tolja biti pravilno razumio moje pismo, pa da će ti donijeti samo 150.000:- kuna, od čega plati spomenuti dug, dok će ostatak vjerovatno biti zadržan u Zadru na moje raspoloženje.

Najam od Dr. Lukinovića¹⁰⁹¹ možeš predignuti pa zadržati kod sebe inkas.

Molim te spasi mi iz stana ovih nekoliko stvari za koje te je zamolila Ksenija pismom iz Zadra (koncem oktobra), u koliko to nisi već učinila.

Jako smo se zaželili Vas; u ovim strašnim vremenima čovjek nema uza se nikoga od svojih, pa nam je još teže. Zamisli da i sa stricem, koji je tako reći na dva koraka od nas, vrlo rijetko imamo veze i da po više sedmica ne prima-mo o njemu vijesti.

Mnogo srdaćnih pozdrava teti Toni¹⁰⁹², tebi i Zlati¹⁰⁹³. Pozdravi sve prijatelje, naročito moga Vladu¹⁰⁹⁴, za koga sa žaljenjem čujem da je jako oslabio; kad bi se odvažio pa Toljinim kamionom došao amo (t.j. do Benkovca ili do Smilčića), učinio bi mi yeliko zadovoljstvo, a uvjeren sam da bi i njemu ta promjena koristila. Neka svakako dođe.

Hvala ti još jednom na svemu,

Ljubi te Vladan“ (1v)

(rukopis, latinica)

2/PRILOG I

KSENIJA DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, 28. III. 1944.

„[(prije bombardmana) 28-III-1944 – V. D.]

Draga moja Anka, Vladan ti je već pisao o svemu, pa ti nadodavam par riječi. Molim te puno da mi spasiš, ako vidiš da je u opasnosti od pljačke, bar ono robe što je u škrinji u Vladanovoj sobi (kućne bjankerije i tapeti) i ono što je u škafetu žutog kanapea u tinelu (sako).¹⁰⁹⁵ U Zadru sam izgubila svu

¹⁰⁹¹ Dr. Juraj Lukinović.

¹⁰⁹² Tona Zanella, Ankina majka.

¹⁰⁹³ Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

¹⁰⁹⁴ Vlado, Vladimir Rismundo.

¹⁰⁹⁵ *bjankerija* (dalm.), *biancheria* (tal.) – rublje; *škafet* (dalm.), *scafetto* (tal.) – ladica

kućnu bjankeriju i to mi je sad jedino što imam. – Mnogo ti hvala na tvom zauzimanju i na vijestima. Zamisli da ni od mame ni od mojih nisam primila vijesti još od augusta.

Tetu Tonu¹⁰⁹⁶, Tebe i Zlatu¹⁰⁹⁷ mnogo ljubim i pozdravljam i uvijek vas se sjećam.

Tvoja Ksenija.“ (1r)

(rukopis, latinica)

3.

ANKA ZANELLA – VLADANU DESNICI, SPLIT, 12. V. 1944.

„Dragi svi skupa! 12. V. 1944. u Splitu.

Vaša 4 pisma od 28 marta stigla mi prilično brzo. Kuća Vam je još u redu. Čistim silnu prašinu koja se skupi zbog otvorenih prozora. Oprala sam svu nečistu rubeninu i postavila je na mjesto, kako sam najbolje znala. Ali sumnjam, da će Fanny¹⁰⁹⁸ biti zadovoljna, jer sam je oprala bez tekuće vode, sa ratnim sapunom i peglala bez električne pegle. Ćilime sam postavila tako, da nema straha, da bi moljci u njima uredili svoj glavni stan. Vuk visi na vješalici u hodniku. Ormar u kuhinji sam otvorila bez kovača, jer bi bilo rizično povesti ga u nenastanjen stan. Poprilici 1/3 onoga što je bilo u ormaru u kuhinji i u ormaru u kupatilu se sasma pokvarilo, neuporabivo. Ostalim 2/3ma sam učinila zračnu i sunčanu kupelj, pa se dade trošiti kao ratna hrana. Neizmjerno hvala!

Ona 2 sandučića ostala su u Nataše¹⁰⁹⁹ sobi kako su bila, to je nepokvarljivo, stoga ih ne diram. Neću da vam opišem koliko su miševi drski bili u ormarima u oba kupatila. U III katu uglavnom su se hranili papirom; ali u I su uništili hranjive proizvode, a osim toga nastanili su se u Natašinim papučama. U ormaru u kuhinji nisam opazila njihovo pljačkanje, a ipak ih se čulo?

Ne brigajte se, kad bi tko ‘reflektirao’ na stanove, ja ču udesiti najbolje – svakako će onaj na I katu ostati vama na raspolaganje, event[ualno] sa robom iz III kata budu li tražili cijeli i prazni III kat. Vladane i Nataša! pošaljite odmah izjavu za mene kojom me ovlašćujete da primam najmove od stanara u vašoj otsutnosti; isto tako za Marasovića¹¹⁰⁰ za najmove od lokala. (1r)

Neću da zadržim kod sebe vaše pare od stanarina u ovo nestalno doba, tako isto Marasović – zato odredite kako ćemo vam ih poslati.

¹⁰⁹⁶Tona Zanella, Ankina majka.

¹⁰⁹⁷Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

¹⁰⁹⁸Fanny Desnica.

¹⁰⁹⁹Nataša, sestra Vladana Desnice.

¹¹⁰⁰Marin Marasović.

Marasović ima okapanja sa Lacmanovićem. Dr Lukinović uporno zahtjeva da mi uruči stanařine, jer neće da mu se sakupi velika svota.¹¹⁰¹

Kako ćete odrediti da vam platim dug na Hipotekarnoj Banci? Sadašnja valuta je vrlo podesna da se plate stari dugovi – stoga požurite!

Marcela vas mnogo pozdravlja – omršavila je. Vlade R. će Vladanu pisati i on je jako spao.¹¹⁰²

Ovde je strašno – nemože se više disati od skupoće i nestasice – svaki dan nosi koje novo pogoršanje. Naši rođaci, prijatelji i znanci sele: Split je najpa-klenškiji kraj! Moji u Zagrebu kao i oni u Beogradu do sada su dobro; samo Ema¹¹⁰³ sa zdravljem slabo; iza gripe ostala je visoka ognjica i već 3 mjeseca je bolesna; bila je na pregledu u Klinici i nepronadoše joj uzroka. Mnogo vas spominjemo i želimo. Kad ćemo se vidjeti? Pišem sa jednim ratnim perom koje je brat motiki, pa zato ostavljam majki nastavak. Ljubi vas sve skupa A[nka]“ (1v)

„Carissimi! Sono molto triste perchè i miei at[t]ac[c]hi al fegato sono sempre più spessi, temo, che se ritardate non mi troverete. Cosa fanno le bambine? se potessi vederle; sempre parliamo da voi, ci mancate molto. Con Marcella il tema dei nostri discorsi siete voi, anch'essa molto vi desidera. Vi saluta e baci a tutti la vostra vecchia Zia“¹¹⁰⁴ (1v)

(rukopis, latinica)

4.

NATAŠA DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM,

B. D., [1944].¹¹⁰⁵

„VLADAN DESNICA

[prije bombardmana – naknadni upis V. D.]

Draga moja Anka,

Večeras smo primili tvoje pismo na koje ti odgovaram odmah u nadi da će se pružiti prigoda da ga pošaljem. – Neizmjerno ti hvala na svemu što činiš za nas. Znam koliko si i bez toga puna posla i brige. Nama je ovdje svakako; što se tiče ishrane nije nam loše, a inače prošli smo vrlo ružnih dana.

¹¹⁰¹ [?] Lacmanović, podstanar u ul. Tomića stine 1; dr. Juraj Lukinović.

¹¹⁰² Marcella Buzolić; Vlade, Vladimir Rismondo.

¹¹⁰³ Ema Bulat, rod. Zanella.

¹¹⁰⁴ „Najdraži moji! Jako sam potištena jer su moji jetreni napadi sve češći; bojim se da me, ako zakasnite, više nećete naći [živu]. Što rade djevojčice? Kada bih ih barem mogla vidjeti. Uvijek razgovaramo o vama, kako nam nedostajete. Vi ste tema naših razgovora s Marcellom; i ona vas se jako zaželjela. Sve vas pozdravlja i ljubi vaša stara Tetka“

¹¹⁰⁵ Sudeći prema bilješci Vladana Desnice („prije bombardmana“) i sadržaju ovog pisma, najvjerojatnije je ono napisano 28. III. 1944. godine.

Molim te da troškove što si imala za nas naplatiš od najmova. Ostalo o poslovima i kući piše ti Vladan.

I mi vrlo često mislimo na vas i spominjemo vas u našim razgovorima, sa žaljenjem za prošlim i strahom za (1r) budućnost. – Mama je odležala gripu i tek se danas digla a mene muči jako grlobolja već mjesec dana. Liječnika ni lijekova nema u čitavoj općini. Žao nam je što nema prigode da vam što posljemo; kad bi g[ospodin] Tolja¹¹⁰⁶ bio tako ljubazan da uzme poslali bi vam malo brašna i što drugo.

Pozdravi sve prijatelje. Vas sve skupa ljubi i pozdravlja

Tvoja Nataša (1v)

(rukopis, latinica)

4/PRILOG I

FANNY DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, B. D., [1944.]¹¹⁰⁷

„Mila moja Anka i teta Tone, sjećamo se uvijek vas i spominjemo vas, samo Bože nam daj da se jedan dan još mognemo sastati i o svemu pričati. Puno ti Anka zahvaljujem na svemu – i od naših prihoda daj nagradu što je oprala naše rublje i ostalo. Z bogom ljubim tetu Tonu i tebe i Zlatu tvoja Fany“¹¹⁰⁸ (1v)

(rukopis, latinica)

5.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, 18. V. 1944.

„VLADAN DESNICA

Islam. 18/V/[44]

[prije bombardmana – naknadni upis V. D.]

Draga Anka,

Nadam se da si primila moje pismo koje sam ti poslao brevimanu, kao odgovor na tvoje od 2. III. No poslije toga nemamo vaših vijesti; piši nam, bilo poštom (koja sad, rekbi, nekako funkcionira), bilo po g[ospodinu] Tolji¹¹⁰⁹ (to je možda sigurnije). G[ospodin] Tolja mi je isplatio splitsku pšenicu, ali nažalost isplatu je izvršio u kunama koje ovdje ne kolaju.

¹¹⁰⁶ Simetto Tolja.

¹¹⁰⁷ Slijedi u nastavku pisma Nataše Desnice.

¹¹⁰⁸ Tona Zanella, Ankina majka; Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

¹¹⁰⁹ Simetto Tolja.

Mi smo živi. O svemu drugome bolje da ne govorimo. Patnje ima svakojake. Premišljam da se sa Ksenijom i djecom vratim u Split, premda znam da ekonomski nikako ne bih mogao izaći kraju. Po svemu što čujemo, tamo za život trebaju fantastične sume, a mi spadamo u one iznimke koje su i za ovog, kao i za prošlog rata, nazadovale, i to znatno. Svakako, molim te da nam pišeš kakve su tamo cijene, prima li se aprovizacija i koliko će, te koliki su izdaci otprilike potrebnii za najskromniji (1r) život, a i o tome da li misliš da je, s obzirom na sve, u opće uputan moj povratak.

Da tebi uštetim tu dosadu, zamoliću g[ospodina] Tolju da plati moj dug Hipotekarnoj Banci, te mu dati odnosnu knjižicu i 130.000 kuna (dug iznosi cirka 125.000); ako on ne htjedne ili ne mogne, predaće tebi pa te molim da ti to urediš. Čvrsto sam uvjeren da će svi ti dugovi poslije rata biti brisani, ali eto volimo da ih isplatimo, pa neka bude.

Najmove od Dr. Lukinovića inkasiraj ti, a i g[ospodin] Marasović neka ti preda što je inkasirao.¹¹¹⁰ Ako ste vi, zbog slabe veze sa Zagrebom ili sličnih nepričika, momentano u situaciji da ne možete da od vaših primate gotovinu, molim te da zadržiš i upotrebiš za se te inkase, pa čemo kasnije to urediti; bilo bi besmisleno da to ne učiniš ako to vama može trebati. Dok nama ovde sad ne treba taj novac. Isto tako, ako je Vlade Rismundo¹¹¹¹ u nuždi, molim te da mu od toga dijela dadeš koliko mu treba. Nemam pojma koliko sad mogu iznositi ti najmovi, pa ako to ne doteče, možeš upotrebiti i eventualni pretičak (1v) koji ostane kad platiš dug. Ako što poslije toga preteče, pa ne htjedneš da zadržiš za sebe, kao i iznos koji si inkasirala u lirama, možeš da nam pošalješ po g[ospodinu] Tolji.

Žao mi je što dosad, radi očajnih saobraćajnih prilika, apsolutno nije bilo mogućnosti da vam pošaljemo što za hranu. Sutra se nadam da će u Zadar (po prvi put poslije nego nam je tamo propala sva roba; jer dok svakovrsni šverceri i pljačkaši danomice idu u Zadar na buljuke i iznose iz njega blago božje, dotle ja evo još nisam dobio dozvolu.) Ako pođem, vidiću bi li g[ospodin] Tolja htio da vam što donese svojim kamionom, samo mi javi što vam najviše treba. Nažalost, mesa i uopće svježih stvari biti će teško poslati, jer bi se, radi vrućine i neizvjesnog dana putovanja, lako pokvarilo. Najlakše bi vam bilo poslati kukuruza, pa ako vam toga treba, molim te da mi odmah javiš. (2r)

Mnogo mi pozdravi Cariće¹¹¹², Vladu, Peričiće¹¹¹³, g[ospodina] Marasovića, Dr. Lukinovića i druge prijatelje. Tebi, teti Toni i Zlati želimo sve najbolje; često na vas mislimo.¹¹¹⁴ Ko zna kad čemo se – i da li čemo se – vidjeti? Svi vas srdačno pozdravljamo.

Vaš Vladan

¹¹¹⁰ Dr. Juraj Lukinović; Marin Marasović.

¹¹¹¹ Vlade, Vladimir Rismundo.

¹¹¹² Carići, obitelj Ksenije Desnica.

¹¹¹³ Peričići, obitelj dr. Bože Peričića.

¹¹¹⁴ Tona Zanella, Ankina majka; Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

P.S. 20/V/[44.]

Večeras smo primili twoje pismo od 12/V. Hvala ti na svemu. – Molim te nastoj svakako, preko prijatelja, sudom ili bilo kako, da mi izguraš iz kuće onog gada Lacmanovića¹¹¹⁵. Nemaš pojma kakav je to gad i kriminalni tip. Mnogo bi mi bilo do toga da ga se oslobođim. Čujem osim svega drugoga, da je taj zlikovac, koji je neko vrijeme bio obukao ‘la camicia nera’, kasnije, za strahovlade u Splitu harangirao javno na ulici proti meni i pozivao da se provali u stan a mene da se strijelja.¹¹¹⁶ Naravno, to ne treba ni da mu se u formi aluzije natukne, ali gledaj bilo kojim načinom da ga izguraš.

Tvoj Vladan“ (2v)

(rukopis, latinica)

6.

NATAŠA DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM,
B. D., [1944.]¹¹¹⁷

„VLADAN DESNICA

[prije bombardmana – naknadni upis V. D.]

Draga Anka,

Puno nas je obradovoalo twoje pismo i vijesti o vama. O nama neću da ti pišem nego ču ti pričati ako Bog da da se sastanemo.

Za onaj ormar u kuhinji pozovi kovača neka otvori bravu, jer se ne sjećam gdje je ključ, i uzmi iz njega sve što ti može poslužiti. To molim te svakako jer je šteta da se miši kote i debljaju u njemu. Ako bi ti trebali ključi od ormara u mojoj sobi i ormaru u banju, naći ćeš ih u škabelu u mojoj sobi.¹¹¹⁸

Vrlo često mislimo na vas i na ostale prijatelje u Splitu; ne znamo ništa za Marcelu Buzolić. Pozdravi je puno i piši nam što je od nje kad se pruži prigoda.

Pozdravi i poljubi tetu Tonu i Zlatu, tebe voli i ljubi

Tvoja Nataša“¹¹¹⁹ (1r)

(rukopis, latinica)

¹¹¹⁵ [?] Lacmanović.

¹¹¹⁶ *la camicia nera* (tal.) – crna košulja (misli se na tzv. crnokošuljaše)

¹¹¹⁷ Najvjerojatnije priloženo uz pismo Vladana Desnice – Anki Zanella, Islam, 18. V. 1944.

¹¹¹⁸ *banj* (dalm.), *bagno* (tal.) – kupaonica; škabel (dalm.), *sgabello* (tal.) – noćni ormarić

¹¹¹⁹ Tona Zanella, Ankina majka; Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

6/PRILOG I

FANNY DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM,
B. D., [1944.]¹¹²⁰

„Draga moja Anka: Puno sam se zaželjela sviju vas, mi smo zdravi, a drugo kako mogu prilike da dozvole. Ponavljam ti ono što ti je već Nataša pisala – otvori ormare – i uzmi sve što ti je potreba. Preporučam ti kuću, i puno zahvaljujem na zauzimanju koje si nam do sada poklonila.

Ljubim dragu tetu Tonu, i molim te piši nam o njoj.¹¹²¹

Pozdravljam i ljubim te

Fanny“ (1v)

(rukopis, latinica)

7.

ANKA ZANELLA – OBITELJI DESNICA, SPLIT, 10. VI. 1944.

„10.VI.44.

Dragi moji, ovo tužno pismo!

3 juna osvanuo crn za Split, zavio na stotine obitelji u crno, hiljade ostale bez krova. I vaša je kuća nastradala: bombe su pale na vanjskom uglu i u dvorištu. Krov i potkrovље su srušeni – III kat većim dijelom – kuhinje od gornjih katova srušile su se u kuhinju I kata. Kuhinja III kata srušila se u ordinaciju Lukinovića¹¹²². Stube su zatrpane ruševnim materijalom i napola porušene do II kata. Izgleda, pokućstvo u Vladanovoj biblioteci i spavaćoj sobi nije sasvim stradalo, možda ni ono u blagovaoni? Lukinoviću su najviše stradali kuhinje i ordinacija. U I katu uništena je kuhinja, ali možda će se kuhinjsko suđe koje je bilo zatvoreno spasiti. Inače pokućstvo u I katu nije pretrpilo štete – polupana su samo neka stakla. Vrata stana do kojih su pale ruševine iz kuhinje su mnogo oštećena, stoga je stan otvoren; do danas se još nisu mogla popraviti i zatvoriti, jer nema radnika, svi su se razbjegli. Ja sam mnogo tamo – Lukinović odnaša pokućstvo, a kad nije u kući zatvara kapiju. Sa Marasovićem¹¹²³ sam bila u kući 2 puta: on je mišljenja, da bi Vladan došao amo, za odrediti šta će učiniti da se usmeno sporazumi sa njim. Mora se svakako praviti jedan privremeni krov; odnijeti ruševni materijal, koji bi tokom vremena srušio stube. Ako se ne napravi privremeni krov voda može da nanese takovu štetu,

¹¹²⁰ U nastavku prethodnog pisma Nataše Desnice – Anki Zanella.

¹¹²¹ Tona Zanella, Ankina majka.

¹¹²² Dr. Juraj Lukinović.

¹¹²³ Marin Marasović.

da će drvena građa potpuno propasti. Molim Vas, Vladane i Nataša, kako vam pisah u zadnjem pismu, pošaljite hitno meni i Marasoviću punomoći zbog kirija: meni za stan, Marasoviću za lokale. Lacmanović¹¹²⁴ neće platiti. Naznačite koliko plaća Lukinović a koliko Lacmanović. Također Fanny nek mi pošalje punomoć da pridignem pensiju. Dr Bay joj poručuje, jer tko zna što može biti od fonda?¹¹²⁵

Sve ovo što vam javljam je veoma žalosno, ali su ovo popravljive nezgode – al nas je zadesila strašna, neprolazna bol: naša mila, jedinstvena Ema¹¹²⁶ je umrla četvrtog maja. Sepsa cronica, al zapravo i ona je žrtva ovoga groznog rata. Izgleda da profesor nije spočetka (1r) razumio bolest. Pred 8 mjeseci natukla joj cipela nogu. Napravio se abses, morali ga 2 put rezati; kako u klinici nije bilo mjesta, nastavilo se liječenje kod kuće. Pošto nema ni lijekova ni zavojnog materijala, sve joj Srećko¹¹²⁷ slao. Poslije se pojavio abses na vratu, iz uha – to je bio početak konca: uslijedio meningitis. Odnesena je u kliniku, međutim prekidoše sa injekcijama … u istoj zgradi gđe je Silvio¹¹²⁸ izdahnuo svršila je i ona.

Ostavila nas utučene i neutješne – majka je pred smrt moralu ovu užasnu bol imati – vi možete razumjeti našu bol … ništa nije groznije od smrti!

Zlata se vjerila sa Dr Šakićem – ali tko zna što i njih i sviju nas čeka?¹¹²⁹

Majka vas pozdravlja i poručuje, da Vam nema snage za pisati; obe plačemo, a vi znate koliko su ovakve suze nepresušne. Ljubi vas sve vaša

Anka“ (1v)

(rukopis, latinica)

8.

VЛАДАН ДЕСНИЦА – АНКИ ЗАНЕЛЛА, ИСЛАМ,
16. VI. 1944.

„Islam, 16/VI/1944

Draga Anka,

Iz pisma Dr. Iva Carića doznali smo za smrt dobre tete Eme.¹¹³⁰ Zamišljamo kakav je to udarac bio za Zlatu i za tebe, a napose za tetu Tonu, kojoj je

¹¹²⁴ [?] Lacmanović.

¹¹²⁵ Fanny Desnica; dr. Rikard Bay.

¹¹²⁶ Ema Bulat, rođ. Zanella.

¹¹²⁷ Srećko Zanella, Ankina brat, tada u Zagrebu.

¹¹²⁸ Silvio [?].

¹¹²⁹ Zlata Bulat, Ankina nećakinja; dr. Dinko Šakić.

¹¹³⁰ Dr. Ivo Carić, ujak Ksenije Desnica; Ema Bulat, rođ. Zanella.

evo bilo suđeno da u starosti, pored svih ovih općih strahota, doživi još i tu najveću žalost za jednog roditelja.¹¹³¹

Žao mi je da Vam nismo bliže pa da vam možemo biti do potrebe pri ruci, kao što ste i vi nama bili uvijek, pa i u sličnoj prilici, pred tri godine.

U mislima smo uvijek s vama, i nema dana kad vas ne spomenemo po deset puta. Saosjećamo s vama i ljubimo vas

Vaš Vladan

Draga moja Anka, dojmila nam se mnogo vijest o žalosti koja vas je zadesila sviju, a po [...]to jadnu tetu Tonu koju ni ta (1r) nevolja nije mimošla. Tebi, Zlati i svima moje najiskrenije žalovanje. Svi Vas ljubi Ksenija.“ (1v)

„Carissima zia Tone e Anka,

Con vivo dolore appresi la morte della nostra buona e cara Emma. Non trovo parole di confortavi perché il colpo è terribili, ma prego Iddio che dia forza alla nostra vecchià Teta Tone di superarlo. Ti prego Anka di condolerti con Zlata da parte mia è dirgli che mi creda, che piango con vero dolore anch'io la cara sua mamma.

Vi bacio tutte affettuosamente e rininovo le condoglianze. Vostra Fanny.“¹¹³²
(2r)

„Draga Anka,

Pridružujem se saučešćem mojih za smrt drage tete Eme. Molim te da pozdraviš i izraziš saučešće Zlati. Sve vas ljubim. Nataša.“ (2v)

(rukopis, latinica)

¹¹³¹ Zlata Bulat, Ankina nećakinja; Tona Zanella, Ankina majka i Zlatina baka.

¹¹³² „Najdraže teta Tone i Anka,

s velikom bolji primila sam vijest o smrti naše dobre i drage Emme. Ne nalazim riječi utjehe jer je udarac strašan, ali molim Boga neka dade snage našoj staroj teti Toni da ga prevlada. Molim te, Anka, prenesi moju sućut Zlati i reci joj neka mi vjeruje da s istinskom boli plačem i ja za njezinom dragom mamom.

Sve vas srdačno ljubim i još jednom izražavam sućut. Vaša Fanny.“

9.

VЛАДАН ДЕСНИЦА – АНКИ ЗАНЕЛЛА, СМИЉЧИЋ,
17. VI. 1944.

„Smilčić, 17/VI

Draga Anka,

Popodne sam došao u Smilčić i našao tvoje pismo od 10/6, kao i jedno Marcellino¹¹³³ od 9/6, iz kojih doznajem propast naše kuće. Ja ne mogu da dođem tamo, i radi poteškoća saobraćaja i propusnice, i radi toga što ne mogu da ostavim ovdje moje, gdje se ne možemo da obranimo od pljačke i delinkventstva seljaka.

Zato molim te da ti sa g[ospodinom] Marasovićem¹¹³⁴ poduzmete što je potrebno da se spasi ono što se spasiti dâ, to jest vrijednije pokretnine, rublje itd. prenesite na sigurnije mjesto, dajte napraviti kakav provizorni krov i nastojte osigurati vrata, jer se najviše bojim pljačke. Jedan krasan orijentalni tepih nalazi se ili u jednoj škrinji u mojoj biblioteci (na III. katu) ili možda u onom žutom divanu u blagovaoni; ako možete bez velikog truda i muke, (1r) spasi taj tepih i prenesi k sebi.

Već skoro pred mjesec dana spremio sam ti duže pismo i paket sa 130.000 kuna da mi platiš hipotekarni dug, pa sam uspio tek juče da to pošaljem g[ospodinu] Tolji¹¹³⁵ (a ne znam kad će on to primiti). Kad ti stigne to pismo sa novcem, novac upotrebi za najpreče što treba oko kuće (taj provizorni krov i slično), a jedan dalji takav iznos u istu svrhu poslaću ti čim budem mogao da ga dostavim g[ospodinu] Tolji.

Neka do potrebe ovo pismo posluži tebi i g[ospodinu] Marasoviću kao legitimacija i kao ovlaštenje da poduzmete, raspolažete, iznesete iz kuće i t. d. sve što nadete za shodno. Naročito nastojte da spasite od pljačke što i koliko možete, bilo tako da prenesete što možete k sebi, a što ostane da osigurate i da zaključate kuću kako se bolje može. – Eto vam dakle *pleins pouvoirs*.¹¹³⁶ (1v)

Za smrt drage tete Eme¹¹³⁷ doznali smo iz pisma Ive Carića, kako sam ti već pisao. Potreslo nas je tim više što je došlo sasvim iznenada i što nismo ni znali da je bolesna. Znam dobro kakav je to udarac za sve vas, ali je za tetu Tonu¹¹³⁸ najgore. Draga Anka, znam kakve su teškoće saobraćaja, naročito sa jednom

¹¹³³ Marcella Buzolić.

¹¹³⁴ Marin Marasović.

¹¹³⁵ Simetto Tolja.

¹¹³⁶ *pleins pouvoirs* (fr.) – pune ovlasti

¹¹³⁷ Ema Bulat, rođ. Zanella.

¹¹³⁸ Tona Zanella, Ankina majka.

starijom osobom, ali ako u Splitu postane nemoguć dalji boravak, dodite svi
(sa Zlatom) amo k nama.¹¹³⁹ To bi mi vruće željeli, a ako se dogovorite sa
g[ospodinom] Toljom¹¹⁴⁰, to neće biti neostvarivo. Ja bih kočijom došao pred
vas u Biljane ili u Zemunik, samo mi javite na vrijeme kad dolazite.

Pišem ti u hitnji i neuredno, a iz Islama ču ti se valjda opet javiti. Čuvajte
se i sklonite se iz Splita, a najbolje da dođete amo.

Sve vas ljubimo Vaš Vladan (2r)

P.S.

Visinu najmova ne znam, jer dok smo bili u Splitu plaćali su još u lirama.
Nego mislim da će s Dr Lukinovićem biti lako; neka sâm obračuna i plati
koliko hoće. Jest ‘Brazzan’, ali se možeš slobodno povjeriti njegovoj savjesno-
sti.¹¹⁴¹

Gledaj – u granicama mogućeg i lako ostvarivog – da nam spasiš posteljni-
nu (ruble, kuverte ecc.), jer smo s tim vrlo loše pošto nam je u Zadru sve to
propalo (čak ni vjenčani prsten nisam spasio).

Hvala ti na svemu.

V[ladan]“ (2v)

„Ovlaštujem Gospodjicu Anku Zanella da podiže kod Advokatskog Miro-
vinskog Fonda moju penziju iza pok. muža Dr. Uroša Desnice, kako zaostale
mjesece, tako i dalje sve do konca rata.

Islam (Smilčić), 17/VI/1944

Fanny ud. Dr. Uroša Desnica^{1142“} (1r)

„Ovlaštujem Gospodjicu Anku Zanella da naplaćuje najmove naše kuće u
Splitu, Tomića Stine br. 1, te da poduzima sve pravne akte koji spadaju kako
u redovnu tako i u vanrednu upravu.

Islam (Smilčić), 17/VI/1944

Vladan Desnica

Nataša Desnica^{1143“} (1r)

„VLADAN DESNICA

Ovlašćujemo Gospodina Marina Marasovića, graditelja iz Splita, da uprav-
lja kućom naše vlasnosti u Splitu, Tomića stine 1, da pobira najmove, vrši po-

¹¹³⁹ Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

¹¹⁴⁰ Simetto Tolja.

¹¹⁴¹ Dr. Juraj Lukinović.

Brazzan od Brazza (tal.) – Brač; ovdje: Bračanin

¹¹⁴² Prilog uz pismo Vladana Desnice – Anki Zanella, Smilčić, 17. VI. 1944. Rukopis Vladana Desnice, a drugi potpis
Fanny Desnica.

¹¹⁴³ Isto.

pravke, preuzima preinake, daje otkaze, prikazuje molbe za otštete kvarova nastalih uslijed bombardmana, te uopće da poduzima sve akte koji spadaju u redovnu upravu, kao i one koji zahtijevaju današnje iznimne potrebe.

U Islamu (Smilčić), 20/VI 1944

Vladan Desnica

Nataša Desnica¹¹⁴⁴ (1r)

„Ovlašćujemo Gospođicu Anku Zanella da upravlja kućom naše vlasnosti u Splitu, Tomića stine 1, da pobira najmove, vrši popravke, preuzima preinake, daje otkaze, prikazuje molbe za otštete kvarova nastalih uslijed bombardmana, te uopće da poduzima sve akte koji spadaju u redovnu upravu, kao i one koji zahtijevaju današnje vanredne potrebe.

U Islamu (Smilčić), 20/VI 1944

Vladan Desnica

Nataša Desnica¹¹⁴⁵ (1r)

(rukopis, latinica)

IO.

NATAŠA DESNICA – ANKI ZANELLA, B. MJ., 19. VI. 1944.

„19-VI-1944.

Draga moja Anka,

Tvoje pismo od 10. VI. u kom nam javljaš o bombardmanu naše kuće, primili smo 17. og. u veče. Vladan ti je odmah odgovorio i dao upustva što da radiš, jer je njemu ili bilo kome od nas nemoguće doći tamo iz saobraćajnih i drugih razloga.

Možeš pomisliti kako nas je potresla ta vijest i kako smo u brizi što će biti od ono malo robe što nam je ostalo, znajući po iskustvu iz Zadra kako se pljačkaju bombardirane i napuštene kuće. Zato te toplo molimo da nam spasиш i preneseš na sigurno mjesto rubeninu, ličnu robu i kuverte i tapete. Rubenina se nalazi u ormaru u maminoj sobi i nešto u ladicama stola u tinelu; lična roba i ostalo u ormaru u mojoj sobi, komoncini i mračnoj sobici u dnu hodnika.¹¹⁴⁶ Ako nemaš ključa otvori pomoću alata. Mama će danas pisati Marcelli¹¹⁴⁷ neka ti pomogne i neka uzme nešto robe kod sebe. Znam, draga Anka, koliku

¹¹⁴⁴ Rukopis Vladana Desnice, a drugi potpis Nataše Desnica.

¹¹⁴⁵ Isto.

¹¹⁴⁶ komoncin (dalm.), dem. od *comò* (tal.) – niski ormarić s ladicama

¹¹⁴⁷ Marcella Buzolić.

smo brigu navalili na tebe, ali je, nažalost, nama onemogućen dolazak tamo. Poslali smo ti punomoći za kuću i za mamu koje ćeš, nadamo se, primiti zajedno s Vladanovim pismom.

Za smrt jadne tete Eme doznali smo iz jednog pisma Dr. Carića i odmah pisali Zlati i vama.¹¹⁴⁸ Dobro znamo i shvaćamo vašu bol, (1r) a naročito žalimo tetu Tonu kojoj je kao majci i u njezinim godinama taj udarac najteži.¹¹⁴⁹

Ovih dana bombardirani su Obrovac i Benkovac; srećom nije bilo ljudskih žrtava ni velikih materijalnih šteta. Barba Boško¹¹⁵⁰ i njegovi još su tamo. Mi smo im već nekoliko puta pisali da dođu, ali izgleda da se boje napustiti kuću radi pljačke, a i oni su ovog rata materijalno već mnogo stradali.

Imate li vijesti od vaših iz Zagreba? Kad im budeš pisala pozdravi ih.

Često vas spominjemo žaleći što ste nam daleko. Ljubimo vas i pozdravljamo.

Tvoja Nataša“ (1v)

(rukopis, latinica)

II.

ANKA ZANELLA – VLADANU DESNICI, SPLIT, 26. VI. 1944.

„26.VI.44.

Dragi moji!

Uroš Kovačević nam reče, da ste svi dobro i da Ksenija očekuje bebu. Od mame i od mene najljepše čestitke i želje Kseniji i Vladanu. Ovo će biti pravi Islamski proizvod – Made in Islam.

Nadam se, da ste primili moje zadnje pismo sa informiranjem od 3. juna?

Prikazala sam molbe čije vam prepise prilažem.¹¹⁵¹ Pošto sam popratila sa usmenom molbom prijatelju pri općini, nadam se u uspjeh.

Molbu za zgradu ne mogu prikazati ja, već samo vlasnici: mora se zvati biližnika i inženjera na lice mjesta – oni sastavljaju opis oštećenja zgrade koji bude prikazan tehničkom odjeljenju na općini (Inž. Pr. Ćulic).¹¹⁵² Vlasnik se može pogoditi sa kojim poduzetnikom koji odnosi ruševine iz zgrade, za rad on sebi pridržava porušeni materijal. Ovo je najpovoljniji uvjet za vlasnika. Sve mi je ovo kazao inž. Pero Machiedo, koji je šef III kruga N[arodne] Z[aštite] u koji spadate vi. Ono što je Marasović¹¹⁵³ rekao, ja sam vam pisala. Požuri, Vladan-

¹¹⁴⁸ Ema Bulat, rod. Zanella; dr. Ivo Carić; Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

¹¹⁴⁹ Tona Zanella, Ankina majka.

¹¹⁵⁰ Boško Desnica.

¹¹⁵¹ Prilozi I. i II. u nastavku pisma.

¹¹⁵² Ing. [?] Ćulic.

¹¹⁵³ Marin Marasović.

ne, doći jer svaki dan odlaganja povećava štetu! Nekidan je kiša došla ravno iz neba u kuhinju I kata – a sa plafona u Nataše¹¹⁵⁴ sobu i dr. Informirala sam se za privremeni krov kod znanca kojemu se isto desilo – koštao ga 300.000 Kn.

Prekjučer sam opazila da su se na stubama proširile pukotine: popuštaju od težine ruševine.

Od pljačke sam osigurala kao što vidite po priloženom prepisu računa drvodjelca – platila sam odmah, premda od Lukinovića još nisam primila najjam!¹¹⁵⁵

Pošto je onim sandučićima šećera prijetila opasnost, prodala sam ih gosp[odinu] Tolji¹¹⁵⁶ – on će Vam uručiti novac.

Molim i ponavljam (hitno!) pošaljite mi punomoć na Marasovića zbog najmova od obih lokal.

Onaj lopov Lacmanović¹¹⁵⁷ neće da plati – i neće da kaže koliki je najam – pišite mi da znamo koliko. (1r)

Savjetujem vas, da mu otkažete i da najmite drugom za viši najam, n. pr. Vodovodu. Imate izlike da zbog popravke za zgrade trebate onaj lokal. To i Marasović misli.

Carić-Bulić iza požara uhvatili su i direktni pogodak – zgrada se sasvim srušila – sve im je uništeno! Giunio dobro. Svi vas pozdravljaju. Gđa Enica mi je pisala, vrlo zabrinuta za vas, nemam još prilike da joj odgovorim.¹¹⁵⁸

Kako je nama možete zamisliti – nesreća naše Eme nas je svih utukla – mama malaksava sve više – svako 4-5 dana ima visoku ognjicu od žuči. Pozdravljamo i ljubimo vas.

Vaša

A[nka].“ (1v)

(rukopis, latinica)

I2.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, 6. VII. 1944.

„VLADAN DESNICA

Islam, 6 jula 1944

Draga Anka,

Još od svibnja nastojim da ti pošaljem novac potreban za isplatu hipotekarnog duga, ali mi je nekidan vraćen i novac i pisma, koji nisu imali sreće

¹¹⁵⁴ Nataša, sestra Vladana Desnice.

¹¹⁵⁵ Juraj Lukinović; Prilog III.

¹¹⁵⁶ Simetto Tolja.

¹¹⁵⁷ [?] Lacmanović.

¹¹⁵⁸ Carići, obitelj Ksenije Desnica; Bulići, obitelj Marije, supruge Ivana Carića; Zorka Giunio, tetka Ksenije Desnica; Enica Carić, majka Ksenije Desnica.

da krenu za Split. Juče sam ti ta zaostala pisma poslao poštom, a danas ču ti, uz ovo pismo, nastojati da pošaljem, takođe poštom, 200.000 kuna da ih, zajedno sa g[ospodinom] Marasovićem¹¹⁵⁹ upotrebiš za popravak kuće (krov), a eventualni pretičak da predaš na otplatu hipotekarnog duga Part. 289.

Ponovno te molimo, gledaj svakako da spasiš iz kuće, naročito iz mog stana, što možeš, bilo tako da preneseš k sebi ili u druge rodbine (Carić, Marcella, Marasović i t.d.), ili tako da zatvoriš u mamin stan. Osobito bi mi bilo do toga da se spase slike, nešto knjiga i drugi vrijedniji predmeti.

Molim te javi nam svakako jesli li (1r) svojedobno bila prenijela k sebi nešto srebra i onaj originalni perzijski tepih, što smo ti bili pisali još iz Zadra, u oktobru ili novembru 1943.

Meni je apsolutno nemoguće sad doći u Split, bar do Ksenijinog porođaja.

Primili smo tvoje pismo od 26/6. Mislim da ćeš na osnovu punomoći koje smo ti poslali moći da predaš i molbu za štete na samoj zgradici. Molim te da učiniš i to, kao i sve drugo što ti i g[ospodin] Marasović nađete za shodno, tako na pr. da dadeš iznijeti ruševine, popraviti krov (odnosno napraviti drveni) i t.d., a ako i kad bude slobodan pristup u mojoj stan, ponovo te lijepo molim spasi nam štogod možeš od pokretnoga, naročito knjige, slike i slično.

Gledajte svakako izgurati Lacma-(1v)-novića¹¹⁶⁰ bilo kojim načinom. Puno-moć vas i na to ovlaštava.

Novac koji inkasiraš nemoj nam nikako slati amo: dvostruka je muka da ti šalješ amo pa mi opet tebi.

Ja ne mogu nikako tamo jer mi, osim svih zapreka, ni sa zdravljem nije dobro. Nataša¹¹⁶¹ je takođe bolesna. Zamisli kako je Kseniji u onom stanju i mami u onim godinama. Uopće smo u očajnim prilikama.

Prilažem ti jedno pismo za Dr. Iva Carića, jer mu ne znamo adresu.

Puno pozdravi našu tetu Tonu¹¹⁶² od strane svih nas. Ljubimo vas i pozdravljamo.

Vaš,

Vladan“ (2r)

(rukopis, latinica)

¹¹⁵⁹ Marin Marasović.

¹¹⁶⁰ [?] Lacmanović.

¹¹⁶¹ Nataša, kćer Ksenije i Vladana Desnice.

¹¹⁶² Tona Zanella, Ankina majka.

I2/PRILOG I

KSENIJA DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM,
6. VII. 1944.¹¹⁶³

„Draga moja Anka, od mnogih pisama što smo poslali tebi i mojem ujaku Cariću¹¹⁶⁴ sigurno je mali broj stigao, zato ti opet ponavljam da se, koliko umiješ, ti zauzmeš, i da kažeš mojim tetama neka one sve što je moguće ponesu negdje iz mog stana. Osobito to važi za ona 3 perzijska tepiha, srebreninu i rubeninu, te koji vrijedniji predmet, slike, knjige i t.d. Znam da će biti teško raditi usred ruševina, ali isplati se potrošiti za to koliko treba, jer ćemo teško opet moći te stvari kupiti. Žao mi je što teti Toni¹¹⁶⁵ nije dobro, puno, puno je poljubi – tebi zahvaljujem na zauzimanju za sve i grlim te tvoja

Ksenija

P.S. Stvari većeg volumena, te slike, knjige i t.d. mogli bi staviti u mamin stan, sada kad su vrata popravljena.“ (2v)

(rukopis, latinica)

I2/PRILOG 2

FANNY DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, 6. VII. 1944.¹¹⁶⁶

„Draga moja Anka,

Pisala sam ti nazad više vremena i zamolila za neke stvari da mi spremiš i sačuvaš – koliko ti je u mogućnosti. Mi smo ostali bez robe i bez svega i prije nesreće koja nas je zadesila bombardiranjem Splita. Ako slučajno nijesi pismo primila u istome sam te molila da mi preneseš kod sebe – da mi ne pokradu – rubeninu iz mog ormara u spavaćoj sobi i ladici od stola u tinelu, kao i kuverte [...]mine stramace i tepihe i što drugo nađeš za shodno.

Nama nije moguće odavde (3r) se micati radi više uzroka. Što se tiče našega stana i robe ovlašćujem tebe da uradiš sve što misliš da je potrebito. Žao mi je čuti od naše drage tete Tone¹¹⁶⁷ da joj nije dobro. Kod nas nije loše sa zdravljem, a inače kako Bog hoće.

Ksenija ovoga mjeseca očekuje porođaj.

Kako je Zlata¹¹⁶⁸? Pisala sam joj, ne znam da li je primila.

¹¹⁶³ U nastavku pisma od 6. VII. 1944., na str. 2v.

¹¹⁶⁴ Dr. Ivo Carić, ujak Ksenije Desnica.

¹¹⁶⁵ Tona Zanella, Ankina majka.

¹¹⁶⁶ U nastavku istog pisma, na str. 3r – 3v; Desničinom rukom kasnije je upisan nadnevak „6 – VII – 1944“.

¹¹⁶⁷ Tona Zanella, Ankina majka.

¹¹⁶⁸ Zlata Bulat, Ankina nećakinja.

Oprosti na zanoveti – ti devi essere più che struffa¹¹⁶⁹ – osobito sada kad imaš i drugih briga.

Tetu Tonu i tebe ljubim i od strane Nataše¹¹⁷⁰

Vaša

Fanny

Ljubi vas sve Nataša“ (3v)

(rukopis, latinica)

I3.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, ZADAR,
18. VII. 1944.

„Zadar, 18/VII/44.

Draga Anka,

Nema saobraćaja niti ikakva sredstva da se pošalje ni pismo ni novac. Zato shvati situaciju, ponavljam još jednom: dajemo ti najšira ovlaštenja da preduzmeš sve što treba i što nađeš za shodno. Isto tako G[ospodinu] Marinu Marasoviću.

Mi smo živi. Ksenija još nije rodila. Nadamo se koncem mjeseca. Javi kako ste vi.

Srdačno vas ljubimo sve

Tvoj Vladan

P.S. Ovlaštujemo te da pribaviš novac potrebit za popravke i druge troškove bilo tako da što (1r) inkasiraš za nas, bilo da učiniš dug za naš račun i naše ime. Isto važi i za G[ospodina] Marasovića.

Vladan“ (1v)

(rukopis, latinica)

I4.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM, 26. VII. 1944.

„Islam, 26/VII/[19]44

Draga Anka,

Juče ujutro rodio se mali Uroš¹¹⁷¹; sve je – bar dosada – proteklo u najboljem redu. To nam je eto jedini radosni događaj u posljednje vrijeme, drugo

¹¹⁶⁹ *ti devi essere più che stuffa* (venec.), *tu devi essere più che stufa* (tal.) – mora da ti je svega više nego dosta

¹¹⁷⁰ Nataša, sestra Vladana Desnice.

¹¹⁷¹ Uroš, sin Ksenije i Vladana Desnice.

sve ide da gore ne može. Od Vas nemamo nikakovih vijesti niti uopće znamo kako je tamo.

U pogledu kuće, ponavljam ti molbe i ovlaštenja iz zadnjih pisama.

Priložno pismo molim te predaj Carićima¹¹⁷² – ne znamo im adrese.

Sve vas ljubimo

Vaš Vladan“ (1r)

(rukopis, latinica)

I5.

III. ZAŠTITNI KRUG N[ARODNE] Z[AŠTITE] –
DRUŠTVOVNOM UREDU N[ARODNE] Z[AŠTITE], SPLIT,
27. VII. 1944.¹¹⁷³

„III. ZAŠTITNI KRUG N[ARODNE] Z[AŠTITE]

Br. 326/44

DRUŠTVOVNOM UREDU N[ARODNE] Z[AŠTITE]
SPLIT

Gosp *Desnica Vladan*

Sa stonom *Tomića stine* ul. br. 1

Vlasnost *Desnica Vladan i Nataša*

Oštećeno po kategoriji *B*

Split 27. VII. 1944.

A. Senjanović“ (1r)

(strojopis, latinica)

I6.

ANKA ZANELLA – DRUŠTVOVNOM UREDU NARODNE
ZAŠTITE, SPLIT, B. D., 1944.

„Društvonom Uredu Narodne Zaštite u Splitu

Za bombardiranja 3 lipnja nastrandala je kuća vlasnosti Vladan i Nataša De-snica u ulici Tomića Stine br. 1.

Kuhinje i stube podkrovlja, trećega i drugoga sprata srušile su se u kuhinju prvog sprata. Osim cijele prostorije kuhinje, koja više ne postoji, oštećeno je mnogo pokućstvo cijelog stana, sastojeći se od 5 soba i nuzprostorija. Sav stan kao uopće sva zgrada su neuporabivi.

¹¹⁷² Carići, obitelj Ksenije Desnica.

¹¹⁷³ 1 list, 1 stranica, potvrda, memorandum u obliku štambilja, latinica, strojopis, kurzivni upisi – rukopis.

Molim naslov da dođe ususret nastrandalima u ovoj teškoj nezgodi i da im dade pripomoći da bar donekle nadoknade štetu.

Za odsutne:

Fanny udova Dr. Uroša Desnice

Nataša kćer Dr. Uroša Desnice

Rodica i punomoćnica A. V. Zanella

Vrazova ul. 5. Split

Za Dom Spremni!“ (1r)

(rukopis, latinica)

I7.

ANKA ZANELLA – DRUŠTVOVnom UREDU NARODNE ZAŠTITE, SPLIT, B. D., 1944.

„Društovnom Uredu Narodne Zaštite u Splitu

Za bombardiranja 3 lipnja nastrandala je kuća vlasnosti Vladan i Nataša Desnica u ulici Tomića Stine br. 1.

III kat je podpuno srušen i nepristupačan, tako da je sve uništeno što se u njemu nalazilo.

Pokućstvo se sastojalo od: 2 spavaće sobe, blagovaonice, biblioteke, radne sobe, kuhinje, služinske sobe, kupatila, zahoda i hodnika. Osim toga u stanu je bila kućna rubenina: 6 madraci, više jastuka, 3 velika i 2 manja čilima, srebrni pribor za 12 osoba, više komada srebrnine, porculanski service za stol za 12 osoba, servici za čaj i t.d., staklenina i više komada kristalnih predmeta. Nekoliko originalnih slikarskih i vajarskih radova.

Molim Naslov da dođe ususret nastrandalome u ovoj teškoj nezgodi i da mu dade pripomoći za djelomično nadoknadi štetu.

Za odsutnoga Vladana Desnicu

Rodica i opunomoćenica

Anka V. Zanella

Vrazova br. 5 Split

Za Dom Spremni!“ (1r)

(rukopis, latinica)

I8.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, VIS, 30. X. [1944.]

„Vis, 30/X

Draga Anka,

Evo smo napokon dočekali da je Split oslobođen, pa će i saobraćaj među nama i sve drugo biti znatno olakšano. Ksenija sa djecom, kao i mama i Nataša¹¹⁷⁴, još su u Islamu i tu će ostati do daljega, a ja sam evo ovdje na prolasku za Hrvatsku, jer sam dodijeljen na rad u ZAVNOH, gdje ću vjerovatno ostati nekoliko mjeseci. Nadamo se da ste vi živi i zdravi. Vruće vas molim, tebe i svu rodbinu i prijatelje, da mi nastojite sada spasiti što od moje robe iz porušenog stana, jer kako nam je i u Zadru sve propalo, to smo ostali bez igdje ičega. Nastojte oslobođiti skale od ruševina da se može roba iznijeti. Najviše mi je do toga da mi se spase vrijednije stvari, (1r) knjige i slike, kao što sam ti pisao u ranijim pismima, a po mogućnosti i svu ostalu robu i pokućstvo daj prenijeti u mamin stan.

Čim se oslobodi Zagreb, sigurno ću tamo pa ću vidjeti Srećka¹¹⁷⁵. Ako hoćeš da mu pišeš, pošalji po Jeku¹¹⁷⁶ amo barba Bošku¹¹⁷⁷, koji će mi proslijediti za Bari, gdje ću sigurno više dana morati da čekam na avionsku vezu za Zavnoh.

Srdačan pozdrav svima, Vaš

Vladan“ (1v)

(rukopis, latinica)

I9.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, BARI,
14. XI. 1944.

„Bari, 14/XI/[1944]

Draga Anka,

Još sam ovdje, u očekivanju da ću moći avionom gore. Ako to ne bude moguće skorih dana, vratiću se u Split ili Zadar, pa ću se uputiti pješke u ZAVNOH.

Znaš li što o mojima? Nemam od njih nikakovih vijesti. Ako što znaš, javi mi.

Mnogo pozdrava teti Toni, tebi i Zlati.

Tvoj Vladan“ (2r)

¹¹⁷⁴ Nataša, sestra Vladana Desnice.

¹¹⁷⁵ Srećko Zanella.

¹¹⁷⁶ Jeko [?].

¹¹⁷⁷ Boško Desnica.

P.S. Molim te, ako ima našeg novca kod tebe, plati drugu Gastonu Kataliniću 15.000 kuna koje mi je uzajmio. – Vladan.

Anka Zanella

Split

Vrazova 5.“ (1r)

„Danas sam primio od g. Zanella 15.000 (petnaest hiljada) Kuna za račun Vladana Desnice.

Split, 24-XI-44. Katalinić“ (1v)

(rukopis, latinica)

20.

VLADAN DESNICA – ANKI ZANELLA, ISLAM,
20. XII. 1944.¹¹⁷⁸

„Islam, 20/XII/1944.

Draga Anka,

Stigao sam sretno u Islam i našao moje zdrave. Do dva dana putujem dalje.

Pošto ja za dogledno vrijeme neću u Split, a i neko od mojih teško da bude mogao doći, pisao sam Marasoviću¹¹⁷⁹ da raskrči ruševine toliko koliko je potrebno da se iznesu i spasu pokretnosti iz moga stana, jer je već skrajnje vrijeme da se to uradi. Znam koliko si ti zaposlena oko tete Tone¹¹⁸⁰ i pripremama za udaju, pa zato prepusti to Marasoviću, a nešto će mu pomoći i Ksenijina tetka Zorka Giunio. Pisao sam mu da se on pobrine i za smještaj spasenih predmeta, dijelom u mamin stan, dijelom u kakvu prostoriju koju će on naći.

Kako ste vi? Je li se Šimeto¹¹⁸¹ vratio s puta? Mnogo vam pozdrava od svih nas, hvala ti još jednom na gostoprivrstvu. Nekidan sam bio kod tvojih djevera na ručku, a juče sam im poslao 1000 lira koje mi je Šimeto uzajmio.

Želim ti sve najljepše

Tvoj Vladan“ (1r)

(rukopis, latinica)

¹¹⁷⁸ U desnom zagлављу, ispod nadnevka, štambilj s pravokutno uokvirenim upozorenjem cenzure: „PIŠI KRATKO I JASNO“.

¹¹⁷⁹ Marin Marasović.

¹¹⁸⁰ Tona Zanella, Ankina majka.

¹¹⁸¹ Simetto (Šimeto) Tolja.

„PRIZNANICA

za Kuna 280.000.- (dvjestoosamdeset tisuća kuna) koje sam primio od
g[ospo]đice Anke Zanella kao izručenje iznosa položenog od g[ospodina] Vla-
dana Desnice u svrhe popravka kuće kraj sv. Frane.

Split, 11/I 1945

M[arin] Marasović“ (1r)

(rukopis, latinica)

PERO ZANELLA¹¹⁸²

I.

PERO ZANELLA – VLADANU DESNICI, BEOGRAD,
3. III. 1938.

„Београд, 3. марта 1938.

Dragi Vladane,

Nameravao sam da pročitam, pa da ti, blagodareći, izrazim i svoje utiske. Međutim, nisu Eseji još stigli na stol (jer moram da dovršim Huxley-a¹¹⁸³) pa ti kažem, ne dangubeći, hvala na pažnji i lepom poklonu. Po rukopisu možeš da vidiš koliko sam ‘u priši’ zbog nekih (1v) akata, običnih i dosadnih ali hitnih. Nadam se da ste svi zdravi i veseli i da ste se savršeno snašli u novoj ulozi splitskih kućevlasnika. Moj staroj reci da si primio ove retke, te ima mesta verovanju da sam živ. Sve vas najsrdičnije pozdravlja, u mnogo čemu zavidi i iskreno voli tvoj vršnjak (!),

Pero“ (1v)

(rukopis, latinica)

¹¹⁸² V. Davor ZANELLA, *Ginekolog skalpelom i kistom*, Zagreb 2009., 200–202. Dr. Pero Zanella bio je u to doba u Ministarstvu vanjskih poslova Kraljevine Jugoslavije.

¹¹⁸³ Aldous Huxley.

SREĆKO ZANELLA¹¹⁸⁴**I.**

**SREĆKO ZANELLA – VLADANU DESNICI, ZAGREB,
27. II. 1938.**

„Čestitam na novoj publikaciji i zahvaljujem na pošiljci. Pozdravlja sve vas
Srećko“ (1r)
(rukopis, latinica)

¹¹⁸⁴V. D. ZANELLA, *Ginekolog skalpelom i kistom*, 202–204. Srećko Zanella bio je dugogodišnji zagrebački ginekolog.

ZAPISI: ČASOPIS ZA NAUKU I KNJIŽEVNOST, CETINJE

I.

*ZAPISI: ČASOPIS ZA NAUKU I KNJIŽEVNOST, CETINJE –
UREDNIŠTVU MAGAZINA SJEVERNE DALMACIJE, CETINJE,
5. V. 1936.¹¹⁸⁵*

„ЗАПИСИ

часопис за науку и књижевност

ЦЕТИЊЕ

Цетиње, 5/V 1936

Молимо Уредништво МАГАЗИНА за извјештај, да ли је вольно да шаље у замјену свој часопис за ЗАПИСЕ? ЗАПИСИ излазе свакога мјесеца на 64 стране велике осмине, а садрже историске чланке и расправе, као и изврну грађу из цетињског Архива.

Ако сте вольни за замјену, молимо да нам пошаљете прошлогодишње и до сада изашле овогодишње свеске, па ћемо Вам одмах послати наше бројеве за 1935 и 1936 годину.

С поштовањем,

[potpis nečitak]“ (1v)

„ЗАПИСИ излазе у месечним свескама од по 4 табака велике осмине. Претплата 100 дин. годишње, одједном или у ратама за пола године; за иностранство 130 дин. годишње. Претплата се шаље унапред.

Рукописе откуцане на машини или читко писане слати Уредништву, а претплату Администрацији, преко чековног рачуна број 6209, Пошт[анске] штедионице, Филијала Сарајево.“ (1r)
(rukopis, cirilica)

¹¹⁸⁵ „ДОПИСНА КАРТА: Уредништву МАГАЗИНА СЈЕВЕРНЕ ДАЛМАЦИЈЕ СПЛИТ“ (1r).

ANDREJA G. ZDRAVKOVIĆ**I.**

ANDREJA G. ZDRAVKOVIĆ – UROŠU DESNICI, SPLIT,
6. V. 1934.¹¹⁸⁶

„АНДРЕЈА Г. ЗДРАВКОВИЋ
Помоћник бана приморске бановине
СПЛИТ

са породицом
срдачно честита и жели сретну крсну славу.“

(rukopis, cirilica)

¹¹⁸⁶Vladan Desnica je ovu čestitku uvrstio u poštu iz 1934. godine.

ZGODOVINSKO DRUŠTVO V MARIBORU

I.

ZGODOVINSKO DRUŠTVO V MARIBORU – VLADANU
DESNICI, MARIBOR, 31. I. 1936.

„ZGODOVINSKO DRUŠTVO
V MARIBORU

Maribor, dne 31. januarja 1936.

Spoštovani gospod Vladan D e s n i c a, urednik
Magazina Sjeverne Dalmacije
S p l i t

Zgodovinsko društvo v Mariboru obrača se kao izdavač ‘Časopisa za zgodovino i narodopisje’ do visokog naslova sa predlogom za zamjenu našeg glasila sa Magazinom Sjeverne Dalmacije.

Naš časopis za povjest i etnografiju izlazi več trideset godina i obradjuje sa historijskog i etnografskog gledišta naše krajeve od Celovca na zapadu pa do Medžumurja na istoku i od naše nacionalne granice na sjeveru do Save na jugu.

Zgodovinsko društvo v Mariboru nada se in sigurno je, da je u interesu naših sjevernih krajeva, da što bolje upoznaju sjeverne dalmatinske prilike kao je na drugoj strani opet u interesu interesenata medju braćom u Dalmaciji, da se jim pruži mogućnost upoznati se sa našim krajnjim sjevernim krajevima.

S tog gledišta si dozvoljava Zgodovinsko društvo v Mariboru staviti svoj predlog i moli visoki naslov, da ga blagohotno primi.

U očekivanju Vašega cjenjenog odgovora bilježimo sa poštovanjem odani,
[potpis nečitak]
tajnik

PS: Naš Časopis prima u Splitu Drž[avni] arheološki muzej, gdje Vam more kazati o njem mišljenje dr. Abramić.^{“¹¹⁸⁷} (1r)

„Poslao im oba godišnjaka i uzvratio na pismo. VD“ (1r)
(rukopis, latinica)

¹¹⁸⁷ Dr. Mihovil Abramić.

II.
O *EPISTOLARU*

JADRANKA BRNČIĆ

KORPUS PREPISKE KAO KALEIDOSKOP GRANICA

1. Struktura korpusa

Medu 270 pisama iz razdoblja od 1910. do 1945. što ih je Vladan Desnica sačuvao, većina su listovi u kuvertama, tridesetak je dopisnica, nekoliko razglednica (Gualdo Tadino /Uroš Desnica/, Zagreb /Ksenija Carić, Katica Pavičić/, Sarajevo /Marin Studin/, Prag /Katica Pavičić/, Rapenburg i Varšava /Nicolaas van Wijk/), dva brzopisa (vezana uz dolazak člana obitelji Inchiostri), čestitke /jedna rođendanska i nekoliko povodom krsne slave/, obavijesti o vjenčanju /Vladimir Rismundo i Antonietta Kamber 1931. te Vladan Desnica i Ksenija Carić 1934./, osmrtnice /Mirko Korolija 1934. i Ignat Job 1936./.

Tekstovi pisama pisani su rukom (tintom ili olovkom), rijetko (službena) strojopisom (kad je Vladan htio napisati pismo na pisaćem stroju, odlazio je u očev ured /pismo Urošu Desnici 1934./), i to uglavnom na papirima bez crta, nekoliko puta na trgovачkom papiru ili na poledini kakvoga drugog pisma te pokoji put na posjetnicama (Albert Botteri i Boško Desnica).

Pisma su uglavnom pisana latinicom na ondašnjem standardnom hrvatskom jeziku, uz suptilne razlike među generacijama (primjerice, korištenje odričnim oblikom prezenta glagola *biti*: *nisam* – *nijesam*). Petih je na dalmatinskom dijalektu (Marčela Buzolić, Enica Carić). Granice, dakako, nisu uvijek oštре: u brojnim pismima naći će se kolokvijalne izraze i talijanizme. Desetak je pisama na cirilici, ne nužno i na srpskom jeziku, a nekoliko na talijanskim, njemačkim, engleskim ili francuskim jeziku, što svjedoči o vezama izvan uskoga kruga. Većina pisama odražava visok stupanj obrazovanja (latinske izreke, kulturne asocijacije) i svjedoči o prepletanju kultura u zavičajima pošiljatelja (najčešći: splitski, obrovački, islamski).

Najmanje tridesetak pisama sačuvano je u originalnim kuvertama, a ondje gdje su izgubljene, Vladan je listove pisama stavljao u nove omotnice ili nekoliko njih tematski vezanih u jednu. Tako plava kuverta na kojoj crvenim slovima piše „Gubitak rukopisa 1942.“ sadrži Vladanova pisma sestri Nataši, omotnica s natpisom „Vjenčanje“ (1934.) pozivnicu i čestitke, a omotnica naslovljena „Prepiska s Ankom Zanella i drugima 1944-45“ pisma koja se odnose na sanaciju ratne štete u splitskoj kući.

Sačuvana prepiska uglavnom sadrži pisma upućena Vladanu Desnici, ali kadikad je Vladan sačuvao i druga (njih 37), najčešće obiteljska, kojima primatelj nije on sam: tri pisma koja je otac Uroš 1919. napisao svojoj ženi Fanny,

nekoliko čestitki povodom krsne slave, dva pisma koja je Vladanova žena Ksenija napisala Urošu (1934.), tri pisma dr. Botterija Urošu (1922., 1924. i 1933.), potom nekoliko pisama Bošku Desnici koja se tiču časopisa *Magazin Sjeverne Dalmacije* (1934. i 1935.) i slično, što svjedoči o interakcijama među pošiljateljima.

U korpusu sačuvana su i pisma (ili kopije 25 pisama) kojima je pošiljatelj sâm Vladan Desnica: prva pisma njegovim rukopisom (zajedno sa sestrom Olgom, na cirilici) napisana su majci Fanny, najvjerojatnije 1910. (kad mu je bilo pet godina), a nekoliko pisama ocu Urošu (1933.). Posebice valja istaknuti Vladanovo dugačko pismo izdavaču časopisa *Magazin Sjeverne Dalmacije*, Privredno-kulturnoj matici Šibenik (7. 10. 1933.), gdje piše o svojoj uređivačkoj koncepciji. *Nekoliko je pisama* upućeno suradnicima s molbom da napišu prilog ili prikaz časopisa *Magazin* ili Vladanova prijevoda Croceove *Estetike* te naposljetku dvije skupine pisama: sestri Nataši o gubitku rukopisa (srpanj 1942.) i desetak pisama Anki Zanella (1944. i 1945.).

Vladan je pisma složio prema datumima njihova odašiljanja (ili primitka), dakle kronološki, u skupinama za godine: 1927. – 1930., 1933., 1934., 1935., 1938., 1944. – 1945., a ondje gdje datuma nije bilo ni na poštanskom žigu ni u sadržaju pisma, dodavao ih je svojom rukom.

Pisma je otposlalo više od stotinu pošiljatelja, uglavnom muškarci (petnaestak žena), a većina njih napisala je po pismo ili dva, rjeđe tri, pet, šest ili najviše osam. Male korpuze tvore pisma djeda Vladimira (njih 10), prepiska s Ankom Zanella (20-ak) te pisma Vladanova strica Boška Desnice (njih čak 80).

Prepiska što ju je Vladan Desnica sačuvalo ne sadrži intimna pisma u uskom značenju te riječi, tj. pisma u kojima bi bilo riječi o intimnim osjećajima (izuzev obiteljske privrženosti) i razmišljanjima (izuzev vezanima uz posao o kojem obavještavaju). Stoga bi se cijelokupan korpus prepiske mogao smatrati osobnim dokumentima koji svjedoče uglavnom (izuzev obiteljskih pisama) o intelektualnoj aktivnosti i vezama Vladana Desnice.

2. Korpus po pošiljateljima

Korpus prepiske u ovoj je knjizi složen prema pošiljateljima, i to abecednim redom. (Vidjeti tablicu na str. 340–358.) Stupanj bliskosti između pošiljatelja i primatelja artikuliraju već oslovljavanja. Tako će se pošiljatelji unutar porodičnoga kruga redovno jedni drugima obraćati s „dragi/draga“, kadikad s dodatkom „moj“ (ženama se češće umjesto „draga“ piše „mila“). Prijatelji će se međusobno obraćati također pridjevom „dragi/draga“, no što je prijateljstvo srodnije poznanstvu, pošiljatelji će dodavati riječ „gospodine“ ili „i poštova-

ni“, U pismima pojedinih suradnika, službenim pismima i onima u kojima se pošiljatelji obraćaju drugoj osobi u njezinoj društvenoj ulozi, oslovljavanje primatelja kreće se od „poštovani gospodine“ ili „vrlo poštovani gospodine“ do „velecijenjeni gospodine“. (Zanimljivo, u svim se pismima u obraćanju pravilno koristi vokativ.) Slično je i s potpisima. Pisma rodbine i prijatelja najčešće završavaju s „tvoj“ i vlastitim imenom ili među užim članovima porodice, tj. obitelji s: „ljubi te i grli“, pisma poznanika i suradnika s „odan vam“ ili „pozdravljam“, a službena pisma sa: „s poštovanjem“ i „s odličnim poštovanjem“ ili „uz izražaj (odličnog) poštovanja“ te punim imenom i prezimenom.

Dakle, dva su glavna kruga pošiljatelja: prijatelji, poznanici i suradnici te obitelj, odnosno porodica. No, i među njima nema uvijek oštrih granica. Posebice to dolazi do izražaja kad je riječi o Bošku Desnici – Vladanovu stricu, prijatelju, mentoru i suradniku.

Prijatelji, poznanici i suradnici

Granice među prijateljima, poznanicima i suradnicima nisu jasno odredive. Naime, katkada prijatelji postanu suradnicima, a suradnici prijateljima. Ponekad se s prijateljima dijele uspomene, a ponekad tek usluge. Poznanike se nađe među važnim ljudima u javnom društvenom životu, kao i među prijateljima članova porodice. S članovima obitelji dijele se emocije i brige, a ponekad i poslovi, kao u Vladanovu slučaju, gdje je s ocem Urošem i stricem Boškom – s obzirom na to da su sva trojica bila odyjetnici – dijelio brigu za pravničke poslove, a s Boškom i intenzivan interes za vlastitu porodičnu povijest, književnost i umjetnost.

Vladanove prijatelje, kao pošiljatelje pisama, možemo kategorizirati kao one koji šalju pozdrave (Marin Studin, Vjekoslav Parać, Džanko Pacilio), čestitaju rođendan (Sedam i Dvadesetsedam) ili pozivaju k sebi (Vjekoslav Parać u Pariz, fra Andre Vid na Korčulu). Među pismima sačuvana su i pisma prijatelja s kojima se dijele interesi (Vladimir Rismondo, Mirko Korolija, Ignat Job, Ivo Parać, Jakov Gotovac) i s onima s kojima se (jednosmjerno ili dvosmjerno) razmjenjuju usluge ili pomoći (Miro, Mato Gjidera, Krsto Ježina, Ferdinand Roje, Ignat Job). U prijatelje mogu se ubrojiti i Vladanovi učitelji iz gimnazije (Josip Barać, Mirko Perković).

Suradnici su okupljeni oko glavnih Vladanovih projekata iz razdoblja iz kojega su sačuvana pisma: uređivanje časopisa *Magazin Sjeverne Dalmacije* ili objavlјivanje prijevoda Croceove *Estetike*. Od nekih Vladan naručuje priloge ili prikaze, od drugih dobije ih ponuđene. Od nekih očekuje tek narudžbu, drugi sami naručuju. Telefon prvi put u prepisci spominje Vladanov stric Boš-

ko 1937. Pisama kojima je tema *Magazin* najviše je u korpusu prepiske, njih osamdesetak, dok ih je vezanih uz Croceovu *Estetiku* dvadesetak.

Obitelj

S članovima uže porodice Vladan dijeli osjećaje uzajamne privrženosti, brige za zdravlje i imovinu, rođenja, vjenčanja i smrti. S njima dijeli krsne slave, razmjenjuje hranu (žito, kukuruz, vučetinu, jarebice), lijekove, duhan, odjeću i cipele, predmete, čilime, knjige, antikvitete, stare dokumente i ikone. I međusobno se pozivaju u posjete.

Vladan je sačuvao deset djedovih pisama napisanih njemu (i sestri Nataši) u rasponu od 16. 1. 1914. do 28. 6. 1921., dakle od Vladanove devete do šesnaeste godine. U svojim pismima djed (*gjedo*) Vladimir piše otvoreno i iskreno o svojem zdravstvenom stanju, daje vijesti o sinu Bošku i njegovoj obitelji, izvješćuje o stanju na imanju (u Obrovcu). Pisma su mu vrlo srdačna i topla. No, glavno je u njima izražavanje nježnosti (kaže da samo radi unučadi produžuje svoje trajanje na svijetu) i goleme radosti zbog njihova postojanja. Dirljivo je njegovo davanje blagoslova („blagodati“) u prvom pismu.

Od majke Fanny Vladan je sačuvao tek jedno kratko pismo napisano kada mu je bilo 14 godina (19. 8. 1914.) te nekoliko pisama Anki Zanella u kojima se pridružuje brizi mlade obitelji Desnica (Vladan i Ksenija) za imovinu u splitskoj kući nakon bombardiranja 1844. i 1945.

Otar Uroš je negdje drugdje, gotovo izvan korpusa prepiske. Bavi se visokom politikom i rijetko ima vremena. Boško se žali u pismima Vladanu: „Što mi čaća tvoj ne piše?“ (18. 1. 1931.); „On je u svojim pismima tako štitik da čovjek, ako hoće da dozna od njega, mora da ga juri“ (7. 11. 1934.).

Uroša se pita za savjet samo za vrlo važne stvari (kratko poslovno pismo /31. 12. 1934./). Vladan ga moli za prijevode (1934.) ili intervencije kada hoće pomoći poznanicima ili prijateljima: da dobiju stipendiju za studij (Ferdinand Roje /kolovoz 1933./ ili Mato Gjidera /25. 10. 1920./) ili da ne izgube posao (Ignjat Job moli za ženu /od 5. 7. do 7. 10. 1933.). Boško ga, u odnosu na brigu za vlastito zdravlje, zove tvrdoglavim (24. 8. 1938.). Doista, nestrpljiv je dok leži u bolnici i želi što prije izaći (pismo Boži Peričiću 20. 5. 1937.).

Vladan je sačuvao tri kratka pisma koja mu je otac („čaća“) napisao kao četrnaestogodišnjaku, interesirajući se za napredovanje u učenju klavira i francuskog te za vladanje u školi (1919.). Ostala su mu u naslijedu i dva opširna pisma što ih je čaća napisao supruzi Fanny dok je šest mjeseci boravio u izgnanstvu u Italiji (kolovoz – rujan 1919.).

Posljednje sačuvano pismo Vladanu u Zagreb, gdje je studirao (1931.), sadrži pjesmu na talijanskom (v. prijevod na kraju ovoga teksta).

Vladanova žena Ksenija uputila je Urošu u rujnu i listopadu 1933. (oslovjava ga s „pape“) dva kratka, nježna pisma.

Na vijest da je Uroš završio u bolnici Boško piše:

To je za mene udarac po tjemenu kakovog ne pamtim, jer ni ti niti iko ne može da zna što Uroš za mene znači. Kad mi je umrla majka on je meni postao majka a kad mi je umro otac i otac i majka (13. 4. 1937.).

A onda ga opisuje, kad mu je bio došao u posjet u Obrovac:

Ćača mi nije učinio slab utisak: pamet je uvijek živa i budna, na mahove je i duhovit, odaje na časove malo škonforata, nanžac na sadašnjicu, nostalgije za prošlost i žali za mladost, ali nema onih strašnih paturalja, klonulosti i apizolamenata. Sve u svemu nije loše i ja sam ova dva dana bio u devetom nebu: video sam ga, narazgovara se s njim, evocirali prošlost, koja je i meni draga (16. 5. 1938.).

Odnosi

U nekoliko ili više pisama istog pošiljatelja najčešće se oslovljavanja i potpisi ne mijenjaju ili se javljaju u neznatnim varijacijama (Boško piše Vladanu: „Dragi Vladane“, „Dragi moj Vladane“, „Vlade“ ili „sinovče“). Rijetko je moguće primijetiti promjene u odnosu. Ipak se, primjerice, dr. Albert Botteri Urošu Desnici obraća s „dragi doktore“ (23. 2. 1922.) eda bi ga, kada je Uroš imenovan senatorom, oslovio s „Velecijenjeni gospodine Senatore“ (1. 11. 1933.). Dušan Korolija svoje će prvo pismo Vladanu oslovit s „Poštovani gospodine“ (23. 7. 1934.), nastaviti s „Poštovani i dragi gospodine“, da bi mu u jednom od zadnjih pisama napisao: „Dragi gospodine“ (5. 8. 1935.).

Pomalo je ambivalentan Vladanov odnos s Markom Carom. Očito ga cijeni kao svojevrsnog autoriteta (zamolio ga je da mu napiše predgovor za zbirku pjesama), a istodobno je doživio kako ovaj, u vrijeme kada je Vladanu trebala sva potpora pred izlaženje *Magazina*, komentira (obraćajući mu se s „Dragi Vladane Uroševiću“): „Meni sve nešto izgleda kao da se to dijete neće ni rođati“ (29. 5. 1933.). Stric Boško ga u svojim pismima Vladanu naziva podjetinjelim (*ribambito*) (7. 8. 1933.) i „fosiliziranim pižunom“ (2. 10. 1933.).

3. Boško Desnica – skica za portret

Stric Boško, 19 godina stariji od njega, već se u prvom sačuvanom pismu (1. 11. 1920.) petnaestogodišnjem Vladanu potpisao kao „Barba“ i tako nastavio u svim pismima (uglavnom pisanim olovkom). Vladanu se nije obraćao pokroviteljski, nego suradnički i prijateljski, sve do posljednjega sačuvana

pisma što ga je Vladan smjestio u razdoblje 1937. – 1941. U osamdesetak pi-sama upućenih Vladanu Boško ga je trajno podržavao u svemu što je radio, bio to rad u arboretumu Kule u Islamu (15. 5. 1932.), rad na *Magazinu* (1933. – 1935.), ulazak u brak (1934.) ili književno stvaralaštvo (1933. – 1935.). Vladan i Boško razmjenjivali su projekte, misli, savjete, brige, usluge, stvari i pri-jateljstvo. Riječju: „Dunque, mišu moj, (...) tvoj te barba razumije i štimava i voli“ (2. 10. 1933.).

Za njegova boravka na studiju u Zagrebu savjetovao je Vladanu da pregleda Kukuljevićevu zbrku starih bakroreza ne bi li našao portret don Stipana Sorića ili „štogod za nas važnije“. Tada počinje, vjerojatno na Boškov poticaj, Vladanovo istraživanje obiteljskog stabla (*albera*), odnosno transkribiranje arhivskih obiteljskih dokumenata (pisma iz 1927.). Razmjenjuju knjige (Boško ga molí da nabavi malu biblioteku za građansku školu /18. 1. 1931./), komentiraju događaje u kulturi (primjerice, Čičin-Šainova knjižica o dojmovima iz sjeverne Dalmacije /31. 7. 1933./, članak u *Katoliku* povodom 25. obljetnice smrti Sime Matavulja /5. 11. 1933./, prijevod Calvijeve knjige /11. 1934./), Boško ga povezuje s važnim ljudima (5. 11. 1933.), potiče da preuzima inicijative te poštuje njegove odluke i stavove.

Vladanova i Boškova prepiska najintenzivnija je u razdoblju dok su surađivali u *Magazinu* (1933. i 1934.). Prvo pismo iz tog razdoblja datirano je 1. veljače 1933.: Vladan naručuje tekstove, a Boško se ispričava zbog kašnjenja. Cijelo vrijeme prepiske Boško odgovara na Vladanova naručivanja priloga, vrlo često nezadovoljan onim što već ima u svojoj arhivi (povodom monografije o Stojanu Jankoviću piše: „Neću da pišem o njemu dok dokumentarno ne utvrdim i koliko je puta na dan kaka!“ /24. 7. 1934./), no spreman Vladanu prepustiti sud o valjanosti (29. 7. 1933.). Jednako tako savjetuje Vladana o suradnicima, provjerava kvalitetu njihovih priloga, ispravlja netočnosti (7. 11. 1934., 25. 3. 1935.).

U Boškovim pismima nalazimo i živopisne i oštре kritike pojedinih ljudi (Marka Cara ili Sergija Urukala /7. 11. 1934./), a komentari o suradnicima u *Magazinu* znaju biti duhoviti. O don Krsti Stošiću Boško piše: „Krivo mu je što nije pozvan na saradnju. Rekao sam mu da dade ako što ima. Veli da ima podataka o Karinu. On je jedan dripalo, mnogopisac, neznanica, ali možda sa dizinfekcijom bude valjalo“ (24. 7. 1934.), a o Lončaru komentira: „Lončara ja ne bi zvao, jer pozoveš li ga a napiše li monadu, šta ćeš onda?“ (17. 9. 1934.).

Do koje je mjere Boško bio spreman Vladanu dati slobodan prostor dje-lovanja i odgovornosti, svjedoči pismo povodom Vladanova poziva da Boško bude redaktor drugoga broja *Magazina*:

Ja će je rado izvršiti, ali hoću da ti ostaneš i nadalje titуларни redaktor svega.
Ne radi straha od odgovornosti već stoga što je Mag[azin] tvoje djelo, vezan

za tebe, što tebi ima da zahvali za uspjeh prve knjige pa neću nikako da se odvaja od tvog imena i krnji ta jedinstvenost. Nek se sve šalje na tebe a ti šalji meni (24. 7. 1934.).

Kada je to smatrao nužnim, Boško se nije ustručavao biti kritičan prema Vladanovim stavovima i odlukama, no bio je nadasve rasipan u pohvalama. Pohvalio je tako, primjerice, Vladanov esej „Jedan pogled na ličnost Dositejevu“: „Na moju riječ vanredno! Nešto što se kod nas rijetko čita“; „Grehota od Boga je da to nitko ne zapazi“ (3. 7. 1933.). Imao je samo riječi pohvale za Vladanov urednički predgovor *Magazinu* (1934.): „Predgovor je krasan: pametan, dubok, pun ideja i to tačnih i pametnih ideja, u formi lijep, uzdržan, bez manjilokvence, fraza i vulgarnosti. In una parola: perfetto i barba ti iskreno čestita i godi che il vecchio albero abbia messo tale germoglio. Svako je tvoje opažanje osnovano, tačno i duboko“ (13. 12. 1934.). A o Vladanovu tekstu o Koroliji napisao je:

Primio sam i odma pročitao na dušak napis o Koroliji, pa ga još jednom pročitao pažljivo i korigirao neke sitnice. Stvar je vanredno dobra i uspjela. Prelazi po vrijednosti najbolje što je u tom žanru kod nas do sad dano. Za mene je iskreno i bez prečerivanja bolja od najboljih Skerlićevih eseja. Ti imaš nesumnjiv i neobičan dar za ove stvari i morao bi da intenzivnije radiš na ovoj vrsti. Ono što pišeš o nekoj nevezanosti, zgruvanosti, nabačenosti to su sve pretjerana strahovanja brižljiva oca. U stvari toga nema. Ne mora ova vrsta radnja da bude kao školski primjer govora: esordio, dimostrazione, perorazione. Ovo su misli pametne i duboke, refleksije, zapažanja tačna i suptilna kakva je malo ko kadar da dade. Ja likujem i ja ti čestitam. Opet ti kažem da sam iskreno oduševljen (19. 4. 1935.).

U svojim pismima Boško ne štedi dijeliti ni svoja znanja ni emocije. Kada se Vladan zaručio s Ksenijom (Carić), piše mu:

Uvjeren sam da je tvoja vjerenica tvog umnog rasta i da te je, po svemu, do stojna, jer jedan običan, prosječan stvor ne bi mogao da te zainteresuje. Jedva čekam da je upoznam, a najidealnije bi bilo kad bi s njom došao amo. Ne umijem ti reći koliko bi me to obradovalo. Intanto poljubi je u čelo umjesto mene, pa (i ako je malo starinski i van vremena) kaži joj da Vam barba želi puno, puno sreće. Nek sudbina popravi bar kod tebe ono što je tako nezasluženo pokvarila kod starije generacije (7. 8. 1933.).

Neposredno pred vjenčanje Boško je napisao pismo i Kseniji:

I ja sam tebe još davno zavolio preko Vladana i u potaji gajio nadu da će tvoj ulazak u našu porodicu unijeti u ustajali vazduh naših domova svježinu i svjetlost mladosti i proljeća. Srećan sam što mi se nade ispunjuju. Nek ti буде srećan novi život kome ideš u susret i nek sudbina ispravi na vama ono što

se, nezasluženo, o nas starije ogrješila. Imate sve uslove za sreću i u sebi i van sebe, pa će Bog dati vašoj vezi značaj obnove i preporoda. To je najintimnija i najdublja želja vašeg prevremeno ostarelog barbe (11. 4. 1934.).

Za vjenčani poklon Kseniji i Vladanu Boško je odabrao – čilim. Komentira:

Pirotski čilimak kao moj skromni prilog tvom novoosnovanom domazluku. Znam da bi pragmatika tražila da dar bude neki nakit za mladu, ali nakit mora da bude vrlo skupocjen da bi bio dostojan dar, jeftin nakit je porkarija. Osim toga uvjeren sam da i ti i Ksenija više želite uređiti sebi pristojnu kućicu nego kingjuriti svoje pršone, pa sam odvolio ovoj vrsti stvari. Sad bilo kako bilo – eto Vam ga pa ga sudite i primite ne po njegovoj vrijednosti (1r) koja je neznatna, već po ljubavi koja Vam ga namjenjuje, a ta je iskrena i velika (20. 4. 1934.).

Je li to jedan od čilima do kojega je Vladanu toliko stalo da ne propadne u splitskom stanu nakon bombardiranja (čilim spominje u pismu Anki Zanella /17. 6. 1944./, a o njemu piše i Zorka Giunio /13. 2. 1945./)?

O Boškovu karakteru nešto nam kažu i predmeti koje, obiteljskom pri-snošću, moli Vladana da mu nabavi: „bistica od gješa (gipsa)“ za biblioteku (1927.), ikone za njegov kovčežić s intarzijama u zamjenu za kakav antikvitet („špadin“, lovački nož iz 17. stoljeća, turska kriva sablja, Tolstojeva glava /lipanj 1931./); majčin portret (11. 10. 1931.); duhan (1933.); par gaća od lantete ili paneta ili slično za štrapac; kapu (beretnu) (9. 9. 1934., 22. 10. 1934.); radio (22. i 30. 10. 1934.), šparhetić (24. i 29. 8. 1938.). No, ne inzistira: „Se no – no“ (17. 6. 1931.).

Uz suradnju u *Magazinu*, brojne poslove – za pisaćim strojem, na sudu (uto-ci, tužbe, presude, stečajevi), u konobi, imanju u Obrovcu i kući u Karinu (2. 10. 1933., prosinac 1933., 11. 4., 9. 9. 1934., 12. i 31. 3. 1935., 24. 8. 1938.) – i novčane probleme (8. 5. 1934. i 14. 11. 1935.), Boško se bavi i glavnim svojim projektom koji u pismima zove „ligama“. Riječi je o istraživanju saveza kotorskih seljana u vrijeme osmanskih i mletačkih ugnjetavanja u 17. stoljeću s pravom donošenja normativnih, pravosudnih i izvršnih odluka. Sačuvana prepiska (1933., 25. 10. 1934., 7. 11. 1934., 13. 12. 1934., 1. 3. 1935., 12. 3. 1935., 17. 4. – 13. 7. 1938., 29. 7., 29. 8., „pod konac“ 1938.) otkriva Boškove historiografske interese i historiografsku kulturu mišljenja. Počeo je prikupljati materijale o vlaškoj kostimografiji i morlačkom kaznenom zakonu, nastojeći jednako tako objasniti i „kasniju degeneraciju lige, pod uplivom vlasti, od pravosudne i zakonodavne ustanove u ustanovu isključivo kriminalno-poličijskog karaktera“ (7. 11. 1934.). Rad mu je objavljen posmrtno (dvotomno 1950. i 1951.) kao *Istorija kotarskih uskoka*.

Ono što upotpunjaje skicu za portret Boška Desnice njegov je smisao za humor, samokritika i ironija.

Kad odbija napisati tekst o Stojanovoj smrti, obrazlaže: da nema što novoga reći, da mu predbacuju kako se „navraća na iste teme kao mačka na bljuvotine“, a almanaku (*Magazinu*) bi to „dalo karakter jedne od onih porodičnih, panegiričkih publikacija uobičajene u mletačkom plemstvu“ (1. 2. 1933.), ili nešto kasnije: „Na twoju želju šaljem ti Šarića, ali mi se čini da si prećerao, pa se bojim da ti se zamjeri da bi Magazinu bolje pristajao naslov ‘Sabrane pizdarije B[oška] D[esnice]’ ili ‘Album porodice Desnica’“ (15. 12. 1933.).

Posebice je zanimljiva njegova introspekcija pred zahtjevima što mu ih postavlja suradnja u *Magazinu*:

Dragi moj Vladane! Svako me tvoje pismo obraduje jer je meni uživanje i zadovoljstvo biti s tobom u umnom dodiru, uživanje mi je čitati tvoje smišljene, pravilne sudove o ljudima i stvarima, pratiti tok tvoje tačne i duboke misli, ali me svako tvoje pismo ujedno pomalo i rastuži jer vidim da ti tražiš i očekuješ od mene nešto što ja više nisam u stanju da dadem, vidim da ti suponiraš u meni jednu intrinsečnu vrijednost, koju sam možda ja nekad i imao, ali koja se sada svela a ben poca cosa, na nešto što bi te zaprepastilo kad bi video koliko je sitno i neznatno. Ja sam, moj Vladane, jedan zahrgao i izmoren um. Ne znam je li me satrla petnaestogodišnja dnevna borba „intra et extra“, bravotost i niskost sredine, briga za nasušnost, udaljenost od svijeta – ali znam pouzdano da nemam ni snage, ni inventivnosti, ni stručnosti, ni ustajnost za ikakvu stvar od većega daha i šireg zamaha. Sposoban sam za pabiranje, za sitnice, za površnu analizu, ali za ono za šta me ti smatraš sposobnim, za ono ja više nisam. I najžalije mi je što sam, nemjerno, obmanuo tebe i što sam ti spremio jedno neminovno razočaranje. Sve ovo što ti kažem nije plod jednog časovitog raspoloženja a još manje jedna provokacija komplimenata ili utjehe (što bi bilo slabički i djetinjasto) već rezultat jedne nepogrešive introspekcije. I time se, vidiš, tumači i postaje razumljivo moje silno interesovanje za tvoj rad, za tvoj razvoj i za tvoj uspjeh. U tom ima i malo egoizma. Naime nada da ćeš ti ostvariti i svršiti ono što sam ja, prvi u našem rodu, zamislio i započeo. Zato ja uživam kad iz tvojih pisama, razgovora, i radnja primijetim pojedine u tebi solidne osobine, koje pružaju jamstvo da će se moja nada ostvariti (14. 10. 1934.).

Iako kaže da mu „nikako nije drago pisati autobiografije“ („Naškrabaj ti što je najnužnije ali bez isticanja i samohvalisanja: gole činjenice“ /3. 12. 1935./), u nekoliko se navrata samopredstavlja:

Obzirom na sredinu i prilike u kojima živem, ja se divim sebi, što ne zavijam kao vuk i što ne učim djecu da pri susreti sa Danilovom djecom reknu: jebem ti Danila, kao što on uči Gjoku da govori Brani: „Jebem ti Boška, gentil cuor di poeta!“ (1933.)

Uvigjam da smo mi, Desnice, bez ikakve nužde preuzezeli ulogu Tale Budaline a da ostali meću el culo al muro (7. 11. 1934.).

A znano je, epski lik Tale Ličanin (Tale Budalina) u bošnjačkim epskim pjesmama nije opisan kao tipičan junak: jest i mudar i neustrašiv, ali i šaljiv-džija i veseljak. Tale je jedinstven i neponovljiv, nepodmitljiv i nepotkupljiv. Smiješan i strašan istovremeno. Nehajan prema sebi, nesebičan do samozabovrava. Šeret do urnebesa i pogubno istinoljubiv u isti mah. Kralj smijeha, bez podsmijeha, osim na vlastiti račun.

4. Korpus kronološkim redom

Korpus složen kronološkim redom (v. tablicu u prilogu) nudi nešto drukčiji reljef: u žarištu više nisu toliko osobe i njihove međusobne veze, nego događaji koji ih okupljaju, određuju granice i njihovo pomicanje te ujedno nude strukturu za intelektualnu biografiju Vladana Desnice u razdoblju od 1927. do 1942.

Nekoliko je tematskih čvorišta oko kojih se organizira kronologija pisama:

- pet pisama koja svjedoče o Boškovu i Vladanovu radu na istraživanju *albera*, obiteljskoga stabla (1920. – 1924. i 1927. – 1930.)
- mali korpus od oko 80 pisama vezanih uz rad na *Magazinu* (1932. – 1936.)
- nekoliko pisama koja svjedoče o Vladanovu nastojanju da postane vanjski dopisnik *Politike* u Beogradu (1933.)
- deset pisama koja svjedoče o Boškovu istraživanju liga (1934. – 1938.)
- dvadeset pisma vezanih uz Vladanov prijevod *Estetike* Benedetta Crocea (1938.)
- dvadesetak pisama oko saniranja štete u splitskoj kući nakon bombardiranja (1944. – 1945.).

Od posebne su zanimljivosti pisma koja svjedoče o Vladanovim prvim književnim pokušajima.

Pjesme i novela (1932. – 1942.)

Prvo spominjanje Vladanovih stihova nalazimo u pismu Olinka Delorka iz listopada 1931. Obavještava Vladana da je odnio pjesmu jednom od urednika *Hrvatskog slova*: „On će je nema sumnje štampati. Samo ćete izgleda čekati dva, tri mjeseca“.

O tome da je Vladan od 1931. do 1942. kontinuirano pisao poeziju saznamo iz Boškovih pisama:

- Pošalji one verše jer su mi učinili puno dobru impresiju (18. 6. 1933.).

- One su tvoje 3 lirike [*Seljani, Djevojke na vodi i Ljetni motiv*] objavljene u *Magazinu* 1934., str. 88–89] rijetko lijepe. Brace [Boškov sin] zna prve dvije na pamet (11. 4. 1934.).
- Pjesme moraš svakako izdati. Nemoj izbacivati ništa, jer je greota iz ove zbirke žrtvovati i sami jedan stih a nadodaj nove. Anzi dragو bi mi bilo da mi te nove pošalješ da ih pročitam. Šta znači „u svojoj režiji“? (9. 9. 1934.)
- Pošalji mi svakako sve pjesme što si napisao poslije one zbirke, naročito ove o kojima mi javljaš (16. 10. 1934.).
- Pjesme su snažne, pune ideja i ljepote, ali ja osjećam nedostatak rime isto ko što u Vagneru osjećam nedostatak melodije: osjećam snagu, zamah misli, otmenost izraza ali nemam čulnog uživanja: Valkirija je nesrazmjerne uzvišenja od Lucije di Lamermorove, ali šta je fajde kad mi ova daje više uživanja – pa makar to uživanje bilo i drugorazredno. Ja volim viziju onih kotarskih cura niska čela, što pretaču jesenje vode, nego ovog komplikiranog Sv. Vlaha. Krojačke vježbe nisu lavoro sprecolo, ako veštiti izagje lijep. Vrati se rimi – zaklinjem te! (15. 11. 1934.)

No, Vladan nije imao sreće s objavlјivanjem. Najprije je razmišljao o tome da zamoli Marka Cara da mu napiše predgovor. Boško to nije smatrao dobrom idejom (7. 8. 1933. i 2. 10. 1933.) i predložio je da mu pomogne naći izdavača (2. 10. 1933.). Milan L. Rajić iz uredništva časopisa *Život i rad* odbio je Vladanu objaviti pjesme: „Žao mi je što moram da Vas obavestim da pesme uopšte ne donosimo više u našem časopisu, pa prema tome nećemo moći objaviti ni Vašu, iako mi se ona neobično dopada“ (10. 10. 1933.). Potom je Vladan pokrenuo pregovore s Gecom Konom, urednikom iz Beograda. Mihajlo Jokić u pismu od 21. 8. 1934. prenosi razgovor s urednikom koji, premda nevoljko, pristaje objaviti Vladanovu zbirku pjesama pod određenim uvjetima. No, to se nije ostvarilo. Još jednu odbijenicu poslao mu je Božidar Kovačević iz *Srpskoga književnog glasnika*. O poslanoj pjesmi piše: „Korektna je, ali se ne izdvaja iz današnje poezije. Možda će docnije koja druga biti zanimljivija“ (8. 2. 1941.).

Najveći udarac zadao mu je gubitak rukopisa (očito nije imao kopije) o kojem u svjedoči pet pisama sestri Nataši u razdoblju od 16. 7. do 30. 7. 1942.:

Putem mi se izgubila valiza sa svom onom pustom robom i – što je najtragičnije, za mene lično – sa čitavim lirskim radom jednog decenija [u drugom pismu kaže: „životnog cilja skoro čitavih dvaju decenija“]. Poslije one muzike [prepiska s Katicom Pavičić svjedoči da je kanio objaviti svoje „kompozicije“ /3. 10. 1931./] što mi se en block izgubila kad si mi je poslala u Zagreb, sad evo ovo!! Ne možeš zamisliti kako mi je pri duši. Ma koliko to objektivno moglo biti bezvrijedno, to za mene predstavlja deset godina – i to najboljih deset godina – života i rada!

Ipak, novelu „Životna staza Jandrije Kutlače, skica za roman“ uspio je objaviti u *Magazinu*. Prethodno ju je dao Bošku da je pročita i on je komentirao: „Pročitao sam vrlo pažljivo i više puta novelu. Zamisao je vrlo srećna. Tip živ i istinit. Psihologija tačna. Ima momenata vrlo jakih i od efekta n. pr. revolt sina i ona dva skidanja rozete. Samo mi se čini da je obrada nejednaka, poma-lo uglasta i mjestimice pada u banalnost. Ja sam, koliko sam za to sposoban, revidirao i pokušao da zaobljam. Naročito sam je malo šfronda per darghe più aria, più slancio“ (1. 3. 1935.).

5. Putanje i prepreke

U razdoblju koje obuhvaća glavni korpus prepiske (od 1927. do 1945.), dakle od njegove 22. do 40. godine, Vladan Desnica bio je upregnut u nebrojene poslove: studij, istraživanje obiteljskog arhiva, rad u očevu odvjetničkom uredu, preseljenja, poslovi na imanju u Islamu Grčkom, rad na *Magazinu* i prijevodu Croceove *Estetike* te, što mu je posebice bilo važno, rad na pjesmama i prozi. Iz prepiske očito je koliko je u svojim poslovima bio predan, savjestan i dosljedan.

Uz to, čini se, nije ga baš pratilo zdravlje: o njegovu zdravstvenu stanju u adolescentskoj dobi dr. Albert Botteri piše Urošu Desnici kad je Vladanu bilo tek 17 godina: „Na plućima nema ništa – osim laganog bronhijalnog katara velikih bronhija uslijed pušenja. Što je važnije, to je srce. Ima znakova brzog umaranja srca pri naporima. U tim godinama ne smije naprezati srce, a pogotovo ne trovati ga. Otrovi za srce: nikotin, kofein i alkohol!!“ (23. 2. 1922. i 24. 12. 1924.). U siječnju 1931. Vladan je od Boška naručio glogovac (vjerojatno *Crataegus oxyacantha*), lijek za jačanje srca i širenje krvnih žila.

Vladanov put bio je pun prepreka, a kadikad i sumnji.

Čini se da se zbog svojega zdravstvenog stanja morao odreći pjevanja (pismo dr. Botterija 24. 12. 1924.), odnosno glazbene karijere. Premda je i kasnije nastojao objaviti svoje kompozicije (prepiska s Katicom Pavičić 1931.), naposljetu je i njih izgubio (pismo sestri Nataši 1942.).

Da nije bio zadovoljan odabirom odvjetničke karijere, očito je iz primjedbi njegova prijatelja Vjekoslava Paraća i strica Boška Desnice. Vjekoslav Parać mu u jednom pismu, očito odgovoru na Vladanovo, piše: „Ne prija vam buržujska karijera, silno ste nezadovoljni sa malograđanskim ambijentom gdje dolaze iz svijeta samo šlageri i moda“ (30. 8. 1931.). A Boško na Vladanovo razmišljanje o „promašenom životnom putu“ daje svoj komentar:

Što se tiče tvog nezadovoljstva radi promašenog životnog puta, mogu da ti kažem da se kod tebe ponavlja moj slučaj: i mene je za deset godina grizlo i trovalo nezadovoljstvo i ja sam isto kao i ti krivio i optuživao svoga čaću. Razlika je samo u tome što ti to činiš sa nešto više prava nego ja, jer su tvoje sposobnosti daleko veće i daleko jače prononsirane nego što su bile moje. Ipak vjeruj che un giorno ti te ricrederà, come che mi me son ricredudo. Prije svega grješiš kad misliš da ti je ta struka zapreka i da radi nje nećeš moći da u punom opsegu valoriziraš mogućnosti koje osjećaš u sebi. Nije istina! Ti si i pored prava i pored ureda i pored Celigoja dao već dosada ne „mizerne člančiće“ već duboke i prvorazredne stvari. Uvјeren sam da bolje ne bi dao ni da si mjesto Benjinog agrara, rješavao pitanja komparativne književnosti pred jednom acilom kretena i balavaca. Ovako si ti ospozobljen za sve i ako nastane potreba (kao što neminovno hoće „quando cresce famiglia“) za većom zaradom ti ćeš zakoračiti u unosnu advokaturu, koja mene nije obogatila jer nisam za nju sposoban a čaću jer je nezaslužno i neoprostivo na nju pljunuo, ali koja tebi otvara široke mogućnosti uspjeha i zarade jer si i pored tvog koprcanja za nju stvoren. Da ja imam la tua testa quadra video bi renomeje i banica! Nemoj dakle da se grizeš, doći će dan kad ćeš baš radi ovog zapaliti lumin čaćinoj duši, ko što ga i ja danas palim onoj moga čaće (7. 1935.).

Vidjeli smo, njegovi književni pokušaji, unatoč Boškovim hvalama, nailazili su na stalne prepreke. Pjesme mu nisu htjeli objaviti, nije mogao naći izdavača, a napisljetu je i rukopis izgubio 1942.

Rad na *Magazinu* bio je također pun poteškoća. Iako su mnogi priznavali potrebu za takvim jednim časopisom koji bi valorizirao doprinos Srba dalmatinskoj kulturi (Marko Korolija 12. 12. 1932. i Dušan Baljak 4. 3. 1933.), Vladan se morao boriti za svoju uređivačku koncepciju (njegovo pismo Pri-vredno-kulturnoj matici Šibenik /7. 10. 1933./) ne bi li zadržao njegovu visoku razinu ili, kako je Boško komentirao: „Mi sa Almanahom dajemo našu mjeru – a drugi nek nas ocjenjuju.“ (31. 7. 1933.), ili: „Ne bih želio da se ime Desnica pojavi u jednom pučko-prosvjetnom izdanju“ (4. 10. 1933.).

Ocu Urošu u kolovozu 1933. Vladan se žali, ne bez gorčine:

Rekoše mi da moram *moliti* da mi prime Almanah i smatrati se sretnim ako ga prime, jer da imaju na pretek rukopisa koji se nude da ih štampaju i kojih bi autori bili sretni kad bi to postigli – to mi je fala što sam – bez koristi i slave – uložio nemali trud i energiju za opću korist.

Čini se, barem iz prepiske, da jedino objavlјivanje prijevoda *Eseja iz estetike* Benedetta Crocea nisu pratile krupnije poteškoće.

A onda je uslijedio rat i bombardiranje Splita u kojem je nastrandala obiteljska kuća. Iz prepiske s Ankom Zanella (desetak pisama s uputama o sanaciji kuće nakon niza bombardiranja Splita (posebice onog 3. lipnja 1944.), Zorkom Giunio (pet pisama u veljači 1945.) te Marčelom Buzolić (u veljači i ožujku 1945.) razvidno je koliki je financijski i simbolički gubitak bila uništena

kuća obitelji Desnica. No, čini se da je u svemu tome, sudeći prema činjenici da je određena mjesta u prepisci podcrtao crvenom olovkom, još nešto pogodilo Vladana: uza svu nesreću koju je donio rat, dodana je još jedna: u kradbi stvari iz splitske kuće možda je sudjelovala i članica obitelji (Anka Zanella). Borbe su se vodile u situaciji „moralne migrene“, kako bi to rekao Krleža, dodatno pojačane brigom za obitelj.

Svi ti čvorišni događaji u kronologiji koju slijedi prepiska mjesta jesu pamćenja, ali i mjesta formacije, odnosno emocionalnog, intelektualnog i profesionalnog sazrijevanja budućega književnika Vladana Desnice (svoju književnu karijeru otpočeo je punim zamahom 1950. u Zagrebu). Ako bi se njega pitalo, onda je upravo zadatak umjetnosti rušiti svijet na umoru i obnavljati nova životna načela.

6. Uporaba korpusa

Korpus prepiske u duljem vremenskom intervalu (ovdje od 1910. do 1945.) tvori polimorfnu dokumentarnu masu otvorenu za višestruku upotrebu: biografsku (ključni događaji i osobe u Vladanovu, kao i u Boškovu životu), povjesnu (suradnici, geneza i recepcija *Magazina Sjeverne Dalmacije*, recepcija prijevoda Croceove *Estetike*, elementi geneze Boškova zbornika *Istorija kotarskih uskoka*), porodičnu, odnosno antropološku (zdravlje i imovina) i književnu (prvi tragovi Vladanova književnoga stvaralaštva u javnosti te začeci tema za kasnije stvaralaštvo). Neke su od tih uporaba već u sklopu Centra za komparativnohistorijske i interkulturne studije objavljene u zbornicima *Desničini susreti* (navedene su u bilješkama uz pojedina pisma).

Ono što karakterizira takve uporabe proizlazi iz interesa za Vladanovu biografiju i stvaralaštvo te je nužno vezano za traženje veze teksta i konteksta, kao i za potvrđivanje te veze posredstvom drugih tekstova i istraživanja. Međutim, u tim nastojanjima moguće je da čitatelju korpusa prepiske izmakne iz vida polje granica.

Naime, u svakoj mogućoj uporabi krećemo se na granici između javnoga i privatnoga, teksta i konteksta, granice te traženja i prenošenja, planiranja i realizacije, izmicanja i artikulacije, poznatoga i nanovo otkrivenoga. A to polje granica opire se pukoj povjesnoj analizi i traži heuristički pristup za kakav referenciju tekstova valja tražiti u njima samima, a ne izvan njih.

I najneznatniji detalji mogu se čitati ne tek kao mjesto pamćenja nego i kao mjesto susreta društvenog i intimnog, privatnog i političkog, kôda i načina njegova prisvajanja. Riječju: kao simptomi. Događaj se rađa iz svakodnevnog,

a zajedničke prakse određene društvene skupine imaju posljedice u kulturi određenoga vremena.

Čitanje granica znači suočavanje s neprozirnom marginom koja razdvaja proizvodnju pisama od njihova pohranjivanja, kontekst njihova nastajanja od recepcije. I taj proces ne može biti dovršen. U njemu se miješa mnoštvo individualnih nakana i značenja, a iz njih se mogu izvesti različite kombinacije. Niz pisama, vidjeli smo, može se čitati kao pasivna ili aktivna prepiska (po osobama, odnosno odnosima pošiljatelj – primatelj), kao porodična ili intelektualna prepiska, kao mreža odnosa oko nekog životnog ili intelektualnog projekta. Ove kombinacije organiziraju i načine dešifriranja, odnosno usmjeravaju čitanje i interpretaciju.

Naravno, možemo izvući činjenične obavijesti o događajima, životnim uvjetima (stanovanju, zdravlju ili obrazovanju) i naravi odnosa (priateljstvo, razmjena usluga ili intelektualna razmjena), upotpunjavati mozaik Vladanove biografije, no svaki se put suočavamo s različitim predodžbama stvarnog i privatnog, s predodžbama aktera u pismima i s našim vlastitim.

Otpor zbiljskoga vraća nas u stvarnost jezika. Ono što se stvarno događa jest prisvajanje riječi koje omogućuje da dvoje (ili više ljudi) komunicira, uspostavi suglasje, njeguje emocionalne i/ili intelektualne veze. Upravo njihova retorika daje značenje stvarnosti kakvoga iskustva. Pisma zacijelo nisu tek obavijesti, nego mjesta identifikacije i kohezije. Premda ne otkrivaju ništa intimno, omogućuju da se ono osjeti. Zato bi valjalo čitati ovaj korpus prepiski prije nego što ga se dočepaju različite analize, dok još uspostavlja ravnotežu između želje za komunikacijom i suzdržanosti, između kontroliranog i kriknutog ili prošaptanog.

Posljednje sačuvano pismo Vladanu u Zagreb, gdje je studirao (1931.), sadrži tek pjesmu na talijanskom (najvjerojatnije prijevod Vladanove).

Pisma kronološkim redom

KADA	TKO – KOMU ¹	ODAKLE	SADRŽAJ
1910.			
B. D., 1910. [?]	Olga i Vladan Desnica – Fanny Desnica	B. MJ.	Pozdrav majci
B. D., 1910. [?]	Olga i Vladan Desnica – Fanny Desnica	B. MJ.	Pozdrav majci
1914.			
16. I. 1914.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke Vladana i Natašu
22. VI. 1914.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke
19. VIII. 1914.	Fanny Desnica – Vladanu Desnici	Zadar	„...ćača je jučer krenuo za Mostar, a neznam ništa kada će se povratiti.“
1915.			
7. VII. 1915.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke
1919.			
17. III. 1919.	Uroš i Boško Desnica – Vladanu Desnici	Ancona	Pozdrav iz internacije
26. III. 1919.	Uroš Desnica – Fanny Desnica	Gualdo Tadino	Kolektivni pozdrav iz internacije
10. VI. 1919.	Uroš Desnica – Vladanu Desnici	Gualdo Tadino	Očev pozdrav s roditeljskim brigama
B. D., VIII. – IX. 1919.	Uroš Desnica – Fanny Desnica	Rim	O šansama povratka u Zadar i o mirovnim pregovorima u Parizu u vezi s istočnom obalom Jadranskog mora
30. IX. 1919.	Uroš Desnica – Fanny Desnica	Rim	„Vidi se, da u ovu prvu grupu nijesu uvrstili mene...“
1920.			
18. X. 1920.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brigade
24. X. 1920.	Nikanor Raketić – Vladanu Desnici	Obrovac	„Milo mi je da me se sjećaš, vjeruj da i ja tebe zaboravio nijesam, a i neću nikada, ako Bog da.“
25. X. 1920.	Mato Gjidera – Vladanu Desnici	Zagreb	Pozdrav
25. X. 1920.	Mato Gjidera – Vladanu Desnici	Zagreb	„G. Meštrović primio me veoma lijepo i dapaće divio se mojim radnjama ko samouk, on me preporučio školi i profesorima...“
1. XI. 1920.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	Obiteljske vijesti, posebno o „gjedi“ Vladimiru

¹ Kad nije naznačeno komu, pismo je upućeno Vladanu Desnici.

16. XI. 1920.	Vladimir Simić st. – Vladanu Desnici	Zadar	„Primio sam osobitim zadovoljstvom Tvoju dopisnicu i draga mi je da ste svi zdravi.“
19. XI. 1920.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brige
19. XI. 1920.	Mato Gjidera – Vladanu Desnici	Zagreb	„Molbu za produljenje dopusta i za stipendiju već sam spravio...“
5. XII. 1920.	Mato Gjidera – Vladanu Desnici	Zagreb	„Zahvali mnogo i mnogo gosp. Otcu,...“
9. XII. 1920.	Eustahije Jázdzik – Vladanu Desnici	Split	„Za spomen“
18. XII. 1920.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brige; krsna slava (sv. Nikola)
31. XII. 1920.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brige

1921.

25. I. 1921.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brige
15. II. 1921.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brige („Želim radi vas produžiti ove moje teške dane života, mila moja unučadi.“)
28. VI. 1921.	Vladimir Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Djedovo pismo, ljubav za unuke, zdravstvene brige

1922.

23. II. 1922.	Ivan Hugo Botteri – Urošu Desnici	Šibenik	Vladanove zdravstvene teškoće (pluća i srce)
---------------	-----------------------------------	---------	--

1924.

B. D., 1924. [?]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Preporuke Vladanu u Zagrebu (Kukuljevićeva zbirka, profesor V. Henneberg)
24. XII. 1924.	Ivan Hugo Botteri – Urošu Desnici	Zagreb	Vladanov zdravstveni pregled i liječnički honorar

1927.

B. D., 1927. [?]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Pošiljka knjiga; prijevodi Carduccija
B. D., 1927[?]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Moj je alber evanghelje...“; o Stojanu Jankoviću
28. III. [1927.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	O „alberu“ i Nikoli Jankoviću; komentari o prijevodu Carduccija
9. XII. 1927.	Jelisaveta Simić – Vladanu Desnici	Obrovac	„Najdraži Vladane! Hvala ti što se sjećaš svojih starih i bolesnih.“

1928.

B. D., 1927[?]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	O „alberu“, Nikoletu i Mariji Gjurić
----------------	---------------------------------	---------	--------------------------------------

22. XII. 1928.	Jelisaveta Simić – Vladanu Desnici	Obrovac	„Vladane moj, ne zaboravi me; kad ti nakon učenja ostane trunka vremena, pošalji mi dopisnicu jer će mi biti jako draga primiti vijesti od svih vas koji ste mi tako dragi.“
1929.			
15. III. 1929.	Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici	Zagreb	poziv na autorsku izložbu u Salonu Edo Ullrich
1930.			
17. IV. 1930.	Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici	Pariz	„Ajde izmislite nešto pa se dogurajte ovamo.“
1931.			
10. I. 1931.	Vladimir Rismundo – Vladanu Desnici	Split	Obavijest o vjenčanju s Antoniettom Kamber
18. I. 1931.	Bartolomeo Calvi – Bošku Desnici	Mantova	Carducci – hrvatski i srpski prijevodi
18. I. 1931.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Carducci – prijevodi; zdravstvene tegobe; školske knjige
22. III. 1931.	Krsto Ježina – Vladanu Desnici	Šibenik	„...ne ostaje mi drugo, nego da se divim tvojoj dužničkoj revnosti.“
30. III. 1931.	Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici	Pariz	„Inače silno ste nezadovoljni sa malograđanskim ambijentom gdje dolaze iz svijeta samo šlageri i moda. Hej brate, ako to tamo dopire ovdje vlada.“
31. V. 1931.	Marin Studin – Vladanu Desnici	Sarajevo	„Sarajevo poslije Zagreba djeluje na čovjeka kao neko ozdravljenje.“
3. VI. 1931.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	O „alberu“, Stojanu Jankoviću i knezu Posedarskom; zamolba za nabavu ikona
17. VI. 1931.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Zamolba za nabavu ikona
[?] VI. 1931.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Zamolba za nabavu sv. Nikole
17. IX. 1931.	„Sedam i Dvadesetisedam“ – Vladanu Desnici	Zagreb	„Septembarskom drugu srdačno čestitaju rođendan ...“ (rukopis Katice Pavičić)
3. X. 1931.	Katica Pavičić – Vladanu Desnici	Prag	„Ovdje sam se informirala, no izgleda da uvjeti za štampanje ne bi bili baš jako povoljni. One dvije stvarčice računaju, na nekih 3000 kč i to za 300 primjeraka od svake kompozicije.“
B. D., [1931.]	Katica Pavičić – Vladanu Desnici	Split	„Znam da će Vas ‘osobito’ zanimati, pak Vam javljam da ću večeras doći na koncerat.“
8. X. 1931.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Jobova izložba u Splitu
11. X. 1931.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	O „alberu“; o Ani/Janji, supruzi Mitra Pivljanina

15. X. 1931.	Miro [?] – Vladanu Desnici	Zagreb	„Izgleda, da ti ova blažena bagra nije baš odveć sklona...“
[?] X. 1931.	Olinko Delorko – Vladanu Desnici	Zagreb	O objavljivanju Vladanove pjesme u <i>Hrvatskom slovu</i>
12. XI. 1931.	Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici	Mostar	Pozdrav sa služenja vojnog roka: „Sjećajući se na galantna civilska vremena...“
10. XII. 1931.	Ivo Parać – Vladanu Desnici	Split	„Nego nestrpljivo čekam da stignete u Splitu...“
21. XII. 1931.	Uroš Desnica – Vladanu Desnici	Split	„Lento e misurato...“, Vladanova pjesma na talijanskom

1932.

15. V. 1932.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Pohvala Vladanovu uređenju „vrtla“ i o providurovoj bisti
24. VIII. 1932.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Supetar	„Ja, brate ljubljeni, nemam nešto ni prebijene pare...“
19. XI. 1932.	Marko Car – Vladanu Desnici	Beograd	<i>Magazin</i> – obećana suradnja; prodaja Carevih <i>Simpatija</i>
1. XII. 1932.	Nikola Subotić – Vladanu Desnici	Šibenik	<i>Magazin</i> : „Sve to može da bude samo iz prošlosti, jer i sam njoj pripadam.“
12. XII. 1932.	Mirko Korolija – Vladanu Desnici	Beograd	„Za nikoga se manje ne čuje i niko nije tako nepravedno zabačen kao mi Srbi iz Sev[erne] Dalmacije.“

1933.

27. I. 1933.	Miloš Parenta – Vladanu Desnici	Beograd	<i>Magazin</i> : „prilog o kulturnom razvitku srpsko pravoslavnog dela našeg naroda u Dalmaciji.“
1. II. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> – o svojim prilozima („nekoliko zanimljivih dokumenata...“)
20. II. 1933.	Mirko Korolija – Vladanu Desnici	Beograd	„...više sam bolestan nego zdrav...“
4. III. 1933.	Dušan Baljak – Vladanu Desnici	Zadar	<i>Magazin</i> – čestitka, o suradnji
7. V. 1933.	Mirko Korolija – Vladanu Desnici	Beograd	„Ja se još nalazim na internoj klinici...“
29. V. 1933.	Marko Car – Vladanu Desnici	Beograd	<i>Magazin</i> – razlozi neizlaženja i povlačenje priloga
18. VI. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Gundulićev san“; <i>Magazin</i> – razlozi Vladanove šutnje; o Kuridži
3. VII. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Oduševljenje Vladanovim esejom „Jedan pogled na ličnost Dositejevu“
B. D., 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Split	„Kad bi mogli nekako oko 6 svratiti do Galića...“
5. VII. 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Lumbarda	„Morao sam napustit kuću, i potucat se. Sve jedno. Ipak je sve skupa prokleto.“
11. VII. 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Lumbarda	„Stvar sa ženinom službenom petljavinom prilično me zabrinjuje.“

11. VII. 1933.	Ferdinand (Nando) Roje – [?]	Split	„Samo mi jedno pitanje stoji sada pred očima: što sada? Da li uzmaknuti, pustiti majku i ostati u Splitu pak nekako kuburiti, ili prkositi sudbini koja mi u tom pogledu nije baš sklona, i voditi dalje borbu.“
26. VII. 1933.	Mirko Korolija – Vladanu Desnici	Beograd	<i>Magazin</i> : „Evo ti šaljem o Man[astiru] Krci...“
29. VII. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Matićin <i>Glas</i> i Boškov prilog
B. D., [1933.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> – suradnja prilozima o smrti Stojana Jankovića, „vlaškoj kostimografiji“, ligama itd.
31. VII. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „Mi s Almanahom dajemo našu mjeru – a drugi neka nas ocjenjuju“; tuga što Vladan nije u Obrovcu odsjeo u njegovoj kući
3. VIII. 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Lumbarda	„I ima li što od nameštenja u Splitu?“
7. VIII. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Čestitke i dobre želje povodom Vladanovih zaruka sa Ksenijom
10. VIII. 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Supetar	„Vama neprekidna hvala na zauzimanju. Dodite u nedjelju.“
19. VIII. 1933.	Ferdinand (Nando) Roje – [?]	Split	„Odmah sam se sjetio Vaših riječi da bi me g[ospo]đica Ksenija mogla preporučiti svom zaručniku, a ovaj g. senatoru.“
B. D., [1933.]	Vladan Desnica – Urošu Desnici	Split	Zamolba za pomoć Ferdinandu (Nandi) Roji; susret s vladikom Đorđevićem
12. IX. 1933.	Vladan Desnica – Sergiju Urukalu	Split	„Neka otac svakako izbavi od Marka Cara i donese moj rukopis. Vladan“
20. IX. 1933.	Ksenija Carić – Urošu Desnici	Jelsa	Iskaz poštovanja i ljubavi („Ja nisam imala sreću očinske ljubavi i zaštite...“)
1. X. 1933.	fra Andre Vid Mihičić – Vladanu Desnici	Korčula – Badija	„Veselilo bi me da mi je moguće sastati se s Vama u lijepom gradu mrtvijeh gospara...“
1. X. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Svakodnevne brige; o objavlјivanju Vladanove pjesničke zbirke u Beogradu; o mjestu vanjskog dopisnika <i>Politike</i> iz Splita
4. X. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „Što se Almanaha tiče moje je mišljenje da bi Fassung, koju želi da mu dade Matica bila jedna sramota i jedna blamaža i ja ne bi želio da se ime Desnica pojavlji u jednom pučko-prosvjetnom izdanju“

7. X. 1933.	Vladan Desnica – Privredno-kulturnoj matici Sjeverne Dalmacije u Šibeniku	Split	<i>Magazin:</i> „Iz toga se vidi da se moji pogledi na moj položaj i na moju funkciju ne poklapaju sa Matičnim pogledom na taj položaj i funkciju, što, naravno, može da čini ozbiljnu zapreku za negocijaciju među nama. Radi toga mislim da je bolje što sam ovo pitanje dotakao i pokušao da ga izvedem na čistac;...“
7. X. 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Beograd	„...ja ču, verujte, biti sretan da Vam budem na ma kakvu uslugu...“
10. X. 1933.	Milan L. Rajić – Vladanu Desnici	Beograd	„Žao mi je što moram da Vas obavestim da pesme uopšte ne donosimo više u našem časopisu, pa prema tome nećemo moći objaviti ni Vašu, iako mi se ona neobično dopada.“
11. X. 1933.	Ignjat Job – Vladanu Desnici	Beograd	„...maločas sam bio kod direktora 'Politike'...“
15. X. 1933.	Boško Desnica – Vladislavu Ribnikaru	Obrovac	Preporuka Vladana za vanjskog dopisnika <i>Politike</i> iz Splita
19. X. 1933.	Stanoje Stanojević – Urošu Desnici	Beograd	„...preduzeo sam odmah potrebne korake.“
30. X. 1933.	Ksenija Carić – Urošu Desnici	Zagreb	Pozdrav i iskaz ljubavi
B. D., [1933.]	Ferante Colnago – Vladanu Desnici	Beograd	Molba da obavijesti Dragu Ivaniševića radi uručenja rješenja o radnome mjestu
1. XI. 1933.	Albert Botteri – Urošu Desnici	Zagreb	Očni pregled
B. D., 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Polemika s <i>Katolikom</i> zbog pisanja o Simi Matavulju i Victoru Hugou
15. XII. 1933.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...pa se bojim da ti se zamjeri da bi Magazinu bolje pristajao naslov: 'Sabrane pizdarije B[oška] D[esnice]' ili 'Album porodice Desnica'“
29. XII. 1933.	Nikola Subotić – Vladanu Desnici	Šibenik	„U ponedjeljak, koji prvi dođe, biću u Splitu i predaću Vam svoje sočinenije.“
B. D., [1933.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	Svakodnevne brige; <i>Magazin</i> – „odgodi do Januara“; „stvar o Morlacima“, neizvediva
B. D., [1933.]	Boško Denica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	<i>Magazin:</i> „Ostaje mi još: Cvijan Šarić, Smrt Janka Mitrovića i smrt Alije Bojičića.“
B. D., [1933.]	Boško Denica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> „Prihvatio sam se prerade prokletog Kuridže...“

1934.

6. I. 1934.	Nikola Subotić – Vladanu Desnici	Šibenik	<i>Magazin:</i> „Jučer sam bio u Splitu i tražio Vas...“
B. D., [1934.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	<i>Magazin:</i> „Molim te odustani od namjere da preštampavaš Kuridžu...“

B. D., [1934.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	<i>Magazin</i> : „Nekidan sam ti poslao Jankovu smrt, prekjueč Boičića...“
B. D., [1934.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „Predgovor je krasan...“
9. IV. 1934.	<i>Prager Presse</i> (A. S. Mager) – Vladanu Desnici	Prag	<i>Magazin</i> : „...bili bismo Vam veoma zahvalni kada biste nam redovito slali <i>Magazin Sjeverne Dalmacije</i> ...“
11. IV. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Primio sam prekjueč od sinovke jedno puno drago pismo.“; Calvi
11. IV. 1934.	Boško Desnica – Kseniji Carić	Obrovac	„Nek ti bude srećan život kome ideš u susret...“
20. IV. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...opremio poštom jedan pirotski čilim...“
23. IV. 1934.	<i>Prager Presse</i> (A. S. Mager) – Vladanu Desnici	Prag	<i>Magazin</i> : „raduje me što sam Vas upoznao i nadam se da će Vas prilikom svojega sljedećeg posjeta Splitu moći potražiti.“
24. IV. 1934.	<i>Prager Presse</i> (A. S. Mager) – Vladanu Desnici	Prag	<i>Magazin</i> : „...ipak sam se još pozabavio Vašim pismom i osjetio se ponukanim da u svojem članku više pozornosti posvetim njegovu sadržaju. U prilogu pronaći ćete novu verziju mojega članka koji će tiskati što je prije moguće.“
B. D., 1934.	Vladan Desnica – Urošu Desnici	Split	<i>Prager Presse</i> : „Zaboravio sam te zamoliti da mi ono pismo Mägeru od ‘Prager Presse’ – ako budeš dokon – prevedeš sutra kroz jutro, pa bih ga popodne došao prepisati na mašini.“
20. IV. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Čestitka povodom vjenčanja i poklon
28. IV. 1934.	Ksenija Carić i Vladan Desnica	Split	Vjenčanje: obavijest
[?] IV. 1934.	Ivo Parać – Kseniji i Vladanu Desnici	Split	Čestitka povodom vjenčanja
6. V. 1934.	Milan, Anka i Đorđe Urukalo – Bošku i Urošu Desnici	Obrovac	Čestitka – krsna slava
6. V. 1934.	Obitelj Carić – Urošu Desnici	Split	Čestitka – krsna slava
6. V. 1934.	Andreja G. Zdravković – Urošu Desnici	Split	Čestitka – krsna slava
6. V. 1934.	[Giovanni?] Inchiostri – Urošu Desnici	Šibenik	„Žurno trebam tebe...“
7. V. 1934.	Sergije Urukalo – Urošu Desnici	Split	„Inchiostri dolazi tamo danas po ručak.“
10. VII. 1934.	Dušan Korolija – Vladanu Desnici	Kistanje	Dr. Mirko Korolija, „preselio se u vječnost“
23. VII. 1934.	Dušan Korolija – Vladanu Desnici	Kistanje	„...ima... dovršen I čin drame ‘Zoe Porfirogenete’“

24. VII. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	„Za Magazin ču ti dati dvije opsežnije radnje...“
8. VIII. 1934.	Nikola Subotić – Vladanu Desnici	Šibenik	<i>Magazin:</i> „Mene je obradovala vijest [iz] Vašeg pisma da ćece nastaviti sa izdavanjem ‘Magazina’.“
21. VIII. 1934.	Mihajlo Jokić – Vladanu Desnici	Beograd	„...otisao sam, čim sam primito Vaše pismo, do Gece Kona.“
9. IX. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> „Pjesme moraš svakako izdati.“
9. IX. 1934.	Dušan Korolija – Vladanu Desnici	Kistanje	„Rukopise koje Vam šaljem povjeravam Vam kao prijatelju...“
13. IX. 1934.	Boško Desnica – Muzej hrvatskih starina u Kninu	Obrovac	„...bio bi voljan da iz svoje privatne kolekcije dade muzeju u zamjenu za isto dva predmeta...“
17. IX. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Jedna izjava iz Sjeverne Dalmacije: „Ne slažem se sa tvojim nazorima u pogledu deklaracije.“
20. IX. 1934.	Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici	Varšava	<i>Magazin:</i> „Kada se vratim u Nizozemsku, napišaće članak o Pateriku Manastira Krke (njemački) i poslaću ga Vama.“
26. IX. 1934.	Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici	Split	Zahvala
5. X. 1934.	Nikola Subotić – Vladanu Desnici	Šibenik	Dogovor o sastanku
6. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Fala tebi i Kseniji na svim ljubaznostima...“
11. X. 1934.	Muzej starina Savske i Primorske banovine – Bošku Desnici	Knin	„Uprava Muzeja nije vlasna pristati na zamjenu predmeta bez naredjenja Kr[aljevske] Banske Uprave,...“
12. X. 1934.	Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici	Leiden	<i>Magazin:</i> „šaljem Vam mali članak o Pateriku manastira Krka. Nadam se da ćete ga smatrati prikladnim za svoj časopis i da ćete ga bez poteškoća moći pročitati; ja, nažalost, pišem nečitljivo!“
13. X. 1934.	Boško Desnica – Muzeju starina	Obrovac	„...iz istoga nije jasno...“
14. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> „očekujes od mene nešto što ja više nisam u stanju da dadem“
16. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> pjesme o Stojanu Jankoviću
17. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> „Večeras sam pisao Kolendiću a pismo za Karamana ti prilažem...“
17. X. 1934.	Boško Desnica – Ljubi Karamanu	Obrovac	<i>Magazin</i> – poziv na suradnju
22. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„U Obrovcu je već zavladala zima, ona bezutješna...“; nabava radija, „beretuna“, odjeća

23. X. 1934.	Petar Kolendić – Bošku Desnici	Skoplje	<i>Magazin:</i> „Slično ovako sam bio pisao i tvom sinovcu, kad me pozvao i za prvu knjigu na saradnju, onda sam imao vrlo lijepu studiju o Zadraninu Kožičiću, ali mi on nije odgovorio!“
25. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> „...daću ti i radnju o Krajiškom uređenju Kotara...“
29. X. 1934.	Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici	Leiden	<i>Magazin:</i> „Postoji li u Kistanjama fotograf koji može snimiti rukopis?“
30. X. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„U Mlecima se traži Končarevićev proces...“; nabava radija
2. XI. 1934.	Dekan Filozofskog fakulteta – Vladanu Desnici	Skoplje	„Na plemenitom poklonu Magazina Sjeverna Dalmacija 1934...“
6. XI. 1933.	Kosta Strajnić – Vladanu Desnici	Dubrovnik	<i>Magazin:</i> „...rešio sam da Vam stavim na raspoloženje jedan odeljak iz svoje oveće studije o Vlahu Bukovcu...“
7. XI. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> Zemunički događaj; lige i Morlaci; Končarevićev proces
9. XI. 1934.	Petar Kolendić – Vladanu Desnici	Skoplje	<i>Magazin:</i> „...kušaću i nastojati Vam, ako bude ikako moguće, poslati u decembru.“
10. XI. 1934.	Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici	Leiden	<i>Magazin:</i> „Dobio sam vaše pismo i prijevod svoga članka. (...) Zahvalujem Vam za pomoć.“
15. XI. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin:</i> „Pjesme su snažne, pune ideja i ljepote, ali ja osjećam nedostatak rime...“
17. XI. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...bio sam sa svom familijom na Islamu...“
B. D., [1934.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	„...u kancelariji radim ka konj.“
13. XII. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...ali je za tvog čaču važnije pitanje islamske sluškinje, Krste, Vase Uzelca i t. d....“; tzv. Karađorđevo zvono u Šibeniku
15. XII. 1934.	Nino [?] – Bošku Desnici	Zadar	Studija o Šimunu Ljubavcu
29. XII. 1934.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...kad ćeš se svratiti na Islam.“
B. D., [1934.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	„Životna staza Jandrije Kutlače...“: pohvale, prigовори, prijedlozi...
31. XII. 1934.	Uroš Desnica – Vladanu Desnici	Islam	„Treba samo imati dobre nerve i ne prenagljivati.“
B. D., 1934.	Vladan Desnica – Uroš Desnici	Split	Molba ocu da prevede na njemački pismo Mageru

1935.

24. I. 1935.	Petar Kolendić – Vladanu Desnici	Skoplje	<i>Magazin:</i> „Članak bi se, kad je već novo izdanje, štampao latinicom, osim napisu djela, što bi ostala čirilicom, inače jekavskim, a ne ekavskim, narječjem.“
--------------	----------------------------------	---------	--

28. I. 1935.	Jakov Gotovac – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> i Plamenac; „Mogu Vam već sada kazati da sam neobično zadovoljan sa ovim mojim djelom, jer je stilski izjednačeno i ‘zdravo’ narodsko. Nadam se značajnom uspjehu.“
31. I. 1935.	Dragan Plamenac – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> : „Vašoj želji, da napišem nov članak o Lukačiću ili da preradim članak koji je izišao u ‘Obzoru’, ne mogu nažalost da udovoljim, ali Vam rado dopuštam da članak, onako kako stoji i pod istim naslovom, preštampate.“
11. II. 1935.	Kosta Strajnić – Vladanu Desnici	Dubrovnik	<i>Magazin</i> : „...vrlo mi je žao što Vam moram saopštiti da mi je, pored najbolje volje, nemoguće da Vam pošaljem obećani članak.“
19. II. 1935.	Dragan Plamenac – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> : „Kako je članak izvorno štampán latinicom, molim Vas da ga ovim pismom i otštampate – premda inače i jedno i drugo naše pismo jednakom cijenim i uvažavam.“
19. II. 1935.	Dušan Korolija – Vladanu Desnici	Kistanje	<i>Magazin</i> : „Od Mirkovih fotografija imam samo ovu...“
23. II. 1935.	Nikola Subotić – Vladanu Desnici	Šibenik	<i>Magazin</i> : „...dobićete prvi napis.“
1. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	„Drago mi je da će štampati novelu pod svojim imenom.“; „Ja sam lige gotovo dovršio.“
2. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „...radim na krpe...“
8. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...dovršio lige.“
9. III. 1935.	The Central European Times Publications Co. Ltd. – Bošku Desnici	Zürich	„Who's Who in Central and East Europe“: životopis
12. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	<i>Magazin</i> o ligama: „U pogledu azbuke ja sam svakako za latinicu iz istih razloga, koje navodiš i ti.“
13. III. 1935.	Grga Novak – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> : „...poglavlje iz moje knjige ‘Narodno buđenje u Dalmaciji’“
B. D., 1935.	Verka Škurla Ilijić – [Vladanu Desnici]	B. MJ.	„...najlepši pozdrav i poštovanje...“
14. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „...2 Tommaseova pisma... ‘naš srpski jezik’...“
20. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Ovo ćeš dana dobiti jednu veličanstvenu vučju kožu...“
21. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „...a uradiću i Ljubavca...“
22. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : pop Sorić – „hrvatski Marko Kraljević svih katoličkih Murlova“

25. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Tommaseovo je pismo vanredno interesantno.“; „Mislim da si vučetinu već primio.“
31. III. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...ali se Ljubavac još ne pomalja.“
[?] III. 1935.	The Travel Book Club London – Bošku Desnici	London	„If you are not a member we feel certain that it will be of great interest to you.“
19. IV. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Magazin</i> : „...pročitao na dušak napis o Koroliji...“
8. V. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	„Izborna orgija...“; Karin: „Kućica je već pokrivena i pravi još lijepši utisak.“
13. V. 1935.	Petar Kolendić – Vladanu Desnici	Skoplje	„U separatu nemojte ništa mijenjati iz teksta...“
14. V. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Jučer sam primio Ljubavca:...“
18. V. 1935.	Dragan Plamenac – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> : „Ovih dana – još prije Magazina – izlazi iz štampe također i moje izdanje Lukačićevih moteta.“
20. V. 1935.	Enrico de Schönfeld – Bošku Desnici	Zadar	<i>Magazin</i> : „...da mi ljubazno pošaljete po dva primjerka dosad objavljenih brojeva.“
30. V. 1935.	Petar Kolendić – Vladanu Desnici	Skoplje	<i>Magazin</i> : „Voleo bih, kad bih mogao one separate dobiti najdalje do 15 juna.“
30. V. 1935.	Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici	Rim	„Prigodom čestih oduševljenja sjetio sam se na Vas.“
8. VI. 1935.	Enrico de Schönfeld – Urošu Desnici	Zadar	<i>Magazin</i> : „Časopis je dobro uređen i mislim da bih mogao pokušati prodati još nekoliko primjeraka.“
11. VI. 1935.	Enrico de Schönfeld – Vladanu Desnici		To je lijepa i ozbiljna publikacija, dobro urađena, a ja joj se namjeravam posvetiti s naročitim zanimanjem.
17. VI. 1935.	Petar Kolendić – Vladanu Desnici	Skoplje	„Nisam primio separate,...“
30. VI. 1935.	Petar Kolendić – Vladanu Desnici	Skoplje	„Nijesam dobio odgovora od Vas,...“
11. VII. 1935.	Dragan Plamenac – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> : „Magazin' je sadržajem doista vrlo zanimljiv i raznolik, a i vanjštinom se lijepo prezentira.“
16. VII. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	<i>Magazin</i> : „...meni se ne čini loš.“
17. VII. 1935.	Fra Karlo Balić – fra Frani [?]	Rim	Engelbrecht; pozdrav Bošku Desnici
17. VII. 1935.	Josip Jablanović – Vladanu Desnici	Split	<i>Magazin</i> : „...u otužnim našim intelektualnim prilikama, daješ opravданu nadu u bolje i lepše dane...“

18. VII. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	Engelbrecht; <i>Magazin</i> : prodaja u Zagrebu
B. D. [1935.]	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	„Dobio sam iz Rima slike...“; „...doći će dan kad ćeš baš radi ovog zapaliti lumin ćaćinoj duši...“
24. VII. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	„Prodaja ide slabo. Svi odbijaju, barba William in capite...“
24. VII. 1935.	Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici	Leiden	<i>Magazin</i> : „Ove godine putujem u Pulu. Prilikom sljedećeg posjeta Jugoslaviji rado ću Vas posjetiti.“
1. VIII. 1935.	<i>Prager Presse</i> – Vladanu Desnici	Prag	<i>Magazin</i> : „Nameravamo da pišemo u ‘PRAGER PRESSE’ o knjizi, koja je izašla u Vašem izdanju: <i>Magazin Sjeverne Dalmacije 1935</i> i molimo vas, da nam pošaljete jedan primerak ove knjige.“
5. VIII. 1935.	Dušan Korolija – Vladanu Desnici	Kistanje	„Ovih 25 primjeraka nastojaću da Nikinom pomoći čim prije rasprodam...“
9. VIII. 1935.	Mirko Perković – Vladanu Desnici	Knin	<i>Magazin</i> : „Vjeruj mi, odavno ne pročitah, u nijednom našem književ[nom] časopisu, tako smišljen, jezgrovit, pun misli i odličan stilom i jezikom esej.“
15. VIII. 1935.	Mirko Perković – Vladanu Desnici	Knin	„Najljepša mi je utjeha duši kada me se sjećaju ugodno moji bivši đaci, a osobito ako su prijatelji i ljubitelji nauke, istine i knjige.“
11. IX. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Pošalji novelu, pokušaću je prevesti, ma da je moje znanje njemačkog jezika kroz 15 godina neupotrebe mnogo zahrgalo.“
15. IX. 1935.	Umberto Urbani – Vladanu Desnici	Trst	„...da sam primio oba ‘Magazina sjev[erne] D[almacije]’ na kojima Vam se srdačno zahvaljujem.“
17. IX. 1935.	Dinko Tomašić – Vladanu Desnici	Zagreb	<i>Magazin</i> : „Veselit će me da se nađemo bilo u Splitu ili u Zagrebu.“
20. IX. 1935.	Niko Bartulović – Vladanu Desnici	Beograd	<i>Magazin</i> – zahvala i najava prikaza
20. IX. 1935.	Dušan Korolija – Vladanu Desnici	Kistanje	<i>Magazin</i> : „Kako vidite vrlo slabo sam prošao...“
26. IX. 1935.	Vjekoslav Parać – Kseniji i Vladanu Desnici	Split	„Na srdačnim čestitanjima gospodji i Vama najljepše zahvaljujem.“
30. IX. 1935.	Dragan Plamenac – Vladanu Desnici	Zagreb	„Vaše mišljenje, da bi Lukačić mogao da nađe prođe u Splitu ako bude тамо у prodaji, potaknulo me je da zapitam u Glazb[enom] Zavodu.“
5. X. 1935.	Dragan Plamenac – Vladanu Desnici	Zagreb	„Predao sam Vašu kartu g. prof. Schneideru, kao tajniku Hrvatskoga Glazb[enog] Zavoda, i on će Vam direktno odgovoriti.“

14. XI. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„...imao brige i muke radi Tusa“ (Zaviša); „Kritika je Bartulovićeva tačna i bezstrasna.“
14. XI. 1935.	Gerhard Gesemann – Vladanu Desnici	Prag	<i>Magazin</i> : „U proleće ču Vas sigurno posetiti.“
22. XI. 1935.	Ante Masovčić – Bošku Desnici	Split	Dokumentarna arhiva Centralnog presbiroa: biografija i tri fotografije
3. XII. 1935.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Meni nije nikako draga pisati autobiografije. Naškrabaj ti...“
6. XII. 1935.	Josip Jablanović – Vladanu Desnici	Split	„Šaljem ti prvi prinos Din. 500 za štampanje prevoda ‘Hamleta’ našega Dr. Peričića.“
8. XII. 1935.	Vinka Bulić – Vladanu Desnici	Split	Članak Uroša Desnice o dr. Boži Peričiću

1936.

31. I. 1936.	Zgodovinsko društvo v Mariboru – Vladanu Desnici	Maribor	<i>Magazin</i> : „Zgodovinsko društvo v Mariboru obraća se kao izdavač ‘Časopisa za zgodovino i narodopisje’ do visokog naslova sa predlogom za zamjenu našeg glasila sa Magazinom Sjeverne Dalmacije.“
10. III. 1936.	Nikola Banašević – Vladanu Desnici	Skoplje	<i>Magazin</i> – zahvala i Banaševićeva izdanja
20. III. 1936.	Dinko Tomašić – Vladanu Desnici	Zagreb	„Zahvaljujem na interesiranju koje pokazuјete za moje rade.“
28. IV. 1936.	Živka I. Joba – Vladanu Desnici	Zagreb	Obavijest o Jobovoj smrti
5. V. 1936.	<i>Zapis</i> (Cetinje) – Uredništvu <i>Magazina</i>	Cetinje	<i>Magazin</i> : „Molimo Uredništvo MAGAZINA za izvještaj, da li je voljno da šalje u zamjenu svoj časopis za ZAPISE?“
B. D., 1936.	Živka I. Joba – Vladanu Desnici	Zagreb	„S najtopljom zahvalnošću za izjavljeno saučešće Živka I. Joba.“
16. VI. 1936.	Petar Mitropan – Vladanu Desnici	Skoplje	„Šaljem Vam svoj lični primerak Slijepčevićeve studije...“
24. XI. 1936.	Luigi Torcoletti – Uredništvu <i>Magazina</i>	Rijeka	<i>Magazin</i> : „Bio bih zahvalan dr. Petru Kolendiću ako bi mi mogao poslati na dar svoju studiju o ‘Zadraninu Šimunu Kožićiću i njegovoj štampariji na Rijeci’,...“

1937.

4. I. 1937.	Džanko Pacilio – Vladanu Desnici	Zagreb	„...da ču se uvijek i rado sjećati vremena, koje ste kod nas sproveli.“
24. I. 1937.	Krešimir P. Polić – Vladanu Desnici	Split	<i>Magazin</i> : „...izašao je jedan članak u kojem se opširno govori o malaričnom problemu u severnoj Dalmaciji. ... bez njega ne bi mogli ništa uraditi.“
12. III. 1937.	O. Ante Crnica – Vladanu Desnici	Makarska	<i>Magazin</i> – zahvala na traženim obavijestima

13. IV. 1937.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Šibenik	Uroš u bolnici
20. V. 1937.	Uroš Desnica – Boži Peričiću	Zagreb	„Javljam Vam da je po mišljenju ovdašnjih liječnika moje srce potpuno regenerirano i šećer u krvi sveden na normalu i da sad, kako oni kažu, sva vještina je u tome da se pametno živi kako bi se ovo stanje održalo.“

1938

[?] II. 1938.	Vladan Desnica – redakcijama <i>Politike</i> i <i>Vremena</i>	Split	Croce – objava oglasa o izlasku iz tiska
18. II. 1938.	Josip Barać – Vladanu Desnici	Split	Croce – zahvala na daru
20. II. 1938.	Mirko Perković – Vladanu Desnici	Knin	Croce: „Pročitao sam, pa mi se prijevod vrlo sviđa, jer bih rekao da si pogodio – a i <u>uspio</u> – da zadržiš stil Croce-ov, a opet nisi se nigdje spotaknuo o naš stil.“
25. II. 1938.	Trgovačka tiskara E. Desman i drug – Vladanu Desnici	Split	Croce: „Količina: 1000 knjiga ‘Eseja iz estetike’ 2 ½ arka slog preštampan, a 1 ½ ar novi slog Din.: 4000,-“
27. II. 1938.	Srećko Zanella – Vladanu Desnici	Zagreb	Croce: „Čestitam na novoj publikaciji i zahvaljujem na pošiljci.“
28. II. 1938.	Božidar Borko – Nakladi „Kadmos“	Ljubljana	Croce – narudžba
1. III. 1938.	Pero Zanella – Vladanu Desnici	Beograd	Croce: „...nisu Eseji još stigli na red (jer moram da dovršim Huxley-a)...“
5. III. 1938.	<i>Letopis Matice srpske</i> – Nakladi „Kadmos“	Novi Sad	Croce: „molimo vas da nam na prikaz pošljete svoje izdanje“
8. III. 1938.	Ante Petravić – Vladanu Desnici	Split	Croce: „Primio sam twoju knjigu i zahvaljujem ti na sjećanju.“
9. III. 1938.	Vladan Desnica – Božidaru Borku	Split	Croce – prikaz u <i>Jutru</i>
10. III. 1938.	<i>Letopis Matice srpske</i> – Nakladi „Kadmos“	Novi Sad	Croce: „molimo vas da nam na prikaz pošljete svoje izdanje“
10. III. 1938.	Biblioteka Muzeja Matice srpske (F. Malin) – Nakladi „Kadmos“	Novi Sad	Croce – zahvala
10. III. 1938.	Eugen [?] – Vladanu Desnici	Makarska	Croce: „Doista je kulturi Splita nedostajala jedna takva edicija.“
12. III. 1938.	Božidar Borko – Nakladi „Kadmos“	Ljubljana	Croce – prikaz u <i>Jutru</i>
14. III. 1938.	Lujo Vojnović – Vladanu Desnici	Celje	Croce – zahvala
18. III. 1938.	Dušan Manger – Vladanu Desnici	Split	Croce: „Najljepše zahvaljujem na primjerku...“
23. III. 1938.	Vladimir Simić ml. – Vladanu Desnici	Šibenik	„Drago mi je da se baviš i aktivno daješ dokaza da radiš na književnom polju. To ti je mnogo pametnije nego što drugo.“

25. III. 1938.	<i>Prager Presse</i> – Vladanu Desnici	Prag	Croce: „Četiri eseja Benedetta Crocea o estetici objavio je Vladan Desnica u srpsko-hrvatskom prijevodu: ‘Eseji iz estetike’, Split 1938, 80, 65 str. 15 dinara, naklada Kadmos.“
25. III. 1938.	Jelisava Vavra – Vladanu Desnici	Zagreb	„...bili mogli da nam je poklonite za našu knjižnicu...“
28. III. 1938.	Božidar Borko – Nakladi „Kadmos“	Ljubljana	Croce – zahvala za primljeni primjerak
[?] III. 1938.	The Travel Book Club London – Bošku Desnici	London	Poziv za učlanjenje u klub
[nakon 17. IV.] 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	„Fala ti na korekturi. Ovo je prvi put da mi N[ovo] D[oba] štampa nešto bez grješaka.“ <i>Istorijska kotarskih uskoka</i> : „Zbornik vrlo polako odmiče...“
16. V. 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	„Ovog su časa čaća i majka otputovali...“; „Sad, kad je došlo do toga da se od nje [kuće u Karinu – J. B.] rastajem, srce mi se cijepa...“
12. VI. 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Studija o bogumilima: Božidar Kovačević, „Bogomili“, crkva bosanska“, II, <i>Srpski književni glasnik</i> (Beograd), n. s., god. LIV, br. 3, 1938.
13. VII. 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	Studija o Šimunu Ljubavcu; <i>Istorijska kotarskih uskoka</i>
29. VII. 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	„...u Zadar ne mogu jer bi, radi prokletstva koje lebdi nad rodom Desnica,...“; studija o Ljubavcu
24. VIII. 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Karin	<i>Istorijska kotarskih uskoka</i> : „Velika ti hvala na elaboratu, koji je odličan.“
28. VIII. 1935.	Luko Vojnović – Vladanu Desnici	Beograd	„Prekrasna publikacija! Onaj nekrolog što je Dr Uroš napisao o našemu Dušanu Balju duboko me dirnuo.“
29. VIII. 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	Obrovac	<i>Istorijska kotarskih uskoka</i> : „Još mi fali da popunim onaj svoj dio, i da, prema tvom savjetu, nadodam štatute i dokumente o ligama...“
9. IX. 1938.	Bogdan Radica – Ćiri Čičin-Šajinu	Ženeva	Croce: „Molim Vas da kažete g. Desnici, da mi pošlje 2 primjerka, kako bih mogao da ih pošljem g. Croceu. Ali odmah.“
17. IX. 1938.	Bogdan Radica – Vladanu Desnici	Ženeva	Croce: „Što mi pišete o Istoriji Europe, ona je prevedena i objavljena na slovenački. Čudi me, što je Svetmir Lazarević ne će da objavi. On je moj dobar prijatelj i ja ću mu pisati prvom zgodom.“
B. D., [1938.]	Ljubomir Micić – Urošu Desnici	Pariz	Zamolba za slanje <i>Magazina Sjeverne Dalmacije</i>

B. D., 1938.	Boško Desnica – Vladanu Desnici	[Obrovac]	O Magliu u Difnikovu djelu; Ljubavac u tisku; predgovor <i>Istoriji kotarskih uskoka</i>
B. D., [1937. – 1941.]	Boško Desnica – Urošu Desnici	Obrovac	„Akumulator ti je popravljen i napunjen...“; „Za konje će ići teško.“; „Juče sam preuređio arhiv...“
1941.			
8. II. 1941.	Božidar Kovačević – Vladanu Desnici	Beograd	„Vašu pesmu ne mogu uvrstiti. Korektna je, ali se ne izdvaja iz današnje poezije.“
1942.			
16. VII. 1942.	Vladan Desnica – Nataši Desnica	Zadar	„...putem mi se izgubila valiza... sa čitavim lirskim radom jednog decenija!“
18. VII. 1942.	Vladan Desnica – Nataši Desnica	Zadar	„Od valiže ni traga...“; „Nisam vam ni pisao da u Islamu sve ide naopako.“
B. D., [1942.]	Vladan Desnica – Nataši Desnica	Zadar	„pitanje prijave stanara Bandinella“
22. VII. 1942.	Vladan Desnica – Nataši Desnica	Zadar	„...još nisam stigao da trknem u Islam.“; „Ja sam još uvijek pod impresijom gubitka.“
30. VII. 1942.	Vladan Desnica – Nataši Desnica	Zadar	„...pa da u subotu zajedno podđemo u Islam, a u pondjeljak u Preko.“
1944.			
3. I. 1944.	Braća Tolja (Toglia) – Vladanu Desnici	Split	„...izvolite poslati osobu koju da podigne ovaj novac ovdje u Zadru;...“
B. D., 1944.	Stojan Desnica – obitelji Vladana Desnice	B. MJ.	„Ja sam bio dugo vremena na otoku [Visu – J. B.], a sada sam isto, samo bliže i skoro se nadam da će opet k vama.“
2. III. 1944.	Anka Zanella – Desnicama u Islamu	Split	„Kuća vaša, do danas, je onaka kako ste ju ostavili. (...) Od trešnje bombardiranja puklo jedno staklo u kupaoni na III katu, i malko platforme palo u hodniku.“
15. III. 1944.	Stojan Desnica – obitelji Vladana Desnice	Vis	„Imaju neugodnosti kod kuće, to mi kažu неки od tamo.“
15. III. 1944.	Stojan Desnica – obitelji Vladana Desnice	Vis	Fotografija Stojana Desnice
19. III. 1944.	Vladan Desnica – Simettu Tolji	Islam	„...bili ste mi dugovani iznos mogli da isplatite u lirama mjesto u kunama...“
28. III. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„I mi smo dosta toga pretrpjeli: ja sa Ksenijom i djecom dva teška bombardmana Zadra i gubitak sve naše robe kao i dijela proizvoda koji smo tamo bili prenijeli (opljačkano); zatim bombardman (zračni) naših kuća, u Islamu, gdje su nam srušene dvije poljodjelske zgrade i nanesena velika šteta; te bezbroj drugih patnji i neugodnosti.“
28. III. 1944.	Ksenija Desnica – Anki Zanella	Islam	„U Zadru sam izgubila svu kućnu bjankeriju i to mi je sad jedino što imam. – Mnogo ti hvala na tvom zauzimanju i na vijestima.“

12. V. 1944.	Anka Zanella – Desnicama u Islamu	Split	„Neću da vam opišem koliko su miševi drski bili u ormarima u oba kupatila. U III katu uglavnom su se hranili papirom; ali u I su uništili hranjive proizvode, a osim toga nastanili su se u Natašinim papučama.“
[?] V. 1944.	Nataša Desnica – Anki Zanella	Islam	„I mi vrlo često mislimo na vas i spominjemo vas u našim razgovorima, sa žaljenjem za prošlim i strahom za budućnost.“
[?] V. 1944.	Fanny Desnica – Anki Zanella	Islam	„....samo Bože nam daj da se jedan dan još mognemo sastati i o svemu pričati.“
18. V. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„[Gospodin] Tolja mi je isplatio splitsku pšenicu, ali nažalost isplatu je izvršio u kunama koje ovdje ne kolaju.“
[?] V. 1944.	Nataša Desnica – Anki Zanella	Islam	„O nama neću da ti pišem nego ču ti pričati ako Bog da da se sastanemo.“
[?] V. 1944.	Fanny Desnica – Anki Zanella	Islam	„Ponavljam ti ono što ti je već Nataša pisala – otvorи ormare – i uzmi sve što ti je potreba.“
10. VI. 1944.	Anka Zanella – Desnicama u Islamu	Split	„3 juna osvanuo crn za Split, zavio na stotine obitelji u crno, hiljade ostale bez krova. I vaša je kuća nastradala: (...) Krov i potkrovlj su srušeni – III kat većim dijelom – kuhinje od gornjih katova srušile su se u kuhinju I kata. Kuhinja III kata srušila se u ordinaciju Lukinovica. Stube su zatrpane ruševnim materijalom i napolj porušene do II kata.“
16. VI. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„Žao mi je da Vam nismo bliže pa da vam možemo biti do potrebe pri ruci, kao što ste i vi nama bili uvjek, pa i u sličnoj prilici, pred tri godine.“
17. VI. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Smilčić	„Ja ne mogu da dođem tamo, i radi poteškoća saobraćaja i propusnice, i radi toga što ne mogu da ostavim ovdje moje, gdje se ne možemo da obranimo od pljačke i delinkventstva seljaka.“
19. VI. 1944.	Nataša Desnica – Anki Zanella	Islam	„Možeš pomisliti kako nas je potresla ta vijest i kako smo u brizi što će biti od ono malo robe što nam je ostalo, znajući po iskustvu iz Zadra kako se pljačkaju bombardirane i napuštene kuće.“
26. VI. 1944.	Anka Zanella – Desnicama u Islamu	Split	„Uroš Kovačević nam reče, da ste svi dobro i da Ksenija očekuje bebu. Od mame i od mene najljepše čestitke i želje Kseniji i Vladanu. Ovo ce biti pravi Islamski proizvod – Made in Islam.“
6. VII. 1944.	G[joko] Desnica – Bošku Desnici	B. MJ.	„Jest ubiše jadnog Milana...“

6. VII. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„Još od svibnja nastojim da ti pošaljem novac potreban za isplatu hipotekarnog duga, ali mi je nekidan vraćen i novac i pisma, koji nisu imali sreće.“
6. VII. 1944.	Ksenija Desnica – Anki Zanella	Islam	„...zato ti opet ponavljam da se, koliko umiješ, ti zauzmeš, i da kažeš mojim tetama neka one sve što je moguće ponesu negdje iz mog stana.“
6. VII. 1944.	Fanny Desnica – Anki Zanella	Islam	„Nama nije moguće odavde se micati radi više uzroka. Što se tiče našega stana i robe ovlašćujem tebe da uradiš sve što misliš da je potrebito.“
18. VII. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„Nema saobraćaja niti ikakva sredstva da se pošalje ni pismo ni novac. Zato shvati situaciju, ponavljam još jednom: dajemo ti najšira ovlaštenja da preduzmeš sve što treba i što nađeš za shodno. Isto tako G[ospodinu] Marinu Marasoviću.“
26. VII. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„Juče ujutro rodio se mali Uroš; sve je – bar dosada – proteklo u najboljem redu. To nam je eto jedini radosni događaj u posljednje vrijeme, drugo sve ide da gore ne može.“
27. VII. 1944.	Anka Zanella – Društvenom uredu Narodne zaštite	Split	„Sav stan kao uopće sva zgrada su neuporabivi.“
[?] VII. 1945.	Anka Zanella – Društvenom uredu Narodne zaštite	Split	„Molim Naslov da dođe ususret nastrandolome u ovoj teškoj nezgodbi i da mu dade pripomoć za djelomično nadoknadi štetu.“
30. X. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Vis	„Evo smo napokon dočekali da je Split oslobođen, pa će i saobraćaj među nama i sve drugo biti znatno olakšano. Ksenija sa djecom, kao i mama i Nataša, još su u Islamu i tu će ostati do daljega, a ja sam evo ovdje na prolasku za Hrvatsku, jer sam dodijeljen na rad u ZAVNOH, gdje ću vjerovatno ostati nekoliko mjeseci.“
14. XI. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Bari	„Još sam ovdje, u očekivanju da ću moći avionom gore. Ako to ne bude moguće skorih dana, vratiću se u Split ili Zadar, pa ću se uputiti pješke u ZAVNOH.“
20. XII. 1944.	Vladan Desnica – Anki Zanella	Islam	„Stigao sam sretno u Islam i našao moje zdrave. Do dva dana putujem dalje.“

1945.

B. D., 1945.	Enica Carić – Vladanu Desnici	Jelsa	Zahvala na paketu i poziv Kseniji i djeci da dođu u Jelsu
5. II. 1945.	Enica Carić – Vladanu Desnici	Jelsa	Poziv da obitelj dođe u Jelsu; obiteljske vijesti; briga za Boškovo zdravlje

8. II. 1945.	Marčela Buzolić – Fanny Desnica	Split	Zahvala na pošiljci hrane i vijesti o stanju kuće Desničinih
B. D., 1945.	Enica Carić – Kseniji Desnica	Jelsa	Poziv kćeri da dođe s djecom u Jelsu
B. D., 1945.	Zorka Giunio – Vladanu Desnici	Split	Ratna šteta u Ul. Tomića stine 1: Marin Marasović „(v)rlo je spreman da nam u svemu pomogne ‘kao rođenom bratu.’“
12. II. 1945.	Zorka Giunio – Vladanu Desnici	Split	Marasović: „Muku je mučio, da pronađe radnike, ali nikako, pa nikako. Međutim je stvar uredio tako, da će uz svog sina, pozvat vatrogasce.“
13. II. 1945.	Zorka Giunio – Kseniji Desnica	Split	„Marasović i sin Nenad su baš zdušno radili i spasavali. Pomogli su mu vatrogasci i to sa skalom iz vani do III kata, a onda konopom u vrećama spuštali doli kroz prozor.“
17. II. 1945.	Zorka Giunio – Kseniji Desnica	Split	„Ja sam se [s] poduzetnikom Marasović uz velike i opasne akrobacije, uspela s druge strane do III kata. Još mi se džigerica trese od straha.“
21. II. 1945.	Zorka Giunio – Vladanu Desnici	Split	„Komad matrasa vjesi. To je sve od vune što je ostalo – ali luster vjesi u tvojoj radnoj sobi! Netaknut!“
21. II. 1945.	Marčela Buzolić – Fanny Desnica	Split	Vijesti o stanju kuće Desničinih
5. III. 1945.	Marčela Buzolić – Fanny Desnica	Split	Vijesti o stanju kuće Desničinih

Tablicu sastavili: Jadranka Brnčić i Drago Roksandić

VIRNA KARLIĆ

DESNIČIN EPISTOLAR, SVJEDOČANSTVO O JEZIČNOJ RAZNOLIKOSTI I BOGATSTVU

Istaknuta odlika korespondencije Vladana Desnice iz njegove osobne ostavštine u razdoblju od 1910. do 1945. godine, objelodanjene u ovoj knjizi, njezina je jezična raznolikost i bogatstvo. Čitatelj će vrlo brzo uočiti da se prepiska odvijala na više jezika; najvećim dijelom na hrvatskom i srpskom (ijekavskom i ekavskom) književnojezičnom standardu, ali i na lokalnim, sup-standardnim govorima te talijanskom i njemačkom jeziku, uz pojedina pisma na francuskom i engleskom jeziku. Prepiska je rukopisna te manjim dijelom pisana na pisaćem stroju, latinicom i cirilicom. Osim toga, uočljiva je i stilска razuđenost jezikâ kojima su pisma napisana. Njihova se jezična obilježja uvelike razlikuju ovisno o svrsi i temi prepiske, kao i prirodi odnosa među korespondentima.

Niti jedan jezik – normiran (književni) ili nenormiran – nije homogen. Jezična raznolikost rezultat je, a ujedno i odraz izvanjezičnih utjecaja, prvenstveno onih društveno-političkih i kulturnih. Svaki se prirodni jezik raslojava ovisno o različitim čimbenicima, među kojima su najistaknutiji oni individualni, vremenski, funkcionalni, teritorijalni i društveno-politički.¹ U kontekstu Desničine korespondencije posebno zanimljivu ulogu imaju sljedeća tri čimbenika.

(1) Izbor i upotreba jezičnog inventara ovisi o više okolnosti: o tome u kakvoj se situaciji nalazimo, o čemu i putem kojeg medija komuniciramo te tko je naš sugovornik i kakav je naš međusobni odnos. O tome zorno svjedoči Desničina korespondencija, koju čine pisma različitih profila – od privatne, intimne prepiske s članovima obitelji i bliskim priateljima do službene prepiske s liječnicima, suradnicima i predstavnicima raznih institucija. Primjerice, privatna pisma bliskih prijatelja i članova obitelji nerijetko su pisana lokalnim idiomom ili obiluju njegovim elementima, dok se službena prepiska u pravilu odvijala na književnome jeziku.

U tom je kontekstu posebno zanimljiva prepiska između Vladana i njegova strica Boška Desnice. Njihova bliskost odražava se u „zaigranom“ i normama neopterećenom jeziku koji obiluje brojnim supstandardnim elementima – dijalektizmima, talianizmima i turcizmima. U njihovoј je prepisci prelazak s materinskog jezika na talijanski vrlo česta pojava, kao i upotreba frazema te brojne šale i implikature koje svjedoče o povezanosti dvojice korespondenata.

¹ V. Milorad RADOVANOVIĆ, *Sociolingvistika*, Beograd 1979.

Jezično bogatstvo pisama također svjedoči o njihovoj multikulturalnosti te otvorenosti različitim tradicijama. Međutim, kada se njihova prepiska tiče „ozbiljnijih“ tema poput Bošković kritika Vladanovih djela ili poslovnih planova, jezik postaje osjetno „službeniji“, to jest bliži književnojezičnom standardu.

(2) Osim s obzirom na funkciju, jezik se razlikuje i s obzirom na područje upotrebe u okvirima nekog jezičnog teritorija. Jezični kontakti i izolacija uvjetuju jezične promjene, koje u konačnici rezultiraju razvojem zasebnih varijeteta. Tako na području Hrvatske postoje različiti ruralni i urbani dijalekti i mjesni govori – posebni tipovi živoga (govornog) jezika proširenog na nekom užem ili širem geografskom području, s izrazitim jezičnim obilježjima kojima se odvaja od drugih tipova istoga jezika.² U Desničinoj prepisci nailazimo na pisma napisana lokalnim dalmatinskim i okolnim govorima (u najvećoj mjeri štokavskim i jekavskim), nerijetko izmiješanim s brojnim talijanskim elementima. Snažni utjecaji talijanskog jezika na dalmatinske organske idiome rezultat su hrvatsko(i srpsko)-romanskih povijesnih i kulturnih prožimanja, koja su trajala od samih početaka hrvatske povijesti na istočnoj obali Jadrana, otvarajući putove prema mediteranskoj kulturi kao jednoj od važnih kulturno-identitetskih sastavnica.³ Kada je riječ o upotrebi književnoga jezika, uočljiva je razlika između hrvatske i srpske (ekavске i ijkavске) književnojezične norme s obzirom na pojedina jezična (uglavnom leksička) obilježja te izbor pisma, koji je bio uvjetovan političkim te osobnim razlozima/sklonostima korespondenata. Tijekom 20. stoljeća (uz izuzetak razdoblja talijanske vlasti) dolazi do afirmacije hrvatskog i srpskog jezika te se hrvatsko i srpsko-talijanska dvojezičnost na razini jezične zajednice u Dalmaciji i Dubrovniku postupno gubi.⁴ Međutim, mnogi se na tome području, posebice intelektualci poput Desnice, aktivno služe talijanskim jezikom. Isto vrijedi i za njemački jezik, koji u 20. stoljeću više nije u službenoj upotrebi, ali uživa vrlo prestižan status.

(3) Što se tiče društveno-političkih čimbenika i njihovih utjecaja na jezik, valja istaknuti da Desničina korespondencija prikupljena u ovoj knjizi potječe iz iznimno dinamičnog vremena. Razdoblje od 20-ih godina do sredine 20. stoljeća obilježeno je dramatičnim političkim obratima, koje je „pratila“ vođeća jezična politika. Međuratno razdoblje u prvim je fazama obilježeno obnavljanjem hrvatsko-srpskih jezičnih integrativnih procesa, koji su prekinuti tijekom trajanja Prvog svjetskog rata. Osnivanjem Kraljevine SHS zagovornici nacionalističkih ideja bivaju potisnuti na margine te pisci i intelektualci nastoje svojim djelovanjem realizirati ideju ekavsko-latiničnog zajedničkog književnog jezika. Velik je broj hrvatskih intelektualaca u tom razdoblju pi-

² Prema: <http://enciklopedija.lzmk.hr>.

³ Lelija Sočanac, „Talijanizmi u hrvatskome jeziku“, *Suvremena lingvistika*, 53–54/2002., br. 1–2, 127–142.

⁴ *Isto*.

sao ekavicom te su u Zagrebu tiskani časopisi na čirilici, a u Beogradu na latinici. Zahladivanjem hrvatsko-srpskih odnosa narednih godina mijenja se i stav hrvatskih intelektualaca o jezičnom pitanju. Tridesetih godina bivaju sve izraženiji konflikti između hrvatske i srpske strane te je sve intenzivniji razvoj tendencija jezičnog ekskluzivizma kako u hrvatskoj tako i u srpskoj znanosti i kulturi. Nakon završetka Drugog svjetskog rata, obnovom Jugoslavije, ali kao federativne države, iznova se potiče ideja hrvatsko-srpskog jezičnog zajedništva, s time da su pedesete godine na planu jezične politike obilježene višestrukim problemima: nije postojala općedržavna institucija zadužena za reguliranje jezičnih pitanja, nije bilo riješeno pitanje imena i statusa zajedničkog jezika, svakoj državi onemogućavalo se vođenje nezavisne jezične politike, u usporednoj je upotrebi bilo nekoliko pravopisa.⁵ Pravopisne raznolikosti uočljive su i među pismima Desničine korespondencije, što su svjedočanstva naslanjanja njegovih korespondenata na različite kulturne i jezične tradicije.

Ne začuđuje da je ovako složena socio-političko-lingvistička situacija rezultirala bogatom jezičnom građom poput Desničine korespondencije. Ona predstavlja izuzetno značajan izvor koji pokazuje svu složenost i jezično bogatstvo danoga vremena i prostora. Osim toga, otkrivajući sliku kompleksne jezične situacije i upotrebe, ona razbija mit o homogenosti jezika. Naposljetku, sva spomenuta jezična obilježja pisama svjedoče o podrijetlu i socijalnim obilježjima/pripadnosti njihovih autora, kao i o prirodi njihove korespondencije s Desnicom.

⁵ Za detaljniji uvid u hrvatsko-srpske jezične odnose u danom razdoblju v. Henrik JAROŠEVIĆ, *Prilozi istoriji srpsko-hrvatskog jezika: jugoslovenski sporovi o statusu SHJ u periodu 1901–1991*, Beograd 2012.

SANJA ROIĆ

PREPISKA KAO POLIFONI OBITELJSKI ROMAN

Uobitelji Desnica prepiska je bila dio praktične, intelektualne i afektivne razmjene njezinih bližih i daljih članova, u prvom redu između geografskih točaka Islama Grčkog, Splita, Obrovca i Jelse. Zadar kao grad obiteljske kulturne prošlosti, od pripojenja Italiji postao je himera, mjesto odakle su povjerljivi prijatelji iz biblioteke Paravia (današnje Znanstvene knjižnice) i gradskog arhiva pribavljali spise, dokumente i druge podatke za strasna povijesna proučavanja dvojice Desnica, Boška i Vladana. Zagreb je mjesto važnih stručnih konzultacija, a potom grad u kojem Vladan studira i razvija svoje muzikološke interese. Komunikacija s Beogradom sasvim je sporadična, a prepiska iz Pariza, nažalost, nije sačuvana. Stil i ton pisane komunikacije varira ovisno o dopisniku i prigodi. Karakteristična je za prepisku, osobito u pismima nekolicine članova obitelji, talijanska komponenta koja u prepisci članova obitelji Desnica do 1945. godine svjedoči o nekoliko važnih činjenica.

Prva je postojanje obiteljskog leksika na dvjema razinama: domicilni dalmatinski talijanski leksik s hrvatskim, odnosno srpskim inkrustacijama i domicilni hrvatski i srpski s talijanizmima, karakterističan za podneblje sjeverne i srednje Dalmacije toga vremena. Pod sintagmom obiteljski leksik podrazumijevam pojam elaboriran u jedinstvenom djelu talijanske književnosti, romanu Natalie Ginzburg *Lessico famigliare*.¹

Druga je važna činjenica sudjelovanje studenta, mladog pravnika, urednika *Magazina Sjeverne Dalmacije*, pjesnika i pisca koji u vremenu do 1945. piše svoje prve rade i promišlja ih djelomice kao autor ili prevoditelj, referirajući se na književni talijanski jezik. To je Vladan Desnica formulirao koncem '50-tih godina u prepisci s Talijanom Erosom Sequijem u vezi s prijevodom na talijanski dijelova romana *Proljeća Ivana Galeba*, kad ga je uvjерavao da prevoditeljski posao ne bi trebao biti težak „jer su materija i izražajni načini i forme takvi da se kudikamo lakše i prirodnije daju izraziti na talijanskome nego na našem jeziku, što samobilno iskusio pri pisanju“.² Danas znamo i da je kao dvadesetšestogodišnjak osjetio potrebu da uz očevu pomoć ili reviziju

¹ Natalia Ginzburg je za roman čiji naslov u hrvatskom prijevodu glasi *Obiteljski govor* (Torino 1963.) – u kojem evocira dijaloge i fragmente obiteljskog diskursa, oca, majke, braće i sestara u predratnom i ratnom Torinu – dobila najzačajniju talijansku književnu nagradu *Strega* 1963. godine. Pod naslovom *Dani jedne obitelji* roman je na hrvatski prevela Dušanka Orlandi (Zagreb 1965.).

² Desnica to piše Sequiju 1957. Usp. Željko ĐURIĆ, *Srpsko-italijanske književne i kulturne veze od XVIII do XX veka*, Beograd 2012., 793. I u pismu britanskom slavistu Edwardu D. Goyju Desnica kaže da je neke dijelove romana mislio na talijanskom jeziku. Usp. Dušan PUVAČIĆ, „Priča o izgubljenom rukopisu. Trideset i šest pisama Vladana Desnice E. D. Goju“, *Letopis Matice srpske*, 172/1996, knj. 458, sv. 6, 329.

prevede na talijanski svoju pjesmu *Moja kuća u Islamu*. U Desničinoj prepisci je svojedobno profesor Drago Roksandić pronašao pjesmu na talijanskom jeziku koju je Desničin otac Uroš iz svojeg odvjetničkog ureda u Splitu poslao sinu u Zagreb 1931. godine. Ta je pjesma bila bez oznake autora, no istraživši stil sastavka došla sam 2016. godine do zaključka da je njezin autor Vladan Desnica. Nedavno sam, uz pomoć pišećeva sina Uroša, u obiteljskom arhivu pronašla dvije rukopisne verzije te pjesme naslovljene „Mojoj kući“, od kojih je ona druga napisana ljubičastom tintom, potpisana inicijalima V. D. i datirana: „U Islamu, Marta 1930“. Tu verziju, dakle, možemo smatrati originalom, a tekst pronađen u pismu iz 1931. njezin je prijevod na talijanski jezik.³

Primjer prve komponente i prve njezine razine jesu dva pisma Vladanove pratetke Betty, Jelisavete Simić, rođene Janković, kćeri Ilike Dede Jankovića, napisana koncem 1927. i koncem 1928. godine. Već sâm hipokoristik „Betty“ upućuje na talijansku verziju njezina osobnog imena, Elisabetta. Pismo je vrlo prisno i ukazuje na pažnju koju joj posvećuje pranećak Vladan. On joj piše dopisnice, također na talijanskom, na koje mu ona sa zahvalnošću i radošću odgovara. Vijesti o najbližim članovima obitelji začinjeni su duhovitim frazeološkim opaskama o starosti i bolesti: lako bi se moglo otici s ovoga svijeta „jesti korijenje salate“, nesigurne noge klecaju kao u kakvog pajaca po imenu Giacomo, dok je samironična opaska o vlastitoj dobi napisana na približnom, ali posve razumljivom hrvatskom: „nie mi sva trava namjesto“. Na kraju pisma nalazi se i vijest o utapanju nekog nesretnog mladog susjeda. I drugo pismo pisano na talijanskom sadrži kratku rečenicu na hrvatskom „fala Bogu“, a protkano je tugom zbog gubitka supruga, brigom za kćeri i tetkinom željom da se ponovno susretne s nećacima i posebno s pranećakom Vladanom jer su susreti s njim bili za nju „poput sunčeva traka“. Prepiska na talijanskom jeziku za mladog je Desnicu veza s obiteljskom poviješću, s Dalmacijom prošlih stoljeća u kojoj su književni talenti stvarali „domaću nam književnost samo ispisani talijanskim jezikom“⁴ i s kojima on koncipirajući lik Ivana Galeba uspostavlja izravnu vezu.

Zanimljiv je primjer prve komponente i druge njezine razine Vladanova prisna korespondencija sa stricem Boškom s kojim ga vežu i povijesni i književni interesi, gdje dalmatinizmi, venetizmi i talijanizmi pridonose živosti i dinamici stila te istodobno šire prostor uobičajene obiteljske komunikacije. Lokalni, dalmatinski, zatim mletački, pa i književni talijanski leksemi i izra-

³ O talijanskoj verziji pjesme, za koju tada nisam znala da je prijevod, napisala sam rad „Dom predaka u Islamu grčkom kao pjesnički motiv. Jedna nepoznata pjesma na talijanskom jeziku iz arhiva obitelji Desnica“, u: *Hrvatsko-srpski / srpsko-hrvatski interkulturnizam danas* (ur. Drago Roksandić), Zagreb 2017., 307–319.

⁴ Tonko MAROVIĆ. „Doprinos Mate Zorića tumačenju hrvatske motivike u književnosti talijanskog jezika“, u: Mate Zorić. *Sjenovita dionica hrvatske književnosti*. Zagreb 2014., 10.

zi daju tom dijelu epistolara posebnu draž. Pod pojmom „dalmatinizmi“ ne podrazumijevju se ovdje relikti drevnog dalmatskog jezika, nego tzv. latinsko-slavensko prožimanje na razini fonetike i grafije (*dunkve, žlanco, čombo*), adaptacije (*amirati, naufragati*) ili cijele zavisne rečenice na talijanskom vernakularu (*perche molti gnanca no sa che el ne xe parente*).

Stoga bi se moglo primijetiti da Vladan i Boško u svojoj epistolarnoj razmjeni (iako ne posjedujemo Vladanova pisma, no možemo djelomice zamisliti i njihov ton!) kreiraju poseban obiteljski leksik koji pridonosi prisnosti i povjerljivosti prepiske, osobito u '30-tim godinama prošlog stoljeća. Premda je Vladan tada tek prešao dvadeset petu, a Boško četrdesetu, njihovi zajednički interesi i iskreno stričevo uvjerenje u nečakov talent omogućuju svestranu intelektualnu razmjenu punu duhovitih, živilih, pa i zajedljivih opaski na račun trećih osoba, što im, uz ostalo, omogućuje i bogata zaliha dalmatinskih, venetskih i talijanskih leksema i fraza. U pismima je, uz njihovu dinamičnu razmjenu, stalno prisutna sjena strogog Vladanova oca Uroša i afektivna, ni-pošto samo kurtoazna Boškova referenca na Vladanovu suprugu Kseniju. Pa i kad Vladan piše sestri o dramatičnom gubitku rukopisa na kojima je radio čitavo desetljeće (u drugom pismu spominje čak dva desetljeća!), uplest će, uz oglas za novine, i pokoji karakterističan dalmatinski leksem: *valiza, valižica, ambulantni prodavači, biljetin, galetine*.

I književni talijanski, ili standardni talijanski kodificiran na nacionalnoj razini kao govorni toskanski obrazovanih govornika – pri čemu je odlučujući u talijanskoj kulturi bio doprinos Manzonijeva romana *Zaručnici* (1842.) – u ovoj je prepisci prisutan kao jezik povjerljive razmjene sadržaja, kao, na primjer, u pismu liječnika Botterija Vladanovu ocu u kojem se nalazi ključna rečenica za nastavak njegove pjevačke karijere: „[on] mora apsolutno prestati s pjevanjem“, ili u razmjeni prijevoda na talijanski jezik Vladanove pjesme posvećene obiteljskom domu. U dalmatinskim se obiteljima talijanski jezik dugo koristio kao roditeljska komunikacija koju djeca ne bi smjela razumjeti, što je nerijetko postizalo suprotne efekte. Iz prepiske se doznaje da Vladan prevodi Carduccija, što stric koji je talijanskog nobelovca prevodio još početkom stoljeća ne odobrava i savjetuje mu da bi unosnije bilo baviti se Pitigrillijem (a suagliasan će s tom tezom, mnogo kasnije, biti i Umberto Eco). Boško se kritički osvrće na monografiju Bartolomea Calvija o prijevodima Carduccija u slavenskim zemljama, a Vladan se dopisuje na talijanskom sa zadarskim knjižarom i tiskarom Enricom de Schönfeldom te, prema njegovu savjetu, šalje *Magazin Sjeverne Dalmacije* Umbertu Urbaniju, predavaču južnoslavenskih jezika na tršćanskom sveučilištu. Zadar kao kulturno središte (gimnazija, muzej, biblioteka, arhiv) u središtu je njihova zanimanja kao grad koji ih privlači zbog svoje kulture, ali i odbija, te obitelj Desnica syjesno odabire odlazak iz tog i

takvoga grada. Evidentno je, pak, da stricu Bošku Obrovac i Karin⁵ nikako ne mogu nadomjestiti lijepi i kulturni primorski grad. U još jednoj prigodi su otac Uroš i stric Boško pisali dječaku Vladanu na talijanskom jeziku. Bilo je to za vrijeme njihove internacije u Italiji jer su znali, a to je i posvjedočeno žigovima, da njihova prepiska podliježe cenzuri.

Koristeći talijansko jezično blago u širokom rasponu od dalmatinizama i venetizama do talijanskih fragmenata koji svjedoče o visokoj kulturi (reference na klasike Manzonija, Carduccija, Tommasea i pojedine dalmatinske pisce koji su prevodili s talijanskog jezika), članovi obitelji Desnica potvrđuju svoju pripadnost multikulturalnom i višejezičnom (talijanski, latinski, francuski i njemački) krugu dalmatinskih građanskih intelektualaca koji su, unatoč ratovima, internaciji i političkim neprilikama nastojali sačuvati intelektualno i kulturno nasljeđe stare, nekadašnje Dalmacije, čijoj su kulturi i civilizacijskoj tradiciji bili odani i koju su nastojali sačuvati i promovirati kako u obiteljskom tako i u širem kulturnom krugu.

⁵ Možda je Boškova talijanska definicija Karina kao *villeggiatura de' pedocciosi* (ljetovanje za ušljive) bila poticaj Vladanu da svoj prvi roman naslovi *Zimsko ljetovanje*, 1950. (tal. *villeggiatura invernale*).

III.
DESNIČIN EPISTOLAR U SLIKAMA

Десница. 13. Др. Ж. Миладиновић. 14. П. Крајновић. 15. В. Муачевић. 16. Др. Р. Квекин. 17. Б. Вујотић. 18. Др. Л. Маџи. 19. Др. Б. пл. Гради. 20. В. вит. Симић. 21. Т. Миовић. 22. Др. И. Белобрк. 23. Д. Амановић.

СРБИ УЧЕСНИЦИ ЗАДАРСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ [4. (17.) ОКТОБРА 1905.]

Sl. I. Potpisnici „Zadarske rezolucije“ 17. X. 1905. године. Brojem 1 označen je Vladimir vitez Desnica, а бројем 12 dr. Uroš Desnica. С њима у стодству био је и Владимир вitez Симић (бр. 20), што им је међу судionicima скупа несумњиво давало, barem simbolički, poseban статус.

početku vlasnikom grada Zagora i zatim
prestreljivajući sagor Zagora
i ugradili, kad postojišuca
u Zagoru zastupljenoj srušeno
a na njemu vlasniku Zadroga
pravodrži crna.

pozdrav svakog
osobu i drati

Franja, Franja

te i tyto, pozdrav

drata moja majko. 1910?

Mu ~~mo~~ što zgrabi u tijeku tice pos-
zdravstveno - dokumento cijepa u Zagor
postavlja našu manu celiu našem

ubojia Orla

Sl. 2. Vladanovo i Olgino pismo majci Fanny, vjerojatno 1910. godine – možebitno najstariji dokument o umijeću pisanja petogodišnjeg Vladana i desetogodišnje Olge

Draž. moj. Vladanu;

Saljem ti po Jandriji mesto rokic.

Za danas mi nije moguće napisati, još
čisto neznam šta radim, čaća je jučer
krenuo za Mostar, a neznam ništa kada
će se povratiti. Milo moji dejeti uvol.

Boga za svoga čaćis slušaj i svoga
miloga objdu i hranu. Zablikte i jedi
kilogodin puta doći sebe i
majuće

Zadar, 19. 8. 1914

Fanny

Sl. 3. Fanny Desnica – Vladanu Desnici, Zadar, 18. VIII. 1914. Majka Fanny piše devetogodišnjem Vladanu: „još čisto neznam šta radim, čaća je jučer krenuo za Mostar, a neznam ništa kada će se povratiti“.

Sl. 4. Devetogodišnja Nataša i jedanaestogodišnji Vladan za klavirom u zadarskom domu na *Piazza dei Signori* (danas, Narodni trg) 1916. godine

Sl. 5. Otac i stric, dr. Uroš i Boško Desnica, pišu iz talijanske internacije 19. III. 1919. četrnaestogodišnjem Vladanu na adresu: „Signor Vladan Desnica Zara“

Sl. 6. Dr. Uroš i Boško Desnica u talijanskoj internaciji 1919. godine – svjedočanstvo o ljudima koji se ni u zatočeništvu ne odriču svojih građanskih manira

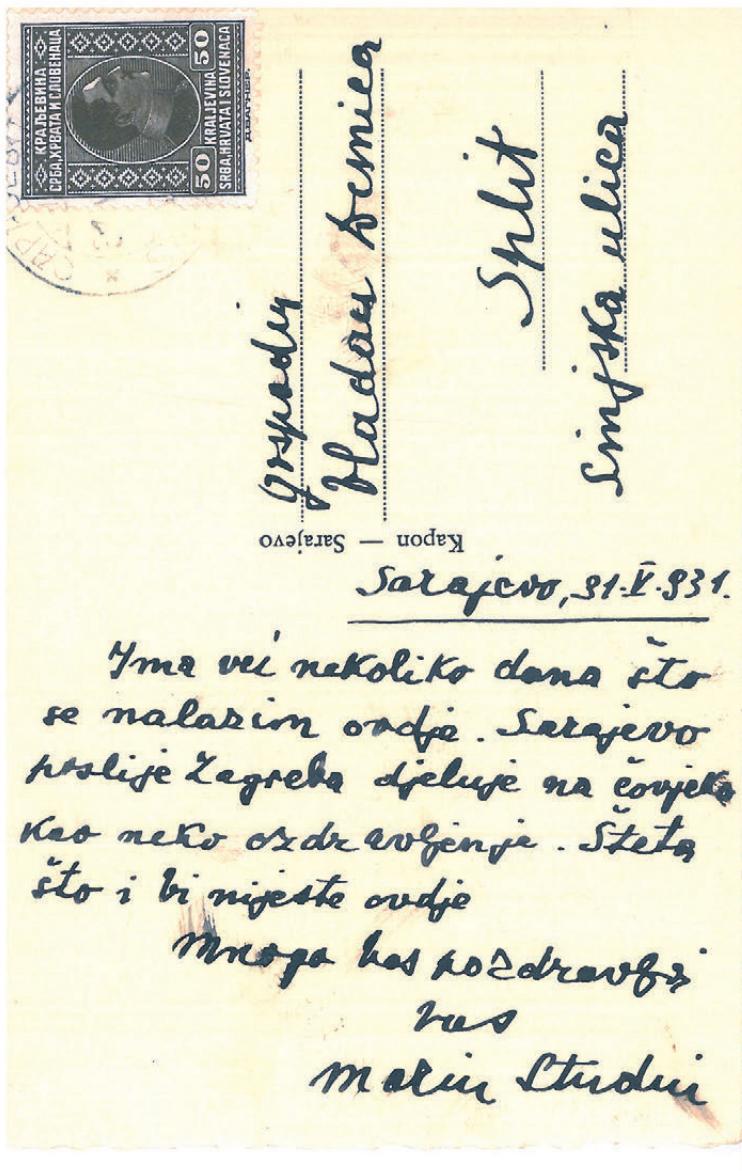
Sl. 7. Vladan i Nataša s djedom Vladimirom uoči djedove smrti (31. I. 1922.)

Sl. 8. Vladan, đak šibenske gimnazije, vjerojatno 1922. godine

Sl. 9. Vladan u Parizu 1927. godine
(prvi zdesna)

Sl. 10. Marin Studin – Vladanu Desnici, Sarajevo, 31. V. 1931.: „Sarajevo poslje Zagreba djeluje na čovjeka kao neko ozdravljenje.“

- X-51

Dragi gospo. Vladanu!

Pisam vam prvi u šestog listopada,
 pisam vam odnosno sljepo da suvrem
 u sletobra, a poslijetko ga još nisam
 dovršio da urednikom. On je ranije
 jačio obo morile senjiga Matice
 hrvatske, noje učinio pod izlasci iz
 Hrvatske. Ali on ti je učinio mnoge
 stvari. Samo ei te izgleda
 članci vam bri u jeseca. Pisam
 vam sada ~~teh~~ radi, jer vam
 mislio bilo mi logem reče,
 min, da se te vi onih dano
 vam i Ali bilo vas još

Sl. 11. Olinko Delorko – Vladanu Desnici, Zagreb, [?] X. 1931.: Vladan nudi Matici hrvatskoj jednu svoju pjesmu

Split 10/12 - 31

Draži Vladanu,

Mislio sam vam napisati nešto pismo, i jedva
m' sam dozvola... Skladištu vam nerazpoložen
i nečuvan ljudski vođe za mesta, pa tako ni za
pidrži. Nego nestripljivo čekam da stignete
u Splitu, pa ih me po malo razgledate tisuću i
da mi raspričate sumotnu moguću što okolo mene
nije. - Zahvaljujem vam na prijateljske posredu
i da sviđi borščim Djeđu Maru; ali
ja uvek vam n' vi u Rakuvi je u malapiju
Desnicu stavlju kogi nimalo ide u
korist jednog takvog procesionog estetskog
festa. To želite da Rad je započne u dan
otvara, ~~da~~ a koga je voditi da Rane. Tako
se nastavi i vjerujući u pogled instrumenta-
ciji ove opere, shoko sega ~~da~~ vec' nekako
gradim, ali nimalo koko li luis trebalo.
Imaju mnoge i mnoge stari ih vremena
prisave, ali nijedno pismo: goriti
čemu Rad je ~~da~~ vratio u Splitu, a to
jelim da sviđi budu.
Njihovite misle me prizadje
i stridaju

Ivo Parać

Sl. 12. Ivo Parać – Vladanu Desnici, Split, 10. XII. 1931.: „Nego nestripljivo čekam da
stignete u Splitu...“

Sl. 13. Očeva kuverta kao podloga za Vladanov notni zapis 21. XII. 1931.

Sl. 14. Dr. Uroš Desnica u Splitu početkom 1930-ih

Sl. 15. Fanny Desnica (rođ. Luković) u Splitu početkom 1930-ih

Sl. 16. Vladan u Splitu 1932. godine

Sl. 17. Nataša i Vladan u Splitu početkom 1930-ih

Georgia, 20. II - 33.

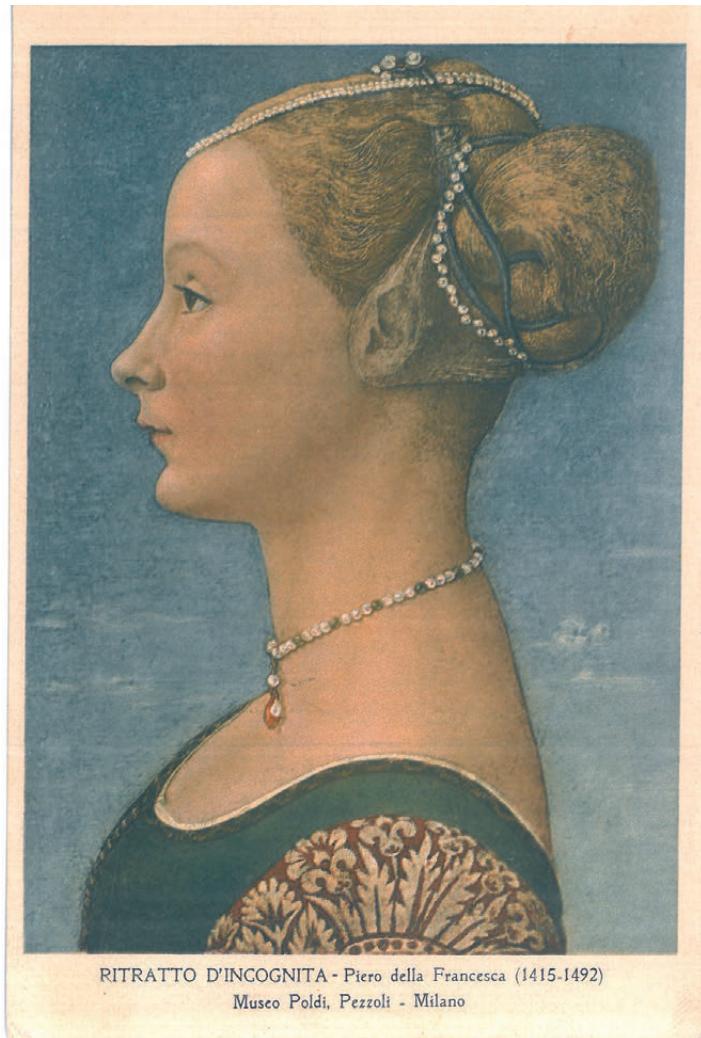
Участник Всесоюзной;

Тако как мислио да му обиље датка донесе. Када га не избацим, јер још не ме чује обиље: биме сам ходежник који је злоб, а кад се деси да сам злоб, онда када га ухапши и му приговори да ћа оставити неки број дана некој макарцији је чим тоге заредио, то имаје обје кенове и едак, а тоја време врло ограничено. И тако некада, да сан сук у неком месту с крећише се и други сукници и неки чиновници који су у управију већ с мноштвом трупаца који ставију неки већи број чиновника, да су ту и тојаја времена. Но то, обје су браћа људи, да су ту и тојаја времена. —

Представујмо сак једног "јесе" у "Бодији" да му
изгледе овај "јесе" појави најавом "Водоноса Махогда-
вог". Овако ће јака истица да он јмен, који ће му да
се озакони. -

Онай чакаи о Ман. Кога је то некада је објавио, то је било
неизоставно сачинија у првој емисији, не могу да га је бра-
тим у телевизији у којем сам са ондјорес. Некада је нека
мајка један дан ово комплетно ми ће сада да
премине чак и да ће престати да је љубљена, да је је објавио.
Метужни породици пројављивано је краја обај месеца да

Sl. 18. Mirko Korolija – Vladanu Desnici, Beograd, 20. II. 1933. – o Korolijinoj suradnji u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*

RITRATTO D'INCOCNITA - Piero della Francesca (1415-1492)
Musco Poldi, Pezzoli - Milano

Sl. 19. Fra Andro Vid Mihičić – Vladanu Desnici, Korčula, 1. X. 1933.: „Veselilo bi me
da mi je moguće sastati se s Vama u lijepom gradu mrtvijeh gospara...“

Dr. UROŠ DESNICA
ADVOKAT

~~Ulica u kojoj je bila močvalica sa Ivorom bok~~ SPLIT, ~~1933.~~ SINJSKA ULICA BR. 7.

~~TELEFON INTERURBAN BR. 3-416~~ Školski godišnji dan je 1. septembar

oigom je se održala sjetna slavljačka obred

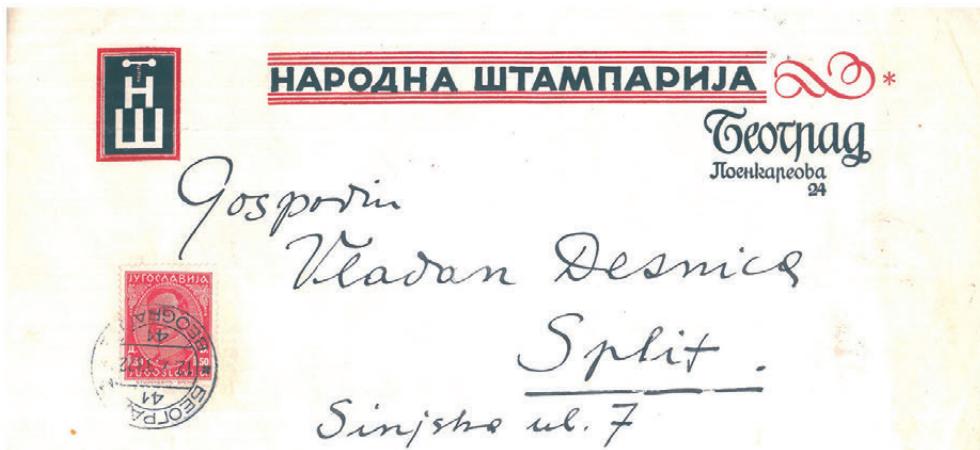
Dragi čače,

Kako te neću dočekati ovde, moram te pismeno zamoliti za jednu intervenciju koja mi je sa više strana svesrdno stavljena na dušu. Radi se o ovome:

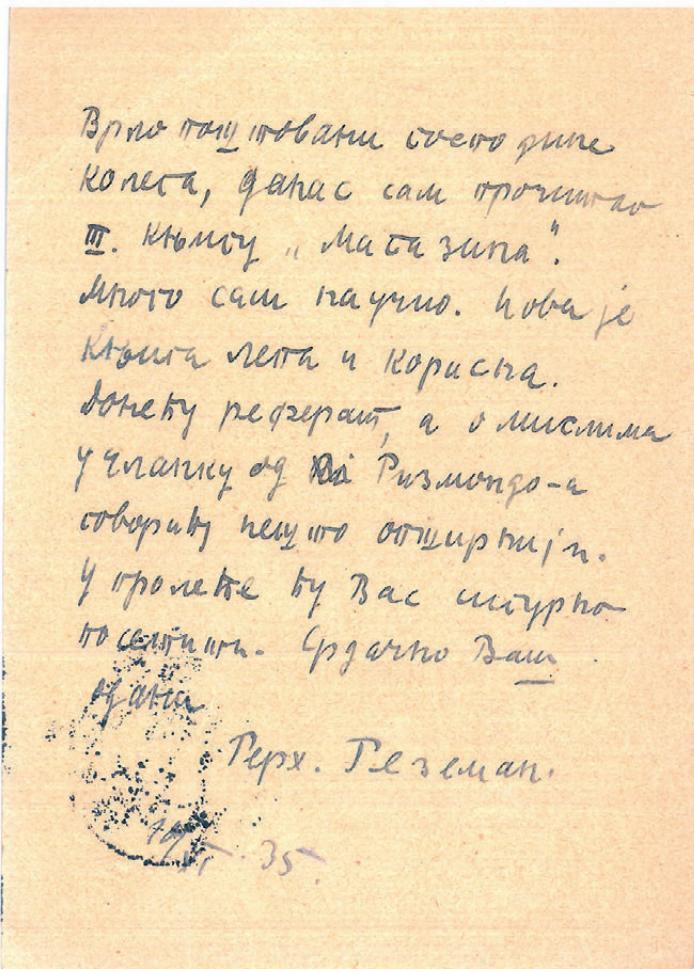
Postoji izvjesni Ferdinand Roje, stud. iuris, Sred. Manuška 5 a.

To je vrlo dobar, krotak, čestit i pametan mladić. Još u djetinjstvu pokazao se je neobično, fenomenalno talentiran za muziku, i učio je nešto, za vrijeme srednje škole, violinu i teoriju. Vrlo je siromašan pa nije mogao da upostavi podjele na konzervatorij, ali se je natjecao na nekom međunarodnom konkursu u Beču i dobio prvu nagradu, svirao je pred Aubelikom i bio od njega poohvaljen itd. Koliko je mogao uz mizerna sredstva učio je, uz pravo, i konzervatorij u Zagrebu. Na pravu je a giorno položio je prva dva istražita, a na konzervatoriju isto tako uspijeva. Kad bi učio još jednu godinicu, Gotovac bi ga namjestio u orkestru teatra, pa bi tako dalje učio i sam se izdržavao. (Ja sad molim za pomoć od Banovine iz kredita koji za to postoji (za studije); Tartaglia mu je bio obećao redovnu štipendiju od aprila 1932, ali je međutim smijenjen. Sad bi želio da mu dade ~~novu budžetu~~ tu štipendiju od 700 din. mjesечно, a do aprila (novog budžeta), pripomoći iz pomenutog fonda u istom iznosu. Objektivno, obzirom na kredite i propise, to može da bude. Predaje molbu sutra ili preksutra na socijalnom odjelenju i prilaziće sve pohvalnice, sve dočbe itd. Pa te vrude molim da spomenes i toplo preporučiš banu da učini doći spise pred se i da mu udovolji molbi ako ikako može. Kako je vrlo dobar i miran mladić, radišan i plemenit, svi ga kolege vole i nekoliko njih mi ga je preporučilo, a nekodiko me je puta zamolila i tetka Ksenijina; prilazem ti njegova pisma njoj da vidiš u čemu je stvar. Za nj je se zauzimalje i onaj g. Drago Madjer sa socijalnog odjeljenja; on mu je i dao upute kako da učini. Kad se ~~zna~~ toliko troši, zaslужivalo bi da se i za njega što učini, jer će sigurno uspjeti na tom polju, a gori od želje da uči muziku. Usput bi i pravo svršio ponavljam ti da je fenomenalno nadaren za muziku.

Sl. 20. Vladan Desnica – dr. Urošu Desnici, Split, [?] VIII. 1933. – o Ferdinandu (Nandi) Roji: „...fenomenalno talentiran za muziku ... Vrlo je siromašan...“

Sl. 21. Ignjat Job – Vladanu Desnici, Beograd, 12. X. 1933.: kuverta kao estetski užitak

Sl. 22. Gerhard Gesemann – Vladanu Desnici, Prag, 14. XI. 1935.: „У пролеће ћу Вас
сигурно посетити.“

Sl. 23. Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici, Leiden, 20. IX. 1934.:
nizozemski slavist u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*

Sl. 24. Nicolaas van Wijk – Vladanu Desnici, Leiden, 20. IX. 1934.: „Kada se vratim u Nizozemsku, napisaću članak o Pateriku Manastira Krke (njemački) i poslaću ga Vama.“

Sl. 25. Vjenčanje Vladana Desnice i Ksenije Carić u Splitu, 28. IV. 1934.

Sl. 26. Slijeva nadesno: Ksenija Desnica (rođ. Carić), Enica Carić (Ksenijina majka) i Nataša Desnica pred Kulom Stojana Jankovića u Islamu Grčkom, sredinom 1930-ih.
U pozadini radovi na neohistorističkoj dogradnji Kule.

Sl. 27. Dr. Uroš Desnica, Fanny Desnica i Nataša Desnica u Velikoj avlji Kule u Islamu Grčkom, kasnih 1930-ih. Boško Vladanu: „...ali je za tvog čaču važnije pitanje islamske sluškinje, Krste, Vase Uzelca i t.d. neg svi oni momenti koje ti ističeš.“

veno pljačkanje i puštanje bandita Treuha po Bavarskoj i Šleskoj. Islomirnik hajduški delatja je vrlo malo. Najlepše od svega je onaj polunakarabreški klubuk ovog murskova!

Što se tiče ^{tvog} nezadovoljstva radi promašenog životnog puta, mogu da li kažem da se kod tebe ponavlja moj slučaj: i mene je za deset godina grizlo i trovalo to isto nezadovoljstvo i ja sam isto kao i ti krivio i optuživao svoga čaća. Razlika je samo u tome što ti to činiš sa nešto više prava nego ja, jer su tove sposobnosti daleko veće i da voleš jači ponosniranje nego što su bile moje. Spas ujeruj che un giorno ti te ricredrai, come che mi mi son ricreduto. Prije svega grješiš kad misliš da ti je ta slonika zaprskala i da radi uje neće moći da u punom opsegu valoviziraš mogućnosti koje osjećaš u sebi. Li je istina! Ti si i

Sl. 28. Boško Desnica – Vladanu Desnici, Karin, 1935.: „Što se tiče tvog nezadovoljstva radi promašenog životnog puta, mogu da ti kažem da se kod tebe ponavlja moj slučaj: i mene je za deset godina grizlo i trovalo nezadovoljstvo i ja sam isto kao i ti krivio i optuživao svoga čaća.“

ATHENAEUM ANTONIANUM DE URBE

Via Merulana, 124

ROMA

Dragi Frano!

Ti ćeš reći "Tandem aliquando "kada ugledaš ovo pismo. A opet Ti znaš da je "Roma-mora". Nadalje, "Tvje pismo došlo u nezgodan čas. Ispiti započeli: čitav dan sjedi u komisiji Biblioteca otvorena samo do podne:pl sata s autom da leka od koleda... Sve skupa: ad impossibilia nemo tenetur... Suviše ", sad je biblioteka zatvorena "sve do 1. oktobra.... Ipak caritas omnia vincit....

Tri sam dana izgubio. U prvi pošao, i nijesam ništa u katalozim našao. Drugi dan bio kod samoga direktora, i u njegovoj sobi našao knjigu Engelbrechtovu, koja je oštećena i u derutnom stanju, pak se posebno čuva. A onda tražio fotografa Sansainija, koji će Ti direkte poslati traženo, jer danas ili sutra polazim u Dalmaciju, pak ne mogu da uredim. Ja sam rekao fotografu platiti kada se vratim u Rim. To će

Sl. 29. Fra Karlo Balić – fra Frani [?], Rim, 17. VII. 1935.: „Drugi dan bio kod samoga direktora, i u njegovoj sobi našao knjigu Engelbrechtovu, koja je oštećena i u derutnom stanju, pak se posebno čuva. (...) Pozdravi Gosp[odina] Desnicu.“

ZGODOVINSKO DRUŠTVO
V MARIBORU

*

Maribor, dne 31. januarja 1936.

Št. 88.

- 2. II. 1936

Spoštovani gospod Vladan Desnica, urednik
Magazina Sjeverne Dalmacije

S P L I T .

Zgodovinsko društvo v Mariboru obrača se kdo izdavač "Časopisa za zgodovino in narodopisje" do visokog naslova sa predlogom za zamjenu našeg glasila sa Magazinom Sjeverne Dalmacije.

Naš Časopis za povijest i etnografiju izlazi već trideset godina i obrađuje sa historijskog i etnografskog gledišta naše krajeve od Celovca na zapadu pa do Međumurja na istoku i od naše nacionalne granice na sjeveru do Save na jugu.

Zgodovinsko društvo v Mariboru nuda se in sigurno je, da je u interesu naših sjevernih krajeva, da što bolje upoznaju sjeverne dalmatinske prilike kao je na drugoj strani opet u interesu interesenata medju braćom u Dalmaciji, da se jim pruži mogućnost upoznati se sa našim krajnjim sjevernim krajevima.

S tog gledišta si dozvoljava Zgodovinsko društvo v Mariboru staviti svoj predlog i moli visoki naslov, da ga blagohotno primi.

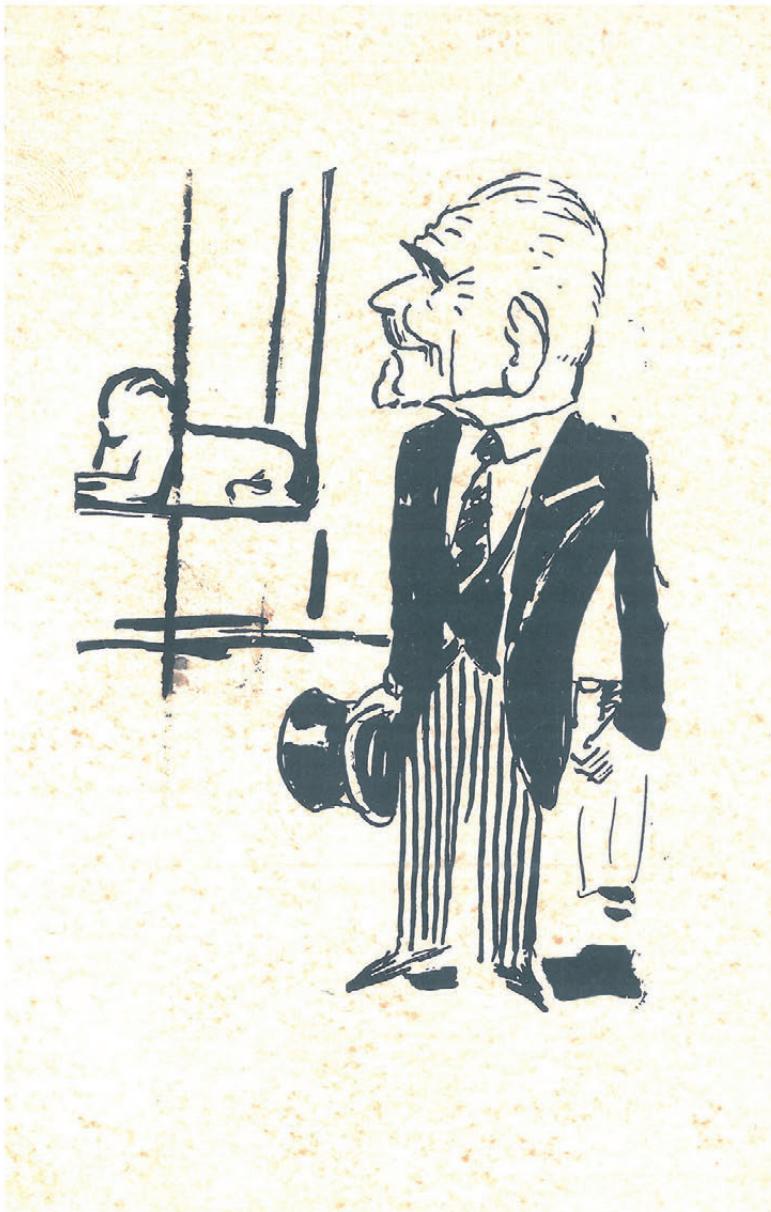
U očekivanju Vašega cjenjenog odgovora bilježimo sa poštovanjem odani

J. J. Naš časopis prima u Splitu drž. arheološki muzej,
gdje Vam nudi različite vježbe direktor dr. Abramović.

Sl. 30. Zgodovinsko društvo v Mariboru – Vladanu Desnici, „uredniku Magazina Sjeverne Dalmacije“, Maribor, 31. I. 1936.: „Zgodovinsko društvo v Mariboru nuda se in sigurno je, da je u interesu naših sjevernih krajeva, da što bolje upoznaju sjeverne dalmatinske prilike kao je na drugoj strani opet u interesu interesenata medju braćom u Dalmaciji, da se jim pruži mogućnost upoznati se sa našim krajnjim sjevernim krajevima.“

Sl. 31. Profesor Josip Barać – Vladanu Desnici, prevoditelju i izdavaču Croceovih *Eseja iz estetike*, Split, 18. II. 1938.: „Hitam da Vam srdačno zahvalim na pripošlom mi lijepom daru. Pročitao sam na dušak i mogu Vam čestitati na izvrsnom prevodu.“

Ženeva, 17. Septembra 1938

Poštovalni Srodine,

Minuo sam dva minetačka vodčeg
preda čreovih leđa iž estetike; vodao pismo. Br.
Njegoplija voda.

G. Croce me je zamolio, da nekliko dana,
da mu posljem za njegov biblijsku, što sam
učinio dva, Mičioli mu i prevod naslova
prevedenih eseja.

Sleksa, da niste doveli do Brevirja
Estetike: bila bi to celina, iato je nedavno
u Hildesberga u 1908. vodčao i licem latem
u razvoju čreove estetike.

Azih dva izjala je da Storia come pensiero e
cne azione, o koj je u pisati. Kao je inter-
lesantna i neobično atraktivna. Ove kose
entuše u Italiji sao delavnice suje bili:

Šlo uviđati o Italiji kroz, ora je rez-
vedena i objavljena na Slovenski Čakke,
što je svečnici Zagoreći neće da objavi. Da je
voj Mora mijateli; i tada mu pisati dana

Sl. 32. Bogdan Radica – Vladanu Desnici, Ženeva, 17. IX. 1938.: „G. Croce me je zamolio, pre nekoliko dana, da mu posljem za njegovu biblijoteku, što sam učinio danas, priloživši mu i prevod naslova prevedenih eseja.“

СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК

БЕОГРАД, Краљев трг. 5/IV

Телефон 21-626

Чек. рач. код Пошт. штед. бр. 53.120

8. II.

1941

Поштовани Писаците,

На Ваше имено, које сам имао задовољство да прочитам, односно више Вам да сам срећан да предах Ваше радове. Прочитан рукописаша са свих страна, јер Ваши можете да ми за ове мах поштеније објавите или сваке које се могу сматрати деликатније.

Вашу песму не могу односити. Коректна је, али се не издаваја ус данашње поезије.

Sl. 33. Božidar Kovačević – Vladanu Desnici, Beograd, 8. II. 1941.: „Vašu pesmu ne mogu uvrstiti. Korektna je, ali se ne izdvaja iz današnje poezije. Možda će, docnije, koja druga biti zanimljivija.“

16-IV

~~pozivajuće foto u sreću i pobjedu~~

~~Dragu Nato,~~

Kako će ti Vlade biti rekao, prete mi
se izgubila valija sa svom onom pustom robom
robom i - što je najtragičnije, za mene лично -
sa čitavim lirskim radom jednog decenija!

Pošto one moguće što mi se su blok izgubila
Kad si mi je poslala u Zagreb, sad evo ovo!!
ne mogući zauisleti. Kako mi je pridruži. Ma
koliko to objektivno moglo biti bezvredno, to ja
mene pretvara u deset godina - i to najbolje deset
godina života i rada! Malene te žalitevovaj
se kad "Sa Šemom" i viđi da nije po kakovac
slučaju tamo ostala tri ultračaju (o čemu
ne govorim, jer je morala biti ultračana, osim
ako su se opet iskrcale) i ti da je nisu
poslali iz Lebecika.

Šaljem ti po istane fatterine (br. Getem)
Luncaru i Kajin se dogodio vek i valjan,
zo už ţeu. i zo už. Sa dozvolom, Kajin
mi opet po njemu vrati i mi mi opetino,
a moguće postati, dobro garantano u Vojni,
ave gvozd od partizane, a posebno mi
vaj ujezin ţas (ček). - Odišela mi

Sl. 34. Vladan Desnica – Nataši Desnica, Zadar, 16. VII. 1942.: „Draga Nato, Kako
će ti Vlade biti rekao, putem mi se izgubila valiza sa svom onom pustom robom i – što
je najtragičnije, za mene лично – sa čitavim lirskim radom jednog decenija!“

Sl. 35. Stojan Desnica, Boškov sin, na Visu, 15. III. 1944.: „Znam samo da bi mi najstrašnije bilo, kad bi se vi radi mene mučili i patili. Meni je sigurno bolje nego vama, sigurniji sam, sitiji i obučeniji, zato bi bilo krivo i žalosno da se vi još radi mene grizete i mučite. Nadam se da će događaji skorih dana donijeti mnogo preokreta i da ćemo se uskoro vidjeti.“

Sl. 36. Vladan Desnica u Zagrebu, 1945.: visoki činovnik u Ministarstvu financija
Federalne Države Hrvatske

KAZALO IMENA

A

Abramić, Mihovil, arheolog (Pula, 12. V. 1884. – Split, 8. V. 1962.) 95, 109, 195, 321

Adams, Frederic 278

Alačević (Alacevich), Andeliko (Angjeliko, Angelico), sudac i publicist (Split, 7. III. 1877. – Milano, 26. VI. 1954.) 100

Alačević, Josip, arheolog, povjesničar i konzervator (Makarska, [?] 1826. – Zadar, 7. III. 1904.) 100

Alavanja, Veljko 142

Alighieri, Dante, pjesnik (Firenca, [?] V./VI. 1265. – Ravenna, 14. IX. 1321.) 284

Aljinović, [?] 120

Angelucci, Angelo, arhitekt (Roccalvecce /Viterbo/, 14. I. 1816. – Torino, 5. VII. 1891.) 110

Angjelinović, Budislav Grga, političar i diplomat (Sućuraj na Hvaru, 14. I. 1886. – Split, 1. V. 1946.) 209

Antunović, [?] 89

Anzulović, Marko, općinski tajnik u Obrovcu 96, 67

Apel, slikar (Kolofon, 310. pr. Kr. – Kos, 306. pr. Kr.) 103

Aristarh sa Samotrake, astronom i matematičar (310. pr. Kr. – oko 230. pr. Kr.) 80

Arnautin, [?] 188

Auria, majka Šimuna Kožičića Benje 199

B

Bajlo, Krsto (Brle) 279, 280

Bakotić, dr. Lujo, političar i publicist (Senj, 21. XI. 1867. – Beograd, 31. III. 1941.) 273

Balić, fra Karlo, medievist i teološki pisac (Katuni kod Omiša, 6. XII. 1899. – Rim, 15. IV. 1977.) 8, 30, 31, 123

Baljak, Danica, Dušanova sestra ([?], 20. II. 1856. – [?], 5. IX. 1931.) 32, 250

Baljak, dr. Dušan, političar i publicist (Zadar, sredina 19. st. – Zadar, 24. IV. 1935.) 19, 32, 119, 122, 127, 183, 234, 289, 337

Banašević, Nikola, književni povjesničar, romanist i slavist (Zavala /Crna Gora/, 2. II. 1895. – Beograd, 20. VI. 1992.) 33

Bandinello, [?] 145, 393

Barač, Josip, profesor (Split, 31. VIII. 1871. – Split, 1. VI. 1939.) 9, 29, 327

Barbieri, [?] 151

Bartulović, Niko, pripovjedač, dramatičar i kritičar (Starigrad na Hvaru, 23. XII. 1890. – [?], [?], 1945.) 34, 129

Basletić, Josip 126

Batinica, Mile 114

Bay (Bai), dr. Rikard Kamilio, odvjetnik (Split, 18. I. 1878. – Split, 6. VIII. 1969.) 302

Benja (Begna, Bena, Benković, Kožičić), zadarška plemićka obitelj 81

Benja, [?] 91, 95, 125, 337

Bernardino da Portogruaro (Giuseppe dal Vago), fra (Portogruaro, 15. I. 1822. – Quaracchi / Firenca/, 7. V. 1895.) 30

Bersa, Josip (Bepo), književnik i arheolog (Zadar, 13. I. 1862. – Zadar, 5. XII. 1932.) 16, 25, 105

Bertapelle, Emilia, „teta Emily“ 52

Betino, [?] 144

Bissolati, Leonida, političar (Cremona, 20. II. 1857. – Rim, 6. III. 1920.) 154

Bizanti, Antun, povjesničar (Kotor, 15. VI. 1683. – Kotor, 4. IV. 1742.) 130

Blažević, Petra 81

Boeheim, Wendelin, časnik i vojni povjesničar (Wiener Neustadt, 17. IX. 1832. – Beč, 1. XI. 1900.) 110

Bo(j)ićić, Alija 69, 73, 80, 81, 82, 84

Bonaparte, Napoléon I. (Napoleone), vladar i vojskovođa (Ajaccio, 15. VIII. 1769. – Longwood House, 5. V. 1821.) 100, 249, 250, 251

Bondžić, Dragomir 9

Borelli, zadarska plemićka obitelj 393

Borelli, Alfons (1861. – 1934.) 101

Borelli, Hubert de (1854. – 1938.) 101

Borelli, Hugo (1858. – 1837.) 101

- Borelli, Manfred (1888. – 1970.) 101
 Borelli, Folko (1891. – 1977) 101
 Borko, Božidar, novinar, publicist, prevoditelj i urednik (Gomila pri Kogu, 2. II. 1896. – Ljubljana, 12. XII. 1980.) 36, 37
 Botteri, Albert, oftalmolog (Split, 4. X. 1879. – Zagreb, 20. II. 1955.) 38, 325, 326, 329, 336
 Botteri, Ivan Hugo, hrvatski internist (Split, 5. VIII. 1876. – Zagreb, 17. II. 1963.) 39, 40, 59, 365
 Bourgin, Georges, arhivist (Nevers, 17. III. 1879. – Pariz, 6. II. 1958.) 236
 Böttner, Heinrich, arhivist i knjižničar 62, 98
 Brajević, don Vinko, svećenik i novinar (Split, 6. VI. 1888. – Rim, 3. II. 1967.) 19, 41, 81, 84, 102
 Bralić, Ante 9
 Brice (nadimak) 126
 Brkić, Nikola 273
 Brnčić, Jadranka 8, 11, 325
 Brunelli, Vitaliano, povjesničar i publicist (Ancona, 22. XI. 1848. – Zadar, 22. VI. 1922.) 55, 81, 86, 112
 Brzak, Dragomir, književnik (Beograd, 21. II. 1851. – Beograd, 4. III. 1905.) 202
 Bubor, [?] 133, 159
 Budalina Tale (Tale Ličanin), epski junak 99, 333, 334
 Bui, Boris 9
 Bukovac, Vlaho, slikar (Cavtat, 4. VII. 1855. – Prag, 23. IV. 1922.) 268
 Bulat, Ema, rođ. Zanella, Tonina kći 297, 302, 303, 304, 307, 308
 Bulić, obitelj 308
 Bulić, don Frane, katolički svećenik, arheolog i povjesničar (Vranjic, 4. X. 1846. – 29. VII. 1934.) 254
 Bulić, Vinka, rođ. Šperac, novinarka (Solin, 27. XII. 1884. – Split, 18. X. 1965.) 19, 41
 Burojević, J. [?] 192
 Buzolić, Marčela (Marcella), splitska prijateljica i susjeda obitelji Desnica 42, 43, 44, 45, 108, 172, 175, 176, 177, 297, 300, 304, 306, 309, 325, 337
 Buzolić, Stjepan (Štefi), pedagog, pjesnik i prevoditelj (Obrovac, 5. X. 1830. – Zadar, 10. VI. 1894.) 113
- C**
- Calvi, Bartolomeo, jezikoslovac i prevoditelj (Palestro kod Pavije, 17. VI. 1886. – Torino, 31. X. 1961.) 46, 64, 85, 330, 365
 Capet-Valois-Angoulême, François I., kralj (Cognac, 12. IX. 1494. – Rambouillet, 31. III. 1547.) 120
 Car, Marko, književni kritičar, eseist i putopisac (Herceg Novi, 30. VIII. 1859. – Beograd, 1. XI. 1953.) 16, 47, 48, 60, 74, 75, 158, 205, 206, 208, 248, 273, 286, 329, 330, 335
 Carducci, Giosue Alessandro Giuseppe, književnik, književni teoretičar i profesor (Pietrasanta, 27. VII. 1835. – Bologna, 16. VII. 1907.) 46, 60, 61, 85, 365, 366
 Carić, [?] 101
 Carić, obitelj Ksenije, ud. Desnica 49, 158, 293, 299, 308, 309, 312
 Carić, Enica, nadimkom Nene, majka Ksenije, ud. Desnica 50, 51, 161, 173, 286, 293, 308, 325
 Carić, dr. Ivo, ujak Ksenije, ud. Desnica 302, 304, 307, 309, 310
 Carić, dr. Jakov, otac Ksenije, ud. Desnica 161
 Carić, Vinka, rođ. Buić, baka Ksenije, ud. Desnica 51
 Celigoj, Vjenceslav 125, 337
 Cesari, Roberto 26
 Cessi, Roberto, povjesničar i političar (Rovigo, 20. VIII. 1885. – Padova, 19. I. 1969.) 9, 23, 24, 26, 99
 Cezar, Gaj Julije, vojskovođa i državnik (Rim, 13. VII. 100. pr. Kr. – Rim, 15. III. 44. pr. Kr.) 249
 Civran, Pietro, političar i diplomat (Venecija, 16. I. 1623. – Venecija, [?] I. 1687.) 138
 Colnago (Kolnago), Antun, arheolog (Obrovac, 22. VI. 1862. – Split, 16. X. 1936.) 55, 113
 Colnago (Kolnago), Ferante (Obrovac, 11. VII. 1904. – Beograd, 15. V. 1969.), Antunov sin 55
 Colnago (Kolnago), Kornelije, Antunov sin 113
 Coronelli, Vincenzo Maria, svećenik, kozmograf, enciklopedist, kartograf i izdavač (Vene-

cija, 16. VIII. 1650. – Venecija, 9. XII. 1718.) 116, 117, 121
 Crnica, fra Ante, svećenik i kanonski pravnik (Zaton, 28. VI. 1892. – Zagreb, 24. VI. 1969.) 56
 Crnjanski, Miloš, književnik, književni kritičar i diplomat (Csongrád, 26. X. 1893. – Beograd, 30. XI. 1977.) 122
 Croce, Benedetto, filozof (Pescasseroli, 25. II. 1866. – Napulj, 20. XI. 1952.) 29, 35, 36, 37, 160, 212, 213, 214, 236, 237, 247, 253, 287, 326, 327, 328, 334, 336, 337, 338
 Cvetković, Živka, supruga Ignjata Joba 192
 Cvijić, Jovan, geograf i antropogeograf (Loznica, 12. X. 1865. – Beograd, 16. I. 1927.) 81
 Cvijović Javorina, Ivana 14, 37, 89, 202
 Cvjetković, Kirilo (Cvetković, Kiril, Konstantin), svećenik i pisac (Baošići /Boka kotorska/, 15. IX. 1791. – manastir Bezdin /Rumunjska/, 28. IX. 1857.) 249

Č

Čajkanović, Veselin, filozof, etnolog i povjesničar religije (Beograd, 9. IV. 1881. – Beograd, 6. VIII. 1946.) 122
 Čičin-Ša(j)in, Ćiro, književnik, publicist i muzealac (Vodice, 17. IX. 1890. – Split, 4. II. 1960.) 73, 101, 146, 253, 330
 Čulić, ing. [?] 307
 Čulić, Jerko, turistički djelatnik (Split, 28. IX. 1898. – Herceg Novi, 9. VI. 1953.) 81

Ć

Ćorović, Vladimir, povjesničar i političar (Mostar, 27. X. 1885. – Grčka, 12. IV. 1941.) 69, 77, 95, 97, 116, 122, 124, 130, 133, 134
 Ćurčin, Milan, germanist, književnik i publicist (Pančevo, 14. XI. 1880. – Zagreb, 20. I. 1960.) 71, 81, 122, 124

D

Dandolo, Vincenzo, kemičar i agronom (Venecija, 12. X. 1758. – Varese, 12. XII. 1819.) 100
 Dede Janković, obitelj 42, 49
 Dede Janković, Ilija, pisac i prevoditelj (Zadar, 26. VII. 1818. – 14. III. 1874.) 24, 248, 249, 364

Dede Janković, Nikoleto 62, 63
 Delorko (Dell'Orco), Gjenaro 120
 Delorko, Olinko, književnik, proučavatelj usmeno književnosti i prevoditelj (Split, 30. I. 1910. – Zagreb, 18. II. 2000.) 20, 57, 70, 222, 335
 Desman, Emil 283
 Desnica, obitelj 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 25, 26, 47, 58, 80, 88, 110, 119, 120, 155, 165, 301, 328, 333, 337, 338, 360, 363, 364, 365, 366
 Desnica, Boško, odvjetnik, pisac i povjesničar (Obrovac, 4. I. 1886. – Obrovac, 1. IV. 1945.) 9, 11, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 31, 45, 46, 51, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 142, 143, 152, 162, 163, 165, 166, 168, 174, 195, 196, 202, 215, 217, 218, 219, 223, 249, 250, 260, 265, 267, 277, 278, 281, 307, 314, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 351, 352, 355, 356, 357, 358
 Desnica, Danilo, bratić Uroša i Boška Desnice 68, 72, 117, 120, 142, 333
 Desnica, Đorđe (Đoko, Gjoko), Danilov sin 72, 142, 333
 Desnica, Fanny, rođ. Luković, Uroševa supruga (Prčanj /Boka kotorska/, 1879. – Zadar, 26. IV. 1964.) 17, 42, 43, 44, 87, 141, 149, 152, 153, 154, 161, 173, 175, 296, 298, 301, 302, 303, 305, 310, 311, 313, 325, 326, 328
 Desnica, Jelena, kći Ksenije i Vladana 14, 42
 Desnica, Julijana, nadimkom Juca, kći Zorke i Boška 58, 102, 121, 127, 164, 166, 167, 170
 Desnica, Ksenija, rođ. Carić, Vladanova supruga (Dobrota, 30. I. 1911. – Zadar, 13. IV. 1964.) 14, 42, 43, 50, 51, 53, 54, 74, 85, 87, 89, 90, 94, 101, 103, 104, 106, 110, 111, 113, 114, 115, 117, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 131, 132, 134, 135, 139, 144, 145, 146, 148, 157, 161, 173, 174, 175, 177, 226, 258, 259, 265, 293, 295, 296, 299, 302, 303, 308, 309, 310, 312, 314, 315, 325, 326, 328, 329, 331, 332, 365
 Desnica, Nataša, nadimkom Nata, kći Fanny i Uroša (Zadar, 1907. – Zadar, 1996.) 14, 16,

- 17, 42, 43, 44, 58, 124, 129, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 175, 176, 177, 256, 266, 296, 297, 298, 300, 301, 302, 303, 305, 306, 308, 311, 312, 313, 314, 325, 326, 328, 335, 336
- Desnica, Nataša, nadimkom Nata i Avarica, kći Ksenije i Vladana 7, 13, 42, 51, 101, 144, 148, 309
- Desnica, Olga, kći Fanny i Uroša (Zadar, 1901. – Zadar, 1913.) 16, 149, 326
- Desnica, Olga, nadimkom Dada, Doda i Goga, kći Ksenije i Vladana 14, 42, 143, 144, 145, 146
- Desnica, Olga, nadimkom Oja, kći Zorke i Boška 58, 90, 102, 127, 164, 165, 166, 167, 170
- Desnica, Olga, rođ. Janković, Vladimirova supruga, Vladanova baka (1856. – 1895.) 16
- Desnica, Petar 120
- Desnica, Stojan, nadimkom Braco, sin Zorke i Boška 51, 76, 86, 91, 102, 118, 119, 121, 122, 127, 131, 150, 151, 170, 335
- Desnica, dr. Uroš (Ćaća), odvjetnik i političar (Obrovac, 28. VIII. 1874. – Split, 13. VII. 1941.) 9, 11, 15, 17, 18, 21, 33, 38, 39, 49, 53, 59, 68, 75, 78, 81, 83, 87, 101, 103, 110, 113, 119, 121, 125, 129, 130, 141, 152, 153, 154, 155, 157, 159, 161, 163, 164, 165, 182, 210, 216, 231, 233, 259, 260, 267, 286, 289, 305, 313, 320, 325, 326, 327, 328, 329, 336, 337, 364, 365, 366
- Desnica, Uroš, sin Ksenije i Vladana 7, 12, 42, 51, 122, 312, 356
- Desnica, Vladan, sin Fanny i Uroša, pravnik i književnik (Zadar, 17. IX. 1905. – Zagreb, 4. III. 1967.) 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 32, 33, 34, 36, 37, 41, 42, 47, 48, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 197, 198, 199, 201, 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 214, 215, 216, 217, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 252, 253, 255, 256, 257, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 276, 279, 280, 281, 283, 284, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 320, 321, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 339, 359, 360, 361, 363, 364, 365, 366
- Desnica, Vladimir, Urošev i Boškov otac, veleposjednik, poduzetnik i političar (Obrovac, [?]) 1850. – Obrovac, 31. I. 1922.) 15, 16, 17, 58, 65, 139, 141, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 326, 328
- Desnica, Zaviša, nadimkom Tusi, sin Zorke i Boška 9, 51, 87, 113, 117, 121, 128
- Desnica, Zorka, Boškova supruga 117, 130, 136, 165, 166, 167, 168, 170, 266
- Dević [?], „rimokatolički sveštenik“ 83
- De Viti de Marco, Antonio, ekonomist i političar (Lecce, 30. IX. 1858. – Rim, 1. XII. 1943.) 154
- Dijana, božica 77
- Dimitrović, Đoko 147
- Diogen iz Sinope, filozof (Sinopa, 404. pr. Kr. – Korint, 323. pr. Kr.) 94
- Divnić, Frano (Difnico, Difnik, Diphnico; Franciscus), povjesničar (Šibenik, 22. X. 1607. – Šibenik, 17. II. 1672.) 100, 134, 138
- Dominis, Markantun de (Dominis, Marco Antonio de), svećenik i filozof (Rab, 1560. – Rim, 9. XI. 1624.) 124
- Dragić, [?] 58
- Dragović, Vuk, novinar beogradske *Politike* 78
- Duboković, Ecija, Jurina supruga i Veljkova majka 173, 177
- Duboković, Ema, nadimkom Seka, rođ. Tartaglia, Veljkova supruga 52, 176, 258
- Duboković, Jure, Ksenjin tetak, suprug Zorkine i Eničine sestre Ecije, načelnik Jelse od 1912. do 1936. (2. XI. 1877. – 23. II. 1953.) 173, 177

Duboković, Veljko (George), bratić Ksenije Čarić, ud. Desnica, sin Ecije i Jure 144, 145, 258, 259

Dudić, Trifko, mostarski nakladnik i knjižar 123

Durakbegović, Durak-beg (17. st.) 98

Durakbegović, Halil-beg (17. st.) 98

Đ

Đorđević, Bojan 9

Đorđević, Irinej, vladika dalmatinski (Gornji Milanovac, 22. V. 1894. – Cambridge, 27. VIII. 1952.) 48, 99, 110, 132, 158

Đorđević (Gjorgjević), Tihomir, etnolog, folklorist, kulturni povjesničar i profesor (Knjaževac, 19. II. 1868. – Beograd, 28. V. 1944.) 92, 122, 124

Đurić, Marija (Giurich, Maria) 62, 63

Đurić, Stevan 62, 63

Đurić, Željko 363

Đurković (Gjurković), don [?] 109

Đurković, dr. Đuro (Gjurković, Gjuro), liječnik 97, 98, 116, 126

E

Eco, Umberto, romanopisac, eseijist, filozof i jezikoslovac (Alesandrija, 5. I. 1932. – Milano, 19. II. 2016.) 365

Engelbrecht, Martin, bakropisac i izdavač (Augsburg, 16. IX. 1684. – Augsburg, 18. I. 1756.) 30, 123

Erdeljanović, Jovan, etnolog (Pančevo, 30. X. 1874. – Beograd, 12. II. 1944.) 81, 93, 122, 124

Evans, Arthur (Sir Arthur John Evans), arheolog (Nash Mills /Hertfordshire/, 8. VII. 1851. – Youlbury /Oxfordshire/, 11. VII. 1941.) 250

F

Fabiani, Max, arhitekt i urbanist (Kobdilj, 29. IV. 1865. – Gorizia, 12. VIII. 1962.) 185

Felicinović, Josip, crkveni pisac i socijalni djelatnik (Zadar, 11. II. 1889. – Pag, 13. III. 1984.) 79, 80

Filipović, dr. [?] 89

Filov, obitelj 90

Fleck, Hans-Georg 15

Fortis, Alberto, pisac i prirodoslovac (Padova, 11. XI. 1741. – Bologna, 21. X. 1803.) 96

Foscarini, Girolamo, mletački providur u Dalmaciji (Venecija, 2. VII. 1597. – Andros, 5. V. 1655.) 68, 81, 135

Foscolo, Leonardo, generalni providur u Dalmaciji i Albaniji, zapovjednik u Kandijskom ratu (Venecija, 25. VIII. 1588. – Venecija, 2. II. 1660.) 80, 81, 98, 100, 133

Francen, Sima, novinar beogradske *Politike* 78

G

Galeb, Ivan 363, 364

Galić, Ivan 64, 187

Galilei, Galileo, matematičar, fizičar, astronom i filozof (Pisa, 15. II. 1564. – Arcetri, 8. I. 1642.) 79

Gavazzi, Milovan, etnolog (Gospic, 18. III. 1895. – Zagreb, 20. I. 1992.) 20, 57

Gelli, Jacopo, časnik i povjesničar (Orbetello, 13. IX. 1858. – Livorno, 13. XII. 1935.) 109, 110

Gesemann, Gerhard Friedrich Franz, slavist (Lichtenberg, 16. XII. 1888. – Bad Tölz, 31. III. 1948.) 69, 171

Ghiglianovich, Roberto, političar (Zadar, 17. VII. 1863. – Gorizia, 2. IX. 1930.) 153

Ginzburg, Natalia, književnica (Palermo, 14. VII. 1916. – Rim, 7. X. 1991.) 363

Giunio, Mladen, Zorkin sin 258

Giunio, Nenad, Zorkin sin 258

Giunio, Zorka, sestra Enice Carić, tetka Ksenije Carić, ud. Desnica 43, 44, 157, 172, 173, 174, 175, 176, 308, 315, 332, 338

Gjidera, Mato 178, 179, 180, 327, 328

Glišić, [?] 109

Glišić, Dragiša 109, 118

Gotovac, Jakov, glazbenik, skladatelj i dirigent (Split, 11. X. 1895. – Zagreb, 16. X. 1982.) 157, 181, 226, 238, 327

Goy, Edward D. 363

Graovac, Alekса 99

Graovac, Igor 15

Grgić, Ivan, pravnik i povjesničar (Vranjic, 8. III. 1898. – Zadar, 21. XI. 1961.) 59, 72

Grossmann, dr. Makso, internist (Vukovar, 15. II. 1893. – Zagreb, 20. II. 1947.) 233

Grubković (Grupković), Anton Jakob, političar i pisac (Plina kraj Ploča, 23. V. 1833. – Split, 4. II. 1911.) 250

Gundulić, Ivan, pjesnik i dramatičar (Dubrovnik, 8. I. 1589. – Dubrovnik, 8. XII. 1638.) 70

Gunjača, Stjepan, arheolog i povjesničar (Sinj, 28. IX. 1909. – Split, 6. XII. 1981.) 219

H

Habsburg, Franjo Josip I., car i kralj (Schönbrunn, 18. VIII. 1830. – Schönbrunn, 21. XI. 1916.) 163

Habsburg, Karlo V., car (Ghent, 24. II. 1500. – samostan sv. Jeronima od Yuste, 21. IX. 1558.) 120

Henneberg, Večeslav, arheolog (Zagreb, 22. III. 1889. – Zagreb, 5. IV. 1937.) 59

Hoepli, Ulrico (Höpli, Johannes Ulrich), izdavač (Tuttwil, 18. II. 1847. – Milano, 24. I. 1935.) 109

Hugo, Victor, književnik (Besançon, 26. II. 1802. – Pariz, 22. V. 1885.) 79

Huxley, Aldous, književnik i filozof (Godalming, 26. VII. 1894. – Los Angeles, 22. XI. 1963.) 317

I

Inchiostri, obitelj 9, 325

Inchiostri, Giovanni [?] 182

Ivanišević, Drago, književnik (Trst, 10. II. 1907. – Zagreb, 1. VI. 1981.) 55

Ivanišević, Milan 67

Ivetić, dr. Dušan 153, 169, 273

Ivetić, Egidio 9, 24, 26

Ivezić Polde, Leopold 126

Ivičević-Desnica, Jelena 7

J

Jablanović, Josip (Cortellazzo; Giuseppe, Osip), političar i publicist (Makarska, 25. III. 1875. – Split, 18. X. 1961.) 19, 157, 183, 184, 187, 188, 259

Jagodić Kuridža, Petar, svećenik ([?] – Zadar, 9. IV. 1749. /jul./) 70, 74, 80, 82, 83, 87

Jakša, Čedomil, književni kritičar (Zaglav na Dugom otoku, 16. VII. 1868. – Rim, 1. XI. 1928.) 16

Jandrija, vjerojatno Islamljanin Jandrija Popovac, nadimkom Kalinić 141

Janković, Niko, rođak Nikole Tesle 201, 203, 205

Janković, Nikola Stojanov 60, 61

Janković, Stojan (Janković-Mitrović, Jancovich, Jancovich-Mitrovich; Gianco, Janco, Stogian, Stoian) „cavaliere di San Marco“ ([?] – okolica Duvna, 23. VIII. 1687.) 60, 61, 64, 65, 67, 69, 72, 73, 80, 81, 84, 87, 92, 251, 285, 330, 333

Jarošević, Henrik 361

Jádzzik, Eustahije 185

Jevtić, Bogoljub D., političar (Kragujevac, 24. XII. 1886. – Pariz, 7. VI. 1960.) 119

Ježina, Krsto (Krste) 186, 273, 327

Ježina, Marko, prosvjetni djelatnik ([?], 1872. – Šibenik, 7. II. 1932.)

Job, Ignjat, slikar (Dubrovnik, 28. III. 1895. – Zagreb, 28. IV. 1936.) 22, 23, 67, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 325, 327, 328

Job, Nikola 191

Jokić, Mihajlo, nadimkom Kajo 88, 193, 194, 335

Jovanović, Milorad M. 119

Jovanović, Slobodan, pravnik, povjesničar, književnik i političar (Novi Sad, 3. XII. 1869. – London, 12. XII. 1958.) 71, 103, 122

Jovanović, Vladan 15

Jurjević, Mićo 9

Jurković, [?] 251

K

Kačić Miošić, fra Andrija, svećenik i književnik (Brist, 17. IV. 1704. – Zaostrog, 12. XII. 1760.) 92

Kajica, [?] 179

Kapić, Juraj, pučki prosvjetni pisac i publicist (Jesenice, 24. XII. 1861. – Split, 15. VII. 1925.) 77

- Kapitanović, dr. Vicko, svećenik i povjesničar (Ogorje, 12. VI. 1944. – Split, 22. X. 2015.) 272
- Karadžić, Vuk Stefanović, jezikoslovac, etnograf i književnik (Tršić, 6. XI. 1787. – Beč, 7. II. 1874.) 92
- Karaman, dr. Ljubo, povjesničar umjetnosti i konzervator (Split, 15. VI. 1886. – Zagreb, 19. IV. 1971.) 91, 93, 95, 195
- Karlić, Petar, povjesničar (Gospic, 19. XI. 1877. – Zagreb, 24. IV. 1940.) 98
- Karlić, Virna 8, 11, 359
- Karnead Kirenjanin, filozof (Kirena, 215. pr. Kr. – sjeverna Afrika, 130. pr. Kr.) 88
- Kasandrić, Petar, književnik, prevoditelj i publicist (Hvar, 15. II. 1857. – Rim, 31. IV. 1926.) 113
- Katalinić, Gaston 315
- Katalinić Jeretov, Rikard, pjesnik (Volosko, 8. I. 1869. – Split, 29. IX. 1954.) 235
- Kazin Wohinz, Milica 185
- Kisić, Vinko, novinar i publicist (Dubrovnik, 7. XI. 1879. – Split, 25. IV. 1927.) 235
- Knežević, Obrad 99
- Kolendić, Anka 200
- Kolendić, Petar, književni povjesničar i sveučilišni profesor (Dubrovnik, 17. IX. 1882. – Beograd, 14. IV. 1969.) 88, 93, 95, 196, 197, 198, 199, 200, 282
- Kon, Geca, knjižar i izdavač (Csongrád, 2. VIII. 1873. – Graz, [?] 1941.) 20, 88, 193, 194, 335
- Končarević, Simeon, vladika dalmatinski (Karin, oko 1690. – Kijev, 26. VIII. 1769.) 83, 91, 92, 95, 97, 100, 116, 248, 271, 272
- Konjović, Petar (Pero), glazbenik i skladatelj (Čurug, 5. V. 1883. – Beograd, 1. X. 1970.) 181
- Korolija, obitelj 201
- Korolija, Darinka, ud. Malešević 201
- Korolija, Dušan 201, 202, 203, 205, 329
- Korolija, Marica 201
- Korolija, dr. Mirko, književnik (Kistanje, 9. IX. 1886. – Šibenik, 10. VII. 1934.) 19, 47, 118, 119, 122, 183, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 251, 325, 327, 331, 337
- Kostić (Pajnliah), Dragutin, slavist i profesor Vojne akademije u Beogradu (Beograd, 1. VIII. 1873. – Beograd, 3. V. 1945.) 33, 86, 88, 92
- Kovač, Zvonko 9
- Kovačević, [?] 174
- Kovačević, Božidar, pjesnik, eseist, prevoditelj i profesor (Studenica, 26. VIII. 1902. – Beograd, 21. V. 1990.) 21, 211, 335
- Kovačević, Uroš 307
- Kovačić, [?], slikar 176
- Kožičić Benja, Šimun, pisac i tiskar, modruški biskup (Zadar, oko 1460. – Zadar, [?] III. 1536.) 282, 196, 197, 199
- Kožul, [?] 89
- Kraljević, Benedikt (Venedikt), episkop (kraj Soluna, 26. I. 1765. – Venecija, 13. II. 1862.) 250
- Kraljević Marko 33, 115
- Krasnov, Aleksandar Ljovović, liječnik (Golodajevka, 4. X. 1891. – Beograd, [?] 1979.) 9, 128
- Krekich (Krekić), Natale (Božidar), političar (Skradin, 7. I. 1857. – Zadar, 6. IX. 1938.) 127, 223
- Krekić, [?] 280
- Križanić, Pjer, slikar i karikaturist (Glina, 19. V. 1890. – Beograd, 21. I. 1962.) 23
- Krleža, Miroslav, književnik i enciklopedist (Zagreb, 7. VII. 1893. – Zagreb, 29. XII. 1981.) 9, 37, 338
- Kubelík, Jeronym Rafael, glazbenik, skladatelj i dirigent (Býchory, 29. VI. 1914. – Lucerne, 11. VIII. 1996.) 157
- Kukuljević Sakcinski, Ivan, književnik, povjesničar i političar (Varaždin, 29. V. 1816. – Puhačkovec, 1. VIII. 1889.) 59, 330
- Kuna, Hasan-aga 69
- Kuntić Makvić, Bruna 8
- Kurzmann, J. [?] 192
- Kutlača, Jandrija 25, 105, 336
- Kuzmić, Dobrosav Dobrica, novinar (Koraćica kod Mladenovca, 7. II. 1895. – Beograd, 17. II. 1962.) 23, 191

L

- Lacmanović, [?] 293, 297, 300, 302, 308, 309
- Lakić, [?] 113, 114

- Lav XIII., papa (Carpineto Romano, 2. III. 1810. – Vatikan, 20. VII. 1903.) 30
- Lazanin, Sanja 8
- Lazarević, Svermir 254
- Livadić, Branimir, književnik i književni kritičar (Samobor, 30. IX. 1871. – Zagreb, 30. VII. 1949.) 20, 57
- Lončar, [?], „biljeter“, „fattorin“ 143, 144
- Lončar, Pavao [?] 89, 330
- Louis XV., kralj (Versailles, 15. II. 1710. – Versailles, 10. V. 1774.) 227
- Louis XVI., kralj (Versailles, 23. VIII. 1754. – Pariz, 21. I. 1793.) 227
- Lucia di Lammermoor (Lucija di Lamermor) 100, 335
- Lučić (Lucić, Lucius, Lucich, Lucio), Ivan, povjesničar i kartograf (Trogir, prije IX. 1604. – Rim, 11. I. 1679.) 100
- Lukačić, Ivan, skladatelj i orguljaš (Šibenik, [?] 1575. – Split, 20. IX. 1648.) 238, 239, 240, 241
- Lukinović, obitelj 293
- Lukinović, dr. Juraj, ginekolog 14, 293, 295, 297, 299, 301, 305, 308
- Luković, [?] (Dubrovnik) 288
- Luković, G(j)ino, Gjino, sin Williama i Rosine 42, 69, 139
- Luković, Ratko, sin Williama i Rosine 65
- Luković, Rosina, Williamova supruga 42, 44
- Luković, William, Fannyn brat 42, 44, 65, 75, 126, 131, 137

LJ

- Ljotić, Dimitrije V., političar (Beograd, 12. VIII. 1891. – Ajdovščina, 12. IV. 1945.) 119
- Ljubavac, Šimun (Gliubavaz, Simeone), povjesničar (Zadar, [?] VI./VII. 1608. – Zadar, 20. I. 1663.) 100, 102, 109, 112, 113, 115, 116, 117, 121, 122, 133, 135, 138, 223
- Ljubić, Đuro (Gjuro) 98, 99
- Ljubić, Jedo Bogdanov 98
- Ljubić, Šime, povjesničar i arheolog (Stari Grad na Hvaru, 24. V. 1822. – Stari Grad na Hvaru, 19. X. 1896.) 109, 112

M

- Macaulay, Thomas Babington, povjesničar (Leicestershire, 25. X. 1800. – London, 28. XII. 1859.) 77
- Machiedo, ing. Pero 307
- Maček, dr. Vladko, političar (Jastrebarsko, 20. VII. 1879. – Washington, 15. V. 1964.) 119, 235
- Madjer (Mađer), Drago 157, 258
- Maglio, Alessandro 138
- Mahmud-paša (17. st.) 104
- Maksimović, Božidar Ž., političar (Knić, 1. III. 1886. – Beograd, 18. VII. 1969.) 119
- Malešević, Čedo 201
- Malešević, Kosta 201
- Malin, Franjo, slavist i germanist (Petrovaradin, 9. VIII. 1884. – Novi Sad, [?] 1955.) 35, 213
- Mandušić, Vuk, zapovjednik u Kandijskom ratu ([?], – kraj Zečeva, 31. VII. 1648.) 69, 80, 81, 92, 131, 251
- Mandušić/Močivun, Vuk, uskočki junak ([?] – 1666.) 109
- Manger, Dušan 214
- Manzoni, Alessandro, književnik (Milano, 7. III. 1785. – Milano, 22. V. 1873.) 76, 365, 366
- Marasović, Marin, građevinski poduzetnik (Split, 15. IX. 1895. – Split, [?] 1980.) 43, 44, 172, 173, 175, 176, 177, 293, 296, 297, 299, 301, 302, 304, 305, 307, 308, 309, 311, 315, 316
- Marasović, Nenad, Marinov sin 174
- Marčić, Lucijan ([?], 1891. – Beograd, 1940.) 92, 96, 98, 122
- Marin, Emilio, 9, 29
- Marinković, Dušan 23
- Maroević, Tonko 364
- Marun, fra Lujo, svećenik i arheolog (Skradin, 10. XII. 1857. – Knin, 15. I. 1939.) 80, 81
- Masovčić, Ante (Sinj, 8. II. 1889. – Knin, [?] 1948.) 129, 135, 138, 215
- Matavulj, Simo, književnik (Šibenik, 12. IX. 1852. – Beograd, 20. II. 1908.) 16, 73, 74, 79, 80, 129, 248, 249, 330
- Maticki, Miodrag 9
- Matić, Lazar (Lazo) 112, 120, 142, 187, 271

- Matijević Sokol, Mirjana 8
 Matković, Ivo 173
 Mayer, dr. Milan, glazbenik (Zagreb, 24. VIII. 1895. – Zagreb, 1. I. 1967.) 9, 226
 Mágr, Antonín Stanislav, slavist i književni kritičar (Prag, 6. IV. 1887. – Prag, 14. VIII. 1960.) 159, 245, 246
 Medenica, Radoslav, germanist i slavist (1897. – 1994.) 115
 Medini, Čedomil 119
 Meneghelli Rodić, Mate, slikar (Split, 12. I. 1894. – Split, 2. XII. 1941.) 64, 67
 Meštrović, Ivan, kipar (Vrpolje, 15. VIII. 1883. – South Bend /Indiana/, 16. I. 1962.) 84, 124, 178
 Micić, Ljubomir, umjetnik i zenitist (Sošice, 16. XI. 1895. – Kačarevo, 14. VI. 1971.) 216
 Mihaljević, Joso 250
 Mihičić, fra Andro (Andre) Vid, povjesničar umjetnosti i književnik (Beli na Cresu, 26. III. 1896. – Mali Lošinj, 26. I. 1992.) 288, 327
 Mikulić, Ivo 152
 Milanović, Julius 96
 Milaš, Nikodim, vladika dalmatinski (Šibenik, 16. IV. 1845. – Dubrovnik, 20. III. 1915.) 65, 91, 95, 249, 271
 Milenović, Miomir 22, 76
 Milićić, Ivan 119
 Miličić, dr. Josip Sibe, književnik i slikar (Brusje na Hvaru, 3. III. 1886. – Bari, 20. VIII. 1944. [?]) 76, 122, 139
 Milićević, Milan Đ., književnik, biograf i etnolog (Ripanj, 4. VI. 1831. – Beograd, 17. XI. 1908.) 248
 Millo, Enrico, admiral i političar (Chiavari, 12. II. 1865. – Rim, 14. VI. 1930.) 154
 Milojević, Predrag, novinar, književnik i prevodilac (Beograd, 25. XII. 1901. – 12. IX. 1999.) 78
 Milojević, Sima M., geograf i profesor (Mrđenovac, 17. II. 1894. – Beograd, 12. IX. 1969.) 83
 Miloradović (Aleksijević), Spiridon, svećenik, pjesnik, slikar i prevoditelj (Žitomislići, 14. XII. 1769. – Zadar, 11. IV. 1841.) 250
 Milović, Jevto M., germanist, povjesničar književnosti i povjesničar (Podljuti kod Nikšića, 10. XI. 1908. – Podgorica, 15. I. 1991.) 16
 Milutinović, Mile 123
 Milutinović, Mladen 123
 Miljković, Ilija 69, 80
 Miljuši, Pero, Uroš i Vaso, Simini sinovi 120
 Miljuš, Uroš, 114, 294
 Minuccio, Minucci de, povjesničar i zadarski nadbiskup (Serravalle /danas Vittorio Veneto/, [?] 1551. – München, 7. III. 1604.) 124
 Miović, Mihailo 120
 Mitropan, Petar, rusist i prevoditelj (Orjol, 14. VIII. 1891. – Beograd, 6. XII. 1988.) 217
 Mitrović, Ilija 67, 69, 81
 Mitrović, Janko 69, 80, 82
 Mitrović, Marija 37
 Mittler, Leo, scenarist, teatarski i filmski redatelj (Beč, 18. XII. 1893. – Berlin, 16. V. 1958.) 70
 Mlinar, Jovan, Islamljanin, partizan 51
 Morello, Vincenzo, nadimkom Rastignac, novinar i političar (Bagnara Calabra, 10. VII. 1860. – Rim, 30. III. 1933.) 154
 Morosini, Francesco, vojskovođa i dužd (Venecija, 26. II. 1619. – Návplion, Grčka, 6. I. 1694.) 61, 68
 Morpurgo, Vito, knjižar 253
 Mostahinić, [?] 190
 Morosini Peloponesiaco, Francesco, vojkovođa i dužd (26. II. 1619. – 16. I. 1694.)
 Moškatelo (Moscatelo, Moscatello), Nikola, svećenik i diplomat (Dol, 7. VI. 1885. [1888.] – Rim, 13. VII. 1961.) 123
 Mudrić, Simo 155

N

- Nani, Giovan Battista, prokurator Sv. Marka, diplomat, knjižničar, arhivist, botaničar i povjesničar (Venecija, 30. VIII. 1616. – Venecija, 5. XI. 1678.) 104, 134
 Nežić, dr. Eugen 84
 Nižić, Ante 155
 N. N., Baćuška 227
 N. N., Božo 144, 146
 N. N., Brano 72, 333

- N. N., Džamijinka 117
 N. N., Eugen 221
 N. N., Fleš 78, 117
 N. N., fra Frano (Frane) 30, 31, 41, 89, 95, 123
 N. N., Jeko 314
 N. N., Ljubo 190
 N. N., Margherite 228
 N. N., Mato 229
 N. N., Milan 142, 143
 N. N., Mile 95, 96, 120
 N. N., Mirko, pop 122, 137
 N. N., Miro 20, 57, 222, 327
 N. N., Nino (Nini) 64, 98, 104, 110, 116, 223
 N. N., Nisanni [?] 172
 N. N., Pajo, pop 101
 N. N., Petar 70
 N. N., Petrakuša 170
 N. N., Silvio 302
 N. N., Simo 131
 N. N., Stevo 139
 N. N., Stojan 206
 N. N., Stole 120
 N. N., Todor 170
 N. N., Veso 142
 N. N., Vladimir 73
 N. N., Zorka 232
 Novak, Grga, povjesničar i arheolog (Hvar, 2. IV. 1888. – Zagreb, 7. IX. 1978.) 96, 224
 Novaković, Novak, komediograf, pisac, novinar i scenarist (Kruševac, 3. II. 1928. – Beograd, 6. IV. 1995.) 251
 Numa Pompilije, kralj (Cures, 21. IV. 753. pr. Kr. – Rim, 673. pr. Kr.) 77
- O**
- Obradović, Dositej (Ciacova /Čakovo/, 17. II. 1739. – Beograd, 28. III. 1811.) 56, 71, 79, 129, 331
 Obrenović, Mihailo, knez (Kragujevac, 16. IX. 1823. – Beograd, 10. VI. 1868.) 139
 Opačić, Mandica 42, 43, 44, 176
 Oparušić, [?] 97
 Orlandi, Dušanka 363

- Ostojić, Stevo 23
 Oštarić, [?] 131, 132, 170

P

- Pacilio, Džanko 225, 327
 Paljaga, [?] 126
 Pandurović, Sima, književnik, književni kritičar i prevodilac (Beograd, 14. IV. 1883. – Beograd, 27. VIII. 1960.) 122
 Parać, Ivo, nadimkom Gjani i/ili Džano, skladatelj i zborovođa (Split, 24. VI. 1890. – Split, 4. XII. 1954.) 181, 226, 228, 229, 327
 Parać (Parač), Vjekoslav, nadimkom Pajo, slikar (Solin, 2. II. 1904. – Zagreb, 4. VIII. 1986.) 227, 228, 229, 230, 327, 336
 Parenta, Miloš, svećenik i profesor (Kašić, 1867. – Beograd, [?] 1944.), otac narodnog heroja dr. Nenada 231, 250
 Paro, dr. [?] 259
 Paronić, Samanta 8
 Pasini, prim. dr. Josip Pasini, kirurg (1889. – 1981.) 130
 Paunović, [?] 97
 Pavičić, Katica 13, 232, 325, 335, 336
 Peić, Dušan 126
 Penić, Dujam, kipar (Split, 29. VII. 1889. – Zagreb, 28. IX. 1946.) 77
 Peričić, obitelj dr. Bože 299
 Peričić, dr. Božo, lječnik, leksikograf i prevoditelj (Sukošan, 6. XII. 1865. – Split, 19. IV. 1947.) 19, 41, 121, 183, 233, 328
 Perić, dr. Jelka 88, 95, 109, 122
 Perišić, dr. [?] 90
 Perković, dr. Mirko, prosvjetni, kulturni i javni djelatnik (Klis, 20. rujna 1873. – Knin, [?] 1951.) 19, 126, 234, 235, 236, 327
 Perlini, zadarska obitelj s velikim poljoprivrednim imanjem u Smilčiću 170
 Petrak, Marko 8
 Petranović, dr. Teodor (Božidar), pravnik i pisac (Šibenik, 18. II. 1809. – Venecija, 12. IX. 1874.) 271, 273

- Petravić, dr. Ante, književni kritičar i povjesničar (Stari Grad na Hvaru, 29. VI. 1874. – Split, 15. IV. 1941.) 46, 60, 85, 237
- Petretić, Tomo 279
- Petricioli, Ivo, povjesničar umjetnosti (Zadar, 9. III. 1925. – Zadar, 28. V. 2009.) 133
- Petrović, Karađorđe, ustanički vođa (Viševac, 16. XI. 1762. – Radovanje Grove, 26. VII. 1817.)
- Petrović Njegoš, Petar II. (vladika Rade), vladika i književnik (Njeguši, 13. XI. 1813. – Cetinje, 31. X. 1851.) 93
- Petrović, Veljko, književnik (Sombor, 5. II. 1884. – Beograd, 27. VII. 1967.) 122
- Pezo, Bruno 272
- Piero della Francesca, slikar, matematičar i pisac (Sansepolcro, [?] 1416. – Sansepolcro, 12. X. 1492.)
- Pio XI., papa (Desio, 31. V. 1857. – Vatikan, 10. II. 1939.) 30
- Piteša, obitelj dobrih znanaca i susjeda u Splitu 124
- Pivljanin, Bajo 67
- Pivljanin, Janja, rođ. Mitrović, supruga Mitra Nikolinog 63, 67
- Pivljanin, Mitar 67
- Plamenac (Siebenschein), Dragan, skladatelj i muzikolog (Zagreb, 8. II. 1895. – Ede /Gelderland/, 15. IV. 1983.), 181, 238, 239, 240, 241, 242
- Plavša, harambaša 69, 107
- Plepel, fra Lujo, svećenik, etnolog i književnik (Kaštel Sućurac, 21. V. 1881. – Šibenik, 24. X. 1948.) 131
- Plinije Stariji (Gaj Plinije Sekundo), pisac i zemljopisac (Comum /danas Como/, 23./24. – kraj Misenuma, 79.) 103
- Pojić, Milan, povjesničar i arhivist (Petrinja, 12. V. 1957. – Zagreb, 17. II. 2013.) 141
- Poldi Pezzoli, Gian Giacomo, skupljač umjetnosti (Milano, 27. VII. 1822. – Milano, 6. IV. 1879.) 288
- Polić, Krešimir P. 243
- Poniatowski, Józef Antoni, general (Beč, 7. V. 1763. – Leipzig, 19. X. 1813.) 290
- Ponte (De Ponte), Valerije (Valerio), povjesničar (Zadar, 1. VIII. 1603. – Zadar, 5. VII. 1679.) 100, 116
- Popović, Bogdan, profesor, književni kritičar i povjesničar (Beograd, 1. I. 1864. – Beograd, 7. XI. 1944.) 71, 122
- Popović, Pavle, profesor, teoretičar i povjesničar književnosti (Beograd, 16. IV. 1868. – Beograd, 4. VI. 1939.) 69, 82, 122, 124
- Posedarski, knez Franjo, vojskovođa (17. st.) 65, 80
- Posedarski, knez Juraj, vojskovođa (17. st.) 80
- Požar-Perković, Draženka 9
- Praga, Giuseppe, povjesničar i filolog (Sutomišićica na Ugljanu, 19. III. 1893. – Venecija, 18. II. 1958.) 102, 137
- Prostran, Stevan 71
- Pupovac, [?] 17
- Puvačić, Dušan 363

R

- Rački, Franjo, povjesničar, jezikoslovac, publicist i političar (Fužine, 25. XI. 1828. – Zagreb, 13. II. 1894.) 132
- Radica, Bogdan, publicist (Split, 26. VIII. 1904. – New York, 5. XII. 1993.) 253, 254
- Radonić, Jovan, povjesničar (Mol u Bačkoj, 28. I. 1873. – Beograd, 25. XI. 1956.) 25, 83, 95, 133, 134, 135
- Radovanović, Milorad 359
- Rajić, Milan L. 255, 335
- Raketić, Nikanor (Niko), kum Desnicâ u Islamu Grčkom 62, 69, 87, 104, 120, 141, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 256
- Rauchensteiner, Manfred 141
- Regnar, [?] 155
- Reusch, Erhard R., filolog i pravnik (Coburg, 2. V. 1678. – [?], 4. II. 1740.) 97
- Ribkin-Puškadija, Tatjana 9
- Ribnikar, Vladislav, novinar i direktor *Politike* (Beograd, 15. VI. 1900. – Beograd, 1. XII. 1955.) 22, 76, 77, 78, 191
- Riceputi, Filippo, svećenik i povjesničar (Forlì, 11. VII. 1667. – Cesena, 5. X. 1742.) 130

- Rismondo, Antonietta, rođ. Kamber, Vladimirova supruga 257, 325
- Rismondo, Vladimir (Vlade, Vlado), povjesničar i književnik (Makarska, 11. IX. 1902. – Split, 8. I. 1994.) 13, 18, 143, 145, 146, 229, 257, 295, 297, 299, 325, 327
- Rittig, Svetozar, svećenik, povjesničar i političar (Brod na Savi /danas Slavonski Brod/, 6. IV. 1873. – Zagreb, 21. VII. 1961.) 172
- Rogić Musa, Tea 9
- Roić, Sanja 7, 8, 11, 155, 363
- Roje, Ferdinand (Nando), glazbenik, skladatelj i operni redatelj (Split, 14. V. 1913. – Split, 17. XI. 2000.) 157, 158, 258, 259, 327, 328
- Roksandić, Drago 9, 11, 13, 14, 18, 37, 89, 133, 202, 364
- Rostagno, Giovanni Battista, vijećnik, državni tajnik i upravitelj novčarskih poslova savojskoga vojvode 96, 97
- S
- Sabalich, Giuseppe, kulturni povjesničar i književnik (Zadar, 13. II. 1856. – Zadar, 14. IX. 1928.) 81
- Salvemini, Gaetano, političar, povjesničar i književnik (Molfeta, 8. IX. 1873. – Sorrento, 6. IX. 1957.) 154
- Sansaini, [?], fotograf 30
- Sarpi, Paolo, svećenik, povjesničar i državnik (Venecija, 14. VIII. 1552. – Venecija, 15. I. 1623.) 124
- Savati, monah 63
- Savić, Milorad 26, 83
- Schneider, Artur, povjesničar umjetnosti, glazbeni pisac i likovni kritičar (Zagreb, 26. VIII. 1879. – Zagreb, 10. IV. 1946.) 240, 242
- Schönenfeld, Enrico de (Schönenfeld, Heinrich), knjižar, izdavač (Beč, 1. IV. 1873. – Zadar, 29. XI. 1942.) 112, 133, 135, 260, 261, 262, 365
- Segre, Dino (Pitigrilli), književnik (Torino, 9. V. 1893. – Torino, 8. V. 1975.) 62, 365
- Sekulić, Nikola (pop Niko), paroh 113
- Senjanović, A. [?] 312
- Sequi, Eros, pjesnik (Possagno, 15. X. 1912. – Beograd, 29. V. 1995.) 355
- Sforza, Carlo, političar i diplomat (Lucca, 24. I. 1872. – Rim, 4. IX. 1952.) 154, 254
- Siebmacher, Johann Ambrosius (Siebmacher, Hans; Syber), heraldičar, bakropisac, bakrorezac i izdavač (Nürnberg, oko 1561. – Nürnberg, 23. III. 1611.)
- Silić, [?] 143, 145, 147
- Simić, obitelj 163
- Simić, Darinka, Jelisavetina kći, ud. Glišić 264
- Simić, Gabriella, supruga Vladimira Simića, mlađeg 265
- Simić, Jelisaveta, zvana Betty, supruga Vladimira Simića, starijeg 16, 17, 250, 263, 264, 266, 364
- Simić, Mari(j)a, Jelisavetina kći 263, 264
- Simić, Vladimir, mlađi 183, 264, 265, 266
- Simić, Vladimir, stariji 16, 183, 266
- Sinobad, Dmitar 81
- Sinobad, Duško 273
- Sinobad, Jovan 81
- Sinobad, Perica 81
- Skerlić, Jovan, književni povjesničar i kritičar (Beograd, 20. VIII. 1877. – Beograd, 15. V. 1914.) 118, 331
- Slijepčević, Đoko, svećenik i povjesničar (Samobor kod Gackog, 7. IX. 1907. – Köln, 16. I. 1993.) 217
- Smiljanić, Ilija (Elia) 69, 80
- Smiljanić, Kata 69
- Smodlaka, Josip, političar i književnik (Imotski, 9. XI. 1869. – Split, 31. V. 1956.) 60
- Smolčić, Giovanni [?] 155
- Smolčić, Ivo 70
- Sočanac, Lelija 360
- Soerensen, Asmus, filolog, slavist i povjesničar (Sophienthal /Nordschleswig/, 1. I. 1854. – Chemnitz, 24. XI. 1912.) 69
- Sokolović, Vladimir 118
- Sorić (Šorić), don Stipan, svećenik i ratnik (16. – 17. st.) 59, 80, 115, 330
- Sparčić, Miho 92
- Spon, Jacob (Jacques, James), liječnik i arheolog (Lyon, 1647. – Vevey, 25. XII. 1685.) 97

Stanojević, Stanoje, povjesničar (Novi Sad, 24. VIII. 1874. – Beč, 30. VII. 1937.) 77, 78, 103, 122, 267

Stojanović, Ljubomir, političar, povjesničar i filolog (Užice, 6. VIII. 1860. – Prag, 3. VI. 1930.) 104

Stošić, don Krste, svećenik i kulturni djelatnik (Šibenik, 16. VII. 1884. – Tisno, 25. I. 1944.) 87, 330

Strajnić, Kosta, povjesničar umjetnosti i konzervator (Križevci, 29. V. 1887. – Dubrovnik, 23. VII. 1977.) 268, 269

Strmić, dr. Miljenko 76, 102

Studin, Marin, kipar (Kaštel Novi, 28. XI. 1895. – Split, 15. VIII. 1960.) 270, 325, 327

Subotić, dr. Nikola 83, 239, 270, 271, 272, 273, 274

Suković, dr. Dušan, sudac u Obrovcu 102

Sunara, Krsto (1870. – 1946.) 155

Sundečić, Jovan, svećenik i pjesnik (Golinjevo kod Livna, 24. VI. 1825. – Kotor, 19. VII. 1900.) 250, 251

sv. Frano 316

sv. Lovro 81, 133

sv. Nikola 65, 66, 166

sv. Sava 69, 108

sv. Spiridon 66

sv. Vlaho 100, 335

Š

Šakić, dr. Dinko [?], okulist 302

Šarić, fra Bonaventura, fratar u Kruševu 152

Šarić, Cvijan, harambaša (17. st.) 69, 72, 80, 81, 82, 333

Šilobadović, fra Pavao, kroničar (17. st.) 92

Šimunović, Dinko, književnik (Knin, 1. IX. 1873. – Zagreb, 3. VIII. 1933.) 106

Škarić, Olga v. Desnica, Olga, nadimkom Dada, Doda i Goga, kći Ksenije i Vladana 7, 14

Škerlj, Stanko, romanist i germanist (Novo Mesto, 7. II. 1893. – Ljubljana, 21. VII. 1975.) 88

Škurla Ilijić, Verka, književnica (Dol / Stari Grad/, 23. XI. 1891. – Split, 2. IV. 1971.) 276

Šotrić, Petar 123

T

Tadić, Jorjo, povjesničar (Starigrad, 6. VI. 1899. – Beograd, 4. X. 1969.) 25, 26, 135, 137

Tartaglia, Ivo, političar (Split, 6. II. 1880. – Legoglava, 3. IV. 1949.) 157

Tešić, Iva 9

Thaller, Lujo, liječnik (Osijek, 2. XII. 1891. – Zagreb, 23. VI. 1949.) 123

Tiepolo, Bajamonte, mletački plemić (Venecija, [?] – Hrvatska, nakon 1329.) 87, 88

Tintoretto (Robusti, Jacopo), slikar (Venecija, [?] 1518. – Venecija, 31. V. 1594.) 134

Todorin, [?] 139

Toglia, Simetto (Tolja, Šime), suprug Anke Zanella 45, 137, 177, 279, 280, 295, 296, 298, 299, 304, 305, 308, 315

Tolić, Milan slikar, scenograf, karikaturist i likovni pedagog (Split, 1. IX. 1899. – Split, 20. XI. 1990.) 229

Tolstoj, Lav Nikolajević, književnik i filozof (Jasnaja Poljana, 9. IX. 1828. – Astapovo, 7. XI. 1910.) 66, 332

Tomašić, Dinko, sociolog (Smokvica na Korčuli, 23. IV. 1902. – Bloomington /SAD/, 7. VIII. 1975.) 281

Tomić, Joka Milisava 123

Tomić, Jovan N., povjesničar (Nova Varoš, 9. V. 1869. – Beograd, 22. VII. 1932.) 69, 83, 97, 102, 116

Tommaseo, Niccolò (Nikola) književnik, jezikoslovac i političar (Šibenik, 9. X. 1802. – Firenca, 1. V. 1874.) 113, 116, 366

Tončić pl. Sorinj, Josip, novinar, političar i zamjenik namjesnika Dalmacije (Rab, 16. XI. 1847. – Split, 17. VII. 1931.) 152, 155

Torcoletti, Luigi, riječki kanonik 282

Toresella, Mario, tršćanski fotograf 185

Tremoli, Nicola, obrovački načelnik 96

Trenk, Franjo (Trenck, Franz von der), austrijski časnik (Reggio Calabria, 1. I. 1711. – Spielberg, 4. X. 1749.) 30, 125

Tresić Pavičić, Ante, književnik i političar (Vrbanj na Hvaru, 10. VII. 1867. – Split, 27. X. 1949.) 60

Triva, Marko 188, 271

Turgenjev, Ivan Sergejevič, književnik (Orjol, 9. XI. 1818. – Bougival kraj Pariza, 3. IX. 1883.) 87

U

Ullrich, Edo 227

Urbani, Umberto, svećenik, slavist i prevoditelj
(Kopar, 24. V. 1888. – Trst, 16. VI. 1967.)
261, 284, 365

Urukalo, obitelj 99

Urukalo, Anka, rođ. Žeželj, Milanova supruga
285

Urukalo, Đorđe 285

Urukalo, Milan 285

Urukalo, Sergije (Sergio), paroh u Obrovcu, po-
tom u Splitu (Obrovac, 1878. – [?], 1944.) 99,
112, 119, 120, 273, 286, 330

Uzelac, Vaso 21, 103

V

Valaresso, Zaccaria, slikar (Venecija, oko 1686. –
Venecija, 23. III. 1769.) 87, 88

Vavra, Jelisava 287

Velzek, Ante, nakladnik i prevoditelj (Imotski,
16. XI. 1902. – Zagreb, 29. III. 1955.) 254

Veselinović, Janko (Salaš Crnobarski, 13. V.
1862. – Glogovac, 26. 6. 1905.) 202

Vesely, Adolf 246

Vidović, Stjepan 198

Villa, Francesco Ghiron, ferarski plemić (Ferra-
ra, [?] – Torino, 5. VI. 1670.) 96, 97

Vinjalić, fra Gašpar Petar, povjesničar (Zadar, 3.
X. 1707. – Visovac, 16. V. 1781.) 272

Viola, dr., [?] 24, 91, 99, 104

Vitezica, dr. Vinko, književni povjesničar i pre-
voditelj (Trogir, 5. IV. 1886. – Zagreb, 7. VI.
1974.) 247

Vittorio Emanuele III., kralj (Napulj, 11. XI.
1869. – Aleksandrija, 28. XII. 1947.) 164,
165, 167

Vlačić, Ljubomir N., svećenik i povjesničar
(Metković, 28. VII. 1868. – Beograd, 23.
VIII. 1942.) 83, 249, 250

Vlatković, Ivan (Senjanin, Ivo), uskočki vojvoda,
kapetan ([?] – Karlovac, prije 25. VII. 1612.)
72

Vojnović, Lujo, književnik, povjesničar i diplo-
mat (Split, 15. IV. 1864. – Zagreb, 18. IV.
1951.) 289

Vujasinović, dr. Vuk, liječnik (Ivoševci, 25. II.
1898. – Zadar, 16. I. 1983.) 99, 119, 120

Vukadinović, [?] 271

Vulinović, Milan, bankovni činovnik u Obrov-
cu 75, 95

W

Wagner, Richard, skladatelj i dirigent (Leipzig,
22. V. 1813. – Venecija, 13. II. 1883.) 100, 335

Walküre (Valkirija) 100, 335

Wheler, Sir George, svećenik i putopisac (20. I.
1651. – 15. I. 1724.) 97

Wijk, Nicolaas van, slavist (Delden, 4. X. 1880.
– Leiden, 25. III. 1941.) 290, 291, 292, 325

Wilson, Thomas Woodrow, političar (Staunton,
28. XII. 1856. – Washington, 3. II. 1924.)
154

Z

Zanella, Anka, ud. Tolja, Tonina kći 12, 14, 42,
43, 44, 45, 172, 173, 174, 175, 177, 279, 280,
293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301,
302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310,
311, 312, 313, 314, 315, 316, 325, 326, 328,
332, 338

Zanella, dr. Davor, Srećkov sin 317, 318

Zanella, dr. Pero, Tonin sin 317

Zanella, dr. Srećko, Tonin sin 302, 314, 318

Zanella, Tona (Tone), Emina, Ankina, Petrova i
Srećkova majka 42, 108, 295, 296, 298, 299,
300, 301, 303, 304, 307, 309, 310, 311, 314,
315

Zanella, Zlata, Emina kći 294, 295, 296, 298,
299, 300, 303, 305, 307, 310, 314

Zdravković, Andreja G. 320

Zečević Petrov, Ilija 119

Zelić, Pavle 112

Zigura, Gerasim, nadbiskup ([?] – 1820.) 63

Ziliotto, Luigi, političar (Zadar, 8. II. 1863. –
Zadar, 5. II. 1922.) 153

Zorić, Mate 364

Zudenigo, [?] 118

Ž

Živković, Petar, general i političar (Negotin, 23.
I. 1879. – Pariz, 3. II. 1947.) 137

KAZALO MJESTA

A

Albanija (Albania) 100
Amerika (Amérique) 98, 154, 277
Ancona 152
Arbanasi (Zadar) 279
Arno 76
Austrija 96, 251
Avala 128

B

Badija (Korčula) 288
Balkan 102
Bari 13, 314
Bavarska 125
Beč 15, 100, 157
Benkovac 68, 101, 104, 111, 119, 158, 295, 307
Beograd (Belgrado) 9, 13, 15, 20, 21, 23, 24, 34, 47, 48, 55, 65, 75, 79, 84, 88, 93, 102, 110, 128, 139, 158, 191, 204, 206, 207, 208, 209, 211, 215, 226, 231, 232, 247, 255, 264, 267, 273, 274, 289, 297, 317, 335, 361, 363
Biljani 62
Biograd 195
Bosna 83, 272
Bol 67
Brač 92, 196, 305
Bribirske Mostine 279
Budim 67, 81
Bukovica 106, 150

C

Celje 289
Cetinje 319
Chicago (Čikago) 255
crkva sv. Ilike 63
Crna Gora 92

D

Dalmacija (Dalmazia) 13, 16, 17, 21, 24, 25, 30, 31, 32, 34, 48, 56, 60, 62, 64, 66, 69, 70, 71, 72,

73, 74, 75, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 95, 96, 97, 100, 101, 103, 105, 109, 113, 115, 116, 118, 119, 122, 126, 129, 136, 148, 153, 154, 178, 179, 180, 181, 195, 196, 197, 198, 199, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 211, 224, 229, 231, 234, 235, 238, 240, 241, 243, 244, 247, 248, 260, 262, 268, 271, 272, 273, 281, 282, 284, 289, 291, 292, 319, 321, 326, 327, 330, 338, 360, 363, 365, 366

Dějvice (Prag) 171

Drniš 131, 279

Dubrovačka Republika 135

Dubrovnik 268, 269, 288, 360

E

Engleska (Angleterre) 277

Europa (Europe) 254, 277

F

Frankfurt na Majni (Frankfurt am Main) 65

G

Glavati (Lumbarda) 189
Gračac 103
Gradac 131
Grčka 60
Grkovac 114
Gualdo Tadino 18, 152, 153, 325

H

Heidelberg 253

Herceg Novi 45

Hrvatska 14, 30, 141, 272, 314, 360

I

Islam (Grčki) 7, 13, 14, 21, 65, 68, 75, 76, 77, 99, 101, 102, 104, 122, 137, 142, 158, 162, 165, 166, 167, 182, 280, 293, 294, 295, 297, 298, 300, 301, 302, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 314, 315, 330, 336, 363, 364

Istra 116

Italija (Italia, Italie) 9, 18, 24, 25, 62, 165, 167, 363

J

Jadransko more (Jadran) 25, 60, 209, 360

Jelsa 50, 53, 158, 173, 177, 363

Jugoslavija (Jugoslavia, Yougoslavie, Yugoslavia) 171, 191, 216, 228, 229, 232, 253, 284, 290, 361

K

Karin 21, 26, 68, 81, 85, 87, 109, 114, 119, 120, 121, 122, 124, 126, 127, 130, 131, 132, 134, 136, 137, 217, 277, 278, 331, 332, 366

Karin – Kula 118

Kistanje 119, 201, 204, 205, 210, 291

Klagenfurt (Celovec) 321

Knin 19, 218, 219, 234, 235, 236

Korčula 188, 288, 327

Kotor 245

Kraljevina Jugoslavija 289, 317

Kraljevina SHS 167, 360

Kruševa 58, 131, 217

Kula Stojana Jankovića 7, 14, 68, 330

L

Lećevica 106

Leiden 290, 291, 292

Levant (Levanat) 60, 61, 97, 116

Lido (Venecija) 60

London 130, 278

Louvre 228

Lumbarda 188, 189, 190

LJ

Ljubljana (Lubiana) 36, 37, 46

Ljubuški 51

M

Makarska 56, 221

manastir Krka 108, 206, 207, 209, 210, 290, 291, 292

Mantova 46, 64

Maribor 321

Međimurje (Medžumurje) 321

Meje (Split) 293

Meka 122

Milano 288

Mletačka Republika 24

Modrino Selo 81

Montparnasse 228

Mostar 17, 65, 90, 123, 141, 229

Muć 106

N

Nin 64, 98, 195

Nizozemska 290

Noćeva 155

Novi (Novigrad) 84

Novi Sad 35, 212, 213

NJ

Njemačka 125

O

Obrovac (Obrovazzo) 9, 11, 15, 16, 17, 18, 21, 25, 26, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 109, 110, 111, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 123, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 136, 137, 138, 142, 162, 164, 165, 167, 169, 195, 196, 215, 218, 219, 220, 256, 260, 263, 264, 265, 266, 267, 278, 285, 307, 328, 329, 332, 363, 366

Opuzen 84

P

Padova 9, 24, 26

Pariz 13, 61, 216, 227, 228, 236, 289, 327, 363

Pavi(j)a 120

Peloponez (Moreja) 61

Perušić 81

Plaža (Hvar) 51, 145, 158

Plzeň 232

Pompeji 229

Portogruaro 30

Posedarje 85

Prag 171, 232, 244, 245, 246, 325

Preko (Dugi otok) 13, 148

Primorje 15

Primorska banovina (Banovina) 19, 78, 88, 92, 93, 94, 95, 96, 100, 101, 103, 157, 183, 196, 215, 216, 218, 219, 258, 278, 320

Pula 292

R

Rapallo 166

Rapenburg 291, 325

Ravni kotari 98, 142, 196

Rim (Roma) 30, 113, 123, 125, 154, 186, 229

Rijeka 128, 282

Rovigo 24

Rusija 290

S

Sarajevo 270, 283, 319, 325

Sava 22, 76, 143, 321

Savska banovina 218, 219

Sinj 163, 232

Sinobaduša u Karinu, kula karinskog dizdara 81

Skoplje 33, 95, 196, 197, 198, 217

Smilčić 182, 295, 304, 305, 306

Sovjetska Rusija 9

Split (Spalato, Spljet) 13, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 29, 34, 36, 41, 42, 43, 44, 49, 50, 52, 55, 58, 60, 61, 67, 74, 76, 77, 78, 85, 89, 90, 95, 97, 101, 104, 106, 114, 121, 128, 130, 132, 137, 147, 148, 155, 157, 158, 161, 165, 171, 172, 173, 174, 175, 178, 179, 181, 183, 185, 189, 190, 192, 198, 201, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 221, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 237, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 247, 248, 249, 252, 253, 256, 257, 258, 259, 262, 265, 266, 267, 270, 271, 272, 274, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 287, 290, 293, 294, 295, 296, 299, 300, 301, 305, 306, 307, 309, 310, 312, 313, 314, 316, 319, 320, 321, 338, 363, 364

Srbija 23

Stankovci 119

Starigrad na Hvaru 51

Supetar 187, 190

Š

Šibenik (Sebenico) 9, 13, 18, 39, 71, 77, 81, 88, 101, 104, 121, 127, 129, 132, 137, 143, 147, 173, 181, 182, 186, 234, 245, 248, 249, 265, 270, 272, 273, 274, 275, 286, 326, 337

Šleska 125

Švicarska (Suisse) 253

T

Torino 110, 363

Trojedna Kraljevina Hrvatska, Slavonija i Dalmacija 15

Trst (Trieste) 185, 261, 284

V

Vardar 22, 76

Varšava (Warszawa) 290, 325

Venecija (Mleci, Venezia) 9, 24, 26, 60, 61, 63, 68, 97, 99, 122, 248, 250

Vis 13, 150, 151, 314

Visovac 272

Z

Zadar (Zara) 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 32, 62, 64, 67, 68, 96, 98, 100, 101, 102, 104, 109, 112, 116, 118, 119, 121, 133, 135, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 154, 163, 165, 178, 223, 260, 261, 262, 279, 280, 284, 294, 295, 299, 305, 306, 309, 311, 314, 363, 365

Zagreb (Zagabria) 8, 9, 13, 15, 20, 26, 31, 38, 39, 40, 45, 53, 55, 57, 59, 62, 70, 123, 126, 143, 157, 170, 178, 179, 180, 181, 192, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 232, 233, 238, 239, 240, 241, 242, 254, 281, 287, 293, 297, 299, 302, 307, 314, 318, 325, 328, 330, 338, 339, 361, 363, 364

Zečevo 81

Zemunik 32, 98, 305

Zürich (Zirih) 255, 277

Ž

Žegar 250, 251

Ženeva (Génève) 253

CENTAR
ZA KOMPARATIVNOHISTORIJSKE
INTERKULTURNE STUDIJE

ISBN: 978-953-175-703-4

9 789531 757034